ALEXANDRE DUMAS

Dupa douazeci de ani

Continuarea romanului: "Cei trei muşchetari".

PARTEA ÎNTÂIA

Capitolul I Fantoma lui Richelieu

Într-o încăpere a Palatului Cardinal, pe care o cunoaştem, la o masă cu colţurile ferecate în argint aurit, încărcată de hârtii şi de cărţi, şedea un om cu capul sprijinit în mâini.

Îndărătul lui se afla un cămin impunător, împurpurat de răsfrângerile jăraticului şi în care tăciunii aprinşi se mistuiau printre mari grătare aurii. Licărirea căminului învăluia din spate veşmântul măreţ al acestui visător, pe care îl lumină din faţă un candelabru plin de lumânări.

Văzând mantia aceasta roşie şi bogatele-i dantele, fruntea această palidă şi plecată sub povara gândurilor, însingurarea ce domnea aici în încăpere, muţenia anticamerelor şi pasul măsurat al străjilor pe coridor, ai fi crezut că umbra cardinalului Richelieu se afla şi acum în cabinetul său.

Vai, era, într-adevăr, numai umbra marelui era! Franţa slăbită, autoritatea regelui nesocotită, nobilii deveniţi iarăşi

puternici şi nesupuşi, duşmanul încălcând hotarele – totul stătea mărturie ca Richelieu nu mai era.

Dar ceea ce dovedea şi mai grăitor că mantia cea roşie nu-l înveşmânta pe bătrânul cardinal era tocmai această însingurare ce părea – aşa cum am spus – mai degrabă a unei năluci, decât a unui om viu; erau coridoarele puştii de curteni şi curţile ticsite de străji: era batjocura ce urca din stradă şi năvălea pe ferestrele acestei încăperi zguduite de răsuflarea unui întreg oraş coalizat împotriva ministrului; era, în sfârşit, zgomotul depărtat şi mereu reînnoit al împuşcăturilor, din fericire slobozite aiurea, numai ca să dea a înţelege gărzilor, elveţienilor, muşchetarilor şi ostaşilor de veghe în jurul Palatului Regal – întrucât însuşi Palatul Cardinal îşi schimbase numele – că şi poporul avea arme.

Această fantomă a lui Richelieu era Mazarin.

Şi Mazarin era singur şi se simţea slab.

— Venetic! murmură el. Italian! Uite ce-mi tot aruncă în obraz! Cu vorba asta l-au ucis, l-au spânzurat şi l-au sfâşiat pe Concini şi, dacă i-aş lăsa, m-ar ucide, m-ar spânzura şi m-ar sfâşia şi pe mine la fel, cu toate că nu le-am făcut nicicând alt rău, decât doar că i-am stors niţeluş. Nerozii! Nu pricep că duşmanul lor nu-i acest italian care vorbeşte prost franţuzeşte, ci mai curând aceia care au darul să le îndruge cuvinte frumoase cu un atât de curat şi cuceritor accent parizian.

Da, da, urmă ministrul cu surâsul fin, care de astă dată părea ciudat pe buzele-i pale, da, larma voastră îmi spune că soarta favoriţilor e nesigură; dar, dacă ştiţi asta, ar trebui să ştiţi deopotrivă că eu nu sunt un favorit oarecare! Contele de Essex avea un minunat inel împodobit cu diamante, pe care i-l dăruise regeasca lui amantă; eu am doar un simplu inel cu două iniţiale şi o anume zi gravate pe el, însă inelul acesta a fost binecuvântat în capela Palatului Regal; de aceea pe mine n-au să mă doboare, aşa cum ar pofti. Tot urlând: "Jos cu Mazarin!", nu-şi dau seama că eu îi fac să strige când trăiască Beaufort, când trăiască Prinţul, când trăiască Parlamentul! Ei bine, domnul de Beaufort e închis la Vincennes, Prinţul îi va călca pe urme dintr-o zi în alta, iar Parlamentul...

Aici surâsul cardinalului căpătă o expresie de ură, de care chipu-i blajin nu părea în stare.

— Ei bine! Parlamentul... vedem noi ce facem şi cu Parlamentul; acum îi avem pe Orléans şi pe Montargis. Ah, am să las timpul să lucreze! Toţi câţi au început să strige "Jos cu Mazarin" vor sfârşi prin a-i huli pe fiecare dintre ei, rând pe rând. Richelieu, pe care îl urau atunci când trăia şi de care vorbesc mereu de când a murit, a fost încă şi mai înjosit decât mine; căci el s-a văzut alungat de câteva ori şi s-a temut de şi mai multe ori de asta. Pe mine însă regina nu mă va alunga niciodată şi, dacă voi fi silit să mă plec voinţei poporului, ea va fi alături de mine; dacă fug eu, va fugi şi ea, şi-o să vedem noi atunci ce fac răzvrătiţii fără regină şi fără rege. Ah, barem de n-aş fi străin, de-aş fi barem francez, barem gentilom!

Şi căzu din nou în visare.

Într-adevăr, situaţia era critică şi ziua care abia se sfârşise o complicase şi mai mult. Mazarin, veşnic îmboldit de respingătoarea-i lăcomie de bani, strivise poporul sub povara impozitelor şi poporul, căruia nu-i mai rămăsese decât sufletul – după vorbă procurorului general Talon – cum nu-şi putea pune sufletul la mezat, poporul, pe care încercau să-l facă să-şi păstreze răbdarea cu larma stârnita în jurul unor victorii, dar care găsea că gloria nu-i carne să-ţi potoleşti foamea cu ea, poporul începuse să murmure cam de multişor.

Dar asta nu era tot; fiindcă, atunci când doar poporul murmură, curtea, ţinută departe de către burghezie şi gentilomi, nu-l aude; Mazarin avusese însă nesocotinţa să se atingă de magistraţi! El vânduse douăsprezece titluri de raportor în Consiliul de Stat şi, cum magistraţii plăteau bani grei pentru slujba lor, iar numirea acestor noi doisprezece urma să le micşoreze procopseala, cei vechi ţinuseră sfat şi juraseră pe *Evanghelie* să nu îngăduie una ca asta şi să se împotrivească din răsputeri persecuţiilor curţii, făgăduindu-şi totodată că, dacă din pricina acestei răzvrătiri vreunul dintre ei şi-ar pierde slujba, să pună toţi mână de la mână ca să-l despăgubească.

Şi iată ce se întâmplase din aceste două motive:

În ziua de 7 ianuarie, şapte-opt sute de negustori din Paris se strânseseră laolaltă şi, revoltaţi de o nouă dare plănuită pentru proprietarii de case, trimiseră pe zece dintre ei să vorbească ducelui de Orléans, care, potrivit vechiului său obicei, căuta să câştige simpatia mulţimii. Ducele de Orléans îi primise şi ei declarară răspicat că sunt hotărâţi să nu plătească nici o

lăscaie din darea cea nouă, chiar de-ar fi să se apere cu arma în mână de oamenii regelui veniţi să o perceapă. Ducele de Orléans îi ascultase cu mare bunăvoinţă, le dăduse nădejdea unei oarecare îndulciri, le făgăduise să înfăţişeze reginei păsul lor şi-i concediase cu vorba dintotdeauna a maimarilor: "Vom vedea."

La rândul lor, în ziua de 9, magistraţii veniseră la cardinal şi unul dintre ei, împuternicitul celorlalţi, îi vorbise cu atâta hotărâre şi îndrăzneală, încât cardinalul rămăsese uluit; şi scăpase de ei la fel ca şi ducele de Orléans, zicând că are să vadă ce e de făcut.

Şi atunci, ca *să vadă* ce e de făcut, convocase consiliul şi trimisese după ministrul de finanţe d'Emery.

Acest d'Emery era foarte urât de popor, mai întâi fiindcă era ministru de finanţe şi orice ministru de finanţe trebuie să fie urât; apoi, se cuvine să adăugăm că o şi merita niţel.

Era fiul unui bancher din Lyon, pe care îl chema Particelli şi care, dând faliment, îşi schimbase numele în d'Emery. Cardinalul Richelieu, recunoscând într-însul un cap financiar, îl prezentase regelui Ludovic al XII-lea drept domnul d'Emery şi, dornic să-i obţină numirea ca inspector general de finanţe, găsise numai cuvinte de laudă pentru el.

— Minunat! a rostit regele. Mă bucur că îmi vorbeşti despre domnul d'Emery pentru această funcţie care cere un om cinstit. Auzisem că ai vrea să-l numeşti pe ticălosul de Particelli şi mă temeam că ai să mă sileşti să-l accept.

— Sire, răspunse cardinalul, majestatea-voastră să fie liniştit: Particelli de care aţi pomenit a fost spânzurat.

— A, cu atât mai bine! exclamă regele. Nu degeaba mi se spune mie Ludovic cel drept.

Şi semnă numirea lui d'Emery.

Era acelaşi d'Emery care devenise între timp ministru de finanţe.

Aşadar, i s-a trimis vorbă că e chemat de către cardinal şi el s-a ivit în grabă, palid şi înspăimântat, îngăimând că fiul său era cât pe ce să fie ucis chiar în acea zi în faţa Palatului: mulţimea îl oprise şi-i ceruse socoteală pentru luxul neveste-şi, care se lăfăia într-o casă tapisată în catifele roşii împodobite cu ciucuri de aur. Ea era fiica lui Nicolas de Camus, ministru în 1617, cel care venise la Paris cu douăzeci de franci în pungă şi care, după

ce-şi asigurase o rentă de patruzeci de mii de franci, împărţise de curând nouă milioane odraslelor sale.

Fiul lui d'Emery era cât pe ce să fie strivit din pricina unuia dintre răzvrătiţi, care striga că trebuie stors până va da îndărăt tot aurul pe care-l înghiţise. În acea zi, consiliul nu a luat nici o hotărâre, ministrul fiind prea copleşit de cele petrecute ca să se mai poată gândi şi la altceva.

A doua zi, primul preşedinte, Mathieu Molé, al cărui curaj în toate aceste împrejurări – zice cardinalul de Retz – nu s-a dovedit cu nimic mai prejos de cel al ducelui de Beaufort şi al prinţului de Condé, adică a doi bărbaţi socotiţi cei mai neînfricaţi din Franţa – a doua zi, primul preşedinte a fost şi el atacat; mulţimea ameninţa să-i ceară lui socoteală pentru toate relele ce se puneau la cale pe spinarea ei; dar primul preşedinte, fără să se tulbure şi fără să se arate descumpănit, a răspuns cu liniştea sa dintotdeauna că, dacă răzvrătiţii nu vor da ascultare poruncilor regelui, va pune să se ridice spânzurători în pieţe şi cei mai îndărătnici vor atârna pe dată în ştreang. La aceasta, mulţimea a urlat că nu aşteaptă decât să vadă ridicate spânzurătorile şi că ele vor sluji doar pentru judecătorii necinstiţi, care cumpără favoarea curţii cu preţul mizeriei poporului.

Şi asta nu-i tot: în ziua de 11, ducându-se la slujbă la Notre-Dame, cum făcea de obicei în fiecare sâmbătă, regina fusese urmată tot drumul de peste două sute de femei, care se tânguiau, cerând dreptate. Ele nu aveau, de altfel, nici un gând rău, voiau doar să-i cadă în genunchi şi să o înduioşeze, dar ostaşii din gardă nu le-au lăsat să se apropie şi regina a trecut mai departe, semeaţă şi neînduplecată, fără să le asculte plângerile.

După-amiază consiliul s-a întrunit din nou şi de astădată s-a hotărât să se menţină autoritatea regelui: drept urmare, s-a convocat Parlamentul pentru a doua zi – în 12.

În această zi, în seara căreia începea această nouă povestire, regele, pe atunci în vârstă de zece ani şi care abia avusese vărsat de vânt, sub cuvânt că merge la Notre-Dame să mulţumească cerului pentru însănătoşirea sa, îşi pusese pe picioare garda, elveţienii şi muşchetarii, înşiruindu-i în jurul Palatului Regal, pe cheiuri şi pe Pont-Neuf, iar după slujba religioasă se abătuse pe la Parlament, unde, într-o şedinţă

ţinută în grabă, nu numai că menţinuse edictele de mai înainte, dar dăduse şi altele noi, vreo cinci sau şase la număr şi toate – spune cardinalul de Retz – unul mai ruinător decât altul. Astfel încât primul preşedinte care, după cum s-a văzut, era deunăzi de partea curţii, se ridicase acum cu toată îndrăzneala împotriva acestui chip de a-l aduce pe rege în Parlament, pentru că prin neaşteptata-i prezenţă să constrângă libertatea voturilor.

Dar cei care protestară cu tărie contra noilor dări fură mai cu seamă preşedintele Blancmesnil şi consilierul Broussel.

După promulgarea edictelor, regele porni spre Palat. O mare mulţime de oameni stătea înşiruită în calea sa; însă cum se ştia că regele vine de la Parlament şi cum nimeni nu aflase dacă a fost acolo pentru a face dreptate poporului, ori pentru a-l împila încă şi mai vârtos, nici un strigăt de bucurie nu răsună la trecerea alaiului spre a-i saluta însănătoşirea. Dimpotrivă, feţele erau posomorite şi neliniştite, ba unele de-a dreptul ameninţătoare.

În ciuda reîntoarceri sale, trupele rămaseră pe loc: exista teamă să nu izbucnească vreo răscoală atunci când se vor cunoaşte hotărârile Parlamentului; şi, într-adevăr, abia se lăţi zvonul că regele a sporit dările în loc să le uşureze, că pe străzi se formară grupuri-grupuri şi se stârni un tumult de strigăte: "Jos cu Mazarin! Trăiască Broussel! Trăiască Blancmesnil!", deoarece poporul aflase că Broussel şi Blancmesnil i-au ţinut partea; şi cu toate că strădania lor fusese zadarnică, mulţimea nu contenea să-şi arate recunoştinţa.

S-a încercat să se împrăştie aceste grupuri, s-a încercat să se pună capăt acestor strigăte, dar, aşa cum se întâmpla în asemenea împrejurări, grupurile se îngroşară şi mai mult, iar larma spori încă o dată pe atât. Tocmai se dăduse poruncă gărzilor regelui şi gărzilor elveţiene nu numai să le ţină piept, dar să şi patruleze pe străzile Saint-Denis şi Saint-Germain, unde grupurile păreau mai mari şi mai întărâtate, când se înfăţişă la palat starostele negustorilor.

Fu lăsat să intre numaidecât: el venea să spună că, dacă nu se pune capăt acestor măsuri duşmănoase, în două ceasuri se va răscula întreg Parisul.

Pe când chibzuiau ce e de făcut, apăru locotenentul de gardă Comminges, cu hainele sfâşiate şi cu faţa însângerată.

Zărindu-l, regina scoase un ţipăt de uimire şi-l întrebă ce s-a întâmplat.

La vederea gărzilor, aşa cum prevăzuse starostele negustorilor, mulţimea îşi ieşise cu totul din fire. Năvălise la clopote şi dăduse alarma. Comminges nu-şi pierduse cumpătul, arestase pe unul care părea să fie dintre capii răzmeriţei şi, drept pildă pentru cei din jur, poruncise să fie spânzurat de crucea de la Trahoir. Ostaşii l-au luat îndată că să îndeplinească ordinul. Dar, în dreptul halelor, s-au pomenit atacaţi cu pietre şi cu halebarde; răzvrătitul se folosise de această clipă ca să scape şi, ajungând în strada Lombards, se făcuse nevăzut într-o casă ale cărei uşi au fost sparte numaidecât de către urmăritori.

Violenţă zadarnică: vinovatul pierise fără urmă. Comminges lăsase un post de pază în stradă şi, cu restul ostaşilor, se întorsese la palat spre a raporta reginei ce se petrecea. Tot drumul fusese urmărit de strigăte şi de ameninţări, câţiva dintre oamenii săi fuseseră răniţi cu suliţele şi cu halebardele, ba până şi pe el îl nimerise o piatră, zdrelindu-i sprânceana.

Povestirea lui Comminges întărea cuvântul starostelui negustorilor şi toţi ştiau bine că nu sunt în stare să ţină piept unei răscoale în lege; atunci, cardinalul porunci să se răspândească zvonul că trupele au fost înşiruite pe cheiuri şi pe Pont-Neuf numai în vederea ceremoniei şi că vor fi retrase fără zăbavă. Într-adevăr, către ceasurile patru după-amiază, ele porniră rând pe rând spre Palatul Regal; fu lăsat doar un post de pază la bariera Sergents, un altul la Quinze-Vingts şi, în sfârşit, un al treilea pe colina Saint-Roche. Curţile interioare şi încăperile de la catul de jos al palatului fură înţesate cu elveţieni şi muşchetari şi toată lumea rămase în aşteptare.

Iată dar cum stăteau lucrurile în clipa când l-am introdus pe cititor în cabinetul cardinalului Mazarin – odinioară cabinetul cardinalului Richelieu. Am văzut în ce stare de spirit asculta Mazarin murmurul mulţimii şi ecoul împuşcăturilor care răzbăteau până aici, în încăpere.

Deodată, cardinalul ridică fruntea, cu sprâncenele uşor încruntate, ca un om care a luat o hotărâre, îşi aţinti ochii pe cadranul unei pendule uriaşe gata să bată orele zece şi, luând un fluier de argint aurit, aflat pe masă, la îndemână, suflă într-însul de două ori.

O uşă tăinuită în perete se deschise fără zgomot şi un om înveşmântat în negru înaintă în tăcere, rămânând în picioare în spatele jilţului.

— Bernouin, zise cardinalul, fără măcar să se întoarcă, ştiind că numai valetul său putea să intre la cele două semnale de fluier, ce muşchetari fac de gardă la palat?

— Muşchetarii negri, monseniore.

— Ce companie?

— Compania Tréville.

— E vreun ofiţer din companie în anticameră?

— Locotenentul d'Artagnan.

— Un om de nădejde, nu?

— Întocmai, monseniore.

— Adu-mi o uniformă de muşchetar şi ajută-mă să mă îmbrac.

Valetul ieşi la fel de neauzit cum intrase şi se întoarse după o clipă cu uniforma cerută.

Cardinalul, tăcut şi gânditor, îşi scoase veşmântul de ceremonie, îmbrăcat pentru şedinţa Parlamentului, punându-şi în schimb uniforma ostăşească, pe care o purta cu oarecare eleganţă, mulţumită campaniilor sale de odinioară din Italia; în clipa când fu gata, spuse:

— Du-te şi cheamă pe domnul d'Artagnan.

De astă dată, valetul ieşi pe uşa din mijloc, păşind tot atât de tăcut şi de neauzit ca şi mai înainte. Ai fi zis că e o umbră.

Rămas singur, cardinalul se privi cu oarecare mulţumire într-o oglindă; era încă tânăr, căci abia împlinise patruzeci şi şase de ani, zvelt, de statură aproape mijlocie, cu faţa chipeşă şi plină de vioiciune, cu privirea focoasă, cu nasul mare însă destul de bine proporţionat, cu fruntea largă şi maiestuoasă, părul castaniu, uşor ondulat, barba mai neagră decât părul şi adusă niţel în sus cu fierul de frizat, ceea ce îi dădea o înfăţişare plăcută.

Petrecându-şi aninătoarea spadei pe după umăr, îşi privi cu încântare mâinile foarte frumoase şi pe care şi le îngrijea cu cea mai mare migală; pe urmă azvârli mănuşile mari de antilopă ale uniformei şi-şi puse nişte mănuşi de mătase.

În clipa aceea uşa se deschise.

— Domnul d'Artagnan, anunţă valetul.

Un ofiţer trecu pragul încăperii.

Era un bărbat de vreo treizeci şi nouă-patruzeci de ani, scund dar bine legat, subţirel, cu ochii vii şi scăpărând de inteligenţă, cu barbă neagră şi părul încărunţit, aşa cum se întâmpla întotdeauna când socoteşti viaţa prea bună sau prea rea şi, mai cu seamă, când eşti tare oacheş.

D'Artagnan făcu patru paşi în cabinetul care nu-i era necunoscut, întrucât mai fusese o dată aici, pe vremea cardinalului Richelieu şi cum nu văzu pe nimeni, afară doar de un muşchetar din compania să, îşi aţinti privirea asupră-i, recunoscându-l din capul locului pe cardinal.

Rămase în picioare, într-o atitudine respectuoasă, dar demnă, aşa cum se cuvine unui om de ispravă, căruia viaţa i-a dat adeseori prilejul să se afle în faţa unor nobili de seamă.

Cardinalul îl aţinti cu ochiul său mai degrabă fin decât pătrunzător, cercetându-l cu luare-aminte şi, după câteva momente de tăcere, spuse:

— Dumneata eşti domnul d'Artagnan?

— Chiar eu, monseniore, răspunse ofiţerul.

Cardinalul mai scrută o clipă chipul acesta inteligent, a cărui deosebită expresivitate fusese încătuşată de ani şi de încercările vieţii; d'Artagnan îi susţinu bărbăteşte privirea, ca unul care înfruntase altădată nişte ochi mult mai pătrunzători decât cei care îl cercetau acum.

— Domnule, rosti cardinalul, vei merge cu mine, sau mai curând voi merge eu cu dumneata.

— La ordinele dumneavoastră, monseniore! zise d'Artagnan.

— Aş vrea să inspectez eu însumi posturile de pază din jurul Palatului Regal. Socoteşti că e vreo primejdie?

— Primejdie, monseniore?! făcu d'Artagnan cu un aer mirat. Care?

— Se spune că s-a răsculat poporul.

— Uniforma muşchetarilor regali e foarte respectată, monseniore, şi, chiar de n-ar fi aşa, cu alţi trei ca mine mă simt în stare să pun pe fugă şi o sută de neisprăviţi din ăştia.

— Totuşi, ai văzut ce-a păţit Comminges?

— Domnul Comminges face parte din gardă şi nu dintre muşchetari, răspunse d'Artagnan.

— Asta înseamnă oare că muşchetarii sunt ostaşi mai vrednici decât cei din gardă? zâmbi cardinalul.

— Fiecare are mândria uniformei pe care o poartă, monseniore.

— Afară de mine, domnule, urmă cardinalul cu acelaşi surâs, deoarece vezi bine că am lăsat haina mea ca să îmbrac uniforma dumitale.

— Asta-i modestie, monseniore! glăsui d'Artagnan. Eu, unul, spun deschis că, de-aş purta haina Eminenţei-Voastre, m-aş mulţumi cu ea şi, la nevoie, m-aş lega chiar să n-o schimb niciodată pentru alta.

— Da, numai că astă-seară n-ai fi prea în siguranţă îmbrăcat astfel. Bernouin, pălăria.

Valetul se întoarse aducând o pălărie de uniformă cu borurile largi. Cardinalul şi-o potrivi semeţ pe cap şi se întoarse către d'Artagnan:

— Ai căi gata înşeuaţi în grajd, nu-i aşa?

— Da, monseniore.

— Ei, atunci, haidem!

— Câţi oameni doriţi să vă însoţească, monseniore?

— Ai spus adineauri că, dacă sunteţi patru, te simţi în stare să pui pe fugă o sută de inşi; cum s-ar putea să întâlnim două sute, la opt.

— Voi face întocmai, monseniore.

— Sunt gata să te urmez, nu adăugă cardinalul, pe aici mai degrabă. Bernouin, luminează-ne calea.

Valetul luă o lumânare; cardinalul, cu o cheie micuţă aflată pe masa de lucru, deschise o uşă ce dădea spre o scară secretă şi, după câteva clipe, ajunse în curtea Palatului Regal.

Capitolul II Un rond de noapte

După zece minute, mica trupă ieşea în strada Bons-Enfants, în spatele sălii de spectacole, clădită de cardinalul Richelieu pentru reprezentarea piesei *Mirame şi* unde cardinalul Mazarin, mai iubitor de muzică decât de literatură, hotărâse să găzduiască cele dintâi opere reprezentate în Franţa.

Înfăţişarea oraşului vădea toate semnele unei mari agitaţii; cete numeroase colindau străzile şi, orice ar fi spus d'Artagnan, se opreau în loc cu un aer de batjocură ameninţătoare, uitându-

se cum trec ostaşii, ceea ce arăta limpede că oamenii s-au descotorosit pentru moment de obişnuita lor supuşenie, fiind stăpâniţi de gânduri mai bătăioase. Din când în când se auzea vuiet de glasuri dinspre cartierul Halelor. Împuşcături izbucneau în partea dinspre strada Saint-Denis şi uneori câte un clopot se pornea să sune pe neaşteptate şi fără de pricină, zgâlţâit de toanele mulţimii.

D'Artagnan îşi urma calea cu nepăsarea celui care nici nu se sinchiseşte de asemenea neghiobii. Când vreo ceată se oprea în mijlocul străzii, el îşi îndemna calul înainte fără o vorbă şi astfel, răzvrătiţi ori nu, ca şi cum ar fi ştiut cu cine au de-a face, toţi se trăgeau în lături, lăsând patrula să treacă. Cardinalul pizmuia această siguranţă de sine, pe care o punea pe seama obişnuinţei cu primejdia; dar asta nu-i ştirbea cu nimic preţuirea faţă de ofiţerul sub comanda căruia se afla acum, căci însăşi bună prevedere preţuieşte curajul.

Când se apropiară de postul de la bariera Sergents, santinela strigă: "Care eşti?" D'Artagnan îşi spuse numele şi, cerând cardinalului parola, o rosti îndată; parola era *Ludovic şi Rocrov.*

O dată schimbate aceste semne de recunoaştere, d'Artagnan întrebă dacă nu cumva domnul de Comminges este comandantul postului.

Santinelă îi arătă un ofiţer care stătea de vorbă cu un călăreţ, ţinând o mână pe grumazul calului. Era tocmai omul de care întrebase d'Artagnan.

— Iată-l pe domnul de Comminges, zise muşchetarul, întorcându-se lângă cardinal.

Cardinalul îşi îndemnă calul într-acolo, în vreme ce d'Artagnan rămase ceva mai în urmă, ca să nu-l stingherească; totuşi, după felul cum ofiţerul de jos şi cel din şa îşi scoseseră pălăriile, înţelese că amândoi au recunoscut pe Eminenţa-Sa.

— Bravo, Guitaut! vorbi cardinalul, adresându-se ofiţerului călare. În ciuda celor şaizeci şi patru de ani ai tăi, văd că eşti veşnic acelaşi, sprinten şi devotat. Ce-i spuneai acestui tânăr?

— Monseniore, răspunse Guitaut, îi spuneam că trăim vremuri ciudate şi că ziua de azi seamănă grozav cu zilele când fiinţa Liga, de care am auzit povestindu-se atâtea în tinereţea mea. Aflaţi că, azi, pe străzile Saint-Denis şi Saint-Martin erau cât pe ce să ridice baricade – nici mai mult, nici mai puţin.

— Şi ce-ţi spunea Comminges, dragul meu Guitaut?

— Monseniore, rosti Comminges la rândul său, ziceam că pentru a înjgheba o ligă, nu le lipsea decât ceva ce-mi pare că înseamnă aproape tot, adică un duce de Guise; de altfel, aceeaşi poveste nu se întâmpla de două ori.

— Nu, în schimb au să facă o Frondă, după cum spun ei, îşi urmă vorba Guitaut.

— Frondă? Ce înseamnă asta? întrebă Mazarin.

— Aşa numesc ei partidul lor, monseniore.

— De unde până unde?

— Se pare că acum vreo câteva zile consilierul Bachaumont a spus în Parlament că toţi cei porniţi pe răzmeriţe sunt asemenea şcolarilor care trag cu praştia pe maidanele Parisului şi se risipesc de îndată ce văd un poliţai, ca să se adune iarăşi atunci când a trecut mai departe. Aşa cum au făcut şi calicii la Bruxelles, au prins vorbă din zbor şi şi-au zis fronderi. Ieri şi azi, Fronda a fost la modă, toate şi-au luat numele de la ea: pâinea, pălăriile, mănuşile, manşoanele, evantaiele; iată, ascultaţi!

Într-adevăr, în clipa aceea se deschide o fereastră; un om se rezemă de pervaz şi începu să cânte:

Vântul Frondei azi în zori
Se stârni ca din senin
Şi mi-l umple de fiori
Pe cumătrul Mazarin.
Vântul Frondei azi în zori
Se stârni ca din senin!

— Neruşinatul! mormăi Guitaut.

— Monseniore, izbucni Comminges, pe care rana îl făcuse posac şi care nu aştepta decât să se răzbune cu vârf şi îndesat. Vreţi să-i trimit tontului ăsta un glonţ în cap, să se înveţe minte şi altă dată să nu mai cânte atât de fals?

Şi duse mâna la coburii de la şaua unchiului său.

— Nu, nu! strigă Mazarin. *Diavolo!* Aşa strici totul, dragă prietene; dimpotrivă, lucrurile merg de minune! Îi ştiu eu pe francezii voştri, de parcă i-aş fi plămădit cu mâna mea de la primul până la ultimul: ei cânta, ei vor plăti. Pe vremea Ligii, de care a pomenit adineauri Guitaut, nu se cântă decât slujba la biserică şi toate mergeau cum nu se poate mai rău. Haidem,

Guitaut, vino să vedem dacă paza la Quinze-Vingts e tot atât de vrednică pe cât este aici, la bariera Sergents.

Şi, dând din mână spre Comminges în chip de salut, se întoarse la d'Artagnan, care porni în fruntea grupului de călăreţi, urmat la câţiva paşi de Guitaut şi de cardinal, care erau urmaţi la rândul lor de restul ostaşilor.

— Mda, adevărat, murmură Comminges, privind cum se depărtează Mazarin. Uitasem că numai banul preţuieşte în ochii lui.

Apucară pe strada Saint-Honoré, lăsând mereu în urmă cete de oameni; decretele promulgate peste zi erau în gura tuturor; toţi deplângeau pe tânărul rege care îşi aducea poporul fără să ştie la sapă de lemn şi aruncau întreaga vină asupra lui Mazarin; oamenii plănuiau să-şi spună păsul ducelui de Orléans şi Prinţului, şi-i ridicau în slăvi pe Blancmesnil şi pe Broussel.

D'Artagnan trecea fără grijă prin mijlocul cetelor, ca şi cum el şi calul lui ar fi fost de fier; Mazarin şi Guitaut vorbeau în şoaptă; muşchetarii, care sfârşiseră prin a-l recunoaşte pe cardinal, îl urmau în tăcere.

Ajunseră în strada Saint-Thomas-du-Louvre, unde se afla postul Quinze-Vingts; Guitaut chemă la raport un ofiţer în subordine, care se înfăţişă numaidecât.

— Ei? întrebă Guitaut.

— Oh, domnule căpitan, vorbi ofiţerul. Toate bune pe aici pe la noi, dar mi se pare că se petrece ceva în casa de acolo.

Şi arătă cu mâna o clădire măreaţă, aflată chiar pe locul unde s-a ridicat mai târziu Vaudeville.

— Acolo? rosti Guitaut. Păi ăla e palatul Rambouillet!

— Eu nu ştiu dacă-i palatul Rambouillet, continuă ofiţerul, dar ştiu c-am văzut dispărând înăuntru o mulţime de mutre dubioase.

— Ei, aşi! pufni în râs Guitaut. Ăia sunt poeţi.

— Ascultă, Guitaut, interveni Mazarin, n-ai vrea să nu vorbeşti cu atât dispreţ despre aceşti domni? Află că şi eu am fost poet în tinereţe şi că scriam versuri cam aşa cum scrie domnul de Benserade!

— Dumneavoastră, monseniore?

— Da, eu. Vrei să-ţi spun o poezie?

— Mi-e totuna, monseniore! Nu pricep boabă italieneşte.

— Da, dar pricepi franţuzeşte, nu-i aşa, bunul şi bravul meu Guitaut? continuă Mazarin, punându-i prieteneşte mâna pe umăr. Şi orice poruncă ţi s-ar da în graiul tău, vei şti să o duci la îndeplinire, nu-i aşa?

— Fără îndoială, monseniore, aşa cum am făcut şi până acum, numai să-mi poruncească regina.

— A, da! încuviinţă Mazarin, muşcându-şi buzele. Ştiu că-i eşti devotat din adâncul sufletului.

— Sunt căpitanul gărzilor reginei de peste douăzeci de ani.

— La drum, domnule d'Artagnan! hotărî cardinalul. Toate-s bune pe-aici.

D'Artagnan porni în fruntea coloanei fără să scoată o vorbă, cu acea supunere deplină, intrată în firea unui vechi soldat.

Străbătură strada Richelieu şi strada Villedo, îndreptându-se către colina Saint-Roche, unde se afla cel de al treilea post de pază. Era postul cel mai singuratic dintre toate, căci se găsea în vecinătatea zidurilor oraşului şi casele erau rare pe aici.

— Cine comandă postul acesta? întrebă cardinalul.

— Villequier, răspunse Guitaut.

— Drace! făcu Mazarin. Stai dumneata de vorbă cu el; ştii doar că noi doi nu ne avem prea bine de pe vremea când ai primit ordin să-l arestezi pe ducele de Beaufort; pretindea că lui i s-ar fi cuvenit această cinste, fiind căpitan al gărzilor regelui.

— Ştiu foarte bine şi i-am spus de o sută de ori că n-are dreptate. Pe atunci regele avea patru ani, aşa că nu putea să-i dea ordin.

— Da, însă puteam să i-l dau eu, Guitaut, iar eu te-am ales pe dumneata.

Guitaut, fără să răspundă, îşi struni calul şi, după ce fu recunoscut de santinelă, trimise după Villequier.

Acesta se arătă îndată.

— A, tu eşti, Guitaut! vorbi el cu posomoreala-i dintotdeauna. Ce naiba te-aduce încoace?

— Am venit să te întreb dacă e ceva nou pe la tine.

— Ce vrei să fie? Lumea strigă ba "Trăiască regele!", ba "Jos cu Mazarin!" şi nu-i nimic nou în asta, că de o vreme încoace ne-am tot obişnuit cu asemenea strigăte.

— Şi tu le ţii isonul? râse Guitaut.

— Pe legea mea, găsesc că au multă dreptate, Guitaut şi uneori îmi vine o poftă grozavă s-o fac! Mi-aş da bucuros solda

pe cinci ani, tot nu văd eu nici o lăscaie din ea, numai ca regele să aibă cinci ani mai mult.

— Zău? Şi ce s-ar întâmpla dacă regele ar fi cu cinci ani mai mare?

— În clipa când regele ar fi major, ar porunci el însuşi şi e mai plăcut să asculţi de nepotul lui Henric al IV-lea, decât de feciorul lui Pietro Mazarini. Pentru rege, pe toţi dracii! mi-aş da şi viaţa cu dragă inimă; dar dacă ar fi să cad răpus pentru Mazarin, cum era să păţească nepotu-tău astăzi şi de-aş ajunge în raiul raiurilor, tot mi-ar părea rău.

— Bine, bine, domnule Villequier, zise Mazarin. Fii liniştit, voi vorbi regelui despre devotamentul dumitale.

Apoi se întoarse către ostaşii care îl însoţeau:

— Să mergem, domnilor. Totul e în ordine.

— Ia te uită! se minună Villequier. Mazarin era aici! Cu atât mai bine: de mult ţineam să-i spun în faţă ce gândesc. Tu mi-ai dat prilejul ăsta, Guitaut; şi cu toate că intenţia ta n-a fost poate dintre cele mai bune, eu unul îţi mulţumesc.

Şi, răsucindu-se pe călcâie, intră în corpul de gardă, fluierând un cântec de-al Frondei.

În răstimp, Mazarin căzuse iarăşi pe gânduri; ceea ce auzise rând pe rând de la Comminges, Guitaut şi Villequier îi întărea convingerea că, în cazul unor evenimente grave, nimeni n-ar mai rămâne alături de el, afară doar de regină, dar regina îşi părăsise de multe ori prietenii, astfel că sprijinul ei i se părea câteodată ministrului, în ciuda măsurilor sale de prevedere, destul de nesigur şi destul de şubred.

Toată vremea cât ţinuse drumul acesta prin noapte, adică aproape un ceas, privirea cercetătoare a cardinalului, rând pe rând aţintită asupra lui Comminges, Guitaut şi Villequier, zăbovise stăruitor asupra unui singur om. Omul acesta, care rămăsese nepăsător la ameninţarea mulţimii, fără să clipească nici la glumele lui Mazarin, nici la cele făcute pe seama lui Mazarin, omul acesta i se părea un bărbat deosebit, călit pentru împrejurări de felul acelora în care se găsea acum şi, mai ales, al acelora care se vesteau de aici înainte.

De altfel, numele d'Artagnan nu-i era pe de-a-ntregul necunoscut şi cu toate că el, Mazarin, venise în Franţa abia pe la 1634 ori 1635, adică la şapte sau opt ani după întâmplările pe care le-am înfăţişat cititorului într-o povestire anterioară,

cardinalul parcă auzise rostindu-se acest nume ca fiind al unui bărbat care, într-o împrejurare nu prea lămurită astăzi în mintea sa, se făcuse remarcat, trecând drept o pildă de curaj, isteţime şi devotament.

Gândul acesta îl stăpânea cu atâta putere, încât se hotărî să limpezească lucrurile fără zăbavă: numai că desluşirile pe care le dorea asupra lui d'Artagnan nu putea să i le ceară chiar lui. Puţinele cuvinte rostite de către locotenentul de muşchetari îl făcuseră pe cardinal să-şi dea seama de obârşia gasconă; iar italienii şi gasconii se cunoşteau prea bine şi semănau prea mult unii cu alţii ca să se bizuie pe ce spuneau ei despre ei înşişi. Drept care, ajungând la zidul ce înconjura grădina Palatului Regal, cardinalul bătu în portiţă, aflată cam pe focul unde s-a clădit mai târziu cafeneaua "Foy", şi, după ce mulţumi lui d'Artagnan şi-l pofti să aştepte în curtea palatului, făcu semn lui Guitaut să-l urmeze. Descălecară amândoi, dând frâul lacheului care deschise poarta şi dispărură în grădină.

— Dragul meu Guitaut, începu cardinalul, sprijinindu-se pe braţul bătrânului căpitan de gardă. Mi-ai spus adineauri că sunt aproape douăzeci de ani de când te afli în slujba reginei, nu-i aşa?

— Da, e adevărat, răspunse Guitaut.

— Or, dragul meu Guitaut, urmă cardinalul, în afară de curajul dumitale, care nu poate fi pus la îndoială şi de credinţa pe care ai dovedit-o cu prisosinţă, am remarcat că eşti dăruit cu o minunată memorie.

— Aţi remarcat asta, monseniore? îngăimă căpitanul. Drace, cu atât mai rău pentru mine!

— Cum aşa?

— Fără îndoială, fiindcă una dintre cele mai de seamă însuşiri ale unui curtean e să ştie să uite.

— Dar dumneata nu eşti un curtean, dumneata, Guitaut, eşti un viteaz, unul dintre acei puţini căpitani care ne-au rămas de pe vremea lui Henric al IV-lea şi cum, din nefericire, n-o să mai avem curând.

— Eh, monseniore! M-aţi adus încoace ca să-mi preziceţi viitorul?

— Nu, zise Mazarin, râzând. Voiam să te întreb dacă l-ai remarcat pe locotenentul nostru de muşchetari.

— Domnul d'Artagnan?

— Da.

— Nici nu era nevoie monseniore, doar îl cunosc de multă vreme.

— Ce fel de om este?

— Hm! făcu Guitaut, surprins de întrebare. E un gascon.

— Da, ştiu. Voiam să aflu dacă e un om în care poţi avea încredere.

— Domnul de Tréville îl preţuieşte mult şi domnul de Tréville, ştiţi, se numără printre prietenii cei mai de nădejde ai reginei.

— Aş dori să ştiu dacă a dat dovadă de calităţile sale.

— Dacă-i vorba de vitejia lui de ostaş, nu pot spune decât da. La asediul oraşului La Rochelle, la trecătoarea Suze, la Perpignan, am auzit că şi-a făcut mai mult decât datoria.

— Dar tu, Guitaut, ştii bine că noi, bieţi miniştri, avem adesea nevoie şi de alt fel de oameni decât de viteji. Avem nevoie de oameni plini de isteţime. Domnul d'Artagnan n-a fost cumva amestecat, pe vremea cardinalului, într-o intrigă oarecare, din care s-a descurcat, după cum vorbeşte lumea, cu mare dibăcie?

— Monseniore, rosti Guitaut, dându-şi seama că e tras de limbă, în privinţa asta sunt silit să vă mărturisesc că nu ştiu mai mult decât a ajuns la urechea Eminenţei-Voastre. Eu, unul, n-am fost niciodată amestecat în vreo intrigă, şi, dacă vreodată mi s-au destăinuit unele lucruri despre intrigile urzite de alţii, cum secretul nu-mi aparţine, monseniorul va încuviinţa să rămână al celor ce mi l-au încredinţat.

Mazarin clătină din cap.

— Ah! exclamă el, pe legea mea, există şi miniştri fericiţi, care ştiu tot ce vor să ştie.

— Asta, monseniore, pentru că ei nu-i pun pe toţi pe acelaşi talger al balanţei şi pentru că ştiu să se adreseze soldaţilor atunci când e vorba de război şi intriganţilor atunci când e vorba de intrigi. Adresaţi-vă unui intrigant din acea vreme şi veţi afla tot ceea ce doriţi, plătind, bineînţeles.

— Eh, la naiba! bombăni Mazarin, cu o strâmbătură pe care nu şi-o putea stăpâni ori de câte ori i se pomenea de bani, aşa cum făcuse Guitaut. O să plătesc, dacă nu se poate altfel.

— Oare monseniorul vrea, într-adevăr, să numesc pe cineva care a fost amestecat în toate urzelile din acea vreme?

— *Per Bacco!* zise Mazarin, care începea să-şi piardă răbdarea. E un ceas de când nu-ţi cer altceva, îndărătnicule!

— Ştiu pe cineva în măsură să vă dea toate lămuririle, numai să vrea să vorbească.

— Asta mă priveşte.

— Hm, monseniore! Nu-i prea uşor să faci să vorbească pe cei care nu vor.

— Ei, aşi! Cu răbdare, izbuteşti. Aşadar, omul acesta este...

— Contele de Rochefort.

— Contele de Rochefort!

— Din nenorocire, a dispărut de vreo patru-cinci ani şi nu mai ştiu ce-i cu el.

— În schimb ştiu eu, Guitaut, glăsui Mazarin.

— Atunci de ce se plângea adineauri Eminenţa-Voastră că nu ştie nimic?

— Ei, îşi urmă gândul Mazarin şi crezi că Rochefort...

— Era sufletul blestemat al cardinalului, monseniore. Dar, vă previn, o să vă coste scump... cardinalul nu se uita la bani când era vorba de oamenii săi.

— Da, da, Guitaut, încuviinţă Mazarin, era un om mare, numai că avea acest cusur. Îţi mulţumesc, Guitaut, îţi voi urma sfatul şi chiar astă-seară.

Şi, cum tocmai ajunseseră în curtea Palatului Regal, cardinalul schiţă un gest de salut către Guitaut. Apoi, zărind un ofiţer care se plimba încoace şi încolo, se apropie de el.

Era d'Artagnan, care aştepta întoarcerea cardinalului, aşa cum i se poruncise.

— Vino, domnule d'Artagnan, îl pofti Mazarin, cu vocea-i cea mai dulce. Am o însărcinare pentru dumneata.

D'Artagnan se înclină, îl urmă pe scara secretă şi, după câteva clipe, se afla iarăşi în încăperea de unde plecase. Cardinalul se aşeză la masa de lucru şi luă o foaie de hârtie pe care aşternu câteva rânduri.

D'Artagnan, în picioare, nepăsător, aştepta fără să-şi piardă răbdarea şi fără pic de curiozitate: devenise un fel de robot în haină ostăşească, acţionând, sau mai degrabă supunându-se orbeşte.

Cardinalul îndoi hârtia şi puse pecetea.

— Domnule d'Artagnan, spuse el, vei duce această misivă la Bastilia şi te vei întoarce cu omul în cauză; vei lua o trăsură, o

escortă şi vei veghea cu cea mai mare grijă asupra întemniţatului.

D'Artagnan luă scrisoarea, salută cu mâna la borul pălăriei, se răsuci pe călcâie ca cel mai straşnic sergent-instructor, ieşi pe uşă şi numaidecât se auzi cum dă câteva ordine scurte, cu o voce monotonă:

— Patru oameni de escortă, o trăsură, calul meu!

Cinci minute mai târziu, roţile trăsurii huruiau şi potcoavele cailor răsunau pe lespezile curţii.

Capitolul III Doi vechi duşmani

D'Artagnan ajunse la Bastilia în clipa când sună de opt şi jumătate.

Se anunţă guvernatorului, care, auzind că vine din partea şi cu un ordin al ministrului, ieşi să-l întâmpine până în capul peronului.

Guvernatorul Bastiliei era pe atunci domnul de Tremblay, fratele faimosului călugăr capucin Joseph, acel cumplit favorit al lui Richelieu, poreclit Eminenţa cenuşie.

Pe vremea când mareşalul Bassompierre se afla închis la Bastilia, unde a rămas doisprezece ani încheiaţi, iar tovarăşii săi, în visurile lor de libertate, îşi spuneau unii altora: "Eu voi ieşi de aici în cutare zi; şi eu în cutare zi", Bassompierre răspundea: "Eu, domnilor, voi pleca în ziua când va pleca domnul de Tremblay". Asta voia să însemne că, la moartea cardinalului, de Tremblay urma să-şi piardă locul de la Bastilia, iar Bassompierre să şi-l reia pe al săi la curte.

Într-adevăr, prezicerea lui fu cât pe ce să se îndeplinească, dar într-un chip la care Bassompierre nu se gândise, căci, după moartea cardinalului, împotriva tuturor aşteptărilor, lucrurile rămaseră neschimbate: de Tremblay nu plecă, iar Bassompierre nici atât.

Domnul de Tremblay era deci încă guvernator la Bastilia atunci când d'Artagnan i se înfăţişă pentru a duce la îndeplinire ordinul ministrului: guvernatorul îl primi cu cea mai mare politeţe şi, cum tocmai voia să se aşeze la masă, îl pofti să mănânce împreună.

— Aş primi cu dragă inimă, zise d'Artagnan, dar, dacă nu mă înşel, pe plic stă scris *foarte urgent.*

— Adevărat, încuviinţă domnul de Tremblay. Hei, temnicer, adu-l jos pe numărul 256.

Intrând în Bastilia, încetai să mai fii om, deveneai un simplu număr.

D'Artagnan se înfioră auzind zgomotul cheilor; rămase în şa, fără să coboare, privind la drugii de fier, la ferestrele zăbrelite şi la zidurile acelea uriaşe pe care le văzuse întotdeauna numai de cealaltă parte a şanţurilor înconjurătoare şi de care se temuse atâta cu vreo douăzeci de ani în urmă.

Răsună o bătaie de clopot.

— Eu vă părăsesc, spuse domnul de Tremblay. Sunt chemat să semnez de ieşirea întemniţatului. Pe curând, domnule d'Artagnan.

— Să mă ia dracu dacă am poftă de aşa ceva! murmură d'Artagnan, însoţindu-şi afurisenia cu zâmbetul cel mai încântător. Dacă mai rămân cinci minute în curtea asta, mă îmbolnăvesc. Haide-haide, mai degrabă mor pe o mână de paie, cum are să se şi întâmple pesemne, decât să am zece mii de livre pe an ca guvernator al Bastiliei.

Nici nu isprăvi bine aceste cuvinte, că apăru întemniţatul. Văzându-l, d'Artagnan tresări, dar se stăpâni îndată. Întemniţatul se urcă în trăsură, fără să pară că l-a recunoscut.

— Domnilor, vorbi d'Artagnan către cei patru muşchetari din escortă, mi s-a cerut să veghem cu cea mai mare grijă asupra întemniţatului. Şi pentru că portierele nu au încuietori, voi urca în trăsura. Domnule de Lillebonne, binevoieşte să-mi duci calul de frâu.

— Bucuros, domnule locotenent! răspunse cel căruia i se adresase.

D'Artagnan descălecă, încredinţă frâul muşchetarului, se urcă în trăsură alături de întemniţat şi spuse cu o voce în care era cu neputinţă să desluşeşti cea mai mică tulburare:

— La Palatul Regal, repede!

Trăsura porni numaidecât şi d'Artagnan, folosindu-se de întunericul de sub boltă pe sub care treceau, se aruncă de gâtul întemniţatului:

— Rochefort! exclamă el. Tu eşti, chiar tu! Nu mă înşel!

— D'Artagnan! făcu la rândul său Rochefort, cuprins de mirare.

— O, bietul meu prieten! urmă d'Artagnan. Nu te-am văzut de vreo patru-cinci ani, te credeam mort.

— Pe legea mea, mi se pare că nu-i prea mare deosebire între un mort şi un îngropat de viu. Şi eu sunt îngropat de viu, său mult nu mai lipseşte.

— Şi pentru ce crimă te afli la Bastilia?

— Vrei să-ţi spun adevărul?

— Fireşte.

— Ei bine, habar n-am!

— Te îndoieşti de mine, Rochefort?

— Nu, pe cinstea mea de gentilom. Dar e cu neputinţă să fiu întemniţat pentru vină care mi se pune în seamă.

— Care?

— Hoţ de noapte.

— Tu, hoţ de noapte?! Rochefort, glumeşti?

— Înţeleg. Asta cere o lămurire, nu-i aşa?

— Mărturisesc că da.

— Bine, uite ce s-a întâmplat: într-o seară, după un chef straşnic la Reinard, la Tuileries, în tovărăşia ducelui de Harcourt, a lui Fontrailles, de Rieux şi alţii, ducelui de Harcourt îi trăsneşte să mergem la şterpelit pelerine pe Pont-Neuf, distracţie foarte la modă pe-atunci, scornită de ducele de Orléans.

— Erai nebun, Rochefort! La vârsta ta?

— Nu, eram beat. Şi totuşi, fiindcă ideea asta nu mi se părea prea de soi, i-am propus cavalerului de Rieux să fim spectatori în loc de actori şi să ne cocoţăm pe calul de bronz, ca să vedem totul din lojă ca la teatru. Zis şi făcut. Mulţumită pintenilor călăreţului, de care ne-am folosit ca de nişte trepte, într-o clipă am fost pe cal. Şedeam cum nu se poate mai bine şi vedeam minunat. Vreo patru-cinci pelerine fuseseră şterpelite cu o nemaipomenită îndemânare, fără ca păgubaşii să crâcnească măcar, când nu ştiu ce nătărău mai puţin răbdător decât ceilalţi se porneşte să strige: "Săriţi!" şi ne aduce pe cap o patrulă de arcaşi. Ducele de Harcourt, Fontrailles şi încă vreo câţiva o iau la fugă şi scapă, de Rieux vrea să facă la fel. Eu caut să-l ţin lângă mine, spunându-i că n-au să ne descopere acolo sus. El, nu, să coboare, pune piciorul pe un pinten al statuii, pintenul se sfărâma, de Rieux cade, îşi rupe un picior şi, în loc să

tacă, începe să ţipe ca din gură de şarpe. Dau să sar şi eu jos, dar era prea târziu: am picat drept în braţele arcaşilor, care m-au dus la Châtelet, la închisoare, unde am dormit dus, fără să-mi pese, încredinţat că a doua zi scap. Trece o zi, trec două, trec opt zile; îi scriu cardinalului. În aceeaşi zi au venit după mine şi m-au dus la Bastilia; şi iată, sunt cinci ani de când zac acolo. Crezi că m-au întemniţat pentru crima de a mă fi cocoţat în spatele lui Henric al IV-lea, pe calul lui de bronz?

— Nu, ai dreptate, dragul meu Rochefort, nu poate să fie asta, dar pesemne că o să afli motivul.

— A, da, căci am uitat să te întreb: unde mă duci?

— La cardinal.

— Ce vrea de la mine?

— Nu ştiu. Şi apoi habar n-aveam că tocmai pe tine trebuia să te duc.

— Cu neputinţă. Tu, un favorit?

— Eu, favorit! izbucni d'Artagnan. O, bietul meu conte! Mă simt şi mai vârtos cadet gascon decât în ziua când te-am întâlnit la Meung, ţi-aduci aminte, sunt aproape douăzeci şi doi de ani de atunci, ehei!

Şi oftă din adâncul inimii.

— Totuşi, cardinalul ţi-a încredinţat un ordin, nu-i aşa?

— Asta fiindcă mă găseam din întâmplare în anticameră şi mi s-a adresat mie, cum ar fi făcut cu oricare altul. Dar am rămas acelaşi locotenent de muşchetari şi, de nu mă înşel, sunt aproape douăzeci şi unu de ani de când port gradul ăsta.

— În sfârşit, nu ţi s-a întâmplat nici o nenorocire, asta-i mare lucru.

— Păi ce nenorocire ai fi vrut să mi se întâmple? Un vers latinesc pe care l-am uitat, ori mai degrabă nu l-am ştiut niciodată ca lumea, spune: "Trăsnetul nu cade peste văi"; şi eu sunt o vale, dragul meu Rochefort, ba încă dintre cele mai joase.

— Şi Mazarin e acelaşi Mazarin?

— Mai mult ca oricând, dragul meu. Se zice că s-ar fi însurat cu regina.

— Însurat?!

— Dacă nu-i bărbatul ei, atunci îi este amant, nici vorbă.

— Să rezişti unui Buckingham şi să cedezi unui Mazarin!

— Astea-s femeile! cugetă ca un filozof d'Artagnan.

— Femeile, mai înţeleg, dar reginele?

— Ei, Doamne, în privinţa asta reginele sunt de două ori femei.

— Spune-mi, Beaufort tot închis e?

— Tot. De ce?

— Eh, fiindcă m-a ajutat întotdeauna şi-ar fi putut să mă scape şi-acum.

— Cred că tu eşti mult mai aproape de libertate decât el. Aşa că tu ai să-l scapi pe el.

— Şi războiul...

— O să-l avem.

— Cu spaniolii?

— Nu, cu Parisul.

— Ce vrei să spui?

— N-auzi împuşcăturile?

— Ba da. Ei, şi?

— Sunt burghezii care-şi fac de lucru până una-alta.

— Crezi că s-ar putea ajunge undeva cu burghezii?

— Cum nu? ăştia promit şi dacă s-ar găsi cineva să strângă laolaltă toate cetele lor...

— Mare nenorocire să nu fii liber.

— Ei, Doamne, nu-ţi pierde nădejdea. Dacă Mazarin s-a gândit să te caute, înseamnă că are nevoie de tine; şi dacă are nevoie de tine, ce mai încolo şi încoace, te fericesc! Sunt ani de zile de când nimeni nu mai are nevoie de mine; uite unde-am ajuns.

— Te sfătuiesc să te plângi.

— Ascultă, Rochefort. O înţelegere...

— Care?

— Ştii că suntem prieteni buni.

— La naiba! Păstrez şi azi semnele acestei prietenii: trei împunsături de spadă!

— Ei bine, dacă ajungi iar în graţii, să nu mă uiţi.

— Onoarea lui Rochefort stă chezăşie, cu condiţia să faci şi tu la fel.

— Ne-am înţeles: bate palma.

— Prin urmare, prima oară când ai prilejul să vorbeşti de mine...

— Voi vorbi, dar tu?

— Voi face la fel.

— Ascultă, trebuie să vorbesc şi de prietenii tăi?

— Care prieteni?

— Athos, Porthos şi Aramis, i-ai uitat?

— Aproape.

— Ce mai e cu ei?

— Habar n-am.

— Adevărat?

— Da, Dumnezeu mi-e martor! Ne-am despărţit, aşa cum ştii. Trăiesc, asta-i tot ce pot să-ţi spun; din când în când mai aflu câte ceva despre ei, dar de pe la alţii. Să mă ia naiba dacă ştiu prin ce colţ de lume or fi. Nu, pe legea mea, numai pe tine te mai am prieten, Rochefort.

— Şi faimosul... cum îi spunea flăcăului pe care l-am făcut sergent în regimentul piemontez?

— Planchet?

— Da, el. Şi cu faimosul Planchet ce mai e?

— S-a însurat, a luat fata unui cofetar de pe strada Lombards, doar se dădea în vânt după dulciuri; se cheamă că-i şi el în rândul burghezilor parizieni şi, nici vorbă, în clipa asta s-a alăturat răzvrătiţilor. O să-l vezi pe păcătosul ăsta magistrat municipal, înainte să ajung eu căpitan.

— Haide, dragul meu d'Artagnan, puţin curaj! Roata se-nvârteşte: de jos, te aduce sus. Astă-seară se schimbă poate şi soarta ta.

— *Amin!* rosti d'Artagnan, oprind trăsura.

— Ce faci? întrebă Rochefort.

— Am ajuns şi nu ţin să fiu văzut coborând din trăsură; noi doi nu ne cunoaştem.

— Ai dreptate. Adio!

— Pe curând şi nu-ţi uita făgăduiala!

D'Artagnan încălecă şi porni din nou în fruntea escortei.

După cinci minute intrau în curtea Palatului Regal.

D'Artagnan urcă împreună cu întemniţatul pe scara cea mare, după care străbătură anticamera şi coridorul. Când ajunse la uşa cabinetului lui Mazarin şi se pregătea să-şi anunţe sosirea, Rochefort îi puse mâna pe umăr.

— D'Artagnan, zise el surâzând, vrei să-ţi mărturisesc un lucru la care m-am gândit tot drumul, văzând grupurile de cetăţeni care ne ieşeau în cale şi care se uitau cu ochi arzători la tine şi la cei patru oameni ai tăi?

— Spune, rosti d'Artagnan.

— N-aveam decât să strig după ajutor şi tu cu oamenii tăi aţi fi fost sfâşiaţi, iar eu aş fi fost liber.

— De ce n-ai făcut-o? întrebă d'Artagnan.

— Haida-de! i-o întoarse Rochefort. Ne-am legat prieteni! Ei, de-ar fi fost altcineva cu escorta, nu zic nu...

D'Artagnan îşi plecă fruntea.

"Oare Rochefort să fi devenit mai bun decât mine?" cugetă el.

Şi ceru să fie anunţat ministrului.

— Să intre domnul de Rochefort, sună vocea nerăbdătoare a lui Mazarin, de îndată ce auzi rostindu-se cele două nume. Şi rugaţi pe domnul d'Artagnan să aştepte: nu am isprăvit încă cu el.

Aceste cuvinte îl umplură de bucurie pe d'Artagnan. Aşa cum spusese, nimeni nu mai avea nevoie de el de multă vreme şi stăruinţa lui Mazarin în privinţa să i se părea un semn bun. Cât despre Rochefort, stăruinţa aceasta a cardinalului avu darul să-l pună şi mai mult în gardă. Trecu pragul încăperii şi-l găsi pe Mazarin aşezat la masa de lucru, în veşmântul său obişnuit, adică acela de monsenior; ceea ce era, la urma urmei, veşmântul abaţilor din acea vreme, cu deosebirea că el purta ciorapi şi mantie violetă.

Uşile se închiseră, Rochefort trase cu coada ochiului spre Mazarin şi privirile li se încrucişară.

Ministrul nu se schimbase câtuşi de puţin, era bine pieptănat, bine frizat, bine parfumat şi, mulţumită acestei cochetării, părea mai tânăr. Cât despre Rochefort, cu el era altă poveste: cei cinci ani de temniţă îl îmbătrâniseră grozav pe acest vrednic prieten al domnului de Richelieu; părul negru îi albise cu totul şi arămiul feţei lăsase locul unei palori adânci, de om vlăguit. Zărindu-l, Mazarin clătină uşor şi aproape nevăzut din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună: "Iată un om care nu mi se mai pare bun de mare lucru."

După o tăcere destul de lungă, într-adevăr, dar care lui Rochefort i se păru o veşnicie, Mazarin scoase la iveală o scrisoare deschisă dintr-un vraf de hârtii şi o arătă gentilomului:

— Am găsit aici o scrisoare prin care îţi ceri libertatea, domnule Rochefort. Prin urmare te afli în temniţă?

La această întrebare, Rochefort tresări.

— Dar mi se pare că Eminenţa-Voastră o ştie mai bine ca oricine, spuse el.

— Eu? Nicidecum! La Bastilia mai sunt o mulţime de oameni închişi încă de pe vremea domnului de Richelieu, cărora nu le cunosc nici măcar numele.

— O, cu mine însă e altceva, monseniore! Numele meu nu vă era necunoscut, deoarece din ordinul Eminenţei-Voastre am fost dus de la Châtelet la Bastilia.

— Crezi?

— Sunt sigur.

— Da, într-adevăr, parcă mi-aduc aminte; n-ai refuzat dumneata cândva să faci o călătorie pentru regină la Bruxelles?

— Aha! făcu Rochefort. Va să zică ăsta-i adevăratul motiv? Sunt cinci ani de zile de când îl tot caut. Şi nici nu-mi trecea prin minte, prostul de mine!

— Dar eu n-am spus că acesta e motivul arestării dumitale. Să ne înţelegem, îţi pun doar o întrebare, atâta tot: n-ai refuzat dumneata să pleci la Bruxelles, în serviciul reginei, în vreme ce-ai acceptat să pleci în serviciul răposatului cardinal?

— Tocmai pentru că am fost acolo în serviciul cardinalului, nu mă puteam întoarce spre a o sluji pe regină. Am fost la Bruxelles într-o împrejurare cumplită. Era pe vremea conspiraţiei lui Chalais. Mă dusesem acolo ca să surprind corespondenţa lui Chalais cu arhiducele, şi, încă în acele zile fiind recunoscut, era cât pe ce să fiu sfâşiat. Cum aţi fi vrut să mă reîntorc?! Aş fi pierdut-o pe regină, în loc să o slujesc.

— Ei bine, pricepi, iată cum gândurile cele mai bune sunt rău înţelese, dragul meu domn de Rochefort. Regina nu a văzut în refuzul dumitale decât un refuz, pur şi simplu; avusese multe motive să se plângă de dumneata pe vremea răposatului cardinal!

Rochefort râse dispreţuitor.

— Tocmai pentru că l-am slujit cu credinţă pe cardinalul Richelieu împotriva reginei, după moartea sa trebuia să înţelegeţi, monseniore, că v-aş sluji cu aceeaşi credinţă împotriva oricui.

— Eu, domnule de Rochefort, rosti Mazarin, eu nu sunt domnul de Richelieu, care ţinea să devină atotputernic; eu sunt un simplu ministru care nu are nevoie de slujitori, fiind el însuşi slujitorul reginei. Or, maiestatea-sa este foarte susceptibilă;

pesemne că a aflat de refuzul dumitale, pesemne că l-a socotit drept o declaraţie de război şi, ştiind cât preţuieşti şi, în consecinţă, socotindu-te primejdios, dragul meu domn de Rochefort, pesemne că mi-a poruncit să mă asigur în privinţa dumitale. Iată pentru ce te găseşti la Bastilia.

— Ei bine, monseniore, zise Rochefort, mi se pare că dacă numai dintr-o greşeală mă găsesc la Bastilia...

— Da, da, continuă Mazarin, totul se poate îndrepta. Desigur, dumneata eşti în măsură să înţelegi anumite lucruri şi, o dată ce le înţelegi, să duci aceste lucruri la bun sfârşit.

— Aceasta era şi părerea cardinalului Richelieu şi admiraţia mea pentru acest mare om creşte şi mai mult, de vreme ce aveţi bunăvoinţa să-mi spuneţi că şi dumneavoastră o împărtăşiţi.

— E adevărat, încuviinţă Mazarin. Cardinalul se dovedea foarte iscusit, lucru ce-l făcea mult superior mie, care sunt un om simplu şi fără ascunzişuri. Eu am o francheţe prea franţuzească şi asta îmi dăunează.

Rochefort îşi muşcă buzele ca să nu zâmbească.

— Aşadar, merg de-a dreptul la ţintă. Am nevoie de prieteni de nădejde, de slujitori credincioşi. Şi când spun: am nevoie, înţeleg: regina are nevoie. Nu fac nimic fără ordinul reginei, pricepi? Eu nu sunt ca domnul cardinal de Richelieu, care făcea totul după bunul său plac. De aceea nu voi fi niciodată un om mare ca el, în schimb sunt un om bun, domnule de Rochefort şi sper să ţi-o pot dovedi.

Rochefort cunoştea această voce catifelată în care se strecură din când în când câte un şuierat ca de viperă.

— Sunt gata să vă cred, monseniore, glăsui el, cu toate că, în ce mă priveşte, am avut puţine dovezi de bunătatea despre care vorbeşte Eminenţa-Voastră. Nu uitaţi, monseniore, continuă Rochefort, văzând tresărirea pe care ministrul încercase să şi-o stăpânească – nu uitaţi că de cinci ani mă aflu la Bastilia şi că nimic nu te face să vezi mai strâmb lucrurile decât faptul că le priveşti de după gratii.

— O, domnule de Rochefort, ţi-am mai spus doar, eu nu sunt cu nimic vinovat de întemniţarea dumitale. Regina... (mânie de femeie şi de prinţesă, ce vrei! Dar lucrurile astea trec aşa cum au venit şi pe urma omul nici nu se gândeşte la ce-a fost...)

— Înţeleg, monseniore, că nu se mai gândeşte ea, care a petrecut cinci ani la Palatul Regal, în mijlocul serbărilor şi al curtenilor; dar eu, care am stat aceşti ani la Bastilia...

— Ei, Doamne, dragul meu domn de Rochefort, crezi oare că Palatul Regal e un lăcaş prea vesel? Nu, nici gând. Am avut şi noi mari necazuri, te asigur. Dar uite, să nu mai vorbim de toate acestea. Eu joc cu cărţile pe masă, ca de obicei. Spune, eşti de-ai noştri, domnule de Rochefort?

— Trebuie să înţelegeţi, monseniore, că doar atât aştept dar nu mai ştiu nimic din ce se petrece pe lumea asta. La Bastilia nu se discută politică decât cu soldaţii şi cu temnicerii şi nici nu vă închipuiţi, monseniore, cât de puţin ştiu oamenii aceştia din tot ce se petrece. În privinţa asta eu am rămas încă la domnul Bassompierre... Oare se numără şi astăzi printre cei şaptesprezece seniori?

— A murit, domnule şi asta e o mare pierdere. Era un om devotat reginei şi asemenea oameni sunt rari.

— La naiba, cred şi eu! zise Rochefort. Atunci când îi aveţi, îi trimiteţi la Bastilia.

— Dar cum dovedeşti devotamentul? întrebă Mazarin.

— Prin acţiune, răspunse Rochefort.

— A, da, acţiune! făcu ministrul, gânditor. Dar unde găseşti oameni de acţiune?

Rochefort clătină din cap:

— Ei nu lipsesc niciodată, monseniore, numai că dumneavoastră nu ştiţi să-i căutaţi.

— Nu ştiu să-i caut?! Ce vrei să spui, dragă domnule Rochefort? Învaţă-mă dumneata. Dumneata trebuie să fi învăţat multe în intimitatea răposatului cardinal. A, era un om atât de mare!

— Monseniorul nu se va supăra dacă îl voi mustra?

— Eu, niciodată! Ştii bine că mi se poate spune orice. Mă străduiesc să mă fac iubit şi nu temut.

— Ei bine, monseniore, în celula mea e un proverb zgâriat pe zid cu vârful unui cui.

— Şi cum sună acest proverb? întrebă Mazarin.

— Iată-l, monseniore: *"Cum e stăpânul.."*

— Îl ştiu: *"... aşa e şi slugă".*

— "... *aşa e şi slujitorul".* O mică schimbare pe care oamenii devotaţi de care v-am vorbit adineauri au făcut-o pentru mulţumirea lor personală.

— Ei şi ce vrea să spună proverbul?

— Vrea să spună că domnul de Richelieu a ştiut să găsească slujitori devotaţi cu zecile.

— El, ţinta tuturor pumnalelor? El, care şi-a petrecut viaţa apărându-se de atâtea lovituri?

— Dar a izbutit să se apere până la urmă, cu toate că erau lovituri cumplite. Pentru că, dacă avea duşmani fără de pereche, avea şi prieteni fără de pereche.

— E tocmai ceea ce vreau şi eu!

— Am cunoscut oameni, continuă Rochefort, socotind că a sosit clipă să-şi ţină făgăduiala faţă de d'Artagnan – am cunoscut oameni care prin iscusinţa lor au înşelat de sute de ori agerimea cardinalului; cu vitejia lor i-au doborât gărzile şi spionii; oameni care, fără bani, fără sprijin, fără înlesniri, au ajutat unui cap încoronat să-şi păstreze coroana şi l-au făcut pe cardinal să ceară pace.

— Numai că oamenii de care vorbeşti, zise Mazarin, surâzând tainic, văzând că Rochefort ajunge singur acolo unde voia el să-l aducă – oamenii aceştia nu erau devotaţi cardinalului, de vreme ce luptau împotriva lui.

— Nu, cu toate că ar fi fost mai bine răsplătiţi. Dar ei au avut nenorocul să rămână devotaţi aceleiaşi regine pentru care adineauri căutaţi slujitori.

— Cum de ştii dumneata toate aceste lucruri?

— Le ştiu pentru că oamenii aceştia erau pe atunci duşmanii mei, pentru că au luptat împotriva mea, pentru că le-am făcut tot răul de care am fost în stare, iar ei mi l-au întors cum s-au priceput mai bine, pentru că unul dintre ei, cu care am avut cel mai mult de-a face, mi-a dat o lovitură de spadă – sunt aproape şapte ani din ziua aceea: era a treia oară când mă lovea aceeaşi mână... sfârşitul unei vechi răfuieli.

— Ah! exclamă Mazarin cu o admirabilă naivitate. De-aş cunoaşte şi eu asemenea oameni!

— Eh, monseniore, aveţi unul la uşă de mai bine de şase ani şi timp de şase ani şi mai bine nu l-aţi socotit bun de nimic.

— Cine este?

— Domnul d'Artagnan.

— Gasconul acela?! făcu Mazarin cu o mirare desăvârşit jucată.

— Gasconul acesta a salvat o regină şi l-a silit pe domnul de Richelieu să recunoască deschis că, în ce priveşte îndemânarea, iscusinţa şi politică, nu era decât un învăţăcel.

— Adevărat?

— Întocmai aşa cum am cinstea să spun excelenţei-voastre.

— Povesteşte-mi şi mie, dragă domnule de Rochefort.

— Asta-i cam greu, monseniore, spuse gentilomul surâzând.

— Atunci o să-mi povestească el însuşi.

— Nu cred, monseniore.

— Şi de ce n-ar face-o?

— Pentru că secretul nu-i aparţine, ci, aşa cum v-am spus, e secretul unei mari regine.

— Şi s-a încumetat de unul singur să ducă la bun sfârşit o asemenea ispravă?

— Nu, monseniore, avea trei prieteni, trei viteji care îl ajutau, vitejii care vi-i doreaţi dumneavoastră adineauri.

— Şi spui că aceşti patru oameni erau uniţi?

— Ca şi când tuspatru n-ar fi fost decât un singur om, ca şi când aceste patru inimi ar fi bătut în acelaşi piept; şi, într-adevăr, câte n-au făcut ei împreună!

— Dragă domnule de Rochefort, zău, nici nu-ţi pot spune cum mi-ai stârnit curiozitatea. N-ai vrea să-mi istoriseşti şi mie această întâmplare?

— Nu pot, în schimb am să vă spun o poveste, un adevărat basm, vă asigur, monseniore.

— O, te ascult, domnule de Rochefort; îmi plac foarte mult poveştile.

— Adevărat, monseniore? întrebă Rochefort, străduindu-se să citească ceva pe această faţă fină şi vicleană.

— Da.

— Fie, atunci ascultaţi! A fost odată o regină... o regină, puternică, regina unuia dintre cele mai mari regate ale lumii, căreia un mare ministru îi voia mult rău, pentru că îi dorise cândva prea mult bine. Nu vă căzniţi să ghiciţi cine este, monseniore, căci vă căzniţi în zadar! Toate acestea s-au petrecut cu mult înainte să fi venit dumneavoastră în regatul unde domnea această regină. Şi iată că soseşte la curte un ambasador viteaz, atât de bogat şi atât de chipeş, încât toate

femeile erau nebune după el şi însăşi regina, drept mulţumire, fără îndoială pentru felul cum ştiuse să rezolve problemele de stat, are nesocotinţa să-i dăruiască o anume podoabă atât de însemnată, că nu se putea găsi o altă care să o înlocuiască. Cum această podoabă era un dar primit din partea regelui, ministrul l-a sfătuit pe rege să-i ceară reginei s-o poarte la viitorul bal. E de prisos să vă spun, monseniore: ministrul ştia prea bine că podoaba plecase o dată cu ambasadorul şi ambasadorul se găsea acum foarte departe, dincolo de mări. Marea regină era pierdută! Pierdută ca şi cea mai umilă dintre supusele ei, fiindcă ea se prăbuşea de la înălţimea măririi ei.

— Adevărat! făcu Mazarin.

— Ei bine, monseniore, patru oameni hotărâră să o salveze. Aceşti patru oameni nu erau nici prinţi, nici duci, nici dintre puternicii vremii şi nici măcar bogaţi; erau patru soldaţi inimoşi, cu braţul oţelit şi cu spada gata oricând de luptă. Şi au plecat. Ministrul ştia de plecarea lor şi le-a înşiruit în cale o mulţime de oameni, vrând să-i împiedice să-şi atingă ţinta: Trei au fost scoşi din luptă de către aceşti nenumăraţi duşmani; unul singur a ajuns la ţărmul mării, omorând sau rănind pe cei care-i stăteau în cale, a trecut marea şi s-a întors aducând măreţei regine acea podoabă pe care ea şi-a putut-o prinde la umăr în ziua balului; puţin a lipsit să nu-l dea pierzării pe ministru. Ce spuneţi de ispravă asta, monseniore?

— Magnific! murmură Mazarin, visător.

— Aflaţi că ştiu încă vreo zece la fel.

Mazarin nu mai scotea o vorbă, se gândea. Trecură aşa cinci sau şase minute.

— Nu vreţi să mă întrebaţi nimic, monseniore? zise Rochefort.

— Ba da: spui că domnul d'Artagnan era unul din aceşti patru oameni?

— El a dus la bun sfârşit totul.

— Şi ceilalţi cine erau?

— Monseniore, îngăduiţi-mi să las în grija domnului d'Artagnan să vi-i numească. Erau prietenii lui, nu ai mei. El singur ar avea oarecare înrâurire asupră-le, şi-apoi eu nici nu-i cunosc sub adevăratul lor nume.

— Nu ai încredere în mine, domnule de Rochefort. Bine, voi vorbi deschis până la capăt: am nevoie de dumneata, de el, de toţi!

— Să începem cu mine, monseniore, de vreme ce aţi trimis să mă aducă încoace şi mă aflu aici, pe urmă veţi trece şi la ceilalţi. Curiozitatea mea să nu vă mire: când ai stat cinci ani în temniţă, nu te supără câtuşi de puţin să ştii unde vei fi trimis.

— Dumneata, dragă domnule de Rochefort, vei avea un post de încredere: te vei duce la Vincennes, unde se află închis domnul de Beaufort şi nu-l vei scăpa din ochi. Bine, dar ce-i cu dumneata?

— Îmi propuneţi ceva imposibil, rosti Rochefort, clătinând dezamăgit din cap.

— Cum adică imposibil? Şi de ce ţi se pare imposibil?

— Pentru că domnul de Beaufort este unul dintre prietenii mei, sau, mai curând, eu sunt unul dintre prietenii lui; aţi uitat oare, monseniore, că mi-a fost chezaş în faţa reginei?

— Domnul de Beaufort a devenit de atunci duşmanul statului.

— Da, se prea poate, monseniore; cum eu însă nu sunt nici rege, nici regină, nici ministru, nu-l socotesc duşman şi nu pot primi ceea ce îmi propuneţi.

— Asta numeşti dumneata devotament? Te felicit! Devotamentul dumitale nu te angajează prea mult, domnule de Rochefort.

— Şi apoi, monseniore, continuă Rochefort, veţi înţelege că a ieşi de la Bastilia ca să intri la Vincennes nu înseamnă decât să schimbi temniţa.

— Spune mai degrabă că eşti din tabăra domnului de Beaufort, ar fi mai cinstit din partea dumitale.

— Monseniore, stau închis de atâta vreme, încât nu mai ţin cu nimeni: ţin doar cu cerul liber. Găsiţi orice altceva pentru mine, trimiteţi-mă în misiune, daţi-mi oricâte însărcinări, dar să călătoresc, dacă e cu putinţă!

— Dragă domnule de Rochefort, spuse Mazarin cu o undă de zeflemea în glas, te depăşeşte zelul. Te socoteşti încă tânăr, fiindcă îţi simţi inima tânără, dar puterile te-ar trăda. Crede-mă: ceea ce îţi trebuie în clipa de faţă este odihna. Hei, să vină cineva!

— Aşadar, nu hotărâţi nimic în privinţa mea, monseniore?

— Dimpotrivă, am hotărât.
Bernouin intră în încăpere.
— Cheamă un ofiţer, rosti Mazarin, apoi adăugă în şoaptă: Şi rămâi lângă mine.
Ofiţerul se arătă numaidecât. Cardinalul aşternu câteva cuvinte pe o foaie de hârtie, pe care o întinse ofiţerului şi dădu din cap în chip de salut.
— Adio, domnule de Rochefort!
Rochefort se înclină respectuos.
— Văd, monseniore, că voi fi dus iarăşi la Bastilia.
— Eşti inteligent.
— Mă întorc acolo, monseniore, dar vă repet, nu ştiţi să vă slujiţi de mine şi rău faceţi.
— De dumneata, prietenul duşmanilor mei!
— Ce vreţi! Trebuia să mă faceţi duşmanul duşmanilor dumneavoastră.
— Îţi închipui cumva că numai dumneata singur exişti pe lume, domnule de Rochefort? Crede-mă, voi găsi oameni mai buni decât dumneata.
— V-o doresc, monseniore.
— Destul. Acum, du-te! A, să nu uit: ar fi de prisos să-mi mai scrii, domnule de Rochefort, scrisorile dumitale ar fi ca şi pierdute.
— Am scos castanele din foc pentru altul, murmură Rochefort, retrăgându-se spre uşă. Şi dacă d'Artagnan nu va fi mulţumit când am să-i povestesc cum l-am lăudat, înseamnă că-i un cusurgiu. Dar pe unde naiba mă duc?
Într-adevăr, îl duceau spre scara cea mică, în loc să iasă prin anticameră, unde aştepta d'Artagnan. În curte se aflau trăsura şi cei patru din escortă care îl aduseseră încoace; zadarnic se uită însă după prietenul său.
"A-a! îşi zise Rochefort în sinea lui. Asta schimbă grozav lucrurile! Şi dacă e tot atâta puhoi de oameni pe străzi, mda! voi încerca să-i arăt lui Mazarin că, slavă Domnului! mai sunt bun şi la altceva decât să păzesc un întemniţat."
Şi sări în trăsură cu sprinteneală unuia de douăzeci şi cinci de ani.

Capitolul IV Anna de Austria la patruzeci şi şase de ani

Rămas singur cu Bernouin, Mazarin stătu un timp pe gânduri; ştia multe şi totuşi nu ştia încă destul. Mazarin trişa – e un amănunt pe care ni l-a păstrat Brienne: el numea asta a profita de situaţie. Hotărî deci să nu înceapă partidă cu d'Artagnan până nu va cunoaşte toate cărţile adversarului.

— Monseniorul nu mai are nimic de poruncit? întrebă Bernouin.

— Ba da, răspunse Mazarin. Luminează-mi calea, mă duc la regină.

Bernouin luă o lumânare şi o apucă înainte.

O trecere tainică ducea de la apartamentele şi cabinetul de lucru al lui Mazarin la apartamentele reginei: de acest coridor se folosea cardinalul ca să ajungă oricând la Anna de Austria.

Intrând în dormitorul aflat la capătul coridorului, Bernouin o întâlni pe doamna Beauvais. Doamna Beauvais şi Bernouin erau martorii apropiaţi ai acestei iubiri târzii şi doamna Beauvais se oferi să-l anunţe pe cardinal Annei de Austria, care se găsea în camera de rugăciune, împreună cu micuţul Ludovic al XIV-lea.

Anna de Austria, aşezată într-un fotoliu încăpător, cu cotul sprijinit de masă şi cu fruntea în palmă, se uita la regescul vlăstar care stătea tolănit pe covor şi răsfoia o carte groasă despre războaie. Era o regină care ştia de minune să se plictisească cu măreţie; rămânea câteodată ceasuri întregi închisă în odaia ei sau în camera de rugăciune, fără să citească, nici să se roage.

Cât despre cartea cu care îşi trecea vremea regele era un *Quintus Curtius* împodobit cu gravuri ce înfăţişau faptele de vitejie ale lui Alexandru.

Doamna Beauvais se ivi în pragul camerei de rugăciune şi-l anunţă pe cardinalul Mazarin.

Copilul se ridică în genunchi, cu sprâncenele încruntate şi se uită întrebător la maică-sa:

— De ce intră aşa, fără se ceară audienţă?

Anna roşi uşor.

— Este important, spuse ea, în timpurile pe care le trăim, ca primul ministru să poată veni oricând să încunoştiinţeze

regina de ceea ce se petrece, fără a stârni curiozitatea sau comentariile întregii curţi.

— Mi se pare însă că domnul de Richelieu nu intra aşa, răspunse copilul, îndărătnic.

— Cum de-ţi aduci aminte ce făcea domnul de Richelieu? Nu poţi şti acest lucru, erai prea mic pe-atunci.

— Eu nu-mi aduc aminte; am întrebat şi mi s-a spus.

— Şi cine ţi-a spus? urmă Anna de Austria, cu un gest de supărare greu stăpânită.

— Ştiu că nu trebuie să numesc niciodată pe cei care răspund la întrebările mele, rosti copilul, fiindcă altfel nu voi mai afla nimic.

În clipa aceea intră Mazarin. Regele se ridică îndată, luă cartea de jos, o închise şi o puse pe masă, rămânând în picioare, ca să-l silească şi pe Mazarin să stea în picioare.

Mazarin urmărea cu ochiul sau inteligent toată această scenă, vrând parcă să ghicească ceea ce se petrecuse mai înainte.

Se înclină respectuos în faţa reginei şi făcu o adâncă plecăciune în faţa regelui, care îi răspunse cu o semeaţă aplecare a capului, dar o privire a mamei sale îl mustră că se lasă pradă urii, pe care Ludovic al XIV-lea o nutrea încă de mic faţă de cardinal şi atunci el primi cu surâsul pe buze salutul ministrului.

Anna de Austria căuta să citească pe faţa lui Mazarin motivul acestei vizite neaşteptate, căci cardinalul venea la ea de obicei atunci când toată lumea se retrăsese.

Ministrul făcu un semn aproape nevăzut din cap şi regina se adresă doamnei Beauvais:

— E timpul ca regele să se culce. Cheamă-l pe Laporte.

Regina îi spusese de două sau de trei ori micuţului Ludovic să meargă la culcare şi de fiece dată copilul stăruise cu drăgălăşenie să mai rămână. De astă dată însă nu scoase o vorbă – păli doar şi-şi muşcă buzele.

În clipa următoare intră Laporte. Copilul păşi ţeapăn spre el, fără să-şi îmbrăţişeze mama.

— Vai, Ludovic! exclamă regina. Nu mă săruţi?

— Credeam că sunteţi supărată pe mine, doamnă, de vreme ce mă alungaţi!

— Nu te alung: ai fost bolnav de vărsat, eşti încă slăbit şi mă tem să nu te obosească veghea prea târzie.

— În schimb astăzi, când m-aţi trimis în Parlament ca să dau acele decrete nedrepte care au făcut poporul să murmure, nu v-aţi temut câtuşi de puţin.

— Sire, interveni Laporte, vrând să schimbe vorba, cui doreşte maiestatea-voastră să dea sfeşnicul?

— Cui vrei tu, Laporte, răspunse copilul şi adăugă îndată apăsat: Numai lui Mancini, nu.

Mancini era un nepot al cardinalului, un copil pe care Mazarin îl aciuase pe lângă rege şi asupra căruia Ludovic al XIV-lea revărsa o parte din ura pe care o nutrea faţă de ministru.

Şi regele plecă fără să-şi îmbrăţişeze mama şi fără să-l salute pe cardinal.

— Minunat! făcu Mazarin. Îmi place să văd că maiestatea-sa e crescut în silă faţă de prefăcătorie.

— Cum adică?! întrebă regina cu un aer aproape sfios.

— Mi se pare că ieşirea regelui nu are nevoie de comentarii; de altfel, maiestatea-sa nici nu-şi dă osteneala să ascundă cât de puţină afecţiune îmi poartă; asta însă nu mă împiedică să-i fiu cu totul devotat, cum îi sunt şi maiestăţii-voastre.

— Îţi cer iertare pentru el, cardinale, murmură regina. E un copil care nu poate încă să-şi dea seama de tot ce-ţi datorează.

Cardinalul zâmbi.

— Ai venit, fără îndoială, pentru o chestiune importantă, continuă regina. Despre ce e vorba?

Mazarin se aşeză, ori mai curând se tolăni într-un jilţ şi rosti melancolic:

— Ei, după cât se pare, vom fi siliţi să ne despărţim şi asta cât de curând, afară numai dacă vei duce devotamentul domniei-tale faţă de mine atât de departe, încât să mă urmezi în Italia.

— Şi pentru ce toate acestea?

— Pentru că, reluă Mazarin, aşa cum glăsuieşte opera *Thisbé:*

Urzeşte lumea toată iubirea să ne sfarme.

— Glumeşti, domnule! zise regina, încercând să-şi recapete ceva din vechea-i demnitate.

— Vai, nu, doamnă! replică Mazarin. Nu glumesc deloc. Mai degrabă aş plânge, te rog să mă crezi şi aş avea de ce, căci ia aminte la cuvintele mele:

Urzeşte lumea toată iubirea să ne sfarme.

Or, cum faci parte din această lume, vreau să spun că şi domnia-ta mă părăseşte.

— Cardinale!

— Eh, Doamne, nu te-am văzut surâzând ieri atât de binevoitor ducelui de Orléans, ori mai curând la ceea ce-ţi spunea!

— Şi ce anume îmi spunea?

— "Acest Mazarin e toată piedica; să plece şi totul va fi bine." Iată ce-ţi spunea, doamnă.

— Şi ce-ai fi vrut să fac?

— O, doamnă, eşti regină, aşa mi se pare!

— Frumoasă domnie la bunul plac al oricărui mâzgălitor de hârtie din Palatul Regal şi al oricărui biet gentilom din ţară.

— Cu toate acestea, eşti destul de puternică pentru a-i îndepărta pe cei care-ţi displac.

— Adică pe cei care îţi displac dumitale! răspunse regina.

— Mie?!

— Fără îndoială. Cine a alungat-o pe doamna de Chevreuse, care a fost persecutată doisprezece ani sub cealaltă domnie?

— O intrigantă care voia să continue împotriva mea uneltirile începute împotriva domnului de Richelieu!

— Cine a alungat-o pe doamna de Hautefort, această prietenă desăvârşita, încât a refuzat favorurile regelui că să-mi rămână credincioasă?

— O mironosiţă ce-ţi spunea seară de seară, în timp ce-ţi scotea rochia, că-ţi pierzi sufletul iubind un preot, ca şi când trebuie să fii preot dacă eşti cardinal!

— Cine a dispus arestarea domnului de Beaufort?

— Un zăbăuc care nu vorbea decât de asasinarea mea, nici mai mult, nici mai puţin!

— Vezi bine, cardinale, urmă regina. Duşmanii dumitale sunt şi ai mei.

— Nu e destul, doamnă, ar trebui ca prietenii domniei-tale să fie şi ai mei.

— Prietenii mei, domnule!... (Regina clătină din cap) Vai! Eu nu am prieteni!

— Cum de nu mai ai prieteni la bine, atunci când i-ai avut la rău?

— Pentru că la bine i-am dat uitării, domnule: am făcut ca regina Maria de Medicis, care, după întoarcerea din primul exil, a arătat numai dispreţ faţă de toţi câţi suferiseră pentru ea şi care, surghiunită a doua oară, a murit la Colonia, părăsită de toată lumea, ba până şi de fiul ei, fiindcă la rându-i toată lumea o dispreţuia.

— Tocmai, să vedem, murmură Mazarin. N-ar fi timpul să îndreptăm greşeala? Caută printre prietenii domniei-tale pe cei mai vechi.

— Ce vrei să spui, domnule?

— Nimic altceva decât ceea ce am spus: caută.

— Vai, eu nu am influenţă asupra nimănui, oricât aş privi în jurul meu. Domnul, ca de obicei, se lasă condus de un favorit: ieri era Choisy, astăzi este La Rivière, mâine va fi altul. Prinţul este condus de vicar, condus la rândul său de către doamna de Guéménée.

— De aceea, doamnă, nu ţi-am spus să cauţi printre prietenii de astăzi, ci printre cei de odinioară.

— Printre prietenii mei de odinioară? făcu regina.

— Da, printre prietenii de odinioară, printre cei care te-au ajutat să lupţi împotriva ducelui de Richelieu şi chiar să-l învingi.

— Oare unde vrea să ajungă, murmură regina, uitându-se cu nelinişte la cardinal.

— Da, urmă acesta. În unele împrejurări, maiestatea-ta a ştiut, cu inteligenţa vie şi subtilă care o caracterizează şi cu ajutorul prietenilor, să respingă atacurile acestui duşman.

— Eu..., îngâna regina. Eu am suferit, atâta tot.

— Da, încuviinţă Mazarin, aşa cum suferă femeile, adică răzbunându-se. Hai să spunem lucrurilor pe nume! Îl cunoşti pe domnul de Rochefort?

— Domnul de Rochefort nu se număra printre prietenii mei, răspunse regina. Dimpotrivă, printre duşmanii cei mai înverşunaţi, unul dintre cei mai credincioşi oameni ai cardinalului. Credeam că ştii asta.

— O ştiu atât de bine, rosti Mazarin, încât l-am trimis la Bastilia.

— Şi nu mai e acolo? întrebă regina.

— Ba da, linişteşte-te, e tot acolo; de altfel, n-am pomenit de el decât ca să ajung la altcineva. Îl cunoşti pe domnul d'Artagnan? continuă Mazarin, privind-o în faţă pe regină.

Anna de Austria primi lovitura drept în inimă. "Să fi fost oare gasconul indiscret?" se întrebă ea. Şi urmă cu glas tare:

— D'Artagnan! Stai puţin. Da, desigur, numele mi-e cunoscut. D'Artagnan, un muşchetar care iubea pe una dintre slujitoarele mele, o biată copilă care a murit otrăvită din pricina mea.

— Asta-i tot? întrebă Mazarin.

Regina îl privi cu mirare.

— Dar, domnule, zise ea, mi se pare că mă supui unui interogatoriu?

— La care, în orice caz, rosti Mazarin cu veşnicul său surâs şi cu vorbă-i blinda dintotdeauna, vei răspunde după bunul plac.

— Spune lămurit ceea ce doreşti, domnule şi eu voi răspunde la fel de lămurit, i-o întoarse regina, cu o umbră ce nerăbdare în glas.

— Iată, doamnă, începu Mazarin, înclinându-se. Doresc să împarţi cu mine prietenia acestor oameni, aşa cum şi eu am împărţit cu domnia-ta puţina iscusinţă şi puţinul talent pe care cerul mi le-a dăruit. Situaţia e gravă şi va trebui să luăm măsuri energice.

— Iarăşi?! făcu regina. Credeam că am pus capăt la toate acestea o dată cu domnul de Beaufort.

— Hm, domnia-ta n-ai văzut decât şuvoiul pornit să răstoarne totul în calea sa şi nu ai luat aminte la apele liniştite. Dar există în Franţa un proverb despre apele acestea liniştite.

— Continuă, spuse regina.

— Ei bine, urmă Mazarin, în fiece zi îndur afronturile prinţilor şi valeţilor plini de titluri ai domniei-tale, nişte marionete, care nu văd că eu ţin sforile şi nu ghicesc, sub masca sobră a răbdării mele, râsul omului scos din fire care şi-a jurat sieşi să fie într-o zi cel mai tare. L-am arestat pe domnul de Beaufort, e adevărat, dar el era cel mai puţin primejdios dintre toţi: a mai rămas prinţul...

— Învingătorul de la Rocroy! Te-ai gândit la asta?

— Da, doamnă şi încă foarte des; dar *pazienza,* cum spuneam noi, italienii. Apoi, după domnul de Condé, e ducele de Orléans.

— Ce tot vorbeşti? Întâiul prinţ de sânge regesc, unchiul regelui?

— Nu întâiul prinţ de sânge regesc, nu unchiul regelui, ci conspiratorul laş, care, sub cealaltă domnie, împins de firea-i schimbătoare şi plină de toane, ros de păcate ascunse, sfâşiat de o jalnică ambiţie, invidios pe tot ce-l întrecea în cinste şi curaj, mânios de a nu fi nimic din pricina nulităţii lui, s-a făcut ecoul tuturor clevetirilor, s-a făcut sufletul tuturor urzelilor, stârnindu-i pe toţi acei oameni de treabă care au avut nerozia să se încreadă în cuvântul unuia cu sânge regesc în vine şi de care el s-a lepădat atunci când i-a văzut că urcă pe eşafod! Nu întâiul prinţ de sânge regesc, nu unchiul regelui, o repet, ci ucigaşul lui Chalais, al lui Montmorency şi al lui Cinq-Mars, care încearcă să facă astăzi acelaşi joc şi care îşi închipuie că va câştiga partida fiindcă a schimbat adversarul şi fiindcă, în loc să aibă în faţă un om care ameninţă, are unul care zâmbeşte. Dar se înşală, n-a câştigat nimic urzind pierzania domnului de Richelieu; şi eu n-am interesul să las în preajma reginei acest grăunte de discordie, cu care răposatul cardinal i-a făcut sânge rău regelui douăzeci de ani în şir.

Anna se împurpură şi îşi ascunse faţa în palme.

— Nu vreau câtuşi de puţin să umilesc pe maiestatea-ta, continuă Mazarin, ceva mai calm, dar în acelaşi timp cu o ciudată siguranţă în glas. Vreau ca regina să fie respectată şi respectat ministrul ei, căci în ochii tuturor eu nu sunt decât atât. Maiestatea-ta ştie că eu nu sunt o marionetă venită aici din Italia, aşa cum spun atâţia; şi vreau ca toată lumea să ştie asta, deopotrivă cu maiestatea-ta.

— Bine şi eu ce trebuie să fac? zise Anna de Austria copleşită de acest glas dominator.

— Trebuie să cauţi să-ţi aminteşti numele acelor oameni credincioşi şi devotaţi, care au trecut marea, în ciuda domnului de Richelieu, presărând tot drumul cu sângele lor pentru a-ţi aduce o anumită podoabă pe care maiestatea-ta o dăruise domnului de Buckingham.

Anna se ridică măreaţă şi plină de mânie, ca împinsă de un arc de oţel, şi, privindu-l pe cardinal cu acea semeţie şi demnitate care o făcea atât de temută în tinereţe, spuse:

— Mă jigneşti, domnule!

— Vreau, în sfârşit, rosti Mazarin, urmându-şi gândul curmat la jumătate de intervenţia reginei – vreau să faci astăzi pentru soţul tău, ceea ce ai făcut odinioară pentru amantul tău.

— Iarăşi această calomnie! strigă regina. O credeam moartă şi îngropată de mult, căci nu mi-ai pomenit de ea până astăzi; şi iată că, la rândul dumitale, îmi vorbeşti de ea. Cu atât mai bine! De astă dată vom limpezi lucrurile între noi şi totul se va sfârşi, mă înţelegi?

— Dar, doamnă, replică Mazarin, uimit de această nouă izbucnire, eu nu-ţi cer să-mi spui totul.

— Vreau eu să-ţi spun totul, i-o întoarse Anna de Austria. Aşadar, ascultă. Vreau să-ţi spun că, într-adevăr, s-au găsit în acea vreme patru inimi devotate, patru suflete cinstite, patru spade credincioase care mi-au salvat mai mult decât viaţa, domnule, mi-au salvat onoarea.

— A, recunoşti! făcu Mazarin.

— Oare numai onoarea celor vinovaţi poate să fie pusă în joc, domnule, oare nu poate să fie dezonorat cineva, o femeie mai cu seamă, numai pe baza unor simple aparenţe? Da, aparenţele erau împotriva mea şi mă pândea dezonoarea, totuşi, jur, nu eram vinovată. Jur...

Regina căută un lucru sfânt pe care să poată jura şi, scoţând dintr-un scrin ascuns într-un perete o casetă micuţă din lemn de trandafir încrustat cu argint, o puse pe altarul din încăpere:

— Jur pe aceste sfinte relicve, rosti ea. L-am iubit pe domnul de Buckingham, dar domnul de Buckingham n-a fost amantul meu!

— Şi ce relicve sunt astea pe care juri, doamnă? surâse Mazarin. Căci, te previn, ca fiu al Romei, nu mă arăt prea încrezător: există relicve şi relicve.

Regina scoase o cheiţă de aur pe care o purta atârnata la gât şi o întinse cardinalului:

— Deschide, domnule şi vezi singur.

Mazarin, uimit, luă cheia şi deschise caseta în care nu găsi decât un pumnal mâncat de rugină şi două scrisori, dintre care una pătată de sânge.

— Ce sunt toate acestea?

— Vrei să ştii ce sunt, domnule? făcu Anna de Austria, întinzând cu un gest de regină asupra casetei braţul ei de

aceeaşi desăvârşită frumuseţe, în ciuda trecerii anilor. Îţi spun îndată. Aceste două scrisori sunt singurele pe care i le-am scris vreodată. Iar acesta este pumnalul cu care l-a lovit Felton. Citeşte scrisorile, domnule şi vei vedea dacă am minţit.

Cu toată îngăduinţa acordată, Mazarin, dintr-un imbold firesc, în loc să citească scrisorile, luă în mâna pumnalul pe care Buckingham şi-l smulsese din rană în clipa morţii, trimiţându-l, prin Laporte, reginei. Lama era mâncată toată, căci sângele se prefăcuse în rugină; după o scurtă cercetare, în care timp regina se făcuse tot atât de albă ca şi pânza de pe iconostasul de care se sprijinea, cardinalul puse pumnalul în casetă înfiorându-se fără voia lui.

— Bine, doamnă, rosti el. Mă încred în jurământul domniei-tale.

— Nu, nu, citeşte! stărui regina, încruntându-se. Citeşte, vreau asta, ţi-o poruncesc, astfel că, după cum am hotărât, totul să se sfârşească de astă dată şi să nu mai vorbim nicicând despre aceste lucruri. Crezi oare, adăugă ea cu un zâmbet cumplit, că sunt dornică să deschid această casetă ori de câte ori mă vei mai învinui în viitor?

Mazarin, covârşit de atâta tărie sufletească, se supuse aproape fără voie şi citi amândouă scrisorile. Într-una, regina cerea lui Buckingham să-i înapoieze bijuteria: era scrisoarea dusă de către d'Artagnan şi care ajunsese la vreme. Cealaltă era scrisoarea dusă ducelui de către Laporte, în care regina îl prevenea că va fi asasinat şi care ajunsese prea târziu.

— Într-adevăr, doamnă, glăsui Mazarin, găsesc că nu mai e nimic de spus.

— Ba da, domnule, zise regina, închizând caseta şi apăsând capacul cu palma. Da, mai e ceva de spus şi anume ca întotdeauna am fost nerecunoscătoare faţă de aceşti oameni care m-au salvat pe mine şi care au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să-l salveze şi pe duce; pe acest brav d'Artagnan, de care mi-ai vorbit adineauri, l-am răsplătit lăsându-l doar să-mi sărute mâna şi dăruindu-i acest diamant.

Regina întinse frumoasa ei mâna spre cardinal şi-i arătă o minunată nestemată ce-i scânteia în deget.

— L-a vândut, continuă ea, pare-se că într-un moment de strâmtorare. L-a vândut, ca să mă salveze pentru a doua oară,

fiindcă trebuia să trimită un om care să-l prevină pe duce că va fi asasinat.

— D'Artagnan ştia?

— El ştia totul. Cum? Nu-mi dau seama. Dar, în sfârşit, a vândut diamantul domnului des Essarts, în degetul căruia l-am văzut şi de la care l-am răscumpărat. Numai că acest diamant îi aparţine, domnule; înapoiază-i-l din partea mea şi, de vreme ce ţi-e dat să ai lângă dumneata un asemenea om, caută-l şi foloseşte-l.

— Mulţumesc, doamnă, spuse Mazarin. Voi ţine seama de acest sfat.

— Şi acum, murmură regina, zdrobită de emoţie, mai ai ceva să-mi ceri?

— Nimic, doamnă! răspunse cardinalul cu glasul cel mai mângâietor. Decât să te rog să mă ierţi pentru nedreptele-mi bănuieli; dar te iubesc atât de mult, încât nu-i de mirare să fiu gelos şi pe trecut.

Un zâmbet nelămurit flutură pe buzele reginei.

— Atunci, domnule, şopti ea, dacă nu mai ai nimic să-mi ceri, lasă-mă. Trebuie să înţelegi că, după toate câte s-au petrecut, simt nevoia să rămân singură.

Mazarin se înclină:

— Eu mă retrag, doamnă. Mi-e îngăduit să mai revin?

— Da, dar mâine, până atunci abia am răgaz să mă liniştesc.

Cardinalul luă mâna reginei, o sărută plin de galanterie şi se retrase.

Îndată după plecarea lui, regina trecu în apartamentul fiului ei şi-l întrebă pe Laporte dacă regele s-a culcat. Laporte îi arăta cu mâna copilul care dormea.

Anna de Austria urcă treptele pe care stătea înălţat patul şi îşi apropie buzele de fruntea încruntată a fiului ei, într-o dulce sărutare; apoi plecă la fel de tăcută cum venise, mulţumindu-se să-i spună valetului:

— Caută, dragul meu Laporte, ca regele să se poarte mai prietenos faţă de cardinal, căruia şi el şi eu îi datorăm atât de mult.

Capitolul V Gascon şi italian

În acest timp, cardinalul se întoarse în cabinetul său, la uşa căruia veghea Bernouin, pe care îl întrebă dacă nu s-a petrecut nimic nou şi dacă nu a sosit vreo veste. La răspunsul negativ al acestuia, îi făcu semn că poate să plece.

Rămas singur, se duse şi deschise uşa dinspre coridor, apoi pe cea care dădea în anticameră; d'Artagnan, obosit, dormea pe o banchetă.

— Domnule d'Artagnan! murmură cardinalul cu o voce blândă.

D'Artagnan nici nu se clinti.

— Domnule d'Artagnan! spuse el ceva mai tare.

D'Artagnan dormea dus. Cardinalul se apropie şi-i atinse umărul cu vârful degetului.

De astă dată, d'Artagnan tresări, se deşteptă şi, dezmeticindu-se, sări în picioare, ca un adevărat soldat în campanie.

— Iată-mă! spuse el. Cine mă strigă?

— Eu, zise Mazarin, cu chipul numai zâmbet.

— Cer iertare Eminenţei-Voastre, murmură d'Artagnan, dar eram frânt de oboseală...

— Nu-mi cere iertare, domnule, rosti Mazarin. Ai obosit îndeplinind poruncile mele.

D'Artagnan se minună de bunăvoinţa întipărită pe faţa ministrului.

— Măi să fie! rosti el printre dinţi. Oare-i adevărată zicală că norocul te ajunge în somn?

— Vino cu mine, domnule! glăsui Mazarin.

— Haide-haide..., îngâna d'Artagnan pentru sine. Rochefort s-a ţinut de cuvânt; numai că pe unde dracu o fi ieşit?

Şi scrută cu privirea cele mai mici unghere ale încăperii, dar nici urmă de Rochefort.

— Domnule d'Artagnan, începu Mazarin, după ce se aşeză şi îşi găsi locul în fotoliul său. Mi-ai părut întotdeauna un om viteaz şi inimos.

"Se prea poate, cugetă d'Artagnan, dar i-a trebuit cam mult timp să mi-o spună."

Ceea ce nu-l împiedică să facă o adâncă plecăciune, drept răspuns la vorba măgulitoare a lui Mazarin.

— Ei bine, urmă cardinalul, a venit clipa când însuşirile şi vrednicia dumitale trebuiesc folosite!

Un fulger de bucurie se aprinse în ochii ofiţerului, dar se stinse numaidecât, căci nu ştia unde vrea să ajungă Mazarin.

— Porunciţi, monseniore! zise el. Sunt gata să mă supun poruncii voastre.

— Domnule d'Artagnan, continuă Mazarin, sub trecută domnie ai săvârşit unele fapte mari...

— Eminenţa-Voastră este prea bună aducându-şi aminte... E adevărat, mi-am câştigat oarecare faimă în război.

— Nu mă gândesc acum la faptele dumitale de arme, zise Mazarin. Cu toate că au făcut vâlva, au fost lăsate în umbră de altele.

D'Artagnan se arătă mirat.

— Cum, n-ai nimic de spus? întrebă Mazarin.

— Aştept ca monseniorul să mă lămurească despre ce fapte e vorba, răspunse d'Artagnan.

— E vorba de acea întâmplare... Ei, ştii prea bine ce vreau să spun.

— Vai, nu ştiu, monseniore! făcu d'Artagnan, pe de-a-ntregul nedumerit.

— Eşti discret, cu atât mai bine. E vorba de o anumită întâmplare cu regina, de o anume podoabă, de o călătorie pe care ai făcut-o împreună cu trei prieteni ai dumitale.

"He, he! chicoti gasconul în sinea sa. Asta-i o capcană. Să mă ţin bine!"

Şi făcu o mutră atât de mirată, încât şi Mondori sau Bellerose, cei doi comedieni de frunte ai vremii, l-ar fi pizmuit pentru ea.

— Prea bine! cuvântă Mazarin, râzând. Bravo! Mi s-a spus că eşti omul care-mi trebuie şi pe bună dreptate. Ia să vedem, ce-ai putea face pentru mine?

— Tot ceea ce Eminenţa-Voastră îmi va porunci să fac, spuse d'Artagnan.

— Ai face oare pentru mine ceea ce ai făcut cândva pentru o regină?

"Ce mai încolo şi încoace, cugetă d'Artagnan, ăsta vrea să mă tragă de limbă. Să-l văd unde bate. Ce naiba, doar nu-i mai şiret ca Richelieu!..."

— Pentru o regină, monseniore? Nu înţeleg.

— Nu înţelegi că am nevoie de dumneata şi de cei trei prieteni ai dumitale?

— De care prieteni, monseniore?

— De cei trei prieteni ai dumitale de odinioară.

— Odinioară, monseniore, răspunse d'Artagnan, n-aveam trei prieteni, aveam cincizeci. La douăzeci de ani te crezi prieten cu toată lumea.

— Bine, bine, domnule ofiţer, murmură Mazarin. Discreţia e un lucru frumos; dar astăzi ar putea să-ţi pară rău că ai fost prea discret într-o vreme.

— Monseniore, Pitagora îşi punea discipolii să nu scoată o vorbă cinci ani de zile, anume ca să-i înveţe să tacă.

— Şi dumneata n-ai scos o vorbă timp de douăzeci de ani, domnule. Cu cincisprezece ani mai mult decât un filozof pitagorician, ceea ce mi se pare destul de cuminte. Vorbeşte, dar, astăzi, căci regina însăşi te dezleagă de jurământ.

— Regina! exclamă d'Artagnan, de astă dată cu o uimire câtuşi de puţin prefăcută.

— Da, regina! Şi drept dovadă că-ţi vorbesc în numele ei, mi-a cerut să-ţi arăt acest diamant pe care spune că-l cunoşti şi pe care l-a răscumpărat de la domnul des Essarts.

Mazarin întinse mâna şi ofiţerul oftă, recunoscând inelul pe care regina i-l dăruise în seara balului de la Primărie.

— E adevărat, zise d'Artagnan. Cunosc diamantul, era al reginei.

— Vezi bine deci că îţi vorbesc în numele ei. De aceea, răspunde-mi deschis, nu are rost să te mai prefaci. Ţi-am spus şi îţi repet: ţi-e norocul în joc.

— Pe legea mea că am mare nevoie de el, monseniore! Eminenţa-Voastră m-a dat uitării atâta vreme!

— Ne trebuie doar opt zile ca să îndreptăm lucrurile. Dumneata eşti aici, dar unde-ţi sunt prietenii?

— Habar n-am, monseniore.

— Cum adică, habar n-ai?

— Foarte simplu. Ne-am despărţit de-o veşnicie, fiindcă toţi trei s-au lăsat de armată.

— Şi unde ai să-i regăseşti?

— Oriunde ar fi. Asta mă priveşte.

— Bine! De ce ai nevoie?

— Am nevoie de bani, monseniore, atâţia citi o să trebuiască pentru treburile noastre. Mi-aduc bine aminte de câte ori am fost ţintuiţi în loc din pricina banilor şi fără să vând diamantul ăsta, pe care m-am văzut silit să-l vând, am fi rămas în drum.

— Drace! Bani şi încă mulţi bani! bombăni Mazarin. Văd că nu te încurci, domnule ofiţer! Dar dumneata ştii că vistieria regelui e goală?

— Atunci, faceţi ca mine, monseniore: vindeţi diamantele coroanei. Zău, n-are rost să ne tânguim, obrazul subţire cu cheltuială se ţine.

— Ei bine, consimţi Mazarin, vom încerca să-ţi facem pe voie.

"Richelieu, îşi zise d'Artagnan în sinea lui, mi-ar fi pus numaidecât în mână cinci sute de pistoli şi asta doar pentru început."

— Prin urmare, vei fi omul meu?

— Da, numai să se învoiască şi prietenii mei.

— Şi dacă ei nu se învoiesc, m-aş putea bizui pe dumneata?

— De unul singur n-am făcut niciodată nimic, răspunse d'Artagnan, clătinând din cap.

— Atunci du-te şi caută-i.

— Ce să le spun ca să-i hotărăsc să slujească pe Eminenţa-Voastră?

— Dumneata îi cunoşti mai bine decât mine. Firea fiecăruia îţi va spune ce să făgăduieşti.

— Şi ce să făgăduiesc?

— Să mă slujească aşa cum au slujit-o pe regină şi eu voi şti să-i răsplătesc ca nimeni altul.

— Ce aşteptaţi de la noi?

— Totul, de vreme ce se pare că totul vă stă în putinţă.

— Monseniore, atunci când ai încredere în oameni şi vrei să aibă şi ei încredere în tine, se cuvine să le dai lămuriri mai amănunţite decât binevoieşte să facă Eminenţa-Voastră.

— Fii liniştit, rosti Mazarin. În clipa când vom purcede la fapte, vei afla tot ce gândesc.

— Şi până atunci?

— Răbdare şi caută-ţi prietenii.

— Monseniore, poate că nici nu se află în Paris, ba asta-i aproape sigur, aşa că va trebui s-o pornesc la drum. Nu sunt

decât un prea sărac locotenent de muşchetari şi, ca să călătoresc, îţi trebuiesc bani mulţi.

— Intenţia mea, spuse Mazarin, nu este să baţi la ochi zvârlind banii în dreapta şi-n stânga. Planurile mele cer ca totul să se petreacă în taină; orice zarvă le-ar dăuna.

— Totuşi, monseniore, mi-e cu neputinţă să mă avânt la drum cu solda mea, mai ales că de trei luni încoace n-am văzut lăscaie din soldă; şi cu economiile mele, nici atât, fiindcă de douăzeci de ani de când port haina ostăşească, nu mă ştiu să fi pus ceva deoparte; n-am agonisit decât datorii.

Mazarin rămase pe gânduri câteva clipe, ca şi când o luptă cumplită s-ar fi dat într-însul; pe urmă se apropie de un scrin ferecat cu o triplă încuietoare şi scoase la iveală o pungă, pe care o cântări de două-trei ori în palmă înainte să o dea lui d'Artagnan.

— Ţine, spuse el cu un oftat. Să ai de drum.

"Dacă-s dubloni spanioli sau chiar scuzi de aur, chibzui d'Artagnan în sinea lui, o să facem treabă bună împreună şi de-acum înainte."

Şi, înclinându-se, îşi afundă pungă în buzunaru-i încăpător.

— Va să zică ne-am înţeles, încheie cardinalul. Porneşti la drum...

— Da, monseniore.

— Ai grijă şi scrie-mi în fiecare zi, ca să am veşti despre ce faci.

— N-am să uit, monseniore.

— Foarte bine. A, nu-mi spui numele prietenilor dumitale?

— Numele prietenilor mei? repetă d'Artagnan cu o fărâmă de nelinişte.

— Fireşte. Dumneata pleci să-i cauţi şi, în acest timp, întreb şi eu de ei, poate că aflu ceva.

— Contele de la Fère, zis şi Athos; domnul du Vallon, zis şi Porthos şi cavalerul d'Herblay, astăzi abatele d'Herblay, zis şi Aramis.

Cardinalul surâse.

— Nişte cadeţi care au intrat în rândul muşchetarilor sub nume de împrumut, vrând să nu-şi compromită numele de familie. Spadă lungă şi pungă uşoară; cunoaştem asta.

— Dacă Dumnezeu vrea ca aceste spade să treacă în slujba Eminenţei-Voastre, îndrăznesc să mărturisesc o dorinţă, anume

ca punga monseniorului să se uşureze de astă dată şi a lor să prindă cheag; căci cu aceşti trei bărbaţi şi cu mine, Eminenţa-Voastră poate să zguduie toată Franţa şi chiar toată Europa, dacă asta-i va fi pe plac.

— Gasconii aceştia sunt aproape tot atât de lăudăroşi ca şi italienii, râse Mazarin.

— Oricum, îi întrec în mânuirea spadei, replică d'Artagnan cu un surâs asemănător.

Şi plecă după ce ceru o permisie, pe care Mazarin i-o dădu pe loc, semnând el însuşi hârtia.

Abia ajuns afară, se apropie de un felinar ce lumina în curte şi se uită cu grabă în pungă.

— Scuzi de argint! exclamă el, plin de dispreţ. Eram sigur. Oh, Mazarin, Mazarin, văd că n-ai încredere în mine! Cu atât mai rău! Asta o să-ţi poarte ghinion!

În acest timp, cardinalul îşi freca mâinile.

— O sută de pistoli! murmură el. Numai o sută de pistoli! Pentru o sută de pistoli am aflat un secret pe care Richelieu l-ar fi plătit cu douăzeci de mii de scuzi. Fără să mai pun la socoteală diamantul – şi cardinalul se uită drăgăstos la inelul pe care îl păstrase pentru sine, în loc să i-l dea lui d'Artagnan. Fără să mai pun la socoteală diamantul, care face pe puţin zece mii de livre.

Şi se întoarse în odaia lui, încântat peste măsură de această seară care îi adusese un atât de frumos câştig; puse inelul într-o casetă plină cu fel de fel de briliante, căci cardinalului îi plăceau pietrele scumpe, apoi îl chemă pe Bernouin să-l dezbrace; fără să mai ia în seamă larma care răbufnea din când în când până la el şi împuşcăturile ce mai răsunau în cuprinsul Parisului, deşi era aproape de miezul nopţii.

În vremea asta, d'Artagnan se îndrepta spre strada Tiquetonne, spre hanul "La Căpriţa", unde locuia.

Să povestim pe scurt cum a ajuns d'Artagnan să-şi aleagă această locuinţă.

Capitolul VI D'Artagnan la patruzeci de ani

Vai! din vremea când, în romanul nostru *Cei trei muşchetari,* l-am părăsit pe d'Artagnan, în strada Fossoyeurs, 12, s-au petrecut o groază de lucruri şi, mai cu seamă, s-au scurs o groază de ani.

D'Artagnan se arătase la înălţimea împrejurărilor, dar împrejurările nu-l ajutaseră pe d'Artagnan. Cât timp fusese înconjurat de prietenii săi, d'Artagnan rămăsese plin de tinereţe şi poezie; era una din acele firi pătrunzătoare şi iscusite care îşi însuşesc cu uşurinţă calităţile celor din jur. Athos îi dădea din măreţia sa, Porthos din vioiciune, Aramis din eleganţă. Dacă ar fi trăit mai departe în tovărăşia lor, d'Artagnan ar fi ajuns un om superior. Athos îl părăsi cel dintâi pentru a se retrage la o moşioară, moştenită în apropiere de Blois; Porthos, al doilea, pentru a se căsători cu văduva avocatului, în sfârşit; Aramis, al treilea, pentru a îmbrăca haina monahală şi a deveni abate. Din această clipă, d'Artagnan, care părea să-şi fi legat soarta de soarta celor trei prieteni ai săi, se văzu singur şi slab, fără curaj să se avânte pe drumul unei cariere în care simţea că nu va putea ajunge departe decât dacă prietenii săi i-ar fi dăruit, ca să spunem aşa, câte o fărâmă din harul pe care cerul îl hărăzise fiecăruia.

Şi astfel, deşi devenise locotenent de muşchetari, d'Artagnan se simţea şi mai singur; nu era de neam atât de mare ca Athos, pentru ca uşile nobilimii să se deschidă în faţa lui; nu era atât de vanitos ca Porthos, pentru ca să-şi dea aere că e primit în înalta societate; nu era atât de gentilom ca Aramis, pentru ca să-şi păstreze o eleganţă înnăscută, izvorând din însăşi fiinţa lui. O bucată de vreme, amintirea încântătoare a doamnei Bonacieux sădi un dram de poezie în cugetul tânărului locotenent; dar, ca toate lucrurile de pe lumea asta, amintirea-i trecătoare se şterse încet-încet din mintea lui; viaţa de garnizoană se vădeşte neîndurătoare, chiar şi cu sufletele cele mai alese. Dintre cele două firi opuse ce împlineau personalitatea lui d'Artagnan, treptat latura materială învinse şi, pe nesimţite, fără să-şi dea nici el singur seama, trăind veşnic viaţa de garnizoană, veşnic în lupte, veşnic pe cal, d'Artagnan ajunse (nu ştiu cum se spunea asta pe atunci) ceea ce numim astăzi un *adevărat soldăţoi.*

Nu că şi-ar fi pierdut iscusinţa-i înnăscută – nici pomeneală. Dimpotrivă, ea sporise, sau cel puţin părea cu atât mai de

mirare, sub înfăţişarea-i niţel cam grosolană; numai că d'Artagnan îşi folosea iscusinţa în lucrurile mici ale vieţii şi nu în cele mari; o folosea pentru bunul trai, aşa cum îl înţeleg îndeobşte soldaţii, adică să ai culcuş bun, masă bună, gazdă bună.

Şi, de şase ani încheiaţi, d'Artagnan găsise toate astea în strada Tiquetonne, la hanul "La Căpriţa".

Chiar de la începutul şederii sale aici, stăpâna casei, o tânără şi frumoasă flamandă de vreo douăzeci şi cinci sau douăzeci şi şase de ani, se îndrăgostise lulea de el; şi după ce se văzură tare stânjeniţi un timp în dragostea lor de către un soţ care nu înţelegea să închidă ochii şi pe care d'Artagnan se prefăcu de zece ori că e gata să-l străpungă cu spada, într-o bună dimineaţă soţul se făcu nevăzut, luându-şi lumea în cap, după ce vânduse pe ascuns vreo câteva butoaie cu vin şi adunase banii şi bijuteriile din casă. L-au crezut mort; mai cu seamă nevastă-sa, care se mângâia la gândul dulce al văduviei, susţinea sus şi tare că a dat ortul popii. Într-un târziu, la vreo trei ani de când dura legătura lor, pe care d'Artagnan se feri să o rupă, găsind an de an casa şi iubita mai îmbietoare, fiindcă una-l păsuia de alta, ibovnica avu nemaipomenita pretenţie de a deveni soţie şi-i ceru să o ia de nevastă.

— Ce-ţi veni?! mormăi d'Artagnan. Asta-i bigamie, puicuţo! Nici să nu-ţi treacă prin minte.

— Păi el a murit, sunt sigură.

— Era un ăla tare sucit şi-o să vină îndărăt ca să ne atârne în ştreang.

— Lasă, dacă vine, îl omori; tu eşti atât de viteaz şi de îndemânatic!

— La naiba, sufleţelule, se cheamă că tot ştreangul mă paşte!

— Va să zică, nu vrei?

— Şi încă cum! Nici în ruptul capului!

Frumoasa hangiţă rămase zdrobită. Ar fi fost bucuroasă să facă din d'Artagnan nu numai soţul, ci şi Dumnezeul ei: era un bărbat atât de chipeş şi avea o mustaţă atât de falnică!

Către cel de al patrulea an al legăturii lor, veni expediţia din Franche-Comté. D'Artagnan fu vestit că va lua parte la luptă şi se pregăti de plecare. Acasă, jale mare, şiroaie nesfârşite de lacrimi, jurăminte de a rămâne credincioasă; şi totul din partea

gazdei, bineînţeles. D'Artagnan era prea nobil din fire ca să făgăduiască ceva; de aceea nu făgădui decât că va face tot ce-i va sta în putinţă ca să sporească gloria numelui său.

În privinţa asta, cunoaştem curajul lui d'Artagnan; el înfruntă primejdia ca nimeni altul şi, avântându-se în fruntea companiei sale, primi un glonţ în piept, care-l culcă, cât era de lung, pe câmpul de bătaie. Fu văzut căzând de pe cal, dar nimeni nu-l văzu ridicându-se; fu crezut mort şi toţi cei care râvneau să-i ia gradul aruncară la întâmplare o vorbă, cum că într-adevăr a fost răpus. Crezi lesne ceea ce doreşti cu tot dinadinsul; or, în oştire, de la generalii de divizie, care doresc moartea generalului de armată şi până la soldaţi, care doresc moartea caporalilor, fiecare în parte doreşte moartea cuiva.

Numai că d'Artagnan nu era omul care să-şi dea duhul cu una cu două. După ce zăcu fără cunoştinţă pe câmpul de bătaie sub arşiţa zilei, răcoarea nopţii îl ajută să-şi vină în fire; ajunse într-un saţ, bătu la poarta celei mai frumoase case, fu primit cum sunt primiţi întotdeauna şi peste tot francezii, chiar atunci când sunt răniţi, fu îngrijit, răsfăţat, pus pe picioare şi, într-o bună zi, mai zdravăn ca oricând, luă drumul Franţei şi, odată în Franţa, luă drumul Parisului, şi, odată la Paris, apuca spre strada Tiquetonne.

D'Artagnan găsi însă la el în odaie un cuier ticsit cu haine bărbăteşti, care ocupă tot peretele; numai spada lipsea.

— Uite că s-a întors, zise el. Cu atât mai rău şi cu atât mai bine.

Nici vorbă că d'Artagnan se gândea tot la bărbatul hangiţei. Căută să afle noutăţi; alt băiat de alergătură, altă slujnică. Stăpâna casei era plecată la plimbare.

— Singură? întrebă d'Artagnan.

— Cu domnu'!

— Va să zică, domnu' s-a întors.

— Fireşte că s-a întors, răspunse naiv slujnica.

"Dacă aş avea bani, cugetă d'Artagnan, mi-aş vedea de drum; dar cum n-am lăscaie, trebuie să rămân pe loc şi să urmez poveţele gazdei mele, spulberând planurile conjugale ale acestei năluci nepoftite."

Abia isprăvi acest sfat cu sine, ceea ce dovedeşte că în împrejurările însemnate ale vieţii nimic nu este mai firesc decât

a vorbi cu tine însuţi, când slujnică, rămasă la pândă lângă uşă, strigă deodată:

— Uite, tocmai vine şi doamna cu domnu'!

D'Artagnan aruncă o privire în lungul străzii şi văzu într-adevăr ivindu-se de după colţul străzii Montmartre pe hangiţă, atârnată de braţul unui coşcogeamitea elveţian, care călca legănându-se cu nişte aere care-i amintea cu farmec de Porthos, vechiul său prieten.

"Ăsta-i domnul? îşi zise d'Artagnan. Oho, îmi pare că a crescut, nu glumă!"

Şi se aşeză în încăpere, undeva la vedere.

De cum trecu pragul, hangiţa îl văzu şi dădu un mic ţipăt.

Socotind că a fost recunoscut, d'Artagnan se ridică, se repezi la ea şi o sărută cu dragoste.

Elveţianul holbă ochii buimăcit la hangiţă, care se făcu albă ca varul la faţă.

— Oh, dumneata eşti, domnule! Ce vrei de la mine? îngăimă ea, pradă unei tulburări fără de seamăn.

— Domnul e vărul tău? Fratele tău? întrebă d'Artagnan, jucându-şi rolul cu o linişte neînchipuită.

Şi fără să aştepte răspunsul, se aruncă în braţele elveţianului, care rămase ca un sloi de gheaţă.

— Cine-i omul ăsta? întrebă el.

Hangiţa nu-i răspunse decât prin hohote de plâns.

— Cine-i elveţianul ăsta? stărui d'Artagnan.

— Domnul vrea să mă ia de nevastă, îngăimă hangiţa printre sughiţuri.

— În sfârşit, va să zică ţi-a murit bărbatul, ai?

— Ce pasă la tine? sări cu gura elveţianul.

— Pasă grozav la mine, i-o întoarse d'Artagnan. Asta fiindcă nu poţi s-o iei pe doamna de nevastă fără consimţământul meu şi...

— Şi? făcu elveţianul.

— Şi... eu nu-mi dau consimţământul, spuse muşchetarul.

Elveţianul se făcu roşu ca sfecla la faţă; purta o frumoasă uniformă cu fireturi aurite, în timp ce d'Artagnan avea pe umeri un fel de pelerină cenuşie; elveţianul era un lungan de vreo şase picioare, d'Artagnan dacă avea cinci; elveţianul se credea la el acasă şi d'Artagnan i se părea un nepoftit.

— Frei tu bleci de-aici? se răţoi elveţianul, bătând furios din picior, ca unul care îşi iese de-a binelea din fire.

— Eu? Nici gând! replică d'Artagnan.

— Să trimitem după ajutor, altfel nu-i chip, se trezi vorbind un băiat, care nu putea să priceapă cum de cutează omuleţul acesta să înfrunte un asemenea găligan.

— Tu?! izbucni d'Artagnan, căruia începuse să i se zburlească părul în cap de furie, apucând băiatul de urechi. Tu să faci bine şi să stai locului, auzi, că de nu, îţi rup urechile. Cât despre mătăluţă, măreţ urmaş al lui Wilhelm Tell, du-te şi strânge-ţi boarfele de la mine din odaie, fiindcă mă stingheresc şi şterge-o la iuţeală de-ţi caută alt han.

Elveţianul pufni într-un râs zgomotos.

— Eu să pleci! făcu el. Şi pentru ce?

— Aha, aşa! bombăni d'Artagnan. Văd că înţelegi franţuzeşte. Haide, vino să ne plimbăm niţel împreună, că te lămuresc eu.

Hangiţa, care îl ştia pe d'Artagnan o spadă fără pereche, puse pe boceală şi începu să-şi smulgă părul din cap.

D'Artagnan se întoarse către frumoasa cu faţa scăldată în lacrimi.

— Ei, atunci dă-l afară, cucoană! spuse el.

— Pah! exclamă elveţianul, care avusese nevoie de un răgaz ca să-şi dea seama ce vor să însemne cuvintele lui d'Artagnan. Pah! Mai întâi cine este tumneata de spune la mine să blimb cu tumneata?

— Sunt locotenent al muşchetarilor maiestăţii-sale, rosti d'Artagnan. Adică superiorul tău în toate. Dar cum aici nu-i vorba de grad, ci de un loc de şedere, ştii obiceiul. Haide să ţi-l dobândeşti pe al tău! cine se întoarce primul ia în stăpânire şi odaia.

Cu toate văicărelile hangiţei, d'Artagnan îl trase afară pe elveţian; ea îşi simţea inima cumpănind către vechea-i dragoste, deşi nu s-ar fi supărat să-i dea o lecţie acestui înfumurat de muşchetar, care o jignise refuzându-i mâna.

Cei doi potrivnici apucară spre maidanele din apropiere de Montmartre. Tocmai se lăsa întunericul când ajunseră acolo; d'Artagnan îl rugă cu frumosul pe elveţian să-i lase lui cameră şi să nu se mai întoarcă la han; dar acesta dădu din cap în semn că nu se învoieşte şi îşi trase spadă.

— Atunci o să te culci aici, spuse d'Artagnan. Cam păcătos culcuşul, dar nu-i vina mea, tu ţi l-ai ales.

Şi la aceste cuvinte, trase şi el spada, încrucişând-o cu a celuilalt.

Avea de-a face cu un braţ vânjos, numai că iscusinţa sa era mai presus de orice forţă. Spada neamţului nu ajungea s-o întâlnească pe a muşchetarului; elveţianul primi două lovituri, dar din pricina frigului nici nu apucă să-şi dea seama, în schimb, pierderea de sânge şi slăbiciunea ce-l cuprinse îl siliră să se aşeze.

— Aha! strigă d'Artagnan. Nu ţi-am spus? Ei, ce ispravă ai făcut, îndărătnicule! Noroc că povestea asta n-o să te sâcâie decât cincisprezece zile. Rămâi aici, o să-ţi trimit hainele prin băiatul de la han. La revedere! A, să nu uit: du-te să stai "La Mită care toarce", pe strada Montorgueil; acolo ai mâncare pe cinste, dacă-i tot hangiţa dinainte. Adio!

Şi cu asta, se întoarse voios nevoie mare acasă; se ţinu de vorbă şi trimise boarfele elveţianului, pe care băiatul îl găsi stând în acelaşi loc unde îl lăsase d'Artagnan, buimac încă de îndrăzneala potrivnicului său.

Băiatul de corvoadă, hangiţa şi toată casa arătară faţă de d'Artagnan aceeaşi grijă pe care ar fi arătat-o faţă de Hercule, dacă acesta s-ar fi întors pe pământ, ca să-şi ia de la capăt cele douăsprezece munci ale sale.

Dar când rămase între patru ochi cu hangiţa, muşchetarul îi spuse:

— Acum, frumoasă Magdalenă, ştii ce distanţă e între un elveţian şi un muşchetar; cât despre tine, tu te-ai purtat ca o crâşmăriţă. Cu atât mai rău pentru tine, fiindcă din pricina asta pierzi şi preţuirea şi prezenţa mea. L-am alungat pe elveţian ca să te umilesc, dar de rămas nu mai rămân aici, nu stau într-o casă pe care o dispreţuiesc. Hei, băiete! Vezi să-mi duci lucrurile la "Baraca dragostei", pe strada Bourdonnais. Rămâi cu bine, doamnă!

Se pare că d'Artagnan rosti aceste cuvinte pe cât de semeţ, pe atât de înduioşător. Hangiţa se aruncă la picioare, cerându-i iertare şi căutând să-l oprească, cu o dulce străşnicie. Ce să spunem mai mult? Frigarea se învârtea, focul trosnea în sobă, frumoasa Magdalena plângea; foamea, frigul şi dragostea îl

năpădiră pe d'Artagnan toate deodată; şi el iertă; iar după ce iertă, nu se mai gândi la plecare.

Iată cum a ajuns d'Artagnan să şadă la hanul "La Căpriţa", pe strada Tiquetonne.

Capitolul VII D'Artagnan se află în încurcătură, dar una dintre vechile noastre cunoştinţe îi vine în ajutor

D'Artagnan păşea îngândurat spre casă, simţind cu încântare în buzunar punga cardinalului Mazarin şi cugetând la minunatul diamant care fusese cândva al lui şi pe care îl văzuse o clipă scânteind în degetul primului ministru.

"Dacă diamantul ăsta îmi pică iar într-o zi în mână – îşi zicea el – îl fac bani numaidecât, îmi cumpăr vreo câteva proprietăţi în jurul castelului, care-i o clădire de toată frumuseţea dar care n-are decât o grădină abia cât cimitirul Inocenţilor, şi-aştept acolo, plin de măreţie, ca vreo bogată moştenitoare, cucerită de chipoşenia mea, să vină să mă ia de bărbat; pe urmă o să am trei feciori; din primul fac un mare senior ca Athos; dintr-al doilea – un soldat falnic ca Porthos; dintr-al treilea – un abate graţios că Aramis. Zău, atunci o să fie de o sută de ori mai bine decât azi, cu viaţa pe care o duc; numai că, din nenorocire, Mazarin ăsta e un netrebnic şi nu se lipseşte el de diamant pentru mine."

Ce-ar fi spus oare d'Artagnan dacă ar fi ştiut că Mazarin primise diamantul de la regină anume ca să i-l înapoieze?

Ajungând în strada Tiquetonne se pomeni martor la o mare foială şi zarvă; în apropiere de casa lui era o îmbulzeală grozavă.

— Oho! exclamă el. Să fi luat foc hanul "La Căpriţa", ori bărbatul frumoasei Magdalena s-a întors cu adevărat?

Nu era nici una, nici alta; apropiindu-se, d'Artagnan băgă de seamă că mulţimea nu se adunase în faţa hanului, ci a casei vecine. Unii strigau, alţii alergau cu făclii în mână, la a căror lumină d'Artagnan zări uniforme.

Întrebă ce s-a întâmplat.

Cineva îi răspunse ca un burghez, cu o ceată de vreo douăzeci de prieteni de-ai lui, a atacat o trăsură escortată de gărzile domnului cardinal, dar că ostaşii au primit întăriri şi burghezii au fost puşi pe fugă. Căpetenia lor s-a făcut nevăzută în casa vecină cu hanul şi acum ostaşii cercetau casa.

În tinereţe, d'Artagnan ar fi alergat oriunde vedea uniforme, gata să dea ajutor ostaşilor împotriva burghezilor, dar acum nu se mai înflăcăra cu uşurinţa de altădată; de altfel, avea în buzunar sută de pistoli a cardinalului şi nu-i ardea să se amestece într-o asemenea vânzoleala.

Din pricina asta intră în han fără să mai întrebe nimic.

Altădată, d'Artagnan ţinea să ştie totul, în orice împrejurare; acum socotea întotdeauna că ştie destul.

Frumoasa Magdalena nu-l aştepta, crezând că-şi va petrece noaptea la Luvru, aşa cum îi spusese; şi se bucură nespus de întoarcerea-i neprevăzută, cu atât mai mult cu cât murea de frică din pricina celor ce se petreceau în stradă şi nu avea în preajmă-i nici un elveţian care să o apere.

Ea ar fi vrut să stea la taifas împreună şi să-i istorisească totul de-a fir a păr; dar d'Artagnan îi spuse să-i trimită masa în odaie şi să adauge şi o sticlă de Bourgogne din cel vechi.

Frumoasa Magdalena era învăţată să se supună milităreşte, adică la un semn. De astă dată, d'Artagnan catadicsise să-i vorbească, aşa că i se făcu pe voie cu îndoită grabă.

D'Artagnan luă cheia şi lumânarea şi se urcă în odaie la el. Ca să nu dăuneze treburilor hanului, se mulţumise cu o odaie la al patrulea cât. Respectul pe care îl purtăm adevărului ne sileşte să spunem că încăperea cu pricina se afla chiar sub streaşină şi chiar sub acoperiş.

Aici era cortul lui Ahile. D'Artagnan se închidea aici, în odaie, atunci când voia, prin absenţa lui, să o pedepsească pe frumoasa Magdalena.

Cea dintâi grijă fu să închidă într-un vechi scrin, cu încuietoare nouă, punga cu banii pe care nu mai avea nevoie să-i numere ca să-şi dea seama câţi sunt; apoi, cum după o clipă i se aduse mâncarea şi sticla cu vin, spuse băiatului să plece, închise uşa şi se aşeză la masă.

Asta nu ca să cugete, aşa cum s-ar putea crede, căci d'Artagnan socotea că fiece lucru trebuie făcut la vremea lui dacă vrei să-l faci ca lumea.

Îi era foame; mânca şi, după ce mânca, se culcă. D'Artagnan nu era nici dintre cei ce cred că noaptea e un sfetnic bun; noaptea d'Artagnan dormea. În schimb, dimineaţa, vioi şi cu mintea limpede, îi veneau cele mai grozave idei. De multă vreme nu mai avusese prilejul să se gândească dimineaţa, dar dormise întotdeauna peste noapte.

Se deşteptă în zorii zilei, sări din aşternut, plin de o hotărâre cu adevărat ostăşească şi începu să se plimbe preocupat în jurul odăii.

— În '43, zise el, cu vreo şase luni înainte de moartea răposatului cardinal, am primit o scrisoare de la Athos. Unde a fost asta? Să vedem... Aha, la asediul de la Besançon, mi-aduc aminte... era în tranşee. Ce-mi scria? Că trăieşte la o moşioară, da, întocmai aşa, la o moşioară; dar unde? Tocmai asta citeam când o rafală de vânt mi-a smuls scrisoarea din mână. Altădată m-aş fi năpustit s-o caut, cu toate că vântul o purtase într-un loc descoperit ca-n palmă. Dar tinereţea e un mare cusur... atunci când nu mai eşti tânăr. Şi-am lăsat scrisoarea să le ducă plocon spaniolilor adresa lui Athos, cu care ei n-aveau ce face şi pe care ar fi trebuit să mi-o trimită îndărăt. Aşa că să nu mă mai gândesc la Athos. Ia să vedem... Porthos.

...Am primit o scrisoare de la el: mă poftea la o mare vânătoare pe moşia lui, hotărâta pentru luna septembrie 1646. Din nenorocire, cam în vremea aia eram la Béarn, fiindcă murise tata şi mi-au trimis scrisoarea acolo: numai c-a ajuns după plecarea mea. Şi a pornit-o pe urma mea, ajungând la Montmedy la vreo câteva zile după ce eu părăsisem oraşul. Într-un târziu, în aprilie, m-a găsit: dar cum m-a găsit abia în aprilie 1647 şi invitaţia era pentru septembrie '46, m-am lăsat păgubaş. Ei, să căutăm scrisoarea asta, trebuie să fie printre actele mele de proprietate.

D'Artagnan deschise o veche casetă care zăcea într-un colţ al încăperii, plină cu pergamente privitoare la pământurile familiei d'Artagnan, înstrăinate cu toatele de vreo două sute de ani şi scoase un strigăt de bucurie: recunoscu îndată scrisul mare al lui Porthos şi, ceva mai jos, câteva rânduri mâzgălite de mână uscată a demnei sale consoarte.

Nu-şi mai pierdu vremea să citească scrisoarea: îi cunoştea cuprinsul; căută degrabă adresa.

Adresa era: castelul du Vallon.

Porthos uitase să mai adauge vreo lămurire. În mândria sa, credea că toată lumea trebuie să ştie unde se află castelul căruia el îi dăduse numele.

— Să-l ia naiba de înfumurat! izbucni d'Artagnan. A rămas neschimbat. Cu toate astea, mi-ar fi convenit de minune să-ncep cu el, dat fiind că n-are nevoie de parale, el care a moştenit opt sute de mii de livre de la jupân Coquenard. Va să zică aşa, pe cel mai bun dintre ei ia-l de unde nu-i! Athos s-o fi prostit din pricina băuturii. Cât despre Aramis, ăsta trebuie că s-a cufundat în rugăciune.

D'Artagnan îşi aruncă încă o dată ochii pe scrisoarea lui Porthos. Avea un *post-scriptum şi* acest *post-scriptum* glăsuia:

"Scriu cu aceeaşi poftă vrednicului nostru prieten Aramis, la el, la mânăstire."

— "La el la mânăstire"! Da, dar care mânăstire? Sunt două sute de mânăstiri în Paris şi vreo trei mii în Franţa. Şi-apoi, poate că-n clipa când a intrat la mânăstire şi-a schimbat pentru a treia oară numele. Ah, dacă n-aş fi un ageamiu într-ale teologiei şi mi-aş aminti barem de subiectul tezei despre care vorbea cu atâta pricepere la Crèvecoeur cu preotul din Montdidier şi cu superiorul iezuiţilor, aş şti ce doctrină îndrăgeşte şi mi-aş da seama cărui sfânt a putut să-şi închine viaţa. Hm, dar dacă m-aş duce la cardinal şi i-aş cere o hârtie la mâna ca să intru în orice mânăstire, chiar şi-n alea de călugăriţe? Ar fi o idee şi poate că aşa l-aş găsi pe undeva precum Ahile... Da, numai că asta ar însemna să-mi recunosc de la început neputinţa şi-aş pierde pe loc încrederea cardinalului. Cei mari nu sunt recunoscători decât dacă faci imposibilul pentru ei. "Dacă asta era cu putinţă, spun ei, aş fi făcut-o singur." Şi cei mari au dreptate. Ia stai puţin, să vedem. Am primit o scrisoare şi de la el, dragul meu prieten, dovadă că-mi cerea chiar un mic serviciu, pe care i l-am şi făcut. Ah, da! Dar unde-oi fi pus scrisoarea? D'Artagnan se gândi puţin, apoi se duse spre cuier, unde-i atârnau hainele vechi; căută vestonul pe care îi purtase în 1648 şi, cum era ordonat din fire, îl găsi la locul ştiut. Scotoci prin buzunare şi scoase la iveală o foaie de hârtie: era tocmai scrisoarea lui Aramis.

"Domnule d'Artagnan – scria el – *află că am avut o ceartă cu un oarecare gentilom, care mi-a dat întâlnire astă-seară, în Piaţa legală; cum sunt om al bisericii şi întâlnirea ar putea să-mi dăuneze, dacă aş destăinui-o altuia decât unui prieten atât de sigur că dumneata, îţi scriu că să mă însoţeşti.*

Voi intra prin strada Neuve-Sainte-Catherine; sub al doilea felinar, pe dreapta, îţi vei găsi adversarul. Eu, cu al meu, voi fi sub al treilea.

Al dumitale,

ARAMIS"

De astădată – nici un cuvânt de rămas bun. D'Artagnan încercă să-şi adune amintirile; se dusese la întâlnire, îşi întâlnise adversarul, al cărui nume nu l-a aflat niciodată, îi străpunse braţul cu o straşnică lovitură de spadă şi apoi se apropiase de Aramis, care isprăvise lupta şi venea spre el.

— Gata! i-a spus Aramis. Cred că l-am ucis, neobrăzatul. Dar, dragă prietene, dacă ai nevoie de mine, ştii că-ţi sunt devotat trup şi suflet.

Şi Aramis i-a strâns mâna şi s-a pierdut pe sub arcade.

Prin urmare nu ştia despre Aramis mai multe decât ştia despre Athos şi Porthos şi treaba asta începea să-l supere, când i se păru că aude un zgomot de geam spart la el în odaie. Se gândi numaidecât la punga cu bani închisă în scrin şi se repezi într-acolo. Nu se înşelase; în clipa când el intră pe uşă, un om intra pe fereastră.

— Aha, ticălosule! strigă d'Artagnan, crezând că are de-a face cu un borfaş şi puse mâna pe spadă.

— Domnule, se tângui omul, în numele cerului, vârâţi sabia în teacă, nu mă omorâţi fără să mă ascultaţi. Nu sunt hoţ, păcatele mele! Sunt un cetăţean cinstit şi cu stare, ba încă şi proprietar. Mă numesc... Ei, dar dacă nu mă înşel, dumneavoastră sunteţi domnul d'Artagnan!

— Şi tu Planchet! izbucni locotenentul.

— Gata să vă slujesc, domnule! spuse Planchet în culmea fericirii. Dacă mai sunt în stare de asta.

— Poate că da, rosti d'Artagnan. Dar cine dracu te pune să goneşti pe acoperişuri la şapte dimineaţa, în toiul lui ianuarie?

— Domnule, glăsui Planchet, trebuie să ştiţi... De fapt, poate c-ar fi bine să nu ştiţi...

— Să vedem despre ce-i vorba, i-o întoarse d'Artagnan. Mai întâi însă pune un ştergar în geam şi trage perdeaua.

Planchet se supuse îndată.

— Ei? făcu d'Artagnan când acesta isprăvi.

— Domnule, începu Planchet, prevăzător. Înainte de toate, vă rog să-mi spuneţi cum vă aveţi cu domnul de Rochefort?

— Cum nu se poate mai bine. Grozav! Ştii doar că Rochefort este astăzi unul dintre cei mai buni prieteni ai mei.

— Ah, straşnic!

— Dar ce amestec are Rochefort cu felul ăsta de a pătrunde la mine în odaie?

— Păi, tocmai asta e, domnule! Trebuie să vă spun din prima clipă că domnul de Rochefort este...

Planchet şovăi.

— La naiba! bombăni d'Artagnan. Ştiu bine, la Bastilia.

— Adică era acolo, îl îndreptă Planchet.

— Cum, era?! exclamă d'Artagnan. A avut cumva norocul să scape?

— Ah, domnule, se însufleţi la rându-i Planchet. Dacă dumneavoastră spuneţi că ăsta-i noroc, atunci e bine; trebuie să mai ştiţi că ieri, după cum se pare, s-a trimis la Bastilia după domnul de Rochefort.

— Ei, la naiba, cum să nu ştiu, doar eu însumi am fost să-l aduc!

— Din fericire pentru el, altcineva l-a dus îndărăt, nu dumneavoastră; căci, dacă v-aş fi recunoscut în escortă, credeţi-mă, domnule, cum vă port un mare respect...

— Mai departe, dobitocule! Haide, spune, ce s-a întâmplat?

— Să vedeţi: pe la jumătatea străzii Ferronnerie, trăsura cu domnul de Rochefort a trecut prin mijlocul unei mulţimi de oameni şi ostaşii din escortă s-au apucat să-i îmbrâncească pe cetăţeni, din care pricină s-au stârnit murmure; întemniţatul, gândind că i s-a ivit un prilej tare prielnic, a strigat cine este şi a cerut ajutor. Eu eram acolo, am auzit desluşit numele contelui de Rochefort, mi-am adus aminte că el m-a făcut sergent în regimentul piemontez şi atunci am strigat în gura mare că-n trăsura se află un întemniţat, prieten al ducelui de Beaufort. Cât ai clipi, răzmeriţa a fost gata, caii opriţi, escorta pusă pe fugă. În vremea asta, am deschis uşa trăsurii, domnul de Rochefort a sărit jos şi s-a pierdut în mulţime. Ghinionul a făcut ca tocmai

atunci să apară o patrulă, care s-a unit cu escortă şi s-a năpustit asupra noastră. M-am strecurat pe după colţul străzii Tiquetonne şi, cum urmăritorii erau aproape, m-am ascuns în casa de alături; ostaşii au încercuit casa şi au scotocit peste tot, dar degeaba, căci eu găsisem la catul al cincilea o fiinţă miloasă care m-a ascuns sub nişte saltele. Am stat tot timpul acolo în ascunzătoare, sau, mai bine zis, aproape tot timpul până la ziuă şi, cugetând că, de aştept să se însereze, ăia ar putea să vină şi să înceapă iar cu scotoceala, mi-am luat inima-n dinţi şi m-am furişat pe sub streşini, căutând mai întâi o intrare şi apoi o ieşire, adică o casă nepăzită. Iată povestea mea, domnule şi pe cuvânt de cinste, aş fi deznădăjduit dacă nu v-ar fi pe plac.

— Câtuşi de puţin, zise d'Artagnan. Dimpotrivă, sunt grozav de mulţumit, pe legea mea, să-l ştiu pe Rochefort liber. Dar să ştii că dacă oamenii regelui pun mâna pe tine, te spânzura fără pic de milă.

— Cum naiba să nu ştiu! suspină Planchet. Tocmai de-asta mi-e frică şi tocmai de asta sunt atât de bucuros că am dat iar peste dumneavoastră, fiindcă nimeni nu poate să mă ascundă mai bine ca dumneavoastră, numai să vreţi.

— Vreau, rosti d'Artagnan. Cu dragă inimă, deşi, dacă se află că am adăpostit un răzvrătit, îmi pierd gradul. Nici mai mult, nici mai puţin.

— O, domnule, ştiţi bine că mi-aş pune în joc şi viaţa pentru dumneavoastră.

— Ai putea să adaugi că ţi-ai pus-o în joc într-o vreme, Planchet. Eu nu uit decât lucrurile pe care trebuie să le uit, dar despre asta vreau să-mi amintesc. Stai colo pe scaun şi mănâncă liniştit, căci bag de seamă ce ochi faci la bucatele rămase pe masă de-aseară.

— Da, domnule, fiindcă dulapul vecinei era tare sărac în lucruri mai acătării şi de ieri de la amiază n-am pus în gură decât o felie de pâine unsă cu dulceaţă. Nu vorbesc eu de rău dulciurile, dacă vin la locul lor şi la timpul potrivit, dar cina din ajun mi s-a părut un fleac, zău aşa!

— Bietul băiat! îl căină d'Artagnan. Haide, potoleşte-ţi foamea!

— Ah, domnule, îmi salvaţi pentru a doua oară viaţa, murmură Planchet.

Şi, aşezându-se la masă, începu să înfulece ca în frumoasele zile de pe strada Fossoyeurs.

D'Artagnan continuă să se plimbe în lung şi în lat; cântarea în minte ce foloase putea trage din întâlnirea cu Planchet, în aceste împrejurări. Între timp, Planchet mânca de zor, vrând săşi scoată pârleala ceasurilor cât răbdase de foame. Într-un târziu scoase un oftat plin de mulţumire, mărturie că, după o asemenea arvună straşnică, va face un mic popas.

— Ei, glăsui d'Artagnan, socotind că a venit clipa să treacă la întrebări. Să le luăm pe toate la rând. Ştii unde se află Athos?

— Nu, domnule, răspunse Planchet.

— Drace! ştii unde se află Porthos?

— Cu atât mai puţin.

— Ei, drăcia dracului!

— Dar Aramis?

— Nici atât.

— Pe toţi dracii!

— Să vedeţi, mormăi Planchet cu aerul lui pişicher. Ştiu unde-i Bazin.

— Cum, ştii unde-i Bazin?

— Da, domnule.

— Şi unde este?

— La Notre-Dame.

— Păi ce face el la Notre-Dame?

— E paracliser.

— Bazin, paracliser la Notre-Dame?! Eşti sigur?

— Foarte sigur; doar l-am văzut şi-am stat de vorbă cu el.

— El trebuie să ştie unde-i stăpînu-său.

— Fără nici o îndoială.

D'Artagnan rămase puţin pe gânduri, apoi îşi luă mantia şi spada şi dădu să plece.

— Domnule, se tângui Planchet. Mă lăsaţi aşa în voia soartei? Gândiţi-vă că-n dumneavoastră mi-am pus toată nădejdea!

— Că doar n-au să vină să te caute aici, pufni d'Artagnan.

— Şi dacă vine cineva? scânci prevăzătorul Planchet. Gândiţi-vă că pentru toţi ai casei, care nu m-au văzut intrând, nu-s decât un hoţ.

— Ai dreptate, încuviinţă d'Artagnan. Ia spune, ştii vreun dialect de pe la noi?

— Ba ceva mai mult decât atâta, domnule, răspunse Planchet. Ştiu o limbă străină, vorbesc flămândă.

— Şi unde dracu ai învăţat-o?

— În Artois, unde-am făcut războiul timp de doi ani. Ascultaţi. *Goeden morgen, mynheer! Itk ben begeeray te weeten the ge sond hects omstand.*

— Ce vrea să zică asta?

— Bună ziua, domnule! Mă grăbesc să vă-ntreb cum o duceţi cu sănătatea.

— Şi-aşa ceva se cheamă la ei limbă de vorbit! Dar n-are a face, pentru noi asta pică de minune, hotărî d'Artagnan.

D Artagnan se duse la uşă, strigă un băiat şi-i porunci să-i dea de veste frumoasei Magdalena să urce până la el.

— Ce faceţi, domnule? se îngrozi Planchet. Vreţi să încredinţaţi taina noastră unei femei?!

— Fii pe pace, asta n-o să sufle o vorbă.

În clipa aceea se arătă şi hangiţa. Venise într-un suflet, zâmbitoare, aşteptându-se să-l găsească pe d'Artagnan singur; dar când dădu cu ochii de Planchet, se trase înapoi, uimită.

— Scumpa mea gazdă, zise d'Artagnan, îţi prezint pe fratele dumitale care vine din Flandra şi pe care îl iau în slujba mea pentru câteva zile.

— Fratele meu?! făcu hangiţa din ce în ce mai mirată.

— Spune bun găsit sorii dumitale, master Peter.

— *Vilkom, zuster!* zise Planchet.

— *Goeden day, broer!* răspunse hangiţa, buimăcită.

— Uite cum stă treaba, rosti d'Artagnan. Domnul este fratele tău, pe care poate că nu-l cunoşti; în schimb, îl cunosc eu: a picat de la Amsterdam. Cât lipsesc, dă-i ceva haine să se îmbrace; când mă întorc, adică peste un ceas, vii şi mi-l prezinţi şi, ascultând de vorbă ta, fiindcă el nu ştie o boabă franţuzeşte, cum nu pot să-ţi refuz nimic, îl iau în slujba mea, ai priceput?

— Aş putea spune că ghicesc ce vrei de la mine şi asta mi-e destul, murmură Magdalena.

— Eşti o femeie de nepreţuit, frumoasa mea gazdă şi mă bizui pe tine.

După care, făcând un semn plin de înţeles lui Planchet, d'Artagnan ieşi pe uşă şi se îndreptă spre Notre-Dame.

Capitolul VIII   Despre feluritele înrâuriri pe care poate să le aibă o jumătate de pistol asupra unui paracliser şi asupra unui copil din cor

D'Artagnan apucă pe Pont-Neuf, felicitându-se că l-a regăsit pe Plancher, căci deşi avea aerul de a-i fi dat o mână de ajutor acestui flăcău cumsecade în realitate, el, Planchet, îi dădea o mână de ajutor lui d'Artagnan. Într-adevăr, în clipa de faţă nimic nu putea să-i prindă mai bine decât un slujitor curajos şi ager la minte. Ce-i drept, după toate probabilităţile, Planchet n-avea să rămână prea multă vreme în serviciul lui; dar, reluându-şi starea socială din stradă Lombards, Planchet îi rămânea recunoscător lui d'Artagnan, care, ascunzându-l, îi salvase viaţa cum s-ar zice şi pe d'Artagnan nu-l stingherea să aibă legături cu burghezia, într-un moment când ea se pregătea să lupte împotriva curţii. Se chema că are pe cineva în tabăra duşmană, şi, pentru un om de isteţimea lui d'Artagnan, cele mai neînsemnate fleacuri puteau aduce lucruri mari.

În această stare sufletească, destul de mulţumit de norocul avut şi de el însuşi, d'Artagnan ajunse la Notre-Dame. Urcă treptele, intră în biserică şi, adresându-se unui îngrijitor al lăcaşului, care mătura într-o capelă, întrebă dacă nu-l cunoaşte pe domnul Bazin.

— Domnul Bazin, paracliserul? spuse îngrijitorul.

— Chiar el.

— Uite-l colo, la slujbă, în capela Sfintei Fecioare.

D'Artagnan tresări de bucurie, căci, orice i-ar fi înşirat Planchet, i se părea că niciodată nu o să-l găsească pe Bazin; acum însă, când ţinea în mână un capăt al firului, voia cu orice chip să-l apuce şi pe celălalt.

Se duse şi îngenunche în faţa capelei, vrând să nu-şi scape omul din ochi. Din fericire, toată slujba era doar o citanie şi trebuia să se isprăvească îndată. D'Artagnan, care nu mai ştia să se roage şi nici nu se gândise să-şi ia o carte de rugăciuni, se folosi de acest răgaz ca să-l cerceteze pe Bazin.

Bazin îşi purta veşmântul cu egală măreţie şi încântare. Pricepeai lesne că a ajuns, ori mai avea puţin până să ajungă pe culmea ambiţiilor lui şi că mucarniţă împodobită cu argint pe care o ţinea în mâna i se părea tot atât de vrednică de cinste ca şi bastonul de comandant pe care Condé l-a azvârlit sau nu l-a azvârlit în liniile duşmanului, în bătălia de la Friburg. Înfăţişarea lui suferise o schimbare, care se potrivea de minune, ca să zicem aşa, cu veşmântul ce-l purta. Trupul i se rotunjise, supunându-se parcă şi el cerinţelor tagmei bisericeşti. Cât despre mutră, părţile ascuţite ale obrazului se neteziseră. Nasul era acelaşi de odinioară, dar obrajii, împlinindu-se, trăgeau nările dintr-o parte şi din alta; bărbia-i era o guşă revărsată; asta nu era grăsime, ci buhăială, care îi închidea până şi ochii; părul retezat cuvioşeşte îi acoperea fruntea până aproape de sprâncene. La drept vorbind, fruntea lui Bazin nu era mai lată de un deget şi jumătate nici pe vremea când o purta descoperită.

Preotul isprăvi slujba tocmai când isprăvi şi d'Artagnan să-l cerceteze pe Bazin; rosti cuvintele sfinte de încheiere şi, spre uimirea lui d'Artagnan, se retrase dându-şi binecuvântarea, pe care toţi o primeau în genunchi. Dar uimirea lui d'Artagnan se stinse în clipa când recunoscu într-însul pe însuşi vicarul, adică pe vestitul Jean-François de Gondy, care, în acea vreme, presimţind rolul ce avea să joace, începea, mulţumită daniilor sale, să devină foarte popular. Tocmai în scopul de a-şi spori această popularitate, oficia din când în când slujba de dimineaţă, slujbă la care de obicei numai oamenii din popor luau parte.

D'Artagnan îngenunche, ca toţi cei din jur, primi şi el binecuvântarea şi îşi făcu semnul crucii; dar în clipa când Bazin trecu pe lângă el, cu ochii ridicaţi spre cer, păşind umil cel din urmă, d'Artagnan îl apucă de poala anteriului: Bazin îşi pogorî privirile şi făcu un salt îndărăt, ca şi cum ar fi văzut un şarpe.

— Domnul d'Artagnan! îngăimă el. *Vade retro, Satanas!...*

— Eh, dragul meu Bazin, spuse ofiţerul râzând, uite cum ştii tu să primeşti un vechi prieten!

— Domnule, i-o întoarse Bazin, adevăraţii prieteni ai unui creştin sunt cei care-l ajută să-şi afle mântuirea şi nu cei care-l abat de la calea cea dreaptă.

— Nu te pricep, Bazin, spuse d'Artagnan. Şi nu văd cum aş putea fi o piedică în calea mântuirii tale.

— Aţi uitat, domnule, răspunse Bazin, că era cât pe ce să spulberaţi pentru totdeauna putinţa de mântuire a bietului meu stăpân şi că, de-ar fi fost după dumneavoastră, s-ar fi dat pierzaniei, ră-mînînd muşchetar, atunci când chemarea să îl îmboldea cu atâta înfocare către biserică.

— Dragul meu Bazin, continuă d'Artagnan, văzându-mă aici ar trebui să înţelegi că m-am schimbat mult în toate privinţele: vârsta aduce înţelepciune. Şi cum n-am nici o îndoială că stăpânul tău e pe cale să-şi afle mântuirea, am venit să-mi spui unde se găseşte, ca să mă ajute cu povaţa lui să fac la fel.

— Spuneţi mai degrabă că vreji să-l târâţi iarăşi cu dumneavoastră spre cele lumeşti. Din fericire, adăugă Bazin, habar n-am pe unde o fi, căci, cum suntem într-un sfânt lăcaş, n-aş îndrăzni să mint.

— Cum! izbucni d'Artagnan, dezamăgit la culme. Nu ştii unde se află Aramis?

— Mai întâi, spuse Bazin, Aramis era un nume de pierzanie, în Aramis stă pitulat Simara, care-i nume de diavol şi, spre norocul său, stăpânul meu s-a lepădat pentru totdeauna de numele ăsta.

— Aşa e, încuviinţă d'Artagnan, hotărât să aibă răbdare până la capăt. Nu pe Aramis, ci pe abatele d'Herblay îl căutam. Haide, dragul meu Bazin, spune-mi unde se află.

— N-aţi auzit, domnule d'Artagnan, când v-am spus că habar n-am?

— Am auzit, cum nu, dar îţi răspund că aşa ceva e cu neputinţă.

— Şi totuşi ăsta-i adevărul, adevărul curat. Sfântul adevăr.

D'Artagnan se lămuri că nu va scoate nimic de la Bazin; era vădit că Bazin minţea; dar minţea cu atâta convingere şi îndârjire, încât ghiceai cu uşurinţă că nu-şi va lua vorbă îndărăt.

— Prea bine, Bazin! rosti d'Artagnan. Dacă nu ştii unde-ţi este stăpânul, să nu mai vorbim de asta şi să ne despărţim ca nişte buni prieteni. Uite, ţine de la mine o jumătate de pistol, să bei în sănătatea mea.

— Eu nu beau, domnule, zise Bazin, împingând cu un aer măreţ într-o parte mâna ofiţerului. Băutura-i doar pentru cei străini de biserică.

— Incoruptibil! murmură d'Artagnan. Se ţine ghinionul scai de capul meu, zău aşa.

Şi cum d'Artagnan, furat de gânduri, lăsase din mână poala anteriului, Bazin se folosi îndată de libertate şi se smuci iute spre altar, unde nu se simţi în siguranţă decât după ce trase uşa după el.

D'Artagnan rămase nemişcat, adâncit în gânduri, cu ochii aţintiţi asupra uşii care pusese o stavilă între el şi Bazin, când deodată, simţi cum cineva din spate îl împunge cu degetul în umăr.

Se întoarse numaidecât şi era cât pe ce să scoată un strigăt de mirare, dar cel care îl împunsese în umăr cu degetul, duse acest deget la buze, în semn de tăcere.

— Tu aici, dragul meu Rochefort?! şopti el.

— Ssst! făcu Rochefort. Ştiai că sunt liber?

— Am aflat-o de la cel mai îndreptăţit să mi-o spună.

— De la cine?

— De la Planchet.

— Cum, de la Planchet?

— Fireşte. El te-a salvat.

— Planchet!... Într-adevăr, mi s-a părut că-l recunosc. Asta dovedeşte, dragul meu, că binele e întotdeauna răsplătit.

— Şi ce te-aduce aici?

— Am venit să mulţumesc Domnului pentru norocul de a mă vedea iarăşi liber, zise Rochefort.

— Şi altceva nimic? Fiindcă bănuiesc că asta nu-i totul.

— Să primesc poruncile vicarului, să vedem dacă nu putem pune ceva la cale, să turbe Mazarin.

— Nesăbuitule! O s-ajungi din nou la Bastilia.

— Oh! Cât despre asta, am eu grijă să mă păzesc, te-asigur! E minunat să te ştii sub cerul liber! De aceea, urmă Rochefort, trăgând aerul, cu nesaţ în piept – plec să fac o plimbare la ţară, dau o raită prin provincie.

— Ia te uită! se miră d'Artagnan. Şi eu la fel!

— Şi, dacă nu-s prea curios, aş putea să te întreb unde te duci?

— Mă duc să-mi caut prietenii.

— Care prieteni?

— Cei despre care m-ai întrebat ieri.

— Athos, Porthos şi Aramis? Pe ei îi cauţi?

— Da.

— Pe cuvânt de onoare?

— Ce-i de mirare în asta?
— Nimic. E ciudat. Şi din partea cui îi cauţi?
— Îţi dai seama din partea cui.
— Da, desigur.
— Din nenorocire, nu ştiu pe unde sunt.
— Şi nu ai nici un mijloc să afli ceva despre ei? Aşteaptă opt zile şi-ţi dau eu veşti.
— Opt zile e prea mult; trebuie să-i găsesc în trei zile.
— Trei zile e prea puţin, răspunse Rochefort. Franţa e mare.
— N-are a face, cunoşti cuvântul *trebuie;* cu ajutorul lui poţi face multe.
— Şi când porneşti în căutarea lor?
— Am şi pornit.
— Noroc!
— Şi ţie, drum bun!
— Poate că ne mai întâlnim pe undeva.
— Nu prea cred.
— Cine ştie! Întâmplarea e plină de toane.
— Adio!
— La revedere! A, să nu uit: dacă Mazarin îţi vorbeşte de mine, spune-i că ţi-am cerut să-i dai de ştire cum că în curând o să vadă dacă sunt prea bătrân pentru a mai fi bun de ceva, aşa cum socoteşte el.
Şi Rochefort se depărtă cu unul din acele zâmbete drăceşti, care odinioară îl făcuseră pe d'Artagnan să simtă de atâtea ori că-l trec fiorii; dar de astă dată, d'Artagnan îl privi fără teamă şi, zâmbindu-i la rândul său cu un aer melancolic, pe care numai aceste amintiri puteau să-l aştearnă pe chipul său, spuse:
— Du-te, diavole şi fă tot ce vrei, puţin îmi pasă: o a doua Constanţă nu mai există pe lume!
Întorcându-se, d'Artagnan îl văzu pe Bazin, care-şi scosese veşmintele bisericeşti şi stătea de vorbă cu îngrijitorul căruia el, d'Artagnan, îi ceruse lămuriri intrând în sfântul lăcaş. Bazin părea stăpânit de o mare însufleţire şi îşi tot vântura prin aer braţele-i scurte şi groase. D'Artagnan pricepu că Bazin îi cerea, după toate probabilităţile, să tacă mâlc în ce-l privea.
Folosindu-se de neatenţia celor doi slujitori ai bisericii, d'Artagnan se strecură afară din catedrală şi se ascunse după colţul străzii Canettes. Bazin nu putea să plece fără să fie văzut din locul unde stătea d'Artagnan.

După vreo cinci minute de aşteptare, Bazin se ivi în uşa bisericii; se uită în toate părţile să vadă dacă nu e pândit, dar nu avea cum să-l zărească pe ofiţerul nostru, care doar scotea capul de după colţul unei case, aflată la vreo cincizeci de paşi mai încolo. Liniştit, se încumetă să o pornească spre strada Notre-Dame. D'Artagnan se grăbi să iasă din ascunzătoare şi ajunse la vreme ca să-l vadă dând colţul străzii Juiverie şi intrând pe strada Calandre, într-o casă curăţică. De aceea ofiţerul nostru nu se îndoi nici o clipă că numai în casa asta putea să locuiască vrednicul paracliser.

D'Artagnan se feri să întrebe pe cineva din casă; portarul, dacă era un portar, fusese prevenit dinainte, iar dacă nu era portar, cu cine să vorbească?

Trecu pragul unei cârciumioare, aflată la încrucişarea străzii Saint-Eloi cu strada Calandre şi ceru o cană cu hipocras. Băutura asta se pregătea cam într-o jumătate de ceas: d'Artagnan avea timp berechet să iscodească pe cineva despre Bazin, fără să dea de bănuit.

Zări în încăpere un ştrengar de vreo doisprezece, cel mult cincisprezece ani, cu un aer dezgheţat, pe care parcă îl mai văzuse cu douăzeci de minute înainte, îmbrăcat în stihar, în chip de copil de cor. Intră în vorbă cu el şi, cum ucenicul într-ale preoţiei nu avea nimic de ascuns, d'Artagnan află că, de la şase la nouă dimineaţa, era copil de cor de biserică, iar de la nouă până la miezul nopţii, băiat de prăvălie.

Pe când vorbea cu puştiul, cineva aduse un cal la poarta casei lui Bazin. Calul era cu şaua şi cu frâul pe el. După o clipă se arătă şi Bazin.

— Ia te uită, zise copilul, paracliserul nostru o porneşte la drum.

— Şi unde se duce? întrebă d'Artagnan.

— Păi de, habar n-am.

— Îţi dau o jumătate de pistol dacă afli, făgădui d'Artagnan.

— Mie? izbucni copilul, cu ochii strălucind de bucurie. Dacă aflu unde a pornit-o Bazin?! Nu-i mare greutate. Nu cumva râdeţi de mine?

— Nu, pe cinstea mea de ofiţer. Uite-l colea. Şi-i arătă banul ademenitor, însă fără să i-l dea.

— Mă duc să-l întreb.

— Aşa chiar că nu afli nimic, îl opri d'Artagnan. Aşteaptă să plece şi pe urmă, gata! întreabă, iscodeşte, află. Te priveşte cum faci, ăsta e al tău – şi vârî banul în buzunar.

— Aha, pricep! se dumiri puştiul, cu acel zâmbet şiret pe care nu-l vezi decât la ştrengarii Parisului. Ei, atunci s-aşteptam.

Nu aşteptară prea mult. După cinci minute, Bazin o porni în trap mărunt, zorindu-şi calul, cu umbrela.

Bazin obişnuia totdeauna să poarte umbrelă, pe care o folosea şi în chip de cravaşă.

Abia dădu colţul străzii Juiverie, că puştiul ţâşni ca un copoi pe urmele lui.

D'Artagnan se întoarse la masa unde se aşezase, încredinţat că nu vor trece zece minute şi el va şti tot ce voieşte să ştie.

Într-adevăr, nici nu se scurseră zece minute şi puştiul era înapoi.

— Ei? făcu întrebător d'Artagnan.

— Gata! îi dădu puştiul de veste. Ştiu totul.

— Unde-a plecat?

— Banul e tot al meu?

— Fireşte! Hai, zi.

— Vreau să văd banul. Daţi-mi-l niţel, să văd dacă nu cumva e fals.

— Uite-l.

— Hei, jupâne! vorbi puştiul. Domnul vrea mărunţiş.

Cârciumarul era la tejghea. Luă jumătatea de pistol şi-i dădu în schimb bani mărunţi.

Copilul se grăbi să pună banii în buzunar.

— Şi-acum spune, unde-a plecat? întrebă d'Artagnan, care-l urmărise râzând cu câtă pricepere ştie să învârtă o asemenea trebuşoară.

— A plecat la Noisy.

— Cum de-ai aflat?

— Ei, ce naiba, a fost floare la ureche! Am recunoscut calul pe care măcelarul îl închiriază din când în când domnului Bazin. Şi mi-am zis că măcelarul nu i-ar închiria calul fără să-l întrebe unde se duce, cu toate că eu, unul, nu-l cred în stare pe domnul Bazin să obosească un cal.

— Şi măcelarul ţi-a spus că domnul Bazin...

— A plecat la Noisy. De altfel se pare că se duce acolo mereu de două-trei ori pe săptămâna.

— Tu ai fost la Noisy?

— Cum nu, de acolo-i doica mea.

— E vreo mânăstire la Noisy?

— Şi încă una grozavă, mânăstirea iezuiţilor.

— Bun, făcu d'Artagnan. Nu mai am nici o îndoială!

— Sunteţi mulţumit de mine?

— Da. Cum te cheamă?

— Friquet.

D'Artagnan scoase la iveală un caieţel, în care însemnă numele băiatului şi adresa cârciumii.

— Spuneţi-mi, domnule ofiţer, întrebă puştiul. Mai e rost de câştigat şi alţi bani?

— Poate că da, răspunse d'Artagnan.

Şi cum aflase ceea ce voia, plăti băutura de care nici măcar nu se atinsese şi o porni zorit spre strada Tiquetonne.

Capitolul IX Cum d'Artagnan, căutându-l hăt-departe pe Aramis, îl vede cocoţat pe cal, în spatele lui Planchet

Ajuns acasă, d'Artagnan văzu un om aşezat lângă foc: era Planchet, dar un Planchet atât de schimbat în straiele ponosite rămase de la fugarul bărbat al hanghiţei, încât aproape nu-l mai recunoşteai. Magdalena i-l prezentă de faţă cu toţi băieţii de corvoadă. Planchet spuse câteva cuvinte într-o flamandă fără cusur, ofiţerul răspunse ceva într-o păsărească pricepută numai de el şi învoiala era gata. Fratele Magdalenei intra în slujba lui d'Artagnan.

Planul lui d'Artagnan fusese bine chibzuit: nu voia să ajungă la Noisy pe lumină, de teamă să nu fie recunoscut. Avea deci timp berechet înainte, fiindcă Noisy se afla la trei-patru leghe de Paris, pe drumul spre Meaux. Mai întâi prinzi vârtos, ceea ce poate să fie un prost început atunci când vrei să-ţi pui capul la treabă, dar se dovedeşte o prevedere straşnică atunci când e vorbă să-ţi osteneşti trupul; apoi îşi schimbă îmbrăcămintea, cugetând că tunica lui de locotenent de muşchetari ar putea să

dea naştere la bănuieli; apoi luă cea mai aprigă şi mai solidă spadă dintre cele trei câte avea, pe care nu o purta decât la zile mari: apoi, către ora două, porunci să se pună şaua pe cei doi cai şi, urmat de Planchet, ieşi din oraş pe la bariera Vilette. În casa învecinată cu hanul, Planchet era căutat de zor şi acum. La vreo leghe şi jumătate de Paris, dându-şi seama că, în nerăbdarea lui, a pornit-o prea devreme la drum, d'Artagnan se opri niţel la un han, lăsând caii să mai răsufle: hanul era ticsit de nişte mutre cam deocheate, care aveau aerul că pun la cale cine ştie ce pentru noaptea aceea. Un bărbat înfăşurat într-o pelerină se ivi în uşă, dar când dădu cu ochii de un străin, făcu un semn cu mâna şi doi dintre indivizii care beau la o masă ieşiră îndată că să vorbească cu el.

Cât despre d'Artagnan, el se apropie nepăsător de hangiţă, se apucă să-i laude vinul, care nu era decât o jalnică poşircă de Montreuil, aduse vorba despre Noisy şi află că în sat nu se găseau decât două case mai arătoase: una era a monseniorului arhiepiscop al Parisului şi în ea locuia în clipa de faţă nepoata acestuia, doamna ducesă de Longueville: cealaltă era o mânăstire de iezuiţi şi, ca de obicei, găzduia pe aceşti cuvioşi părinţi. Acum nu mai avea nici o îndoială.

Pe la ceasurile patru, d'Artagnan o porni mai departe, în pasul calului, ţinând să ajungă în sat doar la căderea nopţii. Or, atunci când mergi în pasul calului, într-o zi de iarnă, sub un cer mohorât ce veghează o privelişte monotonă, n-ai altceva mai bun de făcut, cum spune La Fontaine, decât ce face iepurele în vizuina lui: să te gândeşti; deci, d'Artagnan se gândea şi Planchet la fel. Numai că, precum vom vedea, fiecare îşi avea gândurile lui.

O anume vorbă a hangiţei îndrumase gândurile lui d'Artagnan pe un făgaş anume; vorba asta era numele doamnei de Longueville.

Într-adevăr, doamna de Longueville merita să-ţi fure gândurile: era una dintre cele mai de seamă doamne ale regatului, era una dintre cele mai frumoase femei de la curte. Căsătorită cu bătrânul duce de Longueville, pe care nu-l iubea, trecuse mai întâi drept amanta lui Coligny, ucis din pricina ei de către ducele de Guise, într-un duel în Piaţa Regală; apoi se vorbise de o prietenie cam prea afectuoasă pe care ar fi avut-o pentru prinţul de Condé, fratele ei şi care ar fi scandalizat

spiritele timorate de la curte; în sfârşit, se mai spunea că o ură adâncă şi adevărată urmase acestei prietenii şi, tot după cum se spunea, ducesa de Longueville avea în clipa de faţă o legătură politică cu prinţul de Marciliac, fiul cel mai mare al bătrânului duce de La Rochefoucauld din care era pe cale să facă un duşman ducelui de Condé, fratele ei.

D'Artagnan se gândea la toate aceste lucruri. Se gândea că pe când era la Luvru o văzuse adesea pe frumoasa doamnă de Longueville trecând veselă şi strălucitoare prin faţa lui. Se gândea la Aramis, care, fără să însemne mai mult decât el, se bucurase cândva de iubirea doamnei de Chevreuse, cea care fusese ieri la curte ceea ce doamna de Longueville era astăzi. Şi se întreba pentru ce există pe lume oameni care ajung la tot ce năzuiesc, unii la mărire, unii la dragoste, în vreme ce alţii, fie din pricina întâmplării, fie din pricina unei soarte vitrege, ne din pricina firii cu care i-a înzestrat natura, rămân la jumătatea drumului cu nădejdile lor.

Se văzu nevoit să-şi mărturisească deschis că, cu toată isteţimea, cu toată îndemânarea lui, era şi va rămâne pesemne printre aceştia din urmă, când Planchet se apropie şi-i spuse:

— Pun prinsoare, domnule, că vă gândiţi la acelaşi lucru la care mă gândesc şi eu.

— Mă îndoiesc, Planchet, zâmbi d'Artagnan. Dar tu la ce te gândeşti?

— Mă gândesc, domnule, la mutrele alea deocheate care şedeau adineauri la băutură la han.

— Tot prevăzător ai rămas, Planchet.

— Instinctul, domnule.

— Ei bine, hai să vedem ce-ţi spune instinctul într-o asemenea împrejurare?

— Instinctul îmi spune, domnule, că oamenii ăia s-au adunat cu gânduri rele la han şi tocmai cugetam la cele ce-mi spunea, ascuns în cel mai întunecos ungher al grajdului, când văd că intră în grajd un om înfăşurat într-o pelerină, urmat de alţi doi.

— Aha! exclamă d'Artagnan, căci povestirea lui Planchet se potrivea cu lucrurile pe care le băgase şi el de seamă. Şi pe urmă?

— Unul dintre ei spunea; "E sigur la Noisy, ori vine astă-seară, fiindcă i-am recunoscut servitorul". "Eşti sigur?" a întrebat bătrânul în pelerină. "Da, prinţe."

— Prinţe? îl întrerupse d'Artagnan,

— Întocmai aşa: prinţe. Dar ascultaţi mai departe:"Şi dacă-i acolo, atunci să ne hotărâm: ce facem cu el?" a spus celălalt băutor. "Ce facem cu el?" a repetat prinţul. "Da. Nu-i omul care să se dea prins cu una cu două, ştie să mânuiască spadă." "Atunci, urmaţi-i şi voi pildă, numai căutaţi să-l prindeţi viu. Aveţi frânghie să-l legaţi şi un căluş să i-l puneţi în gură?" "Avem de toate." "Băgaţi de seamă, bănuiesc că va fi travestit în haine de cavaler." "Da, da, fiţi pe pace, monseniore." "De altfel, voi fi şi eu acolo şi vă voi îndruma." "Vă luaţi răspunderea că justiţia..." "Iau asupra mea toată răspunderea", a spus prinţul. "Atunci e bine. Cât despre noi, o să ne dăm toată osteneala," Şi au ieşit din grajd.

— Ei şi ce ne priveşte asta pe noi? făcu d'Artagnan. Asemenea isprăvi se petrec mai în fiecare zi.

— Sunteţi sigur că nu unelteau împotriva noastră?

— Împotriva noastră?! Şi pentru ce?

— Păi de, ia gândiţi-vă ce-au spus: "I-am recunoscut servitorul, a zis unul, şi-aici s-ar putea să fie vorba de mine.

— Şi-apoi?

— "E sigur la Noisy, ori vine astă-seară", a zis altul, şi-aici s-ar putea să fie vorba de dumneavoastră.

— Şi-apoi?

— Şi-apoi prinţul a spus: "Băgaţi de seamă, bănuiesc că va fi travestit în haine de cavaler" şi aici mi se pare că nu mai încape nici o îndoială, fiindcă nu purtaţi uniforma de ofiţer de muşchetari, ci straie de cavaler. Ei, ce ziceţi de asta?

— Vai, dragul meu Planchet! oftă d'Artagnan. Din nefericire s-au dus vremurile când prinţii voiau să mă omoare. Ah, frumoase vremuri! N-ai grijă, ăia de la han nu unelteau împotriva noastră.

— Domnul e sigur?

— Iau totul asupra mea.

— Atunci e bine. Să nu mai vorbim de asta.

Şi Planchet îşi luă locul în urma lui d'Artagnan, cu acea sublima încredere pe care o avusese întotdeauna în stăpânul

său şi pe care cei cincisprezece ani de despărţire nu o ştirbiseră câtuşi de puţin.

Merseră aşa aproape o leghe.

Deodată, Planchet se apropie iarăşi de d'Artagnan.

— Domnule..., începu el.

— Ce e?

— Ia uitaţi-vă, domnule, uitaţi-vă în partea asta, nu vi se pare că se strecoară nişte umbre prin noapte? Ascultaţi, parcă aud şi tropot de cai.

— Cu neputinţă, spuse d'Artagnan. Pământul e muiat de ploi. Totuşi, vorba ta, parcă zăresc şi eu ceva.

Şi se opri în loc ca să scruteze întunericul Şi să asculte.

— Dacă nu s-aude tropot de cai, s-aude cel puţin cum nechează; ia ascultă!

Şi într-adevăr, străbătând văzduhul şi înserarea, un nechezat de cal ajunse la urechea lui d'Artagnan.

— Sunt oamenii noştri care-au pornit la treabă, rosti el. Dar asta nu ne priveşte pe noi, aşa că să ne vedem de drum.

Şi porniră mai departe.

După vreo jumătate de ceas, pe la opt şi jumătate ori nouă seara, ajunseră în dreptul celor dintâi case din Noisy.

Aşa cum e obiceiul la ţară, toată lumea dormea şi nu vedeai o geană de lumină în tot satul.

D'Artagnan şi Planchet îşi urmară calea.

În dreapta şi în stânga drumului, pe fundalul cenuşiu-întunecat al cerului se desprindea din noapte dantelă şi mai întunecată a acoperişurilor: în răstimpuri, câte un câine se trezea lătrând prin ogrăzi, câte o mită speriată ţâşnea din mijlocul drumului ca să se ascundă într-un morman de vreascuri, unde-i vedeai ochii înspăimântaţi scânteind ca doi cărbuni aprinşi. Erau singurele fiinţe care păreau că trăiesc în sat.

Aproape în inima târgului, dominând împrejurimea, se ridicau nişte ziduri sumbre, cuprinse între două uliţe; în faţa lor, câţiva tei uriaşi îşi întindeau braţele golaşe. D'Artagnan cercetă cu luare-aminte clădirea.

— Trebuie să fie castelul arhiepiscopului, unde şade frumoasa doamnă de Longueville, zise el către Planchet. Mânăstirea unde o fi?

— Mânăstirea e-n capătul satului, răspunse Planchet. O ştiu eu.

— Ei, zise d'Artagnan, cât strâng eu chinga calului, tu dă o fugă până acolo, Planchet şi întoarce-te de-mi spune dacă e vreo fereastră luminată la iezuiţi.

Planchet se depărtă în noapte, în vreme ce d'Artagnan sări la pământ să strângă chinga, precum spusese.

După cinci minute, Planchet era înapoi.

— Domnule, glăsui el, se vede o singură fereastră luminată, în partea dinspre câmp.

— Hm! mormăi d'Artagnan. Dacă aş fi de-al Frondei, aş bate aici la castel şi sunt sigur c-aş găsi un culcuş pe cinste; dacă aş fi călugăr, aş bate dincolo la mânăstire şi sunt sigur că m-aş ospăta straşnic. Între castel şi mânăstire, se prea poate să dormim afară, murind de foame şi de sete.

— Da, adăugă Planchet, că vestitul măgar al lui Buridan. Până atunci, nu vreţi să bat în poartă?

— Ssst! îl opri d'Artagnan. Singura fereastră luminată s-a întunecat.

— N-auziţi nimic, domnule?

— Ba da, ce să fie?

Un vuiet ca de uragan se apropia din ce în ce: în aceeaşi clipă, două cete de călăreţi, numărând fiecare vreo zece oameni, se năpustiră din cele două uliţe care mărgineau casa şi-i înconjurară închizând orice trecere.

— Drace! exclamă d'Artagnan, trăgând spada şi adăpostindu-se după cal, în vreme ce Planchet făcea la fel. Să fi avut tu dreptate? Ăştia cu noi aveau ce aveau?

— Uite-l, pe el! strigară călăreţii şi se aruncară asupra lui d'Artagnan, cu spadele în mână.

— Să nu vă scape! răsună o voce mândră.

— Nici o grijă, monseniore!

D'Artagnan socoti că este momentul să se amestece şi el în vorbă.

— Hei, domnilor! întrebă el cu accentu-i gascon. Ce poftiţi, ce doriţi??

— Afli tu îndată! urlară în cor călăreţii.

— Staţi! Staţi, strigă cel căruia i se spusese monseniore. Staţi, mintoşilor, asta nu-i vocea lui.

— Oho, domnilor! bombăni d'Artagnan. Nu cumva umblă turbarea prin Noisy? Băgaţi de seamă, vă previn, primul care se-ncumetă să se apropie de spada mea şi spada mea e lungă, îl spintec.

Cel de care ascultau călăreţii veni mai aproape.

— Ce faci aici? întrebă el, trufaş, după obiceiul celor învăţaţi să poruncească.

— Dar dumneata? i-o întoarse d'Artagnan.

— Vorbeşte cuviincios, că mănânci o scărmăneală de-o să ţii minte. Chiar dacă nu-mi spun numele, vreau să fiu respectat după rangul meu.

— Nu vrei să-ţi spui numele fiindcă eşti cel care a pus la cale această cursă, rosti d'Artagnan. Dar eu, care călătoream liniştit cu slujitorul meu, n-am de ce să mi-l ascund.

— Destul, destul! Numele dumitale?

— Îţi spun numele meu ca să ştii unde să mă găseşti, domnule, monseniore sau prinţe, cum îţi place mai mult să ţi se spună, zise gasconul nostru, care nu voia să pară înfricoşat. Îl cunoşti pe domnul d'Artagnan?

— Locotenent al muşchetarilor regelui? întrebă vocea.

— Chiar el.

— Îl cunosc, fireşte.

— Ei bine, urmă gasconul, atunci trebuie să fi auzit că are un braţ puternic şi o spadă neîntrecută?

— Dumneata eşti domnul d'Artagnan?

— Eu însumi

— Atunci ai venit aici ca să-l aperi?

— Să-l apăr?... Pe cine?...

— Pe cel pe care-l căutăm noi.

— Se pare că venind la Noisy, am intrat, fără să ştiu, în împărăţia enigmelor continuă d'Artagnan.

— Haide, răspunde! porunci aceeaşi voce semeaţă. Îl aşteptai aici, sub ferestrele astea? Ai venit la Noisy ca să-l aperi?

— N-aştept pe nimeni, pufni d'Artagnan, care începea să-şi piardă răbdarea. Şi nu vreau să apăr pe nimeni altul decât pe mine, dar vă previn că mă voi apăra cu străşnicie.

— Bine! replică vocea. Atunci pleacă de-aici şi lasă-ne în pace.

— Să plec?! murmură d'Artagnan, căruia această poruncă îi cam încurca socotelile. Asta nu-i uşor, căci şi eu şi calul suntem frânţi de oboseală; afară numai dacă dumneata binevoieşti să mă pofteşti la un praznic şi să-mi oferi un culcuş undeva prin apropiere...

— Neisprăvitule!

— Ei, domnule! izbucni d'Artagnan. Măsoară-ţi cuvintele, te tog, fiindcă dacă mai spui o singură vorbă ca asta, marchiz, prinţ sau rege, orice-ai fi, să ştii că ţi-o bag pe gât, auzi?

— Lasă, lasă, spuse cel care poruncea. Asta nu-i omul nostru, se vede cât de colo că vorbeşte ca un gascon, nu-i chip să te înşeli. Am dat greş astă-seară, să ne retragem. O să ne mai întâlnim noi, jupân d'Artagnan, adăugă el, cu glas tare.

— Da, dar niciodată în condiţiile astea, cuvântă gasconul, batjocoritor. Fiindcă atunci când o să ne-ntâlnim, s-ar putea să fii singur şi să fie ziuă afară.

— Bine, bine! făcu vocea. La drum, domnilor!

Şi ceata călăreţilor, murmurând şi bombănind, pieri în noapte, îndreptându-se spre Paris.

D'Artagnan şi Planchet mai veghează câtva timp, gata să se apere, dar tropotul cailor se depărta mereu, aşa că vârâră spada în teacă.

— Ai văzut, nătărăule, zise liniştit d'Artagnan către Planchet. Nu cu noi avea treabă.

— Păi atunci cu cine? întrebă Planchet.

— Pe legea mea, habar n-am şi prea puţin îmi pasă. Tot ce vreau e să intru în mânăstirea iezuiţilor. Hai, sus pe cai! Să mergem să batem în poartă la călugări. Fie ce-o fi, doar n-au să ne mănânce!

Şi d'Artagnan se aruncă în şa.

Planchet abia apucă să-i urmeze pildă, când ceva greu căzu pe neaşteptate dindărătul lui, pe cal, care se smuci în lături.

— Hei, domnule! strigă Planchet. Am pe unul pe cal!

D'Artagnan se întoarse şi văzu într-adevăr doua mogâldeţe pe calul lui Planchet.

— Pesemne că dracu se ţine scai de noi! izbucni el, trăgând spada, gata să se năpustească asupra nepoftitului.

— Nu, dragul meu d'Artagnan, zise acesta. Nici pomeneală de dracu, sunt eu, Aramis. Haide, Planchet, porneşte-o în galop şi, în marginea satului, apuc-o la stânga.

Planchet, cu Aramis la spate, porni, urmat de d'Artagnan care începea să creadă că trăieşte frânturi dintr-un vis fantastic şi fără şir.

Capitolul X Abatele d'Herblay

La capătul satului, Planchet o apucă la stânga, aşa cum îi poruncise Aramis şi se opri sub fereastra luminată de la mânăstire. Aramis sări de pe cal şi bătu de trei ori din palme. Fereastra se deschise îndată şi o scară de frânghie lunecă în jos.

— Dragul meu, zise Aramis. Dacă vrei să urci, voi fi încântat să te am oaspete.

— Păi cum?! se minună d'Artagnan. Aşa se intră la tine?

— La naiba, după nouă seara, n-ai încotro! mormăi Aramis, consemnul mânăstiri e dintre cele mai severe.

— Iartă-mă, dragă prietene, zise d'Artagnan. Mi se pare c-ai pomenit de naiba.

— Crezi? râse Aramis. Se prea poate. Nici nu-ţi închipui, dragul meu, câte deprinderi rele capeţi în afurisitele astea de mânăstiri şi ce urât se poartă toţi oamenii bisericii, cu care sunt silit să trăiesc. Dar nu urci?

— Ia-o tu înainte, te urmez.

— Cum zicea răposatul cardinal răposatului rege: "Ca să vă arăt drumul, sire".

Aramis se căţără sprinten pe scară şi, după o clipă, ajunse la fereastră.

D'Artagnan se căţără în urma lui, dar mult mai încet: se vedea cât de colo că era mai puţin obişnuit cu asta decât prietenul său.

— Iartă-mă, murmură Aramis, observându-i stângăcia. Dacă aş fi ştiut că voi avea cinstea să mă vizitezi, m-aş fi îngrijit să am la îndemâna scara grădinarului. Cât despre mine, eu mă mulţumesc şi cu scara asta de frânghie.

— Domnule, zise Planchet când văzu că d'Artagnan e gata să ajungă sus. Povestea cu scara merge pentru domnul Aramis, merge şi pentru dumneavoastră şi, la nevoie, o să meargă şi pentru mine, dar caii ăştia doi nu pot să se caţăre pe ea.

— Du-i sub şopronul de colo, prietene, îl povăţui Aramis, arătându-i o hardughie ce se ridica în plin câmp. Găseşti acolo şi fin şi ovăz pentru ei.

— Şi pentru mine? se tângui Planchet.

— Tu te întorci aici, sub fereastră, baţi de trei ori din palme şi-ţi dăm noi şi ţie ceva de-ale gurii. Fii pe pace, la naiba! Nu moare nimeni de foame aici. Hai, du-te.

Şi Aramis, trăgând scara sus, închise fereastra.

În acest timp, d'Artagnan cercetă odaia.

Niciodată nu avusese prilejul să vadă încăpere mai războinică şi mai elegantă în acelaşi timp. În colţuri stăteau îngrămădite arme, îmbiind ochiul şi mâna cu spade de tot felul, iar patru tablouri mari înfăţişau pe cardinalul de Lorraine, cardinalul de Richelieu, cardinalul de Lavalette şi episcopul de Bordeaux în ţinută de campanie. Ce-i drept, nimic nu arăta că te afli în locuinţa unui abate: tapetul era de damasc, covoarele de Alençon, iar patul părea mai curând culcuşul unei femeiuşti, cu garnitură lui de dantelă şi cuvertură scumpă aşternută pe el, decât al unui om care s-a legat să dobândească Împărăţia cerurilor prin post şi renunţare la cele pământeşti.

— Văd că-mi priveşti bârlogul, spuse Aramis. Oh, dragul meu, iartă-mă. Ce vrei, stau ca un călugăr. Dar după ce te uiţi?

— Mă uit să văd cine ţi-a aruncat scara. Nu văd pe nimeni şi totuşi scara n-a picat din cer.

— Nu, ăsta-i Bazin.

— Aha! exclamă d'Artagnan.

— Numai că jupân Bazin, urmă Aramis, e bine dresat şi, pricepând că nu m-am întors singur, s-a retras discret. Stai jos, dragul meu, să schimbăm şi noi o vorbă.

Şi Aramis împinse spre d'Artagnan un fotoliu încăpător, în care acesta se tolăni, rezemându-şi braţele.

— Mai întâi aş zice să mâncăm, nu? întrebă Aramis.

— Da, dacă vrei, încuviinţă d'Artagnan, cu mare plăcere. Eu, unul, îţi mărturisesc că abia aştept să îmbuc ceva: drumul mi-a făcut o foame de lup.

— Ah, dragul meu prieten! se căină Aramis. La mine nu găseşti cine ştie ce bucate, deoarece nu te aşteptam.

— Asta înseamnă că mă ameninţi cu omletele şi cu iarbă de Crèvecoeur? Parcă aşa porecleai tu spanacul odinioară, nu?

— Vai! zise Aramis. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al lui Bazin să nădăjduim că vom găsi lucruri ceva mai acătării în cămară la cucernicii părinţi iezuiţi. Bazin, prietene, strigă încetişor Aramis. Bazin, vino încoace!

Uşa se deschise şi Bazin se ivi în prag; dar când dădu cu ochii de d'Artagnan scăpă o exclamaţie care răsună ca un strigăt de disperare.

— Dragul meu Bazin, rosti d'Artagnan, sunt bucuros să văd că, până şi-n biserică, minţi de-ngheaţă apele.

— Domnule, răspunse Bazin, am învăţat de la cucernicii părinţi iezuiţi că-ţi este îngăduit să minţi, dacă o faci cu un gând bun.

— Bine, bine, Bazin, d'Artagnan moare de foame şi eu la fel, aşa că adu-ne de mâncare ce ai tu mai de soi şi, mai cu seamă, vin bun.

Bazin se înclină în semn de supunere oftă din adâncul rărunchilor şi ieşi pe uşă.

— Acum, că am rămas singuri, dragul meu Aramis, începu d'Artagnan, mutându-şi privirea la stăpânul casei şi sfârşind prin a-i cerceta hainele, după toate celelalte lucruri din jur, spune-mi, de unde dracu ai picat pe cai, îndărătul lui Planchet?

— Ei, la naiba! exclamă Aramis. Din cer, vezi bine!

— Din cer! repetă d'Artagnan, clătinând din cap. Nu prea ai aerul că vii de-acolo şi nici c-ai s-ajungi vreodată în împărăţia lui.

— Dragul meu, vorbi Aramis cu o înfumurare pe care d'Artagnan nu o mai văzuse la el de pe vremea când era muşchetar. Dacă nu veneam din cer, cel puţin mă întorceam din rai, ceea ce e aproape totuna.

— Atunci, iată că s-au dumirit şi învăţaţii, reluă d'Artagnan. Până azi nu se ştia mai nimic ce şi cum e cu raiul: unii ziceau că se află pe muntele Ararat; alţii, între Tigru şi Eufrat: se pare însă că toţi îl căutau hăt-departe, când el era colea, aproape. Raiul se află Ia Noisy-le-Sec, pe locul unde-i castelul arhiepiscopului de Paris. Nu se iese pe poartă, ci pe fereastră; nu cobori pe treptele de marmură ale unui peristii, ci printre crengile unui tei, iar îngerul cu spada de foc care-l păzeşte îmi pare că şi-a schimbat numele ceresc de Gabriel în acela mai pământesc al prinţului de Marcillac.

Aramis izbucni în râs.

— Ai rămas acelaşi tovarăş voios, dragul meu şi spiritul gascon nu te-a părăsit de fel. Mda, e ceva în tot ceea ce mi-ai spus: numai nu cumva să crezi că aş fi îndrăgostit de doamna de Longueville.

— Drace, o să mă feresc cu grijă de asta! protestă d'Artagnan. După ce ai fost îndrăgostit atât de amar de vreme de doamna de Chevreuse, nu era să-ţi dăruieşti inima celei mai înverşunate duşmance a ei.

— Da, adevărat, rosti Aramis cu un aer nepăsător. Da, am iubit-o mult odinioară pe această sărmană ducesă şi trebuie să recunosc că ne-a fost de mare ajutor; dar, ce vrei! el a silit-o să plece din Franţa. Era un potrivnic atât de cumplit acest blestemat de cardinal! continuă Aramis, aruncându-şi privirea spre portretul fostului ministru. A poruncit să fie arestată şi dusă la castelul din Loches; şi, pe legea mea, nu s-ar fi dat în lături să-i taie capul, aşa cum a făcut cu Chalais, cu Montmorency şi cu Cinq-Mars, dar ea s-a salvat travestită în haine bărbăteşti, împreună cu camerista ei, biata Kety; ba, după cum am auzit, a trăit şi o ciudată aventură în nu ştiu ce sat, cu un nu ştiu ce preot căruia i-a cerut adăpost şi care, având doar o singură odaie şi luând-o drept un cavaler, s-a arătat gata să o împartă cu ea. Asta din pricină că purta neînchipuit de firesc haina bărbătească, această scumpă Marie. N-am cunoscut decât o singură femeie care să poarte haina bărbătească la fel ca ea: de aceea i s-a făcut şi un cântec:

Laboissère, să-mi spui îndată...

Îl ştii?

— Nu. Cântă-l, dragul meu.

Şi Aramis începu ca un mândru cavaler:

Laboissère, să-mi spui îndată,
Mă prinde bine straiul bărbătesc?
— Goneşti pe cal ca o săgeată,
Ne-ntreci pe toţi, mărturisesc.
Ea pare,
Printre halebarde,
În regimentul încercatei garde,
Cadet din cap până-n picioare.

— Bravo! izbucni d'Artagnan. Cânţi tot atât de frumos şi azi, dragul meu Aramis şi văd că liturghia nu ţi-a stricat vocea.

— Dragul meu, murmură Aramis, înţelegi... pe vremea când eram muşchetar, căutam să fac de gardă cât mai rar; azi când sunt abate, caut să slujesc cât mai rar cu putinţă. Dar să ne întoarcem la sărmana ducesă.

— Care? Ducesă de Chevreuse, ori ducesa de Longueville?

— Dragul meu, ţi-am spus că n-a fost nimic între mine şi ducesa de Longueville; cochetării, poate, atâta tot. Nu, vorbeam de ducesa de Chevreuse. Ai văzut-o cumva când s-a întors de la Bruxelles, după moartea regelui?

— Da, fireşte şi era încă foarte frumoasă.

— Aşa e, încuviinţă Aramis. Deci m-am întâlnit de vreo câteva ori cu ea; i-am dat cele mai înţelepte sfaturi, de care ea nu s-a folosit nici un pic; mi s-a urât să-i tot spun că Mazarin e amantul reginei, n-a vrut să mă creadă, zicând că o cunoaşte pe Anna de Austria şi că o ştie prea mândră că să iubească o asemenea secătură. Apoi, aşteptând o schimbare, s-a aruncat în urzeala ducelui de Beaufort, iar secătură a poruncit arestarea ducelui de Beaufort şi a exilat-o pe doamna de Chevreuse.

— Ştii că a obţinut permisiunea să se întoarcă în ţară? spuse d'Artagnan.

— Da, ştiu şi chiar s-a întors... Acum o să facă iar vreo prostie.

— De astă dată poate că-ţi urmează sfaturile.

— De astă dată, interveni Aramis, n-am mai văzut-o. S-a schimbat mult.

— Nu ca tine, dragul meu Aramis, care eşti mereu acelaşi: acelaşi păr negru şi frumos, aceeaşi talie elegantă, aceleaşi mâini de femeie, care au devenit nişte minunate mâini de prelat.

— Da, încuviinţă Aramis, e adevărat, mă îngrijesc mult. Ştii dragul meu, îmbătrânesc: în curând împlinesc treizeci şi şase de ani.

— Ascultă, dragul meu, surise d'Artagnan. De vreme ce ne-am regăsit, să ne învoim asupra unui lucru: asupra vârstei pe care o vom avea de acum înainte.

— Cum adică? se miră Aramis.

— Da, urmă d'Artagnan. Pe vremuri eram mai mic cu doi sau trei ani decât tine şi, dacă nu mă înşel, azi am patruzeci de ani bătuţi pe muchie.

— Zău?! făcu Aramis. Atunci eu sunt cel care mă înşel, dragul meu, căci tu ai fost întotdeauna neîntrecut într-ale cifrelor. Aşadar, după socotelile tale, aş avea patruzeci şi trei de ani! Pe toţi dracii, dragul meu, să nu cumva s-o spui la palatul Rambouillet, asta mi-ar aduce numai neajunsuri.

— Fii liniştit, îl asigură d'Artagnan. Eu nici nu calc pe acolo.

— Ei! se răsti Aramis. Ce-o moşmondi atâta dobitocul de Bazin? Bazin, grăbeşte-te, haide o dată, ticălosule! noi, aici, murim de foame şi de sete!

Bazin, care tocmai intra pe uşă, ridică spre tavan amândouă mâinile în care ţinea câte o butelcă.

— În sfârşit! se îmbună Aramis. Haide, eşti gata?

— Da, domnule, îndată, spuse Bazin. Mi-a trebuit timp până s-aduc sus tot ce...

— Asta fiindcă te crezi mereu cu anteriul de paracliser pe tine, i-o reteză Aramis şi fiindcă stai mereu cu nasul în cartea de rugăciuni. Dar te previn că dacă tot lustruind boclucurile de prin capele, ai să uiţi să-mi lustruieşti spada, fac un foc zdravăn cu toate icoanele tale şi te pun în frigare.

Bazin, revoltat la culme, îşi făcu semnul crucii cu butelca pe care o ţinea în mână. Iar d'Artagnan, mai uimit ca oricând de vorbă şi de purtarea abatelui d'Herblay, care se deosebea ca şi cerul de pământ de vorbă şi purtarea muşchetarului Aramis, rămase cu ochii holbaţi la prietenul său.

Bazin aşternu într-o clipită o faţă de damasc şi rândui pe masă atâtea tacâmuri aurite, atâtea bucate aromitoare şi îmbietoare, încât d'Artagnan rămase de-a dreptul buimăcit.

— Aşteptai pe cineva? întrebă ofiţerul.

— Ei! făcu Aramis. Am câte ceva pentru orice împrejurare: şi-apoi, ştiam că mă căutai.

— De la cine?

— De la jupân Bazin, care te-a luat drept dracul pe pământ, dragul meu şi care a dat fuga încoace să mă prevină de primejdia ce-mi pândeşte sufletul, dacă mă voi înhăita iarăşi cu un ofiţer de muşchetari ca tine.

— Vai, domnule! se tângui Bazin, cu mâinile împreunate şi cu un aer spăşit.

— Haide, lasă făţărnicia! Ştii doar că n-o pot suferi. Ai face mult mai bine dacă ai deschide fereastra şi ai trimite jos o pâine, un pui şi o sticlă cu vin prietenului tău Planchet, care a ostenit de un ceas de când tot bate din palme.

Într-adevăr, după ce dăduse fin şi ovăz la cai, Planchet se întorsese sub fereastră şi repetase de două sau de trei ori semnalul stabilit.

Bazin, ascultător, atârna de capătul unei funii pâinea, puiul şi sticla de vin şi le lăsă jos, lui Planchet, care nici nu cerea mai mult şi care se întoarse degrabă sub şopron.

— Şi-acum să mâncăm, spuse Aramis.

Cei doi prieteni se aşezară la masă, iar Aramis se apucă să taie şuncă, să spintece pui şi prepeliţe cu îndemânarea unui mâncau fără de pereche.

— La naiba! mormăi d'Artagnan. Văd că te hrăneşti, nu glumă.

— Mda, binişor! Pentru zilele de post am dezlegarea Romei, mulţumită domnului vicar, din pricină că nu mă prea laud cu sănătatea; şi-apoi, l-am luat ca bucătar pe fostul bucătar al lui Lafollone, îl ştii? Vechiul prieten al cardinalului, acest mâncăcios căruia i s-a dus vestea şi care spunea în chip de rugăciune după masă: "Doamne, ajută-mă să mistui ca lumea ce-am mâncat cu atâta poftă".

— Ceea ce nu l-a împiedicat să moară din pricina unei indigestii, râse d'Artagnan.

— Ce vrei! urmă Aramis, cu un aer resemnat. Asta-i soarta, nu poţi fugi de ea.

— Iartă-mă, dragul meu, vreau să te întreb ceva, zise d'Artagnan.

— Cum nu, întreabă-mă, ştii bine doar că între noi nu poate fi vorba de indiscreţie.

— Nu cumva ai devenit bogat?

— Oh, Dumnezeule, nu! Am un venit de douăsprezece mii de livre pe an, fără să mai pun la socoteală un mic beneficiu de o mie de scuzi, pe care îl datorez bunăvoinţei prinţului.

— Şi din ce scoţi tu aceste douăsprezece mii de livre? întrebă d'Artagnan. Din poemele tale?

— Nu, m-am lăsat de poezie şi doar din când în când mai aştern pe hârtie câte un cântec de pahar, câte un sonet galant

sau câte o epigramă nevinovată; în schimb, scriu predici, dragul meu.

— Cum, predici?

— O şi nişte predici minunate, ştii! Cei puţin aşa s-ar părea.

— Ca să le rosteşti din amvon?

— Nu, ca să le vând.

— Cui anume?

— Celor din tagma mea, care ţin să fie mari oratori!

— Zău? Şi pe tine gloria asta nu te-a ispitit?

— Ba da, dragul meu, numai că natura a fost mai tare. Când sunt în amvon şi mi se întâmpla să mă privească o femeie frumoasă, o privesc şi eu; dacă zâmbeşte, zâmbesc şi eu. Pe urmă o iau razna în loc să vorbesc de chinurile iadului, vorbesc despre încântările raiului. Şi uite, am păţit asta într-o zi, în biserica Saint-Louis au Marais... Un cavaler mi-a râs în nas, iar eu mi-am întrerupt predică şi i-am spus că e un prost. Mulţimea credincioşilor a ieşit afară ca să adune pietre; dar în răstimp i-am întors pe toţi cum m-am priceput mai bine, încât au azvârlit în el cu pietre. Ce-i drept, a doua zi a venit la mine, crezând că are de-a face cu un abate ca oricare altul.

— Şi ce-a ieşit din vizita asta? întrebă d'Artagnan, prăpădindu-se de râs.

— Ne-am dat întâlnire a doua zi seara, în Piaţa Regală. La naiba, ştii şi tu ceva despre cel cu pricina.

— N-a fost oare obrăznicătura împotriva căruia ţi-am slujit de martor? spuse d'Artagnan.

— Întocmai. Ai văzut cum l-am învăţat minte.

— L-ai omorât?

— Habar n-am. În orice caz, i-am dat iertarea *în articulo mortis.* Ajunge să răpui trupul, nu trebuie să răpui şi sufletul.

Bazin făcu un semn disperat, care voia să spună că împărtăşeşte poate această morală, dar că e cu desăvârşire împotriva tonului cu care era rostită.

— Bazin, prietene, dă-ţi seama că te văd prin oglindă, doar ţi-am interzis o dată pentru totdeauna orice semn de aprobare sau dezaprobare. Fă-mi plăcerea şi adu-ne vinul de Spania, apoi du-te în odaie la tine. De altfel, prietenul meu d'Artagnan are să-mi spună ceva între patru ochi. Nu-i aşa, d'Artagnan?

D'Artagnan încuviinţă din cap, iar Bazin se retrase, după ce puse sticla pe masă.

Rămaşi singuri, cei doi prieteni stătură o vreme tăcuţi unul în faţa celuilalt. Aramis părea că e în aşteptarea unui tihnit răgaz de mistuire a bucatelor. D'Artagnan chibzuia cum să înceapă. Şi fiecare, atunci când nu era privit, se uita cu coada ochiului la celălalt.

Aramis rupse cel dintâi tăcerea.

Capitolul XI Cei doi şireţi

— La ce te gândeşti, d'Artagnan, începu el şi ce te face să zâmbeşti?

— Mă gândesc, dragul meu, că pe vremea când erai muşchetar năzuiai fără încetare să devii abate şi azi, când eşti abate, tare mai tragi a muşchetar.

— Adevărat, încuviinţă Aramis, râzând. Omul, tu ştii, dragul meu d'Artagnan, e o dihanie ciudată, alcătuită din contraste. De când sunt abate, nu visez decât la bătălii.

— Asta se vede după casă: ai aici spade de toate felurile şi pentru gusturile cele mai anevoie de mulţumit. Spune-mi, mânuieşti spada cu aceeaşi iscusinţă?

— Aşa cum o mânuiai tu odinioară, ba poate şi mai bine. Nu fac decât asta toată ziua.

— Cu cine?

— Cu un excelent maestru de arme pe care-l avem aici.

— Cum, aici?

— Da, aici în mânăstire, dragul meu. Într-o mânăstire de iezuiţi găseşti orice pofteşti.

— Păi atunci l-ai fi omorât pe domnul de Marcillac, dacă te-ar fi atacat singur şi nu cu o ceată de douăzeci de inşi.

— Desigur, conveni Aramis. Ba i-aş fi ţinut piept chiar şi-n fruntea celor douăzeci de oameni ai lui, dacă puteam trage spada fără să fiu recunoscut.

— Dumnezeu să mă ierte, şopti d'Artagnan, abia auzit. Cred că Aramis a devenit mai gascon decât mine. Şi urmă cu glas tare: Ei dragul meu Aramis, nu mă întrebi pentru ce te caut?

— Nu, nu te întreb, zise Aramis, cu aeru-i şiret. Aştept să mi-o spui singur.

— Ei bine, te căutam să-ţi ofer un prilej fără de pereche ca să-l răpui pe domnul de Marcillac oricând pofteşti, aşa prinţ cum e.

— Măi să fie! exclamă Aramis. Straşnică treabă!

— Şi te rog să nu scapi prilejul ăsta. dragul meu. Ia zi, cu cei o mie de scuzi pe care îi ai de pe urma mânăstirii şi cu cele douăsprezece mii de livre încropite din vânzarea predicilor, eşti bogat? Răspunde-mi deschis.

— Eu?! Sunt sărac ca Iov. Dacă scotoceşti prin toate buzunarele şi cuferele mele, nu cred să găseşti o sută de pistoli.

— La naiba, o sută de pistoli! mormăi d'Artagnan. Şi după el asta se cheamă să fii sărac ca Iov! Păi dacă eu aş avea întotdeauna atâta bănet, m-aş socoti bogat cum era Cresus. Şi-l întrebă: Eşti ambiţios?

— Ca Encelade.

— Ei bine, prietene, eu îţi aduc totul ca să fii bogat, puternic şi liber să faci orice pofteşti.

O umbră de nor lunecă peste fruntea lui Aramis, la fel de iute ca şi aceea ce pluteşte în august pe deasupra lanurilor; dar oricât de iute ar fi lunecat, lui d'Artagnan nu-i scăpă.

— Vorbeşte, spuse Aramis.

— Mai întâi, încă o întrebare. Faci politică?

Un fulger trecu prin ochii lui Aramis, cu aceeaşi repeziciune ca şi umbra ce-i lunecase peste frunte, însă nu, într-atât de iute încât d'Artagnan să nu-l vadă.

— Nu, răspunse Aramis.

— Atunci, de vreme ce deocamdată n-ai alt stăpân decât pe Dumnezeu, o să-ţi convină orice propunere, râse gasconul.

— Se prea poate.

— Te-ai gândit vreodată, dragul meu Aramis, la frumoasele zile ale tinereţii noastre, pe care le petreceam, veselindu-ne, golind paharele ori bătându-ne?

— Da, fireşte şi nu o singură dată le-am dus dorul. Fericite vremuri, *delectabile tempus.*

— Ei bine, dragul meu, aceste frumoase zile pot să renască, aceste vremuri fericite pot să se reîntoarcă! Am primit misiunea să-mi găsesc tovarăşii şi am vrut să încep cu tine, care erai sufletul înfrăţirii noastre.

Aramis se înclină mai mult politicos decât mişcat.

— Să mă amestec iar în politică! murmură el, răsturnându-se în fotoliu. Ah, scumpul meu d'Artagnan, vezi ce viaţă tihnită şi plăcută trăiesc. Noi am cunoscut pe pielea noastră nerecunoştinţa celor mari, ştii doar.

— Adevărat, încuviinţă d'Artagnan. Dar celor mari poate le pare rău c-au fost nerecunoscători.

— Dacă-i aşa, atunci e altceva, spuse Aramis. Orice păcat trebuie iertat. Şi de altfel, ai dreptate într-o anumită privinţă: dacă ne-ar bate gândul să ne amestecăm iarăşi în treburile statului, cred că acum ar fi momentul potrivit.

— Cum de ştii asta tu, care spui că n-ai nici în clin nici în mânecă cu politica?

— Ei, Doamne, pe mine unul mă interesează prea puţin, dar trăiesc într-o lume în care toţi fac politică. Trecându-mi vremea doar cu poezia şi cu ale dragostei m-am împrietenit cu domnul Sarazin, care-i din tabăra domnului de Conti, cu domnul Voiture, care-i din tabăra vicarului şi cu domnul Bois-Robert, care, de când nu-l mai slujeşte pe cardinalul Richelieu, nu mai e cu nimeni, sau e cu oricine, cum vrei să spui; aşa că nu mi-e cu totul necunoscut ceea ce se petrece în politică.

— Bănuiam eu, zise d'Artagnan.

— De altfel, dragul meu, să iei tot ce-am să-ţi spun doar că vorba unui călugăr, a unui om care nu-i decât un ecou şi repetă pur şi simplu ceea ce aude în jurul lui, continuă Aramis. Am auzit că în clipa de faţă cardinalul Mazarin e tare neliniştit de felul cum merg lucrurile. Pare-se că poruncile lui nu se bucură de acea ascultare deplină cu care erau primite odinioară poruncile răposatului cardinal, vechea noastră sperietoare, al cărui portret îl vezi aici, la mine, fiindcă, orice s-ar spune, trebuie să recunoşti, dragul meu, a fost un om mare.

— În privinţa asta n-am să zic ba, dragul meu Aramis. Doar el m-a făcut locotenent!

— La început am fost pe de-a-ntregul de partea cardinalului: îmi spuneam ca un ministru nu-i niciodată iubit, dar că, mulţumită geniului ce i se atribuie, va sfârşi prin a triumfa asupra duşmanilor şi a se face temut, ceea ce, după mine unul, preţuieşte mai mult decât a te face iubit.

D'Artagnan dădu din cap, în semn că încuviinţează pe deplin această cugetare îndoielnică.

— Iată, dar, părerea mea de la început, urmă Aramis. Dar cum sunt tare nepriceput în asemenea treburi şi cum umilinţa din care mi-am făcut o lege mă sileşte să nu mă mulţumesc cu propria-mi judecată, am întrebat şi pe alţii. Ei bine, dragul meu prieten...

— Ei bine, ce? întrebă d'Artagnan.

— Află, reluă Aramis, că trebuie să las deoparte orice mândrie şi să mărturisesc că m-am înşelat.

— Zău?

— Chiar aşa. Am întrebat şi pe alţii, cum îţi spuneam şi iată ce mi-au răspuns câteva persoane cu totul deosebite în ce priveşte gusturile şi ambiţiile: domnul de Mazarin nu e câtuşi de puţin un om de geniu, aşa cum credeam eu.

— Eh! făcu d'Artagnan.

— Nu. E un om de nimic, fost servitor al cardinalului Bentivoglio, care a răzbit mulţumită intrigilor; un parvenit, un om de rând, care va izbuti în Franţa doar prin clica lui. Are să strângă o mulţime de bănet, are să-şi vâre mâinile până la coate în veniturile regelui, are să-şi însuşească toate pensiile pe care răposatul cardinal Richelieu înţelegea să le plătească la toţi, dar nu va cârmui niciodată după legea celui mai puternic, a celui mai nobil, sau a celui mai respectat. S-ar părea de altfel, că pe acest ministru nu-l arată gentilom nici firea, nici purtările şi că nu-i decât un soi de bufon, un Pulcinello, un Pantalone. Tu îl cunoşti? Eu, nu.

— Hm! mârâi d'Artagnan. E un pic de adevăr în ceea ce spui.

— Să ştii că mă umpli de mândrie, dragul meu, dacă am fost în stare, cu modesta putere de pătrundere ce-mi este dăruită, să ajung la aceeaşi părere cu unul ca tine, care trăieşte la curte.

— Numai că mi-ai vorbit de el ca om şi nu de tabăra lui şi de mijloacele ce-i stau la îndemână.

— Adevărat. Are de partea lui pe regină.

— Mi se pare că asta înseamnă ceva.

— Dar nu-l are pe rege.

— Un copil.

— Un copil care va fi major peste patru ani.

— Azi aşa stau lucrurile.

— Da, însă nu şi în viitor; nici măcar acum nu are de partea lui nici Parlamentul, nici poporul, adică banul; şi nu are de partea lui nici nobilimea, nici prinţii, adică spadă.

D'Artagnan se scărpină după ureche, silit să recunoască în sinea lui vederile largi şi întemeiate ale lui Aramis.

— Iată, bietul meu prieten, poţi să-ţi dai seama acum dacă mi-am păstrat agerimea obişnuită; s-ar putea să fac rău vorbindu-ţi astfel, cu inimă deschisă, fiindcă tu mi se pare că înclini către Mazarin.

— Eu?! izbucni d'Artagnan. Eu?! Pentru nimic în lume!

— Vorbeai de o misiune.

— Am vorbit eu de asta? Atunci, am greşit. Nu, mi-am spus şi eu ca tine: "Uite, lucrurile se încurcă. Ei bine, să aruncăm până în vânt şi să pornim încotro are s-o ducă, să începem iarăşi viaţa de aventuri. Eram patru cavaleri neînfricaţi, patru inimi strâns unite; să ne unim din nou, nu inimile, căci ele n-au fost despărţite nici o clipă, ci soarta şi curajul. Prilejul e straşnic şi putem câştiga ceva mai de preţ decât un diamant".

— Ai dreptate, d'Artagnan, tu ai întotdeauna dreptate, continuă Aramis. Dovada că şi pe mine m-a ispitit acelaşi gând; numai că gândul ăsta mi l-au dat alţii, fiindcă eu nu am imaginaţia ta bogată şi plină de neastâmpăr. Astăzi toată lumea are nevoie de ajutoare; mi s-au făcut propuneri; s-a auzit câte ceva despre faimoasele noastre isprăvi de odinioară şi-ţi mărturisesc deschis că însuşi vicarul m-a tras de limbă.

— Domnul de Gondy, duşmanul cardinalului! strigă d'Artagnan.

— Nu, prietenul regelui, rosti Aramis. Prietenul regelui, auzi! Ei bine, era vorba de a-l sluji pe rege, ceea ce e de datoria oricărui gentilom.

— Dar regele-i de partea lui Mazarin, dragul meu.

— În fapt, dar nu din voinţa sa; în aparenţă, dar fără imboldul inimii şi tocmai aici stă capcana pe care duşmanii regelui o întind bietului copil.

— Haida-de, păi ce-mi propui tu înseamnă pur şi simplu război civil, dragul meu Aramis.

— Război pentru rege.

— Dar regele are să stea în fruntea armatei în care va fi Mazarin.

— Cu inima vă fi însă în rândurile armatei pe care o va comanda domnul de Beaufort.

— Domnul de Beaufort? E închis la Vincennes.

— Am spus domnul de Beaufort? făcu Aramis. Domnul de Beaufort sau altul, domnul de Beaufort sau Prinţul.

— Dar Prinţul va fi căpetenia armatei, el este pe de-a-ntregul de partea cardinalului.

— He, he! chicoti Aramis. Stau amândoi la tocmeală chiar în clipa asta. Şi apoi, dacă nu-i prinţul, atunci domnul de Gondy...

— Domnul de Gondy va fi cardinal, se cere pentru el pălăria de cardinal.

— Oare nu există şi cardinali foarte războinici? zise Aramis. Priveşte în jur: iată patru care în fruntea armatei preţuiau mai mult decât domnul de Guébriant şi domnul de Gassion.

— Oricum, un general cocoşat!

— Sub platoşă n-o să i se vadă cocoaşa. De altfel, adu-ţi aminte că Alexandru şchiopăta şi că Hanibal era chior.

— Şi vezi foloase mari în tabăra asta? întrebă d'Artagnan.

— Ocrotirea principilor celor puternici.

— Cu izgonirea guvernului.

— Înlăturat de Parlament şi de răzvrătiţi.

— Toate acestea s-ar putea întâmpla, aşa cum spui, dacă s-ar izbuti ca regele să fie despărţit de mamă-sa.

— Poate că se va ajunge şi aici.

— Niciodată! strigă d'Artagnan, redobândindu-şi încrederea în părerile sale. Te întreb pe tine, Aramis, pe tine care o cunoşti pe Anna de Austria tot atât de bine ca şi mine. Îţi închipui că ar putea să uite vreodată că fiul ei este siguranţa ei, pavăza ei, chezăşia respectului celor din jur, a norocului şi a vieţii ei? Ar trebui să treacă împreună cu el de partea principilor, părăsindu-l pe Mazarin, dar tu ştii mai bine decât oricine că are motive puternice să nu-l părăsească niciodată.

— Poate că ai dreptate, murmură Aramis, visător. Deci eu nu voi intra în horă.

— Alături de ei, completă d'Artagnan. Dar alături de mine?

— Alături de nimeni. Sunt preot, ce am eu de-a face cu politica? Nu citesc nici o carte de rugăciuni. Am o mică clientelă de duhovnici pungaşi şi de femei încântătoare. Cu cât se vor încurca mai mult lucrurile, cu atât mai puţină vâlva vor face escapadele mele. Va să zică, totul merge de minune fără ca eu

să mă amestec. Şi, hotărât, dragă prietene, nu mă voi amesteca.

— Ei bine, dragul meu, spuse d'Artagnan, află că mă câştigi cu filozofia asta a ta, zău şi că habar n-am ce ambiţie m-a apucat. Am o slujbă din care pot să trăiesc; la moartea bietului domn de Tréville, care-i tot mai bătrân, aş putea ajunge căpitan: e un prea frumos baston de mareşal pentru un cadet gascon ca mine şi simţ că o să mă las ispitit de tihnă unui trai modest, dar fără grija zilei de mâine. În loc să alerg după aventuri, da, voi primi invitaţiile repetate ale lui Porthos şi mă voi duce să vânez pe moşia lui. Ştii că Porthos are o moşie?

— Cum să nu ştiu. Zece leghe de pădure, iazuri şi văi. E stăpânul muntelui şi al câmpiei şi s-a luat la harţă pentru drepturile lui feudale cu episcopul de Noyon.

— Bun! mormăi d'Artagnan pentru sine. Uite ce voiam să ştiu. Porthos se află în Picardia.

Şi urmă cu glas tare:

— Şi şi-a reluat vechiul nume, du Vallon?

— La care a adăugat un altul, de Bracieux, o moşie fostă cândva a unui baron, pe legea mea!

— Aşa că o să-l vedem pe Porthos şi baron.

— N-am nici o îndoială. Mai cu seamă doamna baroană Porthos e o femeie minunată.

Cei doi prieteni izbucniră în râs.

— Va să zică, îşi reluă vorba d'Artagnan, nu vrei să treci de partea lui Mazarin?

— Nici tu de partea principilor?

— Nu. Atunci să nu ne alăturăm nimănui şi să rămânem prieteni. Să nu fim nici oamenii cardinalului, nici ai Frondei.

— Da, încuviinţă Aramis. Să fim muşchetari.

— Chiar şi în sutană, i-o întoarse d'Artagnan.

— Mai ales în sutană! exclamă Aramis. Aici e tot farmecul.

— Atunci te las cu bine, spuse d'Artagnan.

— Nu te mai reţin, dragul meu, răspunse Aramis. Vezi că nici n-aş şti unde să te culc şi n-ar fi cuviincios din partea mea să-ţi ofer jumătate din şopronul lui Planchet.

— De altfel, sunt doar la trei leghe de Paris, caii s-au odihnit şi, în mai puţin de un ceas, am ajuns îndărăt.

Şi d'Artagnan îşi umplu pentru ultima oară paharul.

— Pentru vremurile noastre de altădată! închină el.

— Da, rosti Aramis. Dar, din nenorocire, vremurile astea s-au dus... *fugit irreparabile tempus...*

— Aşi! făcu d'Artagnan. Poate că au să se întoarcă. Oricum, dacă ai nevoie de mine, mă găseşti la hanul "La Căpriţa", pe strada Tiquetonne.

— Şi pe mine la mânăstirea iezuiţilor: de la şase dimineaţa până la opt seara intri pe uşă; de la opt seara până la şase dimineaţa intri pe fereastră.

— Rămâi cu bine, dragul meu!

— Oh! N-o să mă despart aşa de tine, lasă-mă să te însoţesc.

Şi îşi luă spada şi mantia.

"Vrea să se încredinţeze că plec" – cugetă d'Artagnan în sinea sa.

Aramis fluieră după Bazin, dar Bazin dormea dus în odăiţa de alături, lângă bucatele rămase de la masă şi Aramis fu silit să-l scuture de ureche ca să se trezească.

Bazin întinse braţele, se frecă la ochi şi dădu să pună iar capul jos.

— Haide, haide, somnorosule, adu repede scara.

— Păi a rămas la fereastră, îngăimă Bazin, căscând de-i trosneau fălcile.

— Cealaltă, scara grădinarului, nu asta. D'Artagnan abia s-a urcat şi o să-i fie şi mai greu să coboare, n-ai văzut?

D Artagnan tocmai se pregătea să-l încredinţeze că pentru el e floare la ureche să coboare, când îl fulgeră un gând. Şi gândul acesta îl făcu să tacă.

Bazin oftă cu năduf şi se duse să caute scara. După câteva clipe, o scară zdravănă de lemn stătea rezemată de pervazul ferestrei.

— Ţii! se minună d'Artagnan. Uite ce va să zică un mijloc de legătură; o femeie ar urca şi ea pe o scară ca asta.

Aramis aruncă o privire pătrunzătoare, dornic să-şi scruteze prietenul până în adâncul sufletului, numai că d'Artagnan îi susţinu privirea cu o mutră cum nu se poate mai nevinovată.

De altfel, în clipa aceea tocmai punea piciorul pe prima treaptă a scării şi începea să coboare.

Într-o clipă se şi văzu jos. Cât despre Bazin, el rămase la fereastră.

— Aşteaptă aici, zise Aramis. Mă-ntorc.

Amândoi o porniră spre şopron: Planchet, simţindu-i, ieşi îndată afară, ţinând de frâu cei doi cai.

— Straşnic! exclamă Aramis. Uite un servitor harnic şi treaz în orice clipă; nu ca puturosul de Bazin, care nu mai e bun de nimic de când a ajuns slujitor al bisericii. Vino după noi, Planchet, noi mai schimbăm o vorbă până ieşim în capul satului.

Într-adevăr, cei doi prieteni străbătură întreg satul, flecărind despre vrute şi nevrute. În dreptul ultimelor case, Aramis spuse:

— Haide, dragă prietene, urmează-ţi calea, norocul îţi surâde, nu-l lăsa să-ţi scape. Norocul e ca o curtezană, să nu uiţi, deci poartă-te cu el aşa cum se cuvine. Cât despre mine, eu rămân mai departe în umilinţa şi lenea mea. Cu bine!

— Va să zică, lucrurile-s hotărâte, vorbi d'Artagnan. Propunerea mea nu te ispiteşte?

— Dimpotrivă, m-ar ispiti grozav, dacă aş fi un om ca oricare altul, răspunse Aramis. Dar îţi repet că sunt o împerechere de contraste, crede-mă: ceea ce urăsc astăzi, iubesc cu înfocare mâine şi *viceversa.* Vezi bine că nu pot să mă angajez, aşa cum faci tu de pildă, care eşti atât de hotărât în planurile tale.

"Minţi, prefăcutule! cugetă pentru sine d'Artagnan. Dimpotrivă, tu eşti singurul care ştii să-ţi alegi un scop şi încă să-l atingi pe nesimţite."

— Cu bine, dar, dragul meu! urmă Aramis. Îţi mulţumesc pentru gândurile tale bune şi mai ales pentru frumoasele amintiri pe care prezenţa ta le-a trezit în sufletul meu.

Se îmbrăţişară. Planchet şi încălecase. D'Artagnan încălecă şi el, apoi strânse încă o dată mâna lui Aramis. Călăreţii dădură pinteni cailor şi se îndreptară spre Paris.

Aramis rămase drept şi nemişcat în mijlocul drumului până îi pierdu din ochi.

Dar abia făcură vreo două sute de paşi şi d'Artagnan opri calul dintr-o smucitură, sări jos, azvârli frâul lui Planchet şi, trăgând pistoalele din coburi şi le vârî la cingătoare.

— Ce-aveţi de gând, domnule? se sperie Planchet.

— Păi dacă-i vorba ne aşa, zise d'Artagnan, să nu-şi închipuie cumva că m-a tras pe sfoară. Rămâi aici, să nu te mişti. Caută să stai pe lângă drum şi aşteaptă-mă.

D'Artagnan sări peste şanţul din marginea şoselei şi o luă peste câmp, vrând să dea ocol satului. Băgase de seamă că între casa unde stătea doamna de Longueville şi mânăstirea iezuiţilor se află un loc descoperit, închis doar de un gard de mărăcini.

Poate că mai înainte de un ceas i-ar fi fost greu să dibuie gardul de mărăcini, dar luna tocmai se ridica pe cer şi, în ciuda norilor ce-o ascundeau din când în când, se vedea destul de bine, astfel încât nu puteai rătăci drumul.

D'Artagnan ajunse la gardul de mărăcini şi se pitulă în spatele lui. Trecând pe dinaintea casei unde s-a petrecut scena povestită mai sus, băgase de seamă că fereastra cu pricina se luminase din nou şi era încredinţat că Aramis nu s-a întors acasă, iar când se va întoarce, nu se va întoarce singur.

Într-adevăr, curând auzi un zgomot de paşi, precum şi o şuşoteală nedesluşită.

La capătul gardului de mărăcini, paşii se opriră.

D'Artagnan se lăsă într-un genunchi, pitulându-se unde era mărăcinişul mai des.

În clipa aceea se iviră doi oameni, spre adâncă nedumerire a lui d'Artagnan; dar nedumerirea i se risipi numaidecât, când auzi sunând un glas dulce şi melodios: unul dintre cei doi oameni era o femeie îmbrăcată în haine de cavaler.

— Fii liniştit, dragul meu René, spunea glasul cel dulce. Povestea asta n-are să se întâmple: am descoperit un fel de trecere subterană, aşa că nu va trebui decât să ridicăm o lespede de piatră din faţa uşii şi vei avea la îndemâna o ieşire.

— Oh! se auzi o altă voce în care d'Artagnan recunoscu vocea lui Aramis. Îţi jur, prinţesă, că dacă onoarea noastră n-ar fi legată de toate aceste precauţii şi dacă nu mi-aş primejdui decât viaţa mea...

— Da, da, ştiu că eşti viteaz şi gata de aventură, pe cât eşti şi om de lume; dar nu eşti numai al meu, ci al întregii noastre tabere. Fii deci prudent, fii înţelept.

— Mă supun întotdeauna, doamnă, rosti Aramis, când e vorba să-mi poruncească o voce atât de fermecătoare.

Şi-i sărută tandru mâna.

— Ah! exclamă cavalerul cu glas dulce.

— Ce este? întrebă Aramis.

— Vântul mi-a smuls pălăria, nu vezi?

Şi Aramis alergă după pălăria dusă de-a rostogolul de vânt. D'Artagnan se folosi de această împrejurare ca să caute un locşor în mărăciniş, de unde să poată arunca nestingherit o privire către îndoielnicul cavaler. Chiar în acea clipă, luna, curioasa poate şi ea precum era ofiţerul, ieşea de după un nor şi, sub raza-i indiscretă, d'Artagnan recunoscu ochii mari, albaştri, părul de aur şi chipul nobil al ducesei de Longueville.

Aramis se întoarse râzând, cu o pălărie pe cap şi cu alta în mână şi amândoi îşi continuară drumul spre mânăstirea iezuiţilor.

— Bun! zise d'Artagnan, ridicându-se şi ştergându-şi genunchiul murdar de pământ. Acum te am la mână, eşti partizan al Frondei şi amantul doamnei de Longueville.

Capitolul XII Domnul Porthos du Vallon de Bracieux de Pierrefonds

Mulţumită celor spuse de Aramis, d'Artagnan, care ştia dinainte că Porthos, după numele de familie, era un du Vallon, aflase acum că, după moşia pe care o stăpânea, se numea de Bracieux şi că din pricina acestei moşii Bracieux se judecă cu episcopul de Noyon.

Aşadar, în împrejurimile oraşului Noyon trebuia să caute această moşie, adică pe linia despărţitoare dintre Ile-de-France şi Picardia.

Într-o clipită se şi hotărî pe unde să apuce: are să meargă până la Dammartin, unde se încrucişează două drumuri, unul ducând la Soissons, celălalt la Compiègne; acolo are să întrebe de moşia Bracieux şi, potrivit răspunsului, are să ţină calea drept înainte, ori are să facă la stânga.

Planchet, care stătea cu frica-n sân de când cu păţania lui, susţinu sus şi tare că îl va urma pe d'Artagnan până la capătul lumii, fie că ar apuca drept înainte, fie că ar apuca la stânga. Numai că îl rugă pe vechiul său stăpân să pornească la drum pe înserate, căci întunericul te fereşte de multe. Atunci d'Artagnan îl sfătui să-i dea măcar de veste nevesti-si, ca să fie liniştită, dar Planchet răspunse cu multă înţelepciune cum că nevastă-sa n-o să moară de grija lui, mai mult ca sigur, pe câtă vreme el,

cunoscând-o cât e de limbută, ar muri de teamă dacă ea ar şti ceva.

Temeiurile unei asemenea judecăţi i se părură atât de cuminţi lui d'Artagnan, încât nu stărui şi, pe la opt seara, când pâcla începea să se îndesească pe străzi, o porni de la hanul "La Căpriţa" şi urmat de Planchet, ieşi din oraş prin poarta Saint-Dents.

La miezul nopţii, cei doi călători ajungeau la Dammartin.

Era prea târziu ca să mai ceară vreo lămurire. Hangiul de la "Lebăda crucii" se culcase. D'Artagnan amina treaba pentru a doua zi.

A doua zi dimineaţă chemă hangiul. Era unul dintre acei normanzi şireţi care nu spun nici da, nici ba şi care socotesc întotdeauna că s-ar face de ruşine dacă-ar răspunde de-a dreptul la vreo întrebare; pricepând totuşi cu chiu cu vai că trebuie să ţină calea înainte, d Artagnan o porni mai departe, luând de bună o asemenea desluşire destul de îndoielnică. Pe la opt dimineaţa ajunseră la Nanteuil, unde se opriră să prânzească.

De astă dată, hangiul era un picard blajin şi deschis care, recunoscând în Planchet pe unul de prin părţile lui, le dădu bucuros toate lămuririle. Moşia Bracieux se afla la vreo câteva leghe de Villers-Cotterêts.

D'Artagnan cunoştea Villers-Cotterêts, unde însoţise curtea în două sau trei rânduri, căci în acea vreme Villers-Cotterêts era o reşedinţă regală. Porni deci spre oraş şi trase la hanul unde trăgea el de obicei, adică "La Delfinul de aur".

Aici, lămuririle primite fură dintre cele mai mulţumitoare. D'Artagnan află că moşia Bracieux se găsea la vreo patru leghe de oraş, dar că nu trebuia să se obosească să-l caute acolo pe Porthos. Acesta fusese într-adevăr în harţă cu episcopul de Noyon, din pricina moşiei Pierrefonds, care se mărginea cu a sa, şi, urându-i-se să tot umble prin judecăţi, din care el nu pricepea o iotă, ca să le pună capăt o dată, cumpărase moşia Pierrefonds, adăugind acest nou nume la cele vechi ale sale. Acum se numea du Vallon de Bracieux de Pierrefonds şi îşi avea reşedinţa pe proaspăta-i proprietate. În lipsa unei alte măriri, Porthos năzuia în chip vădit la cea a marchizului de Carabas.

Caii goniseră zece leghe peste zi şi erau frânţi, aşa că d'Artagnan trebuia să aştepte până dimineaţă. Ar fi putut să

găsească alţi cai, e adevărat, dar aveau de străbătut o pădure întinsă şi lui Planchet, oricine îşi aduce aminte, nu-i plăcea să treacă noaptea printr-o pădure.

Şi mai era ceva ce nu-i plăcea lui Planchet, anume că o să pornească la drum cu burta goală: drept care, atunci când se trezi, d'Artagnan găsi bucatele gata pregătite. Nu avea motiv să se plângă de o asemenea grijă. Aşa că se aşeză la masă; nu mai încape vorbă că Planchet, reluându-şi vechile sale îndeletniciri, se întorsese la supuşenia de odinioară şi nu se simţea câtuşi de puţin ruşinat să mănânce ceea ce rămânea de la masa lui d'Artagnan, cum nu se ruşinau nici doamna de Motteville şi doamna de Fargis să mănânce ceea ce rămânea de la masa Annei de Austria.

Abia pe la ceasurile opt putură să plece. N-aveau cum să se rătăcească, trebuiau să urmeze drumul care ducea de la Villers-Cotterêts la Compiègne şi, o dată ieşiţi din pădure, să apuce la dreapta.

Era o dimineaţă frumoasă de primăvară, păsărelele cântau prin frunzişul copacilor înalţi, razele bogate ale soarelui străbăteau pieziş prin luminişuri, ca nişte perdele de văl auriu.

Ici-colo, lumina abia pătrundea prin bolta frunzişului des şi trunchiurile bătrânilor stejari, pe care la vederea călătorilor veveriţe sprintene se căţărau cu repeziciune, stăteau cufundate în umbră. Ierburile, florile, frunzele dăruiau dimineţii o mireasmă ce-ţi umplea inima de bucurie. D'Artagnan, sătul de mirosul stătut al Parisului, cugeta în sinea sa că, atunci când porţi trei nume legate de tot atâtea moşii, trebuie să te simţi fericit cum nu se mai poate într-un asemenea rai; apoi clătină din cap, zicându-şi: "Dacă aş fi Porthos şi dacă d'Artagnan ar veni să-mi propună ceea ce vreau eu să-i propun lui Portnos, ştiu bine ce i-aş răspunde lui d'Artagnan."

Cât despre Planchet, el nu se gândea la nimic: mistuia ceea ce înfulecase.

La marginea pădurii, d'Artagnan zări drumul de care i se vorbise şi, la capătul drumului, turnurile unui uriaş castel feudal.

— Oho! murmură el. Castelul ăsta aparţine mi se pare vechii familii de Orléans; oare Porthos a stat de vorbă cu ducele de Longueville ca să-l cumpere?

— Pe legea mea, domnule, deschise gura Planchet, pământul ăsta zic şi eu că e muncit cu grijă; şi dacă-l stăpâneşte cumva domnul Porthos, halal de el!

— Drace! făcu d'Artagnan. Să nu-i spui cumva Porthos, nici chiar du Vallon; spune-i de Bracieux sau de Pierrefonds. Altfel îmi încurci toate socotelile.

Pe măsură ce se apropia de castelul ce-i atrăsese din prima clipă privirea, d'Artagnan îşi dădea seama că prietenul lui nu putea să locuiască acolo: turnurile, în ciuda faptului că arătau atât de falnic încât păreau clădite abia ieri, erau parcă ciopârţite. Ai fi zis că un uriaş s-a năpustit asupra lor cu toporul.

Ajuns la capătul drumului, d'Artagnan se pomeni deasupra unei văi minunate, în fundul căreia se vedea dormitând un mic şi fermecător lac, la poalele câtorva căsuţe risipite ici-colo, acoperite unele cu ţiglă, altele cu stuf şi care, în modestia lor, păreau să recunoască drept nobil stăpân un frumos castel clădit către începutul domniei fui Henric al IV-lea, cu giruetele-i senioriale spintecând văzduhul.

De astă dată, d'Artagnan era încredinţat că are înaintea ochilor reşedinţa lui Porthos.

Drumul ducea drept la castelul cel mândru, care era, faţă de strămoşul său de pe culme, ceea ce era un filfizon din ceaţa ducelui d'Enghien faţă de un cavaler în armură de pe vremea lui Carol al Vll-lea. D'Artagnan îşi struni calul şi porni înainte la trap, iar Planchet potrivi pasul fugarului său după cel al stăpânului.

Zece minute mai târziu, d'Artagnan ajunse în capul unei alei mărginite de plopi, care ducea la o poartă de grilaj, cu suliţele din vârf şi cu brâiele transversale aurite. În mijlocul aleii, călare pe o matahală de cal, stătea un fel de senior în nişte straie verzi şi aurii, întocmai cum era vopsită şi poarta. În dreapta şi în stânga avea doi valeţi, acoperiţi de sus până jos de galoane; o mulţime de oameni adunaţi acolo se ploconeau adânc în faţa lui.

"A! îşi zise d'Artagnan. Să fie oare seniorul du Vallon de Bracieux de Pierrefonds? Ei, Doamne, ce s-a mai pipernicit de când nu-l mai cheamă Porthos!"

— Nu se poate să fie el, rosti Planchet, parcă ghicindu-i gândurile. Domnul Porthos era înalt de aproape şase picioare şi ăsta nici măcar cinci nu are.

— Totuşi, urmă d'Artagnan. Ia te uită ce de mai plecăciuni i se fac.

Zicând acestea, porni în goană către matahala de cal, către omul acela de vază şi cei doi valeţi. Pe măsură ce se apropia, i se părea că-i recunoaşte trăsăturile.

— Sfinte Iisuse! Domnule! exclamă Planchet, care la rându-i credea de asemenea că-l recunoaşte. S-ar putea oare să fie dânsul?

Auzindu-i vorba plină de mirare, omul de pe cal se întoarse încet şi cu un aer grozav de măreţ, iar cei doi drumeţi putură să vadă, în toată strălucirea lor, ochii mari, mutra rumenă şi zâmbetul cel atât de grăitor al lui Mousqueton.

Într-adevăr, era Mousqueton, un Mousqueton gras ca un porc, plesnind de sănătate, buhăit de trăi bun şi care, recunoscându-l pe d'Artagnan, spre deosebire de prefăcutul de Bazin, se lăsă să lunece de pe matahala lui de cal şi se apropie cu pălăria în mână de ofiţer; aşa că plecăciunile cetei adunate acolo se întoarseră şi ele către acest nou soare ce-l umbrea pe cel vechi.

— Domnul d'Artagnan, domnul d'Artagnan! repeta Mousqueton, năduşit de atâta sforţare, mişcându-şi fălcile uriaşe. Domnul d'Artagnan! O, ce bucurie pentru monseniorul şi stăpânul meu du Vallon de Bracieux de Pierrefonds!

— Mousqueton, dragul meu! Va să zică stăpânul tău e aici?

— Vă aflaţi pe moşia sa.

— Ce chipeş te-ai făcut, cum te-ai mai îngrăşat, cum ai mai înflorit! continua d'Artagnan să înşire neobosit schimbările pe care îndestularea le adusese înfometatului de odinioară.

— Ei, da, mulţumesc lui Dumnezeu, domnule, zise Mousqueton. O da, destul de bine.

— Şi prietenului tău Planchet nu-i spui nimic?

— Prietenului meu Planchet?! Planchet, oare să fii chiar tu? strigă Mousqueton, cu braţele deschise şi cu ochii plini de lacrimi.

— Chiar eu, rosti Planchet, prevăzător ca întotdeauna. Numai că voiam să mă conving dacă n-ai devenit cumva vreun îngâmfat.

— Îngâmfat faţă de un vechi prieten?! Niciodată, Planchet! N-ai gândit una ca asta despre mine, ori atunci nu l-ai cunoscut pe Mousqueton.

— Aşa mai zic şi eu! se învoi Planchet, sărind din şa şi întinzând braţele la rândul lui spre Mousqueton. Tu nu eşti ca ticălosul de Bazin, care m-a lăsat două ceasuri într-un şopron, prefăcându-se că nici nu mă cunoaşte.

Planchet şi Mousqueton se îmbrăţişară cu o bucurie care mişcă adânc pe cei de faţă, făcându-i să creadă că Planchet este un senior deghizat, într-atât de mult preţuiau rangul lui Mousqueton.

— Şi acum, domnule, zise Mousqueton, desprinzându-se de Planchet, care încercase zadarnic să-l cuprindă cu braţele, acum domnule, îngăduiţi-mi să vă părăsesc, căci nu vreau ca stăpânul meu să afle de sosirea dumneavoastră decât de la mine. Nu mi-ar ierta-o dacă-mi ia altul înainte.

— Scump prieten! făcu d'Artagnan, ferindu-se să rostească vechiul său noul nume al lui Porthos. Va să zică nu ne-a uitat!

— Să vă uite?! El?! strigă Mousqueton. Păi cum adică, domnule, doar nu era zi să nu aşteptăm vestea că aţi fost numit mareşal, fie în locul domnului de Gassion, fie în locul domnului de Bassompierre.

D'Artagnan lăsă să-i fluture pe buze unul din acele rare zâmbete melancolice, care supravieţuiseră, în cea mai adâncă tainiţă a inimii sale, dezamăgirii încercate în tinereţe.

— Iar voi, ţopârlanilor, urmă Mousqueton, rămâneţi în preajma domnului conte d'Artagnan şi străduiţi-vă să-l cinstiţi cum vă pricepeţi mai bine, cât mă reped eu să vestesc seniorului sosirea sa.

Şi, urcându-se pe calu-i voinic cu ajutorul a două suflete miloase, în vreme ce Planchet, mai sprinten, făcu asta singur, Mousqueton porni pe iarba aleii în trap măsurat, ceea ce era mai degrabă o mărturie întru lauda trupeşeniei calului decât a iuţelii copitelor sale.

— Ei, uite, semne bune! zise d'Artagnan. Nici tu mistere, nici tu pelerină, nici tu politică pe aici; omul râde din inimă şi plânge de bucurie şi apoi nu văd decât mutre sătule. Zău, mi se pare că natura însăşi e-n sărbătoare, iar pomii, în loc de frunze şi de flori, sunt gătiţi cu panglicuţe verzi şi trandafirii.

— Cât despre mine, prinse glas Planchet, mi se pare că adulmec de aici cel mai îmbietor miros de frigare şi că văd o mulţime de ajutori de bucătari rânduindu-se-n şir ca să ne întâmpine. Oh! domnule şi ce bucătar trebuie să aibă domnul de

Pierrefonds, el, care se dădea în vânt după bucatele de soi şi din belşug încă de pe vremea când se numea numai domnul Porthos!

— Tacă-ţi gura! i-o reteză d'Artagnan. Mă sperii. Dacă realitatea e pe măsura aparenţelor, sunt pierdut. Un om atât de fericit nu-şi va părăsi niciodată tihna, aşa ca o să dau greş cu el, cum am dat greş şi cu Aramis.

Capitolul XIII Cum d'Artagnan îşi dă seama, regăsindu-l pe Porthos, că bogăţia nu aduce fericire

D'Artagnan împinse poarta de fier şi se văzu în faţa castelului; în clipa când descălecă, un soi de uriaş se ivi pe treptele de la intrare. Să fim drepţi cu d'Artagnan, căci, străin de orice pornire egoistă, inima lui zvâcni plină de bucurie înaintea bărbatului falnic şi cu chipul impunător, care îi amintea de un om blajin şi viteaz.

Alergă îndată spre Porthos şi i se aruncă în braţe: toată servitorimea, înşiruită în cerc la o depărtare respectuoasă, îi privea cu o umilă curiozitate. Mousqueton, în rândul din faţă, îşi ştergea ochii: bietul de el, din clipa când îi recunoscuse pe d'Artagnan şi Planchet, plângea întruna de bucurie.

Porthos îl luă de braţ pe prietenul său.

— Ah, ce fericire să te revăd, scumpe d'Artagnan! exclamă el cu o voce care trecuse de la bariton la bas. Va să zică nu m-ai uitat?

— Să te uit?! Pe tine?! Ah, scumpe du Vallon, se pot uita oare cele mai frumoase zile ale tinereţii, prietenii credincioşi, primejdiile înfruntate împreună?! Aş spune că, revăzându-te acum, nu există o singură clipă din vechea noastră prietenie care să nu-mi reînvie în minte.

— Da, da, murmură Porthos, încercând să răsucească sfârcul cochet pe care mustaţa lui şi-l pierduse în singurătate. Da, am făcut destule în vremea noastră şi i-am dat mult de furcă bietului cardinal.

Şi oftă. D'Artagnan îl scrută cu privirea.

— Oricum, urmă Porthos cu o voce stinsă, fii binevenit, dragă prietene, tu mă vei ajuta să-mi regăsesc voioşia. Mâine gonim iepuri pe câmpurile mele, care-s o încântare: am patru ogari socotiţi cei mai iuţi din tot ţinutul şi o haită care n-are pereche la douăzeci de leghe în jur.

Şi Porthos scoase un al doilea oftat.

— Oh, oh! murmură pentru sine d'Artagnan. Prietenul meu să fie mai puţin fericit decât pare?

Apoi spuse cu glas tare:

— Înainte de toate aş dori să mă prezinţi doamnei du Vallon, căci mi-aduc aminte de îndatoritoarea invitaţie ce mi-ai făcut-o într-o scrisoare, la sfârşitul căreia a avut şi dânsa bunătatea să aştearnă câteva rânduri.

Porthos oftă pentru a treia oară.

— Sunt doi ani de când am pierdut-o pe doamna du Vallon, zise el. Şi iată, mă găseşti la fel de îndurerat. Din pricina asta am părăsit castelul du Vallon, din apropiere de Corbeil, ca să mă stabilesc pe moşia de Bracieux, schimbare ce m-a şi hotărât să cumpăr moşia asta. Biata doamnă du Vallon, continua Porthos şi obrazul i se încreţi de durere. Nu era o femeie prea domoală din fire, totuşi, până la urmă, se învăţase cu ciudăţeniile mele şi-mi trecea cu vederea micile slăbiciuni.

— Aşadar, eşti bogat şi liber? întrebă d'Artagnan.

— Vai! suspină Porthos. Sunt văduv şi am patruzeci de mii de livre venit pe an. Haidem la masă, vrei?

— Abia aştept, mărturisi d'Artagnan. Aerul dimineţii mi-a făcut o foame de lup.

— Da, zise Porthos, aici la mine e un aer minunat.

Intrară în castel. De sus până jos numai aurărie: cornişe aurite, ciubuce aurite, fotolii cu lemnul aurit.

O masă încărcată aştepta.

— Uite, rosti Porţhos, aşa trăiesc eu.

— Drace, mormăi d'Artagnan, te fericesc: nici regele nu trăieşte ca tine.

— Mda, conveni Porthos, am auzit că Mazarin îl hrăneşte ca vai de lume. Gustă din costiţa asta, dragul meu d'Artagnan. E de la berbecii mei.

— Te felicit, îl măguli d'Artagnan. Carnea e foarte fragedă.

— Da, pasc pe păşunile mele, care sunt minunate.

— Mai vreau.

— Nu, mai de grabă ia din iepurele ăsta pe care l-am vinat ieri din pădurile mele.

— Drace! E straşnic! exclamă d'Artagnan. Tii, că doar nu-ţi hrăneşti iepurii numai cu cimbrişor?

— Şi de vinul meu, ce zici? întrebă Porthos. Bun, nu?

— Grozav.

— Totuşi e un vin din partea locului.

— Zău?!

— Da, o costişă spre miazăzi, la poală de munte, îmi dă vreo patru sute de vedre pe an.

— Păi asta-i podgorie în lege.

Porthos oftă pentru a cincea oară. D'Artagnan îi ţinea socoteala suspinelor.

— Ei, făcu el, curios să pătrundă lucrurile, s-ar zice că te-apasă ceva, dragă prietene. Ai vreo durere? Ori poate sănătatea...

— Sunt sănătos tun, dragul meu, mai sănătos ca oricând. Dobor un bou dintr-un pumn.

— Atunci, niscaiva necazuri de familie...

— Familie! Din fericire, am rămas singur pe lume.

— Păi dacă-i aşa, ce te face să oftezi?

— Dragul meu, mărturisi Porthos, cu tine am să fiu deschis: nu sunt fericit.

— Tu nu eşti fericit, Porthos?! Tu, care ai un castel, păşuni, munţi, păduri; tu, care ai un venit de patruzeci de mii de livre pe an, în sfârşit, tu nu eşti fericit?

— Dragul meu, am toate astea, e adevărat, dar sunt singur în mijlocul lor.

— Aha, pricep: eşti înconjurat de nişte calici, pe care nu poţi să-i vezi fără să te simţi umilit.

Porthos păli un pic şi goli o stacană uriaşă din vinişorul lui de pe costişă.

— Nicidecum, zise el. Ba dimpotrivă. Închipuieşte-ţi că toţi sunt nobili de ţară care au câte un titlu oarecare şi pretind că se trag din Pharamond, din Carol cel Mare, ori cel puţin din alde Hugo Capet. La început, cum eram ultimul venit, a trebuit să fac avansuri şi le-am făcut. Dar tu ştii, dragul meu, doamna du Vallon...

Zicând acestea, Porthos parcă înghiţi cu greutate în sec.

— Doamna du Vallon, urmă el, era de o nobleţe îndoielnică. Prima oară (şi cred, d'Artagnan, că nu-ţi spun o noutate) a fost măritată cu un avocat. Ei au găsit ăsta scârbos. Au spus că e ceva scârbos. Înţelegi, cuvântul te poate face să omori treizeci de mii de oameni. Eu am omorât doi. Ăsta le-a închis gura celorlalţi, dar nu m-a ajutat să le devin prieten. Aşa că sunt izolat, trăiesc singur, mă plictisesc şi starea asta mă macină pe dinăuntru.

D'Artagnan surâse: găsise punctul slab şi se pregătea să lovească.

— Dar, în sfârşit, rosti el, eşti ce eşti prin tine însuţi şi nevasta nu-ţi poate înjosi numele.

— Da, însă, înţelegi, nefiind de viţă nobilă ca vlăstarele unor Coucy, care se mulţumeau să fie seniori, ori ale unor Rohani, care nu voiau să devină duci, toţi ăştia de-aici, cum sunt viconţi ori conţi, trec înaintea mea şi la biserică şi la ceremonii, peste tot şi eu nu pot să spun nimic. Ah, de-aş fi măcar...

— Baron, nu-i aşa? zise d'Artagnan, sfârşind vorba prietenului său.

— Ah! strigă Porthos, luminat la faţă. Ah! De-aş fi baron!

"Bun! cugetă d'Artagnan. Aici voi izbuti."

Apoi, cu glas tare:

— Ei bine! dragă prietene, titlul ăsta, pe care îl doreai tu, am venit eu să ţi-l aduc astăzi.

Porthos sări în sus, de se cutremură toată încăperea; două sau trei sticle se clătinară şi căzură pe jos, prefăcându-se în cioburi. Mousqueton, auzind zgomot, alergă numaidecât şi, prin uşa deschisă, îl văzu pe Planchet, cu gura plină şi cu şervetul în mână.

— Monseniorul m-a chemat? întreba Mousqueton.

Porthos îi arătă cu mâna să strângă cioburile.

— Bag de seamă cu plăcere că ţii pe lângă tine acelaşi flăcău vrednic, spuse d'Artagnan.

— E intendentul meu, îl încunoştinţă Porthos.

Apoi ridică glasul:

— S-a pricopsit, neisprăvitul, se vede cât de colo – şi adăugă şoptit: Dar mi-e credincios trup şi suflet, nu m-ar părăsi pentru nimic în lume.

"Şi-i zice stăpânului său monseniore" – se gândi d'Artagnan.

— Du-te, Mouston! porunci Porthos.

— Ai spus Mouston? Aha, da! I-ai scurtat numele: Mousqueton era prea lung.

— Întocmai, încuviinţă Porthos. Şi-apoi, duhnea de la o poştă a sergent de cavalerie. Dar noi discutam ceva când a dat buzna neisprăvitul ăsta.

— Da, zise d'Artagnan. Totuşi să amânăm convorbirea pe mai târziu, fiindcă oamenii tăi s-ar putea să intre la bănuieli. Poate că iscoadele mişună şi prin partea locului. Ghiceşte, Porthos, că e vorba de lucruri serioase.

— La naiba! mormăi Porthos. Ei bine, acum, după-masă, cade bine să ne plimbăm prin parc.

— Bucuros.

Şi cum amândoi mâncaseră pe săturate, porniră să facă înconjurul unei minunate grădini. Alei de castani şi tei acopereau cel puţin treizeci de pogoane; prin crângul bogat şi printre arbuştii din capătul fiecăreia se zăreau iepuri pierind în alunişuri şi zbenguindu-se prin iarba înaltă.

— Pe legea mea, cuvinta d'Artagnan, parcul se dovedeşte pe măsura tuturor celor de aici; şi dacă heleşteul e la fel de bogat în peşte cum e desişul în iepuri, atunci socoteşte-te un om fericit, dragă Porthos, de vreme ce ai păstrat patima vânătoarei, la care s-a adăugat şi aceea a pescuitului.

— Prietene, răspunse Porthos, las pescuitul în seama lui Mousqueton. Asta-i o desfătare de rând. În schimb, mai vânez câteodată, adică atunci când mă prinde urâtul, vin şi m-aşez pe una din băncile astea de marmură, trimit să mi se aducă puşca, strig după Gredinet, câinele meu favorit şi m-apuc să trag în iepuri.

— Păi asta-i grozav de plăcut! exclamă d'Artagnan.

— Da, încuviinţă Porthos, cu un nou oftat. Grozav de plăcut!

D'Artagnan însă nu le mai ţinea socoteală.

— Pe urmă, adăugă Porthos, Gredinet aleargă să caute vânatul şi-l duce singur la bucătărie: l-am dresat anume.

— Tii, drăguţă dihanie! se minună d'Artagnan.

— Ei, relua Porthos, să-l lăsăm pe Gredinet. Sunt gata să ţi-l dăruiesc dacă vrei, căci am început să mă cam satur de el. Să ne întoarcem la ale noastre.

— Bucuros, se învoi d'Artagnan. Dar te previn, dragă prietene, că nu cumva să spui c-am avut ascunzişuri faţă de tine: ar trebui negreşit să-ţi schimbi felul de viaţă.

— Cum adică?

— Va trebui să îmbraci iarăşi zalele, să încingi spada, să înfrunţi aventura, să-ţi verşi ca şi odinioară sângele de-a lungul drumurilor. În sfârşit, ştii cum făceam pe vremuri.

— Oh, drace! mormăi Porthos.

— Da, pricep, te-ai moleşit, dragă prietene. Ai făcut burtă şi braţul tău nu mai are îndemânarea ce-a dat atâta de furcă gărzilor cardinalului.

— O, braţul mi-e încă zdravăn, ţi-o jur, mărturisi Porthos şi întinse înainte un braţ gros cât o pulpă de berbec.

— Cu atât mai bine.

— Aşadar, trebuie să ne avântăm în luptă?

— Ei, Doamne, da!

— Şi împotriva cui?

— Ai urmărit ce se petrece în politică, prietene?

— Eu? Nicidecum.

— Atunci, eşti de partea lui Mazarin, sau de partea prinţilor?

— Eu nu sunt de partea nimănui.

— Adică, eşti de-al nostru. Cu atât mai bine, Porthos, asta-i înţelept şi aşa poţi să-ţi atingi ţelul. Ei bine, dragul meu, află că vin la tine din partea cardinalului.

Cuvântul acesta îl tulbură pe Porthos, ca şi cum s-ar fi aflat tot în 1640 şi ar fi fost vorba de adevăratul cardinal.

— Oho! făcu el. Şi ce vrea de la mine Eminenţa-Sa?

— Eminenţa-Sa vrea să te aibă în slujbă.

— Şi cine i-a vorbit de mine?

— Rochefort. Ţi-aduci aminte de el?

— Da' cum nu! Cel care ne-a pus atâtea beţe în roate pe vremuri şi care ne-a silit să batem atâta drumurile, cel pe care l-ai împuns în trei rânduri cu spada, cum şi merita, de altfel.

— Ştii că a devenit prietenul nostru? replică d'Artagnan.

— Nu, nu ştiam. Şi nu ne mai poartă pică?

— Te înşeli, Porthos, spuse d'Artagnan la rândul său. Eu sunt cel care nu-i port pică.

Porthos nu pricepu prea bine; dar să ne amintim că nu era dăruit cu o prea mare putere de înţelegere.

— Prin urmare, continuă el, spui că tocmai contele de Rochefort i-a vorbit de mine cardinalului?

— Da şi după aceea regina.

— Cum? Regina?!

— Pentru a ne căpăta încrederea i-a dăruit chiar faimosul diamant, ştii, diamantul pe care l-am vândut domnului des Essarts şi care, habar n-am în ce chip, a ajuns iarăşi în mâna reginei.

— Totuşi, ar fi făcut poate bine să ţi-l dăruiască ţie, mormăi Porthos, cu bunu-i simţ dintotdeauna.

— Asta-i şi părerea mea, i se alătură d'Artagnan. Dar, ce vrei? regii şi reginele au toane ciudate câteodată. La urma urmelor, ei ţin în mâna lor bogăţiile şi onorurile, ei împart averile şi titlurile, lor să le fii devotat.

— Da, lor să le fii devotat! repetă Porthos. Deci, în clipa de faţă, tu eşti devotat...

— Regelui, reginei şi cardinalului, ba mai mult, i-am încredinţat şi de devotamentul tău.

— Şi spui că ai stabilit şi oarecari condiţii în ce mă priveşte?

— Minunate, dragul meu, minunate! înainte de toate, tu ai bani, nu? Patruzeci de mii de livre pe an, aşa mi-ai spus.

Porthos deveni bănuitor.

— Eh, prietene, zise el, niciodată n-ai bani destui. Doamna du Vallon a lăsat o moştenire cam încurcată. Nu sunt un om prea învăţat, aşa că trăiesc întrucâtva de azi pe mâine.

"Se teme să nu fi venit cumva să-i cer bani cu împrumut", cugetă d'Artagnan şi urmă cu glas tare:

— Ah, prietene, cu atât mai bine dacă te afli la strâmtoare.

— Mai bine? Cum adică? întrebă Porthos.

— Da, fiindcă Eminenţa-Sa ne va dărui tot ce vrem: moşii, bani şi titluri!

— Oho! exclamă Porthos, holbând ochii la ultimele cuvinte.

— Sub celălalt cardinal, continuă d'Artagnan, n-am ştiut să ne preţuim norocul şi l-am avut în mână. Nu spun asta pentru tine, cu venitul tău de patruzeci de mii de livre pe an, căci tu îmi pari omul cel mai fericit de pe lume.

Porthos oftă.

— Totuşi, îşi urmă vorba d'Artagnan, în ciuda celor patruzeci de mii de livre ale tale şi poate tocmai din pricina lor, socot că o coroană, una mică, n-ar sta rău pe uşa trăsurii tale, nu?

— Fireşte, încuviinţă Porthos.

— Ei bine, dragul meu, n-ai decât s-o dobândeşti: coroana asta stă în vârful spadei tale. Noi nu ne vom face rău unul altuia.

Ţelul tău este un titlu; ţelul meu sunt banii. Să câştig bani destui ca să reclădesc castelul d'Artagnan, pe care strămoşii mei, sărăciţi în urma cruciadelor, l-au lăsat în părăsire de-a ajuns o ruină şi să cumpăr vreo treizeci de pogoane de pământ în jur. Asta-i tot ce-mi trebuie. Pe urmă mă retrag acolo şi mor liniştit.

— Eu, spuse Porthos, vreau să fiu baron.

— Ai să fii.

— Dar la ceilalţi prieteni ai noştri nu te-ai gândit? întrebă Porthos.

— Ba da, l-am văzut pe Aramis.

— Şi el ce doreşte? Să ajungă episcop?

— Aramis... făcu d'Artagnan, care nu voia să-l dezamăgească pe Porthos. Închipuieşte-ţi, dragul meu, că Aramis a devenit călugăr şi iezuit şi că trăieşte ca un urs: s-a lepădat de toate şi nu se gândeşte decât la mântuirea sufletului. Propunerea mea n-a putut să-l abată de la ale sale.

— Cu atât mai rău! zise Porthos. Îl ştiam înţelept. Şi Athos?

— Cu el nu m-am văzut încă, dar mă voi auce cum plec de la tine. Nu ştii unde-l găsesc?

— În apropiere de Blois, pe o moşioară, o moştenire de la nu ştiu ce rubedenie.

— Cum îi spune?

— Bragelonne. Înţelegi, dragul meu. Athos, care era nobil ca un împărat, moşteneşte o moşioară cu blazon de conte! Cum o să se descurce între atâtea titluri? Domeniul contelui de la Fère, domeniul contelui de Bragelonne?

— Unde mai pui că n-are nici copii, zise d'Artagnan.

— Hm! făcu Porthos. Am auzit că a înfiat un tânăr care-i seamănă leit.

— Athos, Athos al nostru cel virtuos ca Scipio? L-ai revăzut?

— Nu.

— Ei bine, mâine voi pleca să-i duc veşti despre tine. Între noi fie vorba, mă tem să nu fi îmbătrânit şi decăzut din pricina patimii lui pentru vin.

— Da, adevărat, întări Porthos. Bea mult.

— Şi-apoi, era cel mai vârstnic dintr noi, adăugă d'Artagnan.

— Numai cu câţiva ani, zise Porthos. Aerul lui grav îl făcea să pară mai vârstnic.

— Da, aşa e. Deci, dacă Athos ni se alătură, cu atât mai bine. Dacă nu, atunci ne lipsim de el. Noi doi facem cât doisprezece.

— Da, surise Porthos la amintirea vechilor sale isprăvi. Numai că tuspatru laolaltă am fi făcut cât treizeci şi şase. Mai cu seamă că, după cum spui, ne-aşteaptă o treabă grea.

— Grea pentru novici, nu pentru de-alde noi.

— Şi o să ţină mult timp?

— De! Poate trei-patru ani.

— Şi-o s-avem mult de furcă?

— Nădăjduiesc că da.

— Cu atât mai bine! La urma urmei, cu atât mai bine! se însufleţi Porthos. Nici nu-ţi închipui, dragul meu, cum mi-au mai ruginit oasele de când mă aflu aici! Câteodată, duminică, ieşind de la biserică, dau o goană călare pe câmpurile şi pe ogoarele vecinilor, doar-doar o să iasă vreo ceartă, fiindcă simt că am nevoie de asta. Degeaba, dragul meu. Fie că sunt respectat, fie că sunt temut şi mai degrabă aici stă adevărul, toţi mă lasă să le culc lucerna la pământ cu câinii mei, să fac orice stricăciune şi mă-ntorc acasă şi mai plictisit, asta-i tot. Spune-mi, la Paris, barem, poţi să tragi spada mai lesne?

— În privinţa asta, dragul meu, acolo-i minunat: nici tu oprelişti, nici tu gărzile cardinalului, nici tu Jussac, nici alţi copoi. Ei, Doamne, oriunde! Sub un felinar, într-un han, peste tot. Eşti partizan de-al Frondei, tragi spada şi gata. Domnul de Guise l-a ucis pe domnul de Coligny în plină Piaţă Regală şi n-a păţit nimic.

— Ah, straşnic! se bucură Porthos.

— Şi curând, continuă d'Artagnan, o să avem lupte în lege, împuşcături, incendii, mă rog, n-o să te plictiseşti!

— Atunci, m-am hotărât.

— Aşadar, am cuvântul tău?

— Da, vorbă-i vorbă. Voi trage spada şi voi lovi în dreapta şi în stânga pentru Mazarin. Numai că...

— Ce este?

— Mă va face baron?

— Eh! Ce naiba! bombăni d'Artagnan. Asta s-a hotărât dinainte. Ţi-am spus şi îţi repet: răspund de titlul tău de baron.

La această făgăduiala, Porthos, care nu pusese nicicând la îndoială cuvântul prietenului său, porni împreună cu el înapoi spre castel.

Capitolul XIV Unde se dovedeşte că dacă Porthos era nemulţumit de starea lui, Mousqueton era foarte mulţumit de a sa

Pe când se întorceau la castel şi în vreme ce Porthos plutea în visurile baroniei, d'Artagnan cugeta la slăbiciunile bietei firi omeneşti, întotdeauna nemulţumită de ceea ce are, întotdeauna râvnind la ceea ce nu are. În locul lui Porthos, d'Artagnan s-ar fi socotit cel mai fericit om de pe pământ, dar ca Porthos să fie fericit, îi lipsea – ce? Cinci litere să le aşeze înaintea celorlalte nume ale sale şi o coroană mititică să o zugrăvească pe uşile trăsurii.

"Mă tem, îşi zicea d'Artagnan în sinea lui, că-mi voi petrece toată viaţa, uitându-mă în dreapta şi-n stânga, fără să văd vreodată chipul unui om pe deplin fericit."

În timp ce făcea această cugetare filozofică, providenţa păru că vrea să-i dea o dezminţire. În clipa în care Porthos îl părăsi ca să dea nişte porunci bucătarului, d'Artagnan îl văzu pe Mousqueton apropiindu-se. Chipul acestui flăcău de treabă, afară de o uşoară tulburare care, aidoma unui nor de vară, aşternea mai curând un abur decât o umbră, peste trăsăturile sale, era chipul unui om pe deplin fericit.

"Uite ce căutam, îşi zise d'Artagnari. Dar, vai, bietul băiat habar n-are de ce am venit aici!"

Mousqueton se ţinea la distanţă. D'Artagnan se aşeză pe o bancă şi îi făcu semn să se apropie.

— Domnule, începu Mousqueton, folosindu-se de această îngăduinţă. Am o rugăminte.

— Vorbeşte prietene, îl îndemnă d'Artagnan.

— Nu îndrăznesc, mi-e teamă să nu credeţi că mi-am pierdut capul de atâta bine.

— Va să zică eşti fericit, prietene? întrebă d'Artagnan.

— Fericit la culme şi totuşi dumneavoastră mă puteţi face şi mai fericit.

— Ei bine, vorbeşte! Şi dacă depinde de mine, dorinţa ta e ca şi îndeplinită.

— Oh, domnule, nu depinde decât de dumneavoastră.

— Te-ascult.

— Domnule, ceea ce vreau să vă rog este să nu-mi mai spuneţi Mousqueton, ci Mouston. De când am cinstea să fiu intendentul monseniorului, mi-am luat acest nume, care e mai demn şi mă face respectat de inferiorii mei. Ştiţi, domnule, cât de folositor e să te faci ascultat de subordonaţii tăi.

D'Artagnan zâmbi: în vreme ce Porthos îşi tot lungea numele, Mousqueton şi-l scurta.

— Ei bine, domnule? întrebă Mousqueton, cu inima cât un purice.

— Ei bine, da, dragul meu Mouston, îi îndeplini voia d'Artagnan. Fii liniştit, n-am să uit rugămintea ta şi, dacă îţi face plăcere, nici n-am să te mai tutuiesc.

— Oh! izbucni Mousqueton, roşu la faţă de fericire. De mi-aţi face o asemenea cinste, domnule, vă voi rămâne recunoscător toată viaţa. Dar nu cumva cer prea mult?

"Vai! îşi zise d'Artagnan. Asta-i prea puţin faţă de supărările neaşteptate ce le aduc acestui biet băiat care m-a primit atât de bine."

— Şi domnul rămâne mai mult printre noi? întrebă Mousqueton, al cărui chip, regăsindu-şi vechea seninătate, înflorise ca un bujor.

— Plec mâine, prietene, spuse d'Artagnan.

— Ah, domnule! făcu Mousqueton. Aţi venit încoace numai ca să ne pricinuiţi păreri de rău?

— Iată de ce mă tem şi eu, murmură d'Artagnan, atât de încet, încât Mousqueton, care se retrăgea cu plecăciuni, nu putu să-l audă.

O remuşcare îşi croia drum în cugetul lui d'Artagnan, cu toate că inima i se împietrise în piept.

Nu-i părea rău că-l împinge pe Porthos pe o cale la capătul căreia viaţa şi averea lui puteau să fie compromise, căci Porthos risca bucuros totul pentru titlul de baron, la care jinduia de cincisprezece ani; dar pe Mousqueton, care nu dorea nimic altceva decât să i se spună Mouston, nu era o cruzime să-l smulgi din viaţa asta de dulce huzur? Iată ce-l frământă în clipa când se întoarse Porthos.

— La masă! zise el.

— Cum la masă?! se miră d'Artagnan. Păi cât e ceasul?

— Ei, dragul meu, e trecut de unu.

— Casa ta e un rai, Porthos: aici nici nu ştii cum trece timpul. Haidem, dar mie nu mi-e foame.

— Vino, căci dacă n-ai întotdeauna poftă de mâncare, un pahar te ispiteşte întotdeauna. Asta-i una din cugetările bietului Athos, de a cărei temeinicie m-am convins şi eu de când mă lupt cu plictiseala.

D'Artagnan, pe care firea-i gasconă îl îndemna veşnic la cumpătare, părea mai puţin încredinţat decât prietenul său de temeinicia cugetării lui Athos. Totuşi, se strădui să fie la înălţimea gazdei.

În acest timp uitându-se cum mănâncă Porthos şi bând şi el cât putea mai bine, gândul la Mousqueton îi venea mereu în minte şi asta cu atât mai vârtos cu cât Mousqueton, fără să servească bucăţele, ceea ce ar fi fost o înjosire pentru noul său rang, se ivea din când în când în uşă, arătându-şi recunoştinţa faţă de d'Artagnan prin vechimea şi buchetul vinurilor scoase din pivniţă.

Din pricina asta, către sfârşitul mesei, când, la un semn al lui d'Artagnan, Porthos spuse servitorilor să plece şi cei doi prieteni rămaseră singuri, d'Artagnan întrebă:

— Porthos, cine te va însoţi de astă dată?

— Cred că Mouston, răspunse Porthos cu aerul cel mai firesc.

Fu o lovitură pentru d'Artagnan, care văzu dintr-o dată zâmbetul prietenos al intendentului schimbându-se într-o strâmbătură de durere.

— Numai că Mouston nu mai e tânăr, dragul meu, observă el. Mai mult, s-a îngrăşat grozav şi poate că a pierdut deprinderea de odinioară.

— Ştiu, recunoscu Porthos, dar m-am obişnuit cu el; şi de altfel, nici nu s-ar învoi să mă părăsească, ţine prea mult la mine.

"Oh, orbire a amorului-propriu!" gândi d'Artagnan în sinea sa.

— Pe urmă, chiar tu, continuă Porthos. Nu ţi-ai păstrat oare acelaşi slujitor: pe vrednicul, pe viteazul, pe isteţul... cum spui că-l cheamă?

— Planchet. Da, l-am regăsit, dar nu se mai află în slujba mea. Cu cele o mie şase sute de livre – ştii, cele o mie şase sute de livre pe care le-a câştigat la asediul de la Rochelle, ducând scrisoarea aceea lordului de Winter – a deschis o prăvălie pe strada Lombards: s-a făcut cofetar.

— Aha, are o cofetărie în strada Lombards! Şi atunci cum de-i în slujba ta?

— A făcut vreo câteva boacăne şi se teme să nu dea de dracu, răspunse d'Artagnan.

Şi muşchetarul povesti prietenului său cum l-a regăsit pe Planchet.

— Ei, murmură Porthos după ce ascultă totul. Dacă ţi-ar fi spus cineva, dragul meu, că într-o zi Planchet va salva viaţa lui Rochefort şi că tu îl vei ascunde pentru isprava asta, oare ai fi crezut?

— Nu, în ruptul capului. Dar, ce vrei, întâmplările îi schimbă pe oameni.

— Nimic mai adevărat, întări Porthos. Ceea ce nu se schimbă, ori se schimbă doar ca să devină şi mai bun, e vinul. Gustă din astă viţă spaniolă, aflată la mare cinste în ochii prietenului nostru Athos; vin de Xeres.

În clipa aceea intră intendentul şi-şi întrebă stăpânul ce bucate doreşte pentru a doua zi şi despre vânătoarea pe care o plănuise.

— Spune-mi, Mouston, întrebă Porthos, armele mele se află în bună stare?

D'Artagnan începu să bată cu degetele în masă, ca să-şi ascundă încurcătura.

— Armele dumneavoastră, monseniore? făcu Mousqueton. Care arme?

— Ei, drăcie, zalele mele!

— Care zale?

— Zalele pe care le port în luptă.

— Cum nu, monseniore. Cel puţin aşa cred.

— Mâine te încredinţezi de asta şi, dacă e nevoie, te îngrijeşti să-şi recapete şi luciul. Care-i calul cel mai iute?

— Vulcan.

— Şi cel mai bun de povară?

— Bayard.

— Ţie ce cal îţi place?

— Îmi place Rustaud, monseniore: e ascultător şi mă împac de minune cu el.

— E voinic, nu?

— Soi normand încrucişat cu Mecklembourg. Ţine zi şi noapte la drum.

— Uite ce e: te îngrijeşti de tustrei, să mănânce bine şi să se odihnească, cureţi sau porunceşti să mi se cureţe armele, iar tu faci rost de nişte pistoale şi un cuţit de vânătoare.

— Asta înseamnă că pornim la drum, monseniore? îngână Mousqueton, neliniştit.

D'Artagnan, care până acum bătea cu degetele în masă la voia întâmplării, făcu să se audă o cadenţă de marş.

— Mai mult decât atât, Mouston, spuse Porthos.

— Pornim într-o expediţie, domnule? bâigui intendentul, ai cărui obraji roşii începeau să pălească.

— Ne întoarcem sub arme, Mouston! îl înştiinţă Porthos, răsucindu-şi fără încetare mustaţa şi străduindu-se să-i redea aerul falnic de odinioară.

Abia rosti aceste cuvinte, că pe Mousqueton îl zgâlţâi un fior care făcu să-i tremure obrajii plini şi stacojii; cătă spre d`Artagnan cu o mustrare de negrăit în ochii lui plini de supunere, încât ofiţerul nu putu să-i susţină privirea fără să se simtă mişcat; apoi îngăimă cu o voce tremurândă şi sugrumată:

— Sub arme! În armata regelui?

— Da şi nu. Pornim să ne batem iarăşi, să căutăm tot soiul de aventuri; pe scurt, ne reluăm viaţa din trecut.

Cuvântul din urmă căzu ca un trăsnet asupra lui Mousqueton. Acest *trecut* atât de cumplit, care făcea prezentul atât de dulce.

— Oh, Dumnezeule, ce-mi aud urechile? scânci Mousqueton spre d'Artagnan şi mai rugător decât prima oară.

— Ce vreţi, bietul meu Mouston? glăsui d'Artagnan. Soarta...

În ciuda grijii lui d'Artagnan de a nu-l tutui şi de a-i rosti numele cu toată pompa pe care acesta o râvnea, Mousqueton primi lovitura în plin şi lovitura fu atât de îngrozitoare pentru el, încât ieşi buimăcit, uitând să închidă uşa.

— Bravul Mousqueton şi-a pierdut capul de bucurie! zise Porthos, cu aerul cu care Don Quijote trebuie să-l fi încurajat pe Sancho să strângă chinga pe catârul său pentru o ultimă bătălie.

Rămaşi singuri, cei doi prieteni începură să vorbească de viitor şi să clădească mii de castele în Spania. Vinul cel straşnic al lui Mousqueton îl făcea pe d'Artagnan să vadă perspectiva strălucitoare de a se umple de bănet, pe Porthos – panglica albastră şi mantia de duce. Adevărul este că dormeau amândoi cu capul pe masă atunci când veniră să-i poftească la culcare.

Totuşi, chiar de a doua zi, Mousqueton se mai linişti, mulţumită lui d'Artagnan, care îi dădu de ştire că lupta s-ar putea să se poarte tot timpul în inima Parisului şi la porţile castelului du Vanon, aflat în apropiere de Corbeil; la Bracieux, care se afla în apropiere de Melun şi la Pierrefonds, care era între Compiègne şi Villers-Cotterêts.

— Mi se pare însă că odinioară... murmură cu sfială Mousqueton.

— Oh! zise d'Artagnan. Lupta nu se mai poartă azi aşa ca odinioară. Azi, toate-s treburi diplomatice, întreabă-l pe Planchet.

Mousqueton se duse să ceară desluşiri vechiului său prieten, care adeveri pe de-a-ntregul spusele lui d'Artagnan. "Numai că ľ adăugă el – cei care cad prinşi în lupta asta sunt în primejdie să fie spânzuraţi".

— La naiba! bombăni Mousqueton. Dacă-i vorba pe-aşa, îmi place mai mult asediul oraşului La Rochelle.

Cât despre Porthos, după ce porunci să se înjunghie o căprioară în cinstea oaspetelui, după ce îl purtă din pădure la munte şi de la munte la heleşteiele sale, după ce îl duse să-i vadă câinii de vânătoare, haita în cap cu Gredinet – într-un cuvânt toată avuţia sa – şi după ce îl mai aşeză la alte trei mese din cele mai îmbelşugate, ceru lui d'Artagnan să-i spună ce hotărăşte, dat fiind că era nevoit să-l părăsească şi să-şi continue drumul.

— Iată, dragă prietene, cuvântă trimisul cardinalului. Îmi trebuie patru zile să ajung la Blois, o zi ca să rămân acolo, trei sau patru zile ca să mă reîntorc la Paris. Pleacă deci cam într-o săptămână. Tragi la hanul "La Căpriţa", pe strada Tiquetonne şi mă aştepţi acolo.

— Ne-am înţeles, spuse Porthos.

— Eu vreau să mă abat pe la Athos, deşi n-am nici o nădejde, continuă d'Artagnan. Nu-l mai cred bun de nimic, dar

trebuie să te porţi cum se cuvine cu prietenii, aşa că sunt dator să încerc.

— Dacă te-aş însoţi, poate că asta m-ar înviora niţel, zise Porthos.

— Nici vorbă, încuviinţă d'Artagnan şi pe mine la fel. Dar aşa nu-ţi mai rămâne timp să te pregăteşti de plecare.

— Ai dreptate, recunoscu Porthos. Atunci, porneşte singur şi noroc! Eu, unul, sunt plin de însufleţire.

— Minunat! exclamă d'Artagnan.

Se despărţiră la hotarul moşiei Pierrefonds, până unde Porthos ţinuse să-şi petreacă prietenul.

"Cel puţin, îşi spunea d'Artagnan, apucând pe drumul spre Villers-Cotterêts, cel puţin nu voi fi singur. Diavolul ăsta de Porthos e şi azi voinic ca un taur. Dacă Athos ni se alătură, ei bine, vom fi trei ca să ne batem joc de Aramis, de acest călugăraş cu trecere la femei."

La Villers-Cotterêts scrise cardinalului:

"Monseniore, pe unul îl am de pe acum în slujba Eminenţei-Voastre şi el preţuieşte cât douăzeci .Plec la Blois, contele de La Fère locuind la castelul Bragelonne, în împrejurimile acestui oraş."

Şi după aceea porni spre Blois, flecărind cu Planchet, ceea ce îi mai alunga urâtul în această lungă călătorie.

Capitolul XV Două chipuri de înger

Era cale lungă de mers, dar d'Artagnan nu-şi făcea griji: ştia caii odihniţi şi sătui după acest popas în grajdurile îmbelşugate ale seniorului de Bracieux. Aşa că porni încrezător să calce cele patru-cinci zile de drum, urmat de credinciosul Planchet.

Precum am mai spus, ca să nu-i mai cuprindă urâtul, mergeau amândoi alături şi sporovăiau împreună.

Treptat-treptat, d'Artagnan lepădă aerul stăpânului, iar Planchet ieşi cu totul din pielea servitorului. Era un pişicher fără de pereche, unul care, ajungând să-şi încropească o stare mai acătării, cătase adesea după chilipirurile de odinioară, ca şi după vorbirea şi tovărăşia strălucitoare a gentilomilor şi care, ştiind că are meritele sale, suferea să ruginească printre cei cu vederi înguste.

Se ridică deci numaidecât la rangul de confident al celui căruia îi mai spunea încă stăpân. D'Artagnan nu-şi mai deschisese inima de ani şi ani de zile. Astfel, regăsindu-se, aceşti doi oameni se înţelegeau de minune.

De altfel, Planchet nu era un oarecare tovarăş de aventuri: se dovedea un bun sfetnic; nu căuta primejdia, dar nici nu dădea înapoi în faţa ei şi d'Artagnan avusese de multe ori prilejul să se convingă de asta; în sfârşit, fusese soldat şi armele înnobilează. Apoi, mai presus de toate, dacă Planchet avea nevoie de d'Artagnan şi d'Artagnan avea nevoie de Planchet. Aşa că ajunseră la Blaisois aproape buni prieteni.

Pe drum, clătinând din cap şi întorcându-se la gândul ce-l frământă fără încetare, d'Artagnan zise:

— Ştiu bine că stăruinţa mea pe lângă Athos nu are rost şi e zadarnică, dar sunt dator să mă port astfel cu vechiul meu prieten, un om cu darurile celui mai nobil şi mai generos dintre oameni.

— Oh, domnul Athos era un gentilom fără de pereche! întări Planchet.

— Nu-i aşa? întrebă d'Artagnan.

— Zvârlea banii cum pică grindina din cer, continuă Planchet şi mânuia spada ca un rege. Vi-l mai aduceţi aminte, domnule, în duelul cu englezii din curtea de la Carmes? Tii, tare măreţ şi chipeş mai era domnul Athos în ziua aceea, când şi-a prevenit potrivnicul: "Mi-ai cerut să-ţi spun numele meu, domnule; cu atât mai rău pentru dumneata, căci voi fi silit să te ucid!" Eram în preajmă şi l-am auzit. Sunt întocmai cuvintele sale. Şi cum l-a fulgerat cu privirea, domnule, în clipa când l-a străpuns, precum spusese şi când bietul om s-a prăbuşit la pământ fără să zică nici pis! Oh, domnule, vă repet, era un gentilom fără de pereche!

— Da, recunoscu d'Artagnan. Totul e adevărat ca şi cuvântul *Evangheliei,* numai că-şi va fi pierdut toate aceste însuşiri din pricina unui singur cusur.

— Mi-aduc aminte, glăsui Planchet. Îi plăcea să bea, ori, mai degrabă, bea dar nu era un băutor ca alţii. Ochii lui nu spuneau nimic atunci când ducea paharul la gură. Într-adevăr, niciodată nu s-a pomenit tăcere atât de grăitoare. Cât despre mine, mi se tot părea că-l aud murmurând: "Haide, licoare, vino şi scapă-mă de necazuri!" Şi cum se pricepea să sfărâme piciorul unui pahar ori gâtul unei sticle! Nimeni nu se putea măsura cu dânsul în privinţa asta.

— Eh, continuă d'Artagnan, iată ce tristă privelişte ne aşteaptă astăzi! Acest nobil gentilom cu ochiul ager, acest chipeş cavaler atât de strălucitor sub arme, de care te mirai întotdeauna că ţine în mâna doar o simplă spadă, în loc de un baston de comandant, eh, pesemne că a devenit un bătrân gârbov, cu nasul roşu şi cu ochii lăcrimoşi. O să-l găsim tolănit undeva în iarbă şi el o să ne cerceteze cu privire stinsă, ba poate că nici n-o să ne recunoască. Dumnezeu mi-e martor, Planchet, rosti d'Artagnan, aş da bir cu fugiţii numai să nu văd această întristătoare privelişte, dacă n-aş ţine să-mi dovedesc respectul faţă de umbra măreaţă a gloriosului conte de la Fère, care ne-a fost atât de drag.

Planchet clătină din cap, fără să scoată o vorbă: se vedea limpede că împărtăşeşte temerile stăpânului său.

— Şi-apoi, reluă d'Artagnan, decăderea, fiindcă Athos e bătrân astăzi; poate şi mizeria, căci prea puţin i-a păsat de brumă lui de avere; şi păcătosul de Grimaud, mai mult ca oricând şi mai beţiv decât stăpînu-său... uite, Planchet, toate astea îmi sfâşie inima.

— Mi se pare c-am şi ajuns, că-i şi aud vorba îngălată şi că-l văd clătinându-se pe picioare, zise Planchet cu milă.

— Singura-mi teamă, mărturisesc, e ca Athos să nu primească propunerile mele într-o clipă de înflăcărare războinică, zise d'Artagnan. Pentru Porthos şi mine ar fi o mare nenorocire şi, mai ales, o cumplită încurcătură. Numai că, de îndată ce-o va lua razna, o să-l lăsăm singur, asta-i tot. Când îşi va veni în fire, o să înţeleagă.

— Oricum, domnule, zise Planchet, o să ne lămurim curând, căci cred că zidurile înalte de colo, împurpurate de asfinţit, sunt zidurile oraşului Blois.

— Tot ce se poate, încuviinţă d'Artagnan. Iar turnuleţele ascuţite şi sculptate ce se zăresc colo jos, în stânga, în pădure, aduc la înfăţişare cu ceea ce am auzit despre Chambord.

— Intrăm în oraş? întrebă Planchet.

— Fireşte, ca să cerem lămuriri.

— Domnule, dacă intrăm în oraş, vă sfătuiesc să gustăm din smântână cea atât de lăudată, care din nenorocire, nu se aduce la Paris şi o găseşti numai aici.

— Ei bine, fii liniştit, o s-o facem şi pe asta! făgădui d'Artagnan.

În clipa aceea, o haraba greoaie, trasă de boi, din cele care transporta lemnul tăiat în mândrele păduri ale ţinutului până în porturile Loirei, ieşi dintr-un drumeag vrâstat de urme de roţi, pe drumul pe care mergeau cei doi cavaleri. Un om păşea pe lângă car, ţinând în mână o strămurare cu un cui în capăt, cu care mai zorea pasul domol al boilor.

— Hei, prietene! îi strigă Planchet.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnilor? răspunse ţăranul în graiul curat, propriu oamenilor de prin partea locului şi care ar fi dat de ruşine pe puriştii din Piaţa Sorbonei şi de pe strada Universităţii.

— Căutăm casa contelui de La Fère, zise d'Artagnan. N-ai auzit acest nume printre numele seniorilor de pe aici?

Ţăranul se descoperi pe dată şi răspunse:

— Domnilor, lemnele astea sunt ale dumnealui; le-am tăiat în pădurea dumnealui şi acum le duc la castel.

D'Artagnan nu vru să întrebe mai mult: îl îngrozea să audă poate de la altul ceea ce el însuşi îi spusese lui Planchet.

"Castelul! mormăi el în sinea sa. *Castelul!* A, înţeleg. Athos nu ştia multe: i-a silit pe ţărani, ca şi Porthos, să-i spună monseniore şi să-i numească bordeiul castel. Are pumnul greu, dragul de Athos, mai cu seamă după ce bea."

Boii mergeau agale. D'Artagnan şi Planchet veneau în urma carului. Încetineala asta îi scotea din răbdări.

— Ei, ia zi, ăsta-i drumul? întrebă d'Artagnan, adresându-se ţăranului. Putem să apucăm înainte fără teamă că ne rătăcim?

— Oh, cum nu, adeveri omul, cum nu, domnule, chiar aşa să faceţi, în loc să vă omorâţi vremea după vitele astea moşcăite. Mergeţi doar o juma' de leghe şi-o să zăriţi un castel în dreapta; de aici nu se vede, stă pitulat după un şir de plopi. Dar nu-i castelul Bragelonne, ci La Vallière: dumneavoastră mergeţi mai departe. Cam la vreo trei bătăi de puşcă de acolo se află o casă mare, albă, acoperită cu ţiglă, clădită pe un deluşor umbrit de nişte sicomori uriaşi: castelul domnului conte de La Fère.

— Şi jumătatea asta de leghe e lungă? întrebă d'Artagnan. Căci nici leghea nu-i peste tot la fel în frumoasa noastră Franţă.

— Cale de zece minute, domnule, pentru fugarii dumneavoastră.

D'Artagnan mulţumi ţăranului şi dădu pinteni calului; apoi, tulburat fără voie la gândul că va revedea pe acest om ciudat, care îl îndrăgise atâta şi care contribuise atâta cu sfaturile şi cu propria-i pildă la educaţia lui de gentilom, încetini goana treptat-treptat şi îşi urmă drumul cu capul în piept, ca un visător.

Planchet găsise şi el în întâlnirea cu ţăranul şi în purtarea acestuia un prilej de adâncă îngândurare. Niciodată, nici în Normandia, nici în Franche-Comté, nici în Artois, nici în Picardia, tot locuri pe unde îl purtase viaţa, nu întîlniseja ţărani atâta cumsecădenie, atâta bunăvoinţă, graiul acesta curat. Îi venea să creadă mai degrabă că i-a ieşit în cale un gentilom, partizan al Frondei ca şi el, care, dinţr-o anume pricină politică, era nevoit să umble travestit, întocmai ca şi el.

La cotul drumului, potrivit spuselor ţăranului, castelul La Vaillère se ivi în ochii călăreţilor; apoi, un sfert de leghe mai încolo, casa cea albă, încadrată de sicomori, se desenă pe fondul unui desiş de copaci pe care primăvara presărase o ninsoare de flori.

La această privelişte, d'Artagnan, care de obicei nu se prea emoţiona, simţi o tulburare ciudată săgetându-l până în adâncul inimii, într-atât de puternice rămân pentru toată viaţa amintirile tinereţii. Planchet, care nu avea aceleaşi temeiuri să se simtă mişcat, era tare nedumerit să-şi vadă stăpânul atât de tulburat şi se uita când la d'Artagnan, când la casa cea albă.

Muşchetarul mai merse puţin şi se găsi înaintea unui gard de fier, lucrat cu priceperea meşterilor din acea vreme.

Printre zăbrelele gardului se vedeau straturi de zarzavat bine îngrijite, o curte destul de mare, în care tropăiau căi de călărie purtaţi de frâu de către slujitori în felurite livrele şi o trăsură la care erau înhămaţi doi cai.

— Ori ne înşelăm noi, ori ne-a înşelat ţăranul ăla, zise d'Artagnan. Athos nu poate să şadă aici. Dumnezeule! Oare să fi murit şi un altul cu aceiaşi nume să stăpânească proprietatea asta? Descalecă, Planchet şi du-te de întreabă. Mărturisesc că eu n-am curajul s-o fac.

Planchet sări din şa.

— Vei spune, urmă d'Artagnan, că un gentilom aflat în trecere pe aici doreşte să aibă cinstea de a saluta pe contele de La Fère şi, dacă socoti mulţumitoare desluşirile ce ţi se dau, ei bine! atunci poţi să-mi rosteşti numele.

Planchet, purtându-şi calul de frâu, se apropie de poartă şi trase clopotul. Un slujitor cu părul alb şi cu spinarea dreaptă, în ciuda, anilor săi, se ivi îndată.

— Aici locuieşte contele de La Fère? întrebă Planchet.

— Da, domnule, aici, răspunse slujitorul, care nu purta livrea.

— Un senior care a slujit în armată?

— Întocmai.

— Şi care avea un slujitor numit Grimaud, continuă Planchet, prevăzător ca totdeauna, socotind că n-a căpătat încă destule desluşiri.

— Domnul Grimaud nu-i acum la castel, zise bătrânul, oarecum nedumerit de aceste întrebări, măsurându-l pe Planchet din cap până în picioare.

— Ei! exclamă Planchet cu faţa strălucind de bucurie. Chiar pe contele de La Fère îl căutăm. Deschide-mi te rog, aş dori să vestesc domnului conte că stăpânul meu, un gentilom, unul dintre prietenii săi, se află aici şi ar vrea să-l salute.

— De ce n-ai spus de la început?! mormăi bătrânul, deschizând poarta. Dar stăpânul tău unde-i?

— În urmă, vine îndată.

Bătrânul deschise poarta şi apucă înaintea lui Planchet. Acesta îi făcu semn lui d'Artagnan care, cu inima bătând, intră călare în curte.

Când ajunse în faţa intrării, Planchet auzi un glas dintr-o încăpere de la catul de jos:

— Ei bine, unde-i acest gentilom şi pentru ce nu l-ai condus încoace?

Glasul ajunse până la d'Artagnan, trezindu-i în inimă mii de simţăminte, mii de amintiri uitate. Descăleca iute, în timp ce Planchet, cu zâmbetul pe buze, păşi către stăpânul casei.

— Păi eu îl cunosc pe flăcăul ăsta, rosti Athos, arătându-se în prag.

— Da, domnule conte, mă cunoaşteţi şi eu vă cunosc la fel de bine. Eu sunt Planchet, domnule conte, Planchet, ştiţi...

Devotatul slujitor al lui d'Artagnan nu fu în stare să mai scoată o vorbă, căci rămase înmărmurit de înfăţişarea neaşteptată a gentilomului.

— Cum?! Planchet?! strigă Athos. Asta înseamnă că d'Artagnan e aici?

— Iată-mă prietene, iată-mă scumpul meu Athos! îngână d'Artagnan, aproape împleticindu-se.

La aceste cuvinte o vădită emoţie se zugrăvi pe faţa chipeşă şi calmă a lui Athos. Se avânta către d'Artagnan fără să-l piardă din ochi şi îl strânse cu drag în braţe. D'Artagnan, venindu-şi puţin în fire, îl îmbrăţişă şi el cu o bucurie care îi umplu ochii de lacrimi...

Athos îi luă mâna, strângându-i-o în mâinile sale şi îl duse în salon, unde erau adunate mai multe persoane. Toată lumea se ridică în picioare.

— Vă prezint pe cavalerul d'Artagnan, locotenent de muşchetari ai majestăţii-sale, rosti Athos, un prieten devotat şi unul dintre cei mai viteji şi mai inimoşi gentilomi din câţi am cunoscut vreodată.

Potrivit obiceiului, d'Artagnan primi salutul binevoitor al celor de faţă şi se strădui să răspundă la fel, apoi luă loc şi, în timp ce convorbirea întreruptă pentru scurtă vreme redeveni generală, se apucă să-l cerceteze pe Athos.

Ciudat! Athos aproape că nu îmbătrânise. Ochii lui frumoşi, lipsiţi de cearcănele pe care le aştern nopţile de petrecere, păreau mai mari şi mai luminoşi ca nicicând; chipul, puţin alungit, câştigase în măreţie, pe cât pierduse din neastâmpărul înfrigurat de altădată; mână-i minunat de albă şi nervoasă ca întotdeauna, deşi mai moale acum, ieşea la iveală de sub manşeta de dantelă ca o mână zugrăvită de penelul lui Tizian, ori Van Dyck; era mai zvelt decât în trecut, iar umerii largi şi

bine proporţionaţi mărturiseau o forţă puţin obişnuită; pletele-i negre, presărate doar ici şi colo de câteva fire cărunte, îi cădeau în valuri pe umeri; glasul îi suna plin de tinereţe, ca şi când n-ar fi avut decât douăzeci şi cinci de ani, iar dinţii minunaţi şi fără vreo ştirbire, care-şi păstraseră întreaga albeaţă de odinioară, dădeau un farmec de nespus zâmbetului său.

Oaspeţii contelui, dându-şi seama totuşi din răceala abia simţită a discuţiei că cei doi prieteni ard de dorinţa să rămână singuri, se folosiră de toată arta şi politeţea de pe vremuri ca să-şi pregătească pe încetul plecarea – lucru de o deosebită însemnătate în lumea mare, atunci când e vorba într-adevăr de oameni din lumea mare; deodată răsunară în curte nişte lătrături de câini şi câţiva dintre oaspeţi spuseră într-un glas:

— Ah, s-a întors Raoul!

Athos se uită la d'Artagnan, de parcă ar fi pândit curiozitatea pe care acest nume trebuia să i-o stârnească. Numai că d'Artagnan nu pricepea încă nimic, întrucât nu-şi revenise încă din uimire. De aceea se întoarse aproape maşinal în clipa când un tânăr chipeş, de vreo cincisprezece ani, îmbrăcat simplu, dar cu un gust desăvârşit, apăru în uşa salonului, scoţându-şi cu graţie pălăria împodobită cu lungi pene roşii.

Apariţia acestui nou personaj, cu totul neaşteptat, îl surprinse. O întreaga lume de gânduri i se înfiripă în minte, lămurindu-i, prin mijlocirea pătrunderii sale, schimbarea lui Athos, care până atunci i se păruse de neînţeles. O ciudată asemănare între gentilom şi tânărul cu pricina îi lumină taina acestei vieţi regenerate. Şi era numai ochi şi urechi.

— Te-ai întors, Raoul? întrebă contele.

— Da, domnule, răspunse respectuos tânărul. Şi am dus la bun sfârşit însărcinarea ce mi-aţi încredinţat.

— Dar ce ai, Raoul? zise Athos cu căldură. Eşti palid şi-mi pari îngrijorat.

— Micuţei noastre vecine i s-a întâmplat o nenorocire, răspunse tânărul.

— Domnişoarei de La Vallière? făcu îngrijorat Athos.

— Ce s-a întâmplat? întrebară câteva glasuri.

— Se plimba cu Marceline, bona ei, prin curte, unde tăietorii de lemne spărgeau butucii, când eu tocmai treceam pe acolo călare. Am zărit-o şi m-am oprit. La rându-i, m-a zărit şi ea şi,

vrând să sară din vârful unei grămezi de lemne, pe care tocmai se urcase, biata copila a călcat în gol şi n-a mai putut să se ridice. Cred că şi-a scrintit piciorul.

— Oh, Dunnezeule! exclamă Athos. Şi mamei ei, doamnei de Saint-Remy, i s-a dat de ştire?

— Nu, domnule, doamna de Saint-Remy se află la Blois, unde ţine tovărăşie doamnei ducese d'Orléans. M-am temut că primele îngrijiri ce i s-au dat n-au fost prea dibace şi am alergat încoace, domnule, să vă cer sfatul.

— Trimite repede pe cineva la Blois, Raoul! Sau mai bine, ia-ţi calul şi du-te chiar tu.

Raoul se înclină.

— Şi Louise, unde e? continuă contele.

— Am adus-o cu mine aici, domnule şi am lăsat-o la nevasta lui Chariot, care, până una-alta, a pus-o să ţină piciorul în apă rece.

După această lămurire care le dăduse prilejul să se ridice, oaspeţii lui Athos cerură îngăduinţa să plece; singur bătrânul duce de Barbé, îngrijorat ca un părinte, în virtutea unei prietenii de douăzeci de ani cu casa de La Vallière, rămase să o vadă pe micuţa Louise, care plângea şi care, zărindu-l pe Raoul, îşi şterse îndată ochii ei frumoşi şi zâmbi.

Ducele propuse să o ducă pe micuţa Louise la Blois, cu trăsura lui.

— Ai dreptate, domnule, rosti Athos. Aşa se va afla mai curând alături de mama sa; cât despre tine, Raoul, sunt convins că te-ai purtat cu nesăbuinţă şi că totul s-a întâmplat din vina ta.

— Oh, nu, domnule, nu, vă jur! strigă fata în timp ce tânărul păli la gândul că el a pricinuit, poate, această nenorocire.

— Oh, domnule, vă asigur... – murmură Raoul.

— Asta însă nu te împiedică să te duci la Blois, continuă contele cu bunătate, să prezinţi scuzele tale şi ale mele doamnei de Saint-Remy şi după aceea să te întorci.

Chipul tânărului se îmbujoră. Ceru din ochi îngăduinţa contelui, apoi luă în braţele-i puternice de pe acum pe micuţa copilă, al cărei obraz îndurerat şi zâmbitor i se lăsă pe umăr şi o aşeză încetişor în trăsură. Pe urmă sări în şa cu eleganţa şi uşurinţa unui călăreţ încercat, îi salută pe Athos şi pe d'Artagnan

şi se depărtă zorit, ţinându-se tot lângă uşa trăsurii şi privind ţintă înăuntru.

Capitolul XVI Castelul Bragelonne

În tot acest timp, d'Artagnan privea în jur speriat şi cu gura aproape căscată, buimac de uimire, într-atât de puţin se adevereau prevederile sale.

Athos îl luă de braţ şi îl duse în grădină.

— Până e gata masa, spuse el, zâmbind, n-ai să te superi, prietene, dacă luminăm un pic misterul care te-a făcut să cazi pe gânduri?

— E adevărat, domnule conte, mărturisi d'Artagnan, simţind cum Athos redobândeşte treptat asupra lui nemărginită-i superioritate dintotdeauna.

Athos îl privi cu zâmbetu-i blând.

— Mai întâi, dragul meu d'Artagnan, rosti el, acest "domnule conte" nu are ce căuta aici. Dacă eu te-am numit cavaler, a fost pentru a te prezenta oaspeţilor, ca să ştie cine eşti; dar pentru tine, d'Artagnan, sper să rămân mereu Athos, tovarăşul tău, prietenul tău. Ori preferi vorbirea ceremonioasă fiindcă mă iubeşti mai puţin?

— Oh, să mă ferească Dumnezeu! exclamă gasconul, cu una din acele sincere izbucniri tinereşti, care se întâlnesc atât de rar la un om în puterea vârstei.

— Atunci, să ne întoarcem la obiceiurile noastre şi, drept început, să vorbim deschis. Totul te uimeşte aici, nu?

— În chipul cel mai adânc.

— Dar ceea ce te uimeşte mai mult, zâmbi Athos, sunt eu însumi, mărturiseşte.

— Mărturisesc.

— Par încă tânăr, nu-i aşa, şi, în ciuda celor patruzeci şi nouă de ani ai mei, mă recunoşti, nu?

— Dimpotrivă, făcu d'Artagnan, gata să împingă la culme sinceritatea pe care i-o ceruse Athos. Eşti de nerecunoscut.

— A, înţeleg! murmură Athos cu o uşoară împurpurare în obraji. Dar totul are un sfârşit, d'Artagnan, nebunia, ca şi orice altceva.

— Şi-apoi mi se pare că s-a petrecut o schimbare şi în starea ta. Văd că stai minunat; casa asta este a ta, bănuiesc.

— Da; e bruma de moştenire de care ţi-am vorbit, ştii prietene, atunci când am părăsit oştirea.

— Ai parc, cai, echipaje.

Athos zâmbi.

— Parcul are douăzeci de pogoane, prietene, zise el. Douăzeci de pogoane care cuprind grădina de zarzavat şi toate celelalte. N-am decât doi cai; bineînţeles că nu pun la socoteală şi gloaba valetului meu. Echipajele mele se reduc la patru dulăi, doi ogari şi un prepelicar. De altfel, toată haita asta făloasă, adăugă Athos, îndoindu-şi zâmbetul, nu-i pentru mine.

— Mda, pricep, zise d'Artagnan. E pentru tânărul de adineauri, pentru Raoul.

Şi se uită la Athos fără să-şi poată stăpâni un zâmbet.

— Ai ghicit, prietene, încuviinţă Athos.

— Şi acest tânăr stă împreună cu tine; ţi-este fin, rudă, poate? Oh, cum te-ai schimbat, dragul meu Athos!

— Tânărul acesta, rosti Athos plin de linişte, tânărul acesta, d'Artagnan, e un orfan părăsit de mamă-sa în casa unui sărman preot de la ţară. Eu i-am purtat de grijă, l-am crescut.

— Trebuie că e foarte legat de tine.

— Cred că mă iubeşte ca şi când i-aş fi tată.

— Şi mai cu seamă foarte recunoscător, nu?

— Oh, cât despre recunoştinţă, e reciprocă, zise Athos: îi datorez tot atâta cât îmi datorează şi el. Lui nu i-am spus, dar îţi spun ţie, d'Artagnan, că-i sunt încă îndatorat.

— Cum asta? făcu muşchetarul nedumerit.

— Ei, Doamne, da! El e pricina schimbării pe care o vezi la mine. Mă uscam ca un biet arbore singuratic, desprins cu totul de pământ şi numai o profundă afecţiune putea să mă ajute să prind iarăşi rădăcini în viaţă. O amantă? Eram prea bătrân. Prieteni? Voi nu mai eraţi lângă mine. Ei bine, acest copil m-a făcut să regăsesc tot ceea ce pierdusem; nu mai aveam curajul să trăiesc pentru mine, am trăit pentru el. Învăţătura înseamnă mult pentru un copil, pilda însă preţuieşte şi mai mult. Şi eu i-am fost pildă, d'Artagnan. M-am dezbărat de metehnele pe care le aveam, m-am prefăcut dăruit cu virtuţile pe care nu le aveam. Nu cred să mă amăgesc singur, d'Artagnan, dar Raoul e sortit să

devină un gentilom desăvârşit, aşa cum la vârsta noastră împuţinată mai putem creşte.

D'Artagnan se uita la Athos cu admiraţie crescândă. Se plimbau pe o alee umbrită şi înmiresmată, prin frunzişul căreia străbătea pieziş câte o rază a soarelui în asfinţit. Una din razele aurii lumină chipul lui Athos şi ochii lui răspândeau parcă şi ei în jur lumina molcomă şi blândă a înserării ce se aşternea.

Pe neaşteptate, d'Artagnan se gândi la *milady.*

— Şi eşti fericit? întrebă el.

Ochiul scrutător al lui Athos îl pătrunse până în fundul sufletului şi păru să-i citească gândurile.

— Atât cât e îngăduit unei făpturi de-a lui Dumnezeu aici, pe pământ. Dar spune-ţi gândul până la capăt, d'Artagnan, căci mi l-ai spus doar pe jumătate.

— Eşti teribil, Athos, nimic nu ţi se poate ascunde, murmură d'Artagnan. Ei bine, da, aş fi vrut să te întreb dacă nu trăieşti câteodată clipe neaşteptate de groază, semănând a...

— A remuşcări? continuă Athos. Să-ţi sfârşesc eu vorba, prietene. Da şi nu: n-am remuşcări, fiindcă femeia aceea cred că merita pedeapsa pe care a primit-o; n-am remuşcări, fiindcă dacă i-am fi cruţat viaţa, ea şi-ar fi dus mai departe opera-i distrugătoare; dar asta nu înseamnă, prietene, că sunt convins că aveam dreptul să facem ce-am făcut. Poate că orice vărsare de sânge cere o ispăşire. Ea a ispăşit; şi e cu putinţă să ne vină şi nouă rândul să ispăşim.

— De vreo câteva ori am gândit şi eu la fel ca tine, Athos, rosti d'Artagnan.

— Femeia asta avea un fiu?

— Da.

— Ai auzit vorbindu-se vreodată de el?

— Niciodată.

— Trebuie să aibă douăzeci şi trei de ani, murmură Athos. Mă gândesc adesea la acest tânăr, d'Artagnan.

— Ciudat! Eu am uitat cu totul de el!

Athos zâmbi melancolic.

— Dar despre lordul de Winter mai ştii ceva?

— Ştiu că se bucură de mare trecere pe lângă Carol I.

— Pesemne că i-a împărtăşit soarta care e nedreaptă cu el în clipa de faţă. Ascultă, d'Artagnan, continuă Athos, asta

întăreşte ce ţi-am spus adineauri. El a vărsat sângele lui Straffort; sângele cere sânge. Şi regina?

— Care regină?

— Doamna Henriette a Angliei, fiica lui Henric al IV-lea.

— E la Luvru, precum ştii.

— Da, unde n-are aproape nimic din ce-i trebuie, nu-i aşa? Pe gerurile cumplite de astă-iarnă, am auzit că fata ei, care era bolnavă, a fost nevoită să stea toată vremea în pat, din pricina lipsei de lemne. Pricepi una ca asta? făcu Athos, ridicând din umeri. Fiica lui Henric al IV-lea să tremure de frig, fără o surcică! De ce n-a venit să ceară găzduire oricăruia dintre noi, în loc să-i ceară găzduire lui Mazarin?! N-ar fi dus lipsă de nimic.

— O cunoşti, Athos?

— Nu, dar mama mea a văzut-o pe când era copilă. Ţi-am spus vreodată că mama a fost doamnă de onoare a Mariei de Medicis?

— Niciodată. Tu nu obişnuieşti să vorbeşti despre lucruri de-astea, Athos.

— An, Doamne, aşa e, vezi, trebuie să se ivească un prilej ca să o faci.

— Porthos nu l-ar fi aşteptat cu atâta răbdare, surise d'Artagnan.

— Fiecare cu firea lui, dragul meu d'Artagnan. În ciuda unui grăunte de vanitate, Porthos are minunate însuşiri. L-ai mai văzut cumva?

— M-am despărţit de ei acum cinci zile, răspunse d'Artagnan. Şi povesti, cu verva şi hazu-i gascon, toată măreţia de care se înconjura Porthos în castelul Pierrefonds; şi, luându-şi peste picior prietenul, nu uită nici de bunul domn Mouston.

— Eu, unul, glăsui Athos, surâzând de această voioşie care îi amintea de zilele lor bune, mă minunez că întâmplarea ne-a adunat laolaltă odinioară şi că am rămas tot atât de legaţi unul de altul, chiar după douăzeci de ani de despărţire. Prietenia îşi înfige adânc rădăcinile în inimile cinstite, d'Artagnan; crede-mă, numai oamenii răi tăgăduiesc prietenia, pentru că ei nu o înţeleg. Şi Aramis?

— M-am văzut şi cu el, spuse d'Artagnan, dar mi s-a părut rece.

— Ah, te-ai văzut cu Aramis! exclamă Athos, privindu-l cu ochiul lui pătrunzător. Dar ăsta e un adevărat pelerinaj la templul Prieteniei, dragul meu, cum ar spune poeţii.

— Mda... mormăi d'Artagnan, încurcat.

— Aramis, ştii, e rece din fire, urmă Athos, şi-apoi a fost mereu amestecat în intrigile femeilor.

— Cred că în clipa de faţă e amestecat într-una tare complicată, completă d'Artagnan.

Athos tăcu. "Nu-i curios!" cugetă d'Artagnan în sinea sa. Athos nu numai că tăcu, dar se grăbi să schimbe vorba.

— Vezi, rosti el, atrăgând lui d'Artagnan luarea-aminte că au ajuns iarăşi la castel. Ne-am plimbat un ceas şi aproape că am înconjurat întreg domeniul meu.

— Totul te farmecă şi, mai ales, peste tot se simte gentilomul care stăpâneşte aici, răspunse d'Artagnan.

În clipa aceea se auzi un tropot de cal.

— E Raoul, care se întoarce, zise Athos. Curând vom avea veşti despre sărmana copilă.

Într-adevăr, tânărul apăru în poartă şi intră în curte, colbuit din cap până-n picioare, sări de pe cal, îl lăsă în grija unui soi de rândaş şi se grăbi să se apropie să-i salute pe conte şi pe d'Artagnan.

— Domnul, zise Athos, punând mâna pe umărul lui d'Artagnan, domnul este cavalerul d'Artagnan, despre care m-ai auzit vorbind adesea, Raoul.

— Domnule, spuse tânărul, înclinându-se pentru a doua oară, de astă dată şi mai adânc, domnul conte v-a rostit numele în faţa mea ori de câte ori a vrut să dea o pildă de gentilom cutezător şi generos.

Acest mic compliment avu darul să-l mişte pe d'Artagnan până în fundul sufletului. Întinse mâna lui Raoul şi-i spuse:

— Tânărul meu prieten, toate cuvintele de laudă auzite despre mine trebuiesc întoarse domnului conte, pe care îl vezi aici: dânsul m-a educat în toate privinţele şi nu-i vina să dacă elevul s-a dovedit atât de neîndemânatic. Dar va fi răsplătit prin tine, sunt încredinţat, îmi place felul cum te porţi, Raoul şi politeţea ta m-a mişcat.

Athos rămase mai încântat decât s-ar putea spune: se uită cu recunoştinţă la d'Artagnan, apoi cătă spre Raoul cu unul

dintre acele zâmbete ciudate de care copiii sunt mândri atunci când le pătrund înţelesul.

"Acum, cugetă d'Artagnan, căruia nu-i scăpase jocul mut de pe chipul prietenului său, nu mai am nici o îndoială."

— Ei bine, zise Athos, sper că accidentul n-a avut urmări?

— Nu se ştie încă nimic, domnule; din pricina umflăturii, doctorul nu s-a putut pronunţa, dar se teme să nu fie atins vreun nerv.

— De ce n-ai mai rămas în preajma doamnei de Saint-Remy?

— M-am temut că nu voi putea fi devreme la cină, domnule, răspunse Raoul şi vă voi face să mă aşteptaţi.

În clipă, aceea un băieţaş îmbrăcat pe jumătate ţărăneşte, pe jumătate ca un lacheu veni să-i poftească la masă.

Athos îşi conduse oaspetele într-o încăpere nespus de simplă, ale cărei ferestre dădeau într-o parte spre grădină, iar în cealaltă spre o seră, unde creşteau flori neînchipuit de frumoase.

D'Artagnan aruncă o privire asupra serviciului: tacâmurile erau minunate – vechea argintărie a familiei, se vedea cât de colo. Pe o policioară se afla un superb vas de argint şi d'Artagnan se opri să-l privească.

— Ah, e lucrat dumnezeieşte! exclamă el.

— Da, întări Athos. O capodoperă a unui mare artist florentin, numit Benvenuto Cellini.

— Şi bătălia înfăţişată aici?

— E bătălia de la Marignan. E momentul când unul dintre strămoşii mei întinde propria-i spadă lui Francise I, care şi-o frânsese pe a sa. Cu acest prilej, Enguerrand de La Fère, bunicul meu, a primit titlul de cavaler de Saint-Michel. Afară de asta, după cincisprezece ani, regele, care nu uitase că a luptat trei ceasuri în şir cu spada prietenului său Enguerrand, fără ca ea să se frângă, i-a dăruit acest vas, precum şi o spadă, pe care poate ai văzut-o odinioară la mine, lucrată şi ea tot cu atâta măiestrie. Era vremea unor uriaşi, rosti Athos. Noi suntem nişte pitici pe lângă cei de atunci. Dar să ne aşezăm la masă, d'Artagnan. Ei, tu, se întoarse Athos către micul lacheu care tocmai servea supa. Cheamă-l încoace pe Charlot.

Copilul ieşi şi, după o clipă, slujitorul cu care cei doi călători vorbiseră la sosire se ivi în prag.

— Dragul meu Charlot, îi spuse Athos, ţi-l dau în grijă în chip deosebit pe Planchet, lacheul domnului d`Artagnan, pentru tot timpul cât va rămâne aici. Îi place vinul bun: tu ai cheia de la pivniţă. Multă vreme n-a ştiut ce-i un culcuş ca lumea, aşa că va preţui un pat moale. Îngrijeşte-te şi de asta, te rog.

Charlot se înclină şi ieşi.

— Charlot e şi el un om de treabă, urmă contele. Iată, sunt optsprezece ani de când mă slujeşte.

— Te gândeşti la toate, zise d`Artagnan şi îţi mulţumesc pentru Planchet, dragul meu Athos.

Tânărul făcu ochii mari auzind acest nume şi se uită să vadă dacă d'Artagnan vorbea într-adevăr cu contele.

— Ţi se pare ciudat acest nume, nu-i aşa Raoul? surâse Athos. E numele pe care mi-l luasem când domnul d'Artagnan, împreună cu alţi doi viteji prieteni şi cu mine am săvârşit faptele noastre de arme la asediul oraşului La Rochelle, sub răposatul cardinal şi sub domnul de Bassompierre, care a murit şi el mai târziu. Domnul are bunătatea să-mi dea şi azi acest nume şi de fiece dată când îl aud inima îmi tresare de bucurie.

— Acest nume a fost înconjurat de faimă, zise d'Artagnan şi într-o anume zi a avut parte de o cinstire triumfală.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule? întrebă Raoul cu tinereasca-i curiozitate.

— Pe lege mea, nu ştiu nimic despre asta, mormăi Athos.

— Ai uitat de bastionul Saint-Gervais, Athos şi de ştergarul din care trei gloanţe au făcut un drapel. Memoria mea e mai bună decât a ta, eu mi-aduc aminte totul şi am să-ţi povestesc şi dumitale, tinere.

Şi îi povesti lui Raoul de-a fir-a-păr cele petrecute la bastion, aşa cum Athos povestise despre bunicul său.

Ascultându-l, tânărul vedea parcă aievea desfăşurându-se înaintea ochilor una dintre acele fapte de arme istorisite de Tasso ori Ariosto, din vremile de faimă ale cavalerilor.

— Dar ceea ce uită să-ţi spună d'Artagnan, dragă Raoul, vorbi Athos la rândul său, este că spada lui trecea printre cele mai temute din timpul său: braţ de fier, pumn de oţel, ochi ager, privire scânteietoare – iată cu ce-şi întâmpina el duşmanul. Avea optsprezece ani, abia trei ani mai mult ca tine, Raoul, când l-am văzut luptând pentru prima oară şi încă împotriva unor oameni încercaţi.

— Şi domnul d'Artagnan a ieşit învingător? izbucni tânărul, ai cărui ochi se aprinseseră în timpul convorbirii şi părea că imploră amănunte.

— Cred că am doborât unul, spuse d'Artagnan, cătând întrebător spre Athos. Cât despre celălalt, l-am dezarmat ori l-am rănit, nu-mi aduc aminte.

— Da, l-ai rănit. Erai un voinic şi jumătate!

— Eh şi nu m-am prea schimbat, făcu d'Artagnan cu râsul lui de gascon, plin de mulţumire de sine. Nu de mult...

Uitătura lui Athos îl făcu să amuţească.

— Aş vrea să ştii, Raoul, zise Athos, tu care te socoteşti priceput în mânuitul spadei şi a cărui mândrie ar putea să sufere într-o zi o crudă dezamăgire, aş vrea să ştii cât de primejdios e omul care uneşte într-însul sângele rece şi iuţeala, fiindcă niciodată n-aş avea la îndemână pentru tine o pildă mai grăitoare: roagă-l mâine pe domnul d'Artagnan, dacă nu-i prea obosit, să aibă bunătatea să-ţi arate cum se luptă!

— La naiba, dragul meu Athos şi tu eşti un bun profesor, mai cu seamă în privinţa însuşirilor pe care le lauzi la mine. Uite, Planchet mi-a pomenit chiar azi de acel frumos duel din curtea de la Carmes, cu lordul de Winter şi cu tovarăşii lui. Ah, tinere! continuă d'Artagnan. Trebuie să se afle pe undeva pe aici o spadă despre care am spus adeseori că e cea dintâi din regat.

— Eh, mi-aş fi stricat braţul cu copilul ăsta! zise Athos.

— Există oameni al căror braţ nu se strică niciodată, dragul meu Athos, rosti d'Artagnan, dar care strică pe al multora.

Tânărul ar fi vrut să prelungească această convorbire toată noaptea; dar Athos îi atrase luarea-aminte că oaspetele trebuie să fie obosit şi are nevoie de odihnă. D'Artagnan, politicos, se împotrivi, însă Athos stărui să se retragă în odaia ce i se pregătise. Raoul îl conduse în chip de gazdă; şi cum Athos cugeta că va căuta să rămână cât mai mult cu putinţă în preajma lui d'Artagnan pentru a-l face să povestească toate vitejiile lor din tinereţe, veni el însuşi o clipă mai târziu să-l caute şi pecetlui acesta seară plăcută cu o strângere prietenească de mână şi cu o urare de noapte bună adresată muşchetarului.

Capitolul XVII Diplomaţia lui Athos

D'Artagnan se cuibări în aşternut nu atât ca să doarmă, cât să rămână singur cu sine şi să cugete în voie la tot ce văzuse şi auzise în seara aceea.

Cum era bun din fire şi-l îndrăgise din capul locului pe Athos, simţământ care se preschimbase în cele din urmă într-o sinceră prietenie, fu încântat să găsească un om de o inteligenţă sclipitoare şi plin de vlagă, în locul beţivului îndobitocit pe care se aştepta să-l vadă zăcând mahmur în cine ştie ce cloacă; recunoscu fără vreo împotrivire acea superioritate dintotdeauna pe care Athos o avea asupra lui şi, în loc să se lase pradă gândurilor pizmaşe ori mâhnirii ce-ar fi întunecat o fire mai puţin generoasă, o bucurie sinceră şi cinstită îi umplu sufletul, dându-i cele mai bune nădejdi în planurile sale.

Totuşi i se păru că nu-l mai găseşte pe Athos atât de sincer şi clar în toate privinţele. Cine era tânărul pe care spunea că l-a adoptat şi care îi seamănă leit? Ce înseamnă această întoarcere la viaţa de lume şi această cumpătare exagerată pe care o băgase de seamă la masă? Un lucru cu totul neînsemnat în aparenţă, absenţa lui Grimaud de care Athos nu se putea lipsi odinioară şi al cărui nume nici măcar nu fusese rostit, în ciuda încercărilor de a aduce vorba despre el – toate acestea îl neliniştea pe d'Artagnan. Nu se mai bucura deci de încrederea prietenului său, ori poate Athos era o verigă dintr-un lanţ nevăzut, ori poate mai degrabă fusese vestit dinainte de vizita lui.

Nu se putu opri să nu se gândească la Rochefort, la ceea ce îi spusese acesta în biserica Notre-Dame. Oare să fi fost Rochefort înaintea lui d'Artagnan la Athos?

D'Aratgnan nu avea însă timp de pierdut cu gândurile. Drept care se hotărî să lămurească lucrurile chiar de a doua zi. Modesta bunăstare a lui Athos, ascunsă cu atâta pricepere, mărturisea dorinţa de a părea avut şi trăda o ambiţie lesne de zgândărit.

Agerimea minţii şi limpezimea ideilor lui Athos făceau din el un om gata să se pună în mişcare mai iute decât oricare altul. El s-ar fi alăturat planului ministrului cu atât mai bucuros cu cât l-ar fi împins şi nevoia, nu numai fireasca-i pornire.

În ciuda oboselii, gândurile acestea îl ţineau treaz pe d'Artagnan; îşi făurea în minte planurile de atac şi, cu toate că ştia în Athos un potrivnic de temut, stabili să pornească lupta a doua zi, după masa de prânz.

Pe de altă parte, îşi zise că pe un teren atât de necunoscut trebuia să înainteze cu băgare de seamă, să cerceteze câteva zile relaţiile lui Athos, să-i urmărească noile obiceiuri şi să ţină seamă de ele, să încerce a trage de limbă pe tânărul cel naiv, fie încrucişând spada cu el, fie gonind împreuna după vânat, astfel încât să afle amănuntele care îi lipseau pentru a-l regăsi pe Athos cel de odinioară în Athos cel de astăzi; şi treaba asta era floare la ureche, căci profesorul trebuie că înrâurise mult inima şi cugetul elevului său. Dar d'Artagnan însuşi, cu mintea-i isteaţă, înţelesese numaidecât ce neajunsuri l-ar pândi în cazul când vreo indiscreţie ori vreo stângăcie ar lăsa ochiul încercat a lui Athos să-i descopere şiretlicurile.

Apoi, trebuie să mai spunem că, dacă era gata să se folosească de mijloace viclene împotriva agerimii lui Aramis, ori a vanităţii lui Porthos, d'Artagnan se ruşina să umble pe căi ocolite faţă de Athos, omul sincer şi cu inimă deschisă. I se părea că, recunoscându-i măiestria în ale diplomaţiei, Aramis şi Porthos ar avea şi mai mult respect pentru el, pe câtă vreme Athos, dimpotrivă, l-ar stima mai puţin.

"Oh, de ce Grimaud, tăcutul Grimaud, nu-i aici? se întreba d'Artagnan. În muţenia lui aş dibui o mulţime de lucruri, doar Grimaud tăcea într-un chip atât de grăitor!

În răstimp zgomotele se stinseseră rând pe rând în toată casa; d'Artagnan auzise cum se închid uşile şi obloanele; mai apoi, după ce se puseră să latre unii la alţii afară, în timp, câinii amuţiseră şi ei; într-un târziu, o privighetoare pierdută în frunzişul des al copacilor făcuse să răsune o bucată de vreme în pacea nopţii trilurile-i melodioase şi adormise şi ea; în tot castelul nu se mai auzea decât zgomotul unui pas măsurat şi monoton, chiar sub odaia sa: bănui că acolo era odaia lui Athos.

"Se plimbă şi se gândeşte, chibzui d'Artagnan. Dar la ce anume? Asta-i cu neputunţă de ştiut. Poţi ghici altele, asta însă nu."

În cele din urmă, Athos se urcă în pat, fără îndoială, fiindcă şi acest ultim zgomot se stinse.

Tăcerea şi oboseala se uniră şi-l dăduseră gata pe d'Artagnan: închise ochii şi el şi somnul îl fură numaidecât.

D'Artagnan nu era însă somnoros de felul lui. Zorile abia auriră perdelele odăii, că el sări din pat şi deschise ferestrele. În clipa aceea i se păru că zăreşte prin crăpătura oblonului pe cineva strecurându-se tiptil prin curte. Potrivit obiceiului său de a nu lăsa nimic să trecă fără să se încredinţeze ce se petrece, d'Artagnan se feri să facă zgomot, privi cu atenţie şi recunoscu haina roşiatică şi chica neagră a lui Raoul.

Tânărul, fiindcă el era, deschise uşa grajdului, scoase afară murgul pe care încălecase şi în ajun, puse şaua şi frâul cu o repeziciune -şi o îndemânare vrednice doar de cel mai încercat călăreţ, duse calul pe aleea dreaptă din grădina de zarzavat, deschise o portiţă lăturalnică ce dădea spre o potecă, îl scoase din curte, închise portiţa după el şi d'Artagnan îl zări peste creasta zidului gonind ca o săgeată şi aplecându-se sub crengile joase şi înflorite ale arţarilor şi salcâmilor.

În ajun, d'Artagnan băgase de seamă că poteca aceea trebuia să ducă la Blois.

— Hm, hm! făcu gasconul. Uite un flăcău care s-a şi apucat de ştrengării şi care nu-mi pare că împărtăşeşte deloc duşmănia lui Athos faţă de sexul frumos: nu se duce la vânătoare fiindcă nu are cu el nici arme, nici câini; nici nu îndeplineşte vreo însărcinare, fiindcă se ascunde. Oare de cine se ascunde?... De mine sau de tată-său? Căci acum sunt încredinţat: contele e tatăl băiatului... La naiba! Cât despre asta, o să mă lămuresc eu, fiindcă am să vorbesc fără nici un înconjur cu Athos.

Se lumina de-a binelea de ziuă; toate zgomotele pe care d'Artagnan le auzise în ajun stingându-se rând pe rând, se înfiripau iarăşi, unul după altul: păsărelele în frunzişul copacilor, câinele în cuşcă, oile pe câmp, bărcile legate la malul Loirei păreau că se însufleţesc şi ele, depărtându-se un pic şi lăsându-se legănate pe apă. D'Artagnan rămase mai departe la fereastră, ca să nu trezească pe nimeni, iar apoi, când auzi uşile şi obloanele deschizându-se, îşi mai netezi o dată părul, îşi mai răsuci o dată mustaţa, îşi şterse borul pălăriei cu mâneca, aşa cum avea obiceiul şi coborî din odaie. Abia ajuns pe ultima treaptă a scării de la intrare, îl zări pe Athos, aplecat la pământ, de parcă ar fi căutat un ban în nisip.

— Ei, bună dimineaţa, scumpă gazdă! zise d'Artagnan.

— Bună dimineaţa, dragă prietene! Ai dormit bine?

— Minunat, Athos. Totul a fost la înălţime: şi culcuşul şi cina menită să mă tragă la somn şi chipul cum m-ai întâmpinat. Dar la ce te uiţi cu atâta luare-aminte? Nu cumva au început să-ţi placă lalelele?

— Pentru asta n-ar trebui să ţi baţi joc de mine, dragă prietene. La ţară gusturile se schimbă mult şi ajungi să îndrăgeşti, fără să-ţi dai seama, toate aceste frumuseţi pe care ochiul lui Dumnezeu le face să se ivească din adâncul pământului şi care-s atât de dispreţuite la oraş. Mă uitam pur şi simplu la stânjeneii pe care i-am sădit aici, lângă havuz şi care au fost striviţi acum de dimineaţă. Grădinarii ăştia sunt oamenii cei mai neîndemânatici din lume. Pesemne că, ducând înapoi calul, după ce l-au pus să scoată apă, l-au lăsat să calce peste răzoare.

D'Artagnan începu să zâmbească.

— O! exclamă el. Crezi?

Şi îşi duse prietenul în lungul aleii pe care se vedeau întipărite o mulţime de urme la fel.

— Îmi pare că văd şi aici aceleaşi urme. Uite, Athos, vorbi el, nepăsător.

— Da, da şi încă proaspete!

— Foarte proaspete, întări d'Artagnan.

— Cine oare a trecut pe aici, de dimineaţă? se întrebă Athos neliniştit. Să fi scăpat vreun cal din grajd?

— Nu prea cred, fiindcă paşii sunt egali şi arată un mers agale, zise d'Artagnan.

— Unde-i Raoul? strigă Athos. Cum se face că nu l-am văzut încă?

— Sst! murmură d'Artagnan cu un zâmbet ducând degetul la buze.

— Ce e? întrebă Athos.

D'Artagnan povesti tot ce văzuse, trăgând cu coada ochiului la chipul gazdei.

— A, acum ghicesc totul, rosti Athos, ridicând uşor din umeri. Bietul băiat s-a dus la Blois.

— De ce?

— Ei, Doamne! Ca să afle noutăţi despre micuţa La Vallière. Ştii, fetiţa care şi-a scrintit ieri piciorul.

— Crezi? făcu d'Artagnan.

— Mai mult decât atât, sunt sigur, răspunse Athos. N-ai observat că Raoul e îndrăgostit?

— Bine! Dar de cine? De fetiţa asta de şapte ani?

— Dragul meu, la vârsta lui Raoul, inima e atât de plină, că trebuie negreşit să se reverse într-un fel, fie asupra închipuirii, fie asupra realităţii. Ei bine, dragostea lui e pe jumătate închipuire, pe jumătate realitate.

— Glumeşti! Cum, fetiţa aceea?!

— N-ai văzut-o? E cea mai frumoasă copilă de pe lume: părul bălai argintat, ochii albaştrii, visători şi în acelaşi timp şăgalnici.

— Şi tu ce spui despre dragostea asta?

— Nu spun nimic, rid şi-l necăjesc pe Raoul. Dar aceste imbolduri dintâi ale inimii sunt atât de puternice, această revărsare de dor la cei tineri e atât de dulce şi amară în acelaşi timp, încât totul pare adeseori o adevărată pasiune. La vârsta lui Raoul, mi-aduc aminte că eu mă îndrăgostisem de o statuie greacă, pe care bunul rege Henric al IV-lea o dăruise tatălui meu şi am crezut că înnebunesc de durere când mi s-a spus că povestea lui Pygmalion nu-i decât o simplă născocire.

— Asta-i din pricina lipsei de activitate. Nu-l ocupi îndeajuns pe Raoul şi atunci caută singur să-şi găsească ceva de făcut.

— Întocmai. De aceea mă gândesc să-l trimit departe de aici.

— Şi bine faci.

— Fără îndoială: dar asta are să-i zdrobească inima şi are să sufere ca pentru o adevărată iubire. De vreo trei-patru ani şi pe atunci el însuşi era un copil, s-a obişnuit să ridice în slavă şi să admire acest mic idol, pe care va sfârşi să-l adore într-o bună zi, dacă va rămâne aici. Aceşti copii visează împreună zi de zi şi vorbesc despre o mulţime de lucruri serioase, ca nişte adevăraţi îndrăgostiţi de douăzeci de ani. Pe scurt, povestea asta i-a făcut mult timp să zâmbească pe părinţii micuţei de La Vallière, dar cred că acum cam încep să încrunte din sprâncene.

— Copilării! Raoul însă are nevoie să schimbe viaţa: trimite-l cât mai iute de aici sau, la naiba, n-ai să faci niciodată om din el.

— Cred că am să-l trimit la Paris, zise Athos.

— Oh! exclamă d'Artagnan.

Şi cugetă în sinea sa că a sosit clipa.

— Dacă vrei, putem să-i facem acolo o situaţie, rosti el.

— Oh! exclamă Athos la rândul său.

— Chiar vreau să-ţi cer sfatul asupra unui lucru la care m-am gândit.

— Vorbeşte.

— Nu socoteşti că ar fi timpul să ne facem datoria sub arme?

— Dar tu nu ţi-o faci şi acum, d'Artagnan?

— Ascultă-mă: să intrăm cu adevărat sub arme. Viaţa de altădată nu te mai ispiteşte cu nimic, dar dacă te-ar aştepta mai multe foloase, n-ai fi oare bucuros să te avânţi iarăşi în tovărăşia mea şi a lui Porthos, pe calea isprăvilor noastre din tinereţe?

— Atunci, se cheamă că-mi faci o propunere, spuse Athos.

— Directă şi clară.

— Ca să intrăm din nou în luptă?

— Da.

— Din partea cui şi împotriva cui? întrebă deodată Athos, aţintindu-ţi privirea limpede şi binevoitoare asupra gasconului.

— Ei drace, grăbit mai eşti!

— Şi, mai cu seamă, clar. Ascultă-mă, d'Artagnan. Nu există decât o singură persoană, sau mai curând o singură cauză căreia un om ca mine ar putea să-i fie folositor: cauza regelui.

— Tocmai, rosti muşchetarul.

— Da. Să ne înţelegem însă, continuă Athos cu seriozitate. În cazul când cauza regelui înseamnă pentru tine cauza lui Mazarin, atunci degeaba mai stăm de vorbă.

— Nu susţin asta, răspunse gasconul încurcat.

— Haide, d'Artagnan, zise Athos. Să nu ne păcălim unul pe altul: şovăirile şi ocolişurile tale mi-arată lămurit din partea cui vii. Într-adevăr, aşa ceva nu se poate striga în gura mare; şi atunci când vrei să mai câştigi şi pe altul pentru o asemenea cauză, eşti cam plouat şi cam stingherit.

— Ei, dragul meu Athos! mormăi d'Artagnan.

— Ştii bine, urmă Athos, că nu vorbesc pentru tine, care nu ai pereche între bărbaţii viteji şi îndrăzneţi, îţi vorbesc despre acest italian meschin şi intrigant, despre acest bădăran care jinduieşte la o coroană pe care a şterpelit-o de sub o pernă, despre această secătură care susţine că tabăra lui e tabăra regelui şi care îndrăzneşte să arunce prinţi de sânge regal în

temniţă, dar nu îndrăzneşte să-i omoare, aşa cum făcea cardinalul nostru, marele cardinal; un cămătar care îşi cântăreşte scuzii de aur şi pune dobânzile deoparte, de teamă să nu le piardă în învârtelile de a doua zi, cu toate că trişează; în sfârşit, un ticălos care o chinuie pe regină, după cum spune lumea: de altfel, cu atât mai rău pentru ea! Şi care de azi în trei luni o să ne ducă la război civil, numai ca să-şi păstreze veniturile. Acesta-i stăpânul pe care mi-l propui, d'Artagnan? Foarte mulţumesc!

— Să mă ierte Dumnezeu, eşti mai iute decât erai odinioară! o întoarse d'Artagnan. Anii ţi-au înfierbântat sângele, în loc să-l domolească. Cine îţi spune că el este stăpânul meu, pe care vreau să ţi-l impun şi ţie?

"Drace! şopti gasconul în sinea sa. Să nu ne dăm pe faţă taina faţă de un om atât de pornit."

— Atunci, lămureşte-mă, dragă prietene. Ce vrei să spui?

— Ei, Doamne, nimic mai simplu: trăieşti pe moşia ta şi ţi se pare că eşti fericit în această aurită mediocritate. Porthos are un venit de cincizeci ori poate şaizeci de mii de livre pe an; Aramis are întotdeauna cincisprezece ducese care se luptă să câştige pentru ele inima prelatului, aşa cum luptau altădată să câştige pe cea a muşchetarului: soarta îl răsfaţă şi astăzi; dar eu ce fac pe lumea asta? Port zale şi centiron de douăzeci de ani, mă ţin scai de un grad care nu-mi răsplăteşte meritele, fără să merg nici înainte, nici înapoi, fără să trăiesc. Într-un cuvânt, sunt ca şi mort! Ei bine, când e vorba să mă întorc la viaţă cât de cât, voi toţi îmi spuneţi: "Ăsta-i un bădăran, un ticălos nemernic, o secătură, un cărpănos". La naiba! Sunt de aceeaşi părere, dar găsiţi-mi voi alt stăpân mai bun, sau ajutaţi-mă să mă căpătuiesc şi eu.

Athos rămase pe gânduri câteva clipe şi în acest timp pricepu viclenia lui d'Artagnan, care, după ce mersese prea departe, acum da înapoi, vrând să-şi ascundă jocul. Îşi dădea seama că propunerile pe care i le făcuse erau reale şi că ar fi căpătat lămuriri depline, dacă el ar fi vrut să le ia cât de cât în seamă.

"Bun! îşi zise el. D'Artagnan e omul lui Mazarin."

Din acest moment deveni extrem de prevăzător.

La rândul său, d'Artagnan jucă şi el mai strâns ca oricând.

— Dar, în sfârşit, te-ai gândit la ceva? continuă Athos.

— Fără îndoială. Voiam să vă cer la toţi sfatul şi părerea cum şi ce anume să fac, fiindcă unii fără alţii suntem fără cap şi fără picioare.

— Ai dreptate. Mi-ai spus de Porthos: l-ai hotărât cumva să-şi caute norocul? Doar el şi l-a găsit.

— Şi l-a găsit, fără doar şi poate; numai că aşa e omul, mereu năzuieşte către altceva.

— Şi ce doreşte Porthos?

— Să ajungă baron.

— A, adevărat, uitasem, râse Athos.

"Adevărat? gândi d'Artagnan în sinea sa. Dar de unde a aflat? Să fie oare în corespondenţa cu Aramis? O, de-aş şti asta, aş şti totul!"

Aici convorbirea luă sfârşit, căci tocmai în clipa aceea intră Raoul. Athos vru să-l mustre cu blândeţe, dar tânărul era aşa de mâhnit, încât nu se încumetă să o mai facă şi se grăbi să-l întrebe ce are.

— Nu cumva starea micuţei noastre vecine s-a mai înrăutăţit? se interesă d'Artagnan.

— Oh, domnule! îngăimă Raoul, aproape sugrumat de durere. Căzătura se dovedeşte gravă; cu toate că nu se vede nimic la picior, doctorul se teme să nu şchiopăteze toată viaţa.

— Ar fi îngrozitor! zise Athos.

D'Artagnan avea o glumă pe buze, dar, văzând tulburarea lui Athos faţă de această nenorocire, se stăpâni.

— Oh, domnule, continuă Raoul, mai cu seama gândul că eu sunt pricina acestei nenorociri îmi sfâşie sufletul.

— Cum, tu, Raoul? întrebă Athos.

— Fără îndoială, n-a sărit de pe stivă de lemne ca să-mi alerge înainte?

— Nu-ţi rămâne decât un singur lucru de făcut, dragul meu Raoul şi anume, să-ţi răscumperi greşeala luând-o de soţie, rosti d'Artagnan.

— Oh, domnule, murmură Raoul, dumneavoastră luaţi în glumă o asemenea nenorocire: asta nu-i frumos!

Şi Raoul, care simţea nevoia să fie singur ca să plângă în voie, se duse la el în odaie, de unde nu ieşi decât la ceasul prânzului.

Voia bună a celor doi prieteni nu fusese câtuşi de puţin umbrită de sâcâielile dimineţii; aşa că prânziră cu mare poftă,

uitându-se din când în când la Raoul, care, cu ochii umezi şi cu inima grea, abia se atingea de bucate.

Când să isprăvească prânzul sosiră două scrisori, pe care Athos le citi cu nespusă luare-aminte şi, fără să se poată stăpâni, tresări de câteva ori. D'Artagnan, din capul celălalt al mesei, urmărea totul cu privirea-i pătrunzătoare şi jură în sinea lui că recunoaşte scrisul mărunt al lui Aramis. Cea de a doua scrisoare era aşternută cu un scris de femeie, mare şi cam încurcat.

— Ei, se adresă d'Artagnan lui Raoul, văzând că Athos dorea să rămână singur, fie ca să răspundă la scrisori, fie ca să cugete asupra lor – haide să dăm o raită prin sala de arme, asta are să te ajute să-ţi mai uiţi amărăciunea.

Tânărul cătă din ochi spre Athos, care răspunse printr-un semn de încuviinţare.

Trecură amândoi printr-o încăpere scundă, pe ai cărei pereţi atârnau florete, măşti, mănuşi, pieptare şi toate cele trebuincioase pentru scrimă.

— Ei bine? zise întrebător Athos, un sfert de ceas mai târziu, ivindu-se în prag.

— Are de pe acum braţul tău, dragul meu Athos şi dacă ar dobândi şi sângele rece cu care eşti tu dăruit, nu i-aş aduce decât laude...

Tânărul era puţin ruşinat. O dată sau de două ori îl atinsese pe d'Artagnan, fie în braţ, fie în şold, dar acesta îl nimerise în plin de douăzeci de ori.

În clipa aceea intră pe uşă Chariot, cu o scrisoare foarte urgentă pentru d'Artagnan, sosită printr-un curier.

De astă dată fu rândul lui Athos să-l cerceteze pe furiş.

D'Artagnan citi scrisoarea fără să se arate câtuşi de puţin tulburat şi apoi, clătinând uşurel din cap, spuse:

— Uite, iubite prieten, ce înseamnă să slujeşti în oştire. Şi pe legea mea, ai toată dreptatea să nu te întorci sub arme: domnul de Tréville s-a îmbolnăvit şi compania lui îmi simte lipsa, aşa că s-a zis cu concediul meu.

— Te înapoiezi la Paris? întrebă Athos cu aprindere.

— Ei, da! adeveri d'Artagnan. Tu nu te gândeşti să vii?

Athos rosti uşor:

— Dacă voi veni, voi fi tare fericit să te văd.

— Ei, Planchet! strigă d'Artagnan din uşă. În zece minute plecăm: dă ovăz la cai.

După aceea se întoarse spre Athos:

— Mi se pare că-mi lipseşte ceva aici şi-mi pare foarte rău că trebuie să te părăsesc aşa fără să-l fi văzut pe vrednicul Grimaud.

— Grimaud! făcu Athos. Adevărat? Mă şi miram să nu întrebi de el. L-am trimis pentru un timp să slujească pe un prieten.

— Oare o să-i înţeleagă semnele? zise d'Artagnan.

— Nădăjduiesc, răspunse Athos.

Cei doi prieteni se îmbrăţişară călduros. D'Artagnan strânse mâna lui Raoul, smulse lui Athos făgăduiala că-l va vizita dacă va veni la Paris, ori îi va scrie în cazul că nu va veni şi încălecă. Planchet, veşnic la datorie, se şi află în şa.

— Nu vrei să mergi cu mine? îl întrebă muşchetarul, râzând, pe Raoul. Trec pe la Blois.

Raoul se întoarse spre Athos, care îl reţinu cu un semn abia schiţat.

— Nu, domnule, răspunse tânărul. Rămân cu domnul conte.

— Atunci, rămâneţi amândoi cu bine, bunii mei prieteni! spuse d'Artagnan, strângându-le pentru ultima oară mâna. Şi Domnul să vă aibă în pază! Cu vorba asta ne despărţeam întotdeauna pe vremea răposatului cardinal.

Athos îi făcu un semn cu mâna, Raoul o plecăciune şi d'Artagnan cu Planchet porniră la drum.

Contele îi urmări cu privirea, sprijinindu-şi mâna pe umărul tânărului, care crescuse aproape cât el; dar de îndată ce călăreţii se făcură nevăzuţi după zidurile castelului, spuse:

— Raoul, astă-seară plecăm la Paris.

— Cum?! murmură tânărul pălind.

— Te poţi duce să saluţi din partea mea pe doamna de Saint-Remy şi să-ţi iei şi tu rămas bun. La ora şapte te aştept aici.

Tânărul se înclină cu o expresie de durere şi recunoştinţă întipărită pe faţă, apoi se depărtă să pună şaua pe cal.

Cât despre d'Artagnan, abia scăpat de sub ochii gazdei, scoase scrisoarea din buzunar şi o citi din nou:

"Întoarce-te numaidecât la Paris.

J. M. "

— Cam seacă scrisoare! murmură d'Artagnan. Şi dacă n-ar fi avut un *post-scriptum,* poate că n-aş fi priceput nimic, dar, din fericire, are un *post-scriptum.*

Şi citi faimosul *post-scriptum,* care îl făcea să dea uitării tonul sec al scrisorii:

"P. S. La Blois treci pe la vistiernicul regelui: spune-i numele şi arată-i această scrisoare: vei primi două sute de pistoli "

— Hotărât, glăsui d'Artagnan pentru sine, îmi place proza asta şi cardinalul scrie mai frumos decât aş fi crezut. Haidem, Planchet, să-i facem o vizită domnului vistiernic al regelui şi pe urmă, la drum!

— Spre Paris, domnule?

— Spre Paris.

Şi amândoi se avântară înainte în goana cailor.

Capitolul XVIII Domnul de Beaufort

Iată ce se petrecuse între timp şi motivele care impuneau întoarcere lui d'Artagnan la Paris.

Într-o seară, la ceasul când toată lumea se retrăsese, pe când Mazarin se ducea la regină, aşa cum făcea de obicei, trecând pe lângă încăperea corpului de gardă, care avea o uşă ce dădea spre anticamerele sale, auzise larmă de glasuri şi, vrând să afle ce vorbesc ostaşii, se apropiase cu paşi de lup, după obiceiul său, crăpase uşa şi vârâse capul înăuntru.

Ostaşii stăteau la taifas.

— Şi eu îţi spun, zicea unul, că dacă Coysel a prezis asta, lucrul e la fel de sigur, ca şi când s-ar fi întâmplat. Nu-l cunosc, da' am auzit că nu-i numai astrolog, ci şi vrăjitor.

— La naiba, mă, dacă ţi-e prieten cumva, bagă de seamă să nu-l vâri într-un bocluc.

— Păi cum asta?

— Fiindcă s-ar putea să ajungă la judecată.

— Atâta rău! Azi nu se mai ard vrăjitorii pe rug.

— Nu! Cu toate astea mi se pare că nu-i prea mult de când răposatul cardinal l-a pus pe rug pe Urbain Grandier. Ştiu eu cum a fost. Făceam de strajă la rug şi l-am văzut cum se pârjolea.

— Urbain Grandier, măi frate, nu era vrăjitor, era un învăţat şi asta-i altă căciulă. Urbain Grandier nu prezicea viitorul. El cunoştea trecutul, ceea ce câteodată era şi mai rău.

Mazarin clătină din cap a încuviinţare; dar, vrând să afle prezicerea despre care era vorba, nu se urni din loc.

— Eu nu spun că Coysel n-ar fi vrăjitor, i-o întoarse celălalt. Spun doar că, dacă ar da pe faţă dinainte o prezicere de-a lui, atunci nu s-ar mai împlini cât lumea.

— De ce?

— Fără îndoială. Dacă noi doi ne batem în duel şi eu îţi spun: "Acum îţi dau o lovitură în cutare ori în cutare loc", tu ai să te aperi, fireşte. Ei bine, dacă Coysel spune destul de tare ca să-l audă cardinalul: "În ajunul cutărei zile, cutare întemniţat va scăpa", cardinalul, asta-i la mintea oricui, va lua măsuri ca întemniţatul să nu scape.

—Ei, Doamne! mormăi un altul, care părea că doarme lungit pe o bancă, dar care în realitate asculta fără să piardă o vorbă. Ei, Doamne, credeţi voi că omul poate scăpa de ce-i sortit? Dacă sus, în cer, stă scris că prinţul de Beaufort trebuie să scape, atunci prinţul de Beaufort are să scape; toate măsurile cardinalului nu fac nici cât o ceapă degerată.

Mazarin tresări. Era italian, adică superstiţios; înaintă iute până în mijlocul ostaşilor, care, văzându-l, amuţiră.

— Ce spuneţi, domnilor? întrebă el cu aeru-i blajin. Că domnul de Beaufort a evadat, am auzit bine?

— Oh, nu, monseniore, glăsui ostaşul cel neîncrezător. În clipa de faţă nici nu-i în stare de aşa ceva. Ziceam doar că trebuie să scape.

— Şi cine spune asta?

— Hai, acuma ia-ţi povestea de la capăt, Saint-Laurent, se întoarse întâiul ostaş spre cel cu care tăifăsuise.

— Monseniore, zise acesta, pur şi simplu le istoriseam ce vorbeşte lumea despre prezicerea unui anume Coysel, care susţine că, oricât ar fi de păzit, domnul de Beaufort va scăpa până-n ajun de Rusalii.

— Acest Coysel e vreun visător, vreun nebun? urmă cardinalul la fel de zâmbitor.

— Nicidecum, răspunse ostaşul, îndărătnic în convingerea-i naivă. A prezis multe lucruri care s-au împlinit întocmai, de pildă că regina va naşte un băiat, că domnul de Coligny va fi răpus în duelul cu ducele de Guise, în sfârşit, că vicarul va fi numit cardinal. Ei bine, regina a născut un băiat şi nu numai atât, dar după doi ani a mai născut unul, iar domnul de Coligny a fost ucis.

— Da, rosti Mazarin, dar vicarul nu este încă cardinal.

— Nu, monseniore, încuviinţă ostaşul, dar o să fie.

Mazarin făcu o strâmbătură, care voia să spună: "Nu poartă încă pălăria roşie de cardinal". Apoi adăugă:

— Prin urmare, după părerea ta, prietene, domnul de Beaufort trebuie să scape.

— Sunt atât de pătruns de adevărul acestor spuse, monseniore, zise ostaşul, încât, dacă Eminenţa-Voastră mi-ar oferi în clipa de faţă locul domnului de Chavigny, adică locul de guvernator la Vincennes, n-aş primi în ruptul capului. A, a doua zi după Rusalii ar fi altceva.

Nimic nu convinge mai mult ca o neclintită convingere: ea are înrâurire chiar şi asupra acelor neîncrezători: şi Mazarin, departe de a fi neîncrezător, am spus că era superstiţios. Drept urmare, plecă tare îngândurat.

— Cărpănosul! mormăi un ostaş rezemat de perete. Măi Saint-Laurent, ăsta se preface că nu crede în vrăjitorul tău, numai ca să nu-ţi dea nimic drept răsplată; da' nici n-o să ajungă bine în cabinet la el, şi-o să se grăbească să tragă foloase de pe urma spuselor tale.

Într-adevăr, în loc să-şi continue calea spre camera reginei, Mazarin se întoarse în cabinetul lui şi, chemându-l pe Bernouin, îi porunci ca a doua zi în zori să trimită după ofiţerul care îl supraveghea pe domnul de Beaufort şi să fie trezit de îndată ce acesta va sosi.

Nu mai încăpea nici o îndoială, ostaşul cu pricina pusese degetul pe rana cea mai dureroasă a cardinalului. De cinci ani încheiaţi de când domnul de Beaufort se afla în temniţă, nu era zi în care Mazarin să nu cugete că dintr-o clipă în alta are să scape de acolo. Era cu neputinţa să ţii închis toată viaţa pe un nepot al lui Henric al IV-lea, mai ales când acest nepot al lui

Henric al IV-lea avea abia treizeci de ani. Dar, în orice chip ar fi scăpat din temniţă, cita ură trebuie să fi strâns el în captivitate împotriva celui căruia i-o datora; care îl azvârlise în temniţă pe când era bogat, viteaz, plin de glorie, iubit de femei şi temut de cei din jur, răpindu-i cei mai frumoşi ani din viaţă, căci a trăi după gratii nu înseamnă să trăieşti! În acest timp, Mazarin îndoi paza asupra domnului de Beaufort. Numai că era asemenea avarului din poveste, care nu putea să închidă ochii lângă comoara lui. Adesea, noaptea, tresărea de groază, visând că domnul de Beaufort a scăpat. Atunci cerea veşti despre el şi de fiece dată auzea cu durere ca întemniţatul joacă, bea, cânta, ceea ce era minunat; dar că în timp ce juca, bea şi cânta, se întrerupea mereu să jure că Mazarin are să-i plătească scump pentru toată această viaţă de petrecere pe care îl silea să şi-o încropească la Vincennes.

Gândul acesta nu-i dădu pace ministrului nici în somn, astfel că, la şapte dimineaţa, când Bernouin intră să-l trezească, cea dintâi vorbă a lui fu:

— Ei, ce e? Domnul de Beaufort a scăpat cumva de la Vincennes?

— Nu cred, monseniore, rosti Bernouin, al cărui calm oficial nu se dezminţea niciodată. Oricum, veţi avea veşti îndată, căci ofiţerul La Ramée, după care am trimis de dimineaţă la Vincennes, se află aici şi aşteaptă ordinele Eminenţei-Voastre.

— Deschide şi adu-l aici, zise Mazarin potrivindu-şi astfel pernele încât să-l poată primi stând în pat.

Ofiţerul intră. Era un vlăjgan voinic, cu faţa bucălată şi prietenoasă. Avea un aer liniştit, care îl îngrijoră pe Mazarin.

— Caraghiosul ăsta mi se pare un nătărău, murmură el pentru sine.

La Ramée aştepta tăcut, în picioare, lângă uşă.

— Apropie-te, domnule, zise Mazarin.

Ofiţerul se supuse.

— Ştii ce se vorbeşte pe aici? continuă cardinalul.

— Nu, monseniore.

— Ei bine, se vorbeşte că domnul de Beaufort va scăpa de la Vincennes, dacă n-a şi scăpat cumva.

Pe chipul ofiţerului se întipări cea mai adâncă uimire. În aceeaşi clipă îşi holbă ochii lui mici şi căscă o gură cât o şură ca să guste mai bine gluma pe care Eminenţa-Sa îi făcea cinstea să

i-o adreseze ; apoi, nemaifiind în stare să rămână serios faţă de o asemenea presupunere, izbucni în râs, un râs care îl făcea să se scuture tot, ca de friguri.

Mazarin, încântat de această ieşire cam nelalocul ei, îşi păstra totuşi aerul grav.

După ce La Ramée se sătură de râs şi se şterse la ochi, socoti că e timpul să vorbească şi să-şi ceară iertare pentru veselia lui lipsită de bunacuviinţa.

— Să scape, monseniore?! zise el. Să scape?! Dar Eminenţa-Voastră nu ştie unde se află închis domnul de Beaufort?

— Ba da, domnule, în turnul de la Vincennes, ştiu.

— Întocmai, monseniore, într-o încăpere cu zidurile groase de şapte picioare şi cu gratii în cruce la ferestre, groase cât braţul.

— Domnule, rosti Mazarin, cu răbdare străpungi orice ziduri şi cu un arc de ceasornic tai orice fel de gratii.

— Asta înseamnă că monseniorul uita că-l păzesc opt oameni, patru la uşă, patru chiar cu el în odaie şi că oamenii aceştia nu-l părăsesc nici o clipă.

— Dar iese din odaie, bate mingea!

— Monseniore, astea-s lucruri îngăduite întemniţaţilor. Totuşi, dacă Eminenţa-Voastră doreşte, va fi lipsit de ele.

— Nu, nicidecum, zise Mazarin, temându-se că, dacă l-ar lipsi de aceste plăceri şi dacă ar scăpa vreodată de la Vincennes, prizonierul ar fi şi mai pornit împotrivă-i. Vreau să ştiu doar cine îi ţine tovărăşie la joc?

— Ofiţerul de gardă, monseniore, ori chiar eu însumi, ori alţi întemniţaţi.

— Dar în timpul jocului nu se apropie cumva de ziduri?

— Monseniore, oare Eminenţa-Voastră nu cunoaşte aceste ziduri? Zidurile au şaizeci de picioare înălţime şi mă îndoiesc că domnul de Beaufort să fie atât de sătul de viaţă încât să vrea să-şi rupă gâtul sărind de la o asemenea înălţime.

— Hm! făcu cardinalul, care începea să se liniştească. Aşadar, ce crezi dumneata, dragă domnule La Ramée?...

— Că dacă domnul de Beaufort nu găseşte un mijloc să se preschimbe în pasăre, răspund de el.

— Ia aminte, mergi prea departe, îl preveni Mazarin. Domnul de Beaufort a spus ostaşilor care l-au dus la Vincennes

că s-a gândit adesea la cazul când va fi întemniţat şi că, în acest caz, are la îndemâna patruzeci de mijloace de evadare.

— Monseniore, răspunse La Ramée, dacă între aceste patruzeci ar fi fost măcar unul bun, ar fi scăpat de mult.

"Haide-haide, nu-i atât de nătărău cum credeam" – murmură Mazarin.

— De altfel, monseniorul uită că domnul de Chavigny e guvernator la Vincennes, continuă La Ramée şi că domnul de Chavigny nu se numără printre prietenii domnului de Beaufort.

— Da, dar domnul de Chavigny lipseşte uneori.

— Atunci când lipseşte, sunt eu acolo.

— Dar când lipseşti şi dumneata?

— Oh, când lipsesc eu, las în loc un flăcău care vrea să ajungă ofiţer al maiestăţii-sale şi care, vă asigur, îşi face datoria aşa cum trebuie. De trei săptămâni de când l-am luat pe lângă mine, doar pentru un singur lucru l-aş putea mustra, anume că se poartă prea aspru cu întemniţatul.

— Şi cine este acest cerber? întrebă Mazarin.

— Un oarecare Grimaud, monseniore.

— Ce făcea înainte să-l iei la Vincennes?

— Trăia pe undeva în provincie, după câte mi-a spus cel care mi l-a recomandat; a făcut pe acolo o boacănă din pricina necugetării lui şi cred că n-are de ce să fie supărat ştiindu-se la adăpost sub uniformă regelui.

— Şi cine ţi l-a recomandat?

— Intendentul ducelui de Grammont.

— Atunci, socoteşti că putem avea încredere în el?

— Ca în mine însumi, monseniore.

— Nu-i unul căruia îi place să trăncănească?

— Doamne Iisuse! Multă vreme l-am crezut mut, monseniore, fiindcă vorbeşte doar prin semne. Se pare că fostul stăpân l-a strunit aşa.

— Ei, bine, rosti cardinalul, spune-i, scumpe domnule La Ramée, că dacă se dovedeşte un paznic credincios şi de nădejde, o să închidem ochii asupra poveştii aceleia din provincie, o să-i dăm o uniformă care îl va face respectat, iar în buzunarele acestei uniforme va găsi şi vreo câţiva pistoli ca să bea în sănătatea regelui.

Mazarin se arăta foarte darnic în făgăduieli, era tocmai opusul acelui vrednic Grimaud, pe care îl lăuda La Ramée, căci el vorbea puţin şi urzea multe.

Cardinalul îi mai puse lui La Ramée o mulţime de întrebări asupra întemniţatului, vrând să afle cum e hrănit, cum trăieşte şi cum doarme, iar răspunsurile acestuia fură atât de mulţumitoare, încât era aproape liniştit când îi spuse că poate să plece.

Apoi, pentru că era nouă dimineaţa, se sculă, se parfumă, se îmbrăcă şi se duse la regină, ca să-i împărtăşească motivele pentru care nu a trecut să o vadă. Regina, care se temea tot atât de domnul de Beaufort, cel temut de însuşi cardinalul şi care era aproape tot atât de superstiţioasă ca şi el, îl puse să repete cuvânt cu cuvânt toate făgăduielile făcute de La Ramée şi toate laudele privitoare la ajutorul său. Şi după ce cardinalul sfârşi, murmură:

— Vai, domnule! De ce nu avem câte un Grimaud pe lângă fiecare prinţ!

— Răbdare, rosti Mazarin, cu zâmbetu-i de italian. Poate că o să ajungem şi la asta într-o zi; dar până atunci...

— Ei bine, până atunci?

— Voi lua măsurile de prevedere.

Şi scrisese pe loc lui d'Artagnan să se înapoieze în mare grabă.

Capitolul XIX Cum îşi petrecea vremea prinţul de Beaufort în turnul de la Vincennes

Întemniţatul ce-l speria până într-atât pe cardinal şi ale cărui mijloace de evadare tulburau liniştea întregii curţi, nu bănuia câtuşi de puţin spaima care cuprinsese Palatul Regal din pricina lui.

Se vedea păzit cu atâta străşnicie, încât îşi dăduse seama de zădărnicia oricărei încercări de evadare; toată răzbunarea lui se mărginea la cât mai multe blesteme şi ocări la adresa lui Mazarin. Se apucase să alcătuiască şi unele cuplete, dar se lăsase repede păgubaş. Într-adevăr, domnul de Beaufort, pe lângă faptul că nu-l înzestrase cerul cu darul versurilor, se

exprima de obicei şi în proză cu mare cazna. Din pricina asta, Blot, un cupletist al vremii, zicea despre el:

În luptă fulgeră şi tună
De vâra spaima în duşman,
Dar când grăieşte, nu-i a bună.
Ai şi văzut că-i gogoman.

Gaston la vorbă-i meşter mare
De parcă-i pică tot din cer.
De ce Beaufort ăst dar nu-l are?
De ce Gaston nu-i braţ de fier?

După această desluşire înţelege oricine de ce întemniţatul se mărginea la ocări şi la blesteme.

Ducele de Beaufort era nepot al lui Henric al IV-lea şi al Gabrielei d'Estrées, tot atât de bun, de viteaz, de mândru şi, mai ales, tot atât de gascon ca şi bunicul său, dar mult mai puţin învăţat. După ce fusese o bucată de vreme, la moartea regelui Ludovic al XIII-lea, favoritul, omul de încredere, într-un cuvânt primul la curte, într-o bună zi trebuise să cedeze locul lui Mazarin şi se văzuse al doilea; şi a doua zi, având nesăbuinţa să se supere de această schimbare şi neprevederea să şi spună acest lucru, regina porunci să fie arestat şi dus la Vincennes, de către acelaşi Guitaut pe care l-am cunoscut la începutul povestirii de faţă şi pe care vom avea prilejul să-l mai întâlnim. Bineînţeles, cine spune regina, spune Mazarin. În felul acesta, pe lângă faptul că scăpaseră de prezenţa şi de pretenţiile lui, nu trebuiau nici să mai ţină seama de el, oricât îl îndrăgea poporul şi astfel, de cinci ani îşi ducea viaţa într-o încăpere foarte puţin regală, în turnul de la Vincennes.

Acest răstimp, care ar fi cuminţit pe oricine în felul de a judeca lucrurile, afară de domnul de Beaufort, trecuse fără să săvârşească nici o schimbare în mintea sa. Un altul s-ar fi gândit, într-adevăr, că, dacă n-ar fi ajuns să-l înfrunte pe cardinal, să dispreţuiască prinţii şi să purceadă singur la drum,

fără alţi acoliţi, ca şi acei visători pe chipul cărora citeşti că-şi fac iluzii deşarte – după cum spune cardinalul de Retz – şi-ar fi câştigat, de cinci ani încoace, fie libertatea să, fie prieteni care să-l apere. Asemenea păreri nu-şi făcură loc pesemne nici de leac în cugetul prinţului, căruia lunga-i şedere dinapoia gratiilor îi sporise şi mai mult îndărătnicia şi cardinalul primea în fiece zi despre el veşti cum nu se poate mai neplăcute pentru Eminenţa-Sa.

După ce dăduse greş cu poezia, domnul de Beaufort se apucase de pictură. Desenă cu cărbune mutra cardinalului şi, cum talentu-i destul de mediocru în această artă nu-i îngăduia să ajungă la o prea mare asemănare, vrând să împrăştie orice îndoială asupra chipului zugrăvit, scria dedesubt: "*Ritratto deli illustrissimo facchino Mazarini".* Prevenit, domnul de Chavigny făcu o vizită ducelui şi-l rugă să-şi găsească un alt fel de a-şi petrece timpul, ori cel puţin să deseneze, fără să mai adauge şi explicaţii. A doua zi, pereţii erau plini de chipuri şi de explicaţii. Domnul de Beaufort, ca toţi întemniţaţii de altfel, semăna grozav cu copii, care se încăpăţânează să facă numai ce n-au voie.

Domnul de Chavigny fu prevenit şi despre această puzderie de chipuri în profil. Domnul de Beaufort, care nu se simţea prea sigur de sine ca să încerce a desena un chip văzut din faţă, îşi transformase odaia într-o adevărată sală de expoziţie. De astă dată, guvernatorul nu spuse nimic; dar într-una din zile, când domnul de Beaufort juca mingea, porunci să se şteargă cu buretele toate desenele şi să se văruiască pereţii.

Domnul de Beaufort mulţumi domnului de Chavigny pentru bunătatea de a-i oferi iarăşi putinţa să deseneze pe "pânze noi"; de astă dată împărţi pereţii odăii, sortind fiecare cadru câte unei împrejurări din viaţa lui Mazarin.

Cel dintâi trebuia să înfăţişeze pe prea-ilustra secătură Mazarin primind o bătaie zdravănă de la cardinalul Bentivoglio, în casa căruia fusese servitor.

În cel de-al doilea, prea-ilustra secătură Mazarin juca rolul lui Ignaţiu de Loyola, în tragedia cu acelaşi nume.

În cel de-al treilea, prea-ilustra secătură Mazarin fura locul de prim-ministru domnului de Chavigny, care era încredinţat că şi l-a dobândit pentru sine.

În sfârşit, în cel de-al patrulea, prea-ilustra secătură Mazarin nu voia să-i dea cearşafuri curate lui Laporte, valetul lui Ludovic al XIV-lea, zicând că, pentru un rege al Franţei, e destul dacă i se schimbă aşternutul odată la trei luni.

Erau compoziţii vaste, care întreceau în chip neîndoielnic talentul întemniţatului; din pricina asta se mulţumise doar să tragă cadrul şi să scrie sub fiecare câteva cuvinte lămuritoare.

Dar cadrele şi inscripţiile sale izbutiră să trezească nemulţumirea domnului de Chavigny, care îl preveni pe domnul de Beaufort că, dacă nu va renunţa la tablourile plănuite, nu-i va lăsa nimic la îndemâna ca să le poată duce la bun sfârşit. Domnul de Beaufort răspunse că, de vreme ce i se răpea posibilitatea să-şi facă un nume în oştire, el voia să-şi facă unul în pictură şi cum nu putea să fie un Bayard sau un Trivulce, ţinea să devină un Michelangelo sau un Rafael.

Într-una din zile, pe când domnul de Beaufort se plimba prin curtea închisorii, i se luă focul din vatră, tăciunii o dată cu focul, cenuşa odată cu tăciunii, astfel că la întoarcere nu mai găsi nimic care să-i poată sluji drept creion.

Domnul de Beaufort înjură, făcu o gălăgie nemaipomenită, urlă cât îl ţinu gura, zicând că voiau să-l lase să moară de frig şi de umezeală, aşa cum muriseră Puylaurens, mareşalul d'Ornano şi marele stareţ al Vendômei, la care domnul de Chavigny răspunse că n-avea decât să-şi dea cuvântul de cinste că va renunţa să mai deseneze, ori măcar să făgăduiască că nu va mai zugrăvi tablouri istorice şi numaidecât va primi lemne şi tot ce trebuie pentru foc. Domnul de Beaufort nu vroi să-şi dea cuvântul şi rămase fără căldură tot restul iernii.

Mai mult, în timpul uneia din plimbările sale, se răzuiră inscripţiile de pe pereţi şi odaia deveni iarăşi curată, fără urmă de mâzgălitura.

Atunci, domnul de Beaufort cumpără de la un paznic un câine numit Pistache; cum nimic nu se împotrivea ca întemniţaţii să aibă un câine, domnul de Chavigny încuviinţă ca Pistache să-şi schimbe stăpânul. Domnul de Beaufort rămânea uneori ceasuri întregi închis cu câinele în odaie. Era lesne de bănuit că întemniţatul folosea acest timp ca să-l dreseze pe Pistache, dar nimeni nu ştia cam ce anume ţinea să-l înveţe. Într-o bună zi, Pistache se dovedi îndeajuns de bine dresat. Domnul de Beaufort pofti pe domnul de Chavigny şi pe ofiţerii

de la Vincennes la o mare reprezentaţie în camera sa. Invitaţii sosiră; încăperea era luminată de lumânări, atâtea câte putuse procura domnul de Beaufort. Câinele urma să arate ce ştie.

Întemniţatul, cu o bucată de tencuială desprinsă din zid, trăsese pe jos, în mijlocul odăii, o linie lungă, albă, ca o coardă întinsă. La cea dintâi poruncă a stăpânului, Pistache se aşeza pe această linie, se ridică pe labele dinapoi şi ţinând între labele dinainte o nuia de scuturat haine, păşi în lungul liniei, cumpănindu-se în fel şi chip, aidoma unui dansator pe sârmă; apoi, după ce merse de două-trei ori de la un capăt la altul al liniei, înainte şi înapoi, aduse nuiaua domnului de Beaufort şi luă totul de la început, de astă dată fără nuiaua ce-i slujea de cumpănă.

Aplauzele copleşiră pe inteligentul Pistache.

Spectacolul era alcătuit din trei părţi: prima parte luând sfârşit, se trecu la cea de a doua. Mai întâi, câinele trebui să spună cât e ceasul. Domnul de Chavigny scoase ceasornicul şi îl arătă lui Pistache: era şase şi jumătate.

Pistache ridică şi lăsă laba de şase ori la rând, iar a şaptea oară rămase cu laba în aer. Cu neputinţă un răspuns mai lămurit, nici un cadran solar n-ar fi răspuns mai bine: cum ştie oricine, cadranul sola are cusurul că nu arată ora decât atâta vreme cât nu se ascunde soarele.

Apoi, trebuia să recunoască în faţa tuturor pe temnicerul cel mai bun din toate închisorile Franţei.

Câinele înconjură de trei ori adunarea şi după aceea se culcă în chipul cel mai cuviincios la picioarele domnului de Chavigny.

Domnul de Chavigny se strădui să se arate încântat de această glumă şi râse cam acru. După câteva clipe îşi muşcă buzele şi încruntă din sprâncene.

În sfârşit, domnul de Beaufort îi puse lui Pistache o întrebare foarte greu de dezlegat şi anume: cine era cel mai mare tâlhar din lume?

De astă dată, Pistache făcu înconjurul odăii, fără să se oprească însă în faţa nimănui şi, ducându-se la uşă, se apucă să schelălăie şi să râcâie cu ghearele.

— Iată, domnilor, rosti prinţul, acest câine vrednic nu găseşte aici ceea ce i-am cerut şi vrea să caute afară. Dar fiţi liniştiţi, asta nu o să vă lipsească de răspunsul lui. Pistache,

prietene, continuă prinţul. Vino încoace! Câinele se supuse şi prinţul urmă: Cel mai mare tâlhar din lume e oare Le Camus, secretarul regelui, care a venit la Paris cu douăzeci de livre şi astăzi are zece milioane?

Câinele clătină din cap în semn că nu.

— Atunci, zise prinţul, e oare ministrul de finanţe, d'Emery, care, atunci când şi-a însurat fiul, pe domnul Thoré, i-a dăruit un venit de trei mii de livre pe an şi un palat pe lângă care palatul Tuileries pare un bordei, iar Luvrul o cocioabă?

Câinele dădu din cap a împotrivire.

— Nici el nu este, reluă prinţul. Ei, să ne gândim bine; n-o fi cumva *l'illustrisimo facchino* Mazarini di Piscina, ia spune?

Câinele dădu din cap cu disperare de vreo opt-zece ori la rând în semn de încuviinţare.

— Domnilor, vedeţi singuri, zise domnul de Beaufort către cei de faţă, care de astă dată nu se încumetaseră nici măcar să zâmbească. *L'illustrissimo facchino* Mazarini di Piscina e cel mai mare tâlhar din lume; cel puţin aşa spune Pistache. Să trecem acum la altceva. Domnilor, glăsui prinţul de Beaufort, folosindu-se de tăcerea deplină aşternută pentru a începe cea de a treia parte a programului. Vă aduceţi aminte că ducele de Guise învăţase toţi câinii din Paris să facă tumbe pentru domnişoara de Pons, pe care o proclamase frumoasa frumoaselor! Ei bine, domnilor, asta nu înseamnă nimic, fiindcă aceşti câini se supuneau maşinal, habar n-aveau să facă vreo *disidenţa* (Domnul de Beaufort voia să spună: diferenţă) între cei care meritau şi cei care nu meritau osteneala lor. Pistache vă va arăta, dumneavoastră ca şi domnului guvernator, că e cu mult deasupra semenilor săi. Domnule de Chavigny, fiţi bun şi daţi-mi bastonul dumneavoastră.

Domnul de Chavigny îi întinse domnului de Beaufort bastonul.

Acesta îl ţinu orizontal, cam la un picior deasupra podelei.

— Pistache, prietene, vorbi el, fă-mi plăcerea şi sari pentru doamna de Montbazon.

Toată lumea pufni în râs: se ştia că în clipa arestării, domnul de Beaufort era amantul recunoscut al doamnei de Montbazon. Pistache, fără să facă nazuri, sări bucuros peste baston.

— Hm! mormăi domnul de Chavigny. Mi se pare că Pistache nu se deosebeşte cu nimic de semenii săi, atunci când săreau pentru domnişoara de Pons.

— Răbdare, spuse prinţul. Pistache, prietene, sări pentru regină.

Şi săltă bastonul cu o şchioapă mai sus.

Câinele sări îndată, plin de bună-cuviinţă.

— Pistache, prietene, urmă prinţul, ridicând bastonul cu vreo două şchioape, sări pentru rege.

Câinele îşi făcu vânt şi, în ciuda înălţimii, trecu cu aceeaşi uşurinţă pe deasupra bastonului.

— Şi acum, luaţi aminte, îi preveni domnul de Beaufort, lăsând bastonul până aproape de podea. Pistache, prietene sări pentru *l'illustrissimo facchino* Mazarini di Piscina.

Câinele se întoarse cu coada la baston.

— Ei, ce-i cu asta? făcu domnul de Beaufort, descriind cu bastonul o jumătate de cerc şi purtându-l de la coadă la botul câinelui, astfel ca să-l vadă din nou. Sări odată, domnule Pistache!

Numai că Pistache se întoarse cu coada la baston, ca şi întâia oară.

Domnul de Beaufort repetă mişcarea şi îndemnul de adineauri, dar acum Pistache ajunsese la capătul răbdării, căci se aruncă plin de furie asupra bastonului şi, smulgându-l din mâinile prinţului, îl sfărâma între dinţi.

Domnul de Beaufort îi luă amândouă bucăţile din gură şi le întinse domnului de Chavigny cu cea mai mare seriozitate, cerându-i stăruitor iertare şi adăugând că petrecerea din acea seară a luat sfârşit; dar, dacă are bunăvoinţă, să-l viziteze din nou peste trei luni, căci Pistache va învăţa până atunci şi alte lucruri.

După trei zile Pistache fu otrăvit.

Căutară vinovatul; numai că, după cum lesne se poate ghici, vinovatul rămase necunoscut. Domnul de Beaufort se îngriji să fie aşezat într-un mormânt pe piatra căruia stătea scris:

"Aici zace Pistache, unul dintre cei mai inteligenţi câini din câţi au fost vreodată."

Nimeni nu putea să spună nimic faţă de aceste cuvinte de laudă; şi domnul de Chavigny nu avu motiv să-l împiedice.

În schimb, prinţul începu atunci să strige în gura mare că au încercat pe seama câinelui otravă de care plănuiau să se slujească împotriva lui şi, într-o zi, după masa de seară, se trânti în pat, plângându-se de dureri în pântece şi susţinând că Mazarin a poruncit să fie otrăvit.

Această nouă năzbâtie ajunse la urechile cardinalului şi-l îngrozi. Turnul de la Vincennes era socotit că foarte dăunător sănătăţii: doamna de Rambouillet spusese că odaia în care s-au sfârşit Puylaurens, mareşalul d'Ornano şi marele stareţ al Vendômei e otravă curată şi vorba ajunsese de pomină. Din pricina asta porunci ca întemniţatul să nu pună nimic în gură până nu i se gustă vinul şi mâncarea. Şi atunci încredinţară lui La Ramée sarcina asta.

Totuşi, domnul de Chavigny nu-i ierta prinţului necuviinţele pe care nevinovatul Pistache le şi ispăşise. Domnul de Chavigny era unul dintre oamenii răposatului cardinal, se zicea chiar că e fiul său; aşa că se pricepea un pic la tiranie: căută să-i dea prilej de ceartă domnului de Beaufort, îi luă cuţitele de fier şi furculiţele de argint pe care i le lăsase până atunci, dându-i în schimb cuţite de argint şi furculiţe de lemn. Domnul de Beaufort nu întârzie să se plângă; domnul de Chavigny îi trimise vorbă că, după cum a aflat, cardinalul spusese doamnei de Vendôme că fiul ei va rămâne toată viaţa în turnul de la Vincennes şi s-a temut să nu-i treacă prin minte să se omoare la auzul cumplitei veşti. Cincisprezece zile mai târziu, domnul de Beaufort găsi două şiruri de copăcei cât degetul sădiţi pe marginea drumului care ducea la locul unde se juca cu mingea; întrebă ce era cu ei şi i se răspunse că au fost sădiţi pentru el, ca să aibă umbră într-o bună zi. În sfârşit, într-o dimineaţă, grădinarul veni să-l caute, şi, cu aerul că ţine să-i facă o plăcere, îl vesti că se duce să semene pentru el câteva brazde de sparanghel. Or, toată lumea ştie, sparanghelul semănat astăzi se culege abia după patru ani, iar pe atunci, când grădinăritul era abia la început, poate şi după cinci ani. Atâta grijă îl scoase din fire pe domnul de Beaufort.

Drept urmare, cugetă că ar fi timpul să recurgă la unul din cele patruzeci de mijloace de evadare ce-i stăteau la îndemână şi încercă întâi pe cel mai simplu, adică să-l cumpere pe La

Ramée; dar acesta plătise o mie cinci sute de scuzi pentru slujba sa şi ţinea la ea ca la ochii din cap. De aceea, în loc să primească propunerile întemniţatului, alergă să-l prevină pe domnul de Chavigny; domnul de Chavigny postă numaidecât opt oameni în odaia prinţului, îndoi numărul santinelelor şi întrei numărul posturilor de pază. Din acea clipă, prinţul nu se mai putu mişca decât ca regii, la teatru, pe scenă, cu patru oameni în faţă şi patru în spate, fără să-i mai punem la socoteală pe cei care închideau alaiul.

La început, domnul de Beaufort făcu mare haz de aceste măsuri severe, care îi mai alungau plictiseala. Şi repetă până îl duru gura: "Asta îmi place, mă *înveliseşte".* (Domnul de Beaufort voia să spună: mă înveseleşte, dar ştim că adeseori se exprima anapoda.) Apoi adăugă: "De altfel, dacă aş vrea să scap de cinstea pe care mi-o faceţi, mai am încă treizeci şi nouă de mijloace de evadare la îndemâna".

Curând totul ajunse să-l sâcâie grozav. Din fanfaronadă, se ţinu tare şase luni, dar după aceea, văzând mereu opt oameni aşezându-se atunci când se aşeza el şi ridicându-se odată cu el, începu să încrunte din sprâncene şi să ţină socoteala zilelor.

Această nouă persecuţie avu darul să stârnească o nouă pornire de ură împotriva lui Mazarin. Prinţul înjura de dimineaţă până seara, spunând mereu că o să facă tocană de urechi mazarineşti.

Şi-l băgă în sperieţi: cardinalul, care ştia tot ce se petrece la Vincennes, îşi înfunda fără voie pălăria-i roşie pe cap, de-i ajungea până la bărbie.

Într-una din zile, domnul de Beaufort adună ostaşii ce-l păzeau şi, în ciuda caznei cu care se exprima şi care devenise proverbială, le ţinu următoarea cuvântare, ce-i drept, dinainte pregătită:

— Domnilor, începu el, veţi îngădui ca un nepot al vrednicului rege Henric al IV-lea să fie supus la ocări şi silinţe (el voia să spună: umilinţe). Pe toţi dracii, vorbă lui bunicu-meu, eu aproape c-am domnit în Paris! Am vegheat cândva asupra regelui şi a unchiului său, Prinţul. Regina mă răsfăţa pe atunci şi mă numea cel mai de vază om din regat. Domnilor, scoateţi-mă de aici: mă duc la Luvru şi-l strâng de gât pe Mazarin; voi veţi fi garda mea, am să vă fac pe toţi ofiţeri şi-am să vă umplu de bani. Pe toţi dracii, ce mai staţi !

Dar, oricât de mişcătoare ar fi fost, cuvântarea nepotului lui Henric al IV-lea nu înduioşă aceste inimi de piatră. Nimeni nu se clinti din loc; şi domnul de Beaufort, văzând asta, le spuse că sunt cu toţii nişte ticăloşi, făcându-şi-i astfel duşmani aprigi.

Câteodată, când domnul de Chavigny venea să-l vadă, ceea ce îşi amintea de două-trei ori pe săptămână, prinţul se folosea de acest prilej ca să-l ameninţe.

— Ce-ai face dumneata, domnule, îi spunea el, dacă într-o bună zi ai vedea apărând o armată de parizieni, înarmaţi până în dinţi, care ar veni să mă scape?

— Monseniore, răspunse domnul de Chavigny, înclinându-se adânc în faţa prinţului, sus, pe metereze, am douăzeci de tunuri şi, în întărituri, am pulbere pentru treizeci de mii de lovituri. Aş pune tunurile pe ei.

— Da, dar după aceste treizeci de mii de lovituri, ei ar cuceri turnul şi turnul odată cucerit, aş fi silit să-i las să te spânzure, ceea ce, desigur, m-ar mâhni nespus.

Şi, la rândul său, prinţul se înclină în faţa domnului de Chavigny cu cea mai mare politeţe.

— În schimb, monseniore, urmă domnul de Chavigny, când cel dintâi neisprăvit dintr-ăştia ar trece pragul temniţei, ori ar pune piciorul pe întărituri, eu aş fi silit, spre marea mea părere de rău, să vă răpun cu mâna mea, întrucât mi-aţi fost dat în seamă trebuie să vă predau mort sau viu.

Şi făcu o nouă plecăciune alteţei-sale.

— Da, replică domnul de Beaufort, dar cum e neîndoios că aceşti oameni de ispravă n-au să vină aici decât abia după ce l-au spânzurat pe domnul Giulio Mazarini, te-ai feri ca de foc să ridici mâna asupra mea şi m-ai lăsa în viaţă, de teamă ca parizienii să nu te lege de cozile a patru cai, lucru mult mai neplăcut decât spânzurătoarea, nici vorbă.

Aceste glume dulci-acrişoare continuau astfel zece minute, un sfert de ceas, douăzeci de minute cel mult, dar de fiece dată sfârşeau în chipul următor: domnul de Chavigny, întorcându-se spre uşă, strigă :

— Hei, La Ramée!

Acesta intră îndată.

— La Ramée, zicea domnul de Chavigny, ţi-l dau în seamă în chip deosebit pe domnul de Beaufort: poartă-te faţă de dânsul

cu tot respectul cuvenit rangului şi numelui său şi, în acest scop, nu-l pierde o clipă din ochi.

Apoi plecă, salutându-l pe domnul de Beaufort cu o politeţe plină de ironie, care îl făcea să turbeze de furie.

La Ramée devenise astfel comeseanul ducelui, un paznic veşnic prezent, umbra lui: dar, trebuie spus, tovărăşia lui La Ramée, om de viaţă, băutor vestit, mare jucător de minge şi băiat bun, la urma urmei, căruia domnul de Beaufort nu-i găsea decât un singur cusur, anume că nu se lăsa cumpărat, se dovedi pentru duce mai curând un prilej de petrecere decât de plictiseală.

Din nefericire, nu tot astfel stăteau lucrurile şi pentru jupân La Ramée; şi cu toate că preţuia oarecum cinstea de a fi închis împreună cu un om atât de însemnat, plăcerea de a vieţui în preajma nepotului lui Henric al IV-lea nu se asemuia cu aceea pe care ar fi simţit-o ducându-se din când în când să-şi vadă familia.

Poţi fi un straşnic slujitor al regelui şi în acelaşi timp un bun soţ şi părinte. Or, jupân La Ramée îşi iubea nespus nevasta şi copiii, pe care se mulţumea să-i zărească de pe culmea meterezelor, atunci când veneau să se plimbe de cealaltă parte a şanţurilor, anume ca să-i dăruiască această mângâiere părintească şi conjugală; hotărât, asta însemna prea puţin pentru el şi La Ramée simţea că voioşia-i obişnuită, pe care o socotise drept cauză a sănătăţii sale, fără să cugete că, dimpotrivă, nu era poate decât urmarea firească a acesteia, n-are să ţină piept prea multă vreme unor asemenea condiţii de viaţă. Această convingere nu făcu decât să se întărească în mintea sa, când, treptat-treptat, relaţiile dintre domnul de Beaufort şi domnul de Chavigny înăsprindu-se din ce în ce mai mult, cei doi încetară să se mai vadă. La Ramée simţi atunci că răspunderea apasă şi mai greu pe capul lui şi cum, pe bună dreptate, potrivit motivelor arătate, căută o uşurare, primi foarte bucuros propunerea prietenului său, intendentul mareşalului de Grammont, de a-i da un ajutor; vorbise numaidecât despre asta cu domnul de Chavigny, care spusese că nu are nimic împotrivă, cu condiţia ca omul să-i fie pe plac.

Socotim cu totul de prisos să facem cititorului portretul fizic şi moral al lui Grimaud: dacă, aşa cum nădăjduim, n-a uitat cu desăvârşire partea întâi a povestirii de faţă, trebuie să fi păstrat

o amintire îndeajuns de limpede despre acest vrednic personaj, a cărui singură schimbare era că avea douăzeci de ani mai mult: fapt ce-l făcuse şi mai posomorât şi mai tăcut, deşi Athos, de când el însuşi se schimbase, îi îngăduia să vorbească.

Dar în această perioadă de vreme se împlineau doisprezece sau cincisprezece ani de când Grimaud tăcea şi o deprindere veche de doisprezece sau cincisprezece ani devine o a doua natură.

Capitolul XX Grimaud intră în slujbă

Aşadar, Grimaud se înfăţişă, cu mutra lui vrednică de încredere, în turnul de la Vincennes. Domnul de Chavigny se mândrea cu faptul că ochiul nu-l înşală niciodată; ceea ce putea să te facă să-l crezi într-adevăr fiul cardinalului de Richelieu, care avusese şi el această pretenţie o viaţă întreagă. Îl cercetă cu luare-aminte şi ajunse la părerea că sprâncenele împreunate, buzele subţiri, nasul coroiat şi pometţii ieşiţi în afară ai lui Grimaud erau indicii pe deplin convingătoare. Nu-i spuse decât douăsprezece cuvinte, iar Grimaud, drept răspuns, rosti doar patru.

— Uite un băiat de ispravă, l-am cântărit eu din capul locului! glăsui domnul de Chavigny. Du-te să te vadă şi domnul La Ramée şi spune-i că, în ce mă priveşte, n-am nimic de zis.

Grimaud se răsuci pe călcâie şi plecă să înfrunte cercetarea mult mai amănunţită a lui La Ramée. Asta din pricină că domnul de Chavigny ştia că poate să se bizuie pe La Ramée, iar acesta voia să se poată bizui pe Grimaud.

Grimaud avea tocmai însuşirile menite să câştige încrederea unui paznic dornic de ajutor; şi, după o mie de întrebări, la care abia deschise gura să răspundă, La Ramée, fascinat de această zgârcenie de vorbă, îl şi primi în slujbă.

— Consemnul? întrebă Grimaud.

— Iată-l: să nu laşi niciodată întemniţatul singur, să-i iei orice obiect ascuţit ori tăios, să-l împiedici să facă semne cuiva dinafară şi să vorbească prea mult cu paznicii.

— Asta-i tot? întrebă Grimaud.

— Deocamdată, răspunse La Ramée. Orice schimbare, în cazul când s-ar ivi, va aduce cu sine un nou consemn.

— Bine, zise Grimaud.

Şi intră la domnul de Beaufort.

Acesta tocmai se pregătea să-şi pieptene barba pe care şi-o lăsase să crească mare, ca şi părul, vrând să-l zădărească pe Mazarin cu mizeria în care trăieşte şi cu halul în care a ajuns să arate. Dar întrucât cu vreo câteva zile mai înainte crezuse că zăreşte de sus, de la fereastra turnului, în fundul unei trăsuri, pe frumoasa doamnă de Montbazon, a cărei amintire îi era şi acum scumpă, nu ţinea să arate pentru ea aşa cum voia să arate pentru Mazarin; şi în nădejdea că o va revedea, ceruse şi căpătase un pieptăne de plumb.

Domnul de Beaufort ceruse un pieptene de plumb, deoarece, ca toţi bărbaţii blonzi, avea barbă roşcată şi, mulţumită pieptenului, o făcea ceva mai închisă la culoare.

În clipa când trecu pragul încăperii, Grimaud văzu pieptenul, pe care prinţul tocmai îl pusese pe masă, şi-i înşfăcă îndată cu plecăciune.

Prinţul se uită uimit la această arătare ciudată.

Arătarea vâri pieptenul în buzunar.

— Hei, ce mai e şi asta? izbucni ducele. Şi cine-i ticălosul ăsta? Grimaud nu scoase o vorbă, ci doar făcu o nouă plecăciune.

— Eşti mut? strigă ducele.

Grimaud făcu semn că nu.

— Atunci cine eşti? Răspunde, îţi poruncesc! pufni ducele.

— Paznic, zise Grimaud.

— Paznic?! ţipă ducele. Doar mutra asta fioroasă îmi mai lipsea din colecţie! Hei! La Ramée! Să vină cineva!

La Ramée se arătă numaidecât; spre ghinionul prinţului, bizuindu-se pe Grimaud, era pe cale să plece la Paris. Tocmai coborâse în curte şi urcă supărat în turn.

— Ce doriţi, monseniore? întrebă el.

— Cine e acest netrebnic, care îmi ia pieptenul şi şi-l înfundă în buzunar? izbucni domnul de Beaufort.

— Unul dintre paznicii dumneavoastră, monseniore, un flăcău de ispravă, pe care îl veţi preţui ca şi domnul de Chavigny sau ca mine, vă asigur.

— De ce mi-a luat pieptenul?

— Într-adevăr, se miră La Ramée. De ce ai luat pieptenul monseniorului?

Grimaud scoase pieptenul din buzunar, îşi trecu degetul peste dinţii mari şi arătându-i, se mulţumi să rostească un singur cuvânt:

— Ascuţit.

— Chiar aşa, încuviinţă La Ramée.

— Ce spune dobitocul ăsta? întrebă ducele.

— Că orice obiect ascuţit e interzis monseniorului de către rege.

— Aha! se înfurie ducele. Eşti nebun, La Ramée. Doar tu singur mi-ai dat pieptenul.

— Şi-am săvârşit o mare greşeală, monseniore, căci în felul acesta am călcat consemnul.

Ducele se uită furios la Grimaud, care dăduse pieptenul lui La Ramée.

— Prevăd că netotul ăsta are să mă sâcâie grozav, murmură ducele.

Într-adevăr, în temniţă nu se poate să o scalzi. Totul – oameni şi lucruri deopotrivă – îţi e sau prieten sau duşman; îndrăgeşti sau urăşti, câteodată cu îndreptăţire, dar de cele mai multe ori din instinct. Or, acest motiv nespus de simplu, anume că Grimaud plăcuse din prima clipă domnului de Chavigny şi lui La Ramée, preschimba ceea ce guvernatorul şi ofiţerul socoteau drept calităţi în tot atâtea cusururi în ochii întemniţatului, făcându-l nesuferit de la bun început domnului de Beaufort.

Totuşi, Grimaud nu ţinu să se ia în beţe cu întemniţatul chiar din prima zi; el avea nevoie ca acesta să-l privească nu cu o silă întâmplătoare, ci cu o ură aprigă şi neîmpăcată. De aceea se retrase, lăsând în loc patru ostaşi, care tocmai isprăviseră cu masa, aşa că puteau să reia veghea în preajma prinţului. La rândul său, prinţul plănuia o nouă şotie, la care ţinea mult: ceruse raci pentru masa de a doua zi şi cugetă să-şi petreacă vremea întocmind o spânzurătoare, pentru a spânzura în mijlocul odăii pe cel mai frumos. Culoarea roşie pe care urma să o capete racul la fiert ar fi risipit orice îndoială asupra tâlcului lucrurilor şi astfel ar fi avut plăcerea să-l spânzure pe cardinal în acest chip, aşteptând să fie spânzurat în realitate, fără ca nimeni să poată spune că a spânzurat altceva decât un rac.

Ziua se scurse cu pregătirile. În temniţă se întâmpla să dai în mintea copiilor şi domnul de Beaufort, cu firea lui, era înclinat să ajungă aici mai repede ca oricare altul. Se duse să se plimbe ca de obicei, rupse doua sau trei crenguţe, ce urmau să aibă rolul lor în ceea ce punea la cale, şi, după o îndelungă căutare, găsi un ciob de sticlă, lucru ce păru să-l bucure peste măsură. După ce se întoarse în odaie, îşi rupse batista fâşii-fâşii.

Nici unul din aceste amănunte nu scapă ochiului scrutător al lui Grimaud.

A doua zi de dimineaţa, spânzurătoarea era gata şi, spre a o fixa în mijlocul încăperii, domnul de Beaufort se apucă să-i ascută piciorul cu ciobul de sticlă. La Ramée îl urmărea plin de curiozitate, ca un tată care nădăjduieşte că va descoperi poate o jucărie nouă pentru copiii săi; cei patru ostaşi îl priveau cu un aer posac care, atunci că şi acum, e trăsătura principală a fizionomiei ostaşului. Grimaud intră pe uşă tocmai când prinţul lăsa din mână ciobul de sticlă, deşi nu terminase încă să ascută piciorul spânzurătorii, vrând să lege funia de cârpa la celălalt capăt.

Aruncă spre Grimaud o uitătură în care tot se mai citea o fărâmă din supărarea din ajun, dar cum era mai dinainte grozav de mulţumit de rezultatul neîndoios al noii sale născociri, nu catadicsi să-l mai bage în seamă. Numai că, după ce meşteri un nod marinăresc la un capăt al funiei de cârpă şi un laţ la celălalt capăt şi după ce cătă spre castronul cu raci, alegându-l din ochi pe cel mai arătos, se întoarse să ia ciobul de sticlă. Ciobul dispăruse.

— Cine mi-a luat ciobul? întrebă prinţul, încruntând sprânceana.

Grimaud făcu semn că el.

— Cum? Tot tu?! Şi de ce, mă rog?

— Da, interveni La Ramée. De ce ai luat alteţii-sale ciobul de sticlă?

Grimaud, care ţinea ciobul în mână, îşi trecu degetul peste muchia-i ascuţită şi zise:

— Tăios.

— Adevărat, monseniore, încuviinţă La Ramée. Eh, la naiba! Am găsit un flăcău de nepreţuit!

— Domnule Grimaud, glăsui prinţul, în interesul dumitale, te conjur, ai grijă şi ţine-te cât mai departe de mine.

Grimaud făcu o plecăciune şi se retrase în fundul odăii.

— Liniştiţi-vă, liniştiţi-vă, monseniore, interveni La Ramée. Am să ascut piciorul spânzurătorii cu briceagul meu.

— Dumneata? râse prinţul.

— Da, eu. Nu aceasta vă e dorinţa?

— Fără îndoială.

— Poftim! zise domnul de Beaufort. Aşa, va fi ceva şi mai şi. Poftim, dragul meu La Ramée!

La Ramée, care nu pricepuse nimic din exclamaţia prinţului, se apucă şi ascuţ piciorul spânzurătorii cu cea mai mare sârguinţa.

— Acum, spuse prinţul, fă-mi o scobitură aici, în pardoseală; eu aduc osânditul.

La Ramée se lăsă într-un genunchi şi făcu o scobitură în pardoseală. În acest timp, prinţul atârna degrabă racul în laţ.

După aceea înfipse spânzurătoarea în mijlocul încăperii şi se porni să râdă cu hohote.

La Ramée râse cu poftă şi el, deşi habar nu avea de ce râde, iar ostaşii îi ţinură isonul.

Singur Grimaud nu râse.

Apropiindu-se de La Ramée şi arătând spre racul ce se legăna în laţ, Grimaud spuse:

— Cardinalul!

— Spânzurat de alteţa-sa prinţul de Beaufort! adăugă prinţul, râzând mai încântat că oricând. Şi de jupân Jacques-Chrysostome La Ramée, slujitor al regelui.

La Ramée scoase un strigăt de groază, se repezi şi smulse spânzurătoarea, o făcu pe loc fărâme şi aruncă totul pe fereastră. Era gata să facă la fel şi cu racul, până într-atât se pierduse cu firea, dar Grimaud i-l luă din mână.

— Bun de mâncat, zise el.

Şi puse racul în buzunar.

De astă dată prinţul se bucură atâta de această scenă, încât aproape că-l iertă pe Grimaud pentru rolul pe care îl jucase. Dar mai târziu, peste zi, cugetă la intenţia paznicului şi, găsind că ea ascundea în fond numai răutatea, simţi o şi mai aprigă ură faţă de el.

Spre disperarea fără de margini a lui La Ramée, povestea cu racul făcu vâlva în temniţă, ba chiar şi dincolo de zidurile ei. Domnul de Chavigny, care în adâncul inimii sale nu-l suferea

deloc pe cardinal, avu grijă să povestească întâmplarea la doi-trei prieteni bine intenţionaţi şi aceştia o răspândiră cât ai bate din palme.

Asta dădu temei domnului de Beaufort să se simtă minunat vreo două-trei zile.

În răstimpul acesta, prinţul băgase de seamă că printre ostaşii de gardă se află unul cu o mutră cumsecade şi căută cu atât mai mult să-l câştige de partea sa, cu cât Grimaud îi era tot mai nesuferit. Într-o dimineaţă, când îl prinse singur şi ajunse să-i vorbească între patru ochi, Grimaud se arătă în prag, văzu ce se petrece şi apoi, apropiindu-se respectuos apucă ostaşul de braţ.

— Ce mai vrei de la mine? se răsti domnul de Beaufort.

Grimaud îl duse pe ostaş patru paşi mai încolo şi-i arătă uşa.

— Pleacă! zise el.

Ostaşul se supuse.

— Ei, dar mă scoţi din sărite! izbucni prinţul. Am să te învăţ eu minte!

Grimaud făcu o adâncă plecăciune.

— Am să-ţi rup oasele, iscoadă! strigă prinţul, ieşindu-şi cu totul din fire.

Grimaud se înclină şi se dădu câţiva paşi înapoi.

— Am să te strâng de gât cu mâinile mele, iscoadă! urmă prinţul.

Grimaud se înclină, trăgându-se îndărăt încă câţiva paşi.

— Şi asta, zise prinţul, cugetând că e mai bine să nu se mai amâne lucrurile, acum numaidecât.

Întinse mâinile crispate spre Grimaud, care se mulţumi să-l împingă pe ostaş afară şi să trântească uşa după el.

În aceeaşi clipă simţi mâinile prinţului lăsându-i-se pe umeri ca nişte cleşti de fier; în loc să se apere sau să strige, el se mărgini să ducă încetişor degetul la buze şi, cu un fermecător zâmbet pe faţă, rosti doar atât:

— Stt!

Un asemenea gest, un asemenea zâmbet, un asemenea cuvânt era ceva atât de neobişnuit din partea lui Grimaud încât alteţa sa se opri dintr-o dată, în culmea uimirii. Grimaud se folosi de această clipă spre a scoate din căptuşeala hainei o fermecătoare scrisoare, cu pecete aristocratică, căreia

îndelungata şedere într-un asemenea loc nu-i putuse răpi cu desăvârşire parfumul şi i-o întinse prinţului fără o vorbă.

Acesta, din ce în ce mai uimit, îl lăsă pe Grimaud, luă plicul şi, recunoscând scrisul, strigă:

— De la doamna de Montbazon?

Grimaud dădu din cap a încuviinţare. Ducele rupse plicul într-o clipită, îşi trecu mâna peste ochi, într-atât era de tulburat şi citi cele ce urmează:

"Scumpul meu prinţ,

Poţi avea deplină încredere în viteazul ce-ţi va înmâna această scrisoare, căci este valetul unui gentilom devotat nouă, care ne-a garantat pentru el, întrucât l-a slujit cu credinţă douăzeci de ani. S-a învoit să devină ajutorul paznicului dumitale şi să stea închis împreună cu dumneata la Vincennes pentru a-ţi pregăti şi înlesni fugă, pe care noi o punem la cale.

Clipa eliberării se apropie; ai răbdare şi curaj, gândeşte-te că în ciuda timpului şi absenţei dintre noi, toţi prietenii ţi-am păstrat aceleaşi sentimente de odinioară.

A dumitale veşnic iubitoare,

MARIE DE MONTBAZON"

"P. S. *Semnez cu numele întreg, căci aş da dovadă de prea multă vanitate, închipuindu-mi că, după cinci ani, m-ai mai recunoaşte după iniţiale."*

Ducele rămase buimac o clipă. Ceea ce căuta zadarnic de cinci ani încheiaţi, adică un om care să-l slujească, un ajutor, un prieten, îi pică din cer în momentul când se aştepta mai puţin. Se uită cu uimire la Grimaud, apoi îşi întoarse ochii asupra scrisorii, pe care o citi din nou de la un cap la altul.

— Oh! Scumpă Marie! murmură el, după ce sfârşi de citit. Va să zică pe ea am zărit-o în fundul trăsurii! Cum, se mai gândeşte încă la mine, după cinci ani de despărţire? Drace, iată o credinţă cum nu ţi-e dat să găseşti decât în *Astrrea.*

Apoi se întoarse spre Grimaud.

— Şi tu, bravul meu, adăugă prinţul, te învoieşti să ne ajuţi?

Grimaud făcu semn că da.

— Pentru asta ai venit aici?

Grimaud repetă acelaşi semn.

— Şi eu care voiam să te strâng de gât! exclamă domnul de Beaufort.

Grimaud începu să zâmbească.

— Stai puţin, zise prinţul.

Şi se apucă să se scotocească prin buzunare.

— Aşteaptă, urmă el, luând de la început scotoceala care se dovedise zadarnică. Nu trebuie să se spună că un asemenea devotament faţă de un nepot al lui Henric al IV-lea a rămas nerăsplătit.

Stăruinţa domnului de Beaufort dovedea cele mai bune intenţii din lume. Numai că una din măsurile de prevedere ce se luau la Vincennes era să nu se lase bani asupra întemniţaţilor.

Drept care, văzând dezamăgirea prinţului, Grimaud scoase din buzunar şi-i întinse o pungă plină cu aur.

— Iată ce căutaţi, zise el.

Prinţul deschise punga, pe care vru s-o golească în mâinile lui Grimaud, dar acesta clătină din cap.

— Vă mulţumesc, monseniore, şopti el, dându-se înapoi. Am fost răsplătit.

Domnul de Beaufort trecea din surpriză în surpriză.

Atunci îi întinse mâna şi Grimaud se apropie şi i-o sărută, plin de respect. Purtarea aleasă a lui Athos avusese o vădită înrâurire asupra lui Grimaud.

— Şi acum, ce trebuie să fac? întrebă prinţul.

— E unsprezece dimineaţa, rosti Grimaud. La două după-amiază monseniorul să ceară să joace o partidă în curte cu La Ramée şi, în timpul jocului, să trimită două-trei mingi peste zid.

— Bine şi după aceea?

— După aceea... Monseniorul se va apropia de zid şi va striga la omul care curăţă şanţul să-i arunce mingile înapoi.

— Înţeleg, zise prinţul.

Chipul lui Grimaud păru să oglindească o vie mulţumire: zgârcenia cu care vorbea de obicei ar fi preschimbat aceasta convorbire într-o adevărată caznă pentru el.

Făcu o mişcare, ca şi cum ar fi vrut să plece.

— Prin urmare, nu vrei să primeşti nimic de la mine? întrebă prinţul.

— Aş dori ca monseniorul să-mi făgăduiască ceva.

— Ce anume? Vorbeşte.

— Vedeţi, când vom scăpa de aici, eu voi fi mereu şi peste tot cel mai ameninţat; căci dacă monseniorul va fi prins, cel mai mare rău ce-l aşteaptă e să fie adus înapoi, dar dacă mă prind pe mine, în cel mai bun caz au să mă spânzure.

— Foarte adevărat, încuviinţă prinţul. Totul trebuie făcut întocmai aşa cum ceri, pe cinstea mea de gentilom.

— Deocamdată, zise Grimaud, n-am decât un singur lucru de cerut monseniorului: anume, să-mi facă cinstea să mă urască aşa cum mă ura şi mai înainte.

— Îmi voi da toată osteneala, făgădui prinţul.

Cineva ciocăni la uşă.

Prinţul puse scrisoarea şi pungă în buzunar şi se aruncă în pat. Toată lumea ştia că în asemenea momente era copleşit de plictiseală. Grimaud se duse să deschidă: era La Ramée, care venea de la cardinal, unde se petrecuse scena pe care am povestit-o.

La Ramée se uită cercetător de jur-împrejur şi, văzând că întemniţatul şi paznicul dând semne că nutresc aceeaşi ură unul faţă de altul, surise plin de mulţumire.

Apoi, întorcându-se spre Grimaud, îi spuse:

— Bine, prietene, bine. S-a vorbit despre tine undeva sus şi sper să ai cât de curând noutăţi care au să-ţi fie pe plac.

Grimaud salută, străduindu-se să pară cât mai prietenos şi plecă, aşa cum făcea de obicei atunci când intra superiorul său.

— Ei bine, monseniore, zise La Ramée, cu râsul lui deschis. Tot mai sunteţi supărat pe bietul băiat?

— A, dumneata eşti, La Ramée! exclamă domnul de Beaufort. Pe cinstea mea, era şi timpul să te-arăţi. M-am aruncat pe pat şi m-am întors cu faţa la perete ca să nu fiu ispitit să-mi ţin făgăduiala şi să-l strâng de gât pe nemernicul de Grimaud.

— Mă îndoiesc totuşi că ar fi putut să spună ceva neplăcut alteţei-voastre, rosti La Ramée, făcând o spirituală aluzie la muţenia ajutorului său.

— Ăsta-i un mut din Orient, la naiba! Era timpul să te văd, La Ramée, abia aşteptam.

— Monseniorul e prea bun cu mine, zise La Ramée măgulit.

— Da, urmă prinţul. Într-adevăr, azi mă simt atât de neîndemânatic, c-o să-ţi fac plăcere.

— Facem o partidă cu mingea? întrebă La Ramée, maşinal.

— Dacă vrei.

— Sunt la ordinele monseniorului.

— Adică, dragul meu La Ramée, vorbi ducele, vrei să spui că eşti un om minunat şi că mi-aş dori să rămân mereu la Vincennes, ca să am fericirea să-mi petrec viaţa în tovărăşia dumitale.

— Monseniore, zise La Ramée, cred că nu depinde de cardinal să vi se îndeplinească dorinţa.

— Cum asta? L-ai văzut de curând?

— A trimis după mine azi-dimineaţă.

— Zău?! Ca să-ţi vorbească de mine?

— De cine altul vreţi să-mi vorbească? într-adevăr, monseniore, sunteţi groaza cardinalului.

Prinţul râse cu amărăciune.

— Ah, La Ramée! oftă el. De-ai primi propunerile mele!

— Haide, monseniore, iar începem cu povestea asta. Vă daţi bine seama că nu sunteţi om de înţeles.

— La Ramée, ţi-am mai spus şi îţi repet, te-aş face bogat.

— Cu ce? În clipa când veţi ieşi de la închisoare, bunurile voastre vor fi confiscate.

— În clipa când voi ieşi din închisoare voi fi stăpânul Parisului.

— Stt! Stt! Ei bine... e oare cu putinţă să aud asemenea lucruri? Frumoasă convorbire pentru un ofiţer al regelui! Bag de seamă, monseniore, că ar trebui să mai caut un Grimaud.

— Haide, să nu mai vorbim despre asta. Va să zică ai discutat cu cardinalul despre mine? La Ramée, într-o zi când te va chema din nou la el, ar trebui să mă laşi să-ţi îmbrac uniforma; aş pleca în locul tău şi l-aş strânge de gât chiar dacă ar trebui să mă întorc din nou la închisoare, pe cinstea mea de gentilom.

— Văd, monseniore, că trebuie să-l chem pe Grimaud.

— Am greşit. Şi ce ţi-a spus acest animal?

— Nu mă supară cuvântul, monseniore, mărturisi La Ramée cu un aer fin. Rimează cu cardinal. Ce mi-a spus? Mi-a spus să vă supraveghez.

— Şi pentru ce să mă supraveghezi? întrebă prinţul neliniştit.

— Pentru că un astrolog a prezis că veţi evada.

— Ah, a prezis asta un astrolog? rosti domul de Beaufort, tresărind fără să vrea.

— Oh, Doamne, da. Nătărăii ăştia de vrăjitori nu mai ştiu ce să născocească, pe cinstea mea, ca să-i scoată din minţi pe oamenii cumsecade.

— Şi ce i-ai răspuns ilustrisimei Eminenţe?

— Că dacă astrologul cu pricina ar întocmi vreun almanah, n-aş sfătui-o să-l cumpere.

— De ce?

— Fiindcă, pentru a scăpa de aici, ar trebui să vă prefaceţi în cintezoi sau sfredeluş.

— Şi, din nenorocire, ai dreptate. Haide să facem o partidă, La Ramée.

— Monseniore, cer iertare alteţei-voastre, dar trebuie să-mi acordaţi jumătate de ceas răgaz.

— Fiindcă monseniorul Mazarin se ţine mai mândru decât dumneavoastră, cu toate că nu-i chiar de viţă nobilă şi a uitat să mă poftească la masă.

— Ei bine, nu vrei să poruncesc să-ţi aducă să mănânci aici?

— Nu, monseniore. Trebuie să vă spun că plăcintarul de peste drum de noi, căruia i se zicea jupân Marteau...

— Ei bine?

— Ei bine, de opt zile şi-a vândut prăvălia unui cofetar din Paris, pe care se pare că doctorii l-au sfătuit să trăiască în aerul curat de la ţară.

— Şi ce mă priveşte asta pe mine?

— Răbdare, monseniore. Acest afurisit de plăcintar are în faţa prăvăliei o tarabă cu tot felul de bunătăţi, care te fac să-ţi lase gura apă.

— Mâncăciosule!

— Eh, Doamne, monseniore, urmă La Ramée, nu eşti mâncăcios dacă îţi place să mănânci bine. E în firea omului să caute lucrul cel mai de soi şi atunci când e vorba de plăcintă şi atunci când e vorba de altele. Şi păcătosul ăsta de plăcintar, trebuie să vă spun, monseniore, văzând că mă opresc în fata tarabei lui, s-a apropiat de mine cu vorbe dulci: "Domnule La Ramée, să mă ajuţi să-i capăt de clienţi pe întemniţaţii din turn. Am luat prăvălia asta pentru că fostul stăpân m-a încredinţat că tot castelul cumpără de la el, şi, pe cinstea mea, domnule La Ramée, de opt zile de când am venit aici, domnul de Chavigny nu mi-a dat prilejul să vând măcar o prăjitură". "Eh, i-am spus, pesemne că domnul de Chavigny se teme că n-ai lucruri prea de

soi." "Eu să n-am lucruri de soi?! Ei bine, domnule La Ramée, vreau să judecaţi singur şi asta chiar acum, pe loc." "Nu pot, i-am răspuns, trebuie neapărat să mă întorc la castel." "Fie, zice, duceţi-vă şi vă vedeţi de treburi, dacă sunteţi grăbit, dar într-o jumătate de ceas vă întoarceţi?" "Într-o jumătate de ceas?" "Da. Aţi stat la masă?" "Nu, pe cinstea mea". "Ei bine, vă aşteaptă o plăcintă şi o sticlă cu vin de Burgundia din cel vechi"... Şi înţelegeţi, monseniore, cum sunt flămând, aş vrea, cu îngăduinţa alteţei-voastre...

Şi La Ramée se înclină.

— Du-te, dobitocule, zise prinţul. Dar ia aminte, numai jumătate de ceas.

— Monseniore, pot să-i făgăduiesc urmaşului lui jupân Marteau că veţi târgui de la el?

— Da, numai să nu pună ciuperci în plăcintă; ştii doar, adăugă prinţul, ciupercile din pădurea Vincennes sunt aducătoare de moarte în familia mea.

La Ramée ieşi fără să ia în seamă aluzia prinţului şi, după cinci minute, ofiţerul de gardă trecu pragul încăperii, sub pretext că-i face prinţului cinstea să-i ţină tovărăşie, dar în realitate pentru a îndeplini ordinele cardinalului, care, precum am mai spus, să nu fie scăpat din ochi. Numai că, în aceste cinci minute cât rămăsese singur, domnul de Beaufort avusese răgaz să citească din nou scrisoarea doamnei de Montbazon, care dovedea că prietenii săi nu l-au uitat şi că sunt pe cale să-l scape din temniţă. În ce fel, nu ştia încă, dar îşi făgăduia să învingă muţenia lui Grimaud şi să-l facă să vorbească; avea cu atât mai mare încredere în el, cu cât acum îşi dădea seama de toată purtarea lui şi pricepea că toate neplăcerile pe care i le pricinuise nu urmăreau decât să scoată din capul paznicilor orice bănuială că el ar putea să cadă la înţelegere cu întemniţatul.

Acest şiretlic îl făcu să aibă o înaltă părere despre isteţimea lui Grimaud şi hotărî să se încreadă pe de-a-ntregul în el.

După o jumătate de ceas, La Ramée se întoarse vesel şi plin de voiciune, ca un om care a mâncat bine şi, mai ales, a băut bine. Plăcinta fusese gustoasă şi vinul minunat. Vremea era frumoasă şi îngăduia partida plănuită. Jocul cu mingea la Vincennes cerea să arunci mingea cu nădejde, din care pricină se juca afară, în aer liber; nimic mai uşor pentru prinţ decât să urmeze povaţa lui Grimaud, adică să trimită mingea în şanţul ce înconjura închisoarea. Totuşi, câtă vreme nu bătură orele două, ducele nu se arătă prea stângaci, căci acesta era momentul hotărât. În schimb, pierdu fiecare partidă, ceea ce-l îndreptăţi să se înfurie şi, aşa cum se întâmpla de obicei în asemenea împrejurări, să facă la greşeli una după alta.

Aşa că, îndată ce bătu de două, mingile începură să zboare în şanţ, spre marea bucurie a lui La Ramée, care câştiga câte cincisprezece puncte de fiece dată când prinţul arunca mingea afară.

Treaba asta se repetă de atâtea ori, încât, ducă puţină vreme rămaseră fără mingi. La Ramée propuse să trimită pe cineva să le caute în şanţ, dar prinţul, pe bună dreptate, găsi că asta ar fi pierdere de timp şi, apropiindu-se de zid, care aici avea cel puţin cincizeci de picioare înălţime, aşa cum spusese ofiţerul, zări un om care trudea pe un petic de grădină, cum erau atâtea pe acolo, rostuite de ţărani de cealaltă parte a şanţului.

— Hei, prietene! strigă prinţul.

Omul ridică pe dată capul şi domnul de Beaufort fu cât pe ce să scoată un ţipăt de uimire. Omul acesta, ţăranul acesta, grădinarul acesta era Rochefort, pe care prinţul îl credea la Bastilia.

— Ei, ce e? întrebă el.

— Ai bunătatea şi aruncă-ne mingile, spuse prinţul.

Grădinarul dădu din cap şi se apucă să azvârle mingile, pe care La Ramée împreună cu câţiva ostaşi se şi grăbiră să le adune. O minge căzu chiar la picioarele ducelui şi, cum era vădit că omul i-o aruncase lui anume, o vârî iute în buzunar.

Apoi făcu spre grădinar un semn de mulţumire şi se întoarse la joc.

Hotărât lucru însă, prinţul avea ghinion în ziua aceea, căci mingile o apucau razna: în loc să nu iasă din spaţiul îngăduit pentru joc, două sau trei zburară îndărăt în şanţ; şi cum grădinarul nu mai era acolo ca să le azvârle sus, rămaseră bune pierdute. Curând, prinţul spuse că i s-a urât de atâta neîndemânare şi că nu mai are poftă să joace.

La Ramée era încântat că a învins în chip atât de zdrobitor pe un prinţ de sânge regesc.

Prinţul se întoarse la el în odaie şi se culcă, aşa cum îşi petrecea aproape toată ziua de când i se luaseră cărţile.

La Ramée veni să-i ia hainele, pe motiv că sunt pline de praf şi că vrea să le scuture, dar în realitate ca să fie sigur că prinţul nu se mai duce nicăieri. Tare prevăzător om şi La Ramée!

Din fericire, prinţul avusese timp să ascundă mingea sub pernă.

De îndată ce uşa se închise, rupse învelişul mingii cu dinţii, fiindcă nu i se lăsase nici un obiect tăios, iar la masă se slujea de nişte cuţite de argint cu lama moale şi care nu tăiau nici de frică.

În minge găsi următoarea scrisoare:

"Monseniore, prietenii dumneavoastră veghează şi clipa eliberării se apropie: cereţi poimâine să mâncaţi o plăcintă făcută de noul plăcintar care ţine prăvălia în locul celui dinainte şi care nu e altul decât Noirmont, bucătarul dumneavoastră; nu tăiaţi plăcinta decât atunci când veţi fi singur şi sper să rămâneţi mulţumit de ceea ce veţi găsi înăuntru.

Slujitorul veşnic credincios alteţei-voastre, la Bastilia şi pretutindeni,

CONTELE DE ROCHEFORT"

"P. S. *Alteţa-voastră poate avea încredere în orice privinţă în Grimaud; e un flăcău foarte isteţ şi ne e devotat cu trup şi suflet. "*

Domnul de Beaufort, care de când se lăsase de pictură avea iarăşi foc în odaie, arse scrisoarea, aşa cum făcuse cu multă părere de rău şi cu aceea a doamnei de Montbazon şi se

pregătea să ardă şi mingea, dar se gândi că ar putea să-i fie de folos pentru a-i trimite un răspuns lui Rochefort.

Se oprise la timp, căci tocmai atunci intră La Ramée.

— Monseniorul are nevoie de ceva? întrebă el.

— Mi-era frig, răspunse prinţul, şi-am mai aţâţat focul. Ştie toată lumea, dragul meu, cât sunt de friguroase încăperile din turnul Vincennes. Aici ai putea să păstrezi gheaţă ori să aduni silitră de pe pereţi. Cele în care s-au sfârşit Puylaurens, mareşalul d'Ornano şi marele stareţ, unchiul meu, erau, vorba doamnei de Rambouillet, otravă curată.

Şi prinţul se trânti iar în pat, virând mingea sub pernă. La Ramée zâmbi din vârful buzelor. La urma urmelor, era un om cumsecade, care ajunsese să nutrească o mare afecţiune pentru ilustrul întemniţat aflat în seama să şi ar fi fost zdrobit să i se întâmple vreo nenorocire. Or, nenorocirile ce se abătuseră pe rând asupra celor trei bărbaţi pomeniţi de către duce nu puteau fi în nici un chip tăgăduite.

— Monseniore, zise el, n-ar trebui să vă lăsaţi pradă unor astfel de gânduri. Gândurile astea omoară, nu silitra!

— Eh, dragul meu, replică prinţul, eşti încântător. De-aş putea să mă duc şi eu să mănânc plăcintă şi să beau o sticlă cu vin de Burgundia la urmaşul lui jupân Marteau, mi-ar râde şi mie inima.

— Într-adevăr, monseniore, întări La Ramée. Are nişte plăcinte grozave şi un vin fără de pereche.

— Oricum, urmă ducele, nu-i prea greu ca vinul şi bucatele lui să treacă înaintea celor ale domnului de Chavigny.

— Ei bine, monseniore, propuse La Ramée, căzând în capcană. Ce vă împiedică să încercaţi? De altfel, i-am făgăduit că veţi cumpăra de la el.

— Ai dreptate, spuse domnul de Beaufort. Dacă trebuie să rămân pe vecie aici, aşa cum preasfinţia-sa Mazarin a avut bunătatea să-mi dea de înţeles, atunci trebuie să-mi creez o distracţie pentru zilele bătrâneţii, să mă fac un mâncăcios.

— Monseniore, rosti La Ramée, ascultaţi-mi sfatul: nu aşteptaţi bătrâneţea pentru asta.

"Bine, îşi zise în sinea sa ducele de Beaufort, orice om, ca să-şi piardă inima şi sufletul, trebuie să fi primit în dar de la cel de sus unul din cele şapte păcate de căpetenie dacă nu chiar

două; al lui jupân La Ramée, mi se pare că e lăcomia. Fie, să ne folosim de asta." Şi adăugă cu glas tare:

— Ei bine, dragul meu La Ramée, poimâine e sărbătoare?

— Da, monseniore, sunt Rusaliile.

— Vrei să-mi dai o lecţie poimâine?

— Ce fel de lecţie?

— De lăcomie.

— Bucuros, monseniore.

— Dar o lecţie între patru ochi. Trimitem ostaşii să mănânce la popota domnului de Chavigny şi facem aici o masă, asupra căreia te las să hotărăşti în totul.

— Hm! mormăi La Ramée.

Propunerea era ispititoare, dar La Ramée, orice ar fi gândit cardinalul de rău despre el, era un motan bătrân, care ştia toate capcanele în care putea să-l atragă un întemniţat. "Domnul de Beaufort, cugeta el, are la îndemâna patruzeci de mijloace de evadare. Oare masa asta nu ascundea vreo capcană?"

Rămase pe gânduri o clipă. Rezultatul chibzuielilor sale fu că avea să poruncească singur bucăţele şi vinul – prin urmare, nici un praf nu va fi presărat în bucate şi nici o licoare turnată în vin.

Nici pomeneală să-i dea prin minte prinţului să-l îmbete şi el pufni în râs numai cât se gândi la asta. Apoi îi veni o idee care împăcă totul. Ducele urmărise cu destulă nelinişte monologul lăuntric al lui La Ramée, în măsura în care putuse să i-l citească pe faţă; în cele din urmă, chipul paznicului se lumină.

— Ei bine, întrebă domnul de Beaufort, primeşti?

— Da, monseniore, cu o condiţie.

— Care?

— Grimaud să ne servească la masă.

Nimic nu putea să pricinuiască o mai mare mulţumire prinţului. Totuşi avu tăria să ia un aer din cale-afară de posomorât.

— La dracu cu Grimaud ăsta al tău! exclamă el. O să-mi strice tot cheful.

— Am să-i poruncesc să stea toată vremea în spatele alteţei-voastre şi, cum nu scoate o vorbă, alteţa-voastră n-are să-l vadă, nici n-are să-l închipuie că se află la o sută de leghe.

— Dragul meu, spuse ducele, văd cum nu se poate mai limpede, ştii ce? Că nu ai încredere în mine.

— Monseniore, poimâine sunt Rusaliile.

— Ei, şi! Ce am eu cu Rusaliile? Te temi cumva să nu coboare sfântul duh, în chip de limbă de foc şi să-mi deschidă uşile temniţei?

— Nu, monseniore, dar v-am povestit ce-a prezis afurisitul acela de vrăjitor.

— Şi ce-a prezis?

— Că n-are să treacă ziua de Rusalii, fără ca alteţa-voastră să nu scape de la Vincennes.

— Prin urmare, crezi în vrăjitori? Nătărăule!

— Mie, nici atâtica nu-mi pasă! zise La Ramée şi îşi trosnea degetele. Dar monseniorului Giulio îi pasă! Ca italian, e superstiţios.

Ducele ridică din umeri.

— Ei bine, fie! se învoi el, cu o bunătate desăvârşit jucată. Îl accept pe Grimaud, fiindcă altfel îmi dau seama că n-am mai isprăvi niciodată; dar nu mai vreau pe nimeni afară de Grimaud. Tu te îngrijeşti de toate. Porunceşti pentru masă orice pofteşti; singurul lucru pe care îl doresc eu e o plăcintă ca aceea de care mi-ai vorbit. Plăcinta asta o comanzi anume pentru mine, ca urmaşul lui moş Marteau să se întreacă pe sine; totodată făgăduieşte-i că voi cumpăra de la el nu numai pe timpul cât voi sta în temniţă, dar mai cu seamă din clipa când voi scăpa de aici.

— Credeţi deci că veţi scăpa? întrebă La Ramée.

— De, ar trebui! izbucni prinţul drept răspuns. Chiar dacă asta n-o să se întâmple decât la moartea lui Mazarin; tot sunt mai tânăr cu cincisprezece ani decât el. Adevărat, adăugă apoi, surâzând. La Vincennes viaţa se trece mai iute.

— Monseniore! rosti La Ramée. Monseniore!

— Sau mori mai devreme, îşi întregi vorba domnul de Beaufort, ceea ce e totuna.

— Monseniore, zise La Ramée, mă duc să mă îngrijesc de pregătirea bucatelor pentru masă.

— Şi crezi că scoţi ceva dintr-un elev ca mine?

— Nădăjduiesc, monseniore, răspunse La Ramée.

— Dacă am să-ţi las timp, murmură prinţul.

— Ce spune monseniorul?

— Monseniorul spune să nu cruţi punga cardinalului, care a avut bunătatea să ia în seama să grijă de a vedea de hrana noastră.

La Ramée se opri la uşă.

— Pe cine doreşte monseniorul să-l trimit încoace?

— Pe oricine, afară de Grimaud.

— Atunci, pe ofiţerul de gardă?

— Cu jocul de şah.

— Bine.

Şi La Ramée plecă.

După cinci minute intră ofiţerul de gardă şi prinţul de Beaufort părea adâncit cu desăvârşire în sublimele combinaţii ale unui şah-mat.

De neînchipuit câte gânduri, cita tulburare aduce un semn, un cuvânt, o nădejde în asemenea împrejurări. Prinţul se afla de cinci ani încheiaţi în temniţă şi o privire aruncată îndărăt făcea să i se pară aceşti cinci ani, deşi se scurseseră cu încetineală de melc, mai puţin lungi decât cele două zile, decât cele patruzeci şi opt de ore care îl mai despărţeau de clipa hotărâta pentru evadare.

Apoi, mai era ceva care îl frământa cumplit: anume, felul cum se vor petrece lucrurile. I se dăduseră nădejdi de izbândă, dar i se ascunseseră amănuntele, nu ştia ce avea să conţină misterioasa plăcintă. Ce prieteni îl aşteptau? Aşadar, după cinci ani de temniţă mai avea încă prieteni? În acest caz era un prinţ tare norocos.

Uită că, în afară de prieteni, o femeie îşi amintise de el, ceea ce era cu mult mai rar; adevărat, poate că nu-i rămăsese credincioasă în totul, dar nu-l dă uitării, ceea ce înseamnă mult.

Erau atâtea motive care dădeau temei frământărilor prinţului; din pricina asta se petrecu şi la şah ceea ce se petrecuse la jocul cu mingea: domnul de Beaufort făcu boacăne peste boacăne şi ofiţerul îl învinse la rândul său, acum, seara, aşa cum La Ramée îl învinsese de dimineaţă.

Aceste repetate înfrângeri se dovediră însă de folos: mulţumită lor, prinţul se pomeni că s-a făcut opt seara, ceea ce însemna trei ceasuri câştigate. Venea noaptea şi odată cu ea, somnul.

Astfel, prinţul mai scăpa de gânduri: dar somnul e o divinitate plină de toane şi tocmai atunci când îl chemi, se lasă

aşteptat. Domnul de Beaufort se perpeli până la miezul nopţii în aşternut, ca sfântul Laurent pe grătar. Abia târziu adormi.

Se deşteptă de cum se crăpă de ziuă. Avusese nişte vise fantastice: se făcea că i-au crescut aripi şi în chipul cel mai firesc a vrut să zboare; la început, aripile l-au susţinut de minune, dar când a ajuns la oarecare înălţime, acest ciudat sprijin l-a părăsit dintr-o dată, aripile s-au frânt şi el s-a rostogolit într-un abis fără de fund. Se trezise cu fruntea brobonită de sudoare, zdrobit ca şi cum într-adevăr s-ar fi prăbuşit din înaltul văzduhului.

Apoi îl fură somnul, ca să se rătăcească din nou într-un vălmăşag de vise, unele mai prăpăstioase decât altele. Abia închise ochii şi cugetul său, năzuind spre o singură ţintă – evadarea – se avânta din nou spre această evadare. Acum i se năzări altceva: descoperise un tunel prin care putea să iasă de la Vincennes şi pornise prin acel tunel. Grimaud mergea înaintea lui cu o făclie în mână; treptat-treptat, trecerea se îngusta, totuşi îşi continua calea; în cele din urmă, tunelul deveni atât de strâmt, încât fugarul încercă zadarnic să înainteze: zidurile se apropiau şi-l strângeau între ele, el făcea nişte sforţări nemaipomenite să meargă înainte, dar lucrul se dovedea cu neputinţă şi totuşi îl vedea în depărtare pe Grimaud, mergând cu făclia în mână; voia să-l strige ca să-l ajute să scape din strâmtoare, însă nu era în stare să scoată o vorbă. Atunci, în celălalt capăt al tunelului, acela de unde venise, auzi paşii urmăritorilor şi paşii se apropiau fără încetare, era descoperit şi nu-i mai rămânea nici o nădejde să fugă. Zidurile păreau înţelese cu duşmanii lui şi-l strângeau tot mai aprig, cu cât mai aprig voia el să fugă; în cele din urmă, auzi vocea lui La Ramée, apoi îl şi zări. La Ramée întinse mâna, îi puse această mâna pe umăr şi începu să râdă în hohote; fu prins şi dus în încăperea scundă şi boltită unde pieriseră mareşalul d'Ornano, Puylarens şi unchiul său; cele trei morminte erau acolo, ca trei gheburi şi a patra groapă gata săpată nu aştepta decât un cadavru.

Aşa că, atunci când se trezi, prinţul făcu cel puţin atâtea sforţări să rămână treaz câte făcuse ca să adoarmă; şi când La Ramée intră pe uşă, îl găsi atât de palid şi de istovit, încât îl întrebă dacă nu cumva e bolnav.

— Într-adevăr, glăsui unul dintre ostaşii care dormiseră în odaie şi care nu putuse să închidă ochii, chinuit de o durere de

dinţi căpătată din pricina umezelii. Monseniorul a avut o noapte zbuciumată şi de două-trei ori a strigat în somn după ajutor.

— Ce aveţi, monseniore? întrebă La Ramée.

— Ah, tu eşti, nătărăule?! zise prinţul. Tu, care mi-ai împuiat capul ieri cu gogomăniile tale despre fuga din închisoare, încât am visat că am evadat de aici şi, evadând, mi-am frânt gâtul.

La Ramée râse din toată inima.

— Vedeţi, monseniore, rosti el. Ăsta e un semn ceresc. Nădăjduiesc că monseniorul nu va săvârşi niciodată asemenea nesăbuinţe decât în vis.

— Şi ai dreptate, dragul meu La Ramée, încuviinţă prinţul, ştergându-şi sudoarea care încă îi mai şiroia pe frunte, deşi se deşteptase de atâta vreme. Nu vreau să mă mai gândesc decât la mâncare şi la băutură.

— Stt! făcu La Ramée.

Şi, sub un pretext oarecare, trimise ostaşii afară, unul după altul.

— Ei bine? întrebă prinţul, atunci când rămaseră singuri.

— Ei bine, am poruncit totul pentru masă! spuse La Ramée.

— Oho! exclamă prinţul. Şi ce bucate o să avem? Ia să vedem, domnule majordom.

— Monseniorul a făgăduit să aibă încredere în mine.

— Dar plăcintă vom avea?

— Se înţelege! Una cât roata carului.

— Făcută de urmaşul lui moş Marteau?

— Întocmai.

— Şi i-ai spus că e pentru mine?

— I-am spus.

— Şi el ce-a zis?

— Că-şi va da toată osteneala ca să mulţumească pe alteţa-voastră.

— Straşnic! exclamă prinţul, frecându-şi mâinile.

— Tii, monseniore! se miră La Ramée. Ce mâncăcios v-aţi făcut! În cinci ani, nu v-am văzut niciodată atât de fericit că-n clipa asta.

Prinţul îşi dădu seama că şi-a cam pierdut stăpânirea de sine: dar tocmai atunci, ca şi acum ar fi ascultat la uşă şi-ar fi înţeles că gândurile lui La Ramée trebuie neîntârziat abătute în

altă parte, Grimaud se arătă în prag şi îi făcu semn ofiţerului că are să-i spună ceva.

La Ramée se apropie de Grimaud, care îi vorbi în şoaptă. În acest timp, prinţul îşi veni în fire.

— I-am spus acestui om că nu are voie să intre aici fără încuviinţarea mea, rosti el.

— Monseniore, interveni La Ramée, trebuie să-l iertaţi, eu l-am chemat.

— Şi de ce l-ai chemat, de vreme ce ştii că nu pot să-l sufăr?

— Monseniorul să-şi amintească de înţelegerea noastră, spuse La Ramée. Grimaud urmează să ne servească masa aceea grozavă. Monseniorul a uitat de paznicul nostru?

— Nicidecum. Am uitat doar de Grimaud.

— Monseniorul ştie că fără el nu se poate.

— Bine, fă aşa cum vrei.

— Vino încoace, băiatule, începu La Ramée şi ascultă ce-ţi spun.

Grimaud se aproprie cu o mutră din cale-afară de posomorâtă. La Ramée continuă:

— Monseniorul îmi face cinstea să mă invite să luăm mâine seară masa împreună, numai eu cu dânsul.

Grimaud făcu un semn, care voia să spună că nu pricepe în ce măsură îl priveşte asta pe el.

— Ba da, ba da, stărui La Ramée. Dimpotrivă, te priveşte, fiindcă o să ai cinstea să ne serveşti chiar tu, fără să mai socotesc că, dacă cu toată pofta de mâncare şi cu toată setea noastră, va rămâne ceva prin talere, ori pe fundul sticlelor, asta ţi se cuvine ţie.

Grimaud se înclină în semn de mulţumire.

— Şi acum, monseniore, încheie La Ramée, cer iertare alteţei voastre: se pare că domnul de Chavigny va lipsi pentru câteva zile şi m-a prevenit că vrea să-mi dea unele ordine înainte de plecare.

Prinţul încercă să schimbe o privire cu Grimaud, dar el parcă nici nu-l vedea.

— Du-te, zise prinţul către La Ramée şi întoarce-te cât mai curând.

— Monseniorul vrea cumva să-şi ia revanşa la partida de ieri? Grimaud dădu foarte uşor din cap, de sus în jos.

— Da, zise prinţul. Dar ia aminte, dragul meu La Ramée, zilele trec, nu seamănă una cu alta, aşa că azi sunt hotărât să te bat măr.

La Rainée ieşi: Grimaud îl urmări cu privirea fără să se clintească din loc şi, când văzu că uşa s-a închis, scoase la iveală din buzunar un creion şi o bucată de hârtie.

— Scrieţi, monseniore, spuse el.

— Ce trebuie să scriu?

Grimaud ridică un deget şi îi dictă:

" *Totul e pregătit pentru mâine seară, fiţi la post între ceasurile şapte şi nouă, aduceţi doi cai gata înşeuaţi, noi vom coborî prin prima fereastră a galeriei".*

— Mai departe? zise ducele

— Mai departe, monseniore? făcu Grimaud cu mirare. Semnaţi.

— Şi asta-i tot?

— Ce vreţi mai mult, monseniore? întrebă Grimaud, căruia nu-i plăcea de fel polologhia.

Prinţul semnă.

— Acum spuneţi-mi, monseniore, urmă Grimaud, aţi pierdut cumva mingea?

— Care minge?

— Cea cu scrisoarea.

— Nu, m-am gândit că s-ar putea să ne fie de folos. Iat-o.

Şi prinţul scoase mingea de sub pernă şi i-o întinse.

Grimaud zâmbi cu cel mai plăcut zâmbet de care era el în stare.

— Ei bine? întrebă prinţul.

— Ei bine, monseniore, răspunse Grimaud, eu ascund biletul *în* minge, o cos la loc şi dumneavoastră, în timpul jocului, trimiteţi-o în şanţ.

— Şi dacă se pierde?

— Stă cineva acolo ca să o vadă şi să o ia.

— Un grădinar? întrebă ducele.

Grimaud făcu un semn de încuviinţare.

— Acelaşi grădinar de ieri?

Grimaud repetă semnul.

— Aşadar, contele de Rochefort?

Grimaud repetă semnul pentru a treia oară.

— Haide, glăsui prinţul, dă-mi cel puţin câteva amănunte despre fuga noastră.

— N-am dezlegare s-o fac înainte de-a sosi clipa.

— Cine sunt cei care mă vor aştepta de cealaltă parte a şanţului?

— Nu ştiu nimic, monseniore.

— Spune-mi măcar ce-o să conţină acea faimoasă plăcintă, dacă nu vrei să-mi ies din minţi.

— Monseniore, vorbi Grimaud, în plăcintă vor fi două pumnale, o scară de frânghie şi o pară-căluş.

— Bun, înţeleg.

— Monseniorul îşi dă seama că avem la îndemâna tot ce ne trebuie.

— Noi vom lua pumnalele şi scara, zise domnul de Beaufort.

— Iar pe La Ramée îl silim să mănânce pară, răspunse Grimaud.

— Dragul meu Grimaud, rosti prinţul, eşti cam zgârcit la vorbă, dar ce-i al tău e al tău: când vorbeşti, ţi-e gura aurită.

Capitolul XXII O aventură a Mariei Michon

Cam în aceeaşi perioadă de vreme în care prinţul de Beaufort şi Grimaud urzeau aceste planuri de evadare, doi călăreţi, urmaţi la câţiva paşi de un slujitor, intrau în Paris pe o stradă a suburbiei Saint-Marcel. Aceşti doi călăreţi erau contele de La Fère şi vicontele de Bragelonne.

Tânărul venea pentru prima oară la Paris şi Athos nu se dovedea prea îngăduitor faţă de capitală, vechea sa prietenă, arătându-i tocmai această parte a oraşului. Hotărât lucru, ultimul sătuc din provincia Touraine era mai plăcut la vedere decât era Parisul înspre Blois. Şi, spre ruşinea acestui oraş atât de lăudat, trebuie spus că nu-l mişcă decât prea puţin pe tânărul călător.

Athos îşi păstra aerul său senin şi nepăsător de totdeauna.

Ajunşi la Saint-Médard, Athos, care slujea de călăuză în acest nesfârşit labirint tovarăşului său de drum, apucă pe strada Postes, apoi pe Estrapade, apoi pe Fossés-Saint-Michel şi apoi

pe strada Vaugirard. Ieşind în strada Férou, drumeţii porniră în lungul ei.

Cam pe la jumătatea străzii, Athos ridică ochii surâzând şi arătă tânărului o casă cu înfăţişare liniştită.

— Uite, Raoul, zise el, în casa asta am petrecut şapte din cei mai dulci şi mai cruzi ani ai vieţii mele.

Tânărul surâse şi el şi salută casa. Iubirea lui Raoul faţă de ocrotitorul său se manifestă în orice împrejurare.

În ce-l priveşte pe Athos, am mai spus, afară doar de vechile-i amintiri ostăşeşti, Raoul era nu numai tot ce îndrăgea el pe lume, ci şi singura ţintă a simţămintelor sale, aşa că înţelegem cât de duios şi de adânc putea să iubească de astă dată inima lui Athos.

Cei doi călători se opriră în strada Vieux-Colombier, la hanul "La Vulpea Verde". Athos cunoştea hanul de multă vreme, venise aici cu prietenii de sute de ori, dar în douăzeci de ani se petrecuseră mari schimbări, începând cu schimbarea stăpânilor.

Drumeţii încredinţară caii slugilor şi, cum erau căi de soi, cerură să fie îngrijiţi cu cea mai mare băgare de seamă, să nu li se dea decât paie şi ovăz şi să li se spele pieptul şi picioarele cu vin călduţ. Făcuseră douăzeci de leghe peste zi. Se îngrijiră mai întâi de cai, cum se cuvine să facă nişte adevăraţi cavaleri, apoi cerură două odăi pentru ei.

— Du-te şi puneţi în orânduiala hainele, Raoul, zise Athos. Vreau să te prezint cuiva.

— Astăzi, domnule? întrebă tânărul.

— Într-o jumătate de ceas.

Tânărul salută. Poate că, mai puţin deprins cu oboseala decât Athos, care părea de fier, i-ar fi plăcut să se scalde în Sena, despre care auzise vorbindu-se atât, ţinând cu tot dinadinsul să se încredinţeze că nu se asemuieşte nici pe departe cu Loire şi apoi să se culce; dar contele de La Fère îi ceruse un anume lucru şi nu-i rămânea decât să se supună.

— Să nu uit, Raoul, zise Athos. Caută să arăţi cât mai chipeş.

— Nădăjduiesc, domnule, că nu e vorba de însurătoare, surise tânărul. Ştiţi făgăduiala ce mă leagă de Louise.

Athos surâse şi el.

— Nu, fii liniştit, cu toate că tocmai unei femei vreau să te prezint.

— Unei femei? întrebă Raoul.

— Da şi chiar doresc să o îndrăgeşti.

Tânărul îl privi cu nelinişte, dar zâmbetul lui Athos îl linişti pe dată.

— Câţi ani are? întrebă vicontele de Bragelonne.

— Dragul meu Raoul, rosti Athos, asta nu se întreabă niciodată, învaţă o dată pentru totdeauna. Când poţi să citeşti vârsta unei femei pe chipul ei, nu are rost să întrebi; iar când nu poţi, este indiscret.

— E frumoasă?

— Acum şaisprezece ani era socotită nu numai cea mai frumoasă, dar şi cea mai graţioasă femeie din Franţa.

Acest răspuns îl linişti pe deplin pe viconte. Athos nu putea să plănuiască nimic între el şi o femeie socotită drept cea mai frumoasă şi cea mai graţioasă femeie din Franţa, cu un an înainte de a fi venit el pe lume.

Se retrase deci în odaia sa şi, cu acea cochetărie care prinde atât de bine pe cei tineri, căută să împlinească cerinţele lui Athos, adică să arate cât mai chipeş cu putinţă. Lucru lesne, căci natura fuse darnică cu el.

Când se întoarse, Athos îl întâmpină cu acel zâmbet părintesc cu care îl întâmpină odinioară pe d'Artagnan, dar care vădea şi mai adâncă iubire pentru Raoul. Athos îi cercetă cu privirea picioarele, mâinile şi părul – aceste trei semne ale obârşiei sale. Părul negru era pieptănat cu cărare la mijloc, cum se purtă pe acea vreme şi cădea în inele pe umeri, încadrându-i faţa smeadă; mănuşile de căprioară, cenuşii ca şi pălăria, desenau o mână fină şi elegantă, în timp ce cizmele, de aceeaşi culoare că mănuşile şi pălăria, strângeau un picior care părea al unui copil de zece ani.

— Haidem! murmură Athos. Şi dacă nu va fi mândră de el, înseamnă că e din cale-afară de pretenţioasă.

Era trei după-amiază, adică tocmai vremea potrivită pentru vizite. Cei doi călători porniră pe strada Grenelle, apucară apoi pe strada Rosiers, ieşiră în strada Saint-Dominique şi se opriră în faţa unui castel măreţ, aflat peste drum de Jacobins, cu blazonul familiei Luynes deasupra intrării.

— Am ajuns, zise Athos.

Intră cu pas hotărât şi îndrăzneţ, ceea ce dovedi elveţianului de pază că oaspetele care intra are dreptul să se

poarte astfel. Urcă treptele peronului şi, adresându-se unui lacheu într-o livrea scumpă, întrebă dacă doamna ducesă de Chevreuse poate fi văzută şi dacă poate să primească pe contele de La Fère.

După o clipă, lacheul se întoarse şi spuse că, deşi doamna ducesă de Chevreuse nu avea cinstea să cunoască pe domnul conte de La Fère, îl ruga să poftească.

Athos porni în urma lacheului, care îl făcu să străbată un lung şir de încăperi şi, în sfârşit, se opri în faţa unei uşi închise. Erau într-un salon. Athos făcu semn vicontelui de Bragelonne să rămână pe loc.

Lacheul deschise uşa

Doamna de Chevreuse, de care am vorbit atât de des în povestirea celor *Trei Muşchetari,* fără să fi găsit însă prilejul să o aducem în scenă, trecea drept încă o femeie foarte frumoasă. Într-adevăr, cu toate că în acea vreme avea patruzeci şi patru sau patruzeci şi cinci de ani, abia părea de treizeci şi opt treizeci şi nouă; îşi păstrase minunatul păr bălai, ochii mari, vii şi inteligenţi, pe care intriga îi deschisese şi dragostea îi închisese de atâtea ori, mijlocul de nimfă, încât, dacă o vedeai din spate, părea şi acum fetişcana care sărea cu Anna de Austria şanţul de la Tuileries, lipsind astfel, în 1683, coroana Franţei de un moştenitor.

În rest, era aceeaşi făptură zvăpăiată, care pusese iubirilor ei o pecete originală, încât acestea deveniseră aproape reprezentative pentru familia sa.

Se afla într-un mic alcov, a cărui fereastră dădea spre grădină. Alcovul, după moda statornicită de doamna de Rambouillet când îşi clădise palatul, era tapetat cu un fel de damasc albastru, cu flori trandafirii şi frunze de aur. Era o mare cochetărie pentru o femeie de vârsta doamnei de Chevreuse să primească într-un asemenea alcov şi mai cu seamă aşa cum se afla ea în acea clipă, adică întinsă pe o canapea şi cu capul rezemat de tapet.

Ţinea în mână o carte întredeschisă, sprijinindu-şi braţul pe o pernă.

La vestirea lacheului se ridică puţin şi întinse curioasă capul.

Athos se arătă în prag.

Purta veşminte de catifea violetă, cu ceaprazuri la fel; găitanele de argint luceau, nici o broderie de aur nu-i împodobea mantia şi o simplă pană viorie stătea prinsă la pălăria-i neagră.

În picioare avea cizme din piele neagră, iar de cingătoarea-i strălucitoare atârna acea spadă cu mâner superb, pe care Porthos o admirase odinioară de atâtea ori în strada Férou şi pe care Athos nu se îndurase să i-o împrumute nici măcar o singură dată. Gulerul răsfrânt al cămăşii era dintr-o superbă dantelă; alta la fel cădea peste carâmbii cizmelor.

Cel care se anunţase astfel, sub un nume cu desăvârşire necunoscut doamnei de Chevreuse, părea de viţă nobilă, încât ea se ridică pe jumătate şi cu un gest plin de graţie îl pofti să ia loc lângă dânsa.

Athos se înclină şi se supuse. Lacheul tocmai voia să iasă, dar Athos îi făcu semn să rămână.

— Doamnă, spuse el către ducesă. Am cutezat să mă înfăţişez la palatul vostru, fără a vă fi cunoscut; şi am izbutit, căci aţi avut bunăvoinţa să mă primiţi. Cutez acum să vă rog a-mi acorda o întrevedere de jumătate de ceas.

— Dorinţa vă e îndeplinită, domnule, răspunse doamna de Chevreuse cu cel mai încântător surâs.

— Numai că asta nu e totul, doamnă! O, sunt un mare ambiţios, ştiu, dar întrevederea ce vă cer e o întrevedere între patru ochi şi aş avea cea mai vie dorinţă să nu fiu tulburat.

— Nu sunt acasă pentru nimeni, rosti ducesa de Chevreuse către lacheu. Poţi pleca.

Lacheul ieşi. Urmă un răstimp de tăcere în care aceşti doi oameni, care îşi dădură seama din prima clipă că sunt egali, se cercetară cu privirea fără pic de stingherealá, nici dintr-o parte, nici din cealaltă.

Ducesă de Chevreuse rupse cea dintâi tăcerea.

— Ei bine, domnule, surise ea, nu vedeţi că aştept cu nerăbdare?

— Iar eu, doamnă, vă privesc cu admiraţie, răspunse Athos.

— Domnule, spuse doamna de Chevreuse, trebuie să mă iertaţi, dar aş vrea să ştiu cu cine vorbesc. Sunteţi un om de la curte, fără nici o îndoială şi totuşi nu v-am văzut niciodată la curte. Aţi ieşit cumva de la Bastilia?

— Nu, doamnă, răspunse Athos cu un zâmbet. Dar poate sunt pe cale să ajung acolo.

— Ah, în acest caz spuneţi-mi repede cine sunteţi şi plecaţi, glumi ducesa cu acel aer poznaş care o prindea atât de bine. Şi aşa, sunt destul de compromisă.

— Cine sunt, doamnă? Vi s-a spus numele meu, contele de La Fère. Numele acesta nu l-aţi auzit niciodată. Odinioară purtam un alt nume, pe care l-aţi auzit poate, dar pe care l-aţi uitat, cu siguranţă.

— Spuneţi-l, domnule.

— Odinioară, rosti contele de La Fère, mă numeam Athos.

Doamna de Chevreuse deschise ochii mari, plini de uimire. Era vădit, cum bănuise şi contele, că acest nume nu i se ştersese cu totul din minte, deşi era pierdut printre vechi amintiri.

— Athos?! repetă ea. Staţi puţin...

Şi îşi cuprinse fruntea în palme, ca pentru a sili miile de gânduri ce i se perindau prin minte să se oprească o clipă în loc, spre a vedea lămurit în şuvoiul lor strălucitor şi pestriţ.

— Vreţi să vă ajut, doamnă? zise Athos, zâmbind.

— Desigur, încuviinţă ducesa care şi obosise căutând. Cu plăcere.

— Acest Athos era prieten cu trei tineri muşchetari, anume d'Artagnan, Porthos şi...

Athos tăcu.

— Şi Aramis! spuse cu însufleţire ducesă.

— Şi Aramis, întocmai, continuă Athos. Aşadar, n-aţi dat uitării cu totul acest nume?

— Nu, răspunse ea. Bietul Aramis! Era un fermecător gentilom, elegant, discret şi scria versuri minunate. Cred că a sfârşit rău, adăugă ea.

— Cât se poate de rău: s-a făcut abate.

— Ah, ce nenorocire! exclamă doamna de Chevreuse, jucându-se nepăsătoare cu evantaiul. Vă mulţumesc, domnule.

— Pentru ce, doamnă?

— Mi-aţi reînviat în suflet una dintre cele mai plăcute amintiri din tinereţe.

— Mi-aţi îngădui, atunci, să vă mai amintesc ceva? întrebă Athos.

— Ceva în legătură cu asta?

— Da şi nu.

— Fie, încuviinţă doamna de Chevreuse, continuaţi. Din partea unui om ca dumneavoastră sunt gata să primesc orice.

Athos se înclină.

— Aramis, urmă el, era prieten cu o tânără croitoreasă din Tours.

— O tânără croitoreasă din Tours? murmură doamna de Chevreuse.

— Da, o verişoară de-a lui, numită Marie Michon.

— Ah, o cunosc! exclamă doamna de Chevreuse. Verişoară căreia i-a scris pe când se găsea la asediul oraşului La Rochelle, ca să o prevină de complotul ce se urzea împotriva bietului Buckingham.

— Întocmai, întări Athos. Vreţi să-mi îngăduiţi a vă vorbi de ea?

Doamna de Chevreuse se uită la Athos.

— Da, numai să nu o vorbiţi de rău.

— Aş fi un ingrat, zise Athos şi în ochii mei nerecunoştinţa nu apare ca un cusur sau ca o crimă, ci ca un viciu, ceea ce e mult mai rău.

— Dumneavoastră, ingrat faţă de Marie Michon, domnule? se miră doamna de Chevreuse, încercând să citească în ochii lui Athos. Dar cum s-ar putea una ca asta? Dumneavoastră n-aţi cunoscut-o niciodată.

— Ei, doamnă, cine ştie! făcu Athos. Există o zicală în popor, cum că munte cu munte se întâlneşte, darămite om cu om şi zicalele poporului sunt uneori neînchipuit de adevărate.

— Oh, continuaţi, domnule, continuaţi! îl îndemnă cu însufleţire doamna de Chevreuse. Nici nu ştiţi cât de plăcută e pentru mine această convorbire.

— Mă încurajaţi, mărturisi Athos. Aşadar, să-mi urmez povestea. Această verişoară a lui Aramis, această Marie Michon, această tânără croitoreasă, în sfârşit, în ciuda faptului că nu era de o obârşie înaltă, avea cele mai straşnice relaţii cu lumea mare; vorbea despre cele mai nobile doamne de la curte numindu-le prietenele ei şi însăşi regina, atât de mândră cum e, prin îndoita-i obârşie austriacă şi spaniolă, nu pregeta să-i spună sora ei.

— Vai! suspină doamna de Chevreuse, cu o umbră de zâmbet şi o uşoară încruntare a sprâncenelor, aşa cum numai ea ştia să se încrunte. Lucrurile s-au schimbat mult de atunci.

— Şi regina avea dreptate, continuă Athos, fiindcă fiinţa aceasta îi era nespus de devotată, devotată până la a-i sluji drept intermediară cu fratele său, regele Spaniei.

— Ceea ce i se pune astăzi în seamă că o mare crimă, rosti ducesă.

— Încât cardinalul, reluă Athos, adevăratul, celălalt cardinal, hotărî într-o bună dimineaţă să o aresteze pe biata Marie Michon şi să o ducă sub pază la castelul Loches. Din fericire, lucrurile nu se putură face atât de tainic, încât să nu prindă nimeni de veste; împrejurarea era apoi prevăzută: dacă pe Marie Michon o ameninţa vreo primejdie, regina trebuia să trimită o carte de rugăciuni legată în catifea verde.

— Întocmai, domnule! Ştiţi totul.

— Şi într-o dimineaţă se pomeni cu cartea cea verde, adusă de prinţul de Marcillac. Nu avea timp de pierdut. Pe Marie Michon şi o fată de ajutor a ei anume Ketty, le prindea de minune straiul bărbătesc. Prinţul găsi pentru ea un costum de cavaler, iar pentru Ketty unul de lacheu, le făcu rost de doi cai straşnici şi cele două fugare plecară în grabă din Tours, îndreptându-se spre Spania; tremurau la cel mai mic zgomot, apucau numai pe drumuri lăturalnice, fiindcă pe cele mari nu îndrăzneau să se arate şi să ceară găzduire, atunci când nu întâlneau în cale vreun han.

— Într-adevăr, chiar aşa a fost! exclamă doamna de Chevreuse, bătând din palme uimită. Pe drept cuvânt ar fi ciudat dacă...

Şi tăcu.

— Dacă aş merge pe urmele celor două fugare până la capătul călătoriei lor? întrebă Athos. Nu, doamnă, nu vă voi răpi timpul cu asta; le vom însoţi doar până într-un sătuc din provincia Limousin, aflat între Tulle şi Angoulême, un sătuc numit Roche-l'Abeille.

Doamna de Chevreuse scoase un strigăt de surpriză şi se uită la Athos cu o uimire care îl făcu să zâmbească pe muşchetarul de odinioară.

— Aşteptaţi, doamnă, urmă Athos. Ceea ce mi-a rămas să vă spun e şi mai ciudat decât ceea ce v-am spus până acum.

— Domnule, murmură doamna de Chevreuse, vă socotesc un vrăjitor şi mă aştept la orice; dar într-adevăr... ce-are a face, vă ascult.

— De astă dată, ziua fusese lungă şi obositoare; se lăsase frig; era 11 octombrie; satul nu avea han şi nici castel, casele ţăranilor erau sărăcăcioase şi murdare, iar Marie Michon era o persoană foarte aleasă; ca şi regina, sora ei, era deprinsă cu rufărie fină şi curăţenie; hotărî deci să ceară găzduire preotului.

Athos făcu o pauză.

— Ah, continuaţi! zise ducesă. V-am prevenit doar că mă aştept la orice.

Cele două călătoare bătură la poartă; era târziu, preotul, care se culcase, le strigă să intre şi ele intrară, căci poarta nu era zăvorâta. Prin sate, lumea era foarte încrezătoare. O lampă ardea în odaia unde se află preotul. Marie Michon, care avea înfăţişarea celui mai chipeş cavaler din lume, crăpă uşa, vârî capul înăuntru şi ceru găzduire. "Bucuros, tinere cavaler, zise preotul, dacă te mulţumeşti cu ce-a mai rămas de la masă şi cu jumătate din odaia mea". Cele două călătoare se sfătuiră o clipă; preotul le auzi pufnind în râs şi apoi, stăpânul, ori mai degrabă stăpâna, spuse: "Mulţumesc, părinte, primesc". "Atunci, luaţi de mâncaţi şi căutaţi să faceţi cât mai puţin zgomot, răspunse preotul. Am alergat şi eu toată ziua şi nu m-aş supăra deloc dacă aş dormi în noaptea asta." Doamna de Chevreuse trecea în mod vădit de la mirare la uimire, şi, după ce o copleşi uimirea, rămase înmărmurită; chipul ei, cu ochii aţintiţi asupra lui Athos, căpătase un aer cu neputinţă de zugrăvit în cuvinte; se vedea că ar fi vrut să spună ceva şi totuşi tăcea, să nu piardă o vorbă din povestirea oaspetelui.

— Şi apoi? întrebă ea.

— Apoi? făcu Athos. Ah, tocmai aici vine partea cea mai grea.

— Spuneţi, spuneţi odată! Sunt gata să ascult orice. Şi de altfel asta nici nu mă priveşte pe mine, doar dacă e vorba de domnişoara Marie Michon.

— Ah, adevărat! recunoscu Athos. Ei bine, aşadar, Marie Michon mânca împreună cu însoţitoarea ei şi, după ce sfârşiră masa, potrivit îngăduinţei primite, intră în odaia unde se odihnea gazda, în vreme ce Ketty se culcă într-un fotoliu în prima încăpere, adică unde mâncaseră.

— Într-adevăr, domnule, întări doamna de Chevreuse. Dacă nu sunteţi cumva însuşi diavolul, nu pricep cum de cunoaşteţi toate aceste amănunte.

— Încântătoare această Marie Michon! continuă Athos. Una dintre acele fiinţe zvăpăiate, cărora le trec prin minte cele mai ciudate gânduri, una dintre acele fiinţe născute ca să ne aducă pe toţi în ispită. Şi, gândindu-se că are drept gazdă un preot, cocheta din ea îşi zise că ar fi o plăcută amintire pentru zilele bătrâneţii, în mijlocul atâtor alte amintiri plăcute pe care le avea, să ducă în ispită şi o faţă bisericească.

— Conte, mărturisi ducesă, mă înspăimântaţi, pe cuvânt de cinste!

— Vai, reluă Athos. Bietul preot nu era sfântul Ambrozie şi apoi, repet, Marie Michon era o făptură încântătoare.

— Domnule! exclamă ducesă, prinzându-l pe Athos de mâini. Spuneţi-mi numaidecât cum de cunoaşteţi toate aceste amănunte, ori, dacă nu, chem un călugăr de la mânăstirea Vieux-Augustins, să vă scape din puterea necuratului.

Athos începu să râdă.

— Nimic mai uşor, doamnă. Un cavaler, el însuşi aflat într-o misiune importantă, venise cu un ceas mai devreme decât dumneavoastră să ceară găzduire preotului şi asta tocmai în clipa când preotul, chemat la căpătâiul unui muribund, era nevoit să plece pentru toată noaptea, nu numai de acasă, dar şi din sat. Atunci, slujitorul bisericii, plin de încredere în oaspetele său, care de altfel era gentilom, îi lăsă în grijă casa, bucatele pregătite pentru masă şi odaia sa. Aşadar, la oaspetele bunului preot şi nu la preot a venit Marie Michon să ceară găzduire.

— Şi acest cavaler, acest oaspete, acest gentilom sosit acolo înaintea ei...?

— Eram eu, contele de La Fère, rosti Athos, ridicându-se şi înclinându-se respectuos în faţa ducesei de Chevreuse.

Ducesă rămase înmărmurită pentru o clipă şi apoi, deodată, izbucni în râs.

— Ah, Doamne! exclamă ea. E tare amuzant! Şi zvăpăiată de Marie Michon a nimerit mai bine decât s-ar fi aşteptat. Luaţi loc, scumpe conte şi continuaţi-vă povestirea.

— Acum îmi rămâne să mă învinuiesc, doamnă. V-am spus, eu însumi călătoream într-o misiune grabnică; în zorii zilei am ieşit fără zgomot din odaie şi am lăsat-o dormind pe

fermecătoarea mea tovarăşă. Într-un fotoliu din prima încăpere dormea însoţitoarea, cu capul dat pe spate şi întru totul vrednică de stăpâna ei. Chipul ei frumos îmi atrase luarea-aminte; m-am apropiat şi am recunoscut-o pe micuţa Ketty, căreia prietenul nostru Aramis se îngrijise să-i găsească această slujbă. Şi astfel mi-am dat seama că acea frumoasă călătoare era...

— Marie Michon! zise iute doamna de Chevreuse.

— Marie Michon, continuă Athos. Am ieşit din casă şi m-am dus la grajd, unde mi-am găsit calul şi lacheul gata de drum. Apoi am plecat.

— Şi n-aţi mai trecut niciodată prin acest sat? întrebă cu însufleţire doamna de Chevreuse.

— Un an mai târziu, doamnă.

— Ei bine?

— Ei bine, voiam să-l revăd pe acel bun preot. L-am găsit foarte preocupat de o întâmplare din care nu pricepea nimic. Cu opt zile mai înainte, primise un leagăn cu un drăgălaş băieţel de trei luni, dimpreună cu o pungă de aur şi un bilet cu aceste trei cuvinte: "11 octombrie 1633"

— Era ziua acestei ciudate aventuri, spuse ducesă.

— Da, numai că el nu înţelegea nimic, decât că a petrecut acea noapte la căpătâiul unui muribund, fiindcă Marie Michon plecase şi ea mai înainte că preotul să se fi întors acasă.

— Ştiţi, domnule, în 1643, atunci când s-a înapoiat în Franţa, Marie Michon a cerut numaidecât veşti despre acest copil, căci, fiind fugară, nu-i putea purta de grijă. În schimb, odată înapoiată la Paris voia ca acest copil să crească în preajma ei.

— Şi ce-a spus preotul? întrebă Athos la rândul său.

— Că un senior pe care nu-l cunoştea a avut bunătatea să se îngrijească de copil şi de viitorul lui şi că l-a luat cu el.

— E adevărat.

— Ah, acum înţeleg! Acest senior eraţi dumneavoastră, tatăl lui!

— Stt! Nu vorbiţi atât de tare, doamnă. E aici.

— Aici?! strigă doamna de Chevreuse, ridicându-se într-o clipită. Aici, fiul meu, fiul Mariei Michon e aici! Vreau să-l văd numaidecât.

— Ţineţi seama, doamnă, că nu-şi cunoaşte nici tatăl, nici mama, o preveni Athos.

— Aţi păstrat secretul şi mi l-aţi adus astfel, gândind că mă veţi face fericită. Oh, mulţumesc, mulţumesc, domnule! izbucni doamna de Chevreuse, luându-i mâna şi încercând să o ducă la buze. Mulţumesc! Sunteţi o inimă nobilă!

— Vi l-am adus, rosti Athos, retrăgându-şi încetişor mâna, ca la rândul vostru să faceţi şi dumneavoastră ceva pentru el, doamnă. Până în clipa de faţă am vegheat asupra educaţiei lui şi cred că am făcut din el un gentilom desăvârşit. Dar împrejurările mă silesc acum să încep iarăşi viaţa rătăcitoare şi primejdioasă de om devotat unei cauze. De mâine chiar, mă arunc într-o poveste plină de neprevăzut, în care aş putea fi ucis; atunci n-aţi mai rămâne decât dumneavoastră ca să-l îndrumaţi în lumea unde este chemat să-şi afle locul.

— Oh, fiţi liniştit! exclamă ducesă. Din nenorocire, acum nu mă bucur de prea multă trecere, dar pentru el voi face tot ce-mi stă în putinţă. Cât despre avere şi titlu...

— Nici o grijă în această privinţă, doamnă; i-am trecut în stăpânire moşia Bragelonne, pe care am moştenit-o şi care îi dă titlu de viconte şi o rentă de zece mii de livre.

— Credeţi-mă, domnule, spuse ducesă, sunteţi un adevărat gentilom! Dar abia aştept să-l văd pe tânărul nostru viconte. Unde e?

— Aici în salon. Îl chem îndată, dacă vreţi.

Athos dădu să se îndrepte spre uşă. Doamna de Chevreuse îl opri.

— E frumos? întrebă ea.

Athos zâmbi:

— Seamănă cu mama sa.

În aceeaşi clipă deschise uşa şi făcu un semn tânărului, care se ivi în pag. Doamna de Chevreuse nu-şi putu stăpâni un strigăt de fericire care întrecea toate speranţele plăsmuite de orgoliul ei.

— Apropie-te, viconte, spuse Athos. Doamna ducesă de Chevreuse îţi îngăduie să-i săruţi mâna.

Tânărul se apropie cu fermecătoru-i surâs, cu capul descoperit, puse un genunchi la pământ şi sărută mâna doamnei de Chevreuse.

— Domnule conte, zise el, întorcându-se spre Athos. Nu cumva pentru a-mi cruţa timiditatea mi-aţi spus că doamna este ducesa de Chevreuse şi nu regina însăşi?

— Nu, viconte, interveni doamna de Chevreuse, luându-i mâna la rându-i, ca să-l facă să se aşeze alături de ea şi privindu-l cu ochii strălucitori de bucurie. Nu, din nefericire nu sunt regina, căci dacă aş fi, aş face pentru dumneata tot ceea ce meriţi; dar să vedem şi aşa cum sunt – adăugă ea, abia stăpânindu-se să nu-i sărute fruntea neprihănită – să vedem, ce carieră ai dori să îmbrăţişezi?

Athos, în picioare, se uita la amândoi cu o expresie de negrăită mulţumire întipărită pe faţă.

— Doamnă, zise tânărul cu vocea sa dulce şi răsunătoare totodată. Doar o singură carieră mi se pare vrednică de un gentilom şi anume, aceea a armelor. Domnul conte m-a crescut, cred, cu gândul de a face din mine un ostaş şi m-a lăsat să nădăjduiesc că mă va prezenta cuiva la Paris, care ar binevoi să mă recomande poate chiar Prinţului.

— Da, înţeleg, prinde bine unui tânăr ostaş ca dumneata să slujească sub ordinele unui general ca el; dar să vedem, stai puţin... personal sunt în raporturi destul de proaste cu el, din cauza certurilor dintre doamna de Montbazon, mama mea vitregă şi doamna de Longueville; în schimb cu ajutorul prinţului de Marcillac... Eh, într-adevăr! Iată, am găsit conte! Prinţul de Marcillac e un vechi prieten de al meu; îl va recomanda pe tânărul nostru prieten doamnei de Longueville, care îi va da o scrisoare pentru fratele ei, Prinţul; acesta o iubeşte prea mult ca să nu-i îndeplinească pe loc orice dorinţă.

— Minunat! zise contele. Numai că aş putea îndrăzni să vă rog a vă îngriji de toate astea cât mai grabnic? Am motive ca vicontele să nu rămână decât până mâine seară la Paris.

— Vreţi să se ştie că dumneavoastră vă interesaţi de el, domnule conte?

— Poate nimic nu l-ar ajuta mai mult în viitor decât dacă s-ar spune că nici nu m-a cunoscut vreodată.

— Oh, domnule! izbucni tânărul.

— Tu ştii, Bragelonne, rosti contele. Eu nu iau nici o hotărâre fără vreun motiv temeinic.

— Da, domnule, răspunse tânărul. Ştiu bine că sunteţi întruchiparea înţelepciunii şi am să vă ascult, ca de obicei.

— Ei bine, conte, acum lăsaţi-l în seama mea, spuse ducesă. Vreau să trimit după prinţul de Marcillac, care din fericire se află în clipa de faţă la Paris şi căruia nu-i voi da pace până ce totul nu va fi dus la bun sfârşit.

— Prea bine, doamnă ducesă şi mii de mulţumiri. Am şi eu astăzi câteva drumuri de făcut şi, la întoarcere, adică pe la şase seara, îl voi aştepta pe viconte la han.

— Ce faceţi astă-seară?

— Ne vom duce la abatele Scarron, pentru care am o scrisoare şi unde trebuie să întâlnesc un prieten.

— Bine, zise ducesa de Chevreuse. Voi trece şi eu pe acolo pentru o clipă, deci să nu plecaţi până atunci.

Athos se înclină şi se pregăti de plecare.

— Eh, domnule conte, zise ducesă, râzând. Oare vechii prieteni se despart cu aer atât de grav?

— Ah! murmură Athos, sărutându-i mâna. De-aş fi ştiut mai devreme că Marie Michon era o fiinţă atât de fermecătoare!...

Şi se retrase oftând.

Capitolul XXIII Abatele Scarron

Pe strada Tournelles se afla o casă pe care o cunoşteau toţi purtătorii de litiere şi toţi lacheii din Paris şi totuşi casa cu pricina nu era nici a unui mare senior, nici a unui bancher. Acolo nu se dădeau ospeţe, nu se jucau cărţi şi nu se dansa.

În ciuda acestui lucru, ea era locul de întâlnire al lumii bune şi întreg Parisul venea aici.

Era casa micului Scarron.

Se râdea atât la acest spiritual abate, se spuneau atâtea noutăţi, aceste noutăţi erau atât de iute comentate, ciopârţite şi transformate fie în poveşti, fie în epigrame, încât oricine ţinea să petreacă un ceas în tovărăşia micului Scarron, să-l asculte şi să împărtăşească apoi şi altora spusele sale. Mulţi ardeau de dorinţa să-şi facă auzit acolo cuvântul; şi, când cuvântul lor era plin de duh, ei înşişi erau bineveniţi.

Micul abate Scarron, care, la drept vorbind, nu era abate decât din pricină că avea în seamă o mânăstire şi nicidecum pentru că făcea parte din clanul feţelor bisericeşti, fusese pe

vremuri unul dintre cei mai năstruşnici stăpâni de venituri parohiale din oraşul Mans, unde locuia. Or, într-o zi de carnaval, vrând să înveselească din cale afară darnicul oraş al cărui suflet era, a poruncit valetului său să-l ungă cu miere din cap până în picioare şi apoi, spintecând o saltea de fulgi, s-a tăvălit prin ea până a devenit cea mai caraghioasă zburătoare din câte s-au văzut vreodată. Înveşmântat în chipul acesta ciudat, s-a apucat să facă vizite pe la prieteni; la început lumea se ţinea după el uimită, după aceea s-a pornit pe huiduieli, hamalii au început cu ocările, copiii au pus mâna pe pietre, încât, până la urmă, s-a văzut nevoit să o ia la sănătoasa, ca să scape nevătămat. Mulţimea însă gonea după el: fugărit, hărţuit, urmărit cu înverşunare din toate părţile, Scarron n-a găsit altă scăpare decât să se arunce în râu. Înota ca un peşte, dar apa era rece ca gheaţa. Fiind şi năduşit, frigul l-a pătruns până la os şi, ieşind pe celălalt mal, a rămas locului ţeapăn.

S-a căutat prin toate mijloacele cunoscute să fie tămăduit, spre a-i reda folosinţa mâinilor şi picioarelor, dar atâta a pătimit de pe urma asta, încât s-a lipsit de toţi doctorii, zicând că vrea mai degrabă să rămână beteag; după aceea s-a întors la Paris, unde faima lui de om de spirit era gata statornicită. Aici a poruncit să i se facă un jilţ, născocit de el; şi, într-o zi, ducându-se să o vadă pe regină în acest jilţ, Anna de Austria a rămas fermecată de vorbă-i plină de duh şi l-a întrebat dacă n-ar dori cumva un titlu.

— Da, maiestate, există unul pe care ţin grozav să-l am, a răspuns Scarron.

— Care anume? a întrebat Anna de Austria.

— Acela de bolnav al majestăţii-voastre, a rostit abatele.

Şi Scarron a dobândit titlul de *bolnav al reginei,* cu o pensie anuală de o mie cinci sute de livre. Din acea clipă, lipsit de orice alte griji în ce priveşte viitorul, Scarron a dus o viaţă plină de voioşie, deschizându-şi larg băierile pungii. Numai că, într-una din zile, un trimis al cardinalului i-a dat de înţeles că nu face bine să aibă casă deschisă pentru vicar.

— De ce? a întrebat Scarron. Oare nu-i un om de viţă nobilă?

— Ba da, de bună seamă!

— Cumsecade?

— Fără îndoială.

— Spiritual?

— Din nenorocire are prea mult spirit.

— Ei bine, a răspuns Scarron, atunci pentru ce vreţi să renunţ a mai vedea un asemenea om?

— Fiindcă vorbeşte de rău.

— Adevărat? Şi pe cine?

— Pe cardinal.

— Cum?! a replicat Scarron. Uşa mea e şi azi deschisă domnului Gilles Despréaux, care mă vorbeşte de rău pe mine şi vreţi să închid uşa vicarului, pentru că vorbeşte de rău pe un altul? Imposibil!

Convorbirea se oprise aici şi Scarron, din spirit de contradicţie, primi şi mai des vizita domnului de Gondy. Or, în dimineaţa acelei zile, care era şi ziua de plată a pensiei cuvenite pe trei luni, Scarron îşi trimisese ca de obicei lacheul cu o chitanţă la casa de pensii, ca să ia banii, dar acolo i s-a răspuns că:

— Statul nu mai are bani pentru abatele Scarron.

Când lacheul îi aduse această veste, Scarron se afla cu ducele de Longueville, care îi oferea o pensie îndoită faţă de aceea pe care Mazarin i-o tăiase; dar vicleanul bolnav se feri să primească. Şi făcu în aşa fel, încât la patru după-amiază întreg oraşul ştia de refuzul cardinalului. Era într-o joi, tocmai în ziua când primea abatele: veniră oaspeţi cu duiumul şi tot oraşul vui de proteste împotriva cardinalului.

Athos întâlni în strada Saint-Honoré doi gentilomi pe care nu-i cunoştea, urmaţi de un lacheu, călărind în aceeaşi direcţie ca şi el. Unul dintre ei îl salută scoţându-şi pălăria şi-i spuse:

— Ştiţi, domnule, netrebnicul de Mazarin i-a tăiat pensia bietului Scarron!

— Asta-i prea din cale-afară, zise Athos, salutându-i la rândul său pe cei doi cavaleri.

— Se vede că sunteţi un om cinstit, vorbi acelaşi nobil de adineauri, iar Mazarin o adevărată năpastă.

— Vai domnule, mie îmi spuneţi! exclamă Athos.

Şi se despărţiră salutându-se cu cea mai aleasă politeţe.

— E bine că mergem acolo tocmai astă-seară, zise Athos către viconte. Vom putea să spunem un cuvânt bun bietului om.

— Dar cine e domnul Scarron, care a pus în mişcare întreg Parisul? întrebă Raoul. Vreun ministru căzut în dizgraţie?

— Oh, nu, viconte, răspunse Athos. Doar un gentilom oarecare, însă un spirit dintre cele mai alese, căzut pesemne în dizgraţia cardinalului din pricina unor catrene îndreptate împotrivă-i.

— Oare gentilomii fac versuri? întreba naiv Raoul. Eu socoteam că asta înjoseşte.

— Întocmai, dragul meu viconte, râse Athos. Dacă versurile sunt proaste; dar dacă sunt frumoase, asta sporeşte preţuirea celor din jur. Aşa, bunăoară, domnul de Rotrou. Totuşi, urmă Athos, cu aerul că rosteşte un sfat salvator – cred că mai bine s-ar lăsa păgubaş.

— Atunci, domnul Scarron e poet? întrebă Raoul.

— Da, viconte, iată-te prevenit. Deci ia aminte cum te porţi în casa lui. Nu vorbi decât prin gesturi, ori mai degrabă ascultă.

— Bine, domnule, făgădui Raoul.

— Ai să mă vezi discutând multă vreme cu un gentilom, unul dintre prietenii mei: este abatele d'Herblay, de care m-ai auzit adesea vorbind.

— Mi-aduc aminte, domnule.

— Din când în când să te apropii de noi, ca şi cum ai vrea să ne spui ceva, dar să nu spui nimic şi nici să nu asculţi. Jocul ăsta ne va ajuta să nu fim tulburaţi de nimeni.

— Prea bine, domnule, vă voi îndeplini dorinţa întru totul.

Athos făcu două vizite în oraş. După aceea, pe la şapte seara se îndreptă spre strada Tournelles. Strada era plină de slujitori trimişi după treburi, de cai şi valeţi ce-şi însoţeau stăpânii. Athos îşi croi drum şi intră în casă urmat de tânărul Raoul. Prima persoană pe care o zări fu Aramis, instalat lângă un fotoliu pe rotile, foarte încăpător, cu un baldachin tapisat, sub care, acoperit cu o cuvertură de brocart, se agita un om cu chipul destul de tineresc, destul de voios, dar în unele clipe acoperit de o paloare bolnăvicioasă, deşi în ochii lui dăinuia neîncetat o expresie vie, plină de spirit ori de bunăvoinţă. Era abatele Scarron, veşnic cu zâmbetul pe buze, zeflemitor, curtenitor, dar suferind şi scărpinându-se cu o mică vergea.

În jurul acestui soi de cort mişcător se înghesuiau o mulţime de gentilomi şi de doamne. Încăperea era foarte îngrijită şi mobilată cum se cuvine. Perdele mari, ţesute cu flori, cândva viu colorate, dar azi niţel cam şterse, cădeau peste ferestrele largi; pereţii erau tapetaţi simplu, dar cu gust. Doi

lachei foarte respectuoşi şi bine instruiţi îşi îndeplineau cu distincţie îndatoririle lor.

Zărindu-l pe Athos, Aramis îi ieşi în întâmpinare, îl luă de mână şi îl prezentă lui Scarron, care îşi mărturisi deopotrivă încântarea şi respectul faţă de noul oaspete şi făcu un compliment foarte spiritual vicontelui. Raoul rămase descumpănit, căci nu era pregătit să răspundă unor cuvinte atât de alese.

Totuşi, salută cu multă graţie. Athos fu salutat încă de doi-trei seniori, cărora le fu prezentat de către Aramis, după aceea vâlva stârnită de sosirea lui se potoli treptat-treptat şi conversaţia deveni generală.

La vreo patru-cinci minute, în care Raoul cerceta cu privirea întreaga adunare, uşa se deschise şi lacheul anunţă pe domnişoara Paulet.

Athos atinse cu mâna umărul vicontelui.

— Uită-te la această femeie, Raoul, zise el. E un personaj istoric. La ea se ducea regele Henric al IV-lea când a fost asasinat.

Raoul tresări. De câteva zile parcă în fiece clipă se ridica o cortină pentru el, dezvelindu-i ceva eroic; această femeie care intră, tânăra şi frumoasă încă, îl cunoscuse pe Henric al IV-lea, stătuse de vorbă cu el.

Oaspeţii se îngrămădiră în jurul noii venite, căci şi astăzi o înconjura admiraţia celor din jur. Era o femeie înaltă, cu mijlocul zvelt şi mlădiu, cu părul bogat, ca de aur, aşa cum îi plăcea lui Rafael şi cum Tizian a zugrăvit toate Magdalenele sale. Această culoare roşcat-arămie, sau poate superioritatea pe care o dobândise asupra celorlalte femei, făcuse să fie poreclita Leoaica.

Frumoasele noastre doamne de astăzi, care aspiră la acest pompos titlu, ar trebui să ştie că el nu vine din Anglia, aşa cum poate credeau, ci de la domnişoara Paulet, fermecătoarea şi spirituală lor compatrioată.

Domnişoara Paulet păşi drept spre Scarron, în mijlocul murmurului stârnit de apariţia ei.

— Ei bine, scumpe abate! zise ea cu vocea-i liniştită. Iată-te deci sărac, nu? Am aflat noutatea azi după-amiază, la doamna de Rambouillet; domnul de Grasse ne-a spus-o.

— Da, în schimb, acum statul a devenit mai bogat, rosti Scarron. Trebuie să ştii să te sacrifici pentru ţara ta.

— Cardinalul îşi va cumpăra mai multe pomezi şi parfumuri pe an cu aceste o mie cinci sute de livre, râse un partizan al Frondei, în care Athos recunoscu pe gentilomul întâlnit pe strada Saint-Honoré.

— Dar muza ce va spune? interveni Aramis cu vocea lui mieroasă. Muza care are nevoie de mediocritatea aurită? Căci, oricum:

Şi Virgilio puer aut tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri.

— Bun! zise Scarron, întinzând mâna domnişoarei Paulet. Dacă nu mai am hidră, cel puţin mi-a rămas leoaica.

Tot ce spunea Scarron părea cu totul deosebit astă-seară. E privilegiul pe care ţi-l dă asuprirea. Domnul Ménage sări în sus entuziasmat.

Domnişoara Paulet se îndreptă spre locul ei obişnuit, dar înainte să se aşeze, îşi roti, măreaţă, privirea de regină asupra adunării şi ochii ei se opriră asupra lui Raoul.

Athos surâse.

— Ai fost remarcat de domnişoara Paulet, viconte: du-te să o saluţi. Arată-te ceea ce eşti, un adevărat provincial; dar nu te sfătuiesc să-i vorbeşti de Henric al IV-lea. Vicontele se apropie de Leoaică cu chipul împurpurat şi se pierdu îndată în mijlocul seniorilor care o înconjurau.

În încăpere se formaseră două grupuri distincte: unul în jurul domnului Ménage, celălalt în jurul domnişoarei Paulet; Scarron trecea de la unul la altul, conducându-şi fotoliul lui pe rotile prin mijlocul oaspeţilor cu iscusinţa cu care un cârmaci încercat şi-ar îndruma barca pe o mare presărată la tot pasul de stânci.

— Noi când stăm de vorbă? zise Athos către Aramis.

— Îndată, răspunse acesta. Nu e încă prea multă lume şi-am fi remarcaţi.

În clipa aceea uşa se deschise şi lacheul îl anunţă pe vicar.

Toată lumea se întoarse, căci numele vicarului începea să se acopere de faimă.

Athos făcu la fel. Nu-l cunoştea pe abatele de Gondy decât din auzite.

Văzu intrând un om scund, negricios, nu prea bine făcut, miop şi tare stângaci în mişcări, dar nu şi în mânuirea pistolului şi a spadei – încă de la primii paşi se lovi de o măsuţă, cât pe ce să o răstoarne – şi totuşi cu o expresie impunătoare şi mândră întipărită pe faţă.

Scarron se întoarse şi el şi-i ieşi în întâmpinare în fotoliul său, în vreme ce domnişoara Paulet îi făcu un semn cu mâna de pe locul unde şedea.

— Ei bine! glăsui vicarul, zărindu-l pe Scarron abia când gazda ajunse lângă el. Ai căzut în dizgraţie, abate?

Era o frază solemnă, rostită a suta oară în timpul serii şi Scarron, care găsise de o sută de ori la rând o vorbă de duh drept răspuns, era cât pe ce să se dezmintă, dar o sforţare disperată îl scoase din încurcătură.

— Domnul cardinal Mazarin a binevoit să se gândească la mine, zise el.

— Uluitor! strigă Ménage.

— Cum vei face ca să ne poţi primi şi de acum înainte? continuă vicarul. Dacă eşti strâmtorat, voi fi nevoit să te numesc canonic la Notre-Dame.

— O, nu, se împotrivi Scarron, v-aş compromite prea mult.

— Atunci, ai cumva venituri pe care noi nu le cunoaştem?

— Voi împrumuta bani de la regină.

— Dar maiestatea-sa nu are lăscaie, interveni Aramis. Nu trăieşte oare sub regimul comunităţii de bunuri? Vicarul se întoarse, zâmbi spre Aramis şi-l salută amical din vârful degetelor.

— Iartă-mă, scumpe abate, spuse el. Eşti în întârziere şi trebuie să-ţi fac un dar.

— Ce anume? întrebă Aramis.

— O panglică de pălărie. Toţi se întoarseră spre vicar, care scoase la iveală din buzunar o panglică ciudată de mătase.

— Ah! exclamă Scarron. Păi asta e o praştie.

— Întocmai! încuviinţă vicarul. În toate se vădeşte gustul Frondei. Domnişoară Paulet, am pentru dumneata un evantai după moda Frondei. Te voi trimite la negustorul de unde-mi cumpăr mănuşi, d'Herblay: face mănuşi cum poartă partizanii Frondei; iar pe dumneata, Scarron, la brutarul meu, unde vei

avea credit nelimitat: coace o pâine minunată, pe gustul Frondei.

Aramis luă panglica şi şi-o puse la pălărie.

În clipa aceea uşa se deschise şi lacheul strigă răsunător:

— Doamna ducesă de Chevreuse!

La auzul acestui nume, toată lumea se ridică.

Scarron îşi îndreptă în grabă fotoliul spre uşă. Raoul se împurpură la faţă. Athos făcu un semn lui Aramis, care se tupilă lângă o fereastră.

În mijlocul saluturilor respectuoase care o întâmpinară, ducesa căuta în chip vădit ceva, ori pe cineva. În cele din urmă îl zări pe Raoul şi ochii îi scânteiară ; îl zări pe Athos şi deveni visătoare; îl zări pe Aramis în nişa ferestrei şi îşi ascunse după evantai o uşoară tresărire de surpriză.

— A! făcu ea, ca şi cum ar fi vrut să-şi alunge gândurile ce o năpădeau fără voie. Cum se simte bietul Voiture? Nu cumva ştii, Scarron?

— Cum? Domnul Voiture e bolnav? întrebă seniorul care îi vorbise lui Athos în strada Saint-Honoré. Ce are?

— S-a aşezat la masa de joc, uitând să-şi trimită lacheul după cămăşi de schimb, îi informă vicarul. Aşa că a răcit şi se aude c-ar fi pe moarte.

— Şi unde a răcit?

— Ei, Doamne, la mine. Închipuiţi-vă că sărmanul Voiture făcuse jurământ să nu mai joace. După trei zile n-a putut să ţină piept ispitei şi a luat drumul arhiepiscopiei, ca să-l dezleg de jurământ. Din nenorocire, în clipa aceea aveam nişte treburi foarte importante cu consilierul Broussel, în odaia cea mai ferită din casa mea, când Voiture îl vede pe marchizul de Luynes la o masă, aşteptând un partener de joc. Marchizul îl strigă şi-l pofteşte să ia loc. Voiture îi răspunse că nu poate să joace, întrucât eu nu i-am dat dezlegare. Luynes făgăduieşte în numele meu să ia păcatul asupră-i, Voiture se aşeză la masă, pierde patru sute de scuzi, răceşte întorcându-se acasă şi se urcă în pat ca să nu se mai dea jos.

— Oare starea scumpului Voiture să fie chiar atât de rea? întrebă Aramis, pe jumătate ascuns după perdea.

— Vai! răspunse domnul Ménage. Se simte foarte rău. Şi acest mare om se poate să ne părăsească şi el *deseret orbem.*

— Ei, asta-i! făcu acru domnişoara Paulet. El să moară! Nici pomeneală! E înconjurat de femei ca un sultan. Doamna Saintot a alergat într-un suflet să-i ducă o supă întăritoare. Doamnă La Renaudot se îngrijeşte de cearşafuri şi nu există nimeni, până şi prietena noastră, doamna de Rambouillet, care să nu-i trimită ceaiuri.

— Dumitale nu ţi-e drag! zise Scarron, râzând.

— O, cita nedreptate, scumpul meu bolnav! Îl urăsc atât de puţin, încât aş pune cu plăcere să se facă slujbe pentru odihna sufletului său.

— Nu degeaba ţi se spune Leoaica, draga mea, interveni doamna Chevreuse de pe locul unde şedea. Ştii să muşti.

— Mi se pare că ponegriţi peste măsură un mare poet, doamnă, îndrăzni Raoul să intervină în discuţie.

— Un mare poet, el?... Haide, se vede că vii din provincie, viconte şi că n-ai avut niciodată prilejul să-l întâlneşti. El, mare poet! Eh, înalt abia de cinci picioare!

— Bravo! exclamă un bărbat deşirat, uscăţiv şi oacheş, cu mustaţa falnică şi cu o spadă uriaşă la şold. Bravo, frumoasă Paulet! E timpul ca micul Voiture să fie pus, în sfârşit, la locul său. Declar răspicat că socot a mă pricepe în poezie şi că întotdeauna versurile lui mi s-au părut detestabile.

— Cine e acest căpitan, domnule? îl întreabă Raoul pe Athos.

— Domnul de Scudéry.

— Autorul *Cleliei* şi al *Marelui Cirus?*

— Pe care le-a scris împreună cu sora sa, care stă de vorbă în clipa asta cu acea drăgălaşă făptură, acolo, în preajma domnului Scarron.

Raoul se întoarse şi văzu într-adevăr doi oaspeţi abia sosiţi: o copilă fermecătoare, cu chipul nespus de gingaş şi de trist, încadrat de un minunat păr negru, cu nişte ochi catifelaţi, aidoma frumoaselor pansele violete, sub care scânteiază un potir de aur; cealaltă era o femeie ce părea că o are în grijă – un chip rece, uscat şi gălbejit, ca de adevărată guvernantă ori călugăriţă.

Raoul îşi făgădui să nu plece fără să vorbească frumoasei copile cu ochii catifelaţi: printr-un ciudat joc al gândurilor, deşi nu era nici o asemănare la mijloc, ea îi amintea de biata Louise,

pe care o lăsase bolnavă la castelul La Vallière şi pe care o dăduse uitării pentru o clipă în mijlocul societăţii de aici.

În acest timp, Aramis se apropiase de vicar, care îi şopti surâzător ceva la ureche. Aramis, cu toată stăpânirea de sine, nu-şi putu reţine o uşoară tresărire.

— Râzi, îi spuse domnul de Retz. Suntem priviţi.

Şi-l părăsi pentru a se duce să stea de vorbă cu doamna în jurul căreia se strânsese o mulţime de lume.

Aramis se sili să râdă, spre a înşela atenţia celor câţiva curioşi şi, văzând că Athos s-a oprit la rândul său în nişa ferestrei unde stătuse el mai înainte, aruncă vreo câteva cuvinte în dreapta şi în stânga, iar pe urmă se îndreptă neobservat într-acolo.

De îndată ce se aflară împreună, începură o convorbire însoţită de bogate gesturi.

Raoul se apropie de ei, aşa cum îl sfătuise Athos.

— E un rondel al domnului Voiture, pe care mi l-a recitat abatele şi căruia nu-i găsesc pereche, spuse Athos, răsunător.

Raoul rămase câteva clipe în preajma lor apoi se pierdu în grupul doamnei de Chevreuse, de care se apropiaseră domnişoara Paulet dintr-o parte şi domnişoara de Scudéry din cealaltă.

— Ei bine, zise vicarul, eu mi-aş îngădui să nu împărtăşesc în totul părerea domnului de Scudéry; dimpotrivă, găsesc că domnul Voiture e un poet, un simplu poet. Ideile politice îi lipsesc cu desăvârşire.

— Aşadar? întrebă Athos.

— Mâine, murmură Aramis în grabă.

— La ce oră?

— La şase.

— Unde?

— La Saint-Mandé.

— Cine ţi-a spus?

— Contele de Rochefort.

Cineva se apropia de locul unde se aflau.

— Şi cugetările filozofice? Iată ce-i lipsea bietului Voiture. În ce mă priveşte, mă alătur părerii vicarului: un simplu poet.

— Da, desigur, e un poet de valoare, glăsui Ménage. Dar posteritatea, deşi plină de admiraţie, îi va reproşa un lucru,

anume, că prea a încărcat versul cu licenţe. A ucis poezia fără să ştie.

— Ucis, acesta-i cuvântul, întări Scudéry.

— Dar scrisorile lui, ce capodopere! zise doamna de Chevreuse.

— Oh, în această privinţă e neasemuit, i se alătură domnişoara de Scudéry.

— Adevărat, observă Paulet. Dar numai atâta vreme cât glumeşte, fiindcă, dacă devine grav, calcă-n străchini. Când nu spune lucrurile pe şleau, trebuie să recunoaşteţi că le spune că vai de lume.

— Totuşi veţi conveni că, în ceea ce priveşte gluma, nu-şi află pereche.

— Da, desigur, încuviinţă Scudéry, răsucindu-şi mustaţa. Găsesc însă hazul cam silit, iar glumele prea familiare. De pildă, *Scrisoarea crapului către ştiucă.*

— Fără să mai punem la socoteală că cele mai reuşite îşi au inspiraţia la castelul Rambouilet. De pildă, *Zelida şi Alcidaleea.*

— Cât despre mine, rosti Aramis, apropiindu-se de grupul strâns aici şi salutând respectuos pe doamna de Chevreuse, care îi răspunse printr-un zâmbet plin de graţie, cât despre mine, eu îl învinuiesc şi de faptul că şi-a luat o prea mare libertate faţă de cei mari. A fost adeseori necuviincios faţă de prinţesă, de mareşalul d'Albret, de domnul de Schomberg şi chiar faţă de regină.

— Cum, faţă de regină? întreba Scudéry, făcând un pas înainte, ca şi când ar fi vrut să tragă spadă. La naiba, n-am ştiut asta! Şi în ce chip s-a arătat necuviincios faţă de majestatea-sa?

— Nu cunoaşteţi poezia lui: *Gândeam?*

— Nu, zise doamna de Chevreuse.

— Nu, zise domnişoara de Scudéry.

— Nu, zise domnişoara Paulet.

— Într-adevăr, cred că regină a spus-o la foarte puţini. Eu însă o cunosc dintr-o sursă sigură.

— Şi o ştii?

— Sper să mi-o amintesc.

— S-auzim! strigară toţi într-un glas.

— Iată în ce împrejurare s-a ivit poezia, urmă Aramis. Domnul Voiture era în trăsura reginei, care se plimba singură cu el prin pădurea Fontainebleau; la o vreme, luă un aer îngândurat

pentru că regina să-l întrebe la ce se gândeşte, ceea ce se şi întâmpla: "La ce te gândeşti, domnule Voiture?" întrebă maiestatea-sa. Voiture surâse, se prefăcu adâncit în sine câteva clipe, încât să lase impresia că improvizează şi răspunse:

"Gândeam şi eu că soarta vrea
După atâta nedreptate,
Să încunune fruntea ta
Cu cinste, faimă, nestemate.
Oare vei fi mai fericită,
Precum erai odinioară,
N-aş vrea să spun îndrăgostită!
Păcatul rimei mă doboară "

Scudéry, Ménage şi domnişoara Paulet ridicară din umeri.

— Aşteptaţi, zise Aramis. Poezia are trei strofe.

— Oh, spune mai curând trei cuplete! preciză domnişoara de Scudéry. E cel mult un cântec, zău aşa.

"Gândeam apoi că bietul Amor
Ce armele mereu ţi-a dăruit,
Gonit departe-i de la curte
Fără de arcul lui vrăjit.
Eu, cugetând în preajma ta,
La ce să mă aştept, Marie,
Când tu te-arăţi atât de rea
Cu inimile devotate ţie?"

— Oh, cât despre această ultimă înţepătură, interveni doamna de Chevreuse, nu ştiu dacă are ceva comun cu regulile poetice, dar trebuie să-l iertăm în numele adevărului. Doamna de Hautefort cu doamna de Sennecey i-ar da dreptate, fără să mai vorbesc de domnul de Beaufort.

— Haide-haide, bombăni Scarron. Asta nu mă mai priveşte câtuşi de puţin: de azi-dimineaţă nu mai sunt bolnavul reginei.

— Şi ultimul cuplet? întrebă domnişoara de Scudéry. Ultimul cuplet? S-auzim!

— Iată-l, spuse Aramis. Acesta are avantajul de a folosi nume proprii, încât e cu neputinţă să te înşeli:

"Şi mă gândeam – doar noi poeţii
Gândim adesea mai ciudat -
Ce-ai face în ăst prag al vieţii
De l-ai zări cu-adevărat,
Din depărtări aici sosit,
Pe Buckingham, chipeşul duce,
Şi cine ar fi nepoftit,
El, sau părintele Vincent?"

La această ultimă strofă, un strigăt se stârni faţă de necuviinţa lui Voiture.

— Din nenorocire, murmură copila cu ochii catifelaţi, eu găsesc minunate aceste versuri.

Era şi părerea lui Raoul, care se apropie de Scarron şi spuse roşind:

— Domnule Scarron, faceţi-mi cinstea, vă rog şi spuneţi-mi cine este tânăra doamnă care are o părere deosebită faţă de toată această aleasă adunare?

— Ah, tânărul meu viconte, făcu Scarron. Precum văd, arzi de dorinţa să-i propui o alianţă ofensivă şi defensivă, nu?

Raoul se împurpură din nou:

— Mărturisesc, zise el, că versurile mi se par foarte frumoase.

— Şi într-adevăr sunt, încuviinţă Scarron. Dar tăcere! Între poeţi nu se spun asemenea lucruri.

— Eu însă nu am cinstea să fiu poet, zise Raoul şi vă rugăm...

— Aşa e: vrei să ştii cine e aceea tânăra doamnă? E frumoasă Indiană.

— Vă cer iertare, domnule, rosti Raoul cu tot sângele în obraji, dar nu ştiu mai mult decât înainte. Vai, sunt un provincial!

— Ceea ce înseamnă că nu pricepi mare lucru din păsăreasca ciripită pe aici de toată lumea. Cu atât mai bine, tinere, cu atât mai bine! Nici nu te strădui să o pricepi, e pierdere de timp; şi când vei ajunge să pricepi graiul acesta, să sperăm că o să fie dat uitării.

— Atunci mă vei ierta, domnule, glăsui Raoul şi veţi avea bunăvoinţa să-mi spuneţi cine-i persoana pe care o numiţi frumoasa Indiană?

— Da, desigur: una dintre cele mai fermecătoare fiinţe de pe lume, domnişoara Françoise d'Aubigné.

— Face parte cumva din familia vestitului Agrippa, prietenul regelui Henric al IV-lea?

— E nepoata lui. Tocmai a sosit din Martinica, iată de ce-i spun frumoasa Indiană.

Raoul făcu ochii mari: privirea lui se întâlni cu aceea a tinerei fete, care zâmbi.

Se vorbea mai departe despre Voiture.

— Domnule, spuse domnişoara d'Aubigné, adresându-se la rândul ei lui Scarron, dornică să se alăture discuţiei acestuia cu tânărul viconte. Dumneavoastră nu-i admiraţi pe prietenii bietului Voiture? Ascultaţi cum îl mai scarmănă, lăudându-l! Unul îi contestă bunul simţ, altul poezia, altul originalitatea, altul umorul, altul independenţa, altul... Eh, Doamne, dar ce vor să mai lase acestui om de neasemuit, cum l-a numit domnişoara de Scudéry?

Scarron începu să râdă, Raoul de asemenea. Frumoasa Indiană, mirată de efectul cuvintelor sale, lăsă ochii în pământ şi îşi reluă aerul naiv de mai înainte.

— Iată o fiinţă plină de spirit, zise Raoul.

Athos, rămas în firida ferestrei, urmărea tot ce se petrecea în jur cu un zâmbet dispreţuitor pe buze.

— Chemaţi-l încoace pe contele de La Fère, îl rugă doamna de Chevreuse pe vicar. Vreau să-i vorbesc.

— Iar eu, răspunse vicarul, vreau să se creadă că nu stau de vorbă cu el. Mi-e drag şi-l admir, căci îi cunosc isprăvile de odinioară, cel puţin pe unele dintre ele, totuşi socot că nu-i bine să-l salut decât începând de poimâine dimineaţă.

— Şi de ce abia de poimâine dimineaţă? întrebă doamna de Chevreuse.

— Veţi şti asta mâine seară, răspunse vicarul râzând.

— Scumpul meu Gondy, vorbeşti ca în Apocalips, zău aşa, i-o întoarse ducesă. Domnule d'Herblay, adăugă ea, întorcându-se spre Aramis, eşti bun să-mi faci încă un serviciu astă-seară?

— Cum adică, ducesă? murmură Aramis. Astă-seară, mâine, oricând, nu trebuie decât să porunciţi.

— Ei bine, du-te şi-l caută pe contele de La Fère. Vreau să-i vorbesc.

Aramis se apropie de Athos şi se întoarse împreună cu el.

— Domnule conte, rosti ducesă, întinzând o scrisoare lui Athos, iată ceea ce ţi-am făgăduit. Protejatul nostru va fi primit cum se cuvine.

— Doamnă, spuse Athos, e o mare fericire pentru el să vă rămână îndatorat.

— În privinţa asta, n-ai nici un motiv să-l invidiezi; eu îţi rămân îndatorată că mi-ai dat prilejul să-l cunosc, răspunse şăgalnic femeia, cu un surâs care aminti lui Aramis şi Athos de Marie Michon.

Zicând aceasta se ridică şi ceru trăsura. Domnişoara Paulet plecase, domnişoara de Scudéry tocmai pleca.

— Viconte, se adresă Athos lui Raoul, însoţeşte-o pe doamna ducesă de Chevreuse, roag-o să aibă bunătatea să-ţi dea mâna când coboară treptele şi după aceea mulţumeşte-i.

Frumoasa Indiană se apropie de Scarron să-şi ia rămas bun.

— Pleci atât de repede? întrebă el.

— Printre cele din urmă, după cum vedeţi. Dacă aveţi cumva veşti despre domnul Voiture şi mai cu seamă veşti bune, fiţi amabil şi înştiinţaţi-mă mâine şi pe mine.

— Oh! murmură Scarron. Acum poate să moară.

— Cum asta? întrebă fata cu ochii catifelaţi.

— Fără îndoială, panegiricul lui e gata făcut.

Şi se despărţiră râzând, tânăra fată întorcând ochii cu interes spre sărmanul paralitic, sărmanul paralitic urmărind-o cu o privire iubitoare.

Treptat-treptat, grupurile se răriră. Scarron nu părea să fi văzut că unii dintre oaspeţii săi şuşotiseră misterios, că vreo câţiva primiseră scrisori şi că întreaga seară părea să aibă un scop tainic, străin de literatură, deşi se făcuse atâta vâlvă în jurul ei.

Cât despre Raoul, el o însoţi într-adevăr pe ducesă până la trăsură şi ea, urcând, îi dădu mâna să i-o sărute; apoi, într-una din acele porniri nestăpânite, care o făceau atât de încântătoare şi mai ales atât de primejdioasă, îi cuprinse deodată capul în mâini şi îl sărută pe frunte, zicând:

— Viconte, urările şi sărutul meu să-ţi poarte noroc!

După aceea porunci vizitiului să meargă la castelul Luynes.

Trăsura porni; doamna de Chevreuse făcu tânărului un ultim semn de bun rămas şi Raoul urcă scară cu totul descumpănit.

Athos pricepu ce se întâmplase şi zâmbi.

— Vino, viconte, zise el. E timpul să mergem. Mâine vei pleca sub arme, în oştirea Prinţului; caută deci şi dormi bine în această ultimă noapte pe care o petreci în oraş.

— Aşadar, voi fi ostaş? întrebă tânărul. Oh, domnule, vă mulţumesc din toată inima!

— Cu bine, conte! zise abatele d'Herblay. Mă întorc la mine la mânăstire.

— Cu bine, abate! zise vicarul. Mâine ţin predică şi am douăzeci de lucruri de citit astă-seară.

— Cu bine, domnilor! zise contele. Sunt frânt de oboseală şi mă duc să mă culc, să dorm douăzeci şi patru de ceasuri în şir.

Cei trei se salutară, după ce mai schimbară între dânşii o ultimă privire.

Scarron îi urmărea cu coada ochiului prin fereastra salonului.

— Nici unul nu va face ce-a spus, murmură el, cu zâmbetu-i de maimuţă. Lasă-i să-şi urmeze calea, bravii gentilomi! Cine ştie dacă nu se străduiesc să-mi recapăt pensia. Ei pot să mişte braţele, ceea ce înseamnă mult, pe când eu... Vai! Mie nu mi-a rămas decât limba, dar voi căuta să dovedesc că şi asta înseamnă ceva. Ei, Champenois! A bătut de unsprezece. Vino şi-mi împinge căruciorul până la pat... Într-adevăr, domnişoara d'Aubigné este o fiinţă fermecătoare!

Zicând acestea, sărmanul paralitic dispăru în odaia de culcare, uşa se închise în urma lui şi luminile prinseră să se stingă una după alta în salonul din stradă Tournelles.

Capitolul XXIV Saint-Denis

Mijea de ziuă când Athos se dădu jos din pat şi se îmbrăcă; după paloarea mai accentuată decât de obicei şi după urmele insomniei zugrăvite pe chipul lui, ghiceai lesne că n-a închis ochii toată noaptea. Împotriva firii sale atât de hotărâte şi

neşovăielnice, în dimineaţa aceea simţeai în toată făptura lui o oarecare încetineală şi şovăială.

Asta din pricină că se îngrijea să-l pregătească de plecare pe Raoul şi căuta să câştige timp. Mai întâi lustrui singur o spadă pe care o scoase dintr-o teacă de piele parfumată, cercetând la început dacă mînerul e solid şi dacă până tăişului şi mânerul sunt prinse trainic una de alta.

După aceea aruncă o pungă plină de ludovici pe fundul unui cufăr pe care tânărul urma să-l ia cu sine, îl strigă pe Olivain, lacheul ce-i însoţise de la Blois, şi-i porunci să rânduiască lucrurile în cufăr sub ochii lui, veghind să nu lipsească nimic din cele de trebuinţă unui tânăr ce pleca la oştire.

În cele din urmă, după aproape un ceas petrecut cu aceste îndeletniciri, deschise uşa ce dădea în odaia vicontelui şi intra încetişor.

Soarele, care se şi ridicase pe cer, năvălea în încăpere prin fereastră largă, căci Raoul, întorcându-se târziu în ajun, uitase să tragă perdelele. Dormea încă, cu capul gingaş rezemat de braţ. Pletele negre acopereau pe jumătate fruntea senină şi umezită de o bură de sudoare, ce lunecă în perle pe obrajii lui de copil obosit.

Athos se apropie şi se aplecă asupră-i plin de duioşie şi tristeţe, uitându-se îndelung la tânărul surâzător şi cu pleoapele întredeschise, ale cărui vise trebuie că erau dulci şi somnul lin, într-atât de învăluitoare era veghea mută, pătrunsă de grijă şi de iubire a îngerului său păzitor. Treptat-treptat, Athos se lăsă furat de reverie în faţa acestei tinereţi atât de strălucitoare şi neprihănite. Anii de altădată îi înviară în amintire cu suavele lor aduceri aminte, care sunt mai curând adieri înmiresmate decât gânduri. Între acest trecut şi prezent era o prăpastie. Dar închipuirea zboară ca un înger şi ca fulgerul; ea străbate mările unde am trăit naufragii, întunecimile în care ne-am pierdut iluziile, prăpastia unde ne-am îngropat fericirea. Şi Athos cugetă că prima parte a vieţii sale a fost zdrobită de o femeie; se gândi cu groază ce înrâurire putea să aibă dragostea asupra unei firi atât de simţitoare şi totodată viguroasă.

Amintindu-şi câte pătimise, presimţi tot ce putea să pătimească Raoul şi unda de tandră şi adâncă milă ce-i năpădi inima, se adună în privirea-i umedă aţintită asupra tânărului.

În clipa aceea, Raoul se trezi dintr-un somn tihnit şi senin, aşa cum au îndeobşte fiinţele gingaşe ca păsările cerului. Privirile li se întâlniră şi Raoul înţelese, fără îndoială, tot ce se petrecea în inima acestui om, care îl aştepta să se trezească, aşa cum iubitul aşteaptă să i se trezească iubita, căci o nesfârşită dragoste i se zugrăvi la rându-i în ochi.

— Eraţi aici, domnule? zise el, plin de respect.

— Da, Raoul, aici, răspunse contele.

— Şi nu m-aţi trezit?

— Voiam să te las să mai dormi puţin, dragul meu. Trebuie să te fi obosit mult ziua de ieri, ai stat până noaptea târziu.

— Oh, domnule, ce bun sunteţi! murmură Raoul.

Athos surâse.

— Cum te simţi? întrebă el.

— Minunat, domnule, voios şi pe deplin odihnit.

— Asta înseamnă că eşti încă în creştere, urmă Athos, cu acea grijă părintească şi înduioşătoare a omului matur faţă de un tânăr. La anii tăi simţi îndoit orice oboseală.

— Oh, domnule, vă cer iertare, zise Raoul, ruşinat de atâta bunăvoinţă. Într-o clipă sunt gata îmbrăcat.

Athos îl strigă pe Olivain şi, într-adevăr, după vreo zece minute, cu acea punctualitate pe care el, deprins cu viaţa de ostaş, i-o transmisese tânărului, Raoul fu gata.

— Acum, glăsui vicontele către Olivain, îngrijeşte-te de cufărul meu.

— Cufărul te-aşteaptă, Raoul, zise Athos. Totul a fost rânduit sub ochii mei şi nimic n-o să-ţi lipsească. Dacă poruncile mele au fost urmate întocmai, cufărul trebuie să fie urcat pe cal, ca şi bagajul lacheului.

— Totul s-a adus la îndeplinire precum a poruncit domnul conte şi caii aşteaptă, zise Olivain.

— Şi eu care dormeam în timp ce dumneavoastră, domnule, aţi avut bunătatea să vă îngrijiţi de toate! strigă Raoul. Într-adevăr, mă copleşiţi cu atâta bunătate.

— Prin urmare, mă iubeşti un pic, cel puţin aşa sper, vorbi Athos, aproape înduioşat.

— Oh, domnule! izbucni Raoul, gata să se înăbuşe în strădania de a nu-şi arăta tulburarea printr-o pornire drăgăstoasă. Dumnezeu mi-e martor că vă iubesc şi că vă venerez.

— Vezi dacă n-ai uitat ceva, zise Athos, aruncându-şi ochii în jur, ca şi cum ar fi căutat un anumit lucru, numai ca să-şi ascundă şi el tulburarea.

— N-am uitat nimic, domnule, zise Raoul.

În clipa aceea, lacheul se apropie cu oarecare şovăială şi îi spuse în şoaptă:

— Domnul viconte nu are spadă, fiindcă domnul conte mi-a poruncit să-i iau spada descinsă aseară.

— Bine, murmură Athos. Asta rămâne în grija mea.

Raoul păru că nu bagă în seamă aceste cuvinte. Coborî din odaie, uitându-se necontenit la conte, ca să vadă dacă a sosit momentul să-şi ia rămas bun; dar Athos nu dădu nici un semn.

Când ajunse în capul treptelor de la intrare, Raoul văzu trei căi.

— Oh, doamne! strigă el, fericit. Aşadar, mă însoţiţi?

— Vreau să te petrec o bucată de drum, zise Athos.

Ochii lui Raoul străluceau de bucurie şi se aruncă sprinten în şa.

Athos încălecă fără grabă pe cal, după ce şoptise ceva lacheului, care, în loc să-i urmeze, se întoarse în casă. Raoul, încântat să se afle în tovărăşia contelui, nu băgă de seamă nimic, ori avu aerul că nu bagă de seamă.

Cei doi gentilomi apucară pe Pont-Neuf, apoi ţinură cheiul, sau mai degrabă calea numită pe atunci malul Pépin şi porniră de-a lungul zidurilor lui Grand-Châtelet. Când ieşiră în strada Saint-Denis, îi ajunse din urmă şi lacheul.

Mergeau în tăcere. Raoul simţi lămurit clipa despărţirii tot mai aproape; contele dăduse în ajun felurite porunci privind treburile sale de peste zi. De altfel, ochii săi, ca şi puţinele cuvinte ce-i scăpau din când în când de pe buze, mărturiseau o şi mai mare iubire. În răstimpuri nu se putea stăpâni să nu dea glas câte unui gând ori unui sfat şi spusa lui vădea o grijă neţărmuită.

După ce trecură de poarta Saint-Denis, când cei doi cavaleri ajunseră pe culmea dealului Récollets, Athos cercetă cu privirea calul vicontelui.

— Ia aminte, Raoul, rosti el. Ţi-am spus adesea şi n-ar trebui să uiţi; ăsta fiind un mare cusur pentru un călăreţ: Iată, calul tău a şi obosit; e plin de spume, în vreme ce al meu pare abia scos din grajd. Îi chinui gura cu zăbala, strângând frâul şi,

din pricina asta, n-ai să-l mai poţi struni cu destulă iuţeală; bagă de seamă, salvarea unui cavaler depinde câteodată de repeziciunea cu care calul îi dă ascultare. Gândeşte-te că peste opt zile nu vei mai face exerciţii de călărie într-un manej, ci te vei afla pe câmpul de luptă.

Şi numaidecât, ca să nu dea prea multă însemnătate acestor lucruri şi să-l mâhnească, adăugă:

— Uite, Raoul, ce minunată câmpie pentru vânătoarea de potârnichi!

Tânărul se folosi de sfatul contelui, admirând totodată prevenitoarea-i delicateţe.

— Am remarcat ieri şi altceva, spuse Athos. Anume, că prea încordezi braţul când ţii pistolul în mână. Încordarea asta face să tragi alături de ţintă. Astfel, din douăsprezece focuri, ai dat greş de trei ori.

— Iar dumneavoastră aţi nimerit de douăsprezece ori la rând, zâmbi Raoul.

— Fiindcă ţineam braţul îndoit şi mă rezemam în cot. Înţelegi ce vreau să-ţi spun, Raoul?

— Da, domnule. Am tras după aceea singur la ţintă, urmându-vă povaţa şi n-am mai dat greş.

— Ascultă, continuă Athos. E ca şi când, încrucişând spada, te-ai năpusti îndată asupra adversarului. E un cusur al tinereţii, ştiu, dar mişcarea corpului în clipa când te avânţi la atac abate întotdeauna direcţia spadei; şi dacă ai avea potrivnic un om cu sânge rece, acesta te-ar opri de la primul pas, parind printr-un gest, ori chiar printr-o lovitură directă.

— Da, domnule, aşa cum dumneavoastră aţi făcut de atâtea ori. Dar nu oricine are îndemânarea şi curajul dumneavoastră.

— Eh, cam pişcă vântul ăsta! făcu Athos. O amintire de-a iernii! A, să nu uit, spuneam că dacă vei intra în foc şi vei intra, căci te vei înfăţişa unui tânăr general care îndrăgeşte grozav mirosul de pulbere, să ţii minte că dacă e să lupţi de unul singur cu cineva, aşa cum se întâmpla adesea, mai cu seamă nouă, celor ce luptăm pe cal, să ţii minte: tu să nu tragi niciodată cel dintâi. Cine trage întâi nimereşte rareori adversarul, întrucât trage cu teama că va rămâne dezarmat în faţa unui duşman înarmat; în plus, când îl vezi pe adversar că trage, smuceşte

frâul şi ridică-ţi calul în două picioare: mie asta mi-a salvat viaţa în două sau în trei rânduri.

— Am să vă urmez sfatul, nu numai din recunoştinţă.

— Ei! spuse Athos. Nu-s niscaiva braconieri cei pe care i-au prins colo jos?... Da, într-adevăr... Şi încă ceva foarte important Raoul: dacă eşti rănit în luptă, dacă te prăbuşeşti de pe cal şi ţi-a mai rămas un dram de putere, caută şi te abate din calea urmată de regimentul tău; altfel, pot să se întoarcă şi să te strivească sub copitele cailor. Oricum, de-ai să cazi rănit, scrie-mi numaidecât, ori pune pe cineva să-mi scrie: noi, ăştia, ne pricepem la răni, adăugă Athos, zâmbind.

— Mulţumesc, domnule, răspunse tânărul, adânc mişcat.

— Ah, iată-ne la Saint-Denis, murmură Athos.

Într-adevăr, tocmai ajungeau la poarta oraşului, unde stăteau de pază două santinele. Unul dintre ostaşi rosti către celălalt:

— Uite încă un tânăr gentilom care se pare că pleacă la oaste.

Athos se întoarse în şa: tot ce-l privea pe Raoul, fie şi indirect, căpăta numaidecât interes în ochii lui.

— După ce vezi asta? întrebă contele.

— Aşa, după înfăţişare, monseniore, răspunse santinela. De altminteri şi vârsta l-arată. E-al doilea pe ziua de azi.

— A mai trecut pe-aici în dimineaţa asta un tânăr ca mine? întrebă Raoul.

— Da, pe cinstea mea, unul tare chipeş şi mândru. Asta mi-a arătat că trebuie să fie de neam mare.

— Atunci voi avea un tovarăş de drum, domnule, zise Raoul, urmându-şi calea. Dar, vai, asta nu mă face să-l uit pe cel de care mă despart.

— Nu cred să-l ajungi, Raoul, fiindcă aş vrea să-ţi vorbesc aici şi asta te va face să zăboveşti destul, încât gentilomul acela să ţi-o ia cu mult înainte.

— Cum doriţi, domnule.

Vorbind astfel, străbătură străzile pline de lume, din pricina sărbătorii din aceea zi şi ajunseră în faţa unei vechi biserici, unde şi începuse slujba de dimineaţă.

— Să descălecăm, Raoul, zise Athos. Tu, Olivain, ai grijă de cai şi dă-mi spadă.

Athos luă spada pe care i-o întinse lacheul şi cei doi gentilomi intrară în biserică.

Athos îi dădu lui Raoul apă sfinţită. În unele inimi de părinte trăieşte o fărâmă din acea dragoste plină de grijă pe care un iubit o nutreşte pentru iubita sa.

Tânărul îi atinse mâna, aplecă fruntea şi se închină. Athos spuse un cuvânt unuia dintre îngrijitorii bisericii, care se înclină şi porni în direcţia unde se aflau criptele.

— Vino, Raoul, îi spuse Athos. Să mergem după omul acesta.

Îngrijitorul închise uşa de fier ce ducea la criptele regilor şi rămase în capul scării, în timp ce Athos şi Raoul coborau. Undeva, jos, pe ultima treaptă a scării, lumina slab un felinar de argint şi chiar sub licărirea lui, sub un bogat acoperământ de catifea violetă presărată cu flori de aur, odihnea un catafalc susţinut de stâlpi de stejar.

Tânărul, pregătit pentru această împrejurare de tristeţea ce-i stăpânea inima, ca şi de măreţia bisericii abia străbătută, coborâse scară cu pasul rar şi solemn şi acum stătea în picioare, descoperit, dinaintea rămăşiţelor pământeşti ale ultimului rege, care nu avea să-şi întâlnească strămoşii decât atunci când urmaşul său avea să sosească alături de el şi părea că sălăşluieşte acolo pentru a spune trufiei omeneşti, atât de pornită câteodată să se preamărească singură, aflându-se pe tron:

"Ţarina omenească, te aştept!"

Domni o clipă de tăcere.

Pe urmă, Athos ridică mâna şi, arătând spre sicriu, spuse:

— Aici zace un om slab şi lipsit de măreţie, care totuşi a avut o domnie plină de uriaşe evenimente: asta din pricină că deasupra acestui rege veghea spiritul unui alt om, aşa cum felinarul de colo veghează deasupra sicriului şi luminează. Omul acesta era adevăratul rege, Raoul: celălalt nu era decât o umbră, pe care el o însufleţea. Şi totuşi, strălucirea monarhiei e atât de puternică la noi, încât omul acesta n-a avut nici măcar cinstea unui mormânt la picioarele celui pentru a cărui glorie şi-a irosit viaţa, căci omul acesta, Raoul, ţine minte, dacă l-a coborât pe rege, a înălţat regalitatea. Două lucruri stau închise la Luvru: regele, care moare şi regalitatea, care nu moare. Această domnie a apus, Raoul; acest ministru atât de urât de

către stăpânul său a coborât în mormânt, trăgând după sine şi pe rege, pe care nu voia să-l lase să trăiască singur, de teamă să nu-i distrugă opera, fără îndoială; căci un rege nu zideşte decât atunci când Dumnezeu, ori spiritul lui Dumnezeu i se află în preajmă. Şi totuşi, pe vremea aceea toată lumea a privit moartea cardinalului ca pe o mântuire şi chiar eu însumi, orbit până într-atâta cum sunt îndeobşte contemporanii, m-am amestecat făţiş de câteva ori în planurile acestui mare om, care ţinea Franţa în mâinile sale şi care, după cum le deschidea, o înăbuşea sau o lăsa să respire la bunul său plac.

Dacă nu m-a strivit, pe mine şi pe prietenii mei, în năprasnica-i mânie, a fost fără îndoială că să-ţi pot spune astăzi: Raoul, caută a deosebi întotdeauna pe rege de regalitate; regele nu-i decât un om, regalitatea e spiritul lui Dumnezeu; când te vei afla în cumpăna îndoielii şi nu vei şti pe cine să slujeşti, înlătură aparenţa materială pentru principiul nevăzut, căci principiul nevăzut e totul. Singur Dumnezeu a vrut să facă acest principiu palpabil, întrupându-l într-un om. Raoul, îţi întrezăresc viitorul ca printr-o ceaţă. Nădăjduiesc că va fi mai bun decât al nostru. Spre deosebire de noi, care am avut un ministru fără rege, tu vei avea un rege fără ministru. Aşadar, vei putea să slujeşti, să iubeşti şi să-l respecţi pe rege. Chiar dacă acest rege e un tiran, căci întotdeauna atotputernicia are ameţelile ei care o împing la tiranie, slujeşte, iubeşte şi respectă regalitatea, adică lucrul acela nevăzut, adică spiritul lui Dumnezeu pe pământ, adică acea scânteiere celestă care face ţarina atât de măreaţă şi atât de sfânta, încât noi, ceilalţi, nobilii de viţă, însemnăm la fel de puţin înaintea acestui corp întins pe ultima treaptă a scării, pe cât de puţin înseamnă acest trup înseşi înaintea tronului lui Dumnezeu.

— Voi iubi cu dăruire pe Dumnezeu, domnule, rosti Raoul. Voi respecta regalitatea; îl voi sluji pe rege şi voi căuta, dacă e să mor, să mor pentru rege, pentru regalitate sau pentru Dumnezeu. Oare v-am înţeles bine?

Athos zâmbi.

— Eşti o fire nobilă, rosti el. Iată spada ta!

Raoul puse un genunchi în pământ.

— Ea a fost purtată de tatăl meu, un gentilom cinstit. Am purtat-o şi eu, la rândul meu şi m-am arătat vrednic de ea ori de câte ori îi strângeam mânerul în mână şi teaca ei îmi juca la

şold. Dacă braţul ţi-e încă slab ca să poţi stăpâni această spadă, cu atât mai bine, Raoul, vei avea vreme să înveţi că nu trebuie să o tragi din teacă decât atunci când e neapărat nevoie.

— Domnule, spuse Raoul, primind spada din mâinile contelui. Vă datorez totul, dar această spadă e cel mai preţios dar pe care mi l-aţi făcut. Am să o port plin de recunoştinţă, vă jur.

Şi sărută cu evlavie mânerul spadei.

— Bun! făcu Athos. Ridică-te, viconte. Să ne îmbrăţişăm.

Raoul se ridică şi se aruncă cu nestăvilită iubire în braţele contelui.

— Cu bine, murmură contele, care simţea că i se sfâşie inima. Cu bine şi gândeşte-te la mine!

— Oh, întotdeauna, întotdeauna! strigă tânărul. Vă jur, domnule, că dacă mi se va întâmpla vreo nenorocire, numele vostru va fi cel din urmă nume pe care-l voi rosti, iar amintirea voastră ultimul meu gând.

Athos urcă iute scara, dornic să-şi ascundă tulburarea; dădu un ban de aur îngrijitorului mormintelor, se plecă dinaintea altarului şi se îndreptă cu paşi mari spre tinda bisericii, în faţa căreia Olivain aştepta cu caii.

— Olivain, zise el, arătând spre cureaua de care atârna spada lui Raoul. Strânge puţin cataramă, spada atârna prea jos. Aşa! Acum îl vei însoţi pe viconte până vă întâlniţi cu Grimaud; când apare el, te întorci. Auzi, Raoul? Grimaud mă slujeşte de mulţi ani, e un om plin de curaj şi de prevedere. El, Grimaud, te va însoţi.

— Da, domnule, spuse Raoul.

— Haide, sus, pe cai, să vă văd plecând.

Raoul se supuse.

— Cu bine, Raoul! rosti contele. Cu bine, copilul meu scump!

— Cu bine, domnule! zise Raoul. Cu bine iubitul meu ocrotitor!

Athos făcu un semn cu mâna, căci nu mai era în stare să vorbească, în vreme ce Raoul se depărtă, cu capul descoperit.

Rămase nemişcat acolo, urmărindu-i cu privirea până dispărură după o cotitură a străzii.

Atunci contele aruncă frâul calului în mâinile unui ţăran, urcă din nou şi fără grabă treptele, intră în biserică, se duse de îngenunche în cel mai întunecat ungher şi începu să se roage.

Capitolul XXV Unul dintre cele patruzeci de mijloace de evadare ale domnului de Beaufort

În acest timp, ceasurile se scurgeau pentru întemniţat aşa cum se scurgeau şi pentru cei care îi pregăteau fugă: numai că se scurgeau prea încet. Spre deosebire de alţi oameni, care iau cu însufleţire o hotărâre primejdioasă şi îşi pierd avântul pe măsură ce se apropie clipa aducerii ei la îndeplinire, domnul de Beaufort, al cărui năprasnic curaj devenise faimos şi care cinci ani în şir fusese în lanţurile inactivităţii, domnul de Beaufort părea să zorească timpul şi chemă din tot sufletul clipa acţiunii. În evadarea sa, lăsând deoparte planurile pe care şi le făurea pentru viitor, planuri încă foarte vagi şi foarte nesigure, era, trebuie să recunoaştem, un început de răzbunare şi asta făcea să-i crească inima. Mai întâi, fuga lui era o proastă afacere pentru domnul de Chavigny, pe care îl duşmănea din pricina micilor mizerii menite să-l tot sâcâie; apoi, o şi mai proastă afacere pentru Mazarin, pe care îl ura aprig, având mari capete de acuzare împotrivă-i. Vedem, dar, păstrată o deplină cumpănire între simţămintele nutrite de către domnul de Beaufort faţă de guvernatorul închisorii şi de ministru, faţă de slugă şi de stăpân.

În plus, domnul de Beaufort, care cunoştea ca nimeni interiorul Palatului Regal şi care avea ştiinţă de legătura dintre regină şi cardinal, îşi închipuia, de acolo din temniţă, furtuna ce avea să se stârnească în clipa când zvonul va da buzna din cabinetului ministrului în odaia Annei de Austria: domnul de Beaufort a scăpat! Cugetând la toate acestea în sinea sa, domnul de Beaufort zâmbea încântat şi se şi vedea scăpat, trăgând în piept cu nesaţ aerul câmpiilor şi al pădurilor, strigând din răsputeri: Sunt liber!

E adevărat că, dezmeticindu-se, se trezea între aceiaşi patru pereţi, îl vedea la zece paşi pe La Ramée, tot învârtindu-şi

degetele mari unul pe lângă altul şi, în încăperea de la intrare, ostaşii de strajă hlizindu-se ori trăgând la măsea.

Singurul lucru ce-l făcea să uite de această nesuferită privelişte, într-atât de mare e nestatornicia firii omeneşti, era chipul posomorit al lui Grimaud, chip pe care la început îl urâse şi care între timp ajunsese să întruchipeze toate nădejdile sale. Grimaud i se părea un Antinous.

De prisos să spunem că totul nu era decât jocul închipuirii sale înfrigurate. Grimaud se dovedea mereu acelaşi. Drept care se bucură şi acum de întreaga încredere a lui La Ramée, care ajunsese să se bizuie pe Grimaud mai mult decât pe el însuşi; căci am mai spus, La Ramée păstra în adâncul inimii sale un dram de slăbiciune pentru domnul de Beaufort.

Astfel că, acest cumsecade La Ramée socotea drept o sărbătoare masa pe care urma să o ia singur cu prinţul. La Ramée nu avea decât un singur cusur: era mâncăcios. Găsise plăcinta straşnică şi vinul minunat. Or, urmaşul lui jupân Marteau îi făgăduise de astă dată o plăcintă umplută cu carne de fazan şi nu de găină şi vin de Chambertin în locul vinului de Mâcon. Şi totul avea şi mai mare preţ pentru el datorită prezenţei acestui prinţ atât de bun, în fond, care născocea nişte lucruri atât de hazlii împotriva domnului de Chavigny şi nişte glume nemaipomenite pe socoteala lui Mazarin; totul făcea pentru La Ramée din faimoasă zi de Rusalii una dintre cele patru mari sărbători de peste an.

La Ramée, aştepta, prin urmare, ora şase seara la fel de nerăbdător ca şi prinţul.

Încă de dimineaţă se îngrijise de toate amănuntele şi, cum nu avea încredere în altcineva, trecuse chiar el pe la urmaşul lui jupân Marteau. Acesta se întrecuse pe sine: îi arătă o coşcogeamitea plăcintă, împodobită cu blazonul domnului de Beaufort; plăcinta nu era încă umplută, dar lângă meşter aşteptau un fazan şi două potârnichi împănate ca nişte perniţe cu ace de gămălie. Pofticiosului de La Ramée îi lăsase gura apă şi se întorsese în odaia ducelui frecându-şi mâinile.

Culmea fericirii era că, aşa cum am mai spus, bizuindu-se pe La Ramée, domnul de Chavigny plecase el însuşi undeva chiar în dimineaţa aceea, aşa că La Ramée era acum subguvernatorul închisorii.

Cât despre Grimaud, acesta părea mai posomorât că oricând.

De dimineaţă, domnul de Beaufort jucase o partidă de mingi cu La Ramée; un semn al lui Grimaud îl preveni să ia aminte la tot ce se petrecea în jur.

Grimaud, mergând înainte, îi arătă drumul pe care aveau să-l urmeze în aceea seară. Jocul se desfăşura în curtea cea mică a închisorii. Era un loc destul de pustiu, unde nu se puneau străji decât atunci când prinţul venea acolo să joace; dar până şi atunci, ţinând seama de înălţimea zidurilor, o asemenea prevedere părea cu totul de prisos.

Erau trei uşi de deschis până să ieşi în curte şi fiecare avea altă cheie.

Ajungând acolo, Grimaud se duse maşinal de se aşeză în deschizătura unui meterez, cu picioarele spânzurate în afara zidului. Era limpede că acolo vor agăţa scara de frânghie.

Toate acestea, lesne de înţeles pentru domnul de Beaufort, erau, trebuie să recunoaştem, de neînţeles pentru La Ramée.

Partidă începu. De astă dată, domnul de Beaufort juca straşnic, de-ai fi zis că aşează mingile cu mâna. Şi-l bătu măr pe La Ramée.

Patru dintre străjile domnului de Beaufort veniseră cu el şi acum adunau mingile: jocul odată sfârşit, domnul de Beaufort, făcând mare haz de stângăcia lui La Ramée, dărui ostaşilor doi ludovici, să bea în sănătatea lui împreună cu ceilalţi patru tovarăşi ai lor.

Ostaşii cerură încuviinţarea lui La Ramée, care le-o dădu, însă numai pentru mai târziu, seara. Până atunci La Ramée avea treburi importante; şi cum avea şi vreo câteva drumuri de făcut, dorea ca întemniţatul să nu fie scăpat din ochi.

Domnul de Beaufort s-ar fi îngrijit el însuşi de toate, numai că, mai mult ca sigur, n-ar fi izbutit să rânduiască lucrurile în folosul său aşa ca vrednicul La Ramée.

Într-un târziu bătu de şase; cu toate că se aşezau la masă abia la şapte, bucatele erau gata servite. Pe un bufet aştepta plăcinta uriaşa împodobită cu blazonul ducelui, coaptă tocmai atât cât trebuia, pe cât se putea judeca după coaja rumenită ca aurul.

Restul bucatelor nu era nici ele mai prejos.

Toată lumea aştepta nerăbdătoare: străjile să se ducă la băutură, La Ramée să se aşeze la masă şi domnul de Beaufort să evadeze.

Singur Grimaud era nepăsător. S-ar fi zis că Athos îl pregătise anume în vederea acestei mari împrejurări.

În unele clipe, privindu-l, prinţul de Beaufort se întreba dacă nu cumva visează, dacă acest chip ca tăiat în marmură se află într-adevăr în slujba sa şi dacă se va însufleţi la momentul potrivit.

La Ramée dădu liber ostaşilor de strajă, sfătuindu-i să bea în sănătatea prinţului; după ce aceştia plecară, încuie uşile, puse cheile în buzunar şi arătă spre masă, cătând spre prinţ cu un aer ce voia să spună: – Când va dori monseniorul.

Prinţul se uită la Grimaud, iar Grimaud se uită la pendulă: acele arătau abia şase şi un sfert şi evadarea era stabilită pentru ora şapte; prin urmare, mai aveau de aşteptat încă trei sferturi de ceas.

Pentru a mai câştiga un sfert de ceas, prinţul spuse că are de citit ceva care îl interesa şi ceru răgaz să termine capitolul început. La Ramée se apropie şi i se uită peste umăr, să vadă ce carte avea o asemenea înrâurire asupra prinţului, încât să-l împiedice să se aşeze la masă atunci când bucatele erau servite.

Erau *Comentariile* lui Cezar, carte pe care i-o adusese el însuşi, împotriva consensului dat de către domnul de Chavigny, cu trei zile mai înainte.

La Ramée îşi făgădui să nu mai încalce regulamentul închisorii.

În aşteptare, destupă sticlele cu vin, apoi se apropie să adulmece plăcinta.

La şase şi jumătate prinţul se ridică, rostind cu un aer grav:

— Hotărât, Cezar era cel mai mare om al antichităţii.

— Credeţi, monseniore? făcu La Ramée.

— Da.

— Ei bine, zise La Ramée, mie îmi place mai mult Hanibal.

— Şi de ce, mă rog, jupân La Ramée? întrebă ducele.

— Pentru că n-a lăsat *Comentarii,* răspunse La Ramée cu zîmbetul-i larg.

Domnul de Beaufort pricepu unde bate şi se aşeză la masă, făcându-i semn să ia loc în faţa lui.

Ofiţerul nu aşteptă să fie poftit a doua oară.

Nu există mutră mai grăitoare decât aceea a unui adevărat mâncăcios, atunci când se aşează la o masă cu bucate de soi: drept care, farfuria cu ciorbă primită din mâinile lui Grimaud aduse pe chipul lui La Ramée o desăvârşită încântare.

Prinţul îl privi cu un surâs.

— La naiba, La Ramée! strigă el. Află că dacă mi s-ar spune că există în clipa asta în Franţa un om mai fericit ca tine, n-aş crede!

— Şi-aţi avea dreptate, monseniore, pe legea mea! încuviinţă La Ramée. Eu, unul, mărturisesc că atunci când mi-e foame nu cunosc privelişte mai plăcută decât aceea a unui praznic de soi. Şi dacă adăugaţi, urmă el, că cel ce face onorurile acestui praznic e nepotul lui Henric cel Mare, veţi înţelege, monseniore, ca o cinste îndoieşte plăcerea bucatelor.

Prinţul se înclină la rându-i şi un zâmbet abia zărit se ivi pe chipul lui Grimaud, care stătea în spatele lui La Ramée.

— Dragul meu La Ramée, glăsui prinţul, într-adevăr, aici nu mai dumneata singur poţi face un compliment.

— Nu, monseniore zise La Ramée din tot sufletul. Spun ceea ce gândesc, credeţi-mă, nu-i nici urmă de compliment în cuvintele mele.

— Atunci, îmi eşti ataşat? întrebă prinţul.

— Adică, îşi întregi vorba La Ramée, aş fi neconsolat dacă alteţa-voastră ar pleca de la Vincennes.

— Ciudat chip de a-ţi dovedi aflicţiunea. (Prinţul voia să spună: afecţiunea.)

— Dar, monseniore, zise La Ramée, ce-aţi face în afara acestor ziduri? Vreo nebunie care v-ar pune rău cu curtea şi-n urma căreia aţi ajunge la Bastilia, în loc să fiţi la Vincennes. Domnul de Chavigny nu-i un om plăcut, de acord, continuă La Ramée, sorbind cu desfătare un pahar cu vin de Madera. Dar domnul de Tremblay e şi mai rău.

— Adevărat! încuviinţă prinţul, înveselit de întorsătura pe care o lua convorbirea şi uitându-se din când în când la pendula ale cărei ace se mişcau cu o încetineală ucigătoare.

— La ce v-aţi putea aştepta de la fratele unui capucin, crescut la şcoala cardinalului Richelieu! Ah, monseniore, credeţi-mă, e o mare fericire că regină, care întotdeauna v-a dorit binele, după câte am auzit cel puţin, s-a gândit să vă trimită

aici, unde puteţi face o plimbare, juca o partidă de mingi, unde aveţi masă bună şi aer curat.

— Zău, La Ramée, zise prinţul, ascultând ce spui, se pare că-s un ingrat că m-am gândit o clipă să ies de-aici, nu?

— Oh, monseniore, ar fi culmea ingratitudinii! întări La Ramée. Numai că alteţa-voastră nu s-a gândit niciodată serios la asta.

— Ba da, se împotrivi prinţul. Şi trebuie să-ţi mărturisesc că deşi e poate o nebunie, din când în când tot mă mai bate gândul acesta.

— Şi tot printr-unul dintre cele patruzeci de mijloace de evadare ale dumneavoastră, monseniore?

— Eh, desigur, făcu prinţul.

— Monseniore, zise La Ramée, de vreme ce suntem la mărturisiri, dezvăluiţi-mi şi mie unul dintre aceste patruzeci de mijloace născocite de alteţa-voastră.

— Bucuros, se învoi domnul de Beaufort. Grimaud, dă-mi plăcinta.

— Ascult, spuse La Ramée, răsturnându-se pe speteaza scaunului, ridicând paharul şi închizând un ochi ca să se uite la soarele ce-şi răsfrângea razele în vinul rubiniu.

Prinţul aruncă o privire asupra pendulei. Mai erau zece minute şi bătea de şapte…

Grimaud puse plăcinta pe masă în faţa prinţului, care luă cuţitul de argint pentru a-i desface capacul; dar La Ramée, care se temea să nu strice cumva o asemenea frumuseţe de plăcintă, întinse domnului de Beaufort cuţitul său a cărui lamă era de oţel.

— Mulţumesc, La Ramée, zise prinţul, luând cuţitul.

— Ei bine, monseniore, întrebă ofiţerul, care-i acel faimos mijloc de evadare?

— Să ţi-l spun pe cel pe care mă bizuiam mai mult şi pe care mă hotărâsem să-l folosesc întâi?

— Da, pe acela, rosti La Ramée.

— Ei bine! făcu prinţul, rupând o fărâmă de coajă cu o mână, iar cu cealaltă, în care ţinea cuţitul, descriind un cerc pe deasupra plăcintei. În primul rând nădăjduiam să am drept paznic un băiat cumsecade ca dumneata, domnule La Ramée.

— Bun! zise La Ramée. Îl aveţi, monseniore. Mai departe.

— Şi mă felicit pentru asta.

La Ramée se înclină.

— Îmi spuneam, continuă prinţul, că, dacă am lângă mine un băiat cumsecade ca La Ramée, voi încerca să-i recomand, printr-un prieten al meu, pe care el să nu-l cunoască, un om credincios mie, cu care să mă înţeleg spre a-mi pregăti fuga.

— Haide-haide! mormăi La Ramée. Planul nu-i rău.

— Nu-i aşa? reluă prinţul. De pildă, servitorul unui gentilom de ispravă, el însuşi duşman al lui Mazarin, cum trebuie să fie orice gentilom.

— Tăcere, monseniore, se rugă La Ramée. Să nu vorbim de politică.

— După ce voi avea pe acest om lângă mine, urmă prinţul, oricât de puţin îndemânatic ar fi şi oricât de puţin s-ar pricepe să câştige încrederea paznicului meu, acesta se va bizui pe el şi atunci aş primi veşti dinafară.

— Oh, da! tărăgănă La Ramée. Cum adică, veşti din afară?

— Ei, nimic mai lesne, spuse domnul de Beaufort. Făcând o partidă de mingi, bunăoară.

— O partidă de mingi? întrebă La Ramée, ciulind urechile şi ascultând cu cea mai mare atenţie povestirea ducelui.

— Întocmai. Uite, eu trimit o minge în şanţ, un om e acolo şi o ia. Mingea conţine o scrisoare; în loc să-mi arunce înapoi aceeaşi minge, aşa cum îi strig de pe culmea zidurilor, el îmi aruncă alta. Această minge conţine şi ea o scrisoare. Astfel se cheamă că am stat de vorbă, fără ca nimeni să bănuiască ceva.

— Drace! mormăi La Ramée, scărpinându-se după ureche. Bine faceţi că-mi spuneţi treaba asta, monseniore; de acum înainte am să-i am sub ochi pe cei care aruncă mingile.

Prinţul zâmbi.

— Oricum, continuă La Ramée, toată povestea asta nu-i, la urma urmei, decât un mijloc de corespondenţă.

— Mie mi se pare destul de mult.

— Asta nu-i de ajuns.

— Iartă-mă. De pildă, spun prietenilor mei: "Aşteptaţi-mă în cutare zi, la cutare ceas de partea cealaltă a şanţului, cu doi cai gata de drum".

— Ei bine, şi-apoi? întrebă La Ramée, cu oarecare nelinişte. Doar caii ăştia n-au aripi, ca să urce sus pe ziduri şi să vină aici să vă caute.

— Eh, Doamne! exclamă prinţul cu nepăsare. Nu-i vorba să aibă caii aripi, ca să urce sus pe ziduri, ci să am eu un mijloc să cobor.

— Care?

— O scară de frânghie.

— Numai că, i-o întoarse La Ramée, încercând să râdă, o scară de frânghie n-o poţi trimite, ca o scrisoare, într-o minge.

— Nu, o poţi trimite în altceva.

— În altceva? În altceva? Şi în ce anume?

— Într-o plăcintă, de pildă.

— Într-o plăcintă? îngăimă La Ramée.

— Da. Presupune un lucru, reluă prinţul. Presupune, bunăoară, că bucătarul meu, Noirmond, ar fi cumpărat prăvălia lui jupân Marteau...

— Ei bine? bâigui La Ramée tremurând de-a binelea.

— Ei bine, La Ramée, care-i un mâncăcios, vede plăcintele noului negustor, le găseşte mult mai arătoase decât ale celui dinainte şi vine să mă îmbie să gust şi eu din ele. Eu mă învoiesc, cu condiţia ca La Ramée să mănânce plăcinta împreună cu mine. Pentru a se simţi mai în largul său, La Ramée dă liber străjilor, păstrând doar pe Grimaud, ca să ne servească la masă. Grimaud e omul trimis mie de un prieten, slujitorul cu care mă sfătuiesc, gata oricând să mă urmeze. Clipa fugii mele a fost hotărâtă pentru ora şapte. Ei bine, la şapte fără câteva minute...

— La şapte fără câteva minute?... repetă La Ramée, a cărui frunte se brobonise toată de sudoare.

— La şapte fără câteva minute, continuă prinţul trecând de la vorbe la fapte, desprind crusta plăcintei. Găsesc în ea două pumnale, o scară de frânghie şi un căluş. Un pumnal în pieptul lui La Ramée şi-i spun: "Prietene, sunt dezolat, dar dacă faci vreo mişcare, ori scoţi vreun strigăt, eşti mort!"

Precum am spus, rostind aceste cuvinte din urmă, prinţul trecuse de la vorbe la fapte. Se afla în picioare lângă La Ramée şi îi apăsă vârful unui pumnal în piept, într-un chip care nu îngăduia acestuia să-i mai pună la îndoială hotărârea.

În acest timp, Grimaud, mereu la fel de tăcut, scotea la iveală din plăcintă cel de al doilea pumnal, scara de frânghie şi para-căluşul.

La Ramée urmărea cu privirea fiecare lucru în parte, cuprins de o groază crescândă.

— Oh, monseniore! gemu el, uitându-se la domnul de Beaufort cu un aer uluit, care ar fi stârnit râsul acestuia într-o altă împrejurare. Doar n-o să aveţi inimă să mă ucideţi!

— Nu, dacă nu te împotriveşti fugii mele!

— Bine, monseniore, dar dacă vă las să fugiţi, sunt pierdut.

— Am să-ţi înapoiez banii pe care i-ai plătit ca să dobândeşti slujba asta.

— Şi sunteţi hotărât să părăsiţi închisoarea?

— La naiba! Desigur!

— Şi orice v-aş spune, nu va putea să vă schimbe hotărârea?

— Astă-seară vreau să fiu liber.

— Şi dacă mă apăr, dacă strig, dacă cer ajutor?

— Te ucid, pe cinstea mea de gentilom.

În clipa aceea răsună bătaia pendulei.

— Şapte! rosti Grimaud, care până atunci nici nu deschisese gura.

— Şapte! spuse domnul de Beaufort. Vezi, am întârziat.

La Ramée făcu o mişcare ca pentru a fi cu conştiinţa împăcată. Prinţul încruntă din sprâncene şi ofiţerul simţi vârful pumnalului, care, după ce străpunse haina şi cămaşa, stătea gata să-i străpungă pieptul.

— Fie, monseniore, îngăimă el, ajunge! Nu mai fac o mişcare.

— Să ne grăbim, zise prinţul.

— Monseniore, o ultimă rugăminte.

— Care? Vorbeşte mai repede.

— Legaţi-mă cobză, monseniore.

— Şi pentru ce asta?

— Ca să nu se creadă că v-am fost complice.

— Mâinile! spuse Grimaud.

— Nu aşa în faţă, la spate, la spate!

— Cu ce să le leg? întrebă domnul de Beaufort.

— Cu centura dumneavoastră, monseniore, îl povăţui La Ramée.

Prinţul îşi desfăcu centura şi i-o întinse lui Grimaud, care legă mâinile ofiţerului în aşa fel, încât şi el rămase mulţumit.

— Picioarele! spuse Grimaud.

La Ramée întinse picioarele, iar Grimaud rupse un ştergar fisii, legându-i ţeapăn picioarele.

— Acum spada, se tângui La Ramée. Legaţi-mi bine mânerul spadei.

Prinţul îşi smulse un şnur de la pantaloni şi-i îndeplini dorinţa.

— Acum, scânci bietul La Ramée, vreau căluşul. Altfel, au să mă învinuiască toţi că n-am strigat. Vârâţi-l cât mai adânc, monseniore, cât mai adânc.

Grimaud tocmai se pregătea să-i facă pe voie, când ofiţerul dădu semn printr-o mişcare că vrea să spună ceva.

— Vorbeşte, zise prinţul.

— Acum, monseniore, rosti La Ramée, dacă se abate vreo nenorocire asupra mea din pricina dumneavoastră, nu uitaţi că am nevastă şi patru copii.

— Fii liniştit! Pune-i căluşul, Grimaud!

Cât ai clipi, La Ramée zăcea cu căluşul în gură întins la pământ; răsturnară câteva scaune, în semn că s-a dat o luptă. Grimaud scotoci prin buzunarele ofiţerului şi-i luă toate cheile, deschise uşa odăii unde se aflau, când se văzu afară răsuci cheia de două ori în broască, apoi apucară amândoi pe coridorul ce ducea în curtea cea mică. Cele trei uşi din cale fura deschise şi încuiate rând pe rând, cu o repeziciune care făcea cinste îndemânării lui Grimaud. În cele din urmă, trecură de locul unde jucau de obicei mingea. Era cu desăvârşire pustiu. Nu se vedea nici o santinelă şi nimeni pe la ferestre.

Prinţul se duse într-un suflet spre metereze şi zări de cealaltă parte a şanţului trei călăreţi purtând de frâu încă doi cai. Schimbă un semn cu ei şi se încredinţă că pentru el se aflau acolo.

În acest timp, Grimaud lega coarda pe care aveau să coboare. Nu era o scară de frânghie, ci un ghem de mătase, cu un baston ce trebuia petrecut printre picioare şi al cărui fir se depăna singur de greutatea celui ce venea călare pe baston.

— Haide! spuse prinţul.

— Eu întâi, monseniore? întrebă Grimaud.

— Fără îndoială, răspunse domnul de Beaufort. Pe mine, dacă mă prind, nu mă aşteaptă decât închisoarea. Dar pe tine te spânzura.

— Asta aşa e, încuviinţă Grimaud.

Şi aşezându-se îndată călare pe baston, începu primejdioasa coborâre; ducele îl urmări din ochi cu o groază nestăpânita: Grimaud mai avea de coborât cam un sfert din înălţimea zidului, când coarda se rupse pe neaşteptate şi Grimaud se rostogoli ca un pietroi în şanţ.

Prinţului îi scăpă un strigăt, dar Grimaud nu scoase nici cel mai mic geamăt; şi totuşi trebuie că se rănise rău, fiindcă rămase întins la pământ.

Unul dintre oamenii care aşteptau se lăsă iute să lunece în şanţ, petrecu o frânghie pe după braţele lui Grimaud şi ceilalţi doi, rămaşi sus, începură să-l tragă spre ei.

— Coborâţi, monseniore! glăsui omul aflat în şanţ. Nu-s decât vreo cincisprezece picioare până la pământ şi iarba e destul de moale.

Prinţul nu mai stătu pe gânduri. Pentru el totul era mai greu, fiindcă nu se mai putea sprijini în baston; trebuia să coboare în mâini şi asta de la cincizeci de picioare înălţime. Dar aşa cum am spus, prinţul era îndemânatic, puternic şi nu-şi pierdea niciodată cumpătul. În mai puţin de cinci minute ajunsese la capătul corzii de mătase: până la pământ, întocmai cum spusese gentilomul acela, nu erau mai mult de cincisprezece picioare. Dădu drumul corzii din mână şi căzu în picioare fără să-şi facă vreun rău.

Se căţără numaidecât pe povârnişul şanţului, în buza căruia îl găsi pe Rochefort. Pe ceilalţi doi gentilomi nu-i cunoştea. Grimaud, fără cunoştinţă, era legat de spinarea unui cal.

— Domnilor, rosti prinţul, vă voi mulţumi mai târziu. Acum nu avem o clipă de pierdut. Aşadar, la drum, la drum! Cine mă iubeşte, să mă urmeze!

Şi aruncându-se în şa, porni înainte în goană mare, trăgând aerul lacom în piept şi strigând luminat de o bucurie cu neputinţă de înfăţişat în cuvinte:

— Liber!... Liber!... Liber!...

Capitolul XXVI D'Artagnan soseşte la timp

D'Artagnan primi la Blois banii pe care Mazarin, în dorinţa de a-l revedea lângă el, se hotărâse să-i dea pentru viitoarele sale servicii.

De la Blois la Paris erau patru zile de drum pentru un călăreţ obişnuit. D'Artagnan sosi a treia zi, către ceasurile patru după-amiaza, la poarta Saint-Denis. Odinioară nu i-ar fi trebuit decât două zile. Am văzut că Athos, care plecase cu trei ore în urma lui, ajunsese aici cu douăzeci şi patru de ceasuri mai devreme.

Planchet pierduse deprinderea să gonească pe cal zi şi noapte şi d'Artagnan găsi cu cale să-l mustre pentru moliciunea lui.

— Ei, domnule, patruzeci de leghe în trei zile nu-i puţin pentru un negustor de dulciuri!

— Oare ai devenit într-adevăr negustor, Planchet? Şi socoteşti cumva că acum, când ne-am regăsit, ai să lâncezeşti mai departe în dugheană ta?

— Hei! urmă Planchet. Numai dumneavoastră sunteţi făcut pentru o viaţă ca asta, fără de tihnă. Uite, bunăoară, domnul Athos! Cine ar spune că-i vajnicul căutător de aventuri pe care l-am cunoscut noi odinioară? Acum trăieşte la moşia lui la ţară, ca un adevărat gentilom. Zău, nu-i nimic mai de râvnit pe lumea asta decât o viaţă liniştită.

— Prefăcutule! i-o reteză d'Artagnan. Se vede cât de colo că te apropii de Paris, unde ştii că te aşteaptă un laţ şi o spânzurătoare.

Şi tocmai când ajunseră aici cu sporovăiala lor, cei doi călători sosiră la barieră. Planchet îşi trase pălăria pe ochi, gândind că are să treacă pe străzi unde era binecunoscut, în vreme ce d'Artagnan îşi răsuci mustaţa, amintindu-şi de Porthos, care trebuia să-l aştepte în strada Tiquetonne. Cugetă de asemenea în sinea lui în ce chip să-l facă să dea uitării moşia de la Bracieux şi bucatele homerice de la Pierrefonds.

Dând colţul străzii Montmartre, îl zări pe Porthos la o fereastră a hanului "La Capriţa", îmbrăcat într-o minunată tunică albastră, brodată toată cu argint; căsca să-şi rupă fălcile, încât trecătorii se uitau cu un fel de admiraţie respectuoasă la acest gentilom atât de chipeş şi de bogat, pe care bogăţia şi măreţia păreau că-l plictisesc de moarte. De altminteri, abia dăduseră ei colţul străzii, ca Porthos îi şi recunoscu.

— Ei, d'Artagnan! strigă el. Slavă Domnului că te văd. Chiar tu eşti!

— Ei, bun găsit, scumpe prietene! răspunse d'Artagnan.

Un pâlc de gură-cască se strânse numaidecât în jurul cailor pe care slujitorii de la han îi şi ţineau de căpăstru, ca şi în jurul călăreţilor, care vorbeau, cu capul răsturnat pe spate. Dar sprânceana încruntată a lui d'Artagnan, ca şi două-trei gesturi ameninţătoare ale lui Planchet, înţelese iute de cei din jur, risipiră ca prin farmec îmbulzeala ce sporea văzând cu ochii, mai ales că nimeni nu ştia ce caută acolo.

Porthos şi coborâse în uşa hanului.

— Ah, scumpe prietene, vorbi el, grozav de rău mai stau caii mei aici, la han.

— Zău?! se miră d'Artagnan. Sunt tare mâhnit pentru aceste nobile animale.

— Şi eu la fel. Nu prea mă simţeam în apele mele, mărturisi Porthos. Şi dacă nu era hangiţa, adăugă el, legănându-se pe picioare cu aeru-i mulţumit de sine, o femeie destul de plăcută şi care ştie de glumă, apoi îmi căutam culcuş în altă parte.

Frumoasa Magdalena, care în acest timp se apropiase şi ea, auzind cuvintele lui Porthos, se dădu un pas înapoi şi se îngălbeni la faţă ca o moartă, încredinţată că se va repeta scena petrecută cu elveţianul; dar, spre marea ei uimire, d'Artagnan nici nu clipi şi, în loc să se supere, spuse râzând spre Porthos:

— Da, înţeleg, scumpe prietene, aerul străzii Tiquetonne nu se poate asemui cu cel din valea Pierrefonds. Dar fii liniştit, mă îngrijesc eu să respiri un aer mai curat.

— Şi pe când asta?

— Cât de curând, nădăjduiesc, pe cinstea mea!

— Ah, cu atât mai bine!

La strigătul plin de bucurie al lui Porthos se auzi un geamăt înăbuşit, care pornea din colţul unei uşi. D'Artagnan, care tocmai descălecase, văzu proiectându-se pe perete pântecul uriaş al lui Mousqueton, a cărui gură îndurerată slobozea văicăreli nedesluşite.

— Şi tu la fel, bietul meu domn Mouston, nu prea eşti în apele tale în hanul ăsta păcătos, nu-i aşa? vorbi d'Artagnan pe un ton zeflemitor, care aducea tot atât de bine a compătimire şi a bătaie de joc.

— Bucăţele de aici i se par ca vai de lume, îl dădu Porthos în vileag.

— Bine, zise d'Artagnan atunci de ce n-o face el pe bucătarul, ca la Chantilly?

— Vai, domnule, nu-i ca acolo, aici nu-s heleşteiele prinţului, ca să prinzi crapii ăia frumoşi, nici pădurile alteţei-sale ca să înhaţi cele mai straşnice potârnichi. Cât despre pivniţă, am cercetat-o amănunţit şi zău, nu-i mare scofală de ea.

— Domnule Mouston, spuse d'Artagnan, te-aş plânge din toată inima, crede-mă, dacă n-aş avea altceva mai grabnic de făcut în clipa asta.

Şi, luându-l deoparte pe Porthos, continuă:

— Dragul meu du Vallon, te văd bine îmbrăcat şi se nimereşte de minune, fiindcă mergem la cardinal:

— Ei, aşi! Zău?! se holbă Porthos, uimit.

— Întocmai, prietene.

— Mă prezinţi cardinalului?

— Asta te sperie?

— Nu, dar mă emoţionează.

— Oh, fii liniştit! nu ai de-a face cu celălalt cardinal, ăsta n-o să te strivească cu măreţia lui.

— Totuna e, înţelegi, d'Artagnan, curtea!

— Eh, prietene, nu mai există aşa ceva.

— Regina!

— Era să spun: nu mai există regină. Regina? N-ai grijă, n-o să dăm ochii cu ea.

— Şi zici că mergem la Palatul Regal?

— Numaidecât. Ca să nu zăbovesc, aş împrumuta unul din caii tăi.

— Pofteşte: poţi să-i iei pe tuspatru.

— O, n-am nevoie decât de unul.

— Luăm şi valeţii cu noi?

— Da, ia-l pe Mousqueton, n-o să prindă rău. Cât despre Planchet, are el motivele lui să nu calce pe la curte.

— De ce?

— Hm, nu se are bine cu Eminenţa-Sa.

— Mouston, zise Porthos, pune şaua pe Vulcan şi Bayard.

— Eu să-l iau pe Rustaud, domnule?

— Nu, ia un cal falnic, pe Phebus ori pe Superbul, mergem într-o vizită de ceremonie.

— Oh! răsuflă uşurat Mousqueton. Va să zică nu-i vorba decât de o vizită.

— Ei, Doamne, Mouston, nimic altceva. Numai că, pentru orice împrejurare, pune pistoalele în coburi; pe ale mele le găseşti gata încărcate la şaua mea.

Mouston scoase un suspin: nu prea înţelegea aceste vizite de ceremonie la care te duci înarmat până-n dinţi.

— Într-adevăr, zise Porthos, uitându-se binevoitor cum se depărta vechiul său slujitor. Tu ai dreptate, d'Artagnan: Mouston va fi de ajuns, e tare arătos.

D'Artagnan zâmbi.

— Tu nu-ţi schimbi hainele? întrebă Porthos.

— Nu, rămân aşa.

— Dar eşti plin de praf şi de sudoare, cizmele ţi-s pline de noroi.

— Neorânduiala ţinutei mele va dovedi grabă cu care m-am înfăţişat la ordinele cardinalului.

În clipa aceea, Mouston se întoarse cu cei trei căi gata de drum. D'Artagnan sări în şa, ca şi cum s-ar fi odihnit opt zile în şir.

— Ei, strigă el lui Planchet, adu-mi spada cea lungă.

— Eu am spada mea anume pentru curte, spuse Porthos, arătând o spadă scurtă de paradă, cu mânerul aurit.

— Ia-ţi spada cea mare, prietene.

— De ce?

— Nu ştiu, dar ascultă-mă, zău.

— Spada cea mare, Mouston! ceru Porthos.

— Păi asta-i adevărată pregătire de război, domnule, zise valetul. Plecăm cumva la luptă? Atunci spuneţi-mi, o să iau măsurile de prevedere cuvenite.

— Pentru unii ca noi, tu ştii, Mouston, că măsurile de prevedere sunt întotdeauna binevenite, vorbi d'Artagnan. Ori nu prea ai ţinere de minte, ori ai uitat că nu stă în obiceiul nostru să ne petrecem nopţile pe la baluri sau cântând serenade.

— Vai, aşa e! recunoscu Mouston, înarmându-se până în dinţi. Uitasem.

Porniră într-un trap destul de iute şi ajunseră la Palatul Cardinalului pe la orele şapte şi un sfert. Străzile erau pline de lume, ca în ziua de Rusalii şi mulţimea se uita cu mirare la cei

doi călăreţi, dintre care unul gătit ca scos din cutie, iar celălalt atât de colbuit, de-ai fi zis că vine drept de pe câmpul de luptă.

Mousqueton atrăgea şi el privirile forfotei de gură-cască şi, cum povestea lui Don Quijote îşi câştigase pe atunci mare faimă, unii ziceau că e Sancho, care, după ce şi-a pierdut stăpânul, a găsit doi în loc.

Păşind în anticameră, d'Artagnan se văzu între cunoscuţi: muşchetarii din compania lui tocmai făceau de gardă. Trimise după uşier şi-i arătă scrisoarea cardinalului, care îi cerea să se înapoieze fără întârziere. Uşierul se înclină şi intră îndată la Eminenţa-Sa.

D'Artagnan se întoarse spre Porthos, care, după cum i se păru, era stăpânit de un tremur uşor. Zâmbi şi, aplecându-se spre el, îi şopti la ureche:

— Curaj, viteazul meu prieten! Nu te pierde cu firea. Crede-mă, ochii vulturului s-au închis, n-avem de-a face decât cu un uliu oarecare. Ţine-te drept, ca atunci, la fortăreaţa Saint-Gervaise şi nu-l saluta prea adânc pe italianul ăsta, fiindcă o să-şi facă o proastă părere despre tine.

— Bine, bine, mormăi Porthos.

Uşierul reapăru.

— Intraţi, domnilor, spuse el, Eminenţa-Sa vă aşteaptă.

Într-adevăr, Mazarin se afla la masa de lucru, preocupat să taie cât mai multe nume cu putinţă de pe o listă de pensii şi lefuri. Îi văzu cu coada ochiului pe d'Artagnan şi pe Porthos trecând pragul încăperii şi, deşi privirea i se aprinsese de bucurie la vestirea uşierului, acum nu părea câtuşi de puţin tulburat.

— Ah, dumneata eşti, domnule locotenent! zise el. Te-ai grăbit şi asta mă mulţumeşte. Fii binevenit!

— Vă mulţumesc, monseniore. Iată-mă la ordinele Eminenţei-Voastre, ca şi domnul du Vallon, unul dintre vechii mei prieteni, care îşi ascundea obârşia nobilă sub numele de Porthos.

Porthos îl salută pe cardinal.

— Un cavaler falnic, zise Mazarin.

Porthos întoarse capul la dreapta, apoi la stânga, îndreptându-şi umerii plin de demnitate.

— Cea mai de frunte spadă a regatului, monseniore, rosti d'Artagnan. Mulţi ştiu asta, dar n-o spun, căci nu mai pot să o spună.

Porthos înclină uşor din cap spre d'Artagnan.

Lui Mazarin îi plăceau soldaţii chipeşi, la fel cum aveau să-i placă mai târziu lui Frederic al Prusiei. Începu să admire mâinile pline de neastâmpăr, umerii largi şi ochii străpungători ai lui Porthos. I se părea că are în faţa lui, în carne şi oase, salvarea ministerului său şi a regatului. Dar asta îi aminti că vechiul grup al muşchetarilor era alcătuit din patru oameni.

— Şi ceilalţi doi prieteni? întrebă Mazarin.

Porthos deschise gura, crezând că e clipa să spună şi el ceva. D'Artagnan îi făcu însă semn cu ochiul.

— Ceilalţi prieteni ai noştri n-au putut să ne întovărăşească deocamdată, ne vom întâlni ceva mai târziu.

Mazarin tuşi uşor.

— Şi domnul, aflându-se mai liber decât dânşii, ar fi bucuros să se întoarcă în oştire? se interesă Mazarin.

— Da, monseniore şi asta numai din devotament, fiindcă domnul de Bracieux e bogat.

— Bogat?! zise Mazarin, căruia acest cuvânt avea privilegiul să-i insufle întotdeauna un mare respect.

— Cincizeci de mii livre venit pe an, rosti Porthos.

Erau cele dintâi cuvinte pe care le spunea.

— Numai din devotament, continuă Mazarin, cu surâsul lui fin. Va să zică numai şi numai din devotament?

— Monseniorul oare nu se încrede prea mult în acest cuvânt? întrebă d'Artagnan.

— Dar dumneata, domnule? vorbi Mazarin, sprijinindu-şi coatele de birou şi bărbia în palme.

— Eu, zise d'Artagnan, cred în devotament ca într-un nume de botez, bunăoară, care trebuie în chip firesc să fie urmat de numele unei moşii. Natura te poate face mai mult ori mai puţin devotat, desigur, dar la capătul unui devotament se cuvine întotdeauna să existe o răsplată.

— Prietenul dumitale, de pildă, ce-ar dori să dobândească la capătul devotamentului său?

— Ei bine, monseniore, prietenul meu stăpâneşte trei minunate moşii : moşia Vallon la Corbeil, moşia Bracieux în Soissonnais şi moşia Pierrefonds în Valois; or, monseniore,

prietenul meu ar dori ca una dintre aceste trei moşii să dobândească rangul baroniei pentru stăpânul ei.

— Numai atât?! se miră Mazarin, cu ochii scânteind de bucurie când auzi că poate să răsplătească devotamentul lui Porthos fără să-şi desfacă băierile pungii. Numai atât? Lucrurile s-ar putea aranja.

— Voi fi baron! exclamă Porthos, făcând un pas înainte.

— Ţi-am spus doar, interveni d'Artagnan, apucându-l de braţ. Monseniorul ţi-o repetă la rândul său.

— Şi dumneata, domnule d'Artagnan ce ai dori?

— Monseniore, rosti d'Artagnan, la anul, în septembrie, se vor împlini douăzeci de ani de când cardinalul Richelieu m-a făcut locotenent.

— Da şi ai dori să obţii de la cardinalul Mazarin gradul de căpitan.

D'Artagnan se înclină.

— Ei bine, nimic din toate acestea nu e cu neputinţă. O să vedem, domnilor, o să vedem. Acum, domnule du Vallon, spune-mi unde ai vrea să slujeşti: în oraş? Undeva la ţară?

Porthos deschise gura să răspundă.

— Monseniore, zise d'Artagnan, domnul du Vallon e la fel ca mine: îi place să ducă la bun sfârşit misiuni cu totul ieşite din comun, adică din acelea socotite nebuneşti şi cu neputinţă de înfăptuit.

O atare lăudăroşenie tipic gasconă nu-i displăcu lui Mazarin, care deveni visător.

— Totuşi, vă mărturisesc, domnilor, v-am chemat spre a vă încredinţa o slujbă sedentară. Am oarecari nelinişti. Ei, dar ce-i asta? zise Mazarin.

Într-adevăr, în anticameră se auzi mare zarvă şi aproape în aceeaşi clipă uşa se deschise şi un om plin de praf năvăli în cabinet, strigând:

— Domnul cardinal, unde este domnul cardinal?

Mazarin se temu că va fi asasinat şi se trase înapoi, împingându-şi jilţul. D'Artagnan şi Porthos, dintr-o mişcare, se aşezară între noul venit şi cardinal.

— Ei domnule, spuse Mazarin, ce e de dai buzna aşa?

— Monseniore, glăsui ofiţerul căruia i se adresă această mustrare. Aş dori să vă vorbesc neîntârziat şi între patru ochi. Sunt de Poins, ofiţer de gardă, în post la închisoarea Vincennes.

Ofiţerul era atât de palid şi atât de buimăcit, încât Mazarin, încredinţat că i se aduce o ştire de mare însemnătate, făcu semn lui d'Artagnan şi lui Porthos să-l lase să se apropie.

D'Artagnan şi Porthos se retraseră într-un colţ al cabinetului.

— Spune, domnule, spune repede! îl zori Mazarin. Ce e?

— Monseniore, zise trimisul, domnul Beaufort a evadat de la Vincennes.

Mazarin scoase un strigăt şi deveni la rându-i mai palid decât aducătorul acestei veşti: căzu pe spătarul jilţului, aproape fără cunoştinţă.

— Evadat! îngână el. Domnul Beaufort a evadat?

— Monseniore, l-am văzut fugind de sus, de pe terasă.

— Şi n-ai tras asupra lui?

— Ieşise din bătaia glonţului.

— Dar domnul de Chavigny ce făcea?

— Lipsea de la Vincennes.

— Dar La Ramée?

— A fost găsit legat cobză în camera întemniţatului, cu un căluş în gură şi cu un pumnal lângă el.

— Dar ajutorul lui?

— Era complicele ducelui şi a fugit împreună cu el.

Mazarin nu-şi putu stăpâni un geamăt.

— Monseniore, vorbi d'Artagnan, făcând un pas înainte.

— Ce e? îngână Mazarin.

— Mi se pare că Eminenţa-Voastră pierde un timp preţios.

— Cum asta?

— Dacă Eminenţa-Voastră ar porunci să se pornească în urmărirea fugarului, s-ar putea să mai fie prins. Franţa e mare şi cea mai apropiată frontieră se află la şaizeci de leghe de aici.

— Şi cine să pornească în urmărirea lui? strigă Mazarin.

— Eu, la naiba!

— Şi l-ai aresta?

— De ce nu?

— L-ai aresta pe domnul de Beaufort, înarmat şi gata de luptă?

— Dacă monseniorul mi-ar porunci să-l arestez pe diavol, l-aş înşfăca de coarne şi l-aş aduce aici.

— Eu la fel, întări Porthos.

— Dumneata la fel?! făcu Mazarin, uitându-se cu mirare la aceşti doi oameni. Dar domnul de Beaufort nu se va da prins fără o luptă înverşunată.

— Ei bine, zise d'Artagnan, ai cărui ochi se aprinseră. La luptă! E cam multişor de când nu ne-am mai bătut, nu-i aşa, Porthos?

— La luptă! strigă Porthos.

— Şi credeţi că o să-l prindeţi?

— Da, dacă avem căi mai buni decât ai lui.

— Atunci, luaţi pe cine găsiţi aici dintre ostaşii de gardă şi porniţi.

— Daţi poruncă, monseniore.

— Ba şi semnez, rosti Mazarin, luând o hârtie şi aşternând câteva rânduri pe ea.

— Adăugaţi, monseniore, că putem lua orice cai vom întâlni în cale.

— Da, da, încuviinţă Mazarin. Ordinul regelui! Luaţi hârtia asta şi porniţi!

— Prea bine, monseniore.

— Domnule du Vallon, continuă Mazarin. Baronia dumitale goneşte pe calul domnului de Beaufort: nu-i vorba decât să-l ajungi din urmă. Cât despre dumneata, scumpe domnule d'Artagnan, nu-ţi făgăduiesc nimic, dar dacă mi-l aduci aici, viu sau mort, poţi să-mi ceri orice doreşti.

— Pe cai, Porthos! spuse d'Artagnan, apucându-şi prietenul de braţ.

— Iată-mă! rosti Porthos, cu minunatul său sânge rece.

Şi se năpustiră în goană pe scara cea mare, luând cu ei ostaşii ce le ieşeau în cale, cu strigătul: "Pe cai! Pe cai!"

Vreo zece oameni se adunară lângă ei.

D'Artagnan şi Porthos săriră în şa, unul pe Vulcan, celălalt pe Bayard; Mousqueton se aruncă pe Phébus.

— După mine! strigă d'Artagnan.

— La drum! strigă Porthos.

Şi înfipseră pintenii în pântecele nobililor fugari care porniră ca o vijelie pe strada Saint-Honoré.

— Ei bine, domnule baron, ţi-am făgăduit să-ţi dau putinţa să te mişti niţel şi uite că mă ţin de cuvânt!

— Întocmai, căpitane! răspunse Porthos.

Întoarseră capul. Mousqueton, mai năduşit decât calul, îi urmă la distanţa cuvenită. După el veneau cei zece ostaşi.

Cetăţenii îi priveau uimiţi din pragul caselor, în vreme ce câinii speriaţi îi petreceau cu lătrături.

În dreptul cimitirului Sfântul Ioan, d'Artagnan trânti un trecător la pământ; dar era ceva mult prea neînsemnat ca să oprească în loc nişte oameni atât de grăbiţi: grupul călăreţilor îşi urmă calea ca şi cum caii ar fi avut aripi.

Vai! Nu există lucruri neînsemnate pe lume şi vom vedea că întâmplarea asta era cât pe ce să piardă monarhia!

Capitolul XXVII Drumul cel mare

Goniră astfel în lungul mahalalei Saint-Antoine şi al drumului spre Vincennes; curând se aflară în afara oraşului, curând în pădure, curând văzură satul.

Caii, care parcă se însufleţeau cu fiece clipă, începură să scoată foc pe nări. D'Artagnan, cu pintenii înfipţi în coastele fugarului, gonea la câţiva paşi înaintea lui Porthos. Mousqueton îi urmă îndeaproape. Ostaşii se ţineau după ei, potrivit cu iuţeala cailor.

De pe culmea unei coline, d'Artagnan zări un pâlc de oameni strânşi de cealaltă parte a şanţului, în locul unde turnul privea spre Saint-Maur. Pricepu numaidecât că pe acolo a fugit întemniţatul şi că numai acolo ar putea să capete lămuriri. În cinci minute era sosit la ţintă. Ostaşii ce-l însoţeau îl ajunseră din urmă rând pe rând.

Toţi cei strânşi acolo se arătau tare preocupaţi; se uitau la funia ce atârna încă de creastă zidului şi care era ruptă cam la douăzeci de picioare de pământ. Măsurau din ochi înălţimea şi schimbau între ei fel de fel de păreri. Pe culmea zidului era un dute-vino de santinele speriate.

Un grup de ostaşi, comandat de un sergent, alunga oamenii din locul unde domnul de Beaufort încălecase.

D'Artagnan se duse drept la sergent.

— Domnule ofiţer, spuse sergentul, nu e voie să stea nimeni aici.

— Consemnul ăsta nu-i pentru mine, răspunse d'Artagnan. Fugarii sunt urmăriţi?

— Da, domnule ofiţer. Din nenorocire, au căi foarte iuţi.

— Patru sunt sănătoşi, pe al cincilea l-au luat rănit.

— Câţi sunt?

— Patru! zise d'Artagnan, uitându-se la Porthos. Auzi, baroane? Nu-s decât patru!

Un zâmbet vesel lumină chipul lui Porthos.

— Cât timp au înainte?

— Două ceasuri şi un sfert, domnule ofiţer.

— Două ceasuri şi un sfert, asta-i floare la ureche. Doar avem căi de nădejde, nu-i aşa, Porthos?

Porthos suspină, gândindu-se la ce-i aştepta pe bieţii lui cai.

— Prea bine, glăsui d'Artagnan. Acum spune-mi încotro au apucat?

— Cât despre asta, domnule ofiţer, nu-i voie să suflăm un cuvânt.

D'Artagnan scoase o hârtie din buzunar.

— Ordinul regelui, zise el.

— Dacă-i aşa, vorbiţi cu guvernatorul.

— Şi unde-i guvernatorul?

— La ţară.

Mânia se aşternu pe chipul lui d'Artagnan. Fruntea i se încruntă şi tâmplele i se împurpurară.

— Ah, ticălosule! se răsti el la sergent. Mi se pare că-ţi baţi joc de mine. Aşteaptă!

Desfăcu grabnic hârtia şi o puse cu o mână sub ochii sergentului, în vreme ce cu cealaltă scoase un pistol din coburi şi-i ridică într-o clipită cocoşul.

— Ordinul regelui, ţi-am spus. Citeşte şi răspunde; dacă nu, îţi zbor creierii. Încotro au apucat?

Sergentul văzu că nu era de glumit cu d'Artagnan.

— Au apucat spre Vendômois, răspunse el.

— Şi pe ce poartă au ieşit?

— Pe poarta Saint-Maur.

— Dacă mă minţi, ticălosule, tună d'Artagnan, mâine o să fii spânzurat.

— Iar tu, dacă-i ajungi din urmă, n-o să te mai întorci să mă spânzuri, murmură sergentul.

D'Artagnan ridică din umeri, făcu un semn escortei şi porni.

— Pe aici, domnilor, pe aici! strigă el, îndreptându-se spre poarta cu pricina.

Dar acum, când domnul Beaufort scăpase, paznicul găsise de cuviinţă să ferece poarta cu două zăvoare. Trebuiră să-l silească să o deschidă, aşa cum îl siliră şi pe sergent să deschidă gura şi cu asta mai pierdură zece minute.

Ultima piedică înlăturată din cale, ceata călăreţilor se năpusti înainte cu aceeaşi iuţeală.

Din păcate, nu toţi caii ţineau pasul. Câţiva nu putură să mai reziste la această cursă năprasnică şi, după un ceas, trei dintre ei se opriră în loc, iar unul se prăbuşi la pământ.

D'Artagnan care nu se uita înapoi, habar nu avea de nimic. Porthos cu aerul său liniştit, îi dădu de ştire ce se petrece.

— Barem noi doi să ajungem şi e destul, fiindcă ei nu-s decât patru, răspunse d'Artagnan.

— Adevărat, recunoscu Porthos.

Şi înfipse pintenii în coastele fugarului.

După două ceasuri, caii străbătură fără oprire douăsprezece leghe. Picioarele începeau să le tremure, spuma lor împroşca tunicile călăreţilor, în vreme ce sudoarea le trecea prin nădragi.

— Să ne odihnim o clipă, să lăsăm bietele animale să-şi tragă sufletul, zise Porthos.

— Dimpotrivă, să le omorâm, să le omorâm, numai să-i ajungem! izbucni d'Artagnan. Văd urme proaspete, nu-i decât un sfert de ceas de când au trecut pe aici.

Într-adevăr, amândouă marginile drumului erau scormonite de copite. Urmele se vedeau desluşit în lumina asfinţitului.

Porniră mai departe, dar, după vreo două leghe, calul lui Mousqueton se prăvăli la pământ.

— Bun! făcu Porthos. Phébus s-a dus pe copcă!

— Cardinalul o să-ţi plătească o mie de pistoli pentru el.

— Oh! exclamă Porthos. Nici nu m-am gândit la asta.

— Atunci înainte, galop!

— Da, numai să mai fim în stare.

Într-adevăr, nici calul lui d'Artagnan nu vru să meargă mai departe, îşi pierduse răsuflarea; ultima lovitură de pinteni îl făcu să se prăbuşească, în loc să-l urnească la drum.

— Ah, drace! zise Porthos. S-a zis cu Vulcan!

— La naiba! exclamă d'Artagnan, apucându-se cu mâinile de păr. Trebuie să ne oprim! Dă-mi calul tău, Porthos. Ei, dar ce dracu faci?

— Afurisită treabă, mormăi Porthos. Cad, ori mai degrabă Bayard cade sub mine.

D'Artagnan vru să-l ridice, în vreme ce Porthos se descurca aşa cum putea din scări, dar deodată văzu sângele podidind calul pe nări.

— Şi-al treilea! îngână el. Acum totul s-a sfârşit!

În clipa aceea se auzi un nechezat.

— Tăcere! spuse d'Artagnan.

— Cee?

— Aud un cal.

— O fi vreunul din oamenii noştri care ne ajung din urmă.

— Nu, zise d'Artagnan. S-aude undeva înainte.

— Asta-i altceva, conveni Porthos.

Şi ascultă la rândul său, întinzând urechea în direcţia arătată.

— Domnule, vorbi Mousqueton, care îşi lăsase calul în drum şi tocmai îşi ajungea stăpânul din urmă. Domnule, Phébus n-a putut să reziste şi...

— Tăcere! porunci Porthos.

Într-adevăr, în clipa aceea un al doilea nechezat se lăsă purtat de adierea nopţii.

— E undeva înainte, la vreo cinci sute de paşi de noi, zise d'Artagnan.

— Întocmai, domnule, întări Mousqueton. La cinci sute de paşi de aici ştiu o cabană vânătorească.

— Mousqueton, ia-ţi pistoalele.

— Le am în mână, domnule.

— Porthos, ia-ţi şi tu pistoalele din coburi.

— Sunt la mine.

— Bun! făcu d'Artagnan, luându-şi-le pe ale sale. Acum pricepi, Porthos?

— Nu prea.

— Noi suntem în serviciul regelui.

— Ei, şi?

— Şi pentru a-l sluji pe rege vom lua caii pe care i-am auzit nechezând.

— Aha! se dumiri Porthos.

— Nici o vorbă, la treabă!

Tustrei înaintară în noapte, muţi ca nişte umbre. La o cotitură a drumului zăriră licărind o lumină în desimea copacilor.

— Uite casa, şopti d'Artagnan. Ia-te după mine, Porthos şi fă ce fac eu.

Se furişară înainte, pitulându-se pe după trunchiurile copacilor şi ajunseră la vreo douăzeci de paşi de casă, fără să fi fost văzuţi. De aici, mulţumită unui felinar agăţat sub un şopron, văzură patru cai falnici. Un argat îi ţesăla. Alături, şeile şi căpestrele cu frâiele. D'Artagnan se apropie cu repeziciune, făcând semn celor doi tovarăşi ai săi să rămână mai în urmă.

— Vreau să cumpăr caii ăştia, zise el argatului.

Omul se întoarse nedumerit, fără să spună nimic.

— N-ai auzit, ticălosule? se răsti d'Artagnan.

— Ba da, zise argatul.

— Atunci, de ce taci?

— Caii nu-s de vânzare, de asta.

— Dacă-i aşa, îi iau singur, spuse d'Artagnan.

Şi puse mâna pe calul aflat lângă el. Tovarăşii săi apărură într-o clipă şi făcură la fel.

— Hei, domnilor! strigă argatul. Caii au gonit şase leghe şi abia adineauri am scos şeile de pe ei, nu-i nici o juma' de ceas.

— Jumătate de ceas de odihnă ajunge! rosti d'Artagnan. Au să alerge de minune.

Argatul strigă după ajutor. Un soi de intendent se ivi din casă chiar în clipa când d'Artagnan şi tovarăşii săi puneau şeile pe cai. Intendentul dădu să se răstească.

— Dragă prietene, spuse'd'Artagnan, dacă scoţi un cuvânt îţi zbor creierii.

Şi-i arătă pistolul, pe care şi-l puse îndată sub braţ, văzându-şi de treabă.

— Păi, domnule, bâigui intendentul, ăştia-s caii domnului de Montbazon, ştiţi asta?

— Cu atât mai bine, răspunse d'Artagnan, trebuie să fie căi de soi.

— Domnule, ameninţă intendentul, retrăgându-se pas cu pas şi încercând să se strecoare în casă. Vă previn că-mi chem oamenii.

— Şi eu o să-i chem pe ai mei, i-o reteză d'Artagnan. Sunt locotenent în garda de muşchetari a regelui şi am zece ostaşi care vin după mine. Ascultă, i-auzi cum galopează încoace? Atunci o să vedem!

Nu se auzea nimic, dar intendentul, de frică, nici nu se gândea să asculte.

— Eşti gata, Porthos? întreabă d'Artagnan.

— Gata.

— Şi tu, Mouston?

— Da.

— Atunci sus, în şa, plecăm! Tustrei se aruncară pe cai.

— Hei, veniţi încoace! răcni intendentul. Veniţi încoace, cu armele!

— La drum! spuse d'Artagnan. Ăştia au să tragă după noi.

Şi tustrei o porniră ca vântul.

— Săriţi! urlă intendentul în vreme ce argatul alergă într-un suflet spre clădirea învecinată.

— Băgaţi de seamă să nu vă omorâţi caii! strigă d'Artagnan cu un hohot de râs.

— Foc! ţipă intendentul drept răspuns.

O lumină ca de fulger zvâcni în lungul drumului şi în aceeaşi clipă călăreţii auziră gloanţele şuierând şi pierzându-se în aer.

— Trag ca nişte lachei! pufni Porthos. Pe vremea lui Richelieu se trăgea mai bine. Ţi-aduci aminte de drumul de drumul de la Crèvecoeur, Mousqueton?

— Ah, domnule, şi-acum mă supără şoldul drept.

— Eşti sigur că suntem pe drumul cel bun, d'Artagnan? întrebă Porthos.

— Pe naiba! N-ai auzit?

— Ce?

— Că ăştia-s caii domnului de Montbazon?

— Ei, şi?

— Ei, domnul de Morttbazon e soţul doamnei de Montbazon.

— Şi? Şi doamna de Montbazon e amanta domnului de Beaufort.

— Aha, pricep! se dumiri Porthos. Ea s-a îngrijit de căi de schimb.

— Întocmai. Iar noi gonim pe urmele prinţului cu caii pe care abia i-a părăsit.

— Dragul meu Porthos, într-adevăr, eşti o minte pătrunzătoare, zise d'Artagnan, jumătate în glumă, jumătate în serios.

— Eh! făcu Porthos. Uite că aşa-s eu.

Goniră astfel cam vreun ceas. Caii erau albi de spumă şi sângele le şiroia pe pântece.

— Hait! Ce văd colo jos? glăsui d'Artagnan.

— Eşti cineva dacă mai poţi să vezi ceva pe o noapte ca asta, mormăi Porthos.

— Nişte scântei.

— Le-am văzut şi eu, întări Mousqueton.

— Aha! Oare i-am prins din urmă?

— Bun! Un cal mort! veşti d'Artagnan, întorcându-şi fugarul pe drum, după un mic ocol. Se pare că şi ai lor au ajuns la capătul puterilor.

— Parcă s-aude tropotul unei cete de călăreţi, zise Porthos, aplecat pe coama calului.

— Cu neputinţă.

— Sunt mulţi.

— Atunci e altceva.

— Încă un cal! le dădu Porthos de ştire.

— Mort?

— Nu, pe moarte.

— Înşeuat, ori nu?

— Înşeuat.

— Uite-i, ei sunt.

— Curaj! I-avem în mână.

— Dar dacă sunt mulţi, chibzui Mousqueton, se cheamă că nu noi i-avem în mâna pe ei, ci ei pe noi.

— Aşi, de unde! i-o întoarse d'Artagnan. Ne cred mai puternici, fiindcă-i urmărim. Au să se înfricoşeze şi-au să se risipească.

— Asta-i sigur, întări Porthos.

— Uite, vezi? strigă d'Artagnan.

— Da, iar nişte scântei. De astă dată le-am văzut şi eu, spuse Porthos.

— Înainte, înainte! îi îmboldi d'Artagnan cu vocea lui răsunătoare. În cinci minute o să ne distrăm.

Se avântară din nou în goană. Caii, furioşi de durere şi de îndemnul pintenilor, zburau pe drumul întunecat, în mijlocul căruia începea să se desluşească o masă compactă şi mai neagră decât restul orizontului.

Capitolul XXVIII Întâlnirea

Goniră astfel încă vreo zece minute. Deodată, două puncte negre se desprinseră din întuneric, ieşindu-le înainte, crescând cu fiecare clipă şi pe măsură ce creşteau, căpătau înfăţişarea a doi călăreţi.

— Oho! exclamă d'Artagnan. Uite-i că vin spre noi.

— Cu atât mai rău pentru cei care vin, zise Porthos.

— Care eşti acolo? se răsti o voce tăioasă.

Cei trei călăreţi avântaţi în goană nu se opriră şi nici nu răspunseră; se auzi doar zgomotul spadelor smucite din teacă şi ţăcănitul pistoalelor pe care cele două umbre le încărcau.

— Ia frâul în dinţi, zise d'Artagnan.

Porthos înţelese şi duse mâna stânga la coburi, scoţând pistolul o dată cu d'Artagnan şi încărcându-l în grabă şi el.

— Care eşti acolo? strigă vocea pentru a doua oară. Încă un pas şi sunteţi morţi.

— Aida-de! pufni Porthos aproape sufocat de praf şi mestecând frâul în gură, aşa cum calul mesteca zăbala. Aida-de! Am mai văzut noi altele şi mai şi! La aceste cuvinte, cele două umbre le aţinură calea şi licărirea stelelor făcu să sclipească ţevile aplecate ale pistoalelor.

— Înapoi! izbucni d'Artagnan. Altfel sunteţi morţi.

Două focuri de pistol răspunseră la această ameninţare, dar cei doi se năpustiră cu atâta repeziciune înainte, încât într-o clipă erau peste duşmani. Răsună un alt treilea foc, tras de foarte aproape de către d'Artagnan şi potrivnicul său se prăvăli la pământ. Cât despre Porthos, el îşi izbi adversarul atât de năprasnic, încât, deşi acesta abătu lovitura, se rostogoli de pe cal la vreo zece paşi.

— Dă-i gata tu, Mousqueton! strigă Porthos.

Şi porni mai departe, alături de prietenul său, care şi reîncepuse urmărirea.

— Ei bine? întreabă Porthos.

— I-am sfărâmat ţeasta, spuse d'Artagnan. Dar tu?

— Eu doar l-am răsturnat de pe cal. Ia ascultă... Se auzi o împuşcătură: era Mousqueton, care, din fugă, îndeplinea porunca stăpânului.

— Dă-i înainte! se bucură d'Artagnan. Merge bine treaba, am câştigat prima partidă.

— Aha! îl vesti Porthos. Uite că şi alţii vor să se prindă-n horă.

Într-adevăr, alţi doi călăreţi se desprinseră din grup şi înaintau cu repeziciune, să le aţină din nou cafea.

De astă dată, d'Artagnan nu mai aşteaptă să i se spună ceva.

— La o parte! strigă el cel dintâi. La o parte!

— Ce vreţi? întrebă o voce.

— Îl vrem pe domnul de Beaufort! izbucniră într-un glas Porthos şi d'Artagnan.

Un hohot de râs se auzi drept răspuns, dar îndată sfârşi într-un geamăt: d'Artagnan îl străpunsese cu spada pe nesăbuitul căruia îi ardea de râs.

În acelaşi timp răsunară două împuşcături ca una singură: erau Porthos şi potrivnicul său care trăgeau unul asupra celuilalt.

D'Artagnan întoarse capul şi-l văzu pe Porthos lângă el.

— Bravo, Porthos zise el. L-ai doborât, mi se pare.

— Cred că n-am atins decât calul, răspunse Porthos.

— Ce vrei, dragul meu! Nu nimereşti întotdeauna ţinta, aşa că nu-ţi face inimă rea dacă mai dai greş. Hei, la naiba, ce are calul meu?

— Cade, rosti Porthos, oprindu-se în loc. Într-adevăr, calul lui d'Artagnan se poticni şi căzu în genunchi, apoi scoase un horcăit şi se întinse la pământ. Primise în piept glonţul celui dintâi duşman care se năpustise asupra lui d'Artagnan. Muşchetarul începu să blesteme de se cutremura cerul.

— Domnul vrea un cal? întrebă Mousqueton.

— Pe toţi dracii! Auzi, dacă vreau! se înfurie d'Artagnan.

— Iată-l! spuse Mousqueton.

— Cum naiba se face că duci doi cai după tine? se minună d'Artagnan, sărind pe unul dintre ei.

— Stăpânii lor sunt morţi. Mi-am zis că s-ar putea să ne prindă bine şi i-am luat cu mine.

În vremea asta, Porthos îşi încărcase din nou pistolul.

— Păzea! strigă d'Artagnan. Uite alţi doi.

— Păi ce, asta o să ţină aşa până mâine dimineaţă? bombăni Porthos.

Într-adevăr, alţi doi călăreţi se apropiau cu repeziciune.

— Hei, domnule, vesti Mousqueton. Cel pe care l-aţi doborât la pământ, se ridică.

— De ce nu i-ai venit de hac ca şi primului?

— N-aveam mâinile libere, domnule, ţineam caii de frâu.

Bufni o împuşcătură. Mousqueton scoase un strigăt de durere.

— Oh, domnule! se văicări el. Taman în şoldul celălalt. Asta-i perechea glonţului primit pe drumul de la Amiens!

Porthos se întoarse ca un leu, năpustindu-se asupra călăreţului rămas pe jos şi care tocmai dădea să tragă spadă; însă nici nu mai apucă să o mai scoată din teacă, că Porthos fi pocni cumplit în cap cu mânerul spadei, încât el se prăbuşi ca un bou sub măciuca măcelarului.

Mousqueton, gemând, se lăsă să alunece la pământ, fiindcă rana nu-i mai îngăduia să se ţină în şa.

De îndată ce zări călăreţii apropiindu-se, d'Artagnan se oprise în loc şi îşi încărcase pistolul. Afară de asta, la oblâncul noului său cal atârna o flintă.

— Iată-mă! spuse Porthos. Ce facem, aşteptăm sau atacăm noi?

— Atacăm! hotărî d'Artagnan.

— Atacăm! îi întări Porthos hotărârea.

Şi înfipseră pintenii în coastele cailor.

Călăreţii erau la vreo douăzeci de paşi de ei.

— În numele regelui, faceţi loc să trecem! strigă d'Artagnan.

— Regele n-are nici un amestec aici! ripostă o voce sumbră şi răsunătoare, care părea că iese dintr-un nor, căci călăreţul venea învăluit într-un vârtej de praf.

— Bine, vedem noi dacă numele regelui nu deschide orice cale! i-o reteză d'Artagnan.

— O să vedem! zise aceeaşi voce.

Două focuri de pistol răsunară aproape în aceeaşi clipă, unul tras de d'Artagnan, celălalt de potrivnicul lui Porthos. Glonţul lui d'Artagnan zbură pălăria duşmanului său; glonţul tras de potrivnicul lui Porthos străpunse gâtul calului, care se prăbuşi ţeapăn sub el, cu un geamăt adânc.

— Vă întreb pentru ultima oară, încotro? zise aceeaşi voce.

— La dracu! se răsti d'Artagnan.

— Bun! N-aveţi grijă, o să ajungeţi.

D'Artagnan văzu îndreptându-se spre el ţeava unei muschete; nu mai avu răgazul să ducă mâna la coburi şi amintindu-şi de un sfat pe care i-l dăduse cândva Athos, îşi ridică iute calul în două picioare.

Glonţul nimeri calul drept în pântece. D'Artagnan simţi cum se prăbuşeşte sub el şi, cu sprinteneala-i nemaipomenită, se aruncă într-o parte.

— Aida-de! făcu batjocoritor aceeaşi voce răsunătoare. Ăsta-i măcel de cai şi nu o luptă bărbătească. Trage spada, domnule, trage spadă!

Şi călăreţul sări îndată din şa.

— Vrei să lupţi cu spada, fie! zise d'Artagnan. Asta-mi convine de minune.

Din două sărituri, d'Artagnan ajunse lângă potrivnicul său, a cărui spadă zăngăni încrucişându-se cu a sa. Cu îndemânarea-i obişnuită, d'Artagnan angajă spada în garda-i favorită, cu pumnul ferit înăuntru.

În acest timp, Porthos, cu un pistol în fiecare mână, stătea îngenuncheat în spatele calului său, care se zbătea în spasmele morţii.

Lupta începu. D'Artagnan îşi atacă potrivnicul cu înverşunare din prima clipă, aşa cum avea obiceiul; numai că de data asta întâlni o spadă şi un braţ care îl cam puseră pe gânduri. Silit de două ori să schimbe garda şi să lupte cu gardă în afară, se trase un pas înapoi; potrivnicul său nu se clinti din loc; după o clipă, d'Artagnan se avânta înainte, luptând iarăşi cu garda preferată.

Două-trei lovituri schimbate dintr-o parte şi din cealaltă rămaseră fără nici un rezultat. Spadele scoteau scântei.

În cele din urmă, d'Artagnan cugetă că era timpul să se folosească de lovitura-i favorită; mânui spada cu o rară

iscusinţă, atacând cu iuţeala fulgerului şi cu o forţă pe care o credea de neînvins.

Lovitura fu parată.

— Pe toţi dracii exclamă el cu accentu-i gascon.

Auzindu-l, potrivnicul său sări înapoi şi, întinzând înainte capul descoperit, se sili să desluşească prin întuneric chipul lui d'Artangan.

Temându-se de un vicleşug, d'Artagnan stătea gata să se apere.

— Ia seama! strigă Porthos în clipa aceea adversarului său. Am două pistoale încărcate.

— Un temei în plus ca să tragi cel dintâi! răspunse acesta.

Porthos trase: o fulgerare lumină câmpul de luptă.

La această lumină ceilalţi doi luptători dădură fiecare câte un strigăt.

— Athos! zise d'Artagnan.

— D'Artagnan! zise Athos.

Athos ridică spada, d'Artagnan o coborî pe a sa.

— Aramis, strigă Athos, nu trage!

— Ah! Tu eşti Aramis? făcu Porthos.

Şi aruncă pistolul din mână.

Aramis puse pistolul în coburi şi vârî spada în teacă.

— Fiul meu! glăsui Athos, întinzându-i mâna lui d'Artagnan. Aşa îi zicea el odinioară în clipele de duioşie.

— Athos, rosti d'Artagnan, frângându-şi mâinile. Aşadar tu îl aperi? Şi eu care am jurat să-l aduc mort sau viu! Ah, sunt dezonorat!

— Ucide-mă, dacă prin moartea mea îţi salvezi onoarea, spuse Athos, descoperindu-şi pieptul.

— Oh, vai mie! Vai mie! se tângui d'Artagnan. Nu există decât un om pe lume care putea să mă oprească şi soarta mi-a scos în cale tocmai pe omul acesta! Oh, ce voi spune cardinalului?

— Îi vei spune, domnule, răspunse o voce care domina întreg câmpul de luptă, că a trimis împotrivă-mi singurii doi bărbaţi capabili să înfrunte patru, să lupte corp la corp, de la egal la egal, împotriva contelui de La Fère şi a cavalerului d'Herblay şi să nu se dea bătuţi decât în faţa a cinzeci de oameni.

— Prinţul! rostiră într-un glas Athos şi Aramis, grăbindu-se să facă loc domnului de Beaufort, în timp ce d'Artagnan şi Porthos, la rândul lor se traseră un pas înapoi.

— Cincizeci de cavaleri! murmură d'Artagnan şi Porthos.

— Priviţi în jur, domnilor, dacă aveţi cumva vreo îndoială, zise domnul de Beaufort.

D'Artagnan şi Porthos se uitară în jurul lor: într-adevăr, un mare număr de călăreţi îi înconjura.

— Auzind zgomotul luptei, continuă domnul de Beaufort, am crezut că sunteţi douăzeci şi am venit încoace cu toţi cei ce mă însoţeau, sătul să tot fug şi dornic să trag şi eu spadă. Dar nu eraţi decât doi.

— Întocmai, monseniore, adeveri Athos. Dar, aşa cum singur aţi spus, doi care fac cât douăzeci.

— Haide, domnilor, spadele dumneavoastră! rosti prinţul.

— Spadele noastre?! se dezmetici d'Artagnan, ridicând capul. Spadele noastre?! Niciodată!

— Niciodată! i se alătură şi Porthos.

Câţiva dintre oamenii domnului de Beaufort făcură o mişcare spre ei.

— O clipă, monseniore, interveni Athos. Vreau să vă spun două cuvinte.

Şi se apropie de prinţ, care se apleacă din scări spre el şi căruia îi şopti ceva.

— Cum doreşti, conte, răspunse prinţul. Îţi sunt prea îndatorat că să-ţi refuz prima rugăminte. Depărtaţi-vă, domnilor! porunci el oamenilor săi. Domnule d'Artagnan şi domnule du Vallon, sunteţi liberi.

Porunca fu îndeplinită pe dată, iar d'Artagnan şi Porthos se pomeniră în mijlocul unui cerc imens.

— Acum, d' Herblay, zise Athos, descălecă şi vino încoace.

Aramis sări din şa şi se apropie de Porthos, în timp ce Athos se apropie de d'Artagnan. Tuspatru se văzură laolaltă.

— Prieteni, vorbi Athos. Oare vă pare rău şi acum că nu ne-aţi vărsat sângele?

— Nu, spuse d'Artagnan. Îmi pare rău să văd că suntem unii împotriva celorlalţi, noi care am fost întotdeauna atât de uniţi, îmi pare rău că ne aflam în tabere potrivnice. Ah, nimic n-o să ne mai izbutească!

— Oh, Doamne, totul s-a sfârşit! suspină Porthos.

— Ei bine, atunci treceţi de partea noastră, zise Aramis.

— Tăcere, d'Herblay! interveni Athos. Nu se fac asemenea propuneri unor astfel de oameni. Dacă s-au alăturat taberei lui Mazarin, înseamnă că aşa i-a îndemnat conştiinţa, după cum pe noi ne-a îndemnat să ne alăturăm domnului de Beaufort.

— Deocamdată, iată-ne duşmani! oftă Porthos. La dracu, cine-ar fi crezut una ca asta?!

D'Artagnan suspină adânc fără să scoată o vorbă.

Athos se uită lung la amândoi şi le luă mâinile într-ale sale.

— E dureros, domnilor, rosti el şi inima mea sângerează, ca şi cum mi-aţi fi străpuns-o cu spadă. Da, suntem despărţiţi, iată marele, iată tristul adevăr, dar încă nu ne-am declarat război şi poate că vom găsi o cale de înţelegere. O ultimă întâlnire între noi e imperios necesară.

— Cât despre mine, eu o cer, spuse Aramis.

— Eu o primesc, rosti d'Artagnan cu mândrie.

Porthos înclină din cap în semn de încuviinţare.

— Atunci, să hotărâm un loc de întâlnire, continuă Athos. Un loc la îndemâna tuturor. Şi la această ultimă întâlnire a noastră să limpezim pe deplin poziţia unora şi a celorlalţi, precum şi purtarea pe care trebuie să o avem unii faţă de alţii.

— Bine! rostiră ceilalţi trei.

— Prin urmare, sunteţi de părerea mea? întrebă Athos.

— În totul.

— Ei şi locul întâlnirii?

— Piaţa Regală vă convine? întrebă d'Artagnan.

— La Paris?

— Da.

Athos şi Aramis schimbară o privire între ei; Aramis dădu a încuviinţare din cap.

— Piaţa Regală, fie! zise Athos.

— Şi când anume?

— Mâine seară, dacă nu aveţi nimic împotrivă.

— Vă reîntoarceţi până atunci?

— Da.

— La ce oră?

— La zece seara vă convine?

— De minune.

— De aici, zise Athos, va ieşi pacea sau războiul, dar onoarea noastră, prieteni, va fi salvată.

— Vai! murmură d'Artagnan. În ce ne priveşte pe noi, onoarea noastră de soldaţi e pierdută.

— D'Artagnan, rosti Athos cu gravitate. Îţi jur, mă doare că te gândeşti la asta, în vreme ce eu nu mă gândesc decât la un singur lucru, anume, că noi doi am încrucişat spadele unul împotriva celuilalt. Da, clătină el, îndurerat, din cap, da, tu ai dreptate, mare nenorocire s-a abătut asupra noastră. Haidem, Aramis!

— Haidem şi noi, Porthos! oftă d'Artagnan. Să ne întoarcem acoperiţi de ruşine în faţa cardinalului!

— Şi mai ales să-i spuneţi, se auzi o voce, că nu sunt prea bătrân pentru a fi un om de acţiune.

D'Artagnan recunoscu vocea lui Rochefort.

— Vă pot fi de folos cu ceva, domnilor? întrebă domnul de Beaufort.

— Să daţi mărturie că am făcut tot ce ne-a stat în puteri, monseniore.

— Fiţi liniştiţi în această privinţă. Cu bine, domnilor, curând ne vom revedea, sper, lângă Paris, ori poate chiar la Paris şi atunci vă veţi putea lua revanşa.

Zicând acestea, domnul de Beaufort le făcu cu mâna în chip de salut, dădu pinteni calului şi o porni în goană, urmat de întreaga escortă, care pieri în noapte dimpreună cu tropotitul cailor.

D'Artagnan şi Porthos rămaseră singuri în mijlocul drumului. Ceva mai încolo de ei, un om ţinea doi căi de frâu.

Crezuseră că era Mousqueton şi se apropiară.

— Ce văd? strigă d'Artagnan. Tu eşti, Grimaud?

— Grimaud! exclamă Porthos.

Acesta le făcu un semn că nu se înşală.

— Ai cui sunt caii? întrebă d'Artagnan.

— Cine ni i-a dat? întrebă şi Porthos.

— Domnul conte de La Fère.

— Athos, Athos! murmură d'Artagnan. Tu te gândeşti la toate. Eşti un adevărat gentilom.

— Straşnic! se bucură Porthos. Mi-era teamă că voi fi nevoit să fac drumul pe jos.

Şi se aruncă pe cal. D'Artagnan se şi află în şa.

— Ei, Grimaud, tu unde te duci? întrebă d'Artagnan. Îţi părăseşti stăpânul?

— Da, spuse Grimaud. Mă duc să-l întâlnesc pe vicontele de Bragelonne, care se află sub arme, în Flandra.

Merseră un timp în tăcere spre Paris, când deodată auziră nişte gemete venind parcă din şanţul de pe marginea drumului.

— Ce-i asta? întrebă d'Artagnan.

— E Mousqueton! zise Porthos.

— Da, domnule, chiar eu sunt, scânci un glas şi un fel de umbră se ridică pe marginea drumului.

Porthos alergă spre Mousqueton, pe care îl îndrăgea mult.

— Eşti rănit rău, dragul meu Mouston?

— Mouston! repetă Grimaud, holbând ochii.

— Nu, domnule nu cred: dar am o rană care mă supără.

— Poţi să încaleci?

— Oh, domnule, se poate să spuneţi una ca asta?

— De mers, poţi să mergi?

— Am să încerc până la prima casă.

— Ce-i de făcut? mormăi d'Artagnan. Noi trebuie totuşi să ajungem la Paris.

— Am eu grijă de Mousqueton, zise Grimaud.

— Îţi mulţumesc, bunul meu Grimaud.

Grimaud sări la pământ şi-l sprijini pe vechiul său prieten, care îl primi cu lacrimi în ochi, deşi nu te prea dumireai dacă lacrimile acestea mărturisesc bucuria revederii sau durerea rănii din şold.

Cât despre d'Artagnan şi Porthos, ei îşi continuară în tăcere drumul spre Paris.

După vreo trei ceasuri, fură ajunşi din urmă de un soi de curier, colbuit din cap până în picioare: era un om de-al prinţului de Beaufort, care ducea cardinalului o scrisoare, unde, aşa cum promisese, se afla mărturia celor săvârşite de Porthos şi d'Artagnan.

Mazarin petrecu o noapte cumplită când primi scrisoarea prin care prinţul îi dădea de ştire că se află în libertate şi că va porni împotriva lui un război nimicitor.

Cardinalul citi scrisoarea de două-trei ori, apoi o îndoi şi o puse în buzunar.

— Ceea ce mă consolează, zise el, de vreme ce domnul de Beaufort i-a scăpat lui d'Artagnan, e că, urmărindu-l, muşchetarul cel puţin l-a zdrobit cu calul pe Broussel. Hotărât,

gasconul se dovedeşte un om preţios, mă slujeşte chiar şi atunci când e neîndemânatic.

Cardinalul se gândea la omul pe care d'Artagnan îl trântise la pământ în dreptul cimitirului Sfântul Ioan, la Paris şi care nu era altul decât consilierul Broussel.

Capitolul XXIX Patru vechi prieteni se pregătesc să se întâlnească

— Ei! făcu Porthos, stând în curtea hanului "La Căpriţa" şi adresându-se lui d'Artagnan, care se întorcea cu o mutră lungă şi plouată de la Palatul Cardinal. Te-a primit rău, bravul meu d'Artagnan?

— Da, pe legea mea! Zău, scârboasa javră mai e omul ăsta! Dar ce mănânci acolo, Porthos?

— Uită-te şi tu: moi un pesmet într-un pahar cu vin spaniol. Fă la fel ca mine.

— Ai dreptate. Gimblou, un pahar!

Băiatul care răspundea la acest nume frumos aduse un pahar şi d'Artagnan se aşeză alături de prietenul său.

— Ia zi, cum a fost?

— La naiba, înţelegi, nu era chip s-o scalzi. Am intrat şi el s-a uitat chiorâş la mine. Eu am ridicat din umeri şi i-am spus: "Ei bine, monseniore, nu noi am fost cei mai tari." "Da, ştiu asta, povesteşte-mi totul amănunţit." Pricepi, Porthos, nu puteam să-i povestesc amănuntele fără să pomenesc de prietenii noştri şi ca să le dau în vileag numele însemna pierzania lor.

— Pe toţi dracii!

— "Monseniore, zic, ei erau cincizeci şi noi eram doi." "Da, zice, dar asta, după câte am auzit, n-a împiedicat un schimb de focuri." "Mda, s-au irosit vreo câteva încărcături de pulbere şi dintr-o parte şi din cealaltă." "Şi spadele au văzut lumina zilei? a adăugat el." "Adică, întunericul nopţii, monseniore", i-am răspuns. "Aha! a continuat cardinalul. Dar eu te credeam gascon, dragul meu!" "Nu sunt gascon decât atunci când izbutesc, monseniore".

Răspunsul i-a plăcut, căci a început să râdă. "Asta, zice, o să mă înveţe să dau cai din cei mai buni gărzilor mele, fiindcă

dacă n-ar fi rămas în urmă şi dacă ar fi făcut fiecare cât dumneata şi prietenul dumitale, atunci ţi-ai fi ţinut cuvântul şi mi l-ai fi adus aici, mort sau viu."

— Hm, dracu nu mi se pare chiar atât de negru, mormăi Porthos.

— Ei, Doamne, nu, dragul meu. Totul e felul cum ţi se vorbeşte. E de necrezut cât vin înghit biscuiţii ăştia! se întrerupse d'Artagnan. Adevăraţi bureţi! Gimblou, mai adu o sticlă.

Sticla fu adusă în mare grabă, ceea ce ce dovedea preţuirea de care se bucura d'Artagnan la han.

— Tocmai dădeam să plec, când m-a chemat din nou. "Aţi pierdut trei căi?" m-a întrebat. "Întocmai, monseniore". "Cât valorau?"

— Tii, zise Porthos. Destul de frumos din partea lui.

— "O mie de pistoli", i-am răspuns.

— O mie de pistoli! exclamă Porthos. Oho, e niţel cam mult şi dacă se pricepea la cai, ar fi trebuit să se tocmească.

— Pe legea mea, era cât pe ce să o facă, ticălosul. A avut o tresărire grozavă şi s-a uitat ţintă la mine. M-am uitat şi eu la el, atunci a înţeles, a scotocit într-un scrin şi a scos la iveală bilete ale băncii din Lyon.

— O mie de pistoli?

— O mie de pistoli în cap, cărpănosul, nici o lăscaie mai mult!

— Şi ai banii la tine?

— Uite-i.

— Bună treabă, zău! zise Porthos. Găsesc că s-a purtat cum se cuvine.

— Cum se cuvine?! Faţă de nişte oameni care nu numai că şi-au pus pielea în joc, dar i-au adus şi un mare serviciu?

— Un mare serviciu, care anume? întrebă Porthos.

— La naiba! Se pare că i-am strivit un consilier din Parlament.

— Cum, omuleţul ăla negricios pe care l-ai călcat în dreptul cimitirului Sfântul Ioan?

— Întocmai, dragul meu. Află că-l stânjenea. Din nenorocire, nu l-am strivit de tot şi se pare că se va înzdrăveni şi-o să-l stânjenească şi de acum înainte.

— Ia te uită! Şi eu, care mi-am abătut calul într-o parte, ca să nu dea peste el! Rămâne pentru altă dată.

— Ar fi trebuit să mă răsplătească pentru povestea asta cu consilierul, ţopârlanul!

— Păi de, făcu Porthos, dacă n-a dat ortul....

— Eh, domnul de Richelieu ar fi spus: "Cinci sute de scuzi pentru consilier!" În sfârşit, să nu mai vorbim. Cât făceau caii tăi, Porthos?

— Oh, prietene, dacă bietul Mousqueton ar fi aici, ţi-ar spune preţul până la ultimul bănuţ.

— N-are a face. Spune tu. Cam cât?

— Vulcan şi Bayard m-au costat fiecare aproape două sute de pistoli şi, adăugind încă o sută cincizeci pentru Phébus, cred socoteala încheiată.

— Se cheamă că mai rămân patru sute cincizeci de pistoli, spuse d'Artagnan, destul de mulţumit.

— Da, rosti Porthos, însă mai sunt harnaşamentele.

— Aşa e, la naiba! La cât le socoteşti?

— Să zicem o sută de pistoli toate trei....

— Fie, o sută de pistoli, conveni d'Artagnan. Mai rămân trei sute cincizeci de pistoli.

Porthos înclină capul în semn de încuviinţare.

— Să dăm hangiţei cincizeci de pistoli pentu găzduire, zise d'Artagnan şi să împărţim restul de trei sute.

— Să-i împărţim, spuse Porthos.

— Proastă afacere! mormăi d'Artagnan, întorcându-şi teancul de bani.

— Eh! mormăi Porthos. N-ai încotro. Dar ia spune....

— Ce?

— De mine n-a pomenit deloc?

— A, ba da! exclamă d'Artagnan, care se temea să nu-şi descurajeze prietenul, mărturisindu-i că Mazarin nici n-a amintit despre el. Ba da, a spus...

— Ce-a spus? se repezi Porthos.

— Ai răbdare, vreau să-mi aduc aminte chiar cuvintele lui. A spus aşa: "Cât despre prietenul dumitale, dă-i de ştire că poate să doarmă liniştit".

— Bun! se bucură Porthos. Tot se mai gândeşte să mă facă baron, e limpede ca lumina zilei.

În clipa aceea, orologiul bisericii din vecinătate bătu de nouă ori. D'Artagnan tresări.

— Ah, da! zise Porthos. A bătut de nouă şi la zece, n-ai uitat, avem întâlnire în Piaţa Regală.

— Uite ce, Porthos, isprăveşte! izbucni d'Artagnan, cu un gest de nerăbdare. Nu-mi mai aduce aminte; de ieri încoace tocmai de-asta sunt atât de posac. Nu merg la întâlnire.

— Şi pentru ce? întrebă Porthos.

— Pentru că-mi face rău să-i revăd pe aceşti doi oameni din pricina cărora am dat greş în acţiunea noastră.

— Totuşi, stărui Porthos, nici unul, nici celălalt nu se poate spune c-a ieşit învingător. Eu mai aveam un pistol încărcat în mână şi voi doi stăteaţi faţă-n faţă, cu spadele trase.

— Întocmai, adeveri d'Artagnan. Dar dacă întâlnirea asta ascunde ceva?

— O, cum poţi să crezi una ca asta, d'Artagnan?! îl mustră Porthos.

Era adevărat. D'Artagnan nu-l credea în stare pe Athos de vreun vicleşug, dar căuta un pretext să nu se ducă la întâlnire.

— Trebuie să mergem, hotărî mândrul senior de Bracieux. Au să ne socotească nişte fricoşi. Ei, prietene! După ce-ai înfruntat cincizeci de duşmani pe drumul cel mare, vom înfrunta şi doi prieteni în Piaţa Regală.

— Da, da, murmură d'Artagnan. Ştiu asta. Numai că ei au trecut în tabăra prinţilor fără să ne prevină. Athos şi Aramis au jucat un joc care mă nelinişteşte. Abia ieri am descoperit adevărul. La ce ne-ar folosi să mergem la întâlnire şi să aflăm azi altceva?

— Oare te temi cu adevărat? spuse Porthos.

— De Aramis, da, mă tem şi asta de când e abate. Nici nu poţi să-ţi închipui, dragul meu, cât s-a schimbat. În ochii lui suntem o piedică pe drumul ce trebuie să-l ducă la o episcopie şi nu l-ar supăra, poate, să ne înlăture.

— O, din partea lui Aramis e altceva, zise Porthos. Nu m-ar mira.

— La rândul său, domnul de Beaufort ar putea să pună mâna pe noi.

— Nu cred! De vreme ce ne-a avut în mână şi ne-a lăsat să-i scăpăm! De altfel, să fim prevăzători, ne înarmăm şi-l luăm şi pe Planchet cu flinta lui.

— Planchet e partizan de-al Frondei îl încunoştinţă d'Artagnan.

— La toţi dracii cu războaiele civile! zise Porthos. Nu te mai poţi bizui nici pe prieteni, nici pe cei care te slujesc. A, dacă bietul Mousqueton ar fi aici! Iată un om care nu mă va părăsi niciodată.

— Da, atâta vreme cât vei fi bogat. Eh, dragul meu, nu războaiele civile ne dezbină; asta-i din pricină că azi nu mai avem douăzeci de ani, din pricină că pornirile cinstite ale tinereţii au dispărut, ca să lase locul şoaptei intereselor şi răbufnirilor ambiţiei, sfaturilor egoiste. Da, ai dreptate, să mergem la întâlnire, Porthos, dar să ne înarmăm. Dacă n-am merge, ei ar spune că ne-a fost frică. Hei, Planchet! strigă d'Artagnan.

Planchet se ivi numaidecât.

— Porunceşte să se pună şaua pe cai şi ia-ţi flinta!

— Domnule, spuneţi-mi mai întâi împotriva cui pornim!

— Împotriva nimănui, rosti d'Artagnan. E o simplă măsură de prevedere pentru cazul că vom fi atacaţi.

— Ştiţi, domnule, că au vrut să-l omoare pe preabunul consilier Broussel, părintele poporului?

— Zău? făcu d'Artagnan.

— Da, numai că a fost răzbunat cum se cuvine, căci poporul l-a purtat acasă pe braţe. De ieri, casa lui e plină de lume. Vicarul, domnul de Longueville şi prinţul de Conti au trecut să-l vadă. Doamna de Chevreuse şi doamna de Vendôme şi-au mărturisit dorinţa să-l viziteze şi când are să vrea acum...

— Ei bine, când o să vrea.

Planchet începu să fredoneze:

Vântul Frondei azi în zori
Se stârni ca din senin
Şi mi-l umple de fiori
Pe cumătrul Mazarin.
Vântul Frondei azi în zori
Se stârni ca din senin.....

— Nu mă mai miră că Mazarin ar fi fost tare bucuros să-l fi omorât de-a binelea pe consilier, şopti d'Artagnan către Porthos.

— Aşa că înţelegeţi, domnule, urmă Planchet. Dacă mi-aţi cere să-mi iau flinta pentru vreo treabă asemănătoare aceleia pusă la cale împotriva domnului Broussel....

— Nu, fii pe pace. Dar cine ţi-a spus toate amănuntele astea?

— O, dintr-o sursă sigură, domnule. Friquet mi le-a spus.

— Friquet? făcu d'Artagnan. Am mai auzit numele ăsta.

— E feciorul slujnicei domnului Broussel. Un băiat de nădejde care, la o adică, la o răzmeriţă, n-ar sta de pomană, credeţi-mă.

— Nu-i cumva copil de cor la Notre-Dame? întrebă d Artagnan.

— Da, chiar aşa. Bazin îl are sub ocrotirea lui.

— Aha, ştiu! exclamă d'Artagnan. Şi băiat de alergătură într-o cârciumă de pe strada Calandre?

— Întocmai.

— Ce tot întrebi atâta de mucosul ăsta? bombăni Porthos.

— Hei! spuse d'Artagnan. Mi-a dat odată nişte lămuriri preţioase şi-ar putea să facă la fel şi altă dată

— Ţie, care erai cât pe ce să-i omori stăpânul?

— Păi cine o să-i spună asta?

— Ai dreptate.

Tocmai în clipa aceea, Athos şi Aramis intrau în Paris, prin mahalaua Saint-Antoine. Se odihniseră pe drum şi se grăbeau ca să nu lipsească de la întâlnire. Îi urmă doar Bazin. Grimaud, după cum ne amintim, rămăsese să-l îngrijească pe Mousqueton şi trebuia să plece după tânărul viconte de Bragelonne, aflat în drum spre armata din Flandra.

— Acum, zise Athos, trebuie să ne abatem pe la vreun han, să ne schimbăm hainele, să ne lăsăm pistoalele şi spadele, iar Bazin să le lase şi el pe-ale lui.

— Oh! Nici pomeneală de aşa ceva, dragă conte. În privinţa asta dă-mi voie nu numai să nu-ţi împărtăşesc părerea, ci să mă străduiesc să o împărtăşeşti tu pe a mea.

— De ce?

— Fiindcă mergem la o întâlnire de război.

— Ce vrei să spui, Aramis?

— Că Piaţa Regală e urmarea celor petrecute pe drumul spre Vendômois şi nimic altceva.

— Cum aşa? Prietenii noştri...

— Au devenit cei mai primejdioşi duşmani ai noştri, Athos. Să ne păzim, crede-mă şi mai cu seamă păzeşte-te tu.

— O, dragul meu d'Herblay!

— Cine îţi spune că d'Artagnan n-a aruncat vina înfrângerii lui asupra noastră şi că nu l-a prevenit pe cardinal? Cine îţi spune că Mazarin n-o să se folosească de această întâlnire ca să pună mâna pe noi?

— Haide, Aramis, crezi că d'Artagnan, că Porthos ar da vreo mână de ajutor la săvârşirea unei asemenea infamii?

— Între prieteni, dragul meu Athos, ai dreptate, ar fi o infamie; dar între duşmani ar fi un vicleşug.

Athos îşi încrucişă braţele şi-şi lăsă capul în piept.

— Ce vrei, Athos! Aşa-s făcuţi oamenii, n-au pururi douăzeci de ani. Noi am rănit de moarte, îţi dai seama, acel amor propriu care conduce orbeşte acţiunile lui d'Artagnan. A fost înfrânt. N-ai auzit cum se căina acolo, în mijlocul drumului? Cât despre Porthos, poate că baronia lui depindea de reuşita acestei acţiuni. Şi ne-a întâlnit pe noi în cale, încât nici de astă dată nu va deveni baron. Cine îţi spune că această faimoasă baronie nu depinde de întrevederea de astă-seară? Să ne luăm măsurile de prevedere, Athos!

— Dar dacă ei vin fără arme? Ce ruşine pentru noi, Aramis!

— Oh! Fii liniştit, dragul meu, te asigur că nu va fi aşa. De altfel, noi avem o scuză, venim de pe drum şi suntem nişte răzvrătiţi.

— Noi, o scuză?! Oare trebuie să prevedem cazul când ar fi nevoie de o scuză faţă de d'Artagnan, faţă de Porthos?! Oh, Aramis, Aramis! urmă Athos, clătinând cu amărăciune din cap. Pe sufletul meu, mă faci cel mai nenorocit dintre oameni. Dezamăgeşti o inimă care nu era pe deplin moartă pentru prietenie! Uite, Aramis, îţi jur, aş fi mai bucuros să mi se smulgă inima din piept. Vino cum vrei la întâlnire, Aramis. Cât despre mine, eu voi merge dezarmat.

— Nu, fiindcă n-am să te las. Nu numai pe un om, nu numai pe Athos, nu numai pe însuşi contele de La Fère îl trădezi prin această slăbiciune, ci un întreg grup, căruia îi aparţii şi care se bizuie pe tine.

— Fie aşa cum spui, rosti Athos cu tristeţe. Şi îşi continuară drumul.

Abia ieşiră din stradă Pas-de-la-Mule, la grilajul pieţei pustii, că zăriră sub o boltă, în capul străzii Sainte-Catherine, trei călăreţi.

Erau d'Artagnan şi Porthos, înfăşuraţi în mantii, sub care ghiceai de îndată spadele. În urma lor venea Planchet, cu flinta la spinare.

Dând cu ochii de d'Artagnan şi Porthos, Athos şi Aramis descălecară.

Ceilalţi le urmară pildă. D'Artagnan băgă de seamă că cei trei căi, în loc să fie ţinuţi de către Bazin, erau legaţi la inelele bolţilor. Atunci porunci lui Planchet să facă la fel ca Bazin.

Înaintară unii în întâmpinarea celorlalţi, doi câte doi, urmaţi de valeţi şi se salutară cu politeţe.

— Unde v-ar conveni să stăm de vorbă, domnilor? glăsui Athos, care văzu mai mulţi trecători oprindu-se în loc şi urmărindu-i cu privirea, ca şi cum s-ar fi aşteptat la unul din acele faimoase dueluri încă vii în memoria parizienilor şi, mai ales, a celor care locuiau în Piaţa Regală.

— Grilajul e închis, spuse Aramis. Dar dacă domnilor le place răcoarea de sub copaci şi o singurătate de netulburat, aş lua cheia de la palatul Rohan, unde ne vom simţi de minune.

D Artagnan scormoni cu privirea bezna ce învăluia piaţa, în timp ce Porthos vârî capul printre două zăbrele ale grilajului, scrutând şi el noaptea.

— Dacă preferaţi un alt loc, domnilor, zise Athos cu vocea-i convingătoare şi plină de nobleţe, atunci alegeţi-l singuri.

— Dar dacă domnul d'Herblay ar putea căpăta cheia de la poarta de fier, cred că aici, în piaţă, ar fi locul cel mai potrivit.

Aramis se depărta îndată, prevenindu-l pe Athos să nu stea atât de aproape de d'Artagnan şi Porthos; dar cel căruia i se adresă acest sfat se mulţumi să zâmbească dispreţuitor şi făcu un pas către vechii săi prieteni, care nu se clintiră din loc.

Aramis bătu într-adevăr la uşa palatului Rohan şi se întoarse îndată însoţit de un om, care tot spunea:

— Îmi juraţi, domnule?

— Ţine, zise Aramis, punându-i un ludovic în palmă.

— Ah, nu vreţi să juraţi! spunea portarul, clătinând din cap.

— Eh, poţi să juri dacă nu ai de ce? i-o întoarse Aramis. Te încredinţez doar că, în clipa de faţă, domnii aceştia sunt prietenii noştri.

— Da, desigur, încuviinţară cu răceală Athos, d'Artagnan şi Porthos.

D'Artagnan auzise convorbirea şi înţelese totul.

— Ai văzut? se întoarse el către Porthos.

— Ce să văd?

— N-a vrut să jure?

— Să jure, ce?

— Omul îi cerea lui Aramis să jure că nu intrăm în Piaţa Regală ca să ne batem.

— Şi Aramis n-a vrut să jure?

— Nu.

— Atunci să fim cu băgare de seamă.

Athos nu-i slăbea din ochi. Aramis deschise poarta grilajului şi se dădu la o parte, ca d'Artagnan şi Porthos să poată trece. În clipa când intră pe poartă, d'Artagnan îşi agăţă mânerul spadei de poarta de fier şi fu nevoit să-şi desfacă mantia.

Desfăcându-şi mantia, dădu la iveală pistoalele strălucitoare, pe care tocmai se răsfrânse o rază de lună.

— Vezi, spuse Aramis, punând mâna pe umărul lui Athos şi arătându-i cu cealaltă întreg arsenalul pe care d'Artagnan îl purta la cingătoare.

— Vai, da, văd, mărturisi Athos, cu un oftat adânc.

Şi intră al treilea pe poartă. Aramis intră cel din urmă şi închise poarta după el. Cei doi valeţi rămaseră să aştepte afară, păstrând o oarecare depărtare între ei, ca şi cum s-ar fi temut unul de altul.

Capitolul XXX Piaţa Regală

Merseră în tăcere până în mijlocul pieţei; dar cum în clipa aceea luna tocmai ieşea dintr-un nor, se gândiră că într-un asemenea loc descoperit vor fi lesne văzuţi şi atunci se opriră sub tei, unde era mai întuneric.

Din loc în loc, se înşiruiau bănci; cei patru se opriră lângă una din ele. Athos făcu un semn, la care d'Artagnan şi Porthos se aşezară. Athos şi Aramis rămaseră în picioare în faţa lor.

Se scurse un răstimp de tăcere, în care fiecare simţea din plin greutatea de a începe vorba.

— Domnilor, rosti Athos. O dovadă de trăinicie a vechii noastre prietenii e prezenţa noastră la această întâlnire. Nimeni nu lipseşte şi deci nimeni nu va avea să-şi facă vreo mustrare.

— Ascultă, domnule conte, zise d'Artagnan. În locul acestor cuvinte măgulitoare, pe care poate nu le merităm nici unii, nici alţii, mai bine să vorbim cu inimă deschisă ca nişte adevăraţi bărbaţi ce suntem.

— Nici eu nu vreau altceva, răspunse Athos. Sunt sincer. Vorbiţi cu toată sinceritatea: aveţi cumva să-mi aduceţi vreo învinuire, mie sau abatelui d'Herblay?

— Da, zise d'Artagnan. Atunci când am avut cinstea să te văd la castelul Bragelonne, ţi-am înfăţişat unele propuneri pe care le-ai înţeles; în loc să-mi răspunzi ca unui prieten, m-ai dus de nas ca pe un copil şi această prietenie pe care o lauzi nu s-a destrămat ieri, când ni s-au încrucişat spadele, ci atunci, la castel, prin prefăcătoria de care ai dat dovadă faţă de mine.

— D'Artagnan! murmură Athos, cu o blândă mustrare în glas.

— Mi-ai cerut să fiu sincer, îi aminti d'Artagnan. Şi iată, sunt sincer! M-ai întrebat ce gândesc şi eu îţi spun. Şi acum despre dumneata, abate d'Herblay. M-am purtat la fel cu tine şi tu m-ai înşelat în acelaşi chip.

— Într-adevăr, domnule, eşti un om ciudat, zise Aramis. Ai venit la mine cu anumite propuneri, dar oare mi le-ai făcut? Nu, doar m-ai iscodit, atâta tot. Ei bine, eu ce ţi-am spus. Că Mazarin e un bădăran şi că eu nu l-aş sluji pe Mazarin. Atâta tot. Ţi-am spus oare că nu voi sluji pe un altul? Dimpotrivă, ţi-am dat de înţeles, mi se pare, că sunt de partea prinţilor. Ba, dacă nu mă înşel, am râs cu poftă gândindu-mă că s-ar putea prea bine întâmpla să primeşti de la cardinal misiunea să mă arestezi. Erai omul care apăra vreo cauză? Da, fără îndoială. Ei bine, pentru ce să nu fim şi noi, la rândul nostru, oamenii unei tabere? Aveai secretul tău, aşa cum şi noi îl aveam pe al nostru; nu ni le-am împărtăşit, cu atât mai bine, asta dovedeşte că ştim să păstrăm un secret.

— Nu-ţi reproşez nimic, domnule, spuse d'Artagnan. Dar contele de La Fère a pomenit aici despre prietenie, de aceea am îndrăznit să amintesc şi eu despre purtarea dumitale.

— Şi ce crezi despre ea? întrebă Aramis, vorbindu-i de sus.

Sângele năvăli în obrajii lui d'Artagnan, care se ridică de pe bancă şi răspunse:

— Cred că e purtarea unui învăţăcel al iezuiţilor.

Văzând că d'Artagnan se ridică, Porthos făcuse la fel. Cei patru oameni se aflau deci în picioare, ameninţători, unii în faţa celorlalţi.

La răspunsul lui d'Artagnan, Aramis făcu o mişcare, ca pentru a duce mâna la spadă.

Athos îl opri.

— D'Artagnan, spuse el, ai venit astă-seară aici furios de cele petrecute ieri. Te credeam un suflet destul de mare, d'Artagnan, astfel că o prietenie de douăzeci de ani să nu sufere de pe urma unei înfrângeri de un sfert de ceas a amorului propriu. Haide, spune-mi, socoteşti că ai ceva să-mi reproşezi? Dacă ţi-am greşit cu ceva, sunt gata să-mi recunosc greşeala.

Glasul adânc şi învăluitor al lui Athos avea şi acum asupra lui d'Artagnan aceeaşi înrâurire ca odinioară, în vreme ce vocea lui Aramis, care devenea acră şi ţipătoare la mânie, îl scotea din sărite.

— Cred, domnule conte, că trebuia să-mi faci o mărturisire la castelul Bragelonne şi că domnul, continuă el, arătând spre Aramis, trebuia să-mi facă o altă mărturisire, la mânăstire la el. Atunci nu m-aş fi aruncat pentru nimic în lume într-o aventură în care urmă să-mi staţi în cale. Totuşi, dacă am fost discret, nu înseamnă câtuşi de puţin că sunt prost. Dacă aş fi vrut să cuget mai adânc la deosebirea dintre aceia pe care domnul d'Herblay îi primeşte la dânsul pe o scară de frânghie şi aceia pe care îi primeşte pe o scară de lemn, desigur că l-aş fi silit să-mi vorbească.

— De ce te-amesteci în lucruri care nu te privesc? strigă Aramis, palid de mânie şi cu spaimă în inimă la gândul că, spionat de către d'Artagnan, a fost văzut cu doamna de Longueville.

— Mă amestec în lucrurile care mă privesc, ştiu să mă prefac că nu văd ceea ce nu mă priveşte, dar îi urăsc pe ipocriţi şi în rândul acestora îi aşez pe muşchetarii care fac pe călugării şi pe călugării care fac pe muşchetarii. Iată un om care e de aceeaşi părere cu mine, adăugă el, întorcându-se spre Porthos.

Porthos, care încă nu deschisese gura, răspunse doar printr-o mişcare.

El spuse "da" şi trase spada din teacă.

Aramis sări înapoi şi trase şi el spadă. D'Artagnan se aplecă înainte, gata să atace ori să se apere.

În clipa aceea, Athos întinse mâna cu acel gest de poruncă supremă, pe care numai el ştia să-l facă, trase încet de la cingătoare spada cu teacă cu tot, izbi spadă şi teacă de genunchi, frângându-le şi aruncă cele două bucăţi în dreapta lui.

Apoi se întoarse spre Aramis şi-i spuse:

— Aramis, frânge-ţi spadă.

Acesta şovăi.

— Trebuie! rosti Athos – şi, cu o voce mai joasă şi mai blândă adăugă: Eu ţi-o cer.

Aramis, a cărui paloare spori, robit de acest gest, învins de acest glas, frânse în mâini lama mlădie a spadei, apoi încrucişă braţele la piept şi aşteptă fremătând de furie.

Cele petrecute îi făcură să dea înapoi pe d'Artagnan şi pe Porthos. D'Artagnan nu mai trase spada, Porthos o vârî în teacă pe a sa.

— Niciodată, rosti Athos, ridicând încet mâna dreaptă spre cer, niciodată, jur în faţa lui Dumnezeu, care ne vede şi ne aude în liniştea solemnă a acestei nopţi, niciodată spada mea nu se va încrucişa cu a voastră, niciodată ochii mei nu vor avea pentru voi vreo fulgerare de mânie şi niciodată inima mea nu va găzdui vreo zvâcnire de ură. Am trăit laolaltă, am urât şi am iubit împreună; ne-am vărsat şi ne-am înfrăţit sângele şi, poate, aş adăuga, există între noi o legătură mai puternică decât a prieteniei, un pact al nelegiuirii, poate; căci toţi patru am osândit, judecat şi dat morţii o fiinţă omenească pe care poate că nu aveam dreptul să o rupem din această lume, deşi mai curând părea că aparţine iadului. D'Artagnan, te-am iubit întotdeauna ca pe copilul meu. Porthos, noi doi am dormit zece ani unul alături de altul; Aramis e fratele vostru, aşa cum e şi al meu, fiindcă Aramis v-a iubit aşa cum eu vă iubesc încă, aşa cum vă voi iubi întotdeauna. Ce înseamnă cardinalul Mazarin pentru noi, care am înfrânt voinţa şi inima unui om ca Richelieu? Ce înseamnă cutare sau cutare prinţ pentru noi, care am dat statornicie coroanei de pe fruntea unei regine? D'Artagnan, îţi cer iertare că am încrucişat ieri spada cu tine; Aramis face la fel faţă de Porthos. Şi acum, urâţi-mă dacă sunteţi în stare, dar vă jur că, în pofida urii voastre, nu voi avea decât preţuire şi

prietenie pentru voi. Acum repetă cuvintele mele, Aramis şi după aceea, dacă ei o vor şi o vrei şi tu, să ne părăsim pentu totdeauna vechii noştri prieteni.

Se lăsă o tăcere solemnă, curmată de Aramis.

— Jur, zise el cu fruntea înseninată şi cu privirea cinstită, dar cu o urmă de tulburare în glas. Jur că nu-i urăsc pe cei care mi-au fost prieteni; îmi pare rău că am încrucişat spadele, Porthos. Jur, în sfârşit, nu numai că nu voi îndrepta spada vreodată spre pieptul tău, ci, de asemenea, că în tainiţa cea mai ascunsă a cugetului meu nu va rămâne în viitor nici măcar umbra vreunui simţământ duşmănos faţă de tine. Haidem, Athos!

Athos dădu să plece.

— Oh, nu, nu, nu plecaţi! izbucni d'Artagnan, târât de una din acele nestăvilite porniri care trădau sângele lui clocotitor şi firea lui de om dintr-o bucată. Nu plecaţi! Am şi eu un jurământ de făcut: jur că-mi voi da ultima picătură de sânge, ultima fâşie de carne, ca să păstrez preţuirea unui om ca tine, Athos, prietenia unui om ca tine, Aramis!

Şi se aruncă în braţele lui Athos.

— Fiul meu! murmură Athos, strângându-l cu putere la piept.

— Cât despre mine, glăsui Porthos, eu nu jur nimic, dar simt că mă înăbuş, la naiba! Dacă ar trebui vreodată să lupt împotriva voastră, cred că m-aş lăsa străpuns de spadă, fiindcă n-am iubit pe nimeni pe lume, afară de voi.

Şi cinstitul Porthos izbucni în hohote de plâns şi se aruncă în braţele lui Aramis.

— Prieteni, cuvântă Athos, iată ce nădăjduiam, iată ce aşteptam de la două inimi ca ale voastre. Da, am spus-o şi o repet, destinele noastre sunt legate pentru totdeauna, deşi urmăm căi deosebite. Eu îţi respect părerea, d'Artagnan, îţi respect convingerile Porthos, dar, deşi luptăm pentru cauze diferite, să rămânem prieteni. Miniştrii, prinţii, regii vor trece ca un puhoi de apă, războiul civil ca o flacără, dar noi, noi vom rămâne prieteni? Presimt că da.

— Da, spuse d'Artagnan. Să fim pururi muşchetari şi să păstrăm drept unic drapel acel faimos ştergar din fortul Saint-Gervaise, pe care marele cardinal a pus să se brodeze trei flori de crin.

— Da, întări Aramis, din tabăra cardinalului sau a Frondei, ce însemnătate are?! Să fim iarăşi unii pentru alţii martori de nădejde în dueluri, prieteni credincioşi la greu, tovarăşi voioşi de petrecere.

— Şi de fiece dată când ne vom întâlni în învălmăşeala luptei, spuse Athos, la acest singur cuvânt: "Piaţa Regală!", să trecem spada în mâna stângă şi să ne întindem dreapta, chiar şi în mijlocul celui mai cumplit măcel.

— Vorbeşti minunat! zise Porthos.

— Eşti cel mai mare dintre oameni! rosti d'Artagnan. Eşti cu mult deasupra noastră.

Pe chipul lui Athos înflori un zâmbet de negrăită bucurie.

— Aşadar, ne-am înţeles, zise el. Haide, să ne dăm mâna, domnilor. Credeţi în Dumnezeu?

— Păi se poate! făcu d'Artagnan.

— Vom fi creştini în această împrejurare, ca să rămânem credincioşi jurământului nostru, interveni Aramis.

— Ah, sunt gata să jur pe orice, spuse Porthos, chiar şi pe Mahomed! Să mă ia naiba dacă am fost vreodată atât de fericit că azi!

Şi bunul Porthos îşi ştergea ochii încă umezi.

— Are vreunul dintre voi o cruce? întrebă Aramis.

Porthos şi d'Artagnan se priviră clătinând din cap, ca nişte oameni luaţi pe nepregătite.

Aramis zâmbi şi scoase la iveală o cruce bătută din diamante, aninată la gât cu un şnur de perle.

— Iată una! zise el.

— Ei bine! reluă Athos. Să jurăm pe aceasta cruce care, din orice ar fi făcută, este totuşi o cruce, să jurăm că vom rămâne uniţi totdeauna orice s-ar întâmpla. Şi fie ca jurământul acesta să ne lege nu numai pe noi, ci şi pe urmaşii noştri. Vă alăturaţi acestui jurământ?

— Da! rostită toţi într-un glas.

— Ah, trădătorule! murmură abia auzit d'Artagnan, aplecându-se la urechea lui Aramis. Ne-ai pus să jurăm pe crucifixul unei partizane a Frondei.

Capitolul XXXI Bacul de pe Oise

Nădjduim că cititorul n-a dat cu totul uitării pe tânărul călător lăsat de noi pe drumul Flandrei.

Raoul, pierzându-şi din vedere ocrotitorul, pe care îl lăsase urmărindu-l cu privirea din faţa bisericii regale, dăduse pinteni calului, mai întâi pentru a scăpa de gândurile dureroase ce-i năvăleau în minte, apoi pentru a-i ascunde lui Olivain tulburarea ce-i răvăşea chipul.

Un ceas de fugă risipi însă pâcla ce umbrise închipuirea atât de fragedă a tânărului. Bucuria necunoscută de a fi liber, bucurie plină de farmec, chiar şi pentru cei care n-au încercat niciodată suferinţa vreunei constrângeri, aurea pentru Raoul cerul şi pământul şi cu deosebire acea zare depărtată şi albastră a vieţii, pe care noi o numim viitor.

Totuşi îşi dădu seama, după câteva încercări de a lega vorba cu Olivain, că zilele lungi petrecute în acest fel vor fi foarte triste. Privind oraşele prin care treceau, cuvintele contelui, atât de blânde, de convingătoare şi de interesante îi înviară în minte, ştiind că nimeni nu mai putea să-i dea preţioasele lămuriri pe care le-ar fi căpătat de la Athos, cea mai învăţată şi mai plăcută dintre toate călăuzele.

Mai era ceva ce-l întrista pe Raoul: pe când ajungeau la Louvres văzuse pitulat în spatele unei perdele de plopi un mic castel, care îi amintea atât de bine castelul La Vallière, încât se oprise a-proape zece minute şi, oftând, pornise din nou la drum, fără măcar să-i răspundă lui Olivain, care îl întrebă respectuos de ce zăboveşte acolo. Înfăţişarea lucrurilor înconjurătoare e un tainic fir călăuzitor, care pătrunde până în ascunzişurile memoriei, trezind adesea aducerile-aminte, fără voia noastră; odată desprins, firul acesta ne călăuzeşte ca şi firul Ariadnei prin labirintul de gânduri în care rătăcim, luându-se după acea umbră a trecutului pe care o numim amintire. Vederea micului castel îl aruncase pe Raoul cu cincizeci de leghe mai către apus şi-l făcuse să-şi depene viaţa din clipa când se despărţise de micuţa Louise şi până în clipa când o văzuse pentru prima oară; şi fiecare pâlc de stejari, fiecare giruetă zărită pe coama vreunui acoperiş de ţiglă îi reaminteau că, în loc să se întoarcă spre prietenii din copilărie, se îndepărta cu fiece clipă tot mai mult de ei şi că poate îi părăsise pentru totdeauna.

Cu inima strânsă, cu capul greu, porunci lui Olivain să ducă îndată caii la un mic han care se şi vedea pe drum, cam la o jumătate de bătaie de muschetă. Cât despre el, descălecă, se opri la umbra unui frumos pâlc de castani în floare, în jurul cărora zumzăia un norod de albine, şi-i spuse lui Olivain să ceară hangiului să-i aducă hârtie şi cerneală la masă ce părea aşezată acolo anume pentru scris.

Olivain se supuse şi porni mai departe, în vreme ce Raoul se aşeză, cu coatele sprijinite de masă, plimbându-şi visător privirea asupra minunatei privelişti din jur, presărată cu lanuri verzi şi cu pâlcuri de arbori şi scuturându-şi părul din vreme în vreme de florile ce ningeau din văzduh.

Stătea de vreo zece minute acolo şi de vreo cinci se afla cufundat în visuri când, deodată, întâlni în raza privirilor lui distrate o figură dolofană care, cu un şorţ prins dinainte, cu un şervet pe braţ şi cu o bonetă albă pe cap, se apropia aducând hârtie, cerneală şi pană.

— Ah! exclamă apariţia. Se vede că toţi gentilomii gândesc la fel, fiindcă nu-i nici un sfert de ceas de când un tânăr cavaler, aidoma echipat ca şi dumneavoastră, cu o înfăţişare tot atât de aleasă şi cam de aceeaşi vârstă, a poposit aici, sub pomii ăştia, a cerut să se aducă încoace masa şi scaunul, apoi a luat cina împreună cu un domn bătrân, ce părea preceptorul sau, mâncând o plăcintă din care n-a mai rămas nici o fărâmiţă şi golind până la ultima picătură o sticlă cu vin vechi de Mâcon; dar din fericire mai avem şi vin şi plăcintă, aşa că dacă domnul porunceşte...

— Nu, prietene, îţi mulţumesc, zâmbi Raoul. Deocamdată n-am nevoie decât de ce ţi-am cerut. Numai c-aş fi tare mulţumit dacă cerneala ar fi mai neagră şi mai bună. Dacă-i aşa, plătesc pana cât o sticlă de vin, iar cerneala cât o plăcintă.

— Ei, domnule, zise hangiul. Atunci am să dau slujitorului dumneavoastră plăcinta şi vinul. Aveţi, dară, pana şi cerneala fără plată.

— Fă cum crezi, zise Raoul, începând să înveţe cum să se poarte cu această tagmă de oameni, care pe vremea când mai existau tâlhari de drumul mare se întovărăşeau cu ei, iar de când pieriseră ştiau să-i înlocuiască cu folos.

Hangiul, liniştit în ce priveşte câştigul său, puse pe masă hârtia, cerneala şi pana. Din întâmplare până era bunicică şi Raoul se apucă de scris.

Hangiul rămase nemişcat şi admiră fără să vrea chipul fermecător al drumeţului, plin de seriozitate şi de blândeţe în acelaşi timp. Frumuseţea a fost şi va fi totdeauna venerată.

— Nu seamănă cu oaspetele de adineauri, îi mărturisi hangiul lui Olivain, care venise să întrebe dacă Raoul nu mai are nevoie de ceva. Tânărul dumitale stăpân nu prea are poftă de mâncare.

— Până acum trei zile parcă tot mai mânca, dar, ce vrei, de alaltăieri nu mai pune nimic în gură.

Olivain şi hangiul se îndreptară către han. Ca toţi valeţii mulţumiţi de starea lor, Olivain îi povesti tot ce socoti că se poate spune pe seama tânărului gentilom.

În acest răstimp, Raoul scria:

"Domnule,

După patru ceasuri de drum mă opresc pentru a vă scrie, fiindcă vă simt lipsa în fiece clipă şi sunt mereu gata să întorc capul, cum făceam spre a vă răspunde când îmi vorbeaţi. Am fost atât de buimăcit de plecarea dumneavoastră şi atât de mâhnit de despărţire, încât nu v-am arătat decât în prea mică măsură dragostea şi recunoştinţa ce vă port. Veţi binevoi să mă iertaţi, domnule, fiindcă aveţi inimă nespus de generoasă şi aţi înţeles tot ce se petrecea într-a mea. Scrie-ţi-mi, vă rog, deoarece sfaturile dumneavoastră fac parte din viaţa mea şi apoi, îndrăznesc să spun, sunt neliniştit, am avut impresia că vă pregătiţi să întreprindeţi ceva primejdios, lucru asupra căruia nu mi-am îngăduit să vă întreb, de vreme ce dumneavoastră nu mi-aţi spus nimic. După cum vedeţi, am mare nevoie de ştiri din partea dumneavoastră. De când nu mai sunteţi lângă mine, mă tem mereu să nu săvârşesc vreo greşeală. Mi-eraţi de mare, mare ajutor, domnul meu şi azi, jur, mă simt foarte singur.

Veţi avea oare bunătatea, dacă primiţi ştiri din Blois, să-mi scrieţi câteva cuvinte despre mica mea prietenă, domnişoara de La Vallière, a cărei sănătate, la plecarea noastră, era un motiv de îngrijorare? Înţelegeţi, domnule şi scumpul meu ocrotitor, cât de preţioase şi necesare îmi sunt amintirile din timpul petrecut cu dumneavoastră. Sper că uneori vă veţi mai aminti de mine şi,

dacă în unele clipe îmi simţiţi lipsa, dacă încercaţi o cât de mică părere de rău că nu mă aflu lângă dumneavoastră, voi fi plin de fericire la gândul că aţi simţit dragostea şi devotamentul meu şi că am ştiut a vă face să le înţelegeţi în timpul cât am avut bucuria să trăiesc alături de dumneavoastră."

Isprăvind scrisoarea, Raoul se simţi mai liniştit. Se uită dacă Olivain şi hangiul nu-l pândeau cumva şi sărută foaia de hârtie – mută şi gingaşa mângâiere, pe care inima lui Athos era în măsură să o ghicească, deschizând scrisoarea.

În această vreme, Olivain golise sticla şi mâncase plăcinta; caii se odihniseră, de asemenea. Raoul chemă hangiul, aruncă un scud de iur pe masă, încălecă, iar la Senlis duse scrisoarea la poştă.

Odihna de care se bucuraseră îngăduia călătorilor şi cailor să-şi continue drumul fără oprire. La Verberie, Raoul dădu poruncă lui Olivain să întrebe cine e tânărul gentilom care a trecut pe la han înaintea lor; fusese văzut cu trei sferturi de ceas mai mainte, însă avea un cal bun, aşa cum spusese hangiul, astfel că mergea iute.

— Să încercăm să-l ajungem din urmă pe acest gentilom, spuse Raoul lui Olivain. Se duce la oştire ca şi noi şi ne va fi un plăcut tovarăş de drum, cu siguranţă.

Pe la patru după-amiază, Raoul intră în Compiègne. Mânca cu poftă şi din nou căută să afle amănunte despre tânărul gentilom aflat pe drum înaintea lui; acesta se oprise, ca şi el, la hanul "La Clopotul şi Clondirul", hanul cel mai de soi din Compiègne, apoi pornise mai departe, spunând că vrea să doarmă peste noapte la Noyon.

— Haide să dormim şi noi la Noyon, zise Raoul.

— Domnule, glăsui cu respect Olivain, îngăduiţi-mi să vă amintesc c-am ostenit caii destul în dimineaţa asta. Socot c-ar fi bine să poposim aici şi să plecăm abia mâine în zori. Optsprezece leghe, cât am călcat noi, sunt destul pe ziua de azi.

— Domnul conte de La Fère doreşte să mă grăbesc şi să mă înfăţişez Prinţului în dimineaţa celei de a patra zile, răspunse Raoul. Să zorim deci până la Noyon, drumul e asemănător cu cel făcut de la Blois la Paris. Vom ajunge pe la opt seara. Caii se vor putea odihni toată noaptea, iar dimineaţă la cinci pornim din nou.

Olivain nu îndrăzni să se împotrivească, dar începu să bombăne.

— Haide-haide, spunea el printre dinţi. Iroseşte-ţi tot focul din prima zi. Mâine, în loc de douăzeci de leghe, ai să faci numai zece, poimâine numai cinci şi peste trei zile ai să-mi zaci la pat. Şi-atunci e musai să te odihneşti. Tinerii ăştia sunt nişte fanfaroni în lege.

Se vede cât de colo că Olivain nu era crescut la şcoala celor ca Planchet şi Grimaud.

Într-adevăr, Raoul se simţea obosit. Dorea însă să-şi pună la încercare forţele; crescut în vederile lui Athos şi încredinţat că l-a auzit de o mie de ori vorbind despre drumuri de douăzeci şi cinci de leghe, nu voia să rămână mai prejos de cel care îi era o pildă în toate. D'Artagnan, omul acesta de fier, clădit numai din nervi şi muşchi, îi stârnise o nemărginită admiraţie.

Gonea, zorindu-şi tot mai mult calul, în ciuda bombănelilor lui Olivain, pe o potecă încântătoare care ducea la un pod plutitor, scurtând drumul cu o leghe, după cât i se spusese, când, deodată, ajuns pe culmea unui deal, văzu în faţă râul. Un mic grup de călăreţi stătea pe mal, gata să se îmbarce. Raoul nu se îndoi nici o clipă că era tânărul gentilom cu însoţitorii săi. Scoase un strigăt, dar se afla prea departe pentru a putea fi auzit. Atunci, cu toată oboseala calului, porni în galop, dar o ridicătură de pământ îi ascunse curând grupul şi când ajunse la o nouă înălţime, bacul plutea pe apă către celălalt mal.

Văzând că n-a putut ajunge la vreme spre a trece râul împreună cu ceilalţi călători, se opri să-l aştepte pe Olivain.

În acea clipă răsună un strigăt ce părea că vine de pe râu. Raoul se întoarse înspre partea dincotro venea strigătul şi puse mâna streaşină la ochi, căci soarele în asfinţit îl orbea.

— Olivain! strigă el. Ce se întâmpla acolo?

Răsună un al doilea strigăt şi mai pătrunzător decât cel dintâi.

— Eh, domnule! făcu Olivain. S-a rupt odgonul şi bacul e dus de apă. Doamne, ce văd? Colo se zbate ceva!

— Fără îndoială! adeveri Raoul, aţintindu-şi privirile într-un punct anume de pe râul neasemuit de frumos în bătaia soarelui. Un cal, un cavaler!

— Sunt gata să se ducă la fund! strigă la rândul său Olivain.

Chiar aşa era şi Raoul îşi dădu seama îndată că e martor la o nenorocire şi că un om e pe cale să se înece. Slobozi frâul, înfigând adânc pintenii în coastele calului. Mânat de durere şi simţind moale zăbala, calul sări peste un fel de gard ce înconjura pontonul şi se aruncă în râu, împrăştiind în jur, până departe, valuri de spumă.

— Doamne Dumnezeule, ce faceţi, domnule?! strigă Olivain.

Raoul se îndreptă spre nefericitul aflat în primejdie. Împrejurarea nu era ceva nou pentru el. Crescut pe malurile Loirei, fusese, ca să spunem aşa, legănat de valurile ei, trecuse apa de o sută de ori călare şi de o mie de ori înot. Gândindu-se la timpul când va face din viconte un soldat, Athos îl oţetise în asemenea încercări.

— Dumnezeule! se tângui Olivain cu deznădejde. Ce-ar zice domnul conte dacă v-ar vedea?

— Domnul conte ar fi făcut la fel ca mine! răspunse Raoul, îndemnându-şi calul din răsputeri.

— Şi eu? Eu ce fac? se văicărea Olivain, palid şi disperat, zbuciumându-se pe mal. Eu cum trec dincolo?

— Aruncă-te în apă, fricosule! îl îndemnă Raoul, tăind valurile.

Apoi strigă spre călătorul care se zbătea la vreo douăzeci de paşi de el:

— Curaj, curaj, domnule, îţi vin în ajutor!

Olivain înaintă spre mal, se dădu înapoi, ridică descumpănit calul în două picioare, îl sili să se învârtă în loc şi, în cele din urmă, săgetat până în adâncul inimii de ruşine, se aruncă şi el în apă, aşa cum făcuse Raoul, dar văicărindu-se întruna: "Mor, suntem pierduţi".

În acest timp, bacul cobora cu repeziciune pe firul apei, în strigătele celor pe care îi ducea la vale.

Un om cu părul cărunt se aruncase în apă de pe bac şi înota bărbăteşte către cel care se îneca.

Numai că nu avea spor, deoarece înainta împotriva curentului.

Raoul îşi urma calea şi se apropia văzând cu ochii. Dar şi calul şi călăreţul, pe care el nu-i scăpa din vedere, se scufundau din ce în ce mai mult. Calul mai avea doar botul deasupra apei, iar călăreţul, care scăpase frâul luptând cu valurile, întindea

braţele cu capul răsturnat pe spate. Încă o clipă şi l-ar fi înghiţit râul.

— Curaj! strigă Raoul. Curaj!

— Prea târziu! îngână tânărul. Prea târziu!

Apa îi trecu peste cap şi-l amuţi.

Azvârlindu-se de pe calul căruia îi dădu drumul să înoate singur, din trei-patru aruncături de braţe, Raoul ajunse lângă tânărul gentilom. Apucă îndată calul de căpăstru şi-i săltă capul deasupra apei; calul răsuflă mai în voie şi, ca şi cum ar fi priceput că i se venea în ajutor, îşi îndoi sforţările. În acelaşi timp, Raoul prinse una din mâinile tânărului şi o puse pe coama calului, de care degetele acestuia se încleştară cu deznădejdea omului gata să se înece.

Încredinţat că tânărul cavaler se va ţine de coamă, Raoul se îngriji numai de cal, pe care îl îndreptă spre malul opus, ajutându-i să taie apa şi îndemnându-l cu strigăte.

Deodată calul se poticni de o ridicătură de pe fund şi dădu de nisip.

— E salvat! izbucni omul cu părul cărunt, atingând şi el fundul apei.

— Salvat! îngână în neştire gentilomul, slăbind încleştarea mâinii înfipte în coama calului şi lăsându-se să alunece din şa, în braţele lui Raoul.

Erau numai la zece paşi de mal. Raoul ieşi din apă, purtându-l pe braţe pe tânărul gentilom fără cunoştinţă. Îl culcă în iarbă, desfăcându-i şiretul de la guler şi agrafele tunicii.

După o clipă se afla lângă ei şi omul cu părul cărunt.

Olivain, făcând cruci peste cruci, izbutise în cele din urmă să iasă şi el la mal, în vreme ce călătorii de pe bac se îndreptau spre aceeaşi ţintă, cu ajutorul unei prăjini găsite din întâmplare pe punte.

Încet-încet, mulţumită îngrijirilor lui Raoul şi ale omului ce-l însoţea pe tânărul cavaler, obrajii de muribund ai acestuia se împurpuraseră. Deschise nişte ochi rătăciţi, care se aţintiră curând asupra salvatorului său.

— Ah, domnule! strigă el. Pe dumneavoastră vă căutam: fără dumneavoastră aş fi fost mort, de trei ori mort.

— Unii mai şi învie, după cum vedeţi, spuse Raoul. Ne-am ales doar cu o baie.

— Ah, domnule, recunoştinţa noastră n-are margini! izbucni omul cu părul cărunt.

— Iată-te şi pe dumneata, bunul meu d'Arminges! Ai tras o spaimă zdravănă din pricina mea, nu-i aşa? Vina e a dumitale însă: ai fost preceptorul meu, de ce nu m-ai învăţat să înot ca lumea?

— Vai, domnule conte, spuse bătrânul. Dacă vi s-ar fi întâmplat o nenorocire, n-aş mai fi îndrăznit să dau ochii cu domnul mareşal.

— Cum s-au petrecut lucrurile? întrebă Raoul.

— Ah, domnul meu, cum nu se poate mai simplu, răspunse cel căruia i se dăduse titlul de conte. Trecusem aproape o treime din râu, când odgonul bacului s-a rupt. Din pricina strigătelor şi a zăpăcelii luntraşilor, calul meu s-a speriat şi a sărit în apă cu mine cu tot. Nu ştiu să înot şi n-am avut curaj să mă arunc în râu. În loc să ajut calul, eu îi paralizam mişcările şi era gata-gata să mă duc frumuşel la fund, când aţi apărut dumneavoastră, tocmai la timp ca să mă scoateţi la mal. De aceea, dacă doriţi, domnul meu, de acum încolo vom fi legaţi pe viaţă şi pe moarte.

— Domnule, zise Raoul, înclinându-se, sunt pe de-a-ntregul servitorul dumneavoastră, credeţi-mă.

— Sunt contele de Guiche, urmă cavalerul. Tatăl meu e mareşalul de Grammont. Şi acum, când aţi aflat cine sunt, îmi veţi face oare cinstea să-mi spuneţi şi dumneavoastră cine sunteţi?

— Sunt vicontele de Bragelonne, rosti Raoul, împurpurându-se la faţă din pricină că nu putea spune cine e tatăl său, aşa cum făcuse contele de Guiche.

— Viconte, chipul, curajul, bunătatea dumneavoastră mă atrag. Vă datorez adâncă mea recunoştinţă. Să ne îmbrăţişăm. Aş dori să devenim prieteni.

— Domnule, zise Raoul, îmbrăţişându-l la rândul său pe conte. Ţin la dumneavoastră de pe acum din toată inima. Socotiţi-mă, vă rog, un prieten devotat.

— Şi acum, încotro, viconte? întrebă contele de Guiche.

— În oştirea Prinţului, conte.

— Şi eu la fel! exclamă tânărul, peste măsură de bucuros. Ah, cu atât mai bine: vom trage împreuna primul foc de pistol.

— Bine faceţi, iubiţi-vă! zise preceptorul. Sunteţi tineri amândoi, aceeaşi stea vă luminează calea şi trebuia negreşit să vă întâlniţi.

Cei doi tineri zâmbeau cu acea încredere proprie tinereţii.

— Acum, spuse preceptorul, trebuie să vă schimbaţi hainele. Valeţii, cărora le-am dat poruncile necesare de îndată ce-au coborât de pe bac, trebuie să fi ajuns la han. Hainele şi vinul o să vă încălzească. Haideţi!

Tinerii nu aveau de ce să se împotrivească, ba chiar găsiră propunerea minunată. Încălecară iute, privindu-se şi admirându-se unul pe altul; erau, într-adevăr, doi chipeşi cavaleri, înalţi şi zvelţi, cu trăsături distinse, cu fruntea largă, cu privirea blândă şi mândră, cu zâmbetul deschis şi plin de fineţe. De Guiche putea să aibă optsprezece ani, dar nu era mai înalt ca Raoul, care abia împlinise cincisprezece.

Într-o pornire spontană, îşi întinseră mâinile şi dând pinteni cailor, străbătură alături drumul de la râu până la han, unul socotind frumoasă şi zâmbitoare această viaţă pe care era cât pe ce să o piardă, celălalt mulţumind Domnului că a trăit destul pentru a săvârşi o faptă pe placul ocrotitorului său.

Cât despre Olivain, el era singurul pe care nu-l prea mulţumea isprava cea vrednică de laudă a stăpânului său. Îşi tot întindea mânecile şi pulpana hainei, gândindu-se că un popas la Compiègne l-ar fi scutit nu numai de întâmplarea din care abia scăpase, dar şi de o aprindere de plămâni şi niscaiva dureri în mădulare, căci fără doar şi poate, nu aveau să-l cruţe.

Capitolul XXXII Ciocniri

Popasul la Noyon fu scurt. Toţi dormiră duşi. Raoul ceruse să fie deşteptat, dacă va sosi cumva Grimaud, dar Grimaud nu sosi.

Caii gustară şi ei din plin, fără îndoială, cele opt ceasuri de odihnă, pe aşternutul bogat de paie. Contele de Guiche făcu ochi pe la cinci dimineaţa, trezit de către Raoul, care veni să-l salute. Îmbucară ceva în grabă şi, după un ceas, străbătuseră două leghe de drum.

Convorbirea cu tânărul conte era nespus de interesantă pentru Raoul. De aceea asculta tot timpul, iar tânărul conte povestea mereu. Crescut la Paris, unde Raoul nu fusese decât o singură dată şi la curte, pe care Raoul nu o văzuse niciodată, năzbâtiile sale de paj, cele două dueluri pe care le şi avusese, în ciuda opreliştilor şi, mai ales, în ciuda preceptorului sau, toate acestea trezeau în Raoul cea mai vie curiozitate. El nu fusese decât în casa domnului Scarron şi-i spuse lui de Guiche pe cine a văzut acolo. De Guiche cunoştea toată lumea: pe doamna de Neuillan, pe domnişoara d'Aubigné, pe domnişoara de Scudéry, pe domnişoara Paulet, pe doamna de Chevreuse. Glumi plin de spirit pe socoteala tuturor, în timp ce Raoul tremura de teamă să nu spună ceva şi pe seama doamnei de Chevreuse, pentru care nutrea o reală şi adâncă simpatie; dar, fie din instinct, fie din iubire faţă de ducesa de Chevreuse, contele avu numai cuvinte de laudă la adresa ei. Prietenia lui Raoul pentru el spori şi mai mult la auzul acestor elogii.

Veni apoi rândul întâmplărilor galante şi al povestirilor de dragoste. Vicontele de Bragelonne avea mai mult de ascultat decât de spus şi în această privinţă. Prin urmare, stătu să asculte şi, după ce auzi vreo trei-patru aventuri destul de gingaşe, i se păru că tânărul conte ascundea, ca şi el, o taină în adâncul inimii.

Aşa cum am spus, de Guiche fusese crescut la curte şi cunoştea toate intrigile curţii. Era aceeaşi curte despre care Raoul îl auzise vorbind de atâtea ori pe contele de La Fère; numai că se schimbase mult de pe vremea când o cunoscuse Athos. Întreaga povestire a contelui de Guiche era ceva cu totul nou pentru tovarăşul său de drum. Tânărul conte, pus pe clevetealã şi pe glume, nu cruţă pe nimeni. Vorbi despre vechea iubire a doamnei de Longueville pentru Coligny şi despre duelul acestuia din Piaţa Regală, duel fatal pentru el şi pe care doamna de Longueville l-a urmărit din spatele unor jaluzele; despre noua ei iubire cu prinţul Marcillac, cumplit de gelos, după cât se spunea, încât ar fi fost gata să omoare pe oricine, chiar şi pe abatele d'Herblay, duhovnicul doamnei de Galles cu Mademoiselle, numită mai târziu Grande Mademoiselle şi devenită celebră prin căsătoria ei secretă cu Lauzun. Nici regina însăşi n-a fost cruţată, iar cardinalul Mazarin şi-a primit şi el porţia.

Ziua se scurse pe nesimţite, de-ai fi zis că a trecut doar un ceas. Preceptorul contelui, om voios şi de lume, savant până în vârful unghiilor, cum zicea elevul său, îi aminti adesea lui Raoul de adâncă erudiţie şi spirituală ironie muşcătoare a lui Athos; dar în ce priveşte farmecul şi nobleţea înfăţişării, nimeni nu putea sta alături de contele de La Fère.

Caii, mai cruţaţi decât în ajun, se opriră către orele patru după-amiază la Arras. Se apropiau de câmpul de luptă şi hotărâră să poposească în oraş până a doua zi, întrucât cete de spanioli se foloseau de întunericul nopţii spre a face incursiuni până în împrejurimile Arrasului.

Oştirea franceză ţinea frontul de la Pont-à-Marc până la Valenciennes, întorcându-se spre Douai. Se zvonea că Prinţul se află la Béthune.

Oştirea duşmană se întindea de la Cassel la Courtray şi cum săvârşeşte tot felul de jafuri şi silnicii, bieţii oameni de pe lângă graniţă îşi părăseau casele izolate şi se refugiau în oraşele întărite, care le făgăduiau un adăpost. Arras era înţesat de fugari. Se vorbea despre o bătălie apropiată, care trebuia să fie hotărâtoare, Prinţul mărginindu-se până atunci la mişcări neînsemnate, în aşteptarea întăririlor, în sfârşit sosite. Tinerii se bucurau că au ajuns la momentul potrivit.

Mâncară împreună şi se culcară în aceeaşi odaie. Erau amândoi la vârsta când prieteniile se leagă repede. Li se părea că se cunosc de când lumea şi că le-ar fi cu neputinţă să se mai despartă vreodată.

Toată seara nu se vorbi decât de război; valeţii curăţiră armele, iar tinerii îşi încărcară pistoalele ca să le aibă gata pregătite pentru cazul vreunei ciocniri cu duşmanul; şi a doua zi se treziră cuprinşi de deznădejde, fiindcă amândoi visaseră că au sosit prea târziu pentru a mai lua parte la bătălie.

De dimineaţă se răspândi zvonul că prinţul de Condé părăsise Béthune ca să se retragă la Carvin, lăsând totuşi o garnizoană în primul oraş. Cum însă această ştire nu spunea nimic lămurit, tinerii hotărâră să-şi continue calea către Béthune, chiar dacă ar fi trebuit apoi să apuce la dreapta şi să se îndrepte spre Carvin.

Preceptorul contelui de Guiche, care cunoştea ţinutul ca în palmă, propuse să urmeze un drum lăturalnic, aflat între drumul către Lens şi cel către Béthune. La Ablain aveau să vadă care

este situaţia. Lăsară la han, pentru Grimaud, toate lămuririle necesare.

Porniră la drum pe la şapte dimineaţa. De Guiche, tânăr şi înflăcărat, îi spunea lui Raoul:

— Iată-ne trei stăpâni şi trei valeţi. Valeţii noştri sunt înarmaţi şi al dumitale mi se pare destul de dârz.

— Nu l-am văzut niciodată la treabă, răspunse Raoul, dar e breton şi asta-i o chezăşie.

— Da, da, continuă de Guiche. Şi sunt încredinţat că se va descurca destul de bine la nevoie. Cât despre mine, am doi oameni pe care te poţi bizui: amândoi au luptat în război alături de tatăl meu. Aşadar, suntem cu totul şase luptători. Dacă întâlnim vreun grup de duşmani, egal în număr şi chiar mai mare, atacăm, nu-i aşa, Raoul?

— Se înţelege, răspunse vicontele.

— Ei, tinerilor, ei! se amestecă preceptorul în vorbă. O luaţi cam repede, pentru numele lui Dumnezeu! Cum rămâne cu poruncile pe care le-am primit, domnule conte? Uitaţi că mi s-a spus să vă duc teafăr şi nevătămat la Prinţ? Odată ajunşi la oştire, n-aveţi decât să vă lăsaţi omorâţi, dacă vă e pe plac, dar până atunci vă previn că, în calitatea mea de general de armată, ordon retragerea şi că fac stânga-mprejur la primul panaş pe care-l văd.

De Guiche şi Raoul se priviră cu coada ochiului, surâzând. Ţinutul devenea din ce în ce mai bogat în vegetaţie şi, din timp în timp, întâlneau cete de ţărani care apucaseră pe drumul bejeniei, minându-şi din urmă vitele şi ducând în căruţă ori purtând în braţe lucrurile lor mai de preţ.

Ajunseră la Ablain în linişte şi în bună pace. Acolo aflară că Prinţul părăsise într-adevăr Béthune şi se găsea între Cambrin şi Venthie. Atunci apucară pe un drum lăturalnic, după ce lăsară lui Grimaud toate lămuririle şi, într-o jumătate de ceas, micul grup ieşi la malul unui râuleţ care se vărsa în Lys.

Ţinutul era încântător, tăiat de văi verzi ca smaraldul. Din când în când, drumul trecea printr-o pădurice. Temându-se de capcane, preceptorul punea de fiece dată să meargă în frunte pe cei doi valeţi, care alcătuiau avangarda. El şi cei doi tineri înfăţişau grosul armatei, iar Olivain, cu muscheta pe genunchi şi cu ochiul la pândă, acoperea spatele armatei.

De la o vreme se ivi în zare o pădure destul de deasă. Când ajunseră cam la două sute de paşi, domnul de d'Arminges trecu la obişnuitele-i măsuri de prevedere şi trimise înainte pe cei doi valeţi ai contelui.

Valeţii abia dispăruseră printre copaci, tinerii şi preceptorul îi urmau la vreo sută de paşi, râzând şi vorbind între ei, Olivain se ţinea la aceeaşi depărtare în spate, când, deodată, răsunară cinci sau şase împuşcături. Preceptorul le strigă tinerilor să stea pe loc, iar ei îi dădură ascultare, strunindu-şi caii. În aceeaşi clipă se iviră în goană cei doi valeţi.

Nerăbdători să afle pricina acelor împuşcături, amândoi tinerii se îndreptară spre valeţi. Preceptorul veni după ei.

— Aţi fost opriţi? întrebară ei cu vioiciune.

— Nu, răspunseră valeţii. Ba poate că nici n-am fost văzuţi. Focurile s-au tras la vreo sută de paşi în faţa noastră, în desişul pădurii. Ne-am întors să ştim ce-avem de făcut.

— Părerea mea, spuse domnul d'Arminges, şi, la nevoie, porunca mea, e să ne retragem. Pădurea poate ascunde o capcană.

— N-aţi văzut nimic? îi întrebă contele pe valeţi.

— Mie, mărturisi unul dintre ei, mi s-a părut că zăresc nişte cavaleri îmbrăcaţi în galben care se strecurau prin albia râului.

— Asta-i, spuse preceptorul. Am nimerit peste o ceată de spanioli, înapoi, domnii mei, înapoi!

Cei doi tineri se priviră cu coada ochiului, sfătuindu-se ce să facă şi chiar în acea clipă răsună un foc de pistol, urmat de câteva strigăte care cereau ajutor.

Ţinerii se încredinţară printr-o ultimă privire că nici unul dintre ei nu se gândea să dea înapoi şi, cum preceptorul şi întorsese calul, amândoi ţâşniră înainte, Raoul strigând: "După mine, Olivain!", iar contele de Guiche ţinându-i şi el isonul: "După mine, Urbain şi Blanchet!"

Până să se dezmeticească preceptorul, ei se şi afundaseră în pădure.

Odată avântaţi în goană, tinerii îşi scoaseră şi pistoalele.

După cinci minute se aflau în locul de unde părea că s-a auzit zgomotul. Strunină pe dată caii, înaintând cu luare-aminte.

— Sst! făcu de Guiche. Nişte călăreţi!

— Întocmai, trei călare şi trei pe jos.

— Ce fac? Vezi?

— Da, se pare că jefuiesc un om rănit sau mort.

— Asta-i vreun omor mârşav, zise de Guiche.

— Totuşi sunt soldaţi, îi aminti Bragelonne.

— Da, dar aţin drumurile, adică sunt tâlhari de drumul mare.

— Să atacăm! hotărî Raoul.

— Să atacăm! încuviinţă de Guiche.

— Domnilor! strigă bietul preceptor. Domnilor, în numele cerului...

Tinerii însă nu-i dădură ascultare. Porniseră înainte, întrecându-se unul pe altul, iar strigătele preceptorului nu avură altă urmare decât să dea de ştire spaniolilor.

Cei trei aflaţi pe cai se năpustiră îndată asupra lor, în care timp ceilalţi isprăveau cu jaful, căci tinerii, apropiindu-se, văzură doi călători trântiţi la pământ şi nu unul singur.

Ajuns la zece paşi de duşman, contele de Guiche trase primul, însă nu-şi nimeri ţinta, spaniolul care venea spre Raoul trase la rândul său şi Raoul simţi în braţul stâng o durere ca o şfichiuire de bici. Când fu la patru paşi, apăsa şi el pe trăgaci şi spaniolul, lovit în piept, întinse braţele în lături şi căzu pe spate, atârnând în şa, iar calul o luă la goană, purtându-l târâş.

În clipa aceea, Raoul văzu ca printr-un văl ţeava unei flinte îndreptate spre el. Îşi aduse aminte deodată de sfatul lui Athos: cu o mişcare iute ca fulgerul îşi săltă calul în două picioare şi împuşcătura porni.

Calul sări în lături, îşi pierdu echilibrul şi căzu, prinzându-i piciorul sub el. Spaniolul apucă flinta de ţeavă şi îşi făcu vânt, vrând să-i sfărâme ţeasta cu patul armei.

Din nenorocire, în poziţia în care se găsea, Raoul nu putea să tragă nici spada din teacă, nici pistolul din coburi; văzu patul armei rotindu-i-se pe deasupra capului şi, fără să vrea, dădu să închidă ochii, când, dintr-un salt, de Guiche se aruncă asupra spaniolului şi îi puse pistolul în piept.

— Predă-te sau eşti mort! spuse el.

Flinta scăpă din mâna soldatului, care se predă pe loc.

De Guiche chemă pe unul dintre valeţii săi, îi încredinţă prinsul, cu poruncă să-i zboare creierii dacă face vreo mişcare să scape, apoi sări de pe cal şi se apropie de Raoul.

— Pe cinstea mea, domnul meu, zise Raoul, deşi paloarea lui trăda o emoţie firească la o primă ciocnire. Repede îţi mai

plăteşti datoriile! N-ai vrut să-mi rămâi obligat multă vreme. Fără dumneata, adăugă el, repetând cuvintele contelui, eram mort, de trei ori mort.

— Potrivnicul meu, luând-o la fugă, m-a lăsat să-ţi vin în ajutor. Te văd însângerat, nu cumva eşti rănit grav?

— Cred că trebuie să am vreo zgârietură la braţ, spuse Raoul. Ajută-mi să ies de sub cal şi socotesc că nimic nu ne va împiedica să mergem mai departe.

Domnul d'Arminges şi Olivain descălecară şi ei şi ridicară calul care se zbătea în agonie. Raoul izbuti să-şi scoată piciorul din scară şi să şi-l tragă de sub cal. Apoi, într-o clipită, fu în picioare.

— N-ai nimic la picior? întrebă de Guiche.

— Slavă cerului, nimic, pe legea mea! se bucură Raoul. Dar ce e cu bieţii oameni pe care ticăloşii aceia voiau să-i omoare?

— Am sosit prea târziu. I-au omorât, cred şi au luat-o la fugă cu prada. Valeţii mei stau lângă cadavre.

— Hai să vedem dacă sunt morţi într-adevăr, ori dacă le mai putem veni în ajutor, zise Raoul. Olivian, am moştenit doi cai, dar eu l-am pierdut pe-al meu: ia-l tu pe cel mai bun şi dă-mi-l mie pe-al tău.

Şi se apropiară de locul unde zăceau victimele.

Capitolul XXXIII Călugărul

Doi oameni zăceau la pământ: unul nemişcat, cu faţa în jos, străpuns de trei gloanţe şi scăldat în sânge... acela era mort.

Celălalt, sprijinit de un arbore de către cei doi valeţi, stătea cu ochii spre cer şi cu mâinile împreunate şi se ruga fierbinte... un glonţ îi sfărâmase şoldul.

Tinerii se îndreptară mai întâi către cel mort şi se priviră cu mirare.

— E un preot, spuse Bragelonne. Iată, are tonsura cinului. Ah, blestemaţii, se-ating de slujitorii Domnului!

— Veniţi încoace, domnule, zise Urbain, bătrân oştean care luase parte la toate campaniile sub comanda cardinalului-duce. Veniţi încoace... cu celălalt nu mai e nimic de făcut, dar cestălalt mai poate fi salvat.

Rănitul zâmbi cu tristeţe.

— Salvat, nu! îngână ei. Mai degrabă ajutat să mor, asta da!

— Sunteţi preot? întrebă Raoul.

— Nu, domnule.

— Nenorocitul dumitale tovarăş mi s-a părut un slujitor al bisericii, continuă Raoul.

— E preotul din Béthune, domnule. Ducea odoarele şi tezaurul sfântului lăcaş să le pună la adăpost, căci Prinţul a părăsit ieri oraşul nostru, iar mâine ar putea să-l ocupe spaniolii. Şi cum se ştia că duşmanul cutreieră în cete ţinutul şi că e primejdios să umbli pe drum, nimeni n-a vrut să-l însoţească, aşa că l-am însoţit eu.

— Şi ticăloşii v-au atacat, ticăloşii au tras asupra unui preot!

— Domnilor, şopti rănitul, rotindu-şi ochii în jur. Am mari dureri, dar aş vrea să fiu dus într-o casă.

— Unde să ţi se poată da un ajutor? întrebă Guiche.

— Nu, unde să mă pot spovedi.

— Poate că nu eşti atât de grav rănit pe cât socoteşti.

— Credeţi-mă, nu-i timp de pierdut. Glonţul mi-a zdrobit femurul şi mi-a pătruns în pântece.

— Eşti doctor? întreba Guiche.

— Nu, spuse muribundul, însă mă pricep puţin la răni. A mea e mortală. Duceţi-mă într-o casă unde să pot găsi un preot, sau fiţi buni şi aduceţi unul aici. Dumnezeu vă va răsplăti pentru această faptă creştinească! Trebuie să-mi salvez sufletul, căci trupul mi-e pierdut.

— Cu neputinţă să mori săvârşind o faptă bună! Dumnezeu nu te va părăsi!

— Domnilor, în numele cerului! îngăimă rănitul, adunându-şi ultimele puteri şi dând parcă să se ridice. Să nu pierdem vremea în zadar; ajutaţi-mă să ajung în satul cel mai apropiat, ori juraţi-mi pe mântuirea sufletelor voastre că veţi trimite aici cea dintâi faţă bisericească, cel dintâi călugăr sau preot care vă

va ieşi în cale. Dar, adăugă el cuprins de deznădejde, poate că nimeni nu va cuteza să vină, fiindcă se ştie că spaniolii bântuie pe-aici şi-o să mor fără să mi se ierte păcatele. Doamne Dumnezeule! urma rănitul cu o groază care-i înfioră pe cei doi tineri. N-ai să îngădui una ca asta, nu-i aşa? Ar fi cumplit!

— Linişteşte-te, domnule, vorbi de Guiche. Jur că vei avea mângâierea pe care o doreşti. Spune numai unde găsim o casă spre a cere ajutor, sau un sat unde să aflăm un preot.

Vă mulţumesc din suflet şi Dumnezeu să vă răsplătească! La o jumătate de leghe, ţinând drumul înainte, e un han, la vreo leghe de han o să daţi de satul Greney. Căutaţi-l pe părintele paroh; dacă nu e acasă, duceţi-vă la mânăstirea augustimlor, în capul târguşorului, pe dreapta şi aduceţi de acolo un călugăr. Preot ori călugăr, n-are a face, numai să aibă de la sfânta noastră biserică puterea de a dezlega de păcate *în articulo mords.*

— Domnule d'Arminges, zise de Guiche, rămâi lângă acest nefericit şi veghează să fie transportat cu cea mai mare grijă. Faceţi o targă din crengi şi puneţi deasupra toate mantiile noastre, doi dintre valeţi să ducă targa, iar al treilea să stea aproape, gata să ia locul celui care oboseşte. Vicontele şi cu mine plecăm după un preot.

— Duceţi-vă, domnule conte, spuse preceptorul. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, aveţi grijă!

— Fii liniştit! De altfel, se cheamă că am scăpat pe ziua de astăzi. Cunoşti dictonul: *Non bis în idem.*

— Curaj, domnul meu! se adresă Raoul rănitului. Plecăm să-ţi îndeplinim dorinţa.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnilor! rosti muribundul cu o pornire de recunoştinţă greu de înfăţişat în cuvinte.

Şi cei doi tineri porniră în goana cailor în direcţia arătată. În acest timp, preceptorul ducelui de Guiche supraveghea întocmirea tărgii.

După zece minute de drum zăriră hanul.

Raoul, fără să descalece, chemă hangiul, îl vesti că va fi adus un rănit şi îl rugă să pregătească tot ce putea sluji la îngrijirea acestuia, adică un pat, legături, scamă pentru răni, rugându-l totodată, în cazul că ştie vreun doctor, chirurg sau

felcer, să trimită să-l cheme, căci el va răsplăti pe cel ce se va osteni cu drumul.

Hangiul, văzând veşmintele bogate ale acestor tineri seniori, făgădui tot ce-i cereau, iar călăreţii noştri, după ce se încredinţară că au şi început pregătirile pentru primirea rănitului, porniră mai departe, gonind de zor spre Greney.

După mai bine de o leghe se şi zăreau casele din capul satului. Acoperişurile roşietice de ţiglă se desenau puternic pe fondul verde al copacilor. Deodată dădură cu ochii de un biet călugăr, călare pe un catâr, care venea către ei şi pe care, după pălăria-i cu borul mare şi anteriul de lină cenuşie, îl socotiră drept un frate augustin. De astă dată se părea că întâmplarea le vine în ajutor.

Se apropiară de călugăr.

Era un om de douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, dar viaţa plină de renunţări a mânăstirii îi dăduse un aer bătrânicios. Avea chipul palid, dar nu acea paloare mată care înfrumuseţează, ci galben-verzui ca fierea; părul scurt, abia ieşind de sub cercul pe care pălăria i-l desena în jurul frunţii, era de un blond spălăcit, iar ochii de un albastru deschis păreau lipsiţi de expresie.

— Domnule, întrebă Raoul eu politeţea-i obişnuită, eşti cleric?

— De ce mă întrebi? rosti străinul cu o nepăsare aproape jignitoare.

— Ca să ştim, interveni contele de Guiche, vorbindu-i de sus.

Străinul lovi catârul cu călcâiele şi îşi văzu de drum.

Dintr-un salt, de Guiche se afla în faţa lui, aţinându-i calea.

— Răspunde, domnule, stărui el. Te-am întrebat cuviincios şi orice întrebare merită un răspuns.

— Cred că am dreptul să spun sau să nu spun cine sunt unor oarecari cărora li se năzare să mă iscodească.

De Guiche abia îşi stăpâni furia şi pornirea de a muia oasele călugărului.

— Mai întâi, spuse el cu o mare sforţare, nu suntem nişte oarecari. Prietenul meu, aici de faţă, este vicontele de Bragelonne, iar eu sunt contele de Guiche. Şi-apoi, întrebarea noastră nu-i o toană, căci aici în apropiere se afla un om, rănit de moarte, care cere ajutorul bisericii. Dacă eşti preot, îţi cer în

numele omeniei să mă urmezi spre a-i veni în ajutor; dacă nu, atunci e altceva. Şi

te previn totodată, în numele politeţii, care, după cât se pare, ţi-e cu desăvârşire străină, că voi pedepsi obrăznicia dumitale.

Chipul palid al călugărului deveni alb ca varul şi el zâmbi într-un fel atât de ciudat, încât Raoul, care nu-l scăpase din ochi, simţi surâsul acesta jignitor ca o împunsătură în inimă.

— Trebuie să fie vreun spion spaniol sau flămând, murmură el, ducând mâna la pistoale.

O privire ameninţătoare, asememnea fulgerului, îi răspunse lui Raoul.

— Ei bine, întrebă de Guiche, ai de gând să vorbeşti?

— Sunt preot, domnilor, spuse tânărul.

Şi nepăsarea-i obişnuită i se aşternu iarăşi pe faţă.

— Atunci, părinte, glăsui Raoul, lăsând pistoalele în coburi şi străduindu-se să fie cât mai respectuos, deşi respectul nu-i pornea din inimă, atunci, ca preot, veţi avea prilejul, cum v-a spus şi prietenul meu, să vă îndepliniţi menirea: un biet rănit ne ajunge din urmă şi trebuie să se oprească la hanul din apropiere. El cere ajutorul unui slujitor al Domnului. Oamenii noştri îl însoţesc

— Mă duc la han, spuse călugărul.

Şi îşi îmboldi catârul cu călcâiele.

— Dacă nu te duci, domnule, interveni de Guiche, crede-ne că pentru caii noştri e floare la ureche să-ţi prindă catârul din urmă şi că o să punem mâna pe dumneata oriunde vei fi. Şi-atunci, îţi jur, n-o să pierdem vremea cu judecată: un pom şi un capăt de frânghie se găsesc oriunde.

Ochii călugărului scânteiară din nou, dar numai atât.

— Mă duc la han, repetă el şi porni la drum.

— Să-l urmărim, propuse de Guiche. Aşa e mai sigur.

— Voiam să spun acelaşi lucru, mărturisi de Bragelonne.

Cei doi tineri îşi îmboldiră caii, potrivindu-şi mersul după acela al călugărului, pe care îl urmau ca la o bătaie de puşcă.

După cinei minute, călugărul întoarse capul, vrând să se încredinţeze dacă e urmărit sau nu.

— Vezi, am făcut bine, spuse Raoul.

— Îngrozitoare mutră are călugărul ăsta! murmură contele de Guiche.

— Îngrozitoare, într-adevăr, întări Raoul. N-o poţi uita cu una cu două. Părul galben, ochii stinşi, buzele subţiri care păreau că dispar la cea mai mică vorbă pe care o rosteşte...

— Da, da, zise de Guiche, care fusese mai puţin izbit de toate aceste amănunte, întrucât Raoul avusese răgazul să-l cerceteze în timp ce el vorbea. Da, o mutră ciudată. Dar, ce vrei, călugării aceştia se supun unor deprinderi îngrozitoare: postul îi face să pălească, loviturile de bici îi fac ipocriţi şi, tot plângând după cele lumeşti pierdute pentru totdeauna şi de care noi ne bucurăm, ochii li se sting în orbite.

— În sfârşit, bietul om va avea un duhovnic, rosti Raoul. Dar, pe Dumnezeul meu, cel care se pocăieşte pare să fie mai curat la cuget decât duhovnicul. În ce mă priveşte, mărturisesc, sunt obişnuit să văd cu totul altfel de preoţi.

— Eh! exclamă de Guiche. Ăsta, pricepi, trebuie să fie unul dintre acei călugări rătăcitori care cerşesc la drumul mare până în ziua când le cade din cer vreo pleaşca; cei mai mulţi sunt străini: scoţieni, irlandezi, danezi. Am întâlnit şi eu câteva mutre dintr-astea.

— La fel de sluţi?

— Nu, dar au ceva respingător.

— Ce nenorocire pe sărmanul rănit să moară în braţele unui asemenea popă!

— Aşi! zise de Guiche. Iertarea vine de la Dumnezeu, nu de la cel ce o dă. Îţi mărturisesc totuşi că mai degrabă aş muri ca un păcătos, decât să am la căpătâi un astfel de duhovnic. Eşti de aceeaşi părere, viconte, nu-i aşa? Te-am văzut cum tot mângâiai mânerul pistolului, ca şi cum ai fi vrut să-i sfărâmi capul.

— Da, conte, e ciudat şi te va surprinde: înfăţişarea acestui om m-a umplut de o groază nelămurită. Ţi-a ieşit vreun şarpe în cale?

— Niciodată, zise de Guiche!

— Ei bine, mie mi s-a întâmplat în pădurile noastre din Blaisois. Mi-aduc aminte că la vederea primului şarpe, care mă privea cu ochii lui stinşi, strâns colac, legănându-şi capul şi mişcându-şi limba încoace şi încolo, am rămas nemişcat, palid şi fascinat, până în clipa când contele de La Fère...

— Tatăl dumitale? întrebă de Guiche.

— Nu, tutorele meu, răspunse Raoul, roşind.

— Prea bine.

— Până în clipa când, îşi reluă Raoul povestirea, contele de La Fère mi-a spus: "Haide, Bragelonne, trage spadă!" Abia atunci m-am năpustit asupra reptilei. Am tăiat-o în două tocmai când se ridicase în coadă, şuierând, gata să se năpustească asupră-mi. Ei bine, îţi jur că am avut aceeaşi senzaţie la vederea acestui om în clipă când a spus: "*De ce mă întrebi?"* şi când s-a uitat la mine.

— Oare-ţi faci vreo vină că nu l-ai retezat în două, ca pe şarpele de care mi-ai povestit?

— Pe legea mea, aproape că da! mărturisi Raoul.

În acea clipă zăriră micul han şi, de cealaltă parte, cortegiul rănitului, care se apropia călăuzit de către domnul d'Arminges. Doi oameni purtau muribundul, iar al treilea ducea caii de frâu.

Tinerii îşi struniră fugarii.

— Iată rănitul! zise de Guiche, trecând pe lângă fratele augustin. Fii bun şi grăbeşte-te puţin, cucernice călugăr.

Cât despre Raoul, el o luă pe cealaltă parte a drumului şi trecu mai departe, întorcând capul cu dezgust.

În acest fel, tinerii mergeau înaintea duhovnicului, în loc să vină din urmă. Zoreau amândoi pentru întâmpinarea rănitului, ca să-i ducă vestea cea bună. Omul se ridică anevoie, uitându-se în direcţia arătată, îl văzu pe călugăr, care între timp se apropiase, îndemnându-şi cu râvnă catârul, apoi căzu din nou pe brancardă, cu chipul luminat de bucurie.

— Am făcut pentru dumneata tot ce ne-a stat în putinţă, spuseră tinerii. Dar, cum ne grăbim să ajungem oştirea Prinţului, pornim îndată la drum. Ne veţi ierta, domnule, nu-i aşa? Se zvoneşte că trebuie să aibă loc o bătălie şi n-am vrea să ajungem a doua zi.

— Duceţi-vă, tineri seniori, glăsui rănitul şi fiţi binecuvântaţi pentru mila voastră. Într-adevăr, aşa cum cu dreptate ziceţi, aţi făcut pentru mine tot ce se putea face. Tot ce pot e să vă spun încă o dată: Dumnezeu să vă aibă în pază, pe voi şi pe cei care vă sunt dragi!

— Domnule, se adresă de Guiche preceptorului, noi pornim înainte, dumneata ne vei ajunge din urmă, pe drumul spre Cambrin.

Hangiul aştepta în prag. Pregătise totul – pat, legături, scamă pentru răni – şi trimisese un rândaş după un doctor, la Lens, oraşul cel mai apropiat.

— Prea bine, zise hangiul. Voi face totul precum doriţi. Dar, domnule, se adresă el lui Bragelonne, nu staţi să vă legaţi rana?

— O, un fleac de rană, spuse vicontele. Am timp să mă îngrijesc de ea la popasul viitor. Te rog numai să ai bunătatea, dacă vezi trecând pe aici un călăreţ şi dacă acest călăreţ întreabă despre un tânăr pe un cal roib, însoţit de un valet, să-i spui că m-ai văzut într-adevăr, dar că nădăjduiesc să iau masa de seară la Mazingarbe şi să dorm la Cambrin. Acest călăreţ e slujitorul meu.

— N-ar fi mai bine, pentru mai multă siguranţă, ca el să-mi spună numele şi eu să i-l spun pe al dumneavoastră? întrebă hangiul.

— Mai multă prevedere n-are cum să strice, încuviinţă Raoul. Sunt vicontele de Bragelonne; slujitorul meu se numeşte Grimaud.

În clipa aceea rănitul se apropia dintr-o parte, iar călugărul din cealaltă; cei doi tineri se traseră înapoi, ca să facă loc tărgii; călugărul descălecă de pe catâr şi porunci că animalul să fie dus la grajd, fără a i se scoate şaua.

— Cucernice călugăr, rosti de Guiche, spovedeşte pe acest om de ispravă şi nu te îngriji de bani nici pentru dumneata, nici pentru catâr, fiindcă totul e plătit.

— Vă mulţumesc, domnule, spuse călugărul, cu acel surâs care-i dădea fiori lui Bragelonne.

— Să mergem, conte, murmură Raoul, ferindu-se parcă instinctiv să se afle în preajma călugărului. Nu mă simt bine aici.

— Vă mulţumesc încă o dată, chipeşi seniori, îngăimă rănitul. Şi nu mă uitaţi în rugăciunile voastre.

— Fii liniştit! zise de Guiche, dând pinteni calului ca să-l ajungă din urmă pe Bragelonne, care se şi depărtase cu vreo douăzeci de paşi.

În acea clipă, targa purtată de cei doi valeţi intra pe uşa hanului. Hangiul şi nevastă-sa, care veniseră acolo într-un suflet, stăteau în capul scării. Bietul rănit părea chinuit de dureri cumplite şi totuşi, singura lui grijă era să ştie dacă slujitorul bisericii îl urmează.

La vederea acelui om palid şi însângerat, femeia strânse cu putere braţul bărbatului ei.

— Ce e? întrebă acesta. Nu cumva ţi-e rău?

— Nu, dar uită-te, şopti hangiţa arătând spre rănit.

— La naiba! mormăi el. Mi se pare că e pe ducă.

— Nu asta vreau să spun, continuă femeia, tremurând ca varga. Ia zi, nu-l recunoşti?

— Pe omul ăsta? Stai puţin...

— Ah, văd că-l recunoşti, i-o luă femeia înainte. Ai pălit şi tu.

— Adevărat! strigă hangiul. Nenorocirea se abate peste casa noastră: e fostul călău din Béthune.

— Fostul călău din Béthune! murmură tânărul călugăr, dând să se oprească în loc şi lăsând să i se vadă pe faţă sila pe care i-o insufla omul pe cale să-l spovedească.

Domnul d'Arminges, care stătea lângă uşă, băgă de seamă această clipă de şovăială.

— Cucernice călugăr, vorbi el, chiar dacă este sau a fost călău, acest nefericit e un om şi el. Îndeplineşte-i ultima dorinţă şi fapta dumitale va fi cu atât mai vrednică de laudă.

Călugărul nu scoase un cuvânt şi îşi continuă în tăcere calea spre o încăpere de jos, unde cei doi valeţi duseseră muribundul, aşezându-l pe pat.

De cum văzură pe slujitorul bisericii la căpătâiul rănitului, valeţii ieşiră ca să-i lase singuri, închizând uşa după ei.

D'Arminges şi Olivain îi aşteptau: încălecară la iuţeală şi tuspatru porniră zoriţi pe drumul în capătul căruia abia se făcuseră nevăzuţi Raoul şi tovarăşul său.

În clipa când preceptorul şi oamenii ce-l însoţeau dădură şi ei cotul drumului, un nou călător se opri în uşa hanului.

— Ce doreşte domnul? întrebă hangiul, palid şi tremurând încă de ceea ce descoperise adineauri.

Drumeţul făcu un semn ca un om care bea şi, descălecând, arătă spre cal, cu semnul celui care freacă.

"La dracu! îşi zise hangiul. Ăsta pare mut."

— Şi unde doreşti să bei? întreba el.

— Aici, spuse drumeţul, arătând o masă.

— M-am înşelat, mormăi hangiul. Nu-i mut de-a binelea.

Se înclină şi se duse după o sticlă cu vin şi după nişte pesmeţi, pe care îi puse în faţa tăcutului oaspe.

— Domnul mai doreşte ceva? întrebă el.

— Da, răspunse drumeţul.

— Şi ce mai doreşte domnul?

— Să ştiu dacă ai văzut trecând pe aici un tânăr gentilom de cincisprezece ani, pe un cal roib şi însoţit de un valet.

— Vicontele de Bragelonne? spuse hangiul.

— Întocmai.

— Atunci dumneata eşti domnul Grimaud, nu?

Drumeţul făcu semn că da.

— Ei bine, glăsui hangiul, nu-i nici un sfert de ceas de când tânărul dumitale stăpân era aici. Diseară va mânca la Mazingarbe, iar la noapte va dormi la Cambrin.

— Cât e de-aici până la Mazingrabe?

— Două leghe şi jumătate.

— Mulţumesc.

Grimaud, sigur că-şi va ajunge stăpânul din urmă până la asfinţit, păru ceva mai liniştit, îşi şterse fruntea şi îşi turnă un pahar cu vin, pe care îl bău în tăcere.

Tocmai pusese paharul ce masă şi se pregătea să şi-l umple pentru a doua oară, când un răcnet înspăimântător se auzi din odaia unde se aflau călugărul şi muribundul.

Grimaud sări în picioare.

— Ce e? bolborosi el. De unde vine ţipătul ăsta?

— Din camera rănitului, răspunse hangiul.

— Care rănit? întrebă Grimaud.

— Fostul călău din Béthune. Era cât pe ce să fie ucis de nişte spanioli, a fost adus aici şi-n clipa de faţă se spovedeşte unui călugăr augustin: pesemne că are dureri cumplite.

— Fostul călău din Béthune? murmură Grimaud, căutând să-şi adune amintirile. Un om de cincizeci-şaizeci de ani, înalt, voinic, oacheş, cu părul şi cu barba negre?

— Întocmai, numai că barba i-a încărunţit, iar părul i-a albit de tot. Îl cunoşti? întrebă hangiul.

— L-am văzut o dată, rosti Grimaud şi fruntea i se întunecă la această amintire.

Nevasta hangiului se apropie într-un suflet, tremurând toată.

— Ai auzit? făcu ea spre bărbatu-său.

— Da, răspunse hangiul, privind neliniştit spre uşă.

În clipa aceea se auzi un alt răcnet, nu atât de puternic ca primul, urmat de un geamăt adânc şi prelung.

Tustrei se priviră înfioraţi.

— Trebuie să vedem ce se petrece, spuse Grimaud.

— Pare strigătul unui om înjunghiat, murmură hangiul.

— Oh, Iisuse! scânci femeia, închinându-se.

Ştim că Grimaud era zgârcit la vorbă, dar nu şi la faptă. Se repezi pe uşă şi o zgâlţâi zdravăn; uşa era zăvorâta pe dinăuntru.

— Deschide! strigă hangiul. Deschide! Preacucernice, deschide!

Nimeni nu răspunse.

— Deschide sau sfărâm uşa! ameninţă Grimaud.

Aceeaşi tăcere.

Grimaud îşi aruncă ochii în jur şi văzu un cleşte uitat într-un colţ; se repezi, luă cleştele şi, mai înainte ca hangiul să-l poată opri, izbi uşa de perete.

Încăperea era un lac de sânge, care picura din saltea. Rănitul horcăia, iar călugărul dispăruse.

— Călugărul! strigă hangiul. Unde-i călugărul?

Grimaud se năpusti spre o fereastră deschisă, care dădea în curte.

— Pe aici trebuie să fi fugit! apuse el.

— Crezi? făcu hangiul, înspăimântat. Ei, băiete, ia vezi, catârul călugărului mai e în grajd?

— Nici urmă de catâr! răspunse cel întrebat.

Grimaud încruntă din sprâncene, în timp ce hangiul, cu mâinile împreunate, se uita bănuitor în jur. Cât despre nevastă-sa, ea nici nu mai îndrăznise să intre în odaie şi stătea îngrozită la uşă.

Grimaud se apropie de rănit, cercetându-i cu privirea trăsăturile aspre şi puternic desenate, care îi trezeau în minte o amintire cumplită.

Apoi, după o vreme de mută şi posomorâtă contemplare, vorbi:

— Nu-i nici o îndoială, chiar el e.

— Mai trăieşte? întrebă hangiul.

Grimaud, fără să răspundă, îi desfăcu haina la piept, ca să asculte dacă îi mai bate inima. Hangiul se apropie şi el. Deodată

se traseră amândoi îndărăt, hangiul cu un strigăt se spaimă, Grimaud alb ca varul la faţă.

Un pumnal stătea înfipt până-n prăsele în inima călăului.

— Aleargă după ajutor! spuse Grimaud. Eu rămân aici.

Hangiul ieşi buimăcit. Cât despre nevastă-sa, ea se făcuse nevăzută la strigătul bărbatului ei.

Capitolul XXXIV Iertarea păcatelor

Iată ce se petrecuse.

Precum am văzut, nu de bunăvoie, ci mai mult silit, însoţise călugărul pe rănitul ce-i fusese dat în seamă pentru spovedanie într-un chip atât de ciudat. Poate că ar fi încercat să fugă dacă i-ar fi stat în putinţă; dar ameninţările celor doi nobili, oamenii lăsaţi de ei la han, cărora li se spusese ce au de făcut, fără îndoială, şi, în sfârşit, raţiunea însăşi îl hotărâseră să-şi ascundă reaua voinţă şi să joace până la capăt rolul de duhovnic. Şi odată intrat în odaie, se apropie de căpătâiul rănitului.

Călăul cercetă cu o privire grabnică, proprie celor aflaţi pe patul de moarte, care nu au timp de pierdut, chipul celui ce urma să-i aducă mângâierea. Cu o vădită surprindere spuse:

— Sunteţi tânăr, părinte!

— Cei ce îmbracă haina mea n-au vârsta, răspunse cu răceală călugărul.

— Vai mie! Vorbiţi-mi mai blând, părinte! murmură rănitul. Am nevoie de un prieten în ultimele clipe.

— Suferi mult? întrebă călugărul.

— Da, însă mai mult din pricina celor sufleteşti, decât a celor trupeşti.

— Îţi voi salva sufletul, îl linişti tânărul duhovnic. Eşti într-adevăr călăul din Béthune, cum spuneau aceşti oameni?

— Adică... – urmă cu aprindere rănitul, temându-se fără îndoială că numele de călău să nu-l lipsească de ajutorul cel de pe urmă după care tânjea – adică am fost călău, dar nu mai sunt; s-au împlinit cincisprezece ani de când am părăsit slujba asta. Iau parte şi azi la execuţii, dar eu nu mai lovesc, o,nu!

— Va să zică ţi-e silă de îndeletnicirea dumitale?

Călăul oftă din adâncul inimii.

— Câtă vreme am lovit numai în numele legii şi al dreptăţii, spuse el, îndeletnicirea mea m-a lăsat să dorm liniştit, căci mă simţeam la adăpostul justiţiei şi al legii. În schimb, dintr-o noapte cumplită, când am fost unealta unei răzbunări personale şi când am ridicat cu ură securea asupra unei făpturi a lui Dumnezeu, din noaptea aceea...

Călăul tăcu, clătinând cu deznădejde din cap.

— Vorbeşte, îl îndemnă călugărul, care se aşezase la picioarele rănitului, interesat de povestirea aceasta atât de ciudată.

— Ah! suspină muribundul, cu toată pornirea unei suferinţe înăbuşite vreme îndelungată şi pe care abia acum o mărturisea. Douăzeci de ani în şir am încercat să-mi spulber remuşcările prin fapte bune. M-am lepădat de cruzimea firească a celor care varsă sânge. Oricând s-a ivit prilejul, mi-am pus viaţa în joc pentru a salva pe cei aflaţi în primejdie şi am lăsat pământului multe vieţi omeneşti, în schimbul celor pe care i le-am răpit. Şi asta nu-i tot: averea agonisită am împărţit-o la săraci, am devenit nelipsit de la biserică, iar cei care mă ocoleau s-au deprins să nu mai întoarcă ochii atunci când mă vedeau. Toţi m-au iertat şi unii au ajuns chiar să mă iubească. Cred însă că Dumnezeu nu m-a iertat, fiindcă amintirea acelei execuţii mă urmăreşte mereu şi în fiecare noapte mi se pare că văd în faţa ochilor năluca acelei femei.

— O femeie! Aşadar, ai asasinat o femeie? exclamă călugărul.

— Şi dumneavoastră spuneţi la fel! se tângui călăul. Folosiţi cuvântul ce-mi sună mereu în urechi: asasinat! Prin urmare, am asasinat-o, n-am executat-o! Prin urmare, am ucis, n-am făcut dreptate!

Şi închise ochii, scoţând un geamăt adânc.

Călugărul se temu, fără îndoială, să nu moară mai înainte de a-şi face mărturia până la capăt, căci zise în grabă:

— Spune mai departe, nu ştiu încă şi când îţi vei sfârşi povestea, Dumnezeu şi cu mine vom judeca.

— Oh, părinte! continuă călăul fără să deschidă ochii, ca şi cum s-ar fi temut de o vedenie înfricoşătoare. Mai cu seamă noaptea, când trec vreun râu, groaza asta pe care n-am putut s-o înving mă copleşeşte cu totul: mi se pare că mâna mi se îngreunează, ca şi cum încă ar mai strânge securea: că apa se

înroşeşte de sânge şi că toate vocile firii, foşnetul copacilor, murmurul vântului, clipocitul valurilor se contopesc într-un singur glas, tânguitor, deznădăjduit, groaznic, care îmi strigă: "Să se împlinească dreptatea Domnului"!

— Aiurează! murmură călugărul, clătinând şi el din cap.

Călăul deschise ochii, dădu să se întoarcă spre tânărul duhovnic şi îl apucă de braţ.

— Aiurez? îngăimă el. Aţi spus că aiurez? Oh, nu! Era seara când i-am aruncat leşul în râu, iar vorbele care mă urmăresc în remuşcările mele le-am rostit atunci, în trufia mea: după ce fusesem slujitorul dreptăţii omeneşti, socoteam că am ajuns şi slujitorul dreptăţii lui Dumnezeu.

— Spune, cum s-au petrecut lucrurile? Vorbeşte! îl îmboldi călugărul.

— Era într-o seară. Un om a venit după mine, mi-a arătat o hârtie cu o poruncă şi eu l-am urmat. Alţi patru seniori mă aşteptau. Mi-au spus să-mi pun masca pe faţă. Mă gândeam să mă împotrivesc dacă-mi vor cere să săvârşesc un lucru care mi s-ar fi părut nedrept. Am mers împreună vreo cinci-şase leghe, tăcuţi, întunecaţi, aproape fără să schimbăm o vorbă. Într-un târziu, prin geamul unei colibe mi-au arătat o femeie aşezată la o masă şi mi-au spus: "Ia-o pe cea pe care trebuie s-o execuţi".

— Îngrozitor! murmură călugărul. Şi te-ai supus?

— Părinte, femeia aceea era un monstru: după cum se spunea, îşi otrăvise cel de-al doilea bărbat, încercase să-şi ucidă cumnatul, care se afla şi el printre însoţitorii mei, otrăvise o tânără femeie, rivala ei, şi, înainte să părăsească Anglia, se zice că a pus pe cineva să-l înjunghie pe favoritul regelui.

— Pe Buckingham? strigă călugărul.

— Da, pe Buckingham.

— Aşadar, femeia aceea era englezoaică?

— Nu, era franţuzoaică, numai că se căsătorise în Anglia.

Călugărul păli, îşi şterse fruntea de sudoare şi se duse de trase zăvorul la uşă. Călăul, crezând că pleacă şi-l lasă acolo, căzu gemând pe pernă.

— Nu, nu, iartă-mă, vorbi călugărul, grăbindu-se să se întoarcă lângă el. Spune mai departe: cine erau acei oameni?

— Unul era străin, englez, după câte bănuiesc. Ceilalţi patru erau francezi şi purtau uniforma muşchetarilor.

— Le ştii numele? întrebă călugărul.

— Nu, nu le ştiu. Dar cei patru seniori îi spuneau englezului: milord.

— Şi femeia era frumoasă?

— Tânăra şi frumoasă! Oh, da, mai cu seamă frumoasă. O văd şi acum, în genunchi, la picioarele mele, rugându-se, cu capul dat pe spate. Niciodată n-am înţeles cum de-am putut să retez capul acela atât de frumos şi atât de palid.

Călugărul părea cuprins de o tulburare ciudată. Tremura din toate încheieturile şi se vedea că vrea să întrebe ceva dar nu avea curaj.

Într-un târziu, făcând o sforţare cumplită, zise:

— Cunoşti numele acelei femei?

— Nu, nu-l ştiu. După cum v-am spus, se căsătorise cred de două ori: o dată în Franţa şi a doua oară în Anglia.

— Şi zici că era tânără?

— Avea douăzeci şi cinci de ani.

— Frumoasă?

— De o frumuseţe fără seamăn.

— Blondă?

— Da.

— Cu părul lung, căzându-i pe umeri?

— Întocmai.

— Şi nişte ochi cu o privire minunată?

— Atunci când vroia ea, ah, chiar aşa!

— Un glas ciudat de blând?

— Cum de ştiţi toate astea?

Călăul se ridică în capul oaselor şi îşi pironi privirea înspăimântata asupra călugărului, care se făcu alb la faţă.

— Şi ai ucis-o! spuse el. Ai slujit drept unealtă unor laşi, care nu cutezau să o ucidă ei înşişi! Nu te-ai îndurat de tinereţea ei, de frumuseţea ei, de lipsa ei de apărare! Ai ucis-o pe femeia aceea!

— Din păcate, reluă călăul, aşa cum v-am spus, părinte, acea femeie ascundea sub înfăţişarea-i îngerească un suflet diavolesc şi când am văzut-o şi mi-am amintit de tot răul pe care mi-l făcuse...

— Dumitale? Ce rău a putut să-ţi facă? Vorbeşte.

— L-a sedus şi l-a dus la pierzanie pe fratele meu, care era preot şi pe care l-a hotărât să fugă cu ea din mânăstirea unde se afla.

— Fratele dumitale?

— Da. Fratele meu a fost primul ei amant; ea i-a adus moartea. Oh, părinte, nu mă priviţi aşa! Oh, prin urmare, sunt vinovat? Nu mă veţi dezlega de acest păcat?

Călugărul căută să ia un aer blajin.

— Ba da, ba da, îl încredinţă el. Te voi dezlega, însă numai dacă spui tot.

— Oh, vă spun tot, tot! izbucni călăul.

— Atunci, răspunde. Dacă ea ţi-a ademenit fratele... fiindcă l-a ademenit, nu-i aşa?

— Întocmai.

— Dacă ea a fost cauza morţii lui... fiindcă spui că de pe urma ei i s-a tras moartea?

— Întocmai, repetă călăul.

— Atunci trebuie să ştii numele ei de fată.

— Doamne Dumnezeule! se tângui călăul. Cred că mi-a sosit clipa cea de pe urmă. Dezlegaţi-mă de păcat părinte, dezlegaţi-mă de păcat!

— Spune-i numele, strigă călugărul, şi-ţi voi îndeplini dorinţa!

— Se numea... Doamne, ai milă de mine! murmură călăul.

Şi căzu pe pernă, palid şi tremurând, ca un om gata să-şi dea sfârşitul.

— Numele ei! repetă călugărul, aplecându-se deasupra muribundului, ca şi cum ar fi vrut să îl smulgă, dacă n-ar fi vrut să-l spună. Numele ei!... Vorbeşte, altfel nu te dezleg de păcat.

Omul păru că-şi adună toate puterile. Ochii călugărului scânteiau.

— Anne de Bueil, îngăimă rănitul.

— Anne de Bueil! strigă călugărul, îndreptându-se de spate şi ridicând amândouă mîinilc spre cer. Anne de Bueil! Ai spus, într-adevăr, Anne de Bueil?

— Da, aşa se numea. Şi acum, dezlegaţi-mă de păcat, căci simt că mi se apropie sfârşitul.

— Să te dezleg de păcat, eu?! izbucni preotul, cu un rânjet ce ridică muribundului părul măciucă în cap. Să te iert, eu? Eu nu sunt preot.

— Nu sunteţi preot?! bâigui călăul. Dar atunci, cine sunteţi?

— Am să-ţi spun îndată, nemernicule!

— Doamne Dumnezeule din cer!

— Sunt John Francise de Winter!

— Nu vă cunosc, îngăimă călăul.

— Aşteaptă puţin, o să mă cunoşti numaidecât: sunt John Francise de Winter, repetă el, iar acea femeie...

— Acea femeie?

— Era mama mea!

Călăul scoase un răcnet, acel răcnet înfricoşător care se auzise întâi.

— Oh, iertare, iertare! şopti el. Dacă în numele Domnului, cel puţin în numele dumneavoastră, dacă nu ca preot, cel puţin ca fiu.

— Să te iert?! strigă falsul călugăr. Să te iert, eu?! Dumnezeu, poate; eu, niciodată!

— Îndurare! se rugă călăul, întinzând braţele spre el.

— Nici un dram de îndurare pentru cei care n-au avut îndurare. Mori nedezlegat de păcat, mori dezdănăjduit, mori şi fii blestemat!

Şi scoţând un pumnal de sub sutană i-l înfipse în inimă, spunând:

— Iată iertarea mea!

Atunci se auzise cel de-al doilea strigăt, mai slab şi urmat de un geamăt prelung.

Călăul, care dăduse să se ridice în capul oaselor, se prăbuşi pe spate. Călugărul, fără să-i scoată pumnalul din piept, se repezi la fereastră, o deschise, sări peste răzoarele de flori ale unei grădiniţe, se strecură în grajd, îşi luă catârul, ieşi pe o uşă dosnică şi se depărtă cu repeziciune, oprindu-se la un pâlc de copaci aflat în apropiere. Acolo lepădă sutană, scoase dintr-un cufăr un costum de cavaler, se îmbrăcă în grabă, apoi merse pe jos până la prima staţie de poştă, de unde luă un cal şi îşi continua în goană mare drumul spre Paris.

Capitolul XXXV Grimaud vorbeşte

Grimaud rămase singur lângă călău: hangiul alergase după ajutor, iar nevastă-sa se ruga.

După un timp, rănitul deschise ochii.

— Ajutor! murmură el. Ajutor! Doamne Dumnezeule, oare n-am să găsesc pe lumea asta un prieten care să mă ajute să trăiesc sau să-mi dau sufletul?

Duse cu greutate mâna la piept şi dădu peste mânerul pumnalului.

— Oh! gemu el, ca şi cum şi-ar fi amintit de ceva.

Şi lăsă braţul să-i cadă de-a lungul corpului.

— Curaj! îl îmbărbătă Grimaud. S-a dus cineva după ajutor.

— Cine eşti dumneata? îngăimă rănitul, privindu-l cu ochii holbaţi.

— O veche cunoştinţă, spuse Grimaud.

— Dumneata?

Rănitul se strădui să-şi amintească trăsăturile celui care îi vorbea astfel.

— În ce împrejurare ne-am întâlnit? întrebă el.

— Într-o noapte, sunt douăzeci de ani de atunci. Stăpânul meu a venit la Béthune şi te-a luat la Armentières.

— Acum te recunosc, spuse călăul. Eşti unul dintre cei patru valeţi.

— Chiar aşa.

— De unde vii?

— Treceam pe aici şi m-am oprit la han să-mi odihnesc calul.

Tocmai mi se povestea că aici se află călăul din Bèthune, rănit, când ai scos două strigăte. La primul am dat fuga încoace, la al doilea am spart uşa.

— Şi călugărul? întrebă călăul, pe călugăr l-ai văzut?

— Care călugăr?

— Călugărul care era cu mine în odaie.

— Nu, nici urmă. Se pare că a fugit pe fereastră. El te-a înjunghiat?

— Da, spuse călăul.

Grimaud dădu să plece.

— Ce vrei să faci? întrebă rănitul.

— Trebuie să-l prindem.

— Nu, păzeşte-te!

— De ce?

— S-a răzbunat şi bine a făcut. Nădăjduiesc acum că Dumnezeu mă va ierta, fiindcă mi-am ispăşit păcatul.

— Fii mai lămurit, zise Grimaud.

— Femeia pe care voi şi stăpânii voştri m-aţi pus s-o omor...

— *Milady?*

— Da, *milady,* adevărat, aşa îi spuneaţi...

— Păi ce legătură e între ea şi călugăr?

— Era mama lui.

Grimaud se clătină pe picioare şi se uită la muribund cu o privire stinsă, năucit.

— Mama lui? bâigui el.

— Da, mama lui.

— Asta înseamnă că ştie taina?

— L-am luat drept un călugăr şi i-am destăinuit totul în timpul spovedaniei.

— Nefericitule! strigă Grimaud, pe care îl trecură toate năduşelile numai la gândul urmărilor acestor destăinuiri. Nefericitule! Nădăjduiesc că n-ai pomenit nici un nume.

— N-am pomenit, fiindcă nici nu cunosc vreunul, afară doar de numele de fată al mamei lui, după care a şi recunoscut-o. În schimb, ştie că unchiu-său făcea parte dintre judecători.

Şi căzu pe pernă sleit de puteri. Grimaud îi sări în ajutor şi întinse mâna spre mânerul pumnalului.

— Nu mă atinge, spuse călăul. Dacă tragi pumnalul afară, mor.

Grimaud rămase cu mâna întinsă şi deodată, lovindu-se cu pumnul în frunte, mormăi:

— Dacă omul ăsta află vreodată cine-s ceilalţi, stăpânul meu e pierdut.

— Grăbeşte-te, grăbeşte-te să-l previi dacă mai trăieşte! spuse călăul. Ai grijă să-l previi şi pe prietenul lui. Cu moartea mea, crede-mă, nu se va încheia această groaznică întâmplare.

— Unde se ducea? întrebă Grimaud.

— Spre Paris.

— Cine l-a oprit?

— Doi tineri gentilomi care mergeau la oştire, dintre care unul se numeşte vicontele de Bragelonne, după spusa tovarăşului său de drum.

— Şi tânărul acesta vi l-a adus pe călugăr?

— Da.

Grimaud ridică ochii spre cer.

— Oare aşa a vrut Dumnezeu? murmură el.

— Fără îndoială, întări rănitul.

— Înspăimântător! şopti Grimaud. Şi totuşi femeia şi-a meritat soarta. Nu eşti de aceeaşi părere?

— În clipa morţii, spuse călăul, vezi nelegiuirile altora mult mai mici decât cele pe care le-ai săvârşit tu.

Şi căzu istovit, închizând ochii.

Grimaud şovăia între milă care nu-i îngăduia să-l lase pe omul acesta fără ajutor şi teama care îi poruncea să plece numaidecât ca să-l prevină pe contele de La Fère, când auzi un zgomot pe coridor şi-l văzu pe hangiu întorcându-se în tovărăşia chirurgului, pe care, în sfârşit, izbutise să-l găsească.

Câţiva curioşi îi urmau. Începuse să se afle despre această neobişnuită întâmplare.

Chirurgul se apropie de muribund, care părea că şi-a pierdut cunoştinţa.

— Mai întâi trebuie să-i scoatem pumnalul din piept, spuse el, clătinând din cap cu înţeles.

Grimaud îşi aminti de profeţia rănitului şi întoarse ochii. Chirurgul desfăcu haina rănitului şi îi sfâşie cămaşa, descoperindu-i pieptul. Precum am spus, pumnalul era înfipt până-n plăsele. Chirurgul apucă uşor de mâner şi, pe măsură ce scotea pumnalul din rană, omul deschidea ochii într-o înfricoşătoare neclintire. Când scoase lama afară, o spumă roşietică îi năpădi gura şi un şuvoi de sânge gâlgâi în rană în clipa când respiră. Muribundul îşi aţinti într-un chip ciudat privirea asupra lui Grimaud, scoase un horcăit înăbuşit şi îşi dădu dintr-o dată sufletul.

Grimaud ridică de jos pumnalul plin de sânge, care îi îngrozea pe toţi, ceru hangiului, printr-un semn, să-l urmeze, îi plăti cele cuvenite cu o dărnicie vrednică de stăpânul său şi încălecă.

Mai întâi se gândise să se întoarcă glonţ la Paris, dar chibzui îndată la neliniştea pe care ar pricinui-o lui Raoul absenţa lui îndelungată; apoi îşi aduse aminte că Raoul se afla la numai două leghe depărtare, că într-un sfert de ceas ar putea să-l ajungă din urmă şi că dusul şi întorsul, cu timpul cât ar zăbovi ca să-i dea toate lămuririle, nu i-ar lua mai mult de un ceas: îşi puse calul pe goană şi, după zece minute, trăgea la "Catârul încoronat", singurul han din Mazingarbe.

De la primele vorbe schimbate cu hangiul se încredinţă că l-a găsit pe cel care îl căuta.

Raoul tocmai stătea la masă, împreună cu contele de Guiche şi cu preceptorul acestuia, dar sumbra întâmplare din cursul dimineţii umbrise frunţile tinerilor cu o tristeţe ce care voia bună a domnului d'Arminges, mai filozof decât ei, căci trecuse printr-o mulţime de împrejurări asemănătoare, nu putea să o risipească.

Deodată uşa se deschise şi Grimaud se arătă în prag, prăfuit şi încă plin de sângele nefericitului rănit.

— Grimaud, bunul meu Grimaud! exclamă Raoul. Iată-te, în sfârşit! Iertaţi-mă, domnilor, nu e un slujitor, e un prieten.

Şi, ridicându-se de pe scaun, îi alergă înainte.

— Ce face domnul conte? Îi e dor de mine? L-ai mai văzut de când ne-am despărţit? Spune, căci şi eu am atâtea să-ţi povestesc. În ultimele trei zile am trecut prin multe. Dar ce ai? Cât eşti de palid! Sânge! De ce eşti plin de sânge?

— Într-adevăr, e plin de sânge ,spuse contele, ridicându-se şi el de la masă. Eşti cumva rănit, prietene?

— Nu, domnule, răspunse Grimaud. Sângele pe care-l vedeţi e al altcuiva.

— Al cui? întrebă Raoul.

— Al nefericitului pe care l-aţi lăsat la han şi care a murit în braţele mele.

— În braţele tale?! Omul acela?! Dar ştii cine era?

— Da, zise Grimaud.

— Era fostul călău din Béthune.

— Ştiu.

— Îl cunoşteai?

— Da, îl cunoşteam.

— Şi a murit?

— Da.

Cei doi tineri se priviră.

— Ce vreţi, domnilor, glăsui d'Arminges. Asta-i soarta tuturor şi faptul că ai fost călău nu te scuteşte de ea. Din clipa când i-am văzut rana, am ştiut că nu mai e nici o speranţă să scape. Ştiţi, de altfel, că tot aşa credea şi el, fiindcă cerea un călugăr.

Auzind cuvântul călugăr, Grimaud păli.

— La masă, hai la masă! zise d'Arminges, care, ca toţi oamenii din vremea aceea şi, mai ales, de vârsta lui, nu îngăduia nici o înduioşare între două feluri de bucate.

— Chiar aşa, domnule, aveţi dreptate, încuviinţă Raoul. Haide, Grimaud, la masă. După ce mănânci şi te odihneşti, o să stăm de vorbă.

— Nu, domnule, spuse Grimaud. Nu pot să pierd o clipă, trebuie să mă întorc la Paris.

— Cum, să te întorci la Paris?! Te înşeli, Olivain o să plece şi tu rămâi aici.

— Dimpotrivă, Olivain va rămâne, iar eu voi pleca. Am venit numai ca să vă dau de ştire.

— De ce schimbarea asta?

— Nu pot să vă spun.

— Lămureşte-mă.

— Nu pot să spun nimic.

— Haide, ce glumă e şi asta?

— Domnul viconte ştie că eu nu glumesc niciodată.

— Întocmai, dar ştiu tot atât de bine că domnul conte de La Fère a hotărât să rămâi cu mine, iar Olivain să se întoarcă la Paris. Eu voi da ascultare hotărârii domnului conte.

— Dar nu în această împrejurare, domnule.

— Nu cumva ai de gând să treci peste cuvântul meu?

— Da, domnule, sunt nevoit s-o fac.

— Aşadar, stărui să pleci?

— Da, plec. Rămâneţi cu bine, domnule viconte.

Grimaud salută şi se îndreptă spre uşă. Raoul, furios şi neliniştit în acelaşi timp, alergă după el şi-l apucă de braţ.

— Grimaud! strigă el. Rămâi pe loc, îţi poruncesc!

— Atunci înseamnă că vreţi să las ca domnul conte să fie ucis, spuse Grimaud.

Zicând acestea, salută şi dădu din nou să plece.

— Grimard, prietene, şopti rugător vicontele, n-ai să pleci aşa, n-ai să mă laşi pradă unei asemenea frământări. Vorbeşte! Grimaud, vorbeşte, pentru numele lui Dumnezeu!

Şi Raoul, clătinându-se, se prăbuşi într-un fotoliu.

— Nu pot să vă spun decât un singur lucru, domnule, deoarece taină pe care îmi cereţi s-o dezvălui nu-mi aparţine. Aţi întâlnit în cale un călugăr, nu?

— Întocmai.

Cei doi tineri se priviră cu spaimă.

— Şi l-aţi dus la căpătâiul rănitului?

— Chiar aşa.

— Prin urmare, aţi avut vreme să-l vedeţi la faţă?

— Fireşte.

— Oare l-aţi recunoaşte dacă l-aţi mai întâlni?

— Oh, da, o jur, spuse Raoul.

— Şi eu, de asemenea, întări de Guiche.

— Ei bine, dacă-l veţi mai întâlni vreodată, continuă Grimaud, oriunde ar fi asta, pe drumul mare, pe stradă, în biserică, oriunde veţi da peste el, călcaţi-l în picioare, striviţi-l fără milă şi fără îndurare, cum striviţi o viperă, un şarpe, o năpârcă. Striviţi-l şi să nu-l părăsiţi decât atunci când va fi fără suflare. Viaţa a cinci oameni se află în primejdie atâta timp cât va trăi.

Şi, fără să mai adauge un cuvânt, folosindu-se de uimirea şi de spaima celor ce-l ascultau, Grimaud ieşi ca o vijelie pe uşă.

— Ei bine, conte, rosti Raoul, întorcându-se către de Guiche, n-am avut dreptate spunând despre călugărul nostru că e leit o năpârcă?

Nu trecură nici două minute şi galopul unui cal se auzi pe drum. Raoul se repezi la fereastră.

Era Grimaud care pornise în goană spre Paris. El flutură pălăria spre viconte în chip de salut şi se făcu nevăzut după cotul drumului. Urmându-şi calea, Grimaud se gândi la două lucruri: mai întâi că, gonind astfel, calul nu va putea să-l ducă mai mult de zece leghe.

Apoi că nu avea bani. Dar închipuirea lui Grimaud era atât de bogată, pe cât de zgârcit era el la vorbă. La primul popas vându calul şi, cu banii căpătaţi, luă poştalionul.

Capitolul XXXVI Ajunul bătăliei

Raoul fu smuls din gândurile-i întunecate de către hangiu, care dădu buzna în odaia unde s-a petrecut scena povestită mai sus, strigând:

— Spaniolii, spaniolii!

Acest strigăt era destul de neliniştitor că să te facă să uiţi de orice. Tinerii cerură lămuriri şi aflară că duşmanul înainta într-adevăr dinspre Houdin şi Béthune.

În timp ce domnul d'Arminges poruncea să se înşeueze caii, ţinuţi la odihnă, cei doi tineri se urcară la ferestrele de sus ale hanului, de unde împrejurimile se vedeau ca-n palmă şi zăriră ivindu-se dinspre Marsin şi Lens o oaste numeroasă de infanterie şi cavalerie. De astă dată nu mai era vorba de un pâlc rătăcitor de soldaţi, ci de o întreagă armată.

Tot ce le rămânea de făcut era să urmeze povaţa înţeleaptă a lui d'Arminges şi să bată în retragere.

Tinerii coborâră într-un suflet. Domnul d'Arminges şi încălecase, Olivain ţinea de frâu caii amândurora, în vreme ce valeţii contelui de Guiche păzeau cu grijă pe prizonierul spaniol, care se află între ei, pe un căluţ cumpărat anume. Pentru mai multă siguranţă, prizonierul avea mâinile legate.

Grupul călăreţilor porni iute pe drumul spre Cambrin, unde socoteau că-l vor găsi pe Prinţ, dar acesta se retrăsese din ajun la Bassée, în urma unor zvonuri, cum că duşmanul urmează să treacă râul Lys, la Estaire.

Într-adevăr, înşelat de aceste ştiri, Prinţul îşi retrăsese trupele de la Béthune, concentrându-şi toate forţele intre Vieille-Chapelle şi Venthie şi, după ce fusese el însuşi în recunoaştere pe întreaga linie a frontului, împreună cu mareşalul de Grammont, se înapoiase şi se aşezase la masă, cerând ofiţerilor aşezaţi în jurul său să-i raporteze cele aflate, potrivit cu misiunea încredinţată fiecăruia. Nici unul nu avea însă veşti sigure. Armata duşmanului dispăruse de patruzeci şi opt ore, de parcă ar fi înghiţit-o pământul.

Or, niciodată o armată vrăjmaşă nu se află mai în apropiere şi, drept urmare, nu e mai ameninţătoare, decât atunci când a dispărut cu desăvârşire. Din pricina asta, Prinţul era posomorât şi îngândurat, contrar firii sale, când ofiţerul de serviciu intră şi anunţă pe mareşalul de Grammont că cineva doreşte să-i vorbească.

Ducele de Grammont ceru din ochi îngăduinţa Prinţului şi ieşi.

Prinţul se uită la el şi rămase cu privirile aţintite asupra uşii. Nimeni nu îndrăznea să scoată o vorbă, de teamă să nu-l tulbure.

Deodată răsună un zgomot înăbuşit şi Prinţul se ridică în grabă, arătând cu mâna în direcţia dincotro se auzea. Zgomotul acesta îi era bine cunoscut: bubuia tunul.

Toţi cei de faţă se ridicaseră.

În clipa aceea se deschise uşa.

— Monseniore, spuse mareşalul de Grammont, cu chipul strălucind de bucurie. Îngăduie alteţa-voastră ca fiul meu, contele de Guiche şi tovarăşul lui de drum, vicontele de Bragelonne, să vină aici şi să-i dea ştiri despre inamicul pe care noi îl căutăm şi pe care ei l-au găsit?

— Cum nu! rosti cu vioiciune Prinţul. Mai întrebi! Nu numai că îngădui, dar şi doresc asta. Să intre!

Mareşalul îi împinse înăuntru pe cei doi tineri, care se pomeniră în faţa Prinţului.

— Vorbiţi, domnilor, zise Prinţul, înclinând din cap în chip de salut. Mai întâi, vorbiţi; pe urmă vom avea timp şi pentru etichetă. Acum, lucrul cel mai grabnic pentru noi toţi e să ştim unde se află duşmanul şi ce face.

Contelui de Guiche i se cuvenea să vorbească cel dintâi şi asta nu numai pentru că era cel mai vârstnic dintre cei doi tineri, dar şi pentru că fusese prezentat Prinţului de către tatăl său. De altfel, de Guiche îl cunoştea de mult pe Prinţ, în vreme ce Raoul îl vedea pentru prima oară.

Povesti deci ceea ce văzuseră amândoi la hanul din Mazingarbe.

În acest timp, Roul se uita la tânărul general, vestit de pe acum prin bătăliile de la Rocroy, de la Fribourg şi de la Nortlingen.

Ludovic de Bourbon, prinţ de Condé, care, de la moartea tatălui său, Henric de Bourbon, era numit pe scurt şi după obiceiul timpulu Monsieur le Prince, era un tânăr de numai douăzeci şi şase ori douăzeci şi şapte de ani, cu privirea de vultur, *agl' occhi grifani,* cum spune Dante, cu nasul coroiat, cu părul lung, buclat, de statură mijlocie, dar bine legat, dăruit cu toate însuşirile unui mare conducător de oşti, adică ochi ageri, rapiditate în hotărâri, curaj fără de pereche; ceea ce nu-l împiedica să fie în acelaşi timp un om plin de eleganţă şi de spirit, astfel că, în afară de vâlvă pe care o stârnise prin vederile sale noi în arta de a purta războiul, stârnise aceeaşi vâlva şi la Paris, printre tinerii seniori de la curte, a căror căpetenie firească era şi cărora, spre deosebire de eleganţii curţii de altădată, între care Bassompierre, Bellegarde şi ducele d'Angoulême, socotiţi drept model, li se spunea acum coconaşii.

Chiar de la primele cuvinte ale contelui de Guiche, ţinând seama şi de direcţia dincotro se auzea bubuitul tunurilor, în mintea Prinţului se făcu lumină. Duşmanul trecuse râul Lys la Saint-Venant şi se îndrepta spre Lens, urmărind fără îndoială să cucerească oraşul şi să taie legăturile dintre armata franceză şi Franţa. Tunurile, care se auzeau şi ale căror bubuituri acopereau din când în când tragerea celorlalte, erau tunuri de mare calibru, care răspundeau artileriei spaniole şi lorene.

Dar ce efectiv avea oastea aceea? Era oare un corp menit să facă o simplă diversiune? Era întreaga armată a duşmanului?

Era ultima întrebare a Prinţului, dar lui de Guiche îi fu cu neputinţă să dea un răspuns.

Or, fiind şi ceea mai importantă, Prinţul ar fi dorit cu deosebire să primească un răspuns exact şi lămurit.

Învingându-şi sfiala firească ce-l stăpânea fără voia lui, Raoul se apropie şi înaintă în faţa Prinţului.

— Monseniorul îmi îngăduie să spun câteva cuvinte în această privinţă, care poate l-ar scoate din încurcătură? întrebă el.

Prinţul se întoarse şi păru că-l măsoară din creştet până în tălpi dintr-o privire; apoi, dându-şi seama că are în faţa un tânăr de abia cincisprezece ani, zâmbi.

— Fără îndoială, domnule, vorbeşte, încuviinţă el, îndulcindu-şi glasul tăios şi puternic, ca şi cum s-ar fi adresat de astă dată unei femei.

— Monseniorul, rosti Roul, împurpurându-se, ar putea să ceară lămuriri prizonierului spaniol.

— Aţi făcut un prizonier spaniol? exclamă Prinţul.

— Întocmai, monseniore.

— Da, e adevărat, întări de Guiche. Uitasem de el.

— Nimic mai firesc, doar dumneata l-ai prins, conte, zâmbi Raoul.

Bătrânul mareşal se întoarse către viconte, plin de recunoştinţă pentru această laudă adusă fiului său, în vreme ce Prinţul strigă:

— Tânărul are dreptate, aduceţi aici prizonierul.

În acest timp, Prinţul îl luă deoparte pe de Guiche, interesându-se cum au prins prizonierul şi întrebând cine era tânărul său tovarăş.

— Domnule, spuse Prinţul, venind din nou spre Raoul. Ştiu că ai o scrisoare din partea surorii mele, doamna de Longueville, dar văd că ţi-a plăcut să te recomanzi singur, dându-mi un sfat bun.

— Monseniore, rosti Raoul, înroşindu-se. N-am vrut să tulbur câtuşi de puţin pe alteţa-voastră dintr-o convorbire atât de importantă ca aceea începută adineauri cu domnul conte. Iată scrisoarea.

— Bine, făcu Prinţul. Ai să mi-o dai mai târziu. Iată prizonierul; să ne gândim întâi la lucrurile grabnice.

Într-adevăr, tocmai aduceau prizonierul. Era unul dintre acei *condottieri,* cum mai existau încă în vremea aceea, gata să-şi vândă viaţa celor care voiau să o cumpere şi îmbătrâniţi în viclenie şi prădăciuni. Din clipa când fusese prins nu scosese o vorbă, astfel că nici cei care îl prinseseră nu ştiau de ce neam era.

Prinţul îl privi cu un aer de vădită neîncredere.

— De ce neam eşti? întrebă el.

Prizonierul îndrugă ceva într-un grai străin.

— Aha, pare-se că e spaniol. Dumneata vorbeşti spaniolă, Grammont?

— Foarte puţin, pe cinstea mea, monseniore.

— În schimb, eu nici atât, râse Prinţul. Domnilor, adăugă el, întorcându-se spre cei aflaţi în jur. E cineva printre dumneavoastră care vorbeşte spaniola şi vrea să-mi slujească de tălmaci?

— Eu, monseniore, se oferi Raoul.

— Dumneata vorbeşti spaniola?

— Destul, cred, pentru a îndeplini în această împrejurare poruncile alteţei-voastre.

În tot acest timp, prizonierul rămăsese nepăsător, ca şi cum habar nu avea de nimic.

— Monseniorul te-a întrebat de ce neam eşti? începu tânărul în cel mai curat grai castilian.

— *Ich bin ein Deutscher,* răspunse prizonierul.

— Ce tot îndrugă acolo şi ce păsărească mai e şi asta? interveni Prinţul.

— Spune că e german, monseniore, continuă Raoul. Totuşi mă îndoiesc, căci vorbeşte stricat.

— Aşadar, vorbeşti şi germana? întrebă Prinţul.

— Da, monseniore, răspunse Roul.
— Îndeajuns ca să-l poţi întreba în nemţeşte?
— Da, monseniore.
— Atunci, întreabă-l.
Roul începu să cerceteze prizonierul, însă faptele îi dădură dreptate. Prinsul nu înţelegea, sau se făcea că nu înţelege ce spune, iar Roul, la rându-i, înţelegea anevoie răspunsurile acestuia, presărate cu vorbe în flamanda şi alsaciană. Totuşi, în ciuda sforţărilor prizonierului care voia să o scalde şi să scape de un interogatoriu ca lumea, Roul îşi dădu seama de adevăratul lui accent.
— *Non siete spagniolo,* spuse el, *non siete tedesco, siete italiano.*
Prizonierul tresări şi îşi muşcă buzele.
— Acum înţeleg de minune şi eu, interveni Prinţul. De vreme ce-i italian, doresc să continui eu însumi interogatoriul. Mulţumesc viconte, continuă el râzând. Din această clipă te numesc tălmaciul meu.
Numai că prizonierul nu voia să spună nici în italieneşte mai mult decât în celelalte graiuri; tot ce voia era să scape de întrebări. Habar nu avea de nimic: nu ştia nici efectivul trupelor duşmane, nici numele comandanţilor, nici planurile de ofensivă.
— Bine, rosti Prinţul, dumirindu-se asupra unei atare neştiinţe. Omul acesta a fost prins jefuind şi omorând. Ar fi putut să-şi răscumpere viaţa vorbind, dar cum nu vrea să vorbească, luaţi-l de aici şi executaţi-l.
Prizonierul păli, cei doi ostaşi care îl escortau îl apucară de câte un braţ şi-l împinseră spre uşa, în timp ce Prinţul, întorcându-se către, mareşalul de Grammont, părea că a şi uitat de ordinul dat.
În pragul uşii, prizonierul se opri deodată, dar ostaşii, care nu ştiau decât de ordinul primit, îl îmbrânciră înainte.
— O clipă! strigă el în franţuzeşte. Sunt gata să vorbesc, monseniore.
— Aşa! făcu Prinţul, râzând. Eram sigur că vom ajunge aici. Am un secret minunat pentru dezlegat limbile. Tinerilor, luaţi aminte pentru vremea când veţi ajunge şi voi să comandaţi.
— Cu o condiţie, continuă prizonierul. Alteţa-voastră să jure că-mi va lăsa viaţa.
— Pe cuvântul meu de gentilom, îl asigură Prinţul.

— Atunci, întrebaţi-mă, monseniore.
— Pe unde a trecut armata râul Lys?
— Între Saint-Venant şi Aire.
— Cine o comandă?
— Contele de Fuonsaldagna, generalul Beck şi însuşi arhiducele.
— Câţi oameni are?
— Optsprezece mii de oameni şi treizeci şi şase de tunuri.
— Şi încotro se îndreaptă?
— Spre Lens.
— Vedeţi, domnilor, spuse Prinţul, întorcându-se cu un aer triumfător către mareşalul de Grammont şi ceilalţi ofiţeri.
— Da, monseniore, recunoscu mareşalul. Aţi prevăzut tot ceea ce un geniu putea să prevadă.
— Chemaţi înapoi pe Le Plessis, Bellièvre, Villequier şi d'Erlac, porunci Prinţul. Adunaţi toate trupele aflate dincolo de Lys. Să fie gata de marş în noaptea asta: după toate probabilităţile, mâine vom ataca duşmanul.
— Monseniore, glăsui mareşalul de Grammont. Gândiţi-vă totuşi că, strângând laolaltă toate oastea, abia avem treisprezece mii de oameni.
— Domnule mareşal, spuse Prinţul cu acea privire minunată pe care nu o avea decât el. Cu oşti mici se câştiga bătălii mari.
Apoi, întorcându-se spre prizonier, adăugă:
— Luaţi-l de aici pe acest om şi păziţi-l cu grijă. Viaţa lui atârnă de informaţiile pe care mi le-a dat: dacă sunt adevărate, va fi liber ; dacă sunt false, să fie împuşcat.
Prizonierul fu dus de acolo.
— Conte de Guiche, continuă Prinţul, a trecut mult timp de când nu ţi-ai văzut tatăl, rămâi lângă el. Domnule, se adresă el lui Raoul, dacă nu eşti prea obosit, urmează-mă.
— Până la capătul lumii, monseniore! exclamă Roul, plin de o însufleţire, pe care nu o mai simţise niciodată, faţă de acel tânăr general, care îi părea întru totul vrednic de faimă sa.
Prinţul surâse: îi dispreţuia pe linguşitori, dar îi preţuia mult pe entuziaşti.
— Haidem! spuse el. Dumneata eşti bun sfătuitor, m-am convins. Mâine te vom vedea în luptă.
— Eu, monseniore, ce am de făcut? întrebă mareşalul.

— Rămâi aici să primeşti trupele. Voi veni eu însumi să le iau când vor trebui să pornească, sau vă voi vesti printr-un curier. Douăzeci de călăreţi de frunte mi-ajung pentru garda mea personală.

— Sunt prea puţini, fu de părere mareşalul.

— Ba sunt destui, spuse Prinţul. Ai un cal bun, domnule de Bragelonne?

— Calul meu a fost omorât azi-dimineaţă, monseniore şi deocamdată îl am pe-al valetului meu.

— Cere şi alege chiar dumneata un cal din grajdurile mele. Ia-l pe cel care ţi se pare mai bun, nu te sfii. Se poate să ai nevoie de el chiar astă-seară; mâine, nu mai vorbesc.

Raoul nu aşteptă să i se spună de două ori; ştia bine că faţă de un comandant, mai ales când acesta era prinţ, suprema politeţe e să te supui fără întârziere şi fără să stai prea mult pe gânduri. Se duse îndată la grajduri, alese un cal andaluz, sarg, îi puse el însuşi şaua şi frâul – căci Athos îl sfătuise ca la primejdie să nu lase pe seama altora aceste griji importante – şi se întoarse lângă Prinţ, în clipa când acesta tocmai încăleca.

— Acum, domnule, vrei să-mi dai scrisoarea?

Raoul îi întinse scrisoarea.

— Rămâi în preajma mea, domnule.

Prinţul dădu pinteni calului, prinse frâul de oblânc, aşa cum făcea de obicei atunci când voia să aibă mâinile libere, desfăcu scrisoarea doamnei de Longueville şi se depărtă în galop pe drumul care ducea spre Lens, însoţit de Raoul şi urmat de mica sa escortă. În acest timp, curierii care trebuiau să recheme trupele plecau în goană în diferite direcţii.

Prinţul citea fără să fie stingherit de fuga calului.

— Domnule, vorbi el după câteva clipe. Mi se spun cele mai bune lucruri despre dumneata. Aş vrea să ştii un singur lucru, anume că în puţinul timp de când te cunosc, mi-ai dat temei să gândesc lucruri şi mai bune despre dumneata.

Raoul se înclină.

Pe măsură ce grupul călăreţilor se apropia de Lens, tunurile se auzeau din ce în ce mai aproape. Ochii Prinţului căutau aţintiţi în direcţia lor, întocmai ca ochii unei păsări de pradă. Ai fi zis că aveau puterea să străpungă perdeaua de pomi ce se întindea undeva, înainte, mărginind câmpul vederii.

În răstimpuri, nările i se dilatau, grăbite parcă să soarbă mirosul de pulbere. Prinţul sufla aprig ca şi calul său.

În cele din urmă, tunurile se auziră atât de aproape, încât era vădit că se găseau la cel mult o leghe de câmpul de bătălie. Şi într-adevăr, după o cotitură a drumului, zăriră sătucul Aunay.

Ţăranii erau în mare frământare. Zvonurile despre cruzimile spaniolilor se răspândiseră peste tot şi umpleau lumea de spaimă; femeile fugiseră de mult pe drumul spre Vitry; în sat mai rămăseseră doar vreo câţiva oameni.

Văzându-l pe Prinţ, se grăbiră să-i iasă înainte. Cineva îl recunoscu.

— Oh, monseniore! vorbi acesta. Aţi venit să-i alungaţi pe spanioli şi pe tâlhari din Lorena?

— Da, adeveri Prinţul. Numai să-mi slujeşti de călăuză.

— Bucuros, monseniore. Unde vrea alteţa-voastră să o duc?

— Într-un loc mai ridicat, să pot vedea oraşul Lens şi împrejurimile.

— Ştiu un loc nimerit.

— Pot să mă încred în tine, eşti un bun francez?

— Sunt veteran de la Rocroy, monseniore!

— Ţine, spuse Prinţul, întinzându-i o pungă cu bani. Asta pentru Rocroy. Ia zi, ai vreun cal, sau mergi pe jos?

— Merg pe jos, monseniore, doar am luptat în infanterie. Afară de asta, vom urma nişte drumuri unde alteţa-voastră va trebui să descalece.

— Haidem, rosti Prinţul. Să nu pierdem vremea.

Ţăranul o luă la fugă înaintea calului şi, la vreo sută de paşi de sat, apucă pe un drumeag pierdut în căuşul unei frumoase vâlcele. Vreo jumătate de leghe merseră pe sub o boltă de pomi; tunurile bubuiau atât de aproape, încât de fiece dată te aşteptai să auzi şuieratul ghiulelei. În cele din urmă găsiră o potecă lăturalnică, suitoare pe costişa dealului. Ţăranul înaintă pe potecă, spunând Prinţului să-l urmeze. Prinţul descăleca şi porunci unuia dintre aghiotanţi şi lui Raoul să-l însoţească, iar celorlalţi să-i aştepte ordinele şi să fie cu ochii în patru. Apoi se avânta pe potecă.

După zece minute, ajunseră la ruinele unui vechi castel, care încununau creasta unei coline, de unde împrejurimile se vedeau ca în palmă. La mai puţin de un sfert de leghe văzură

Lens-ul atacat din toate părţile şi, în faţa oraşului, întreaga armată inamică.

Prinţul îmbrăţişă dintr-o privire întinderea ce i se desfăşura înaintea ochilor, de la Lens până la Vimy. Într-o clipită, întregul plan al bătăliei care a doua zi urma să salveze Franţa pentru a doua oară de cotropitori i se înfiripă în minte. Luă un creion, rupse o foaie dintr-un carnet şi scrise:

"Scumpe mareşale,

Într-un ceas, Lens-ul va fi în mâinile duşmanului. Vino şi dumneata aici; adu toată armata. Eu voi fi la Vendin pentru a stabili poziţiile. Mâine vom cuceri Lens-ul şi-l vom zdrobi pe duşman. "

Apoi întorcându-se spre Raoul, spuse:

— Porneşte în goana calului şi înmânează această scrisoare domnului de Grammont.

Raoul se înclină, luă scrisoarea, coborî pe potecă într-un suflet, se aruncă pe cal şi de depărtă ca vântul.

După un sfert de ceas, era lângă mareşal.

O parte din trupe se şi adunaseră, restul era aşteptat să sosească dintr-o clipă în alta.

Mareşalul de Grammont luă comanda infanteriei şi cavaleriei de care dispunea şi se îndreptă spre Vendin, lăsând pe ducele de Châtillon să aştepte şi să pornească cu restul oştirii.

Întreaga artilerie, gata de plecare, se puse şi ea în mişcare în aceeaşi clipă.

Se făcuse şapte seara când mareşalul ajunse la întâlnire. Prinţul aştepta acolo. Aşa cum prevăzuse, Lens-ul căzuse în mâinile duşmanului aproape numaidecât după plecarea lui Raoul. De altfel, amuţirea tunurilor vestise evenimentul.

Aşteptară venirea nopţii. Pe măsură ce se întuneca, trupele cerule de Prinţ soseau rând pe rând. Se poruncise ca toboşarii şi gorniştii să tacă.

Pe la orele nouă era noapte în lege. Doar o ultimă geană a asfinţitului mai zăbovea în câmpie. Oştirea, cu Prinţul în frunte, se puse în mişcare în tăcere. După ce trecură de Aunay, zăriră Lens-ul; două sau trei case erau în flăcări şi un vuiet surd,

mărturie despre agonia oraşului luat cu asalt, ajungea până la soldaţi.

Prinţul arată fiecăruia poziţiile: mareşalul de Grammont trebuia să ţină aripa stângă, sprijinindu-se pe Méricourt; ducele de Châtillon era în centru; în sfârşit, Prinţul care ţinea aripa dreaptă, se afla în faţa satului Aunay. Ordinea de bătaie de a doua zi rămânea cea stabilită pentru poziţiile din ajun. În zori, fiecare avea să se găsească în punctul de unde urma să atace.

Mişcările de trupe se executară în cea mai adâncă linişte şi cu cea mai mare precizie. La orele zece fiecare se afla pe poziţie, la zece şi jumătate Prinţul inspectă posturile şi dădu ordinele pentru a doua zi.

Mai presus de orice, trei lucruri li se cereau comandanţilor şi ei trebuiau să vegheze ca ostaşii să le respecte întocmai. În primul rând, trebuia ca diferitele corpuri să mărşăluiască în ordine, astfel încât cavaleria şi infanteria să se afle pe aceeaşi linie şi fiecare să păstreze între ele intervalele cuvenite.

În al doilea rând, nu trebuiau să atace în goană, ci la pas.

În al treilea rând, trebuiau să lase inamicul să deschidă focul.

Prinţul trimise pe contele de Guiche alături de tatăl său, oprindu-l lângă sine pe Bragelonne.

Cei doi tineri cerură însă încuviinţarea să rămână noaptea împreună şi li se făcu pe plac.

Li se ridică un cort lângă acela al mareşalului. Deşi ziua fusese obositoare, nici unul, nici celălalt nu aveau somn. De altfel, ajunul unei bătălii e un lucru grav şi deosebit chiar şi pentru cei încercaţi în războaie; deci, cu atât mai mult pentru doi tineri care aveau să primească botezul focului şi să vadă cumplitu-i spectacol.

Ajunul unei bătălii te poartă cu gândul la o mie de lucruri uitate, care îţi vin deodată în minte. Ajunul unei bătălii face din cei nepăsători buni prieteni, iar din prieteni fraţi.

Se înţelege că, dacă ai în minte simţăminte mai calde, aceste simţăminte, ating în chip firesc cel mai înalt grad de înflăcărare.

Trebuie să credem că fiecare din cei doi tineri tăinuiau ceva în sufletul lor, căci, după un răstimp, fiecare se aşeză la câte un capăt al cortului şi se apucă să scrie pe genunchi.

Scrisorile fură lungi, cele patru pagini se acoperiră una după alta cu slove – tot rânduri mărunte şi dese. Din timp în timp amândoi se priveau surâzând. Se înţelegeau fără să scoată o vorbă. Aceşti doi tineri chipeşi şi plăcuţi erau făcuţi să se înţeleagă fără să vorbească.

După ce isprăviră cu scrisorile, fiecare o închise pe a lui în câte două plicuri, astfel că nimeni nu putea să afle numele persoanei căreia îi era adresată, decât rupând primul plic; pe urmă se apropiară unul de celălalt şi schimbară scrisorile zâmbind.

— Dacă mi se întâmpla cumva o nenorocire, spuse Bragelonne.

— Dacă voi cădea ucis, zise de Guiche.

— Fii liniştit! se îmbărbătară amândoi pe rând.

Apoi se îmbrăţişară ca doi fraţi, se înfăşurară fiecare în mantia lui şi se cufundară într-un somn tineresc şi plin de gingăşie, aşa cum dorm păsările, florile şi copiii.

Capitolul XXXVII Un ospăţ ca odinioară

Cea de a doua întâlnire dintre vechii muşchetari nu fusese pompoasă şi ameninţătoare ca prima. Athos, cu înţelepciunea-i dintotdeauna, socotise că un ospăţ ar fi mijlocul cel mai grabnic şi mai nimerit pentru a se aduna laolaltă; şi cum prietenii săi, temându-se de distincţia şi sobrietatea lui, nici nu îndrăzneau să pomenească despre acele straşnice ospeţe de de la "Nelegiuitul", propuse el cel dintii să se strângă în jurul unei mese îmbelşugate şi fiecare să se lase în voia firii şi a obiceiurilor sale, căci asta întreţinuse pe vremuri bună înţelegere dintre ei, de le mersese faima că sunt nedespărţiţi.

Propunerea fu primită cu bucurie de toţi şi, mai ales de d'Artagnan, care era dornic să regăsească dulceaţa şi voioşia întâlnirilor din tinereţe; spiritu-i vesel şi fin avusese parte multă vreme doar de satisfacţii neîndestulătoare – o zeamă chioară, după cum spunea el însuşi. Porthos, pe cale să ajungă baron, era încântat că are prilejul să studieze la Athos şi la Aramis vorbirea şi purtarea oamenilor de lume. Aramis voia să afle de la d'Artagnan şi Porthos noutăţi de la Palatul regal şi totodată să-şi

păstreze pentru orice împrejurare nişte prieteni atât de devotaţi, care odinioară îl sprjineau la nevoie cu spada lor de neînvins.

Cât despre Athos, el era singurul care nu aştepta nimic de la ceilalţi, fiind îmboldit doar de simţământul măreţ al adevăratei prietenii.

Se înţeleseseră deci să-şi dea fiecare adresă exactă, iar atunci când unul dintre ei ar avea nevoie de ceilalţi, să se întâlnească la un faimos birtaş de pe strada Monnaie, cu firma "La Schitul". Prima întâlnire fu stabilită pentru miercurea următoare, la ceasurile opt seara.

Într-adevăr, în ziua hotărâta cei patru prieteni sosiră fără întîrzire, fiecare dintr-altă parte. Porthos fusese să încerce un cal nou, d'Artagnan tocmai schimbase gardă la Luvru, Aramis făcuse o vizită uneia dintre credincioasele sale din cartier, iar Athos, care locuia în strada Guénégaud, se afla la doi paşi de locul întâlnirii. Şi rămaseră miraţi să se vadă tuspatru în uşa "Schitului", Athos venind dinspre Pont-Neuf, Porthos – din stradă Roule, d'Artagnan – din stradă Fossés-Saint-Germanin-l'Auxerrois, Aramis – din stradă Béthisy.

Primele cuvinte schimbate între cei patru prieteni, tocmai din dorinţa fiecăruia de a-şi arăta iubirea faţă de ceilalţi, sunară puţin cam silit şi ospăţul însuşi începu într-o atmosferă de răceală. Se vedea bine că d'Artagnan făcea eforturi să râdă, Athos să bea, Aramis să spună ceva, iar Porthos să tacă. Dându-şi seama de încurcătura tuturor şi vrând să o risipească, Athos porunci să se aducă patru sticle cu vin de Champagne.

La această poruncă rostită de Athos cu liniştea-i obişnuită, chipul gasconului se însenină şi fruntea lui Porthos se lumină.

Aramis rămase mirat. Ştia că Athos, pe lângă că nu mai pune băutură în gură, are chiar un fel de silă faţă de vin.

Mirarea lui spori şi mai mult când îl văzu pe Athos umplându-şi ochi paharul şi golindu-l cu setea de odinioară. D'Artagnan îşi umplu şi el paharul, dându-l pe gât numaidecât; Porthos şi Aramis ciocniră. Cât ai clipi, în cele patru sticle nu mai rămăsese un strop de vin. Ai fi zis că tuspatru tovarăşii de masă se grăbeau să-şi uite gândurile ascunse.

Minunatul leac risipi pe dată până şi cel mai mic nor ce-ar fi putut să le stăruie în suflet. Cei patru prieteni începură să vorbească mai tare, luându-şi unul altuia vorbă din gură şi purtându-se aşa cum le era felul. Curând – lucru nemaipomenit –

Aramis îşi deschise doi eghileţi de la tunică, ceea ce îl îndemnă pe Porthos să şi-i desfacă pe toţi.

Bătăliile, călătoriile îndelungate, loviturile primite şi date îi ajutară să lege vorba. Apoi vorbiră despre luptele surde purtate împotriva aceluia căruia i se spunea acum marele cardinal.

— Pe cinstea mea, zise Aramis, râzând, destule laude pentru morţi, să-i luăm niţel la scărmănat pe cei vii. Aşi avea poftă să spun o vorbuliţă despre Mazarin. E îngăduit?

— Oricând! încuviinţă d'Artagnan, pufnind în râs. Oricând! Spune ce ai de spus şi eu te aplaud dacă are haz.

— Un mare prinţ, începu Aramis, a cărui prietenie Mazarin o căuta cu tot dinadinsul, fu rugat de acesta să-i trimită lista condiţiilor în care i-ar face cinstea să lege prietenie cu el. Prinţul, scârbit întrucâtva să aibă de-a face cu un asemenea bădăran, alcătui cam în silă o listă şi i-o trimise. Lista cuprindea trei condiţii care nu-i plăceau defel lui Mazarin. Atunci oferi prinţului zece mii de scuzi ca să renunţe la ele.

— Oho! exclamară cei trei prieteni într-un glas. Nu era mult şi n-avea de ce să se teamă că va fi luat în serios. Şi prinţul ce-a făcut?

— Prinţul i-a trimis numaidecât cincizeci de mii de livre, rugându-l să nu-i mai scrie niciodată, oferindu-i încă douăzeci de mii pe deasupra, dacă se obligă să nu-i mai vorbească niciodată.

— Şi Mazarin?

— S-a supărat? întrebă Athos.

— A poruncit să fie ciomăgit trimisul prinţului? întrebă Porthos.

— A luat banii? întrebă d'Artagnan.

— Ai ghicit, d'Artagnan, zise Aramis.

Izbucniră cu toţii într-un râs atât de zgomotos, încât birtaşul se înfăţişă şi întrebă dacă domnii nu mai doresc ceva. Crezuse că s-a stârnit vreo încăierare. Într-un târziu, veselia se potoli.

— Domnul de Beaufort poate să fie înţepat? întrebă d'Artagnan. Am o poftă grozavă să-l înţep.

— Haide, dă-i drumul! îl îndemnă Aramis, care cunoştea bine spiritul gascon atât de fân şi de cutezător al prietenului său şi-l ştia că nu-i omul să dea înapoi în nici o împrejurare.

— Ţu ce zici, Athos?

— Îţi jur pe cinstea mea de gentilom că vom râde din toată inima dacă gluma-i bună.

— Atunci încep, îi vesti d'Artagnan. Vorbind într-o zi cu unul din prietenii Prinţului, domnul de Beaufort îi spuse că la una din primele sale certuri cu Mazarin şi cu parlamentul, a avut într-o bună zi un diferend cu domnul de Chavigny şi că, văzându-l ataşat de noul cardinal, pe el care ţinea la răposatul cardinal din atâtea motive, l-a *bătut* în lege. Acest prieten, ştiindu-l pe domnul de Beaufort iute la mânie, nu s-a mirat prea mult şi i-a povestit totul degrabă şi Prinţului. Povestea s-a întins şi iată că toţi au început să-i întoarcă spatele lui Chavigny. Acesta căută explicaţia tăcerii pe care o simţea în jur, dar nimeni nu îndrăznea să-i mărturisească adevărul. În cele din urmă, cineva a avut curajul să-i spună că toată lumea se miră că s-a lăsat *bătut* de către domnul de Beaufort, oricât de prinţ ar fi fost el. "Şi cine a spus că domnul de Beaufort m-a bătut?" a întrebat Chavigny. "Chiar el", i-a răspuns acel prieten. S-a cercetat de la cine a pornit vorba şi s-a găsit persoana căreia domnul de Beaufort îi spusese întâi povestea, iar omul rugat cu stăruinţă să spună adevărul, a repetat şi a întărit fiecare cuvânt.

Deznădăjduit de o asemenea calomnie din care nu pricepea nimic, Chavigny a declarat prietenilor că mai degrabă moare decât să îndure o astfel de ocară. Drept urmare, a trimis doi martori prinţului, să-l întrebe dacă, într-adevăr, a spus că l-a bătut pe domnul de Chavigny. "Am spus-o şi o repet şi acum, a răspuns domnul de Beaufort, fiindcă acesta-i adevărul." "Monseniore, a intervenit atunci unul dintre martorii lui Chavigny. Îngăduiţi-mi să-i spun alteţei-voastre că a lovi un gentilom degradează deopotrivă şi pe cel care primeşte loviturile şi pe cel care le dă. Regele Ludovic al XIII-lea nu voia să aibă gentilomi ca valeţi, tocmai pentru a putea să-şi bată valeţii". "Bine, s-a mirat domnul de Beaufort, dar cine a primit loviturile şi cine vorbeşte de bătaie?" "Chiar dumneavoastră, monsenioare, care spuneţi că l-aţi bătut." "Pe cine?" "Pe domnul de Chavigny." "Eu? "Nu l-aţi bătut dumneavoastră pe domnul de Chavigny, ori cel puţin nu spuneţi asta, monsenioare?" "Ba da". "Ei bine, el zice că nu-i adevărat." "Ah, să vedeţi, l-am bătut atât de tare, încât vă repet propriile mele cuvinte", a spus domnul de Beaufort cu măreţia pe care i-o cunoaşteţi: "Dragul meu Chavigny, eşti de condamnat pentru ajutorul pe care îl dai unui ticălos ca Mazarin". "Ei, monsenioare! a exclamat martorul. Acum înţeleg, aţi vrut să spuneţi că l-aţi combătut." *"Bătut,*

combătut, ce importanţă are?! se miră domnul de Beaufort. Nu-i acelaşi lucru? Ăştia care fac cuvinte sunt tare pedanţi, zău aşa!"

Râseră toţi cu poftă de această boacănă filologică a domnului de Beaufort, ale cărui boroboaţe ajunseseră de pomină şi conveniră ca, spiritul de grup fiind înlăturat pentru totdeauna de la aceste întâlniri prieteneşti, d'Artagnan şi Porthos vor putea să clevetească în voie pe seama prinţilor, cu condiţia ca Athos şi Aramis să-l poată *bate* pe Mazarin.

— Pe cinstea mea, aveţi dreptate să nu-l îndrăgiţi pe Mazarin, le spuse d'Artagnan celor doi prieteni ai săi. Doar şi el vă are ca sarea-n ochi, vă jur.

— Ei, aşi! adevărat? făcu Athos. Dacă aş şti că măscăriciul ăsta-mi cunoaşte numele, m-aşi boteza din nou, de teamă să nu se creadă că-l cunosc şi eu pe el.

— Nu vă cunoaşte după nume, ci după faptele voastre. Ştie că există doi gentilomi care au contribuit în mod deosebit la evadarea domnului de Beaufort şi-i caută de zor; credeţi-mă.

— Şi pe cine a pus să-i caute?

— Pe mine.

— Cum, pe tine?

— Da, m-a chemat azi-dimineaţă ca să mă întrebe dacă am mai aflat ceva.

— Asupra acestor doi gentilomi?

— Întocmai.

— Şi ce i-ai răspuns?

— Că n-am aflat nimic, dar că astă-seară voi lua masa împreună cu două persoane care ar putea să-mi dea o mână de ajutor în această privinţă.

— I-ai spus asta?! exclamă Porthos cu râsul lui puternic, care îi încreţea faţa-i largă. Bravo! Nu ţi-e teamă, Athos?

— Nu, zise Athos. Nu de urmărirea lui Mazarin mă tem.

— Atunci spune-mi măcar de ce te temi? stărui Aramis.

— De nimic, cel puţin în prezent, e adevărat.

— Dar în trecut? întrebă Porthos.

— Ei, în trecut, altă poveste! oftă Athos. În trecut şi în viitor...

— Te temi pentru tânărul Raoul? continuă Aramis.

— Lasă, îl linişti d'Artagnan. Nu cazi niciodată răpus în cea dintâi luptă.

— Nici în cea de-a doua, spuse Aramis.

— Nici în cea de-a treia, spuse Porthos. De altfel şi atunci când cazi răpus se întâmpla să mai şi învii, dovadă noi care suntem aici.

— Nu, vorbi Athos, nu Raoul mă nelinişteşte, căci el se va purta, sper, ca un gentilom şi dacă va cădea răpus, va cădea ca un viteaz. Iar dacă se va abate asupra lui această nenorocire, atunci...

Athos îşi trecu trecu mâna peste fruntea-i palidă.

— Atunci? întrebă Aramis.

— Atunci voi privi această nenorocire că pe o ispăşire.

— Ah! făcu d'Artagnan. Ştiu ce vrei să spui.

— Şi eu la fel, mărturisi Aramis. Dar nu trebuie să te gândeşti la asta: trecutul e trecut.

— Nu înţeleg nimic, vorbi Porthos.

— Povestea de la Armentières, şopti d'Artagnan.

— Povestea de la Armentières? întrebă acesta.

— *Milady...*

— A, da, îşi aminti Porthos. Uitasem.

Athos îl privi cu ochii săi pătrunzători:

— Ai uitat, Porthos?

— Da, pe cinstea mea, mărturisi Porthos. E-atâta timp de atunci!

— Şi nu te mai mustră conştiinţa?

— Pe cinstea mea, nu! zise Porthos.

— Dar pe tine, Aramis?

— Mă gândesc uneori la asta ca la un caz de conştiinţă ce poate fi cel mai viu subiect de discuţie, spuse Aramis.

— Dar pe tine, d'Artagnan?

— Eu, unul, mărturisesc că atunci când mă poartă gândul spre acele zile cumplite, nu-mi răsare în minte decât trupul neînsufleţit al sărmanei doamne Bonacieux. Da, da, murmură el, am încercat de multe ori păreri de rău pentru victimă, dar nici o remuşcare pentru ucigaş.

Athos clătină cu îndoială din cap.

— Gândiţi-vă, reluă Aramis. Dacă admiteţi justiţia divină şi rolul ei în toate câte se petrec pe lume, femeia asta a fost pedepsită prin voinţa lui Dumnezeu. Noi am fost doar uneltele voinţei sale, atâta tot.

— Dar liberul-arbitru, Aramis?

— Ce să facă judecătorul? El are putinţa de a hotărî într-un fel sau altul şi osândeşte fără teamă. Ce face călăul? E stăpân pe braţul său şi loveşte fără remuşcare.

— Călăul... murmură Athos.

Şi fu copleşit de amintiri.

— Ştiu, e îngrozitor, spuse d'Artagnan. Dar dacă ne gândim că am ucis englezi, rochellezi, spanioli, ba chiar şi francezi, care n-au avut altă vină decât că au tras asupra noastră şi nu ne-au nimerit, care n-au săvârşit altă greşeală decât că au încrucişat spada cu noi şi n-au ştiut să pareze destul de iute loviturile, eu, unul, pe cuvânt de cinste, nu mă învinuiesc de moartea acestei femei.

— Eu, vorbi Porthos, acum când mi-ai adus aminte, Athos, revăd scenă ca şi cum abia s-ar fi petrecut: *milady* era acolo unde eşti tu (Athos păli). Eu stăteam pe locul unde stă d'Artagnan. Aveam lângă mine o spadă care tăia ca briciul... Ţi-aminteşti de ea, nu, Aramis, doar tu o porecliseşi Balizarde? Ei bine, vă jur la toţi trei că, dacă n-ar fi fost acolo călăul din Béthune... Oare din Béthune era?... Da, pe cinstea mea, din Béthune... aş fi retezat capul acelei scelerate fără să şovăi, ba chiar şi şovăind. Era o viperă.

— Şi-apoi, zise Aramis, cu aerul de nepăsare filozofică pe care şi-l luase de când devenise slujitor al bisericii, nepăsare ce vădea mai mult ateism decât credinţă în Dumnezeu, şi-apoi la ce bun să ne mai gândim la toate astea?! Ce-am făcut e bun făcut. Vom mărturisi această faptă în clipa cea de pe urmă şi Dumnezeu va şti mult mai bine decât noi dacă e o crimă, o greşeală sau o faptă vrednică de laudă. Să mă căiesc, îmi spuneţi? Nu, pe legea mea. Jur pe cinstea mea şi pe cruce că nu-mi pare rău decât că era femeie.

— Lucrul cel mai liniştitor, spuse d'Artagnan, e că din toată istoria asta n-a mai rămas nici o urmă.

— Avea un fiu, zise Athos.

— A, da, ai dreptate, încuviinţă d'Artagnan. Mi-ai vorbit despre asta. Dar cine ştie pe unde o mai fi? De moare şarpele, mor şi puii, nu? Îţi închipui cumva că de Winter, unchiul lui, ar fi crescut acest pui de şarpe? De Winter l-ar fi osândit pe fiu, cum a osândit-o şi pe mama.

— Atunci, vai de prietenul nostru de Winter! rosti Athos. Căci copilul nu i-a greşit cu nimic.

— Copilul a murit, ori să mă ia dracu! se aprinse Porthos. E-atîta ceaţă în ţara asta îngrozitoare, după câte spune d'Artagnan, cel puţin...

În clipa când această concluzie a lui Porthos ar fi înseninat, poate, frunţile mai mult ori mai puţin întunecate ale celor patru prieteni, se auzi un zgomot de paşi pe scară şi cineva ciocăni la uşă.

— Intră, zise Athos.

— Domnilor, începu birtaşul. E aici cineva tare grăbit, care cere să vorbească, cu unul dintre dumneavoastră.

— Cu cine? întrebară tuspatru prieteni.

— Cu cel care se numeşte contele de La Fère.

— Eu sunt, zise Athos. Şi pe el cum îl cheamă?

— Grimaud.

— Ah! făcu Athos, pălind. S-a şi întors? Ce i s-o fi întâmplat lui Bragelonne?

— Să intre! strigă d'Artagnan. Să intre!

Grimaud însă şi urcase şi aştepta în capul scării. Intră în grabă şi făcu semn birtaşului să plece.

Birtaşul închise uşa după el: cei patru prieteni aşteptau. Tulburarea lui Grimaud, paloarea şi sudoarea ce-i acoperea faţa, hainele pline de praf, totul arăta că e purtătorul unei veşti însemnate şi cumplite.

— Domnilor, spuse el, femeia aceea avea un copil, copilul a crescut şi a devenit bărbat. Tigresa avea un pui, puiul s-a făcut tigru şi vine asupra dumneavoastră, feriţi-vă!

Athos îşi privi prietenii cu un zâmbet melancolic. Porthos îşi căută spada, care era atârnata în perete; Aramis luă cuţitul în mână, d'Artagnan se ridică în picioare.

— Ce vrei să spui, Grimaud? strigă acesta din urmă.

— Că fiul lui *milady* a părăsit Anglia, că se află în Franţa, că vine la Paris, dacă n-a şi ajuns aici.

— La naiba! mormăi Porthos. Eşti sigur?

— Sigur, îl încredinţă Grimaud.

O tăcere îndelungată se aşternu după aceste cuvinte. Grimaud abia îşi mai trăgea sufletul şi era atât de obosit încât căzu pe scaun. Athos umplu un pahar cu vin de Champagne şi i-l întinse.

— Ei bine, vorbi d'Artagnan, la urma urmei dacă ar trăi, dacă ar veni la Paris, n-are decât, am mai văzut noi altele şi mai şi! Să vină!

— Chiar aşa, făcu Porthos, mângâindu-şi cu privirea spada atârnata în cui. Noi îl aşteptăm: să vină!

— De altfel, nu-i decât un copil, zise Aramis.

Grimaud se ridică.

— Un copil?! exclamă el. Ştiţi de ce-a fost în stare copilul ăsta? Travestit în călugăr, a aflat toată povestea spovedindu-l pe călăul din Béthune şi, după ce l-a spovedit, după ce a stors totul de la el, drept dezlegare de păcate, i-a înfipt în inimă acest pumnal. Iată, e încă plin de sânge, căci nu sunt nici treizeci de ceasuri de când i l-au scos din rană.

Şi Grimaud zvârli pe masă pumnalul pe care călugărul îl uitase împlântat în pieptul călăului.

D'Artagnan, Porthos şi Aramis săriră în picioare şi se repeziră ca un singur om să pună mâna pe spade.

Singur Athos rămase nemişcat pe scaun, liniştit şi visător.

— Şi zici că poartă haine de călugăr, Grimaud?

— Da, e îmbrăcat ca un călugăr augustin.

— Cum arată?

— E un om de statura mea, după câte mi-a spus hangiul, slab, palid, cu ochii de un albastru deschis şi cu părul bălai.

— Şi... pe Raoul nu l-a văzut? întrebă Athos.

— Dimpotrivă, s-au întâlnit şi chiar vicontele l-a dus la patul rănitului.

Athos se ridică fără o vorbă şi îşi desprinse şi el sabia din cui.

— Ei, domnilor, zise d'Artagnan, încercând să râdă. Avem aerul unor femeiuşti, zău aşa! Cum, noi, patru bărbaţi care am ţinut piept fără să clipim unor armate întregi, să tremurăm în faţa unui copil?!

— Da, zise Athos, numai că acest copil vine în numele lui Dumnezeu.

Şi plecară grăbiţi de la birt.

Capitolul XXXVIII Scrisoarea lui Carol I

Acum cititorul trebuie să treacă împreună cu noi apa Senei şi să ne urmeze până la poarta mânăstirii Carmelitelor, în strada Saint-Jacques.

E unsprezece dimineaţă şi evlavioasele măicuţe abia au isprăvit o slujbă pentru izbânda oştilor lui Carol I. Ieşind de la biserică, o femeie şi o tânără fată, înveşmântate în negru, una semănând cu o văduvă, cealaltă cu o copilă orfană, au intrat în chilia lor.

Femeia a îngenuncheat în faţa unui pupitru de rugăciune, de lemn pictat, iar tânăra fată stă în picioare la câţiva paşi de ea, rezemată de un scaun şi plânge.

Femeia trebuie să fi fost frumoasă, dar se vede că lacrimile au îmbătrînit-o. Tânăra fată e fermecătoare şi lacrimile o fac şi mai frumoasă. Femeia pare să aibă patruzeci de ani, fata abia paisprezece.

— Doamne! murmură cea care se ruga în genunchi. Păzeşte-mi soţul, păzeşte-mi fiul şi ia-mi viaţa asta atât de tristă şi de nenorocită.

— Doamne! şoptea tânăra fată. Păzeşte-mi mama.

— Mama ta nu poate să mai facă nimic pentru tine pe lumea asta, Henriette, spuse femeia îndurerată care se ruga, întorcând capul. Mama ta nu mai are nici tron, nici soţ, nici fiu, nici bani, nici prieteni. Mama ta, sărmana mea copilă, a fost părăsită de toţi.

Şi femeia, prăbuşindu-se în braţele fiicei sale, care se repezise să o sprijine, începu să plângă în hohote.

— Curaj, mamă! zise fata.

— Ah, anul ăsta numai nenorociri pe capul regilor! suspină ea, rezemându-şi fruntea de umărul copilei. Şi nimeni din ţara asta nu se gândeşte la noi, fiecare îşi vede de treburile lui. Cât timp a fost cu noi, fratele tău m-a îmbărbătat. Dar acum a plecat şi, în clipa de faţă, n-are cum să ne trimită vreo veste nici mie, nici tatălui tău. Mi-am amanetat ultimele bijuterii, am vândut toate lucrurile de îmbrăcăminte, ale mele şi ale tale, ca să plătesc simbria servitorilor, care nu voiau să-l însoţească dacă nu le-aş fi făcut pe voie. Astăzi am ajuns să trăim din milostivenia fiicelor Atotputernicului. Suntem două fiinţe sărmane lăsate în seama lui Dumnezeu.

— Dar de ce nu cereţi sprijinul reginei, sora voastră? întrebă fata.

— Vai! suspină năpăstuita femeie. Sora mea regina nu mai e regină, altcineva domneşte în numele ei. Într-o zi ai să înţelegi asta.

— Ei bine, atunci regelui, nepotul vostru. Vreţi să-i vorbesc eu? Ştiţi doar cât ţine la mine, mamă.

— Vai, regele, nepotul meu, încă nu e rege şi el însuşi, ştii bine, n-are nimic din ce-i trebuie. Laporte ne-a spus asta de douăzeci de ori.

— Atunci să ne rugăm lui Dumnezeu, spuse fata.

Şi îngenunche alături de mama ei.

Cele două femei care se rugau astfel în faţa aceluiaşi pupitru de rugăciune erau fiica şi nepoata lui Henric al IV-lea, soţia şi copila lui Carol I.

Tocmai îşi sfârşeau rugăciunea, când o călugăriţă ciocăni încetişor în uşa chiliei.

— Intră, soră, spuse mama, ştergându-şi lacrimile şi ridicându-se.

Călugăriţa, plină de respect, abia crăpă uşa.

— Rog pe maiestatea-voastră să binevoiască să mă ierte dacă îi tulbur gândurile, dar în vorbitor aşteaptă un senior străin, venit din Anglia, care doreşte să aibă cinstea de a înmâna o scrisoare maiestăţii-voastre.

— Oh, o scrisoare! O scrisoare din partea regelui, poate! Avem ştiri din partea tatălui tău, auzi, Henriette?

— Da, doamnă, aud şi nădăjduiesc şi eu.

— Şi cine este acest senior, spune?

— Un gentilom de patruzeci şi cinci ori patruzeci şi şase de ani.

— Cum se numeşte? Nu şi-a spus numele?

— Milord de Winter.

— Milord de Winter! exclamă regina. Prietenul soţului meu! Să vină, pofteşte-l!

Şi regina alergă întru întâmpinarea trimisului, căruia îi întinse mâna nerăbdătoare.

Intrând în chilie, lordul de Winter puse un genunchi la pământ şi înfăţişă reginei o scrisoare într-un sul de aur.

— Ah, milord, vorbi regina. Dumneata ne aduci trei lucruri pe care nu le-am mai văzut de multă vreme: aur, un prieten devotat şi o scrisoare din partea regelui, soţul şi stăpânul meu.

De Winter salută din nou, dar nu putu să răspundă, într-atât era de mişcat.

— Milord, zise regina, arătând scrisoarea. Vei înţelege că sunt nerăbdătoare să aflu aceste veşti.

— Eu mă retrag, doamnă, spuse de Winter.

— Nu, rămâi, îl opri regina. O citim de faţă cu dumneata. Nu-ţi dai seama că doresc să te întreb o mie de lucruri?

De Winter se dădu înapoi câţiva paşi, rămânând în picioare, tăcut.

La rândul lor, mama şi fiică se retraseră lângă pervazul unei ferestre şi citiră cu lăcomie, copila sprijinită de braţul mamei sale, următoarea scrisoare:

"Doamnă şi scumpă soţie,

A sosit ceasul. Toate forţele care mi le-a lăsat Dumnezeu sunt concentrate pe câmpul de la Naseby, de unde îţi scriu în grabă. Aştept aici armata supuşilor mei care s-au răzvrătit şi voi lupta pentru ultima oară împotriva lor. De voi fi învingător, voi continua lupta; de voi fi învins, sunt pierdut cu desăvârşire. Vreau în această împrejurare din urmă (vai! când ajungi unde am ajuns eu, trebuie să prevezi totul), vreau să încerc să ajung pe coasta Franţei. Dar oare voi putea, oare vor dori să găzduiască acolo un rege nefericit, care aduce cu sine o pildă atât de nefastă, într-o ţară de pe acum tulburată de răzmeriţe? înţelepciunea şi iubirea ta mă vor călăuzi. Purtătorul acestei scrisori îţi va spune, doamnă, ceea ce n-am putut aşterne pe hârtie de teama unei întâmplări neprevăzute. Te va lămuri ce demersuri aştept de la tine. El aduce de asemenea binecuvântarea ce o trimit copiilor mei, dimpreună cu toate simţămintele inimii mele, pentru tine, doamnă şi scumpă soţie."

În loc de "*Carol, rege"*, scrisoarea era semnată "*Carol, încă rege".*

Aceste triste veşti, pe care de Winter le urmărea cum se oglindesc pe chipul reginei, îi aprinseră totuşi în ochi o rază de speranţă.

— Să nu mai fie rege! exclamă ea. Să fie învins, exilat, proscris, dar să trăiască! Vai, tronul se dovedeşte prea primejdios astăzi, ca să doresc să-l mai păstreze. Vorbeşte,

milord, continuă regina, nu-mi ascunde nimic. Până unde au ajuns lucrurile? Situaţia e atât de disperată pe cât socoteşte?

— Vai, doamnă şi mai disperată încă. Maiestatea-sa are o inimă atât de bună, încât nu poate să înţeleagă ura; atât de cinstită, încât nu poate să bănuiască trădarea. Anglia e cuprinsă de un vârtej care, mă tem, nu se va potoli decât în sânge.

— Dar lordul Montross? întrebă regina. Am auzit vorbindu-se de nişte mari şi fulgerătoare izbânzi, de bătălii câştigate la Inverlashy, la Auldone, la Alfort şi la Kilsyth. Am auzit că se îndrepta spre frontieră spre a se alătura regelui.

— Întocmai, doamnă, numai că la frontieră l-a întâlnit pe Lesly. Obosise victoria, cerându-i lucruri supraomeneşti: şi victoria l-a părăsit. Învins la Philippaugh, Montross s-a văzut silit să-şi împrăştie restul armatei şi să fugă, travestit în valet. S-a dus la Bergen, în Norvegia.

— Dumnezeu să-l aibă în pază! murmură regina. Am cel puţin mângâierea să ştiu că aceia care şi-au primejduit de atâtea ori viaţa pentru noi se află în siguranţă. Şi, acum, milord, când cunosc situaţia regelui aşa cum e, adică disperată, spune-mi ce ai să-mi spui din partea soţului meu, regele.

— Ei bine, doamnă, rosti de Winter, maiestatea-sa doreşte să aflaţi simţămintele regelui şi ale reginei faţă de dânsul.

— Din păcate, după cum ştii, regele e încă un copil, iar regina nu-i decât o femeie, ba încă destul de slabă: aici Mazarin înseamnă totul.

— Oare vrea să joace în Franţa rolul pe care Cromwell îl joacă în Anglia?

— O, nu! E un italian iscusit şi viclean, care visează poate la o asemenea faptă, dar nu va îndrăzni niciodată să o săvârşească. Şi, spre deosebire de Cromwell, care dispune de două Camere, Mazarin are doar sprijinul reginei în lupta lui cu Parlamentul.

— Un motiv în plus ca să ocrotească un rege pe care îl urmăresc parlamentele.

Regina clătină din cap cu amărăciune.

— Dacă judec după mine, milord, spuse ea, cardinalul n-are să ridice un deget, ba poate chiar va fi împotriva noastră. Prezenţa mea şi a fiicei mele în Franţa a ajuns să-l împovăreze: cu atât mai mult aceea a regelui. Milord, adaugă Henriette, zâmbind cu melancolie, e trist şi aproape ruşinos de spus, dar

am petrecut iarnă la Luvru fără bani, fără schimburi, aproape fără pâine şi deseori nu ne-am dat jos din pat, deoarece nu aveam foc.

— Îngrozitor! strigă de Winter. Fiica lui Henric al IV-lea, soţia regelui Carol! De ce-aţi tăcut, doamnă şi n-aţi vorbit primului venit dintre noi?

— Iată ospitalitatea pe care o acordă unei regine ministrul căruia un rege vrea să-i ceară ospitalitate.

— Dar auzisem vorbindu-se despre o căsătorie între prinţul de Galles şi domnişoara d'Orléans?

— Da, am nădăjduit o clipă. Copiii se iubeau, dar regina, care la început încuraja această dragoste, şi-a schimbat părerea în vreme ce ducele de Orléans, care încurajase şi el înfiriparea prieteniei lor, a interzis fiicei sale să se mai gândească la această căsătorie. Ah, milord! continuă regina, fără să încerce măcar să-şi şteargă lacrimile. Mai bine să lupţi, aşa cum a făcut regele, ori să mori, aşa cum poate i se va întâmpla, decât să trăieşti cerşind, aşa cum trăiesc eu.

— Curaj, doamnă, curaj! spuse de Winter. Nu vă lăsaţi pradă deznădejdii. Interesele coroanei Franţei, atât de zdruncinată în clipa de faţă, sunt de a combate revolta la un popor din cea mai apropiată vecinătate. Mazarin e un om de stat şi va înţelege această necesitate.

— Dar eşti convins că venirea dumitale aici n-a fost anunţată? zise regina cu îndoială.

— De către cine? întrebă de Winter.

— De către cei din tagma lui Joyce, Pridge, Cromwell.

— Un croitor! Un căruţaş! Un berar! O, doamnă, sper că Mazarin n-are să intre în cârdăşie cu asemenea oameni.

— Ei, dar el cine e? făcu doamna Henriette.

— Totuşi, pentru onoarea regelui, a reginei...

— Haide, să sperăm că va face ceva pentru onoarea lor, zise doamna Henriette. Un prieten vorbeşte nespus de convingător, milord şi dumneata mă linişteşti. Daţi-mi mâna şi să mergem la ministru.

— Doamnă, rosti de Winter, înclinându-se. Sunt copleşit de atâta cinste.

— Dar dacă refuză, spuse doamna Henriette, oprindu-se în loc şi regele pierde bătălia?

— Atunci, maiestatea-sa are să se refugieze în Olanda, unde am auzit că se află prinţul de Galles.

— Şi maiestatea-sa ar putea să se bizuie, în cazul că trebuie să fugă, pe câţiva oameni ca dumneata?

— Din păcate nu, doamnă, spuse de Winter. Dar am prevăzut asta şi am venit să caut aliaţi în Franţa.

— Aliaţi! făcu regina, clătinând din cap.

— Să regăsesc întâi nişte vechi prieteni de odinioară, doamnă, răspunse de Winter şi apoi iau totul în seama mea.

— Să mergem atunci, milord, murmură regina cu acea îndoială sfâşietoare a oamenilor care s-au aflat multă vreme în nenorocire. Să mergem şi Dumezeu să te-audă!

Regina se urcă în trăsură, de Winter sări în şa şi, urmat de doi valeţi, însoţi trăsura nedesprinzându-se de lângă portieră.

Capitolul XXXIX Scrisoarea lui Cromwell

În clipa în care Doamna Henriette pleca de la mânăstirea Carmelitelor spre Palatul Regal, un cavaler descăleca în poarta reşedinţei regale, dând de ştire ostaşilor de gardă că are să comunice lucruri importante cardinalului Mazarin.

Cardinalul era adesea stăpânit de teamă, dar cum avea mare nevoie de informaţii şi de sfaturi, se dovedea destul de accesibil. Piedica cea mai greu de învins nu te întâmpină la prima uşă, chiar şi de uşa a doua se putea trece cu destulă uşurinţă, însă la cea de-a treia, în afară de gărzi şi uşieri, veghea credinciosul Bernouin, cerber pe care nici un cuvânt nu-l putea îndupleca şi nici o creangă, fie şi de aur, nu-l putea vrăji.

La cea de-a treia uşă, cine cerea sau reclama o audienţă trebuia deci să se supună unui interogatoriu în lege.

Cavalerul care-şi legase calul de grilajul gardului urcă scara cea mare şi, deschizând uşa primei încăperi, întrebă gărzile:

— Domnul cardinal Mazarin?

— Treceţi înainte, răspunseră ostaşii, fără măcar să ridice ochii din cărţile de joc ori de pe zaruri şi încântaţi de altfel să dea de înţeles că slujba valeţilor nu cade în seama lor.

Cavalerul deschise uşa celei de-a două încăperi. Aici vegheau vreo câţiva muşchetari şi uşieri.

Şi repetă întrebarea.

— Aveţi scrisoare de audienţă? întrebă unul dintre uşieri, apropiindu-se de el.

— Am una, însă nu de la cardinalul Mazarin.

— Intraţi şi întrebaţi de domnul Bernouin, spuse uşierul.

Şi cavalerul deschise uşa celei de-a treia încăperi.

Fie din întâmplare, fie că tocmai se afla la post, ca de obicei, Bernouin era în picioare în spatele uşii şi auzise totul.

— Eu sunt cel pe care-l căutaţi, domnule, zise el. De la cine este scrisoarea pe care o aduceţi Eminenţei-Sale?

— De la generalul Oliver Cromwell, răspunse noul venit. Binevoiţi să spuneţi acest nume Eminenţei-Sale şi veniţi să-mi comunicaţi dacă poate să mă primească.

Şi rămase în picioare, într-o atitudine întunecată şi mândră, caracteristică puritanilor.

Bernouin, după ce-l măsură din cap până în picioare cu o privire cercetătoare, intră în cabinetul cardinalului, căruia îi repetă cuvintele trimisului.

— Un sol cu o scrisoare din partea lui Oliver Cromwell? făcu Mazarin. Ce fel de om e?

— Un adevărat englez, monseniore: părul blond-roşcat, mai degrabă roşcat decât blond, ochi albaştri-cenuşii, mai degrabă cenuşii decât albaştri şi, pe lângă asta, orgolios şi înţepat.

— Să-ţi dea scrisoarea.

— Monseniorul cere scrisoarea, spuse Bernouin, trecând din cabinet în anticameră.

— Monseniorul nu va vedea scrisoarea fără aducătorul ei, răspunse tânărul. Dar ca să vă convingeţi că într-adevăr aduc o scrisoare, iat-o.

Bernouin cercetă sigiliul şi, încredinţându-se că scrisoarea venea neîndoios din partea generalului Cromwell, dădu să se înapoieze la Mazarin.

— Adăugaţi, spuse tânărul, că nu sunt un simplu mesager, ci un trimis extraordinar.

Bernouin se întoarse în cabinet şi, ivindu-se după câteva clipe, deschise uşa şi îl pofti:

— Intraţi, domnule.

Mazarin recursese la tot acest dute-vino ca să-şi revină din tulburarea pricinuită de vestea acestei scrisori, dar, oricât de

ager era spiritul său, căuta zadarnic motivul care îl îndemnase pe Cromwell să intre în legătură cu el.

Tânărul apăru în pragul cabinetului, cu pălăria într-o mână şi cu o scrisoare în cealaltă. Mazarin se ridică în picioare.

— Domnule, rosti el, ai o scrisoare confidenţială pentru mine?

— Iat-o, monseniore, spuse tânărul.

Mazarin luă scrisoarea, îi rupse sigiliul şi citi:

"Domnul Mordaunt, unul dintre secretarii mei, va remite această scrisoare de recomandare Eminenţei-Sale, cardinalul Mazarin, la Paris; el este, de asemenea, purtătorul unei a două scrisori confidenţiale pentru Eminenţa-Sa.

OLIVER CROMWELL"

— Foarte bine, domnule Mordaunt, spuse Mazarin. Dă-mi cealaltă scrisoare şi ia loc.

Tânărul scoase din buzunar a doua scrisoare, o întinse cardinalului şi se aşeză.

Cardinalul luase scrisoarea şi o tot învârtea în mână, absorbit de gânduri, fără să-i rupă sigiliul. Dar pentru a-l înşela pe mesager, începu să-i pună întrebări, potrivit obiceiului său, convins din experienţă că foarte puţini oameni reuşesc să-i ascundă ceva când el îi încolţea cu întrebările şi totodată îi scrută cu privirea.

— Eşti foarte tânăr, domnule Mordaunt, pentru meseria asta grea de ambasador, în care dau greş uneori chiar cei mai încercaţi diplomaţi.

— Monseniore, am douăzeci şi trei de ani. Dar Eminenţa-Voastră se înşală spunând că sunt tânăr. Sunt mai vârstnic decât Eminenţa-Voastră, deşi nu am înţelepciunea voastră.

— Cum asta, domnule? făcu Mazarin. Nu vă înţeleg.

— Vreau să spun, monseniore, că anii de suferinţă se socotesc îndoit şi că eu mă aflu de douăzeci de ani în suferinţă.

— Ah, da, înţeleg, zise Mazarin. Nu ai avere, eşti sărac, nu-i aşa?

Apoi adăugă în sinea sa:

"Revoluţionarii ăştia englezi sunt toţi nişte calici şi nişte ţărănoi".

— Monseniore, cândva trebuia să am o avere de şase milioane. Dar averea mi-a fost furată.

— Aşadar, nu eşti un om de rând? rosti Mazarin cu mirare.

— Dacă mi-aş purta titlul, aş fi lord. Dacă aş purta adevăratul meu nume, aţi fi auzit unul din numele cele mai ilustre ale Angliei.

— Dar, în sfârşit, cum te numeşti? întrebă Mazarin.

— Mă numesc Mordaunt, spuse tânărul, înclinându-se.

Mazarin înţelese că trimisul lui Cromwell dorea să nu-şi dea în vileag adevăratul nume.

Tăcu câteva clipe, însă în acest timp îl privi cu mai multă luare-aminte decât la început.

Tânărul era de nepătruns.

— La dracu cu toţi puritanii ăştia! mormăi Mazarin. Parcă ar fi cioplit în marmură.

Apoi, cu glas tare:

— Mai ai rude?

— Da, mi-a rămas una singură, monsenire.

— Atunci, te ajută?

— M-am înfăţişat de trei ori la această rubedenie pentru a-i implora sprijinul şi de trei ori a pus valeţii să mă izgonească.

— Ah, Dumnezeule, scumpe domnule Mordaunt! spuse Mazarin, sperând ca tânărul să cadă în capcana acestei prefăcute compasiuni. Dumnezeule! Nici nu-ţi închipui cât mă interesează povestea dumitale! Aşadar, nu-ţi cunoşti obârşia?

— O cunosc de foarte puţină vreme.

— Şi până în momentul când ai cunoscut-o?

— Mă socoteam un copil părăsit.

— Înseamnă că nu ţi-ai văzut niciodată mama?

— Ba da, monseniore. Când eram copil a venit de trei ori la doica mea. Şi mi-o aduc aminte ca azi când a venit ultima dată.

— Ai memorie bună, remarcă Mazarin.

— Oh, da, monseniore, mărturisi tânărul, dar într-un chip atât de ciudat, încât pe cardinal îl trecură toţi fiorii.

— Şi cine te-a crescut?

— O doică franceză, care m-a gonit când am împlinit cinci ani, deoarece nimeni nu-i mai dădea un ban şi atunci a rostit numele acelei rude despre care mama îi vorbise adesea.

— Ce-ai făcut atunci?

— Cum plângeam şi cerşeam la drumul mare, un preot din Kingston m-a luat la el, m-a educat în spiritul religiei calvine, mi-a împărtăşit tot ce ştia el însuşi şi m-a ajutat să-mi caut familia.

— Şi cercetările dumitale?

— Au fost zadarnice. Întâmplarea a făcut totul.

— Ai aflat ce s-a întâmplat cu mama dumitale?

— Am aflat că a fost asasinată de acea rubedenie a mea, cu ajutorul a patru prieteni, dar ştiam dinainte că mi s-a luat rangul de nobleţe şi că am fost despuiat de întreaga-mi avere de către regele Carol I.

— Ah! Acum înţeleg de ce-l slujeşti pe domnul Cromwell. Urăşti pe rege.

— Da, monseiore, îl urăsc! mărturisi tânărul.

Mazarin rămase uimit de expresia diabolică cu care tânărul rostise aceste cuvinte: de obicei năvăleşte sângele în obraji, dar într-ai lui năvăli fierea şi se făcu galben ca ceară.

— Povestea dumitale e cumplită, domnule Mordaunt şi mă mişcă profund. Din fericire pentru dumneata, te afli în slujba unui stăpân atotputernic. El trebuie să te ajute în cercetările pe care le faci. Oamenii ca noi ştiu o mulţime de lucruri.

— Monseniore, unui câine de rasă nu trebuie decât să-i arăţi o urmă, pe urmă descoperă în mod sigur totul.

— Vrei cumva să vorbesc eu acelei rude de care mi-ai pomenit? întrebă Mazarin, care ţinea să-şi câştige un prieten pe lângă Cromwell.

— Muţumesc, monseniore, am să-i vorbesc chiar eu.

— Dar nu mi-ai spus că s-a purtat urât cu dumneata?

— Prima oară când am să-l văd, se va purta mai bine.

— Prin urmare, ai un mijloc de a-l îndupleca?

— Am un mijloc care mă va face temut.

Mazarin îl privi, însă fulgerele care ţâşneau din ochii tânărului îl făcură să plece capul şi, încurcat, deschise scrisoarea lui Cromwell, ca să nu mai continue o asemenea convorbire.

Încetul cu încetul, ochii tânărului se stinseră şi redeveniră sticloşi, iar el căzu într-o adâncă visare. După primele rânduri, Mazarin aruncă o privire pe sub sprâncene, vrând să se încredinţeze dacă Mordaunt nu-i pândeşte reacţiile şi, văzând indiferenţa acestuia, ridică uşor din umeri:

— Caută să izbuteşti cu ajutorul acelor oameni care-şi fac în acelaşi timp treburile lor. Să vedem acum scrisoarea.

O reproducem textual:

"Eminenţei-Sale

Monseniorului Cardinal Mazarin

Am vrut, monseniore, să vă cunosc intenţiile cu privire la problemele de astăzi ale Angliei .Cele două regate sunt prea învecinate pentru că Franţa să nu se preocupe de situaţia noastră, după cum şi noi ne preocupăm de aceea a Franţei. Englezii sunt aproape toţi convinşi să lupte împotriva tiraniei regelui Carol şi a partizanilor săi. Aflat în fruntea acestei mişcări prin încrederea publică, sunt în măsură să-mi dau seama mai bine decât oricine de natură şi urmările ei. Astăzi pornesc lupta şi voi da o lovitură hotărâtoare regelui Carol. Voi câştiga bătălia, căci nădejdile poporului şi harul Domnului sunt cu mine. Odată câştigata această bătălie, regele nu va mai găsi sprijin nici în Anglia, nici în Scoţia şi, dacă nu va fi făcut prizonier sau nu va fi ucis, va încerca să treacă în Franţa pentru a recruta soldaţi şi pentru a se reface, procurându-şi arme şi bani. Franţa a dat găzduire reginei Henriette şi, fără să vrea, desigur, a întreţinut în ţara mea un focar de război civil care nu poate fi stins; însă Doamna Henriette e o fiică a Franţei şi Franţa era datoare să o găzduiască. În ce priveşte pe regele Carol, lucrurile se schimbă: dându-i găzduire şi ajutor, Franţa ar dezaproba acţiunile poporului englez şi ar dăuna într-o măsură atât de hotărâtoare Angliei şi, mai ales, activităţii guvernului pe care şi-l va alege, încât o asemenea stare de lucruri ar echivala cu nişte ostilităţi flagrante... "

În clipa aceea, foarte neliniştit de întorsătura pe care o luase scrisoarea, Mazarin încetă să mai citească şi se uită din nou pe sub sprâncene la tânărul din faţa lui.

Acesta continuă să viseze.

Mazarin citi mai departe:

"Este deci urgent, monseniore, să cunosc vederile Franţei: interesele acestui regat şi cele ale Angliei, deşi îndreptate în direcţii opuse, se apropie totuşi mai mult decât s-ar putea crede. Anglia are nevoie de liniştea internă pentru a duce până

la capăt expulzarea regelui său, Franţa are nevoie de această linişte pentru a consolida tronul tânărului ei monarh; aveţi nevoie în aceeaşi măsură ca şi noi de această pace internă, de care noi ne apropiem mulţumită energiei guvernului nostru.

Certurile voastre cu Parlamentul, neînţelegerile zgomotoase cu prinţii, care astăzi luptă pentru dumneavoastră, iar mâine vor lupta împotriva voastră, îndârjirea poporului diriguită de către vicar, preşedintele Blancmesnil şi consilierul Broussel; în sfârşit, toată această dezordine care trece de la o treaptă la alta a statului trebuie să vă facă să priviţi cu îngrijorare eventualitatea unui război cu o ţară străină: căci atunci Anglia, însufleţită de avântul noilor idei, se va alia cu Spania, care râvneşte de pe acum la această alianţă. M-am gândit deci, monseniore, cunoscând prudenţa voastră şi situaţia cu totul personală pe care evenimentele v-o creează astăzi, m-am gândit că aţi prefera să vă concentraţi forţele înlăuntrul regatului Franţei şi să nu stingheriţi cu nimic noul guvern al Angliei. Această neutralitate constă numai în a îndepărta pe regele Carol de teritoriul Franţei şi a nu ajuta nici cu arme, nici cu bani, nici cu trupe pe acest rege străin cu desăvârşire de ţara voastră.

Scrisoarea mea e, bineînţeles, cu totul confidenţială şi de aceea v-o trimit printr-un om care se bucură de încrederea mea deplină. Dintr-un sentiment pe care Eminenţa-Voastră îl va aprecia, ea precede măsurile pe care le voi lua în funcţie de evenimente. Oliver Cromwell s-a gândit că va face mai uşor să asculte de glasul raţiunii un spirit inteligent ca acela al lui Mazarini, decât pe regină, a cărei fermitate e desigur minunată, însă prea supusă prejudecăţilor deşarte legate de obârşie şi de puterea divină.

Cu bine, monseniore; dacă în cincisprezece zile nu voi primi răspuns, voi socoti scrisoarea mea ca neavenită.

OLIVER CROMWELL"

— Domnule Mordaunt, spuse cardinalul, ridicând glasul ca şi cum ar fi vrut să curme visarea tânărului. Răspunsul meu la această scrisoare va fi cu atât mai mulţumitor pentru generalul Cromwell, cu cât voi fi mai sigur că nimeni nu va şti că i l-am trimis. Du-te şi aşteaptă acest răspuns la Boulogne-sur-Mer şi făgăduieşte-mi că vei pleca acolo mâine dimineaţă.

— Vă făgăduiesc, monseniore, răspunse Mordaunt. Câte zile crede Eminenţa-Voastră că va trebui să aştept acest răspuns?

— Dacă nu-l primeşti în zece zile, poţi pleca.

Mordaunt se înclină.

— Asta nu-i tot, domnule, continuă Mazarin. Întâmplările din viaţa dumitale m-au mişcat profund şi apoi scrisoarea domnului Cromwell te ridică în ochii mei la rangul de ambasador. Îţi repet, spune-mi ce pot să fac pentru dumneata?

Mordaunt se gândi o clipă şi, după o vădită şovăială, era gata să deschidă gura să vorbească, când Bernouin intră zorit pe uşa, se aplecă la urechea cardinalului şi-i şopti ceva.

— Monseniore, spuse el, regina Henriette însoţită de un gentilom englez intră în clipa asta în Palatul Regal.

Mazarin sări în sus, lucru care nu scăpă tânărului, înăbuşindu-i destăinuirea pe care, fără îndoială, ar fi făcut-o.

— Domnule, rosti cardinalul, ai auzit, nu-i aşa? Am hotărât să aştepţi la Boulogne, întrucât socotesc că orice oraş din Franţa ţi-e indiferent. Dacă doreşti un altul, spune. Înţelegi însă prea bine că, înconjurat cum sunt de felurite înrâuriri, de care nu pot scăpa decât prin multă discreţie, doresc să nu se ştie de prezenţa dumitale la Paris.

— Voi pleca, domnule, spuse Mordaunt, făcând câţiva paşi spre uşa pe care intrase.

— Nu, nu pe-acolo, domnule, te rog! strigă iute cardinalul. Pofteşte pe aici, pe coridor şi vei ajunge în vestibul. Doresc să nu fii văzut la plecare, întrevederea noastră trebuie să rămână secretă.

Moudaunt îl urmă pe Bernouin, care îl conduse într-o încăpere alăturată şi acolo îl dădu în seama unui uşier, arătând către o uşă de ieşire.

După care se înapoie în grabă la stăpânul său pentru a pofti înăuntru pe regina Henriette, care tocmai străbătea galeria cu vitralii.

Capitolul XL   Mazarin şi doamna Henriette

Cardinalul se ridică şi se îndreptă în grabă să întâmpine pe regina Angliei. O întâlni pe la mijlocul galeriei din faţa cabinetului său.

Arăta cu atât mai mult respect acestei regine lipsite de suită şi de podoabe, cu cât simţea că el însuşi avea să-şi facă destule mustrări asupra zgârceniei şi lipsei lui de omenie.

Acei ce vin să ceară ştiu însă să-şi zugrăvească orice expresie pe chip şi fiica lui Henric al IV-lea zâmbea păşind în întâmpinarea omului pe care îl ura şi-l dispreţuia.

"Ah! îşi zise în sinea lui Mazarin. Ce zâmbet dulce! Oare vine să-mi ceară bani?"

Şi aruncă o privire neliniştită către scrinul unde ţinea banii, iar îşi răsuci inelul de pe deget, ascunzând vederii minunatul diamant a cărui strălucire atrăgea privirile asupra mâinii sale, de altfel albă şi frumoasă. Din nefericire, inelul nu avea însuşirea inelului lui Gygès, care-şi făcea nevăzut stăpânul atunci când îl răsucea pe deget, aşa ca Mazarin. Or, Mazarin ar fi vrut grozav să fie invizibil în acea clipă, întrucât bănuia că doamna Henriette vine să-i ceară ceva. De vreme ce o regină cu care el se purtase aşa cum se purtase apărea cu surâsul pe buze în loc de ameninţări, însemna că vine să-l roage ceva.

— Domule cardinal, spuse augusta vizitatoare, la început m-am gândit să discut chestiunea care mă aduce aici cu regina, sora mea, însă mi-am zis că treburile politice privesc în primul rând pe bărbaţi.

— Doamnă, răspunse Mazarin, vă rog să credeţi că maiestatea-voastră mă copleşeşte cu atâta măgulitoare atenţie.

"E foarte amabil, cugetă regina. Oare mi-o fi ghicit gândul?"

Intraseră în cabinet. Cardinalul o pofti să ia loc şi, după ce o văzu aşezată într-un fotoliu, zise:

— Cel mai plecat dintre servitorii voştri vă aşteaptă poruncile.

— Vai, domnule! exclamă regina. Am pierdut deprinderea de a mai porunci. M-am obişnuit a face rugăminţi. Vin să vă rog ceva şi aş fi foarte fericită dacă mi-aţi îndeplini rugămintea.

— Vă ascult, doamnă, spuse Mazarin.

— Domule cardinal, e vorba despre războiul pe care soţul meu, regele, îl poartă împotriva supuşilor săi răzvrătiţi. Poate nu ştiţi că în Anglia sunt lupte, urmă regina cu un surâs trist şi că, în scurt timp, vor avea loc bătălii şi mai hotărâtoare decât cele de până acum.

— Nu ştiu nimic, doamnă, răspunse cardinalul, ridicând uşor din umeri. Vai! Propriile noastre războaie răpesc timpul şi mintea unui biet ministru nevolnic ca mine.

— Ei bine, domnule cardinal, spuse regina, aflaţi că soţul meu, Carol I, se găseşte în ajunul unei acţiuni hotărâtoare. Dacă va fi învins... (aici Mazarin tresări)... trebuie să prevezi totul, continuă regina; dacă va fi învins, ar dori să se retragă în Franţa şi să-şi ducă viaţa aici ca un cetăţean oarecare. Cum priviţi acest proiect?

Cardinalul ascultase fără să i se clintească un muşchi de pe faţă care să-i trădeze gândurile. Surâsul lui rămăsese la fel de fals şi de linguşitor.

— Credeţi, oare, doamnă – spuse el cu glasul cel mai mieros atunci când regina sfârşi – credeţi oare că Franţa, atât de agitată şi în fierbere cum e astăzi, reprezintă un adăpost sigur pentru un rege detronat? Coroana de pe fruntea regelui Ludovic al XIV-lea se clatină şi aşa. Cum vă suporta o îndoită povară?

— Această povară n-a fost prea apăsătoare în ce mă priveşte, îl întrerupse regina, cu un zâmbet dureros. Şi nu cer pentru soţul meu mai mult decât aţi făcut pentru mine. Vedeţi, suntem nişte regi foarte modeşti, domnule.

— Oh, dumneavoastră, doamnă, dumneavoastră! se grăbi să spună cardinalul pentru a pune capăt explicaţiilor pe care le presimţea. Cu dumneavoastră e cu totul altceva. O fiică a lui Henric al IV-lea, a acestui mare, sublim rege...

— Ceea ce nu vă împiedică să refuzaţi a da găzduire, ginerelui său, domnule, nu-i aşa? Ar trebui totuşi să vă aduceţi aminte că acest mare, acest sublim rege, surghiunit cândva, aşa cum va fi soţul meu, s-a dus să ceară ajutor Angliei şi că Anglia i l-a dat. E adevărat, regina Elisabeta nu-i era nepoată.

— *Peccato!* făcu Mazarin, încolţit de această logică nespus de simplă. Maiestatea-voastră nu mă înţelege, îmi judecă rău intenţiile şi asta, fără îndoială, fiindcă nu mă exprim bine în limba franceză.

— Vorbiţi italieneşte, domnule! Regina Maria de Medicis, mama noastră, ne-a învăţat limba italiană mai înainte ca predecesorul dumneavoastră, cardinalul, să o fi trimis să moară în exil. Dacă a mai rămas ceva din acest mare, din acest sublim rege Henric, despre care vorbeaţi adineauri, atunci trebuie să se

mire din cale-afară de această profundă admiraţie pentru el, împletită cu atât de puţină milă pentru familia sa.

Broboane mari de sudoare curgeau pe fruntea lui Mazarin.

— Dimpotrivă, doamnă, rosti Mazarin, fără să primească propunerea reginei de a vorbi într-alt grai, această admiraţie e atât de adâncă şi de adevărată, încât, dacă regele Carol I – Dumnezeu să-l ferească de orice nenorocire! – ar veni în Franţa, i-aş pune la dispoziţie casa mea, propria mea casă. Dar, vai! N-ar fi un adăpost prea sigur. Într-o bună zi, poporul îi va da foc, cum a pus foc casei mareşalului d'Ancre. Sărmanul Concino Concini! Şi el nu dorea totuşi decât binele Franţei!

— Da, monseniore, ca şi dumneavoastră, replică ironic regina.

Mazarin se prefăcu a nu înţelege tâlcul îndoit al cuvintelor rostite chiar de el cu câteva clipe mai înainte şi continuă să se înduioşeze de soarta lui Concino Concini.

— În sfârşit, monseniore cardinal, îşi pierdu răbdarea regina. Care e răspunsul dumneavoastră?

— Doamnă! exclamă Mazarin, din ce în ce mai înduioşat. Doamnă, maiestatea-voastră îngăduie să-i dau un sfat? Bineînţeles, înainte de a-mi lua această îndrăzneală, încep prin a fi la picioarele maiestăţii-voastre, îndeplinind tot ce i-ar face plăcere.

— Vă ascult, domnule! răspunse regina. Sfatul unui om atât de prevăzător ca dumneavoastră, trebuie să fie, fără îndoială, un sfat bun.

— Doamnă, credeţi-mă, regele trebuie să se apere până la capăt.

— Chiar aşa a făcut, domnule şi această ultimă bătălie, pe care o va da cu mijloace mult mai reduse decât acelea ale duşmanilor săi, dovedeşte că nu înţelege să se predea fără luptă. Dar, în sfârşit, în cazul unei înfrângeri?

— Ei bine, doamnă, în acest caz, părerea mea şi ştiu că îndrăznesc destul înfăţişând maiestăţii-voastre părerea mea, părerea mea e că regele nu trebuie să-şi părăsească regatul. Regii absenţi sunt repede uitaţi: dacă trece în Franţa, cauza lui e pierdută.

— Atunci, spuse regina, dacă aceasta-i părerea dumneavoastră şi dacă vă interesaţi într-adevăr de soarta lui, trimiteţi-i ajutoare în oameni şi bani. Eu nu mai pot face nimic

pentru el, am vândut şi ultimul diamant ca să-l ajut. Nu mai am nimic, ştiţi, domnule, ştiţi chiar mai bine decât oricine. Dacă mi-ar mai fi rămas vreo bijuterie, aş fi cumpărat astă-iarnă lemne, să mă încălzesc eu şi fiica mea.

— Ah, doamnă, spuse Mazarin, maiestatea-voastră nu ştie ce-mi cere. Ziua în care un ajutor străin vine în sprijinul unui rege ca să-l repună pe tron, e o mărturie că nu se mai poate bizui pe dragostea supuşilor săi.

— Să revenim la fapte, domnule cardinal, spuse regina, nemaiavând răbdare să urmărească acest spirit subtil în labirintul de vorbe în care se rătăcea. Să revenim la fapte. Răspundeţi-mi da sau nu: dacă regele stăruie să rămână în Anglia, îi trimiteţi ajutoare? Dacă vine în Franţa, îi acordaţi ospitalitate?

— Doamnă, rosti cardinalul, cu aerul celei mai depline sincerităţi, sper să arăt maiestăţii-voastre cât îi sunt de devotat, precum şi dorinţa mea de a rezolva această chestiune la care ţineţi atât de mult. După aceea, cred, maiestatea-voastră nu se va mai îndoi de râvna mea de a o sluji.

Regina îşi muşca buzele, în fotoliu, tremurând de nerăbdare.

— Ei bine, spuneţi, ce aveţi de gând? vorbi ea în cele din urmă. Vă ascult.

— Mă duc să mă sfătuiesc neîntârziat cu regina şi apoi vom supune problema Parlamentului.

— Cu care vă războiţi, nu-i aşa? Veţi însărcina pe Broussel să fie raportor. Destul, domnule cardinal, destul! Vă înţeleg, sau mai curând greşesc. Duceţi-vă într-adevăr în Parlament, căci de la acest Parlament, duşman al regilor, i-au venit fiicei acelui mare, acelui sublim Henric al IV-lea, pe care îl admiraţi atâta, singurele ajutoare care au împiedicat-o să moară de foame şi de frig astă-iarnă.

Şi zicând aceasta, regina se ridică plină de o maiestuoasă indignare.

Cardinalul întinse mâinile împreunate spre ea.

— Ah, doamnă, doamnă, cât de puţin mă cunoaşteţi! Dumnezeule!

Dar regina Henriette, fără măcar să întoarcă ochii spre cel care vărsa aceste lacrimi prefăcute, străbătu încăperea, deschise singură uşa şi, în mijlocul numeroaselor gărzi ale

Eminenţei-Sale, al curtenilor grăbiţi să-l linguşească, înconjurată de luxul unei regalităţi rivale, se duse să dea mâna lui de Winter, care, singur, stingher, aştepta în picioare. Era o regină umilită, în faţa căreia toţi se mai înclinau doar fiindcă aşa cerea eticheta, dar căreia nu-i mai rămăsese, la drept vorbind, decât un singur braţ pe care să se sprijine!

— Oricum, spuse Mazarin când se văzu singur, toate astea m-au mâhnit, e un rol tare greu de jucat. Dar n-am spus nimic nici unuia, nici altuia. Hm! Cromwell ăsta e un straşnic vânător de regi şi-i plâng pe miniştrii lui, dacă o să vrea vreodată să aibă miniştri. Bernouin!

Bernouin se ivi numaidecât.

— Vezi dacă tânărul în haină neagră şi cu părul scurt, pe care l-ai introdus la mine adineauri, se mai află în palat.

Bernouin ieşi. Cardinalul se folosi de lipsa lui ca să răsucească la loc inelul pe deget, să-i lustruiască diamantul şi să-i admire strălucirea; şi, cum o lacrimă i se rostogolea încă din ochi şi-i împiedica vederea, scutură capul pentru a o sili să cadă.

Bernouin reveni întovărăşit de Comminges, aflat de gardă.

— Monseniore, spuse Comminges, în timp ce conduceam pe tânărul de care întreabă Eminenţa-Voastră, el s-a apropiat de uşa de sticlă a galeriei şi s-a uitat mirat la ceva, fără îndoială la tabloul lui Rafaël, care se găseşte în faţa acestei uşi. După aceea a rămas o clipă visător şi a coborât scara. Cred că l-am văzut încălecând pe un cal cenuşiu şi ieşind din curtea palatului. Dar monseniorul nu se duce la regină?

— De ce?

— Domnul de Guitaut, unchiul meu, îmi spune că maiestatea-sa a primit ştiri de la oştirile noastre.

— Bine, mă duc îndată.

În acea clipă apăru domnul de Villequier. Venea într-adevăr din partea reginei să-l cheme pe cardinal.

Comminges văzuse bine, Mordaunt făcuse chiar aşa cum spusese el. Pe când străbătea galeria paralelă cu marea galerie cu geamuri zărise pe de Winter, care aştepta ca regina să sfârşească negocierile cu Mazarin.

Zărindu-l, tânărul se opri brusc, nu pentru a admira tabloul lui Rafael, ci ca fascinat de vederea unui lucru cumplit. Ochii i se dilatară şi un fior îl străbătu din creştet până în tălpi. Ai fi spus că vrea să treacă prin stavila de sticlă care îl despărţea de

duşmanul său; căci, dacă ar fi văzut cu ce expresie de ura se aţintiseră ochii tânărului asupra lui de Winter, Comminges n-ar mai fi avut pic de îndoială că acel senior englez îi era lordului duşman de moarte.

Dar Mordaunt se stăpâni.

Făcu asta fără îndoială că să chibzuiască şi, în loc să se lase împins de prima pornire, adică să se ducă drept la milord de Winter, coborî încet scara, ieşi din palat cu capul în piept, încălecă, îşi opri calul în colţul străzii Richelieu şi, cu ochii aţintiţi asupra porţii, aşteptă să iasă din curte trăsura reginei.

Nu aşteptă multă vreme, căci regina rămase la Mazarin doar un sfert de ceas, însă acest sfert de ceas de aşteptare i se păru un veac, celui care aştepta.

În cele din urmă, greoaia hardughie pe roate, care pe atunci se numea trăsură, ieşi huruind pe poartă şi de Winter, tot călare, se aplecă din nou în dreptul potierei, ca să vorbească maiestăţii-sale.

Caii porniră la trap şi luară drumul spre Luvru, unde şi intrară. Înainte să plece de la mânăstirea Carmeiitelor, doamna Henriette spusese fiicei sale să vină să o aştepte la palat, unde locuiseră amândouă mult timp şi pe care îl părăsiseră numai din pricină că mizeria lor li se părea şi mai greu de îndurat în încăperile acelea aurite.

Mordaunt urmări trăsura şi, când văzu că intră pe sub bolta întunecată, se lipi cu calul de un zid învăluit de umbră şi rămase acolo nemişcat, printre ornamentaţiile lui Jean Goujon, întocmai ca un basorelief reprezentând o statuie ecvestră.

Aştepta, cum aşteptase şi la Palatul Regal.

Capitolul XLI Cum nefericiţii iau uneori întâmplarea drept Pronie cerească

— Ei bine, doamnă? făcu întrebător de Winter, după ce regina îşi îndepărtă servitorii.

— Ceea ce am prevăzut, milord.

— Refuză?

— Nu ţi-am spus dinainte?

— Cardinalul refuză să primească pe rege?! Franţa refuză ospitalitatea unui prinţ nefericit? Dar asta se întâmplă pentru prima oară, doamnă!

— N-am spus Franţa, milord, am spus cardinalul şi cardinalul nici măcar nu-i francez.

— Dar regina, pe ea aţi văzut-o?

— Nu avea rost, zise doamna Henriette, clătinând cu tristeţe din cap. Regina nu va spune niciodată da, atunci când cardinalul a spus nu. Nu ştii că acest italian conduce totul, atât înlăuntrul, cât şi în afara ţării? Apoi mai e ceva şi mă refer la cele despre care ţi-am mai vorbit: nu m-aş mira să aflu că ne-a luat-o Cromwell înainte. În timp ce discutam, cardinalul era tare stânjenit şi totuşi hotărât să refuze. Afară de asta, ai remarcat agitaţia de la Palatul Regal, acel dute-vino de oameni preocupaţi? Oare să fi primit vreo veste, milord?

— Oricum, nu din Anglia, doamnă. Am făcut totul cu atâta grabă şi grijă, încât sunt sigur că nu mi-a luat-o altcineva înainte: am plecat acum trei zile, am trecut ca prin minune prin mijlocul armatei puritane, am luat diligenţa împreună cu Tony, valetul meu, iar caii i-am cumpărat la Paris. De altfel, înainte de a întreprinde ceva, regele, sunt convins, va aştepta răspunsul maiestăţii-voastre.

— Adu-i la cunoştinţă că nu pot face nimic, milord, vorbi regina, deznădăjduită. Că am suferit cât el, ba chiar mai mult, silită să mănânc pâinea exilului şi să cer găzduire unor prieteni prefăcuţi, care râd de lacrimile mele şi că, în ce-l priveşte, trebuie să se sacrifice cu generozitate şi să moară ca un rege. Mă voi duce să mor alături de el.

— Doamnă! Doamnă! exclamă de Winter. Maiestatea-voastră se lasă pradă deznădejdii, când poate că ne mai rămâne o rază de speranţă.

— Nu mai am prieteni, milord! Nu mai am nici un prieten pe lume, afară de dumneata! Oh! Doamne, Doamne! se tângui doamna Henriette, ridicând ochii spre cer. Oare ai luat la tine toate inimile mari care existau pe pământ?!

— Eu trag nădejde că nu, doamnă, răspunse de Winter, visător. V-am vorbit de patru oameni.

— Ce vrei să faci cu patru oameni?

— Patru oameni devotaţi, patru oameni hotărâţi să moară pot face mult, credeţi-mă, doamnă şi cei despre care vă vorbesc au săvârşit multe pe vremuri.

— Şi unde sunt aceşti patru oameni?

— Ah! Iată ce-aş vrea să ştiu şi eu. De aproape douăzeci de ani i-am pierdut din vedere şi totuşi, ori de câte ori l-am văzut pe rege în primejdie, m-am gândit la ei.

— Aceşti oameni erau prietenii dumitale?

— Unul dintre ei a avut viaţa mea în mâinile sale şi mi-a dăruit-o. Nu ştiu dacă a rămas prietenul meu, dar de atunci eu, cel puţin, i-am rămas prieten.

— Şi aceşti oameni se află în Franţa, milord?

— Aşa cred.

— Spune-mi cum se numesc. Se poate să le fi auzit numele şi să-ţi dau vreun ajutor să-i găseşti.

— Unul dintre ei era cavalerul d'Artagnan.

— Oh, milord! Dacă nu mă înşel, cavalerul d'Artagnan e locotenent de gardă, am auzit rostindu-se acest nume; dar, ia seama, mă tem că omul acesta e devotat trup şi suflet cardinalului.

— Asta ar fi o ultimă nenorocire, murmură de Winter. Atunci aş crede că suntem cu adevărat blestemaţi.

— Dar ceilalţi? întrebă regina, care se agăţa de această ultimă nădejde, cum se agaţă un naufragiat de sfărâmăturile corăbiei. Ceilalţi, milord?

— Numele celui de-al doilea l-am auzit din întâmplare, căci înainte să tragă spada împotriva noastră, aceşti patru gentilomi şi-au spus numele: cel de-al doilea se numea contele de La Fère.

Cât despre ceilalţi doi, obiceiul de a le spune pe numele de împrumut m-a făcut să le uit pe cele adevărate.

— Oh, Doamne! murmură regina. Totuşi ar trebui să-i găsim cât mai repede, dacă dumneata socoteşti că aceşti vrednici gentilomi pot să-i fie atât de folositori regelui.

— Da, deoarece au rămas aceiaşi, întări de Winter. Ascultaţi-mă, doamnă şi căutaţi să vă adunaţi amintirile: n-aţi auzit vreodată povestindu-se că regina Anna de Austria a fost salvată odinioară din cea mai mare primejdie în care s-a găsit vreodată o regină?

— Da, pe vremea când îl iubea pe domnul de Buckingham, dar nu ştiu bine despre ce era vorba, de nişte eghileţi şi nişte diamante parcă.

— Da, da, chiar aşa doamnă: aceşti oameni sunt cei care au salvat-o şi zâmbesc cu milă la gândul că dacă numele acestor gentilomi nu vă sunt cunoscute, asta se datoreşte faptului că însăşi regina le-a uitat, deşi s-ar fi cuvenit să-i facă cei dintâi seniori ai regatului.

— Ei bine, milord, trebuie să-i căutăm. Dar ce vor putea face oare aceşti patru oameni, sau mai degrabă trei? Căci, după cum v-am spus, nu trebuie să ne bizuim pe domnul d'Artagnan.

— Asta ar însemna o spadă neînfricată mai puţin, dar ar mai rămâne încă trei, fără să o pun la socoteală pe a mea. Da, patru oameni devotaţi în jurul regelui, ca să-l păzească de duşmani, să stea în luptă ca un zid în jurul lui, să-l ajute cu sfatul, să-l însoţească în timpul fugii, vor fi destul, nu pentru a-l face pe rege învingător, dar destul pentru a-l salva dacă va fi înfrânt, pentru a-l ajuta să treacă marea şi, orice ar spune Mazarin, odată pe coastele Franţei, soţul vostru va găsi tot atâtea ascunzişuri şi adăposturi câte găseşte şi pasărea de mare pe vreme de furtună.

— Caută-i atunci, milord, caută-i pe aceşti gentilomi şi dacă-i găseşti, dacă se învoiesc să treacă cu dumneata în Anglia, în ziua când ne vom urca din nou pe tron, voi da fiecăruia un ducat şi, pe lângă asta, aur cât să cumpere palatul White-Hall. Caută-i deci, milord, caută-i, te conjur.

— Mi-aş da toată silinţă, doamnă, spuse de Winter şi i-aş găsi, fără îndoială, dar timpul e scurt: maiestatea-voastră uită că regele vă aşteaptă răspunsul şi-l aşteaptă cu îngrijorare.

— Atunci, mi-e teamă că suntem pierduţi! exclamă regina, cu îndurerarea unei inimi frânte.

În clipa aceea uşa se deschise; tânăra Henriette se ivi în prag, iar regina, cu acea sublimă tărie care este eroismul mamelor, îşi stăpâni lacrimile, zăvorându-şi-le în adâncul inimii şi făcu semn lui de Winter să schimbe vorba.

Numai că această înfrânare, oricâtă tărie ar fi vădit, nu scăpă tinerei prinţese. Ea se opri în prag, suspină şi se adresă în şoaptă reginei:

— De ce plângi mereu în lipsa mea, mamă?

Regina zâmbi şi murmură în loc de răspuns:

— Iată, de Winter, am câştigat măcar un lucru nemaifiind decât pe jumătate regină: copiii mei îmi spun mamă şi nu doamnă.

Apoi se întoarse spre fiica ei:

— Ce doreşti, Henriette?

— Mamă, zise tânăra prinţesă, un cavaler a intrat la Luvru şi cere să prezinte omagiile lui maiestăţii-voastre. Vine din oştire şi, după cum spune, are să-ţi înmâneze o scrisoare din partea mareşalului de Grammont, mi se pare.

— Ah! se adresă regina lui de Winter. E unul dintre cei ce-mi sunt credincioşi. Nu remarci, scumpul meu lord, că suntem atât de sărăcăcios găzduite, încât fiica mea îndeplineşte slujba celor care anunţă oaspeţii?

— Doamnă, aveţi milă de mine, îmi frângeţi inima, spuse de Winter.

— Şi cine-i acest cavaler, Henriette? întrebă regina.

— L-am văzut pe fereastră, doamnă. E un tânăr care pare să aibă şaisprezece ani şi care se numeşte vicontele de Bragelonne.

Regina zâmbi, înclinând din cap, tânăra prinţesă deschise uşa şi Raoul apăru în prag.

Făcu îndată trei paşi spre regină şi îngenunche.

— Doamnă, glăsui el, aduc maiestăţii-voastre o scrisoare din partea prietenului meu, domnul conte de Guiche, care mi-a spus că are cinstea să se numere printre servitorii dumneavoastră. Scrisoarea conţine o ştire însemnată, precum şi mărturia respectului său.

La numele contelui de Guiche, o vie roşeaţă coloră obrajii tinerei prinţese. Regină o privi cu o oarecare asprime.

— Mi-ai spus că e o scrisoare din partea mareşalului de Grammont, Henriette! rosti ea.

— Aşa credeam, doamnă... – îngăimă tânăra fată.

— E vina mea, doamnă, spuse Raoul. M-am anunţat într-adevăr ca venind din partea mareşalului de Grammont; dar cum a fost rănit la braţul drept, nu a putut scrie şi contele de Guiche i-a slujit de secretar.

— Aşadar, s-au dat lupte? întrebă regina, făcându-i semn să se ridice.

— Da, doamnă, spuse tânărul, întinzând scrisoarea lui de Winter, care înaintase pentru a o primi şi a o înmâna reginei.

La ştirea că s-au dat lupte, tânăra prinţesă deschise gura, vrând să întrebe ceva de mare însemnătate pentru ea, fără îndoială, dar gura i se închise fără să rostească un singur cuvânt, în vreme ce rumeneala din obraji i se stingea treptat-treptat.

Regina văzu totul şi de bună seamă că inima ei de mamă pricepu despre ce era vorba, căci se adresă iarăşi lui Raoul:

— Şi tânărului conte de Guiche nu i s-a întâmplat nimic rău? Căci contele nu e numai unul dintre sevitorii noştri, după cum v-a spus, domnule, ci se numără şi printre prietenii noştri.

— Nu, doamnă, răspunse Raoul. Dimpotrivă, în ziua luptei s-a acoperit de glorie şi a avut cinstea să fie îmbrăţişat de către Prinţ pe câmpul de bătaie.

Tânăra prinţesă bătu din palme şi, ruşinată foarte că s-a lăsat în voia unei asemenea porniri de bucurie, se întoarse pe jumătate şi se aplecă spre un vas plin de trandafiri, ca şi cum ar fi vrut să le soarbă parfumul.

— Să vedem ce ne scrie contele, zise regina.

— Am avut cinstea să spun maiestăţii-voastre că v-a scris în numele tatălui său.

— Ştiu, domnule.

Regina rupse sigiliul scrisorii şi citi:

"Doamnă şi regină,

Neputând avea onoarea de a vă scrie eu însumi, din cauza unei răni la mâna dreaptă, vă scriu prin fiul meu, contele de Guiche, despre care ştiţi că e servitorul vostru, întocmai ca şi tatăl său, ca să vă spun că am câştigat bătălia de la Lens şi că această victorie nu poate să nu investească cu o mare putere în problemele Europei pe cardinalul Mazarin şi regină. Maiestatea-voastră, dacă vrea să-mi asculte sfatul, să se folosească deci de acest moment pentru a stărui în favoarea augustului său soţ pe lângă guvernul regelui. Vicontele de Bragelonne, care va avea cinstea să vă înmâneze această scrisoare, e prietenul fiului meu, căruia, după cum mi s-a spus, i-a salvat viaţa. Este un gentilom căruia maiestatea-voastră poate să-i acorde toată încrederea în cazul când ar avea să-mi trimită vreun ordin verbal sau scris.

Am cinstea de a fi cu respect..

MAREŞALUL DE GRAMMONT."

În clipa când se pomeni de serviciul pe care i-l adusese contelui, Raoul nu se putu stăpâni şi întoarse capul spre tânără principesă. Văzu în ochii ei o expresie de nemărginită recunoştinţă pentru el. Nu mai încăpea nici o îndoială: fiica regelui Caroi I era îndrăgostită de prietenul său.

— Bătălia de la Lens a fost câştigată! exclamă regina. Oamenii sunt fericiţi aici, câştiga bătălii! Da, mareşalul de Grammont are dreptate: în ce-l priveşte, aceasta va schimba faţa lucrurilor. Mă tem însă că nu va avea nici o urmare în ce ne priveşte pe noi, ba chiar ne va dăuna. E o ştire proaspătă, domnule, continuă regina, şi-ţi sunt recunoscătoare că ai pus atâta grabă spre a ne-o aduce. Fără dumneata, fără această scrisoare, aş fi aflat vestea abia mâine, poimâine, ori poate cea din urmă din întreg Parisul.

— Doamnă, spuse Raoul, Luvrul e al doilea palat unde ajunge vestea aceasta. Acolo nu o cunoaşte nimeni încă. Am jurat contelui de Guiche să înmânez maiestăţii-voastre scrisoarea chiar înainte de a-l îmbrăţişa pe tutorele meu.

— Tutorele dumitale este şi el un Bragelonne? întrebă lordul de Winter. Am cunoscut pe vremuri un Bragelonne, mai trăieşte?

— Nu, domnule, a murit şi de la dânsul, în calitate de rudă apropiată, cred, a moştenit tutorele meu moşia al cărei nume îl port.

— Şi cum se numeşte tutorele dumitale? întrebă regina, care nu-şi putea stăpâni dorinţa de a-l cunoaşte mai bine pe acest tânăr chipeş.

— Contele de La Fère, doamnă, răspunse Raoul, înclinându-se.

De Winter făcu un gest de uimire, regina îl privi cu o nestăvilită bucurie.

— Contele de La Fère! exclamă ea. Aşa ai spus?

Cât despre de Winter, acesta mai-mai să nu-şi creadă urechilor.

— Contele de La Fère! exclamă el la rându-i. Oh, domnule, te implor să-mi răspunzi: contele de La Fère nu e oare seniorul pe care l-am cunoscut eu, chipeş şi brav, fost muşchetar pe vremea !ui Ludovic al XIV-lea, în vârstă poate astăzi de patruzeci şi şapte ori patruzeci şi opt de ani?

— Da, domnule, întocmai.

— Şi nu slujea sub arme cu un nume de împrumut?

— Sub numele de Athos. De curând l-am auzit pe prietenul său, domnul d'Artagnan, spunându-i astfel.

— Chiar aşa, doamnă, chiar aşa. Domnul fie lăudat! Şi acum se află la Paris? continuă contele, adresându-se lui Raoul.

În clipa următoare se întoarse spre regină:

— Nădăjduiţi încă, doamnă, nădăjduiţi. Providenţa e de partea noastră, deoarece, mulţumită ei, am regăsit ca prin minune pe acest brav gentilom. Spune-mi, te rog, domnule, unde locuieşte?

— Contele de La Fère locuieşte pe strada Guénégaud la hanul "Grand-Roi-Charlemagne".

— Îţi mulţumesc din suflet. Dă-i de ştire acestui vrednic prieten al meu să rămână acasă, aici voi veni îndată să-l îmbrăţişez.

— Domnule, vă voi îndeplini bucuros dorinţa, dacă maiestatea-sa va binevoi să-mi îngăduie să plec.

— Du-te, viconte, încuviinţă regina. Du-te şi fii încredinţat de afecţiunea noastră.

Raoul se înclină respectuos înaintea celor două principese, îl salută pe de Winter şi plecă.

De Winter şi regina continuară să vorbească o vreme în şoaptă, încât să nu-i audă tânăra fată, prevedere cu totul de prisos, fiindcă principesa era cufundată în gândurile ei.

Apoi, cum de Winter voia să-şi ia rămas bun, regina îi spuse:

— Milord, am păstrat cu grijă această cruce de diamante, pe care o am de la mama şi această iconiţă a sfântului Mihail, pe care a dăruit-o soţul meu: preţuiesc aproape cincizeci de mii de livre. Am jurat mai curând să mor de foame, decât să mă despart de aceste lucruri de preţ; dar astăzi, când aceste bijuterii pot să folosească soţului meu sau apărătorilor lui, mă simt datoare să sacrific totul acestei speranţe. Ia-le! Şi, dacă aveţi nevoie de bani pentru expediţia dumneavoastră, vinde-le fără teamă, milord, vinde-le. Dacă însă găseşti vreun mijloc să le păstrezi, gândeşte-te, milord, că mi-ai face cel mai mare serviciu pe care un gentilom îl poate face unei regine şi că în ziua izbânzii mele, cel care îmi va aduce această iconiţă şi această cruce va fi binecuvînatat de mine şi de copiii mei.

— Doamnă, rosti de Winter. Maiestatea-voastră va fi slujită de un om devotat. Alerg să depun într-un loc sigur aceste două lucruri de preţ, pe care nu le-aş fi primit de-aş fi avut la îndemână mijloacele vechii noastre averi. Dar bunurile noastre au fost confiscate, banii ni s-au irosit, încât am ajuns să ne creăm mijloace din tot ce ne-a mai rămas. Într-un ceas voi fi la contele de La Fère şi mâine maiestatea-voastră va avea un răspuns lămurit.

Regina întinse mâna lordului de Winter, care i-o sărută cu respect, apoi se întoarse către fiica sa şi spuse:

— Milord, aveţi însărcinarea să daţi acestei copile ceva din partea tatălui ei.

De Winter rămase mirat: nu ştia ce vrea să spună regina.

Tânăra Henriette înaintă atunci surâzând şi, roşind, întinse fruntea gentilomului.

— Spuneţi tatălui meu, rosti prinţesa, că rege sau pribeag, învingător sau învins, puternic sau sărac, el are în mine cea mai supusă şi cea mai iubitoare fiică.

— Ştiu, doamnă, răspunse de Winter, atingând cu buzele fruntea Henriettei.

Apoi plecă, străbătând neînsoţit acele mari încăperi pustii şi întunecoase, ştergându-şi lacrimile pe care, oricât de nesimţitor ar fi devenit în cei cincizeci de ani petrecuţi la curte, nu şi le putea stăpâni la vederea acestei regeşti nefericiri, atât de demnă şi atât de adâncă în acelaşi timp.

Capitolul XLII Unchiul şi nepotul

Calul şi valetul lui de Winter aşteptau la poartă: el se îndreptă gânditor spre han, întorcând capul din când în când şi contemplând faţada tăcută şi întunecată a Luvrului. Deodată zări un călăreţ desprinzându-se parcă din zid, ca să spunem aşa

şi urmărindu-l la o mică distanţă: atunci îşi aminti că, ieşind de la Palatul Regal, văzuse o umbră asemănătoare.

Valetul lordului de Winter, care venea la vreo câţiva paşi în urmă, se uita şi el cu nelinişte la acest călăreţ.

— Tony, spuse gentilomul, făcându-i semn să se apropie.

— Sunt aici, monseniore.

Şi valetul se alătură stăpânului său.

— Ai băgat de seamă pe acest om care ne urmăreşte?

— Da, milord.

— Cine e?

— Habar n-am. Ştiu doar că vă urmăreşte de la Palatul Regal, că s-a oprit la Luvru şi v-a aşteptat şi că de la Luvru s-a luat din nou după noi.

— Să fie vreun spion de-al cardinalului? spuse de Winter pentru sine. Atunci să mă prefac că nu l-am zărit.

Şi, dând pinteni calului, se înfundă în labirintul de străzi care ducea la un han aflat nu departe de Marais: cum locuise multă vreme în Piaţa Regală, lordul de Winter căutase în chip firesc să tragă undeva în apropiere de vechea-i locuinţă.

Necunoscutul îşi zori şi el calul.

De Winter descălecă în faţa hanului şi urcă în odaie la el, făgăduindu-şi să pună pe cineva să nu-l scape din ochi pe spion, dar tocmai îşi lăsase mănuşile şi pălăria pe o măsuţă, când văzu într-o oglindă din faţa lui o siluetă apărută în prag.

Se întoarse îndată: Mordaunt stătea înaintea lui.

De Winter păli şi rămase în picioare, înmărmurit. Cât despre Mordaunt, el stătea în uşă, rece şi ameninţător, ca o statuie.

Se lăsă o tăcere de gheaţă.

— Domnule, spuse de Winter, credeam că te-am făcut să înţelegi: mă oboseşte faptul că nu-mi dai pace. Retrage-te, altfel voi chema să te alunge, aşa cum am făcut şi la Londra. Nu sunt unchiul dumitale şi nu te cunosc.

— Te înşeli, unchiule, vorbi Mordaunt cu vocea lui spartă şi batjocoritoare. De astă dată nu mă vei alunga, aşa cum ai făcut la Londra, nu vei îndrăzni. Cât despre tăgada că-ţi sunt nepot, cred că ai să te gândeşti mai bine acum, când am aflat o mulţime de lucruri pe care anul trecut nu le ştiam.

— Şi ce-mi pasă mie ce-ai aflat? izbucni de Winter.

— Oh, îţi pasă şi chiar foarte mult, unchiule, sunt convins, şi-mi vei împărtăşi părerea numaidecât, adăugă el cu un surâs

care făcu să-l treacă toţi fiorii pe cel cu care vorbea. Când m-am înfăţişat la dumneata pentru întâia oară, la Londra, voiam să te întreb ce-a devenit averea mea; când m-am înfăţişat pentru a doua oară, voiam să te întreb ce anume mi-a necinstit numele. De astă dată vin la dumneata cu o altfel de întrebare şi mult mai cumplită decât celelalte, vin să te întreb, aşa cum Dumnezeu l-a întrebat pe cel dintâi ucigaş: "Cain, ce-ai făcut cu fratele tău Abel?", Milord, ce-ai făcut cu cumnata dumitale, cu cumnata dumitale care era mama mea?

De Winter se dădu înapoi sub privirea acelor ochi de foc.

— Cu mama dumitale? îngână el.

— Da, cu mama mea, milord, spuse tânărul, zvâcnind din cap de sus în jos.

De Winter făcu o sforţare cumplită şi, cufundându-se în amintiri spre a găsi un temei nou de ură, strigă:

— Întreabă ce-a devenit, nenorocitule şi caut-o în iad, poate că iadul o să-ţi răspundă.

Tânărul înaintă până se află faţă în faţă cu lordul de Winter şi îşi încrucişă braţele.

— L-am întrebat pe călăul din Béthune, rosti Mordaunt cu glasul înăbuşit, livid de durere şi de furie. Şi călăul din Béthune mi-a răspuns.

De Wintor se prăbuşi pe un scaun, ca lovit de trăsnet şi încercă zadarnic să găsească un răspuns.

— Da, nu-i aşa? continuă tânărul. Acest cuvânt lămureşte totul, cu această cheie se deschide prăpastia. Mama mea l-a moştenit pe soţul ei şi dumneata ai ucis-o pe mama mea! Numele meu îmi dădea dreptul la averea părintească şi dumneata mi-ai răpit numele. Apoi, după ce mi-ai răpit numele, m-ai despuiat de avere. Acum nu mă miră faptul că nu mă recunoşti, nu mă mir că refuzi să mă recunoşti. Nu stă bine să spui cuiva nepot, când l-ai spoliat şi l-ai sărăcit, când eşti un ucigaş, omul care l-a făcut orfan.

Aceste cuvinte avură un efect contrar celui la care se aştepta Mordaunt: de Winter îşi aminti ce monstru fusese *milady* şi se ridică liniştit şi grav în picioare, stăpânind cu privirea-i severă privirile exaltate ale tânărului.

— Vrei să pătrunzi în această îngrozitoare taină, domnule? glăsui de Winter. Ei bine, fie... Află, dar, cine era femeia pentru care vii să-mi ceri astăzi socoteală. Femeia asta, după toate

probabilităţile, l-a otrăvit pe fratele meu şi, vrând să-mi moştenească averea, era pe cale să mă asasineze şi pe mine. Am dovezi. Ce spui de asta?

— Era mama mea!

— Ea a îndemnat un om, altădată drept, bun şi curat la suflet, să-l înjunghie pe nefericitul duce de Buckingham. Ce spui de această crimă pe care ţi-o pot dovedi?

— Era mama mea!

— Întorcându-se în Franţa, a otrăvit în mânăstirea augustinilor din Béthune pe o tânără femeie care iubea pe unul dintre duşmanii ei. Oare această nelegiuire le va convinge că şi-a meritat pedeapsa? Această crimă a cărei dovadă o am?

— Era mama mea! strigă tânărul pentru a treia oară, cu o pornire de fiecare dată mai aprinsă.

— În sfârşit, împovărată de atâtea fărădelegi, de o viaţă desfrânata, odioasă tuturor, ameninţătoare încă, aidoma unei pantere însetate de sânge, a pierit sub lovitura oamenilor pe care îi adusese la disperare şi care nu-i pricinuiseră niciodată nici cel mai mic rău. Şi-a găsit judecători în cei care cunoşteau îndeaproape faptele ei monstruoase: şi acel călău pe care l-ai întâlnit, acel călău care ţi-a povestit totul, după câte spui, dacă într-adevăr ţi-a povestit totul, trebuie să-ţi fi mărturisit că a tresărit de bucurie răzbunând astfel ruşinea şi sinuciderea fratelui său. Femeie stricată, soţie necredincioasă, soră denaturată, care a ucis şi a otrăvit, privită cu silă de toţi câţi au cunoscut-o, de toate naţiile ce-au primit-o în sânul lor, ea a murit blestemată deopotrivă de cer şi de pământ. Iată cine era această femeie.

Un suspin mai puternic decât puterea-i de stăpânire sfâşie pieptul lui Mordaunt, aducând o năvală de sânge în obrajii lui palizi. Strânse pumnii şi, cu faţa şiroind de sudoare, cu părul măciucă în cap, ca şi Hamlet, strigă sugrumat de furie:

— Taci, domnule! Era mama mea! Nu-i cunosc viaţa de stricăciune, nu-i cunosc viciile, nu-i cunosc crimele! Ştiu doar că am avut o mamă şi că cinci oameni, uniţi împotriva unei femei, au ucis-o într-ascuns, noaptea, în tăcere, ca nişte laşi! Ştiu doar că şi dumneata te aflai printre ei, domnule, că ai fost acolo, unchiule şi că ai strigat o dată cu ei, ba încă mai tare decât ei: *Trebuie să piară!* Te previn, dar şi ascultă bine aceste cuvinte, ca să ţi se întipărească în minte pentru totdeauna: pentru crima

asta care mi-a răpit totul, pentru crima asta care m-a lăsat fără nume, pentru crima asta am să-ţi cer dumitale socoteală mai întâi, apoi complicilor dumitale, atunci când am să ajung să-i cunosc.

Cu ochii scăpărând de ură, cu spume la gură, cu pumnul întins înainte, Mordaunt făcu încă un pas spre de Winter, un pas năprasnic şi ameninţător.

Acesta duse mâna la spadă şi spuse cu zâmbetul omului care de treizeci de ani se joacă cu moartea:

— Vrei să mă ucizi, domnule? Atunci te recunosc de nepot, căci eşti într-adevăr fiul mamei tale.

— Nu, i-o întoarse Mordaunt, silindu-se ca toate fibrele feţei şi toţi muşchii corpului să se elibereze din încordarea ce-l stăpânea. Nu, n-am să te ucid, cel puţin deocamdată: căci fără ajutorul dumitale n-am să-i pot descoperi pe ceilalţi. Dar atunci când am să ajung să-i cunosc, să tremuri, domnule. L-am înjunghiat pe călăul din Béthune, l-am înjunghiat fără milă şi el era doar cel mai puţin vinovat dintre voi toţi.

Zicând acestea, tânărul ieşi pe uşă şi coborî scară cu destulă linişte, ca să nu fie băgat de seamă. Jos, în capul scării, trecu prin faţa lui Tony, care, aplecat peste balustradă, nu aştepta decât un strigăt al stăpânului ca să dea fugă în odaie.

Numai că de Winter nu-l chemă: zdrobit, mai mult mort decât viu, stătea în picioare, cu auzul încordat. Şi abia când tropotul calului ce se depărta îi ajunse la ureche, căzu pe un scaun, îngăimând:

— Dumnezeule! Îţi mulţumesc că nu mă cunoaşte decât pe mine!

Capitolul XLIII Inimă de părinte

În timp ce această scenă cumplită se petrecea la lordul de Winter, Athos, aşezat lângă fereastra odăii sale, cu cotul sprijinit de o masă şi cu obrazul în palmă, îl asculta cu ochii şi cu urechile deopotrivă pe Raoul, care îi povestea întâmplările trăite în călătoria sa şi amănuntele luptei.

Chipul frumos şi nobil al gentilomului mărturisea o negrăită fericire faţă de aceste prime simţiri, pline de atâta prospeţime şi

puritate: asculta glasul acela tineresc ce se însufleţea de pe acum la flacăra înaltelor sentimente, ca la auzul unei muzici armonioase. Uitase de tot ce era întunecat în trecut, de tot ce se vestea înnorat în viitor. Ai fi zis că întoarcerea acestui copil iubit preschimbase în nădejdi până şi temerile sale. Athos era fericit, fericit cum nu fusese niciodată.

— Şi ai fost martor, ai luat parte la această mare bătălie, Bragelonne? întrebă fostul muşchetar.

— Da, domnule.

— Şi a fost crâncena, zici?

— Prinţul însuşi a atacat de unsprezece ori la rând.

— E un mare ostaş, Bragelonne.

— E un erou, domnule, nu l-am pierdut din ochi o clipă. Oh, ce minunat lucru, domnule, să te numeşti Condé... şi să-ţi porţi astfel numele!

— Cu linişte şi strălucire, nu-i aşa?

— Liniştit ca la paradă, strălucitor ca într-o zi de sărbătoare. Când am atacat duşmanul, am pornit la pas; aveam consemnul să nu tragem primii şi ne îndreptam spre spanioli, care se aflau pe o înălţime, cu muschetele în mâini. Când a ajuns la treizeci de paşi de ei, prinţul s-a întors către soldaţi: "Copii, zise el, veţi avea de înfruntat o grozavă descărcătură de pulbere; pe urmă, însă, fiţi fără grijă, i-aveţi în mâna pe toţi". Se lăsase o asemenea linişte, încât şi prietenii şi vrăjmaşii auziră aceste cuvinte. Apoi ridică spada şi porunci: "Să sune trâmbiţele!"

— Bine, bine!... La nevoie ai face şi tu la fel, Raoul, nu-i aşa?

— Mă îndoiesc, domnule, fiindcă asta mi s-a părut un lucru prea frumos şi măreţ. Când am ajuns la douăzeci de paşi, am văzut ţevile muschetelor plecându-se ca o unduire strălucitoare în bătaia soarelui. "La pas, copii, la pas, spuse prinţul. Acum e acum!"

— Ţi-a fost frică, Raoul? întrebă contele.

— Da, domnule, mărturisi cu naivitate tânărul. Am simţit o răceală de gheaţă în inimă şi, la cuvântul "Foc!", care a răsunat în spaniolă în rândurile vrăjmaşe, am închis ochii şi m-am gândit la

dumneavoastră.

— Adevărat, Raoul, spuse Athos, strângându-i mâna.

— Da, domnule. În aceeaşi clipă răsună o bubuitură năprasnică, de credeai că s-a deschis iadul şi cei rămaşi în viaţă simţiră căldura flăcării. Am deschis iar ochii, uimit de-a fi scăpat teafăr, nici măcar rănit; o treime din escadron zăcea la pământ, schilodită şi însângerată. În acea clipă am întâlnit privirea Prinţului. Nu mă gândeam decât la un singur lucru: că el se uită la mine. Am dat pinteni calului şi m-am aflat numaidecât în mijlocul rândurilor duşmane.

— Şi Prinţul a fost mulţumit de tine?

— Cel puţin aşa mi-a spus, domnule, atunci când mi-a dat însărcinarea să-l însoţesc la Paris pe domnul de Châtillon, care a venit încoace să dea această veste reginei şi să aducă steagurile câştigate în luptă. "Du-te, mi-a spus Prinţul, oastea duşmană nu se reface înainte de cincisprezece zile. Până atunci nu am nevoie de dumneata. Du-te şi îmbrăţişează pe cei pe care îi iubeşti şi care te iubesc şi spune-i surorii mele, doamna de Longueville, că-i mulţumesc pentru darul ce mi-a făcut trimiţându-mi-te." Şi am venit, domnule, continuă Raoul, uitându-se la conte cu un zâmbet plin de o adâncă dragoste, spunându-mi că veţi fi mulţumit să mă revedeţi.

Athos îl atrase către sine şi îl sărută pe frunte, ca pe o fată.

— Va să zică, glăsui el, ai păşit cu dreptul, Raoul. Ai prieteni cu rangul de duce, un mareşal al Franţei drept naş, un prinţ de sânge regesc drept comandant de oştire şi, chiar în ziua întoarcerii tale, ai fost primit de două regine: e frumos pentru început.

— Ah, domnule! exclamă Raoul deodată. Îmi amintiţi un lucru de care am uitat în graba de a vă povesti isprăvile mele: la maiestatea-sa regina Angliei se afla un gentilom, care a scos un strigăt de surprindere şi de bucurie atunci când v-am rostit numele. A spus că e unul dintre prietenii dumneavoastră, m-a întrebat unde locuiţi şi va veni să vă vadă.

— Cum îl cheamă?

— N-am îndrăznit să-l întreb, domnule. Dar, cu toate că vorbea într-o franţuzească fără cusur, după accent cred că e englez.

— Aşa! făcu Athos.

Şi fruntea i se plecă, de parcă ar fi căutat să-şi amintească ceva. Apoi, când o ridică, dădu cu ochii de un om care stătea în pragul uşii întredeschise şi care îl privea cu un aer înduioşat.

— Lord de Winter! strigă contele.

— Athos, prietene!

Şi cei doi gentilomi rămaseră o clipă îmbrăţişaţi. După aceea, Athos îi luă mâinile într-ale sale şi îi spuse cercetându-l cu privirea:

— Ce ai, milord? Îmi pari tot atât de trist, pe cât sunt eu de bucuros.

— Da, e adevărat, iubite prietene. Aş spune chiar mai mult, că vederea dumitale îmi sporeşte teama.

Şi de Winter se uită în jur, ca şi cum ar fi dorit să rămână singuri. Raoul pricepu că au de vorbit şi ieşi pe nesimţire din odaie.

— Ei, acum că suntem singuri, zise Athos, să vorbim de dumneata.

— Cât suntem singuri să vorbim de noi, răspunse lordul de Winter. E aici.

— Cine?

— Fiul lui *milady.*

Athos, izbit încă o dată de acest nume, care părea că îl urmăreşte ca un ecou fatal, şovăi o clipă, încruntă uşor din sprâncene şi rosti cu o voce liniştită:

— Ştiu.

— Ştii?

— Grimaud l-a întâlnit între Béthune şi Arras şi s-a întors în goană să mă prevină.

— Aşadar, Grimaud îl cunoaşte?

— Nu, dar a stat la căpătâiul unui om aflat pe patul de moarte care îl cunoştea.

— Călăul din Béthune! exclamă de Winter.

— Ştii? făcu Athos, mirat.

— Tocmai a plecat de la mine, răspunse de Winter. El mi-a spus totul. Ah, prietene, ce îngrozitoare scenă! De ce oare n-am sugrumat şi copilul atunci când i-am răpus mama?

Athos, ca toate firile nobile, nu împărtăşea celor din jur supărările sale; dimpotrivă, le zăvora întotdeauna în adâncul fiinţei sale, dând în schimb celor din jur nădejde şi mângâiere. Ai fi zis că durerile pe care le încerca se preschimbau în sufletul lui în bucurii pentru ceilalţi.

— Oare de ce ţi-e teamă? zise el, înfrânând cu judecata-i limpede groaza instinctivă din prima clipă. Oare nu suntem aici

ca să ne apărăm? Acest tânăr a devenit oare un ucigaş de meserie, un asasin cu sânge rece? A fost în stare să-l omoare pe călăul din Béthune într-o pornire de mânie, dar acum şi-a potolit furia.

De Winter zâmbi cu tristeţe şi clătină din cap.

— Sângele apă nu se face! zise el.

— Haida-de! mormăi Athos, încercând să zâmbească şi el. A doua generaţie trebuie să fi pierdut din cruzime. De altfel, prietene, providenţa ne-a prevenit să fim gata de apărare. N-avem altceva de făcut decât să aşteptăm. Să aşteptăm deci. Dar vorbeşte-mi de dumneata, cum te rugam adineauri. Ce vânt te aduce la Paris?

— Unele treburi însemnate, pe care ai să le afli mai târziu. Dar ce-am auzit la maiestatea-sa regina Angliei? Se spune că domnul d'Artagnan e de partea lui Mazarin! Iartă-mi sinceritatea, prietene, nici nu-l urăsc, nici nu sunt împotriva cardinalului şi părerile dumitale vor fi întotdeauna sfinte pentru mine: eşti cumva de partea acestui om?

— D'Artagnan poartă haină ostăşească, rosti Athos. E ostaş şi ascultă de cei aflaţi la cârma ţării. D'Artagnan nu e bogat şi, ca să poată trăi, are nevoie de gradul lui de locotenent. Milionari ca dumneata întâlneşti rar în Franţa, milord.

— Vai! oftă de Winter. Azi sunt şi eu la fel de sărac, ba poate chiar mai sărac decât el. Dar să ne întoarcem la dumneata.

— Ei bine, vrei să afli dacă sunt de-al lui Mazarin? Nu, de o mie de ori nu. Iartă-mi şi dumneata sinceritatea, milord.

De Winter se ridică şi îl strânse în braţe.

— Mulţumesc, conte, spuse el. Îţi mulţumesc pentru această veste fericită. Mă vezi fericit şi întinerit. Ah, nu eşti de-ai lui Mazarin! Slavă Domnului! Şi, de altfel, nici nu puteai să fii. Încă ceva, iartă-mă: eşti liber?

— Ce înţelegi prin liber?

— Te întreb dacă nu eşti cumva căsătorit.

— Oh, cât despre asta, nu, surise Athos.

— Te-ntreb pentru că tânărul atât de chipeş, de mândru şi de zvelt...

— E un copil pe care îl cresc şi care nu-şi cunoaşte nici măcar tatăl.

— Prea bine: rămâi mereu acelaşi Athos, mare şi generos.

— Ei bine, milord, ce vrei să-mi ceri?

— Domnii Porthos şi Aramis mai sunt şi azi prietenii dumitale?

— Pune-l şi pe d'Artagnan la socoteală, milord. Vom rămâne întotdeauna patru prieteni devotaţi unul altuia, întocmai ca şi odinioară, dar când e vorba să-l slujeşti pe cardinal sau să lupţi împotrivă-i, să fii de partea lui Mazarin sau de partea Frondei, nu mai suntem decât doi.

— Domul Aramis e alături de d'Artagnan? întrebă lordul de Winter.

— Nu, răspunse Athos. Aramis îmi face cinstea să împărtăşească părerile mele.

— Poţi să mă pui în legătură cu acest prieten atât de încântător şi de spiritual?

— Fără îndoială, când vei dori.

— S-a schimbat oare?

— A devenit abate, atâta tot.

— Mă înspăimânţi. Din pricina asta trebuie să fi ajuns să renunţe la acţiuni îndrăzneţe.

— Dimpotrivă, zâmbi Athos. Niciodată n-a fost atât de muşchetar ca acum, de când e abate şi vei regăsi în el un adevărat Galaor. Nu vrei să-l trimit pe Raoul să-l caute?

— Mulţumesc, conte, la ora asta s-ar putea să nu fie acasă. Dar, de vreme ce socoteşti că poţi să răspunzi de el...

— Ca de mine însumi.

— Poţi veni cu el mâine la zece dimineaţa la podul de la Luvru?

— Aha! zâmbi Athos. Ai un duel?

— Da, conte şi e un duel frumos, un duel la care nădăjduiesc că vei lua şi dumneata parte.

— Unde vom merge, milord?

— La maiestatea-sa regina Angliei, care m-a însărcinat să vă prezint, conte.

— Maiestatea-sa mă cunoaşte?

— Te cunosc eu.

— Mister... – murmură Athos. Nu-i nimic, din moment ce dumneata ai cheia, nu cer să ştiu mai mult. Nu-mi acorzi cinstea să iei masa cu mine, milord?

— Mulţumesc, conte, spuse de Winter. Vizita acestui tânăr, îţi mărturisesc, mi-a tăiat pofta de mâncare şi o să-mi răpească

şi somnul, cu siguranţă. Cu ce misiune a venit la Paris? N-a venit să mă întâlnească pe mine, fiindcă nu ştia că am plecat încoace. Tânărul acesta mă îngrozeşte, conte: presimt în el un viitor sângeros.

— Ce face în Anglia?

— E unul dintre cei mai înfocaţi partizani ai lui Oliver Cromwell.

— Ce l-a făcut să se alăture acestei cauze? Mama şi tatăl lui erau catolici, nu-i aşa?

— Ura împotriva regelui.

— Împotriva regelui?

— Da. Regele l-a declarat bastard, i-a luat toată averea şi i-a interzis să poarte numele de Winter.

— Şi cum se numeşte acum?

— Mordaunt.

— Puritan şi travestit în călugăr, călătorind singur pe drumurile Franţei.

— În călugăr, spui?

— Da, nu ştiai?

— Nu ştiam decât ceea ce el însuşi mi-a spus.

— Numai aşa şi printr-o întâmplare, Dumnezeu să mă ierte dacă hulesc, numai aşa a putut să asculte spovedania călăului din Béthune.

— Atunci ghicesc totul: a venit aici trimis de Cromwell.

— La cine?

— La Mazarin. Şi regina a avut dreptate, ne-au luat-o înainte: acum, totul e limpede pentru mine. Cu bine, conte, pe mâine!

— Afară-i noapte neagră, zise Athos, băgând de seamă că pe de Winter îl frământa o nelinişte mai mare decât lăsa să se vadă. Şi poate că n-ai nici un valet cu dumneata.

— Îl am pe Tony, un băiat de ispravă, dar cam naiv.

— Hei, Olivain, Grimaud, Blaisois! Luaţi-vă muschetele şi chemaţi-l pe domnul viconte.

Blaisois era flăcăul acela voinic, pe jumătate valet, pe jumătate ţăran, pe care l-am zărit la castelul Bragelonne venind să anunţe că masa e gata şi căruia Athos îi dăduse numele provinciei sale natale.

La cinci minute după porunca lui Athos, Raoul intră pe uşă.

— Viconte, zise el. Vei însoţi pe milord până la hanul unde locuieşte şi nu vei lăsa pe nimeni să se apropie de dânsul.

— Eh, conte, făcu de Winter. Drept cine mă iei?

— Drept un străin care nu cunoaşte Parisul, rosti Athos şi căruia vicontele o să-i arate drumul.

De Winter îi strânse mâna.

— Grimaud, spuse Athos. Tu mergi în frunte şi fii cu ochii-n patru. Fereşte-te de călugăr!

Grimaud tresări, apoi dădu din cap şi aşteptă plecarea, mângâindu-şi cu o tăcere grăitoare patul muschetei.

— Pe mâine, conte, zise de Winter.

— Da, milord.

Grupul apucă înspre strada Saint-Louis. Olivain tremura ca varga la fiecare licărire de lumină îndoielnică; Blaisois se arăta destul de curajos, căci habar nu avea de existenţa unei primejdii; Tony se tot uita în dreapta şi în stânga, dar îi pierise graiul, ceea ce trebuie pus în seama faptului că nu ştia franţuzeşte. De Winter şi Raoul mergeau unul lângă altul şi discutau împreună.

Grimaud, potrivit poruncii lui Athos, păşea în frunte, cu făclie într-o mână şi cu muscheta în cealaltă. Ajuns în faţa hanului unde trăsese de Winter, bătu cu pumnul în poartă, cineva veni să deschidă şi atunci îl salută pe milord în tăcere.

La fel fu şi întoarcerea: ochii pătrunzători ai lui Grimaud nu zăriră nimic suspect, afară de o umbră pitulată în colţul străzii Guénégaud dinspre chei: i se păru că a văzut-o şi la ducere stând acolo, la pândă, în întuneric. Se îndreptă spre ea, dar mogâldeaţa se pierdu pe o ulicioară pe care Grimaud socoti că nu e bine să se afunde.

Îi povestiră lui Athos de reuşita expediţiei şi, cum era zece seara, fiecare se duse la culcare.

A doua zi dimineaţa, când deschise ochii, fu rândul contelui să-l vadă pe Raoul la căpătâiul său. Tânărul, gata îmbrăcat, citea o nouă carte de-a domnului Chapelain.

— Te-ai şi sculat, Raoul? zise contele.

— Da, domnule, răspunse tânărul cu oarecare şovăială. Am dormit prost.

— Tu, Raoul?! Tu ai dormit prost? Te frământă ceva, ia spune? întrebă Athos.

— Domnule, veţi zice că mă grăbesc să vă părăsesc, când de-abia am sosit, dar...

— Prin urmare, eşti învoit numai pentru două zile, Raoul?

— Dimpotrivă, domnule, pentru zece şi de aceea aş vrea să plec undeva, nu să mă reîntorc în tabără.

Athos surâse.

— Unde? zise el. Dacă nu e cumva secret, viconte. Acum eşti aproape bărbat, devreme ce ai primit botezul luptei şi ţi-ai câştigat dreptul să te duci oriunde vrei, fără să-mi mai spui.

— Asta niciodată, domnule, protestă Raoul. Atâta timp cât voi avea fericirea să fiţi ocrotitorul meu, nu voi socoti că am dreptul să ies din cuvântul dumneavoastră, care mi-e atât de scump. Aş dori să petrec o zi la Blois. Mă priviţi într-un fel... o să râdeţi de mine?

— Nu, dimpotrivă, zise Athos, înăbuşindu-şi un suspin. Nu râd, viconte. Ţi-e dor de Blois, asta-i foarte firesc!

— Deci îmi îngăduiţi să plec! strigă Raoul plin de fericire.

— Desigur, Raoul.

— Şi nu păstraţi nici o umbră de supărare în fundul sufletului?

— Deloc. De ce m-ar supăra lucrurile care te bucură?

— Ah, domnule, sunteţi atât de bun! strigă tânărul şi făcu o mişcare ca pentru a se arunca de gâtul lui Athos, dar respectul îl opri.

Athos îi deschise braţele.

— Pot să plec chiar acum?

— Când vrei tu, Raoul.

Raoul se şi îndreptă spre uşă.

— Domnule, rosti el, întorcându-se, m-am gândit că numai doamnei ducese de Chevreuse, atât de bună cu mine, îi datorez faptul că mă aflu în preajma Prinţului.

— Şi că ar trebui să-i mulţumeşti, nu-i aşa, Raoul?

— Aşa cred, domnule. Dar dumneavoastră hotărâţi.

— Abate-te pe la castelul Luynes, Raoul şi întreabă dacă doamna ducesă poate să te primească. Îmi place să văd că nu uiţi de cerinţele bunei-cuviinţe. Vei lua cu tine pe Grimaud şi pe Olivain.

— Pe amândoi, domnule? se miră Raoul.

Apoi salută şi ieşi din odaie.

Privindu-l cum închide uşa şi auzindu-l cum îi strigă cu glasul lui voios şi răsunător pe Grimaud şi pe Olivain, Athos oftă.

"M-a părăsit destul de repede, se gândi el, clătinând din cap. Dar se supune legilor firii. Aşa-i făcută natura, priveşte mereu înainte. Hotărât, o iubeşte pe copila aceea; oare pe mine mă va iubi mai puţin, dăruindu-şi inima altora?"

Şi Athos îşi mărturisi că nu se aştepta câtuşi de puţin la o despărţire atât de grabnică. În schimb, Raoul era atât de fericit, încât orice umbră din sufletul contelui pieri la acest gând.

La zece dimineaţa, totul era gata de plecare. Pe când Athos se uita cum Raoul încalecă, un valet veni să-l salute din partea doamnei de Chevreuse. Avea însărcinarea să spună contelui de La Fère că ducesa aflase de întoarcerea tânărului ei protejat, precum şi de felul cum s-a purtat în luptă şi că ar fi fost foarte mulţumită să-l felicite.

— Spune-i doamnei ducese, răspunse Athos, că domnul viconte tocmai pornea spre castelul Luynes.

Apoi, după ce îi mai dădu câteva îndrumări lui Grimaud, făcu semn cu mâna lui Raoul că poate să plece.

De fapt, cugetând mai adânc, Athos îşi zise că nu era rău deloc ca Raoul să se afle în aceste clipe departe de Paris.

Capitolul XLIV Încă o Regină care cere ajutor

Athos îi dădu de ştire lui Aramis încă de dimineaţă, printr-o scrisoare încredinţată lui Blaisois, singurul servitor care îi mai rămăsese. Blaisois îl găsi pe Bazin îmbrăcându-şi anteriul de paracliser: în ziua aceea era de serviciu la Notre-Dame.

Athos îl sfătuise să încerce să vorbească chiar cu Aramis. Blaisos, un flăcău pe cât de voinic, pe atât de naiv, care nu ieşea în ruptul capului din cuvântul stăpânului său, întrebă de abatele d'Herblay şi, în ciuda asigurărilor lui Bazin că stăpânul nu e acasă, stărui atâta să dea ochi cu dânsul, încât Bazin se supără foc. Deşi vedea că Bazin poartă haina unui slujitor al bisericii, Blaisois se sinchisi prea puţin de spusele lui şi vru să treacă peste el, socotind că are de-a face cu un om dăruit cu toate virtuţile acestei haine, adică răbdare şi dragoste creştinească.

Dar Bazin, care se dovedea tot valet de muşchetar atunci când i se urcă sângele la cap, puse mâna pe coada măturii şi se porni să-l burduşească, strigându-i:

— Ai insultat biserica, prietene, ai insultat biserica!

În clipa aceea, auzind zarva asta neobişnuită, Aramis crăpă prevăzător uşa odăii de culcare.

Bazin propti respectuos coada măturii în pământ, cum văzuse că face elveţianul cu halebarda lui la Notre-Dame, iar Blaisois, aruncând cerberului o privire mustrătoare, scoase scrisoarea din buzunar şi i-o întinse lui Aramis.

— Din partea contelui de La Fère? întrebă Aramis. Bine.

Şi intră în odaie fără să întrebe măcar de pricină zarvei de adineauri.

Blaisois se întoarse amărât la hanul "Grand-Roi-Charlemagne". Athos îi ceru să spună ce a făcut şi Blaisois îi povesti toată păţania.

— Nătărăule! zise Athos, râzând. N-ai spus că vii din partea mea?

— Nu, domnule.

— Şi ce-a făcut Bazin când a aflat că vii din partea mea?

— Ah, domnule, mi-a cerut iertare în fel şi chip şi m-a silit să dau pe gât două pahare dintr-un vin muşcat pe cinste, în care m-a pus să înmoi trei-patru biscuiţi straşnici; dar e totuna, te altoieşte ca un drac. Un paracliser! Nu i-ar fi ruşine!

"Bun, cugetă Athos în sinea lui. De vreme ce Aramis a primit scrisoarea mea, înseamnă că va veni, orice-ar fi."

La ora zece, cu punctualitatea-i obişnuită, Athos se afla pe podul de la Luvru. Acolo se întâlni cu lordul de Winter, care tocmai şosea.

Aşteptară împreună aproape zece minute. Milord de Winter începea să se teamă că Aramis nu va veni.

— Răbdare, zise Athos, privind în direcţia străzii Bac. Răbdare. Iată un abate care a miruit pe unul şi salută o femeie: trebuie să fie Aramis.

Într-adevăr, el era: un tinerel, un gură-cască îi stătea în cale, ba încă îl mai şi stropise cu noroi şi, dintr-un pumn, Aramis îl trimisese la vreo zece paşi. Tocmai atunci trecea pe acolo una dintre credincioasele sale şi, cum era tânără şi frumoasă, o salutase cu cel mai fermecător surâs.

După o clipă, Aramis era lângă ei.

Urmară, se înţelege, îmbrăţişări pline de căldură între Aramis şi lordul de Winter.

— Încotro? întrebă Aramis. La dracu, nu cumva mergem să ne batem? N-am spada la mine în dimineaţa asta, aşa că trebuie să trec iar pe acasă, să-mi iau una.

— Nu-i nevoie, zise de Winter. Mergem să facem o vizită maiestăţii-sale regina Angliei.

— Foarte bine, glăsui Aramis. Şi ce scop are vizita asta? continuă el, aplecându-se la urechea lui Athos.

— Pe cinstea mea, habar n-am. Poate vrea să ne ceară vreo mărturie, mai ştii?

— N-o fi la mijloc povestea aia blestemată? mormăi Aramis. În cazul ăsta, nu mă prea trage inima să merg, fiindcă am să înghit vreo mustrare. Şi, de când mustru eu pe alţii, nu-mi mai place să fiu mustrat.

— Dacă ar fi aşa, zise Athos, n-am fi conduşi la maiestatea-sa de către lordul de Winter, căci ar avea şi el partea lui: era de-ai noştri.

— Da, adevărat. Atunci haidem!

Ajunşi la Luvru, lordul de Winter intră cei dintâi: de altfel un singur paznic veghea la poartă. La lumina zilei, Athos, Aramis şi englezul însuşi putură să-şi dea seama de groaznica sărăcie a locuinţei pe care o milă zgârcită o hărăzise nefericitei regine. Săli mari, despuiate de orice mobilă, ziduri coşcovite, ici-colo cu vechi ciubuce de aur, care rezistaseră paraginei, ferestre fără geamuri şi care nu se mai puteau închide; nici covoare, nici ostaşi de strajă, nici valeţi: iată ce-l izbi din capul locului pe Athos, care-şi împunse în tăcere tovarăşul cu cotul, arătându-i din ochi mizeria din jur.

— Mazarin stă mult mai bine, zise Aramis.

— Mazarin e aproape rege, observă Athos. Iar doamna Henriette aproape că nu mai e regină.

— Dacă te sileşti să fii spiritual, Athos, cred într-adevăr că-l întreci pe bietul domn Voiture, mormăi Aramis.

Athos surâse.

Regina părea că aşteaptă cu nerăbdare, căci, la cel dintâi zgomot pe care îl auzi în încăperea din faţa odăii ei, ieşi ea însăşi în prag spre a întâmpina pe aceşti prieteni de zile grele.

— Intraţi şi fiţi bineveniţi, domnilor, zise ea.

Gentilomii păşiră în odaie şi, la început, rămaseră în picioare; dar la un semn al reginei, care îi poftea să se aşeze, Athos dădu pilda supunerii. Era grav şi liniştit; în schimb, Aramis fierbea de furie: o asemenea strâmtoare îl scotea din fire şi ochii lui cercetau fiece nouă mărturie a cumplitei sărăcii din prejmă.

— Priveşti la luxul meu? vorbi doamna Henriette, uitându-se cu tristeţe în jur.

— Doamnă, rosti Aramis, cer iertare maiestăţii-voastre, dar n-aş fi în stare să-mi ascund revolta de a vedea pe fiica lui Henric al IV-lea tratată astfel la curtea Franţei.

— Domnul nu este cavaler? se adresă regina lordului de Winter.

— Domnul este abatele d'Herblay, răspunse lordul.

Aramis roşi.

— Doamnă, zise el, sunt abate, e adevărat, dar împotriva voinţei mele. Niciodată n-am simţit chemarea de a deveni slujitor al bisericii; sutana mea se ţine doar într-un singur nasture şi sunt gata oricând să redevin muşchetar. Azi-dimineaţă, neştiind că voi avea cinstea să mă înfăţişez maiestăţii-voastre, am îmbrăcat haina de abate, dar nu sunt cu nimic mai puţin omul în care maiestatea-voastră va găsi cel mai devotat slujitor, orice va voi să-mi poruncească.

— Domnul cavaler d'Herblay, interveni de Winter, e unul dintre acei viteji muşchetari ai regelui Ludovic al XIII-lea, de care v-am vorbit, doamnă... Domnul, continuă el, întorcându-se spre Athos, e nobilul conte de La Fère, a cărui mare faimă e-atât de binecunoscută maiestăţii-voastre.

— Domnilor, spuse regina. Acum câţiva ani aveam în jurul meu gentilomi, comori, armate: la un semn al meu, totul era gata să mă slujească. Astăzi, uitaţi-vă în jur! Veţi fi surprinşi, fără îndoială. Pentru a duce la îndeplinire un plan menit să-mi salveze viaţa nu-l am decât pe lordul de Winter, un prieten de douăzeci de ani şi pe dumneavoastră, domnilor, pe care vă văd pentru prima dată şi pe care vă cunosc doar ca pe nişte compatrioţi ai mei.

— E de ajuns, doamnă, rosti Athos, cu o plecăciune adâncă. Dacă viaţa a trei oameni poate să o răscumpere pe a voastră.

— Vă mulţumesc, domnilor. Dar ascultaţi-mă, continuă ea: eu nu sunt numai cea mai nefericită regină, ci şi cea mai nenorocită mamă, cea mai deznădăjduită soţie: copiii mei, cel

puţin doi dintre ei, ducele de York şi prinţesa Charlotte, se află departe de mine, expuşi la loviturile ambiţioşilor şi duşmanilor; regele, soţul meu, duce în Anglia povara unei existenţe atât de dureroase, încât e puţin spus mărturisindu-vă că îşi caută şi îşi doreşte moartea. Iată scrisoarea pe care mi-a trimis-o prin milord de Winter. Citiţi-o.

Athos şi Aramis murmurară o scuză.

— Citiţi-o, stărui regina.

Athos citi cu glas tare scrisoarea pe care o cunoaştem şi în care regele Carol întreba dacă i s-ar acorda ospitalitate în Franţa.

— Ei bine? întrebă Athos când isprăvi de citit.

— Ei bine, rosti regina, Mazarin a refuzat.

Cei doi prieteni schimbară o privire plină de dispreţ.

— Şi acum, doamnă, ce e de făcut? întrebă Athos.

— Simţiţi măcar un dram de compasiune faţă de atâta nenorocire? vorbi regina, adânc tulburată.

— Am avut cinstea să întreb pe maiestatea-voastră ce anume doreşte să facem, domnul d'Herblay şi cu mine, spre a-i fi de folos. Suntem gata.

— Ah, domnule, eşti într-adevăr un suflet nobil! exclamă regina într-o pornire de recunoştinţă, în timp ce lordul de Winter o privea cu aerul că vrea să-i spună: "Nu v-am încredinţat oare că răspund de ei?"

— Dar dumneavoastră, domnule? se adresă regina lui Aramis.

— Eu, doamnă, răspunse acesta, pretutindeni unde merge domnul conte, fie chiar şi la moarte, îl urmez fără să cer vreo desluşire. Dar când e vorba să slujesc pe maiestatea-voastră, adăugă Aramis, privind-o pe regină cu tot farmecul tinereţii sale, atunci o iau înainte domnului conte.

— Ei bine, domnilor, spuse regina, de vreme ce aşa stau lucrurile, de vreme ce sunteţi dornici să vă puneţi în slujba unei biete prinţese pe care lumea întreagă o părăseşte, iată ce trebuie să faceţi pentru mine. Regele se află singur cu câţiva gentilomi pe care se teme în fiece zi să nu-i piardă, în mijlocul scoţienilor în care nu se încrede, deşi el însuşi e scoţian. Din clipa când lordul de Winter l-a părăsit, nu mai trăiesc, domnii mei. Ei bine, poate cer prea mult, fiindcă nu am nici un drept să cer. Plecaţi în Anglia, găsiţi-l pe rege, fiţi prietenii lui, însoţiţi-l în

luptă, în casa unde locuieşte şi unde în fiece zi îl pândesc urzeli mai numeroase şi mai viclene decât toate primejdiile războiului; în schimbul acestui sacrificiu pe care îl faceţi pentru mine, domnilor, vă făgăduiesc nu să vă răsplătesc, asta poate v-ar răni, ci să vă iubesc ca o soră şi să vă am în inima mea înaintea oricui, afară de soţul şi de copiii mei, o jur în faţa lui Dumnezeu!

Şi regina ridică ochii încet şi solemn spre cer.

— Doamnă, zise Athos, când trebuie să plecăm?

— Aşadar, vă învoiţi? exclamă regina cu bucurie.

— Da, doamnă. Numai că maiestatea-voastră merge prea departe, cred, făgăduind să ne copleşească cu o prietenie cu mult mai presus de meritele noastre. Îl slujim pe Dumnezeu, doamnă, slujind un prinţ atât de nefericit şi o regină atât de virtuoasă. Vă suntem devotaţi cu trup şi suflet, doamnă.

— Ah, domnilor, spuse regina, mişcată până la lacrimi. Iată cea dintâi clipă de bucurie şi nădejde pe care o trăiesc de cinci ani încoace. Da, îi slujiţi pe Dumnezeu şi cum puterea mea e prea mărginită pentru a răsplăti un asemenea sacrificiu, el vă va răsplăti, el care-mi citeşte-n inimă toată recunoştinţa faţă de el şi faţă de dumneavoastră. Salvaţi-mi soţul, salvaţi-l pe rege! Şi deşi nu vă gândiţi la răsplata ce vi se cuvine pe pământ pentru această faptă plină de vrednicie, lăsaţi-mi speranţa că vă voi revedea pentru a vă mulţumi eu însumi. Eu rămân aici, aşteptând. Aveţi să-mi spuneţi ceva? Din această clipă am devenit prietena dumneavoastră şi, întrucât înţelegeţi să mă slujiţi, sunt datoare să vă răspund la fel.

— Doamnă, zise Athos, nu am nimic să cer maiestăţii-voastre, decât să se roage pentru noi.

— Eu, spuse Aramis, sunt singur pe lume şi nu râvnesc decât să slujesc pe maiestatea-voastră.

Regina le întinse mâna şi ei o sărutară. Apoi îi şopti lui de Winter:

— Dacă îţi lipsesc banii, milord, nu şovăi o clipă, sfărâma bijuteriile ce ţi-am dat, scoate diamantele şi vinde-le: vei lua pe ele între cincizeci şi şaizeci de mii de livre. Cheltuieşte tot la nevoie, dar aceşti gentilomi să fie trataţi aşa cum merită, adică regeşte.

Regina pregătise două scrisori: una era scrisă de ea, cealaltă de prinţesa Henriette, fiica ei. Amândouă erau adresate regelui Carol. Înmână una lui Athos şi una lui Aramis, pentru ca,

dacă întâmplarea i-ar fi despărţit, să poată fi recunoscuţi de rege. După aceea plecară toţi trei.

Jos, în capul scării, de Winter se opri.

— Acum să ne despărţim, domnilor, zise el. Nu cumva să trezim vreo bănuială. Diseară, la nouă, ne întâlnim la poarta Saint-Denis. Vom călători cu caii mei, atât cât ne vor duce, apoi vom lua diligenţa. Vă mulţumesc încă o dată, scumpi prieteni, vă mulţumesc în numele meu, în numele reginei.

Cei trei gentilomi îşi strânseră mâinile. Lordul de Winter apucă pe strada Saint-Honoré, Athos şi Aramis rămaseră împreună.

— Ei bine, spuse Aramis, după ce se văzură singuri. Ce zici de povestea asta, dragul meu conte?

— Încurcată, tare încurcată, mormăi Athos.

— Dar ai primit totul cu însufleţire, nu?

— Aşa cum voi face întotdeauna când e vorba de apărarea unui mare principiu, dragul meu d'Herblay. Regii nu pot fi puternici decât prin nobilime, iar nobilimea nu poate fi puternică decât prin regi. Să sprijinim deci monarhiile, fiindcă astfel ne sprijinim pe noi înşine.

— Mergem acolo ca să fim ucişi, zise Aramis. Nu pot să-i sufăr pe englezi, sunt grosolani ca toţi băutorii de bere.

— Era oare mai bine să rămânem aici şi să facem o plimbare la Bastilia, ori la fortăreaţă Vincennes din pricină că am înlesnit evadarea domnului de Beaufort? vorbi Athos. Ah, pe cinstea mea, Aramis, crede-mă, nu trebuie să avem nici cea mai mică părere de rău. Aşa ne punem la adăpost de primejdia temniţei şi ne purtăm totodată că nişte eroi – alegerea e lesne de făcut.

— Ai dreptate. Însă în toate, dragul meu, trebuie să te întorci la o aceeaşi primă întrebare, prostească, ştiu, dar şi foarte necesară: Ai bani?

— Am ceva, cam vreo sută de pistoli, pe care arendaşul meu mi i-a trimis în ajunul plecării de la Bragelonne; dar trebuie să las cam jumătate lui Raoul: un tânăr gentilom se cade să trăiască aşa cum se cuvine. Într-un cuvânt, n-am decât vreo cincizeci de pistoli. Dar tu?

— Eu sunt sigur că, întorcându-mi pe dos toate buzunarele şi răscolind prin toate sertarele, nu găsesc mai mult de zece ludovici. Din fericire, lordul de Winter e bogat.

— Lordul de Winter e deocamdată sărac lipit, fiindcă Cromwell s-a făcut stăpân pe averea lui.

— Uite unde-ar fi bun baronul Porthos! zise Aramis.

— Uite unde-mi pare rău după d'Artagnan! zise Athos.

— Ce pungă plină!

— Ce spadă mândră!

— Să-i atragem de partea noastră.

— Nu-i taina noastră, Aramis. Crede-mă, zău, să nu mai amestecăm pe nimeni în povestea asta. Şi-apoi, făcând un asemenea lucru, ar părea că ne îndoim de noi înşine. Să ţinem părerea asta de rău în sinea noastră şi să nu mai pomenim de ea.

— Ai dreptate. Ce faci până diseară? Eu sunt nevoit să amân două lucruri.

— Sunt lucruri care suferă amânare?

— N-am încotro!

— Despre ce-i vorba?

— Mai întâi a lovitură de spadă vicarului, pe care l-am întâlnit ieri seară la doamna de Rambouillet. Mi-a părut cam pornit şi-a avut o purtare ciudată faţă de mine.

— Haida-de! O ceartă între popi! Un duel între aliaţi!

— Ce vrei, dragul meu! E spadasin ca şi mine; umblă după fuste ca şi mine. Sutana îl cam apasă şi cred că şi mie mi s-a făcut lehamite de ea, ba câteodată mi se năzare că el e Aramis şi eu sunt vicarul, într-atât ne asemănăm unul cu celălalt. Un fel de frate geamăn, care mă plictiseşte şi mă supără. De altfel, e un încurcă-lume din pricina căruia tabăra noastră va pierde partida. Sunt convins că, dacă i-aş da una, cum am făcut azi-dimineaţă cu mititelul ăla care m-a stropit cu noroi, s-ar schimba faţa lucrurilor.

— Iar eu, dragul meu Aramis, răspunse cu linişte Athos, sunt convins că asta n-ar schimba decât faţa domnului de Retz. Aşa că să lăsăm lucrurile cum sunt, zău; de altfel, nu mai dispuneţi de voi înşivă nici unul, nici celălalt: tu eşti omul reginei Angliei, el omul Frondei. Prin urmare, dacă şi al doilea lucru pe care-ţi pare rău că nu-l duci la îndeplinire se dovedeşte tot atât de important ca primul...

— Oh! E ceva foarte important.

— Atunci fă-l numaidecât.

— Din nenorocire, nu pot să-l fac când vreau. Numai seara, seară foarte târziu.

— Înţeleg, surise Athos. La miezul nopţii.

— Cam aşa ceva.

— Ce vrei, dragul meu, astea-s lucruri lesne de amânat, şi-l vei amâna mai ales că la întoarcere, vei avea o asemenea scuză...

— Da, dacă mă mai întorc.

— Dacă e să nu te mai întorci, ce-ţi mai pasă? Fii om de înţeles. Haide, Aramis, nu mai ai douăzeci de ani, dragul meu prieten.

— Spre marea mea părere de rău, la naiba! Ah, de i-aş avea!

— Da, zise Athos, cred că te-ai ţine numai de nebunii! Acum să ne despărţim: eu am una sau două vizite de făcut şi trebuie să scriu şi o scrisoare. Vino să mă iei pe la opt, ori, mai degrabă, nu vrei să mâncăm împreună la şapte?

— Prea bine, încuviinţă Aramis. Eu, unul, am douăzeci de vizite de făcut şi tot atâtea scrisori de scris.

Şi cu aceste cuvinte se despărţiră. Athos se duse în vizită la doamna de Vendôme, lăsă vorbă la doamna Chevreuse că a trecut pe acolo şi scrise următoarea scrisoare lui d'Artagnan:

"Dragă prietene, plec împreună cu Aramis într-o chestiune de mare însemnătate. Aş fi dorit să-mi iau rămas bun de la tine dar nu am timp. Nu uita că-ţi scriu că să-ţi spun încă o date cita dragoste îţi port. Raoul s-a dus la Blois şi nu mai ştie de plecarea mea. Veghează asupra lui în lipsa mea cât poţi mai bine şi, dacă se întâmpla să nu mai ai veşti de la mine de azi în trei luni, spune-i să deschidă pachetul pecetluit pe care stă scris numele lui şi pe care îl va găsi la Blois, în caseta mea de bronz, a cărei cheie ţi-o trimit.

Îmbrăţişează-l pe Porthos din partea lui Aramis şi a mea. Pe curând, sau poate rămâi cu bine pentru totdeauna. "

Şi trimise scrisoarea prin Blaisois.

La ora hotărâtă, Aramis sosi: purta uniforma de cavaler, iar la şold îi atârna acea veche spadă pe care o trăsese din teacă atât de des şi era gata mai mult ca oricând să o tragă şi acum.

— Ţii! făcu el. Greşim fără îndoială, dacă plecăm aşa, fără să lăsăm măcar un cuvinţel de rămas bun lui Porthos şi lui d'Artagnan.

— Am avut eu grijă, prietene, îi mărturisi Athos. I-am îmbrăţişat din partea amândurora.

— Eşti un om minunat, dragul meu conte, zise Aramis. La toate te gândeşti.

— Ei bine, te-ai hotărât în privinţa călătoriei?

— Pe deplin. Şi acum, când am chibzuit lucrurile, sunt foarte mulţumit să părăsesc Parisul în clipa de faţă.

— Şi eu la fel, mărturisi Athos. Îmi pare rău numai că nu l-am îmbrăţişat pe d'Artagnan; dar e atât de ager, diavolul, încât ne-ar fi ghicit planurile.

Chiar la sfârşitul mesei se ivi Blaisois:

— Domnule, iată răspunsul domnului d'Artagnan.

— Ţi-am spus eu să aştepţi un răspuns, nătărăule? se supără Athos.

— Păi am plecat fără să aştept, dar m-a chemat înapoi şi mi-a dat asta.

Şi scoase la iveală o pungă răsunătoare şi pântecoasă.

Athos o desfăcu şi începu prin a scoate dinăuntru un bileţel pe care stăteau scrise următoarele:

"Iubite conte,

Când pleci într-o călătorie şi, mai ales, pentru trei luni, n-ai niciodată bani destui. Mi-aduc aminte de zilele noastre de lipsă şi-ţi trimit jumătate din ce am: sunt bani pe care am izbutit să-i storc de la Mazarin. Te implor să nu le dai o prea greşită întrebuinţare.

Cât despre povestea că n-am să te mai revăd, nu cred nici un cuvânt: cine are inima şi spada dumitale învinge orice piedică.

Aşadar, pe curând şi nicidecum «cu bine pentru totdeauna».

Se înţelege fără să mai spun că, din ziua când l-am văzut, Raoul mi-e drag ca şi copilul meu. Dar, crede-mă, mă rog din suflet lui Dumnezeu să nu ajung să-i fiu tată, deşi m-aş mândri cu un fiu ca el.

Al tău, D'ARTAGNAN

P. S. *Fireşte că cei cincizeci de ludovici pe care ţi-i trimit sunt ai tăi cum sunt şi ai lui Aramis, ai lui Aramis cum sunt şi ai tăi "*

Athos surâse şi o lacrimă înroura ochii săi frumoşi. D'Artagnan, pentru care avusese întotdeauna o dragoste plină de duioşie, îl iubea deci şi acum, oricât era el de partea lui Mazarin.

— Uite, pe cinstea mea, cincizeci de ludovici, zise Aramis, răsturnând punga pe masă. Tot bani cu chipul regelui Ludovic al XIII-lea. Spune ce ai de gând cu banii aceştia, conte, îi păstrezi sau îi trimiţi înapoi?

— Îi păstrez, Aramis şi chiar dacă n-aş avea nevoie, tot i-aş păstra. Ceea ce ţi se oferă din toată inima, trebuie să primeşti din toată inima. Ia tu douăzeci şi cinci şi dă-mi-i mie pe ceilalţi douăzeci şi cinci.

— Slavă Domnului, sunt fericit să văd că eşti de partea mea. Ei, acum plecăm?

— Când vrei. Dar tu n-ai un valet?

— Nu, nătângului de Bazin i-a trăznit să se facă paracliser, precum ştii şi nu poate să plece de la Notre-Dame.

— Bine, atunci îl iei pe Blaisois, cu care n-aş şti ce să fac, fiindcă eu îl am pe Grimaud.

— Bucuros, se învoi Aramis.

În clipa aceea, Grimaud se ivi în prag.

— Gata, vesti el cu zgîrcenia-i obişnuită la vorbă.

— Să plecăm, zise Athos.

Într-adevăr, caii aşteptau înşeuaţi. Cei doi valeţi încălecară şi ei. În colţul străzii îl întâlniră pe Bazin, care alergă să-şi dea sufletul.

— Oh, slavă Domnului că ajung la timp! strigă Bazin.

— Ce e?

— Domnul Porthos tocmai a plecat de la noi, lăsând asta pentru dumneavoastră. Zicea că e ceva grabnic şi că trebuie să vă ajungă în mâna înainte să porniţi la drum.

— Bun! făcu Aramis, luând punga pe care i-o întindea Bazin. Ce-i asta?

— Staţi, domnule abate, e o scrisoare.

— Te-am prevenit că dacă îmi spui altfel decât cavaler, îţi frâng oasele. Să vedem scrisoarea.

— Păi cum o s-o citeşti? întrebă Athos. E întuneric beznă.

— O clipă, zise Bazin.

Scapără îndată amnarul şi aprinse o lumânare încolăcită pe care o folosea la sfeşnicele lui. La lumina acestei luminări Aramis citi:

"Dragul meu d'Herblay,

Aflu prin d'Artagnan, care mă îmbrăţişează din partea ta şi a contelui de La Fère, că plecaţi într-o călătorie de două-trei luni .Cum ştiu că nu-ţi place să ceri de la prieteni, îţi ofer eu însumi: ai aici două sute de pistoli cu care poţi face tot ce pofteşti şi pe care mi-i vei înapoia atunci când se va ivi prilejul. Nu te teme ca asta mă strâmtorează: dacă am nevoie de bani, o să cer să-mi trimită de la unul din castelele mele. Numai la Bracieux am douăzeci de mii de livre în aur. Nu-ţi trimit mai mult de teamă că n-ai primi o sumă mai mare.

Mă adresez ţie, întrucât contele de La Fère, după cum ştii, îmi impune şi azi, chiar fără voia mea, deşi îl iubesc din toată inima: fireşte însă că ceea ce îţi trimit ţie îi trimit deopotrivă şi lui.

Sunt, cum nu te îndoieşti, nădăjduiesc, al tău devotat.

DU VALLON DE BRACIEUX DE PIERREFONDS."

— Ei bine, ce zici de asta?! exclamă Aramis.

— Spun, dragul meu d'Herblay că e aproape un sacrilegiu să pui la îndoială providenţa, atunci când ai asemenea prieteni.

— Adică?

— Adică împărţim pistolii lui Porthos, aşa cum am împărţit ludovicii lui d'Artagnan.

Împărţirea odată făcută la lumina lumânării lui Bazin, cei doi prieteni porniră din nou la drum.

După un sfert de ceas, erau la poarta Saint-Denis, unde îi aştepta de Winter.

PARTEA A DOUA

Cei trei gentilomi apucară drumul Picardiei, drum care le era atât de cunoscut şi care reînvia în mintea lui Athos şi Aramis unele dintre cele mai frumoase amintiri din tinereţe.

— Dacă Mousqueton ar fi cu noi, zise Athos, ajungând în locul unde avuseseră de furcă odinioară cu pavagiii, ce-ar mai fi tremurat! Ţi-aduci aminte, Aramis? Aici l-a nimerit glonţul ăla rămas de pomină.

— Pe legea mea! Eu, unul, i-aş îngădui să tremure, mărturisi Aramis. Parcă şi azi mă ia cu frig când mi-aduc aminte. Uite, dincolo de copacul ăsta e un locşor unde am crezut că, gata, m-am dus pe copcă!

Îşi urmară calea. Curând veni rândul lui Grimaud să-şi adune amintirile. Ajungând în faţa hanului unde stăpânul său şi cu el făcuseră o petrecere straşnică, se apropie de Athos şi, arătând spre o ferestruică a pivniţei, spuse:

— Cârnaţi!

Athos izbucni în râs şi această năzbâtie din tinereţe i se păru şi acum plină de tot atâta haz, ca şi când i s-ar fi povestit o ispravă de-a altuia.

În cele din urmă, după două zile şi o noapte de drum, spre seară, pe o vreme minunată, sosiră la Boulogne, oraş aproape pustiu pe atunci, clădit în întregime pe o înălţime; ceea ce se numeşte oraşul-de-jos nu exista. Boulogne era o poziţie fără de pereche.

Ajunseră la porţile oraşului.

— Domnilor, spuse de Winter, să facem şi aici cum am făcut la Paris; să ne despărţim, ca să nu batem la ochi. Ştiu un han unde nu trage prea multă lume, iar hangiul e omul meu credincios. Mă reped până acolo, socotind că mă aşteaptă ceva scrisori, iar dumneavoastră trageţi la hanul cel mai bun din oraş, la "Spada Marelui Henric", de pildă. Odihniţi-vă şi peste două ceasuri să fiţi la dig. Barca noastră trebuie să ne aştepte acolo.

Zis şi făcut. Lordul de Winter îşi urmă calea în lungul bulevardelor mărginaşe, spre a intra în oraş pe o altă poartă, în care timp cei doi prieteni intrară pe poartă în faţa căreia se aflau şi, după vreo două sute de paşi, găsiră hanul pomenit.

Lăsară caii să se odihnească, fără să le scoată şeile. Valeţii se aşezară să mănânce, întrucât se făcuse târziu, iar stăpânii nerăbdători să se îmbarce, le dădură întâlnire la dig, poruncindu-le să nu schimbe nici o vorbă cu nimeni, orice ar fi. Se înţelege că această poruncă îl privea numai pe Blaisois. Pentru Grimaud devenise de prisos de o veşnicie.

Athos şi Aramis coborâră spre port.

Prin veşmintele lor pline de praf, prin nu ştiu ce aer lipsit de stinghereală, care te face oricând să recunoşti pe omul deprins cu drumul, cei doi prieteni atraseră atenţia câtorva trecători.

Mai cu seamă văzură pe unul asupra căruia ivirea lor făcu oarecare impresie. Omul acesta, pe care îl observaseră ei mai întâi, din aceeaşi pricină ce-i făcuse remarcaţi la rândul lor de către alţii, se plimba mâhnit încoace şi încolo pe dig. De îndată ce-i zări, îi privi şi el cu stăruinţă şi părea că arde de nerăbdare să le vorbească.

Era tânăr şi palid. Avea ochii de un albastru atât de spălăcit, încât, după culorile ce se oglindeau în ei, păreau gata să se înväpăieze ca ochii unui tigru. Umbletul lui, în ciuda încetinelii şi a şovăielii cu care se răsucea pe călcâie, era băţos şi îndrăzneţ. Îmbrăcat în negru, purta cu destulă eleganţă o spadă lungă la cingătoare.

Ajunşi pe dig, Athos şi Aramis se opriră să se uite la o barcă legată de un bulumac şi gata să o pornească în larg.

— E barca noastră, fără îndoială, zise Athos.

— Da, răspunse Aramis. Şi colo e corabia care se pregăteşte să ridice ancora ca să ne ducă la destinaţie. Acum, numai de Winter să nu zăbovească, continuă el. Nu-i prea plăcut să stai aici: nu trece măcar o singură femeie.

— Tăcere! făcu Athos. Trage cu urechea.

Într-adevăr, tânărul care, în timp ce amândoi prietenii cercetau barca, trecuse de vreo două-trei ori pe lângă ei, se opri în loc auzind numele de Winter. Dar cum nu i se citi nici o tulburare pe chip, putea tot atât de bine să se fi oprit din întâmplare.

— Domnilor, vorbi tânărul, salutându-i cu multă eleganţă şi politeţe. Iertaţi-mi curiozitatea, dar văd că veniţi de la Paris, ori cel puţin sunteţi străini de Boulogne.

— Da, venim de la Paris, domnule, răspunse Athos, la fel de curtenitor. Cu ce vă putem fi de folos?

— Domnule, urmă tânărul. Sunteţi atât de bun să-mi spuneţi: e-adevărat că domnul cardinal Mazarin n-ar mai fi ministru?

— Iată o întrebare ciudată, rosti Aramis.

— E şi nu e ministru, răspunse Athos. Adică jumătate de Franţă îl alungă, dar, prin intrigi şi făgăduieli, izbuteşte să se menţină mulţumită celeilalte jumătăţi: asta poate să mai dureze multă vreme, după cum vedeţi.

— În sfârşit, domnule, întrebă străinul, n-a fost nici pus pe fugă, nici aruncat în temniţă?

— Nu, domnule, cel puţin deocamdată.

— Vă mulţumesc pentru bunăvoinţă, domnilor, zise tânărul depărtându-se.

— Ce zici de întrebăreţul ăsta? mormăi Aramis.

— Zic că e un provincial care se plictiseşte, ori vreun spion care iscodeşte.

— Şi i-ai răspuns aşa?

— Nimic nu mă îndreptăţea să-i răspund altfel. A fost politicos cu mine, m-am purtat la fel.

— Totuşi, dacă e vreun spion...

— De ce-ar fi în stare un spion? Nu mai suntem pe vremea cardinalului Richelieu, care, pentru o simplă bănuială, poruncea să se închidă porturile.

— Lasă asta, ai greşit că i-ai răspuns aşa cum i-ai răspuns, zise Aramis, urmărind cu privirea pe tânărul care tocmai dispărea după nişte coline de nisip.

— Iar tu uiţi că ai fost şi mai neprevăzător, pomenind numele lordului de Winter, i-o întoarse Athos. Uiţi că la auzul acestui nume tânărul s-a oprit în loc?

— Un temei în plus că, atunci când ţi-a vorbit, să-l pofteşti să-şi vadă de drum.

— O ceartă, zise Athos.

— Şi de când ţi-e teamă de o ceartă?

— Mă tem de ceartă întotdeauna când sunt aşteptat undeva şi m-ar putea împiedica să ajung la vreme. De altfel, vrei să-ţi mărturisesc ceva? Sunt şi eu tare curios să-l văd pe tânărul ăsta mai de aproape.

— De ce?

— O să râzi de mine, Aramis, ai să spui că repet mereu acelaşi lucru şi că sunt cel mai fricos dintre fricoşi cu năzărelile mele.

— Ei, dă-i înainte.

— Cu cine găseşti că seamănă omul ăsta?

— Ca urâţenie sau frumuseţe? râse Aramis.

— Ca urâţenie, şi-atât cât poate semăna un bărbat cu o femeie.

— Eh, la naiba, mă sileşti să mă gândesc! făcu Aramis. Nu, hotărât, nu ţi se năzare nimic, iubite prietene şi acum, când stau să cuget, găsesc că ai dreptate, da, zău aşa: gura asta fină, cu buzele subţiri, ochii ăştia care ascultă parcă numai de poruncile minţii şi niciodată de cele ale inimii. Un oarecare bastard, zămislit de *milady.*

— Ai poftă de glumă, Aramis!

— Obişnuinţa, ce vrei. Îţi jur că m-ar încânta tot atât de puţin ca şi pe tine să-l întâlnesc în calea mea pe acest pui de şarpe.

— Aha, uite-l şi pe de Winter, zise Athos.

— Bun. Acum n-ar mai trebui decât să se lase aşteptaţi şi valeţii noştri, spuse Aramis.

— Nu-ţi face griji, îl linişti Athos. Îi văd venind la vreo douăzeci de paşi în spatele lordului. Îl recunosc pe Grimaud după felul cum ţine capul ţeapăn între umeri şi după picioroangele lui. Tony ne poartă armele.

— Crezi că ne îmbarcăm în timpul nopţii? întrebă Aramis, aruncând o privire spre asfinţit, unde soarele lăsase în urmă doar un nor de aur, care se lăţea pe încetul, scufundându-se în mare.

— Tot ce se poate, încuviinţă Athos.

— Drace, mormăi Aramis. Nu-mi place marea nici ziua, darmite noaptea: mugetul valurilor, vuietul vântului, legănarea îngrozitoare a vasului; în locul lor, mărturisesc, prefer mânăstirea de la Noisy.

Athos zâmbi cu zâmbetul lui trist, căci îşi ascultă prietenul, gândindu-se vădit la altceva. După o clipă se îndrepta spre de Winter.

Aramis îl urmă.

— Ce-o fi având prietenul nostru? şopti Aramis. Parc-ar fi blestemat, ca osândiţii lui Dante, cărora Satan le-a sucit gâtul

să-şi privească întruna călcâiele. Ce naiba o fi având de se tot uită îndărăt?

De Winter, văzându-i şi el, iuţi pasul şi se apropie de ei cu o grabă neobişnuită.

— Ce ai, milord, de ce gâfâi aşa? zise Athos.

— Nimic, îngâna de Winter, nimic. Trecând pe lângă dune mi s-a părut...

Şi întoarse din nou capul.

Athos se uită la Aramis.

— Haidem, continuă de Winter. Să mergem, barca trebuie să ne aştepte. Iată colo şi corabia noastră, o vedeţi? Aş dori să mă ştiu cât mai curând pe punte.

Şi din nou întoarse capul.

— Ei, făcu Aramis, nu cumva ai uitat ceva?

— Nu, mă frământă un gând.

— L-a văzut, spuse încet Athos lui Aramis.

Ajunseră la treptele care coborau spre barcă. De Winter lăsă să treacă întâi valeţii – pe cel care purta armele şi pe cei care purtau cuferele – apoi o porni în urma lor.

În clipa aceea, Athos zări un om care se apropia de ţărm, paralel cu digul: zorea pasul, ca şi când ar fi vrut să privească la îmbarcarea lor din partea cealaltă a portului, aflată doar la vreo douăzeci de paşi.

Prin pâcla tot mai deasă a înserării crezu că-l recunoaşte pe tânărul cu întrebările.

"Oho! îşi zise el. Să fie cu adevărat un spion şi să aibă de gând să se împotrivească îmbarcării noastre?"

Cum însă, chiar dacă străinul ar fi avut asemenea gânduri, era prea târziu să mai facă ceva, Athos, la rândul lui, coborî treptele, fără să-l scape din ochi. Tânărul, ca să taie drumul, apăruse pe ecluză.

— Are ceva cu noi, nici vorbă, murmură Athos. Nu-i nimic, să ne îmbarcăm şi, odată în larg, să poftească!

Sări şi el în barcă şi barca se desprinse numaidecât de mal, depărtându-se sub sforţarea a patru vâslaşi vânjoşi.

Tânărul se apucă să-i urmărească, ba mai degrabă le-o luă înainte. Barca trebuia să treacă între capul digului, unde tocmai se aprinsese farul şi o stâncă povârnita deasupra apei. Îl văzură de departe cum se caţără pe stâncă, astfel încât să domine trecerea bărcii.

— Ehei! făcu Aramis spre Athos. Tânărul e un spion, cu siguranţă.

— Cine-i tânărul? întrebă de Winter, întorcându-se spre ei.

— Cel care ne-a urmărit, care a intrat în vorbă cu noi şi care ne aşteaptă acolo, pe mal: priveşte.

De Winter se întoarse înspre partea încotro Aramis arăta cu degetul. Lumina farului învăluia mică strâmtoare pe unde avea să treacă barca, ca şi stânca pe care tânărul aştepta în picioare, în capul gol, cu braţele încrucişate la piept.

— El e ,strigă lordul de Winter, strângând braţul lui Athos. El e! Adineauri mi s-a părut că-l recunosc şi nu m-am înşelat.

— Care el? întrebă Aramis.

— Fiul lui *milady,* răspunse Athos.

— Călugărul! exclamă Grimaud.

Tânărul auzi aceste cuvinte. Stătea chiar pe buza stâncii şi într-atât se aplecase înainte, încât ai fi crezut că vrea să sară dintr-o clipă în alta.

— Da, eu sunt, unchiule. Eu, fiul lui *milady.* Eu, călugărul, eu, secretarul şi prietenul lui Cromwell şi te cunosc atât pe tine cât şi pe tovarăşii tăi.

Trei oameni curajoşi şi hotărâţi, a căror bărbăţie nimeni n-ar fi îndrăznit să o pună la îndoială, se aflau în barcă. Ei bine, glasul, vorba, înfăţişarea acestui om îi umplură pe tustrei de groază.

Cât despre Grimaud, acestuia i se ridicase părul măciucă în cap şi sudoarea îi brobonise fruntea.

— Ah! zise Aramis. El e nepotul, el e călugărul, el e fiul lui *milady,* aşa cum spune?

— Din nefericire, da, murmură de Winter.

— Atunci, aşteaptă! mormăi Aramis.

Şi, cu acel înspăimântător sânge rece de care dădea dovadă în cele mai grele împrejurări, apucă una din cele două muschete din bretele lui Tony, o încarcă şi-l luă la ochi pe tânărul care stătea în picioare pe stâncă, asemenea unui înger blestemat.

— Foc! strigă Grimaud, pierzându-şi cumpătul.

Athos se repezi şi apucă ţeava armei, oprind împuşcătura.

— Să te ia dracu! izbucni Aramis. Îl aveam în bătaia puştii şi i-aş fi trimis glonţul drept în piept.

— Destul că i-am omorât mama! zise înăbuşit Athos.

— Mama era o scelerată care a căutat să lovească în noi şi în cei care ne erau dragi.

— Da, însă fiul nu ne-a făcut nimic.

Grimaud, care se ridicase în picioare să vadă urmarea împuşcăturii, se lăsă în barcă, plesnindu-şi descurajat palmele.

Tânărul izbucni în râs.

— Ah! Voi sunteţi, acum vă cunosc, voi sunteţi! strigă el.

Hohotele lui stridente şi cuvintele-i pline de ameninţare plutiră pe deasupra bărcii şi, purtate de vânt, se pierdură în adâncurile depărtării.

Aramis fremăta.

— Calm! îl povăţui Athos. Ce naiba, nu mai suntem oameni?

— Ba da, i-o întoarse Aramis. Dar cel de colo e un demon. Şi uite, întreabă-l pe unchi dacă aş greşi scăpându-l de scumpul nepot...

De Winter nu răspunse decât printr-un oftat.

— Totul s-a sfârşit, continuă Aramis. Ah, mă tem, Athos, că m-ai silit la o nebunie cu înţelepciunea ta.

Athos luă mâna lui de Winter într-a lui şi, căutând să schimbe vorba, îl întrebă:

— Când ajungem în Anglia?

Acesta nu-l auzi şi nu-i răspunse.

— Uite ce e, Athos, zise Aramis. Poate că încă mai e timp. Vezi, nici nu s-a clintit din loc.

Athos se întoarse cu o vădită sforţare, căci vederea tânărului de pe stâncă îi făcea rău.

Într-adevăr, stătea acolo tot în picioare, iar farul îl învăluia cu un nimb de lumină.

— Oare ce caută la Boulogne? întrebă Athos, care, fiind întruchiparea raţiunii, se străduia să găsească în toate cauza şi se sinchisea prea puţin de urmări.

— Mă urmăreşte pe mine, zise de Winter, auzindu-l de astă dată, căci glasul lui Athos tocmai îi rostea gândul.

— Ca să te urmărească, prietene, ar fi trebuit să ştie de plecarea noastră, continuă Athos. Şi, pe cât se pare, ba chiar după toate probabilităţile, a sosit aici înaintea noastră.

— Atunci nu mai înţeleg nimic! clătină englezul din cap, cu aerul omului care socoteşte de prisos să se mai împotrivească unei forţe supranaturale.

— Hotărât, cred că am greşit, Aramis, împiedicându-te adineauri să tragi, mărturisi Athos.

— Taci, răspunse Aramis. Dacă aş putea, aş plânge.

Grimaud scoase un mormăit surd, ca un muget.

În clipa aceea cineva îi strigă de pe corabie. Cârmaciul răspunse şi barca se lipi de vas.

Pe dată, oameni, valeţi şi bagaje fură sus pe punte. Stăpânul corabiei nu-şi aştepta decât călătorii ca să ridice ancora. Abia puseseră piciorul pe punte, că şi porniră spre larg, îndreptându-se spre Hastings, unde trebuiau să debarce.

Cei trei prieteni aruncară fără să vrea o ultimă privire către stânca pe care se mai vedea desluşit umbra ameninţătoare a urmăritorului.

În clipa aceea un glas ajunse până la ei, aducându-le o ultimă ameninţare:

— Pe curând, domnilor, în Anglia!

Capitolul II *Te deum* în cinstea victoriei de la Lens

Toată acea forfotă de care doamna Henriette îşi dăduse seama şi căreia căutase zadarnic să-i afle cauza, era prilejuită de victoria de la Lens, vestită de Prinţ prin domnul de Châtillon, care luase parte cu strălucire la luptă; în plus, el avea misiunea să anine sub bolţile de la Notre-Dame douăzeci şi două de drapele cucerite atât de la loreni, cât şi de la spanioli.

Ştirea era hotărâtoare: ea încheia, în favoarea curţii, lupta începută cu Parlamentul. Toate ipotezele puse peste noapte şi care întâmpinau împotrivirea Parlamentului, aveau întotdeauna drept motiv nevoia de a susţine onoarea Franţei şi nădejdea îndoielnică de a învinge duşmanul. Or, cum după Nordlingen nu urmaseră decât înfrângeri, Parlamentului îi venise apa la moară să-l interpeleze pe Mazarin asupra victoriilor mereu făgăduite şi mereu amânate; în schimb, de astă dată, victoria era în mâna lui, fusese un triumf şi încă un triumf deplin: toată lumea îşi dădea seama de îndoita victorie a curţii, victorie în afara hotarelor, victorie înlăuntrul lor, astfel că nu era nimeni, nici chiar tânărul rege, care, aflând această veste, să nu strige:

— Ei, domnilor din Parlament, să vedem ce-o să mai ziceţi!

Cu acest prilej, regina strânsese la piept pe vlăstarul coroanei, ale cărui simţăminte trufaşe şi nestăpânite se potriveau atât de bine cu ale ei. Un consiliu avusese loc în aceeaşi seară, la care fuseseră poftiţi mareşalul de La Meilleraie şi domnul de Villeroy pentru că erau de partea lui Mazarin, Chavigny şi Séguier pentru că urau Parlamentul, Guitaut şi Comminges pentru că erau devotaţi reginei.

Nu se află nimic despre hotărârile luate la acest consiliu. Doar un singur lucru, anume că duminica următoare va avea loc un Te *Deum* la Notre-Dame, în cinstea victoriei de la Lens.

Duminica următoare, parizienii se treziră puşi pe veselie; un *Te-Deum* era lucru mare pe vremea aceea. Nu se făcuse încă abuz de aceste ceremonii, aşa că aveau multă căutare. Soarele, care părea că ia şi el parte la sărbătoare, se ridicase strălucitor pe cer, aurind turlele posomorâte ale oraşului, plin de pe acum de lume: străzile cele mai întunecoase căpătaseră o înfăţişare sărbătorească şi de-a lungul lor se vedeau şiruri nesfârşite de cetăţeni, lucrători, femei şi copii, scurgându-se spre Notre-Dame, aidoma unui fluviu care urcă spre izvor.

Prăvăliile erau pustii, casele zăvorâte. Fiecare ţinuse să-l vadă pe tânărul rege alături de mama sa şi de faimosul cardinal Mazarin, pe care îl urau până într-atât, încât nimeni nu voia să scape prilejul să-l zărească.

Cea mai mare libertate domnea, de altminteri, în mijlocul acestei mulţimi uriaşe; părerile se rosteau deschis, vestind, ca să spunem aşa, răzmeriţa, aşa cum miile de clopote ale bisericilor din Paris vesteau *Te-Deum*-ul. Poliţia oraşului o formă mulţimea însăşi, nimic ameninţător nu tulbura armonia urii generale şi vorbele clevetitoare nu îngheţau pe buze.

Totuşi, de la opt dimineaţa, regimentul de gardă al reginei, comandat de Guitaut, care îl avea drept ajutor pe Comminges, nepotul său, cu tobele şi trompetele în frunte, venise să se înşiruie de la Palatul Regal până la Notre-Dame, manevră urmărită în linişte de cetăţenii veşnic dornici să audă muzica militară şi să vadă uniforme strălucitoare.

Friquet, îmbrăcat de duminică, îl păcălise pe Bazin, superiorul său, arătând că i s-a umflat falca, asta cu ajutorul unui pumn de sâmburi de cireşe grămădiţi într-o parte a gurii şi Bazin îi dăduse liber pe toată ziua.

La început, Bazin nici nu voise să audă de aşa ceva, căci era în toane rele, mai întâi din pricina plecării lui Aramis, care nu găsise cu cale nici măcar să-i spună unde pleacă, apoi din pricină că trebuia să ia parte la o slujbă în cinstea unei victorii de care nu se bucura, Bazin fiind, precum ne amintim, de partea Frondei; şi dacă ar fi fost cu putinţă ca paracliserul să lipsească de la o asemenea solemnitate, aidoma unui simplu copil din cor, Bazin s-ar fi înfăţişat neîndoios episcopului cu aceeaşi rugăminte care i se făcuse şi lui. Începuse deci, precum am spus, prin a se împotrivi oricărei învoiri; dar chiar sub ochii lui, falca lui Friquet se umflase şi mai mult, încât, pentru cinstea copiilor din corul bisericii, umbrită de un asemenea chip sluţit, îşi dăduse până la urmă încuviinţarea, bombănind. În uşa bisericii, Friquet scuipase umflătura şi-i dăduse lui Bazin cu tifla într-un fel care asigura ştrengarului din Paris întâietatea asupra tuturor ştrengarilor de pe lume; de la el de la birt scăpase, fireşte, spunând că ia parte la slujbă la Notre-Dame.

Prin urmare, Friquet era liber şi, după cum am văzut, îmbrăcat cu cele mai arătoase haine ale lui. Podoaba lui cea mai de preţ era mai cu seamă o scufie greu de zugrăvit în cuvinte, care îşi are locul între boneta din evul mediu şi pălăria din vremea lui Ludovic al XIII-lea. Maică-sa îi făcuse acest ciudat acoperământ pentru cap şi, fie dintr-o toană, fie lipsindu-i postavul, se arătase prea puţin grijulie în potrivirea culorilor, astfel încât capodopera pălărierilor din secolul al XVII-lea era galbenă şi verde într-o parte, albă şi roşie în cealaltă. Dar Friquet, care îndrăgise dintotdeauna varietatea culorilor, era şi mai mândru şi mai triumfător.

Ieşind din biserică de la Bazin, Friquet porni într-un suflet spre Palatul Regal. Ajunse acolo în clipa când regimentul de gardă ieşea pe poartă şi, cum nu alergase încoace decât ca să-şi bucure ochiul şi să asculte muzică, se alipi numaidecât în frunte, bătând tobă din două pietre şi trecând apoi de la tobă la trompetă, pe care o imită din gură cu atâta pricepere, încât îşi atrase nu o dată laudele iubitorilor de armonii imitative.

Această veselă îndeletnicire ţinu de la bariera Sergents până în piaţa Notre-Dame şi pentru Friquet fu o adevărată plăcere. Dar de îndată ce regimentul se opri şi companiile, desfăşurându-se, pătrunseră până în inima vechiului oraş şi se orânduiră în capul străzii Saint-Christophe, aproape de strada

Cocatrix, unde locuia Broussel, Friquet îşi aminti că n-a pus nimic în gură, se gândi încotro să-şi îndrepte paşii spre a îndeplini şi această însemnată cerinţă a zilei şi, după ce cugeta adânc, hotărî că numai la consilierul Broussel ar putea să-şi potolească foamea. Drept care o luă îndată la picior, ajunse gâfâind la casa consilierului şi se apucă să bată în poartă cu putere.

Maică-sa, bătrâna slujnică a lui Broussel, veni să deschidă.

— Ce cauţi aici, neastâmpăratule? bombăni ea. De ce nu eşti la biserică?

— Am fost, maică Nanette, dar am văzut că acolo se petrec unele lucruri de care trebuie să dau de ştire lui domn' Broussel şi, cu îngăduinţa lui jupân Bazin, îl ştii dumneata pe jupân Bazin paracliserul, am venit încoace să-i vorbesc.

— Şi ce vrei tu să-i spui, maimuţoiule, lui domn' Broussel?

— Vreau să stau de vorbă chiar cu dânsul.

— Asta nu se poate, lucrează.

— Atunci o să aştept, zise Friquet, căruia îi convenea să aştepte, cu atât mai mult cu cât ştia el cum să-şi omoare timpul.

Şi urcă sprinten scară pe care maica Nanette o urcă încet după el.

— La urma urmei, ce vrei tu de la domnu' Broussel? se oţărî ea din nou.

— Vreau să-i spun că regimentul de gardă a venit în păr aici, răspunse Friquet, strigând din răsputeri. Şi cum lumea vorbeşte că la curte s-au luat măsuri împotriva lui domn' Broussel, am venit să-l previn, să se ferească.

Broussel îl auzi şi, câştigat de zelul ştrengarului, coborî la primul cât; căci lucra, într-adevăr, în cabinetul lui de la catul de sus.

— Eh, prietene, zise el. Ce ne pasă nouă de regimentul de gardă! Ai înnebunit de faci atâta tărăboi? Nu ştii că domnii ăştia se poartă după regulă şi că e obiceiul ca regimentul să facă zid pe unde trece regele?

Friquet se arătă mirat şi, sucindu-şi boneta cea nouă în mâini, răspunse:

— Păi nimic mai firesc să ştiţi şi asta, domn' Broussel, doar dumneavoastră le ştiţi pe toate. Eu, unul, zău, habar n-aveam şi-am crezut că vă dau un sfat bun. Nu trebuie să-mi purtaţi pică pentru asta, domn' Broussel.

— Dimpotrivă, băiatule, dimpotrivă. Ba chiar îmi place că eşti inimos. Nanette, ia uită-te niţel la caisele de colo, pe care doamna de Longueville ni le-a trimis ieri de la Noisy; dă-i şi băiatului tău vreo câteva, cu o bucată de pâine proaspătă.

— Oh, mulţumesc, domn' Broussel! se bucură Friquet. Spun drept că mor după caise.

Broussel trecu în odaia soţiei sale şi ceru să i se aducă gustarea de dimineaţă. Era nouă şi jumătate. Consilierul se duse la fereastră. Strada era pustie cu desăvârşire, dar în depărtare se auzea, ca vuietul mării în creştere, mugetul uriaş al valurilor mulţimii care creştea mereu în jurul bisericii Notre-Dame. Vuietul acesta spori încă o dată pe atât când d'Artagnan, cu o companie de muşchetari, veni să facă de strajă la intrarea în biserică. Îi spusese lui Porthos să se folosească de acest prilej ca să vadă ceremonia şi Porthos apăru în mare ţinută, pe cel mai frumos cal al său, ca muşchetar de onoare, aşa cum şi d'Artagnan apăruse în atâtea rânduri odinioară. Sergentul companiei, un bătrân ostaş, veteran al războaielor din Spania, îl recunoscu pe Porthos, vechiul său tovarăş de arme şi se grăbi să istorisească celor aflaţi sub ordinele sale despre isprăvile nemaipomenite săvârşite de acest uriaş, falǎ a muşchetarilor de altădată ai lui Tréville. Porthos fu bine primit în mijlocul companiei, ba chiar privit cu admiraţie.

La ceasurile zece, tunul de la Luvru vesti plecarea regelui. Mulţimea care se frământă dinapoia muschetelor nemişcate ale ostaşilor tălăzui asemenea arborilor zbuciumaţi de furtună. Într-un târziu, regele apăru cu regina într-o trăsură pe de-a-ntregul aurită. Zece alte trăsuri veneau în urmă, cu doamnele de onoare, ofiţerii casei regale şi toată curtea.

— Trăiască regele! izbucniră strigăte din toate părţile.

Tânărul rege se arătă grav la geamul portierei, schiţă un gest de recunoştinţă şi salută uşor din cap, ceea ce înteţi strigătele.

Cortegiul înainta încet şi-i trebui aproape o jumătate de ceas ca să străbată distanţa dintre Luvru şi piaţa Notre-Dame. Ajuns acolo, intră treptat-treptat sub bolta uriaşă a sumbrei biserici şi serviciul divin începu.

În momentul când curtea se aşeză în jilţuri, o trăsură cu blazonul lui Comminges se desprinse din şirul trăsurilor de la curte şi se depărtă încet, oprindu-se în capul străzii Saint-

Christophe, pustie cu desăvârşire. Acolo, patru ostaşi cu un ofiţer se urcară în ea şi traseră perdelele; apoi, printr-o crăpătură, ofiţerul se apucă să pândească în lungul străzii Cocatrix, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva.

Toată lumea nu se gândea decât la ceremonie, aşa că nici trăsura, nici măsurile de prevedere ale celor din ea nu fură băgate în seamă. Doar Friquet, cel mereu cu ochii în patru, ar fi putut să adulmece tărăşenia, dar el se dusese să-şi mănânce caisele sub streaşină unei case din piaţa bisericii. De acolo îl vedea pe rege, pe regină şi pe Mazarin şi asculta slujba ca şi cum ar fi fost în biserică.

Către sfârşitul slujbei, regina, văzându-l pe Comminges, care aştepta în spatele ei, în picioare, încuviinţarea unei porunci date înainte de a părăsi Luvrul, spuse în şoaptă:

— Du-te, Comminges şi Dumnezeu să-ţi ajute!

Comminges plecă numaidecât, ieşi din biserica şi apucă pe strada Saint-Christophe. Friquet, dând cu ochii de acest chipeş ofiţer, urmat de doi ostaşi, porni în joacă după ei, cu atât mai voios, cu cât ceremonia se sfârşise şi regele tocmai se urca în trăsură. De cum îl zări pe Comminges în capul străzii Cocatrix, ofiţerul din trăsură îi spuse un cuvânt vizitiului, care porni îndată, oprindu-se în faţa casei lui Broussel.

În aceeaşi clipă, Comminges bătea în poartă.

Friquet, în spatele lui Comminges, aşteptă să vină cineva să deschidă.

— Ce cauţi aici, haimana? se răsti Comminges.

— Aştept să intru la domn' Broussel, domn ofiţer! murmură Friquet, cu un glas dulce pe care se pricepea de minune să şi-l ia la nevoie ştrengarul Parisului.

— Va să zică stă aici? întrebă Comminges.

— Aici, domnule.

— La ce etaj?

— Stă în toată casa, îl lămuri Friquet. E casa lui.

— Dar unde îl găseşti de obicei?

— Când lucrează, urcă la catul de sus, însă de mâncat, mănâncă la cel de jos. Acuma trebuie că stă la masă, doar e amiază.

— Bine, zise Comminges.

În clipa aceea, un valet veni să deschidă. Ofiţerul îi puse câteva întrebări şi află că domnul de Broussel era acasă şi că,

într-adevăr, tocmai stătea la masă. Comminges urcă în urma valetului, iar Friquet în urma lui Comminges.

Broussel stătea la masă, împreună cu întreaga-i familie: în faţa lui şedea soţia, de o parte şi de alta cele două fete, iar în capul mesei, Louvières, fiul lui, pe care am avut prilejul să-l cunoaştem când cu accidentul întâmplat consilierului, accident de pe urma căruia se înzdrăvenise pe deplin. Omul, din nou teafăr şi sănătos, tocmai gusta din frumoasele fructe trimise de către doamna de Longueville.

Comminges, care prinsese valetul de braţ în momentul când se pregătea să deschidă uşa ca să-l anunţe, deschise el însuşi uşa şi se pomeni în faţa acestui tablou de familie.

La ivirea ofiţerului, Broussel se simţi oarecum tulburat. Dar, văzându-l că salută politicos, se ridică şi răspunse la fel.

Totuşi, în ciuda politeţii amândurora, o mare nelinişte se zugrăvi pe chipul femeilor; Louvières se făcu galben ca ceară şi aştepta nerăbdător lămuririle ofiţerului.

— Domnule, rosti Comminges, sunt purtătorul unui ordin al regelui.

— Prea bine, domnule, răspunse Broussel. Ce ordin?

Şi întinse mâna.

— Am însărcinarea să vă arestez, domnule, rosti Comminges pe acelaşi ton şi cu aceeaşi politeţe. Şi dacă binevoiţi să-mi daţi crezare, vă veţi scuti de osteneala de a citi această lungă scrisoare şi mă veţi urma.

Un trăsnet să fi căzut în mijlocul acestor oameni paşnici şi cumsecade şi tot n-ar fi stârnit atâta spaimă. Broussel se dădu înapoi tremurând. Pe vremea aceea era cumplit să fii întemniţat ca duşman al regelui. Louvières făcu o mişcare, ca şi cum ar n vrut să sară să ia spada aflată pe un scaun, într-un colţ, dar o privire a bunului Broussel, care nu-şi pierduse capul, stăvili această pornire deznădăjduită. Doamna de Broussel, de partea cealaltă a mesei, izbucni în plâns. Cele două fete îşi strângeau tatăl în braţe.

— Să mergem, domnule, să nu mai zăbovim! spuse Comminges. Se cuvine să dăm ascultare regelui.

— Domnule, spuse Broussel, nu mă simt prea bine cu sănătatea ca să vă urmez acum: cer un răgaz.

— Cu neputinţă, răstise Comminges. Ordinul e limpede şi trebuie adus pe loc la îndeplinire.

— Cu neputinţă! exclamă Louvières. Domnule, luaţi seama, nu ne împingeţi la disperare.

— Cu neputinţă?! răsună o voce ţipătoare din fundul odăii. Comminges se întoarse şi o văzu pe maica Nanette cu mătura în mână şi cu ochii scăpărând de mânie.

— Buna mea Nanette, stai liniştită, te rog, interveni Broussel.

— Să stau liniştită când mi-arestează stăpânul, liberatorul, părintele bietului popor! Eh, abia acum ai să mă cunoşti... Ia să-ţi iei tălpăşiţa! se oţărî ea la Comminges.

Ofiţerul zâmbi.

— Domnule, spuse el, întorcându-se spre Broussel. Porunciţi acestei femei să tacă şi urmaţi-mă.

— Să-mi poruncească mie să tac?! Mie?! se aprinse Nanette. Haide, poate altul, nu tu, chipos sticlete al regelui! Las' că vezi tu acuşi!

Şi maica Nanette se repezi la fereastră, o deschise şi strigă cât o ţinea gura, de se auzea până în piaţa bisericii Notre-Dame:

— Ajutor! Mi-arestează stăpânul! L-arestează pe consilierul Broussel! Ajutor!

— Domnule, rosti Comminges. Răspundeţi: vă supuneţi regelui sau nu?

— Mă supun, mă supun, domnule! îl asigură Broussel, încercând să se desprindă din îmbrăţişarea fetelor lui şi să-şi stăpânească din ochi băiatul gata să izbucnească.

— În acest caz, urmă Comminges, porunciţi băbătiei să tacă.

— Aha, băbătie! se cătrăni Nanette.

Şi, încleştându-şi mâinile de zăbrelele ferestrei, se porni să strige şi mai vârtos:

— Ajutor! Ajutor! L-arestează pe domn' Broussel fiindcă a apărat poporul! Ajutor!

Comminges se repezi la slujnică, vrând să o smulgă de la fereastră, dar în aceeaşi clipă un alt glas, de undeva de jos, răsună piţigăiat:

— Săriţi! Foc! Ucigaşii! Îl omoară pe domn' Broussel! Îl sugrumă pe domn' Broussel!

Era glasul lui Friquet.

Maica Nanette, simţindu-se sprijinită, îi ţinu isonul ţipând ca din gură de şarpe.

Câteva capete de curioşi se şi iviseră pe la ferestre. Poporul, atras în capul străzii, dădea fuga – la început doar câţiva, apoi un adevărat puhoi. Toţi auzeau strigătele, vedeau acolo o trăsură, dar nimeni nu se dumirea ce şi cum. Friquet ţâşni din casă drept pe acoperişul trăsurii.

— Vor să-l aresteze pe domn' Broussel! răcni el. Ostaşii aşteaptă-n trăsură, ofiţerul e sus.

Poporul începu să murmure şi se apropie de cai. Cei doi ostaşi rămaşi în stradă urcară în casă, în ajutorul lui Comminges; ceilalţi, aflaţi în trăsură, deschiseră amândouă portierele şi puseră mâna pe arme.

— Îi vedeţi? strigă Friquet. Îi vedeţi? Uite-i!

Vizitiul se întoarse şi-l plesni cu biciul. Băiatul urlă de durere.

— Oh, vizitiu afurisit! se înfurie Friquet. Te-amesteci unde nu-ţi fierbe oala?! Stai niţel!

Şi se repezi în casă, de unde începu să-l bombardeze cu tot ce-i pica în mână.

În ciuda purtării duşmănoase a ostaşilor, ba poate chiar din pricina asta, mulţimea începu să lărmuiască, apropiindu-se tot mai mult de cai. Ostaşii siliră pe cei mai porniţi să dea înapoi, împingându-i cu lăncile.

Totuşi, vuietul creştea neîncetat. Strada gemea de lume şi oamenii curgeau din toate părţile. Mulţimea năvăli peste temutele lănci ale gărzilor. Ostaşii erau împinşi ca de nişte ziduri vii, gata să fie striviţi de roţile şi de pereţii trăsurii. Strigătul: "În numele regelui!", repetat de vreo douăzeci de ori de către ofiţer, nu putea face nimic împotriva gloatei întărâtate, ba părea că o întărita şi mai mult când, auzind strigătul "În numele regelui", un călăreţ se apropie în goană şi, văzând cum erau batjocorite acele uniforme, se aruncă în învălmăşeală cu spada în mână, aducând un nesperat sprijin ostaşilor.

Călăreţul, un tânăr de cincisprezece-şaisprezece ani, era alb că varul la faţa de furie. Sări din şa, alăturându-se ostaşilor, se lipi de spatele trăsurii şi, facându-şi pavăză din cal, trase din coburi pistoalele pe care şi le vârî la cingătoare, apoi puse mâna pe spadă, ca un luptător încercat. Timp de zece minute, tânărul ţinu piept singur mulţimii. Atunci apăru Comminges, împingându-l din spate pe Broussel.

— Să sfărâmăm trăsura! strigă poporul.

— Ajutor! strigă bătrâna.

— Săriţi! strigă Friquet, azvârlind neobosit în ostaşi cu tot ce-i cădea în mână.

— În numele regelui! strigă Comminges.

— Cine face un pas, e mort! strigă Raoul, care, văzându-se împins de mulţime, atinse cu vârful spadei un fel de uriaş gata să-l strivească. Acesta, simţindu-se rănit, dădu înapoi, urlând.

Era într-adevăr Raoul, care, întorcându-se de la Blois, aşa cum făgăduise contelui de La Fère, după o absenţă de cinci zile, ţinuse să vadă şi el ceremonia şi apucase pe drumul cel mai drept spre Notre-Dame. Ajuns în preajma străzii Cocatrix, se pomenise purtat de şuvoiul mulţimii şi, la strigătul: "În numele regelui!", îşi aduse aminte de vorbă lui Athos: "Slujeşte-l pe rege!", ceea ce şi făcu, alergând să lupte pentru rege, ai cărui ostaşi erau batjocoriţi.

Comminges aproape că-l aruncă pe Broussel în trăsură şi urcă iute şi el. În clipa aceea răsună o împuşcătură, un glonţ îi găuri pălăria de sus în jos, străpungând braţul unui ostaş. Comminges ridică ochii şi, prin fumul împuşcăturii, văzu la o fereastră de la catul al doilea chipul ameninţător al lui Louvières.

— Bine, domnule, o să mai auzi de mine! îi făgădui el.

— Şi dumneata la fel, i-o întoarse Louvières. Vedem noi atunci care o să fie mai tare...

Friquet şi Nanette urlau ca apucaţii. Strigătele, zgomotul împuşcăturii, mirosul de pulbere, întotdeauna atât de aţâţător, nu întârziară să-şi arate urmările.

— La moarte cu ofiţerul! La moarte cu el! răcnea mulţimea.

Şi se stârni o vânzoleală nemaipomenită.

— Încă un pas, strigă Comminges, smucind în lături perdelele trăsurii ca să se vadă înăuntru şi puse spada pe pieptul lui Broussel – încă un pas şi-l ucid. Am ordin să-l duc viu sau mort şi-l voi duce mort, asta-i tot.

Răsună un ţipăt cumplit: soţia şi fetele lui Broussel întindeau mâinile rugătoare către mulţime.

Poporul înţelese că acest ofiţer atât de palid, dar care părea atât de hotărât, va face întocmai cum a spus: continua să-l ameninţe, însă se retrăgea îndărăt.

Comminges spuse ostaşului rănit să urce lângă el şi porunci celorlalţi să închidă portiera.

— La palat! strigă el vizitiului, care stătea ghemuit pe capră, mai mult mort decât viu.

Vizitiul dădu bice cailor şi caii deschiseră un drum lung prin mulţime. Numai că de îndată ce ieşi pe chei, se văzu silit să oprească, trăsura fu răsturnată, caii smulşi din hamuri, înăbuşiţi, striviţi. Raoul rămăsese pe jos, căci nu mai avusese timp să se arunce în şa. Obosit să lovească cu latul spadei, cum obosiseră şi ostaşii să tot lovească cu latul lănciilor, începu să izbească cu tăişul. Dar acest ultim şi groaznic mijloc de apărare nu făcea decât să scoată lumea din minţi. Din când în când în mijlocul mulţimii lucea câte o ţeavă de muschetă sau câte un tăiş de spadă; răsunară câteva împuşcături, trase în aer, fără îndoială, dar ecoul lor nu tulbură mai puţin inimile; fel de fel de proiectile plouau de pe la ferestre. Se auzeau voci care nu se aud decât în zilele de răzmeriţă, se vedeau chipuri care nu se văd decât în zilele însângerate. Strigătele: "La moarte! La moarte cu soldaţii! În Sena cu ofiţerul!" pluteau desluşit pe deasupra acelui tumult cumplit. Raoul, cu pălăria mototolită, cu faţa însângerată, simţea că încep să-l părăsească nu numai forţele, ci şi judecata; ochii îi rătăceau într-o pâclă roşiatică, dincolo de care vedea o sută de braţe ameninţătoare întinse spre el, gata să-l înhaţe când va cădea. Comminges, turbat de furie, îşi smulgea părul din cap în trăsura răsturnată. Ostaşii nu puteau să dea ajutor nimănui. Totul era pierdut: trăsura, caii, ostaşii, oamenii stăpânirii şi arestatul poate, totul avea să fie sfâşiat în bucăţi, când, pe neaşteptate, răsună o voce binecunoscută lui Raoul şi o spadă aprigă scânteie în aer. În aceeaşi clipă, mulţimea se despică, azvârlita în lături, doborâtă, strivită; un ofiţer de muşchetari, lovind în dreapta şi în stânga cu spada, alergă spre Raoul şi-l luă în braţe, tocmai când era gata să cadă la pământ.

— Pe Dumnezeu din cer, l-au omorât? strigă ofiţerul. În acest caz, vai de ei!

Şi se răsuci în loc plin de atâta înspăimântătoare forţă şi mânie, cu o înfăţişare atât de ameninţătoare, încât până şi cei mai porniţi se traseră înapoi, claie peste grămadă, dornici să scape cu fugă, în vreme ce unii veniră de-a rostogolul până în Sena.

— Domnul d'Artagnan! murmură Raoul.

— Da, pe Dumnezeu din cer. Chiar eu, din fericire pentru tine, după cum se pare, tânărul meu prieten! Voi de colo, aici la

mine! strigă înălţându-se în scări şi ridicând spada a chemare spre muşchetarii care nu putuseră să-l urmeze, de iute ce gonise. Haide, măturaţi-mi totul de aici! Puneţi mâna pe arme! Pregătiţi arm'! Încărcaţi arm'! La ochi arm'!

La aceste porunci, valurile mulţimii se împrăştiară atât de repede, încât d'Artagnan nu-şi putu stăpâni un hohot homeric de râs.

— Îţi mulţumesc, d'Artagnan, zise Comminges, arătându-se pe jumătate în uşa trăsurii răsturnate. Îţi mulţumesc şi dumitale, tinere gentilom! Cum te cheamă? Să-i spunem reginei.

Raoul se pregătea să răspundă, când D'Artagnan se apleacă şi-i şopti la ureche:

— Taci şi lasă-mă pe mine să vorbesc.

După aceea se întoarse spre Comminges.

— Nu pierde vremea, Comminges, îl povăţui el. Ieşi din trăsură dacă poţi şi porneşte mai departe cu alta.

— Cu care?

— La naiba, cu prima care trece pe Pont-Neuf. Oamenii vor fi fericiţi, nădăjduiesc, să dea trăsura pentru a-l sluji pe rege.

— De, nu prea ştiu, îngăimă Comminges.

— Haide, altfel în cinci minute îi vezi înapoi pe toţi ăia de adineauri, înarmaţi cu spade şi cu muschete. Tu o să fii omorât, iar arestatul eliberat. Haide! Uite, chiar văd o trăsură apropiindu-se. În clipa următoare se aplecă din nou spre Raoul.

— Mai cu seamă să nu-ţi spui numele, îi şopti d'Artagnan.

Tânărul îl privi nedumerit.

— Bine, alerg! zise Comminges. Şi dacă ăia se întorc, trageţi.

— Nu, nicidecum, hotărî d'Artagnan. Dimpotrivă, nu mişcă nimeni: un foc tras azi ar fi plătit prea scump mâine.

Comminges luă cu el pe cei patru ostaşi ai săi şi tot atâţia muşchetari şi alergă spre trăsură. Ceru celor ce se aflau înăuntru să coboare şi-i aduse lângă trăsura răsturnată. Dar când trebui să-l mute pe Broussel din trăsura sfărâmată în cealaltă, poporul, zărind pe cei care îl numea liberatorul său, izbucni într-un tumult neînchipuit de strigăte şi dădu năvală din nou.

— Pleacă! spuse d'Artagnan. Îţi dau zece muşchetari să te însoţească. Eu păstrez douăzeci să ţin piept mulţimii. Pleacă

fără să mai pierzi o clipă. Zece oameni pentru domnul Comminges! Zece

muşchetari ieşiră îndată în faţă, înconjurară trăsura cea nouă şi porniră în goană cu ea. La plecarea trăsurii, strigătele se înteţiră încă o dată pe atât. Peste zece mii de oameni se îmbulzeau pe chei, la intrarea pe Pont-Neuf şi pe străzile înconjurătoare.

Izbucniră câteva împuşcături. Un muşchetar fu rănit.

— Înainte! strigă d'Artagnan, scos din răbdări şi muşcându-şi mustaţa.

Şi se năpusti cu cei douăzeci de muşchetari ai săi asupra mulţimii, care se trase îndărăt înspăimântată. Un singur om, cu o puşcă în mână, rămase pe loc.

— Aha! făcu el. Va să zică tu ai vrut să-l omori! Las' că vezi tu!

Şi îndreptă puşca spre d'Artagnan, care venea ca o vijelie spre el.

D'Artagnan se aplecă pe gâtul calului, tânărul trase. Glonţul reteză pana de la pălăria muşchetarului.

Calul întărâtat îl izbi pe nesăbuitul care încerca să oprească de unul singur o furtună, repezindu-l ghem într-un zid.

D'Artagnan smuci frâul, oprind calul în loc şi, în timp ce muşchetarii săi continuau şarja, se întoarse cu spada ridicată asupra celui trântit la pământ.

— Ah, domnule! strigă Raoul, care-l cunoştea pe tânăr, fiindcă îl văzuse în strada Cocatrix. Cruţaţi-l, domnule, e fiul lui.

D'Artagnan îşi înfrână braţul gata să lovească.

— Eşti fiul lui Broussel, spuse el. Asta-i altceva.

— Mă predau! zise Louvières, întinzând ofiţerului puşca descărcată.

— Eh, nici pomeneală de-aşa ceva, la naiba! Dimpotrivă, şterge-o numaidecât. Dacă te-nhaţ, o să fii spânzurat.

Tânărul nu aşteptă să i se spună de două ori, se strecură pe sub grumazul calului şi se făcu nevăzut după colţul străzii Guénégaud.

— Pe legea mea, mormăi d'Artagnan, era şi timpul să mă opreşti: l-aş fi ucis şi, zău, când aş fi aflat cine este, mi-ar fi părut rău de el.

— Oh, domnule! spuse Raoul. Îngăduiţi-mi ca, după ce v-am mulţumit pentru bietul băiat, să vă mulţumesc şi pentru mine. Când aţi sosit, eram gata să mor.

— Aşteaptă, aşteaptă, tinere, nu te osteni să vorbeşti.

Şi scoţând din coburi o sticlă cu vin de Spania, îl îmbie:

— Trage vreo două înghiţituri.

Raoul bău şi începu din nou cu mulţumirile.

— Lasă, dragul meu, îl opri d'Artagnan. O să vorbim mai târziu de asta.

Apoi, văzând că muşchetarii care măturaseră cheiul de la Pont-Neuf şi până la Saint-Michel făceau cale întoarsă, ridică spada ca să-i zorească.

Muşchetarii sosiră în trapul cailor. În acelaşi timp, din partea opusă a cheiului se arătară cei zece oameni de escortă pe care d'Artagnan îi dăduse lui Comminges.

— Hei, s-a mai întâmplat ceva? întrebă d'Artagnan.

— Da, domnule! bombăni sergentul. Le-au sfărâmat iar trăsura: un adevărat blestem, nu alta!

D'Artagnan ridică din umeri.

— Nişte ageamii! pufni el. Când alegi o trăsură, alegi una trainică. Şi apoi, trăsura cu care vii să-l arestezi pe Broussel trebuie să poată duce zece mii de oameni.

— Ce porunciţi, domnule locotenent?

— Ia oamenii şi du-i la cvartir.

— Dumneavoastră veniţi singur?

— Păi cum?! Nu cumva crezi că am nevoie de escortă?

— Oricum...

— Haide, plecaţi.

Muşchetarii porniră şi d'Artagnan rămase singur cu Raoul.

— Acum spune-mi, te simţi rău? întrebă el.

— Da, domnule, mi-e capul greu şi parcă-n flăcări.

— Ia să vedem, ce ai la cap? zise d'Artagnan, ridicându-i pălăria. Aha, o vânătaie!

— Da, cred că m-a nimerit un ghiveci de flori.

— Ticăloşii! bombăni d'Artagnan. Păi nu aveai pinteni, nu erai pe cal?

— Fireşte, dar am sărit jos să-l apăr pe domnul Comminges şi mi-au luat calul. Eh, ce spun eu, iată-l!

Într-adevăr, în clipa aceea, calul lui Raoul tocmai trecea pe acolo, purtându-l pe Friquet în spate, care flutura în mână boneta lui în patru culori şi striga cât îl ţinea gura:

— Broussel! Broussel!

— Hei, stai pe loc, păcătosule! se răsti d'Artagnan. Şi adu calul încoace!

Friquet auzi vorba ofiţerului, dar făcu pe surdul şi încercă să-şi vadă de drum. D'Artagnan simţi o clipă imboldul să pornească după jupân Friquet, dar, cum nu voia să-l lase singur pe Raoul, se mulţumi să tragă un pistol din coburi şi să-l încarce. Friquet avea ochiul ager şi urechea aidoma, astfel încât nu-i scăpă nici mişcarea muşchetarului, nici ţăcănitul cocoşului. Şi opri calul într-o clipită.

— Aha, dumneavoastră sunteţi, domn' ofiţer? strigă el, apropiindu-se de d'Artagnan. Mă bucur că vă revăd, zău!

D'Artagnan îl privi cu luare-aminte şi-l recunoscu pe puştiul din stradă Calandre.

— Eh, tu eşti, împieliţatule?! Ia vino încoace!

— Da, eu sunt, domn' ofiţer, spuse Friquet, cu un glas dulce.

— Ţi-ai schimbat meseria, ai? Nu mai eşti copil de cor? Nici băiat de prăvălie? Te-ai făcut hoţ de cai?

— O, domnule ofiţer, se poate să vorbiţi aşa! se tângui Friquet. Îl căutam pe stăpânul calului, un gentilom, un cavaler chipeş şi viteaz ca şi Cezar... Ah, dacă nu mă înşel, iată-l! continuă el, prefăcându-se că-l vede pentru prima oară pe Raoul. Domnule, o să vă gândiţi şi la mine, nu-i aşa?

Raoul duse mâna la buzunar.

— Ce faci? întrebă d'Artagnan.

— Vreau să dau zece livre acestui băiat de ispravă, răspunse Raoul, scoţând la iveală o monedă de un pistol.

— Merită zece picioare în spate, mormăi d'Artagnan. Haide, ia-ţi tălpăşiţa, păcătosule! Şi nu uita că ştiu unde stai!

Friquet, care nu se aştepta să scape atât de ieftin, porni glonţ de pe chei spre strada Dauphine şi se făcu nevăzut. Raoul se urcă pe cal şi porni la pas alături de d'Artagnan, care îl privea ca pe propriul său fiu. Apucară pe strada Tiquetonne.

Tot drumul se auzi un murmur surd, însoţit de zvonul unor ameninţări. Dar la vederea acestui ofiţer atât de neînfricat după înfăţişare, la vederea temutei spade ce-i atârna la şold, li se

deschidea calea fără întârziere, încât nimic mai acătării nu-i supără pe cei doi cavaleri.

Astfel ajunseră la hanul "La Căpriţa". Frumoasa Madelaine îi dădu de ştire lui d'Artagnan că Planchet s-a întors, aducându-l pe Mousqueton, care îndurase cu bărbăţie extracţia glonţului şi că acum starea acestuia era cât se poate de bună. D'Artagnan trimise după Planchet, dar degeaba îl tot strigară: Planchet dispăruse.

— Atunci, aduceţi nişte vin! ceru d'Artagnan.

După ce se aduse vinul şi se văzu singur cu Raoul, d'Artagnan îi spuse, privindu-l drept în ochi:

— Eşti mulţumit de tine, nu-i aşa?

— Fireşte, răspunse Raoul. Cred că mi-am făcut datoria. Oare nu l-am apărat pe rege?

— Şi cine te-a sfătuit să-l aperi pe rege?

— Însuşi contele de la Fère.

— Da, regele. Numai că astăzi nu l-ai apărat pe rege, l-ai apărat pe Mazarin, ceea ce nu-i acelaşi lucru.

— Dar, domnule...

— Ai făcut o mare nesăbuinţă, tinere, te-ai amestecat în lucruri care nu te privesc.

— Totuşi, chiar dumneavoastră…

— Eh, cu mine-i altceva, eu trebuie să mă supun ordinelor pe care mi le dă comandantul. Comandantul tău e Prinţul. Ascultă bine ce-ţi spun: tu n-ai alt comandant. Ia te uită ce cap! Să te dai de partea lui Mazarin şi să ajuţi la arestarea lui Broussel! Să nu sufli un cuvânt despre asta contelui, că se face foc.

— Credeţi cumva că domnul conte de La Fère s-ar supăra pe mine?

— Dacă o cred?! Sunt sigur! Dacă n-aş fi aşa, ţi-aş mulţumi, fiindcă, oricum, ne-ai slujit pe noi. Aşa că te cert în locul şi în numele lui: furtuna are să fie mai blândă, n-ai teamă. Apoi, adăugă d'Artagnan, mă folosesc, dragul meu, de dreptul pe care mi l-a dat tutorele tău.

— Nu înţeleg, domnule, murmură Raoul.

D'Artagnan se ridică, se duse la scrin, luă o scrisoare şi i-o întinse lui Raoul. De îndată ce citi scrisoarea, privirea tânărului se înceţoşă.

— Oh, Doamne! suspină el, ridicându-şi ochii frumoşi şi umezi de lacrimi către d'Artagnan. Aşadar, domnul conte a plecat din Paris, fără să mă vadă?

— A plecat acum patru zile.

— Scrisoarea lasă să se înţeleagă că e în primejdie de moarte.

— Ei, aşi, el în primejdie de moarte! Fii liniştit: călătoreşte cu treburi şi se întoarce curând. Sper că n-ai nimic împotrivă dacă-i ţin locul de tutore.

— Oh, nu, domnule d'Artagnan, spuse Raoul. Sunteţi un gentilom atât de curajos şi domnul conte vă iubeşte atât de mult!

— Ei, Doamne, atunci iubeşte-mă şi tu. N-am să te supăr cu nimic, cu condiţia să fii de partea Frondei, tânărul meu prieten, trup şi suflet de partea Frondei.

— Dar am să o mai pot vedea pe doamna de Chevreuse?

— Te cred, la naiba! Şi pe vicar şi pe doamna de Longueville. Şi dacă ar fi aici bunul Broussel, la arestarea căruia ai dat o mână de ajutor cu atâta nesocotinţă, ţi-aş spune: "Cere-i degrabă iertare domnului Broussel şi sărută-l pe amândoi obraji".

— Fie, domnule, vă voi asculta, deşi nu vă prea înţeleg.

— De prisos să înţelegi. Vezi tu... – continuă d'Artagnan, întorcându-se spre domnul du Vallon, care sosise cu veşmintele spintecate.

— Da, dar în schimb, spuse Porthos, leoarcă de sudoare şi colbuit tot, în schimb şi eu i-am spintecat pe mulţi. Neisprăviţii voiau să-mi smulgă spadă! La naiba! Ce de mulţimi în mişcare! continuă uriaşul, cu aerul său liniştit. Dar am miruit peste douăzeci cu mânerul lui Balizarde... Un deget de vin, d'Artagnan!

— Tocmai pomenisem de tine, spuse gasconul, umplând ochi paharul lui Porthos. După ce bei, vreau să-ţi cer părerea.

Porthos goli paharul dintr-o sorbitură, îl puse pe masă, îşi supse mustaţa şi întrebă:

— Despre ce-i vorba?

— Uite, reluă d'Artagnan. Domnul de Bragelonne a ţinut morţiş să dea o mână de ajutor la arestarea lui Broussel şi abia l-am împiedicat să-l apere pe Comminges!

— Drace! mormăi Porthos. Şi tutorele lui ce-o să spună când o să afle?

— Vezi? tăcu d'Artagnan, întrerupându-l. Alătură-te Frondei, prietene, alătură-te Frondei şi gândeşte-te că eu ţin locul contelui în toate.

Şi îşi sună punga. Apoi se întoarse spre tovarăşul său:

— Mergi cu mine, Porthos?

— Unde? întrebă Porthos, umplându-şi pentru a doua oară paharul cu vin.

— Să prezentăm omagiile noastre cardinalului.

Porthos goli paharul cu aceeaşi linişte ca şi prima dată, îşi luă pălăria de pe scaun şi porni în urma lui d'Artagnan.

Cât despre Raoul, el rămase cu desăvârşire năucit de ceea ce vedea, d'Artagnan cerându-i să nu iasă din odaie până ce toată această tulburare nu se va potoli.

Capitolul III Cerşetorul de la Saint-Eustache

D'Artagnan cântărise bine lucrurile întârziind să se ducă la Palatul Regal: lăsase timp lui Comminges să ajungă acolo înaintea lui şi, prin urmare, să înfăţişeze cardinalului serviciile strălucite pe care ei, d'Artagnan şi prietenul său le aduseseră în acea dimineaţă celor din tabăra reginei.

Astfel că amândoi fură foarte bine primiţi de către Mazarin, care îi copleşi cu vorbe măgulitoare şi-i înştiinţă că fiecare dintre ei a străbătut jumătate şi mai bine din drumul spre ţelul dorit: adică d'Artagnan spre gradul de căpitan, iar Porthos spre baronia lui.

D'Artagnan s-ar fi bucurat mai mult de nişte bani, în loc de vorbe, căci ştia că Mazarin făgăduieşte lesne, dar îşi ţine anevoie făgăduielile: de aceea socotea promisiunile cardinalului drept iluzii deşarte. Dar se arătă foarte mulţumit faţă de Porthos, fiindcă nu voia să-l descurajeze.

În timp ce amândoi prietenii se aflau la cardinal, regina îi chemă la ea. Cardinalul cugetă că ar spori şi mai mult zelul celor doi apărători ai săi dându-le prilejul să primească mulţumirile reginei însăşi. Şi le făcu semn să-l urmeze. D'Artagnan şi

Porthos arătară spre veşmintele lor sfâşiate şi pline de praf, dar cardinalul scutură din cap.

— Aceste haine sunt mai de preţ decât ale multora dintre curtenii pe care îi veţi găsi la regină, zise el, fiindcă le-aţi purtat în luptă.

D'Artagnan şi Porthos se supuseră.

Curtea Annei de Austria era numeroasă şi cuprinsă de o gălăgioasă veselie, căci, oricum, după victoria asupra spaniolului, se câştigase o victorie asupra poporului. Broussel fusese scos din Paris fără vreo împotrivire şi acum se afla pesemne după gratii, la Saint-Germain; iar Blancmesnil, arestat în acelaşi timp cu el, dar fără zgomot şi fără vreo greutate, fusese întemniţat la Vincennes.

Comminges se găsea în apropierea reginei, care cerea amănunte asupra misiunii sale. Toţi îi ascultau povestirea, când ofiţerul zări în uşă, în spatele cardinalului, pe d'Artagnan şi pe Porthos.

— Ah, doamnă, zise el, alergând spre d'Artagnan. Iată pe cineva care poate să vă istorisească totul mai bine decât mine, căci e salvatorul meu. Fără el, poate că în clipa asta aş fi rămas agăţat în năvoadele de la Saint-Cloud, fiindcă aveau de gând să mă arunce în râu – nici mai mult, nici mai puţin. Vorbeşte, d'Artagnan, vorbeşte!

De când era locotenent de muşchetari, d'Artagnan se aflase poate de o sută de ori în acelaşi apartament cu regina, dar nu-i vorbise niciodată.

— Ei bine, domnule, după ce mi-ai adus un asemenea serviciu, dumneata taci? rosti Anna de Austria.

— Doamnă, răspunse d'Artagnan, nu am nimic de spus, decât că viaţa mea e în slujba maiestăţii-voastre şi că nu voi fi fericit decât în ziua când îmi voi da viaţa pentru maiestatea-voastră.

— Ştiu asta, domnule, ştiu asta, zise regina şi încă de multă vreme. De aceea sunt încântată că pot să-ţi arăt faţă de toată lumea preţuirea şi recunoştinţa mea.

— Îngăduiţi-mi, doamnă, glăsui d'Artagnan, să revărs o parte din toate acestea asupra prietenului meu, vechi muşchetar din compania Tréville, ca şi mine (d'Artagnan rosti apăsat aceste cuvinte) şi care a săvârşit adevărate minuni, adăugă el.

— Numele cavalerului? întrebă regina.

— Printre muşchetari, spuse d'Artagnan, se numea Porthos (regina tresări), dar adevăratu-i nume e du Vallon.

— De Bracieux de Pierrefonds, adăugă Porthos.

— Prea multe nume ca să le ţin minte pe toate şi apoi nu doresc să mi-l amintesc decât pe cel dintâi, zise regina cu graţie.

Porthos făcu o plecăciune. D'Artagnan se trase doi paşi înapoi.

În clipa aceea fu anunţat vicarul.

Un strigăt de mirare răsună în regeasca adunare. Deşi vicarul predicase chiar în acea dimineaţă, se ştia că înclină vădit de partea Frondei; şi Mazarin, cerând arhiepiscopului Parisului ca nepotul lui să predice, ţinuse neîndoios să-i joace domnului de Retz unul din acele renghiuri italieneşti ce-l înveseleau atât de mult.

Într-adevăr, ieşind de la Notre-Dame, vicarul aflase întâmplarea. Deşi era aproape angajat faţă de căpeteniile Frondei, vicarul nu se simţea angajat până într-atât, încât să nu poată da înapoi dacă ar fi primit din partea curţii avantajele la care râvnea şi spre care vicariatul nu era decât o punte. Domnul de Retz voia să fie arhiepiscop în locul unchiului său şi cardinal, ca Mazarin. Or, partidul popular putea cu mare greutate să-i acorde aceste regeşti favoruri. Se ducea deci la palat ca să o felicite pe regină pentru bătălia de la Lens, hotărât să acţioneze pentru sau împotriva curţii, după cum felicitările sale aveau să fie bine sau rău primite.

Vicarul fu deci anunţat. Se ivi în prag şi, la vederea lui, toată acea curte triumfătoare ardea de curiozitate să-l audă vorbind.

Vicarul singur avea însă aproape tot atâta spirit cât acea întreagă adunare gata să-şi bată joc de el. Iar cuvântul fu atât de meşteşugit încât, oricât ar fi poftit cei de faţă să facă haz, nu găsiră nimic de care să se poată agăţa. Şi încheie, spunând că îşi punea slabele-i puteri în slujba maiestăţii-sale.

Regina păru toată vremea că gustă cu deosebire cuvintele vicarului; dar la fraza de pe urmă, singura care iscă gluma, Anna se întoarse şi îşi veşti din ochi favoriţii că-l lasă pe vicar pe mâna lor. Iar glumeţii curţii începură de îndată jocul. Nogent-

Beautin, bufonul casei, strigă că regina era fericită să găsească sprijin în religie într-un asemenea moment. Toţi izbucniră în râs.

Contele de Villeroy spuse că nu pricepe cum de s-a putut teme cineva măcar o singură clipă când, pentru a apăra curtea împotriva Parlamentului şi a burghezilor din Paris, există vicarul care, la un semn, era în stare să ridice o armată de popi, de paracliseri şi de uşieri ai sfintelor lăcaşuri.

Mareşalul de La Meilleraie adăugă că, în cazul când s-ar ajunge la luptă şi vicarul ar da lovitura hotărâtoare, era supărător numai faptul că vicarul nu putea să fie recunoscut în învălmăşeală după o pălărie roşie, ca Henric al IV-lea după până-i albă, în bătălia de la Ivry.

În faţa acestei furtuni pe care putea să o întoarcă, nimicitoare, asupra celor porniţi pe batjocură, Gondy rămase calm şi sever. Atunci regina îl întrebă dacă mai are ceva de adăugat la frumoasă-i cuvântare.

— Da, doamnă, rosti vicarul. Vreau să vă rog să chibzuiţi bine înainte de a dezlănţui războiul civil în regat.

Regina îi întoarse spatele şi râsetele începură din nou.

Vicarul salută şi ieşi din palat, aruncând spre cardinal, care îl urmărea din ochi, una din acele priviri pline de înţeles între nişte duşmani de moarte. Privirea aceasta era atât de tăioasă, încât pătrunse până în adâncul inimii lui Mazarin, care, simţind aici o declaraţie de război, strânse braţul lui d'Artagnan şi-i şopti:

— De va fi nevoie, domnule, vei recunoaşte pe omul care a plecat adineauri, nu-i aşa?

— Da, monseniore.

Apoi, întorcându-se la rându-i spre Porthos, îi şopti:

— Drace! se-ncurcă treaba. Nu-mi plac certurile dintre feţele bisericeşti.

Gondy se retrase, împărţind binecuvântări în dreapta şi-n stânga şi dăruindu-şi plăcerea răutăcioasă de a face să cadă în genunchi înaintea lui până şi pe slujitorii duşmanilor săi.

— Oh! murmură el, trecând pragul palatului. Curte ingrată, curte vicleană, curte laşă! Te-nvăţ eu mâine să râzi altfel!

În timp ce la Palatul Regal se făcea mult haz, ţinându-se isonul reginei, Mazarin, om cu judecată şi care, de altfel, avea toată prevederea pe care ţi-o dă frica, nu-şi pierdea vremea cu glume deşarte şi primejdioase: el ieşise îndată după vicar şi

acum îşi punea la punct socotelile, strângea aurul şi săpa ascunzători în ziduri cu ajutorul unor meşteri de încredere.

Ajuns acasă, vicarul află că în lipsă l-a căutat un tânăr, care îl aştepta. Întrebă cine şi tresări de încântare când i se spuse că tânărul se numeşte Louvières.

Alergă numaidecât în cabinetul de lucru. Într-adevăr, fiul lui Broussel, clocotind încă de furie şi plin de sânge, după lupta cu oamenii regelui, era acolo şi-l aştepta. Singura prevedere la care se gândise venind la arhiepiscop fusese să-şi lase arma la un prieten.

Vicarul se îndreptă spre el şi-i întinse mâna. Tânărul îl privi ca şi când ar fi vrut să-i citească în adâncul inimii.

— Dragul meu domn Louvières, zise vicarul, crede-mă că iau parte în mod sincer la nenorocirea dumitale.

— Adevărat, vorbiţi serios? murmură Louvières.

— Pin adâncul inimii, îl asigură Gondy.

— În acest caz, monseniore, a trecut vremea vorbelor, a sosit vremea faptei. Monseniore, dacă vreţi, în trei zile tatăl meu va ieşi din închisoare, iar în şase luni veţi fi cardinal.

Vicarul tresări.

— Oh, să vorbim deschis, urmă Louvières şi să jucăm cu cărţile pe faţă. Nu arunci treizeci de mii de scuzi pentru milostenii, aşa cum aţi făcut dumneavoastră de şase luni încoace, din simplă milă creştinească. Ar fi prea frumos. Sunteţi ambiţios, e firesc: sunteţi un om de geniu şi vă cunoaşteţi valoarea. Eu urăsc curtea şi în clipa de faţă nu am decât o singură dorinţă: răzbunarea. Daţi-ne clerul şi poporul, de care dispuneţi: eu vă dau burghezia şi Parlamentul. Cu aceste patru elemente, în opt zile Parisul e al nostru şi, credeţi-mă, curtea va da, de teamă, ceea ce n-ar da nimic de bunăvoie.

Vicarul îl cercetă la rându-i pe Louvières eu ochiul său pătrunzător.

— Domnule Louvières, îţi dai seama că dumneata îmi propui nici mai mult, nici mai puţin decât războiul civil?

— Îl pregătiţi de destulă vreme, monseniore, ca să nu fie binevenit pentru dumneavoastră.

— Nu are a face, spuse Gondy. Înţelege că se cere să cumpăneşti bine lucrurile.

— Şi cât timp vă trebuie să cumpăniţi?

— Douăsprezece ore, domnule. E prea mult?

— Acum e amiază. La miezul nopţii, monseniore!

— La miezul nopţii, scumpe domnule Louvières!

Rămas singur, Gondy trimise după toţi preoţii cu care era în legătură. După două ceasuri strânsese la el treizeci de slujitori din parohiile cele mai populate şi, din pricina asta, cele mai greu de ţinut în frâu din Paris.

Gondy le arătă jignirea care i se adusese la Palatul Regal şi le povesti glumele lui Beautin, ale contelui de Villeroy şi ale mareşalului de La Meilleraie. Preoţii îl întrebară ce era de făcut.

— Foarte simplu, zise vicarul. Voi călăuziţi conştiinţele. Ei bine, surpaţi aceasta mizerabilă prejudecată a fricii şi a respectului faţă de regi. Învăţaţi pe enoriaşii voştri că regina e un tiran şi repetaţi cu tărie, să afle toţi, că nenorocirile Franţei vin de la Mazarin, amantul şi corupătorul ei. Treceţi la fapte astăzi, acum şi în trei zile vă aştept din nou. Afară de asta, dacă vreunul dintre voi are să-mi dea un sfat bun, să rămână, am să-l ascult bucuros.

Rămaseră trei preoţi: cel de la Saint-Merri, cel de la Saint-Sulpice şi cel de la Saint-Eustache.

Ceilalţi se retraseră.

— Credeţi că-mi veţi putea da un ajutor mai temeinic decât confraţii voştri? întrebă de Gondy.

— Nădăjduim, răspunseră preoţii.

— Să vedem. Părinte de la Saint-Merri, te ascult!

— Monseniore, am la mine în cartier un om care v-ar putea fi de cel mai mare folos.

— Cine-i omul acesta?

— Un negustor de pe strada Lombards, care are un cuvânt greu de spus printre negustoraşii din cartierul lui.

— Cum spui că-l cheamă?

— Un oarecare Planchet. În urmă cu vreo şase săptămâni a stârnit de unul singur o răzmeriţă, dar după asta, cum îl căutau ca să-l spânzure, s-a făcut nevăzut.

— Şi-ai să-l găseşti?

— Sper, nu cred să-l fi arestat. Sunt duhovnicul neveste-si şi, dacă ea ştie unde se află, voi şti şi eu.

— Bine, părinte, caută-l şi, dacă-l găseşti, adu-l la mine.

— La ce oră, monseniore?

— La şase, se poate?

— La ora şase vom fi la dumneavoastră, monseniore.

— Du-te, scumpe părinte şi Dumnezeu să-ţi ajute.

Preotul plecă.

— Dar dumneata, părinte? continuă Gondy, întorcându-se spre parohul de la Saint-Sulpice.

— Eu, monseniore, zise acesta, cunosc un om care a adus mari servicii unui prinţ foarte iubit de popor. Ai fi o minunată căpetenie de răzmeriţă şi aş putea să vi-l aduc.

— Cine e?

— Contele de Rochefort.

— Îl cunosc şi eu. Din nefericire, nu se află la Paris.

— Se află în strada Cassette, monseniore.

— De când?

— De trei zile?

— Şi de ce n-a venit să mă vadă?

— I s-a spus... Monseniorul are să mă ierte....

— Fără îndoială; vorbeşte.

— Că monseniorul era pe cale să cadă la înţelegere cu curtea.

Gondy îşi muşcă buzele.

— A fost minţit. Adu-l la mine diseară la opt, părinte şi Dumnezeu să te binecuvânteze, aşa cum te binecuvântez eu.

Cel de-al doilea preot se-nchină şi ieşi.

— E rândul dumitale, părinte, rosti vicarul, întorcându-se spre ultimul preot. Oare şi dumneata îmi oferi ceva tot atât de preţios ca şi ceilalţi doi care au plecat?

— Mai preţios, monseniore.

— Drace! la aminte, îţi iei o sarcină foarte grea: unul mi-a oferit un negustor, celălalt un conte. Dumneata vrei cumva să-mi oferi un prinţ?

— Eu vă ofer un cerşetor, monseniore.

— Ah! murmură Gondy, căzând pe gânduri. Ai dreptate, părinte: unul care ar ridica toată această legiune de săraci ce forfotesc pe la răspântii în Paris şi care ar şti să-i facă să strige în gura mare, ca să-i audă întreaga Franţă, cum că Mazarin i-a adus la sapă de lemn.

— Am tocmai omul care vă trebuie.

— Bravo! Şi cine-i omul acesta?

— Un simplu cerşetor, după cum v-am mai spus, monseniore. De aproape şase ani împarte apă sfântă pe treptele bisericii Saint-Eustache, cerând milostenie.

— Şi zici că are o mare înrâurire asupra celor din tagma lui?

— Monseniorul ştie oare că cerşetorimea e un corp organizat, un fel de breaslă a celor care nu au împotriva celor care au, o breaslă în care fiecare îşi aduce partea sa şi care ţine de o căpetenie?

— Da, am auzit asta, spuse vicarul.

— Ei bine, omul pe care vi-l ofer e căpetenia lor.

— Ce ştii despre el?

— Nimic, monseniore, decât că pare chinuit de remuşcări.

— Ce te face să crezi asta?

— În fiecare lună, în ziua de 28, îmi cere să slujesc o liturghie pentru odihna sufletului cuiva, mort de o moarte năprasnică. Chiar ieri am făcut o asemenea liturghie.

— Şi cum spui că-l cheamă?

— Maillard, dar bănuiesc că nu-i numele adevărat.

— Şi crezi că acum îl găsim la post?

— Fără îndoială.

— Haidem să-l văd pe cerşetorul dumitale, părinte. Şi dacă-i aşa precum spui, atunci ai dreptate, dumneata ai găsit o adevărată comoară.

Gondy îmbrăcă un costum de cavaler, îşi potrivi pe cap o pălărie mare, împodobită cu o pană roşie, se încinse cu o spadă lungă, îşi legă pintenii la cizme, îşi aruncă pe umeri o mantie largă şi porni în urma preotului.

Vicarul şi însoţitorul său străbătură străzile de la arhiepiscopie şi până la biserica Saint-Eustache, observând cu grijă starea de spirit a poporului. Poporul era pornit, dar, întocmai ca un roi furios de albine, părea că nu ştie încotro să se năpustească şi era vădit că, lăsând poporul fără căpetenii, totul avea să se irosească în lărmuire şi zarvă.

Ajungând în strada Prouvaires, preotul arătă cu mâna spre tinda bisericii.

— Iată-l! zise el. E la postul lui!

Gondy se uită într-acolo şi văzu un om sărman, aşezat pe un scăunel şi rezemat cu spatele de una din coloane. Avea lângă el o căldăruşă şi ţinea un sfeştoc în mână.

— E un privilegiu faptul că stă aici? întrebă Gondy.

— Nu, monseniore, răspunse preotul. A cumpărat de la cel dinaintea lui locul de unde împarte apa sfinţită.

— Cumpărat?

— Întocmai. Locurile astea se cumpără. Cred că a plătit o sută de pistoli pentru el.

— Prin urmare, e bogat, ticălosul?

— Unii dintre ei mor, lăsând câte douăzeci, douăzeci şi cinci, treizeci de mii de livre, ba chiar mai mult.

— Hm! făcu Gondy, râzând. Nu credeam să plasez atât de bine milosteniile mele.

În acest timp se apropiau de tindă bisericii. În clipa când preotul şi vicarul puseră piciorul pe prima treaptă a scării, cerşetorul se ridică de pe scaun şi întinse sfeştocul.

Era un om între şaizeci şi şaizeci şi opt de ani, scund, destul de gras, cu părul cărunt şi cu ochii cruzi. Pe chipul lui stătea zugrăvită lupta dintre bine şi rău, o fire rea, stăpânită de voinţă ori poate de remuşcare.

Dând cu ochii de cavalerul ce-l însoţea pe preot, cerşetorul avu o uşoară tresărire şi-l privi cu un aer mirat. Preotul şi vicarul atinseră sfeştocul cu vârful degetelor şi îşi făcură semnul crucii. Vicarul aruncă un ban de argint în pălăria aşezată alături, la pământ.

— Maillard, zise preotul, am venit aici cu domnul, să stăm un pic de vorbă.

— Cu mine?! murmură cerşetorul. Asta-i o mare cinste pentru un biet împărţitor de apă sfinţită.

În glasul cerşetorului se simţea o undă de batjocură, pe care nu şi-o putuse stăpâni şi care îl surprinse pe vicar.

— Da, continuă preotul, care părea obişnuit cu vorbă lui. Am vrut să ştim ce gândeşti despre lucrurile petrecute astăzi şi ce-ai auzit spunând pe cei ce intră şi ies din biserică.

Cerşetorul clătină din cap:

— Astea-s întâmplări triste, cucernice părinte şi, ca de obicei, cad pe capul bietului popor. Cât despre ce se vorbeşte, apoi toată lumea e nemulţumită, toată lumea se plânge, numai că cine zice toată lumea zice nimeni.

— Fii mai lămurit, prietene, interveni vicarul.

— Păi toate strigătele astea, toate văicărelile şi blestemele astea au stârnit doar o furtună, doar fulgere, atâta tot. Dar trăsnetul n-o să cadă decât atunci când se va găsi o căpetenie ca să-l îndrume unde trebuie.

— Prietene, vorbi de Gondy, îmi pari un om priceput. N-ai vrea să te amesteci într-un mic război civil în cazul când ar

izbucni unul şi să pui sub comanda acestei căpetenii, în cazul că vom găsi una, puterea ta personală şi înrâurirea pe care ai dobândit-o asupra tovarăşilor tăi?

— Da, domnule, însă numai dacă războiul ăsta ar primi încuviinţarea bisericii, căci aşa mi-aş atinge ţelul, adică iertarea păcatelor ce-am săvârşit în viaţă.

— Războiul acesta nu numai că va primi încuviinţarea bisericii, dar va şi fi condus de biserică. Cât despre iertarea păcatelor, pentru asta îl avem pe arhiepiscopul Parisului, dăruit cu mari puteri de către biserică de la Roma şi chiar pe vicar, care are indulgenţe ce iartă orice păcat. O să te recomandăm vicarului.

— Gândeşte-te, Maillard, spuse preotul. Eu te-am recomandat acestui domn, care e un senior atotputernic şi într-un fel mi-am luat răspunderea pentru tine.

— Ştiu, părinte, vorbi cerşetorul. Ştiu că întotdeauna aţi fost foarte bun cu mine, aşa că şi eu doresc din inimă să vă fiu de folos.

— Şi crezi că ai o putere atât de mare asupra alor tăi, aşa cum mi-a spus adineauri părintele?

— Cred că-mi poartă un oarecare respect, mărturisi cerşetorul, mândru. Nu numai că vor face tot ce le voi porunci, dar mă vor urma oriunde.

— Şi poţi să mă încredinţezi că vei găsi cincizeci de oameni hotărâţi, suflete înflăcărate şi fără de vreun stăpân, cu gâtlejul zdravăn, încât, strigând "Jos cu Mazarin!", să facă să se prăbuşească zidurile Palatului Regal, aşa cum s-au prăbuşit odinioară zidurile Ierihonului?

— Cred că pot să iau în seama mea lucruri mai grele şi mai de seamă, replică cerşetorul.

— Ah! exclamă Gondy. Te-ai însărcina să ridici într-o noapte vreo zece baricade?

— M-aş însărcina să ridic cincizeci, şi-n ziua hotărâtă să le apăr.

— La naiba! mormăi Gondy. Vorbeşti cu o siguranţă care-mi face plăcere şi, de vreme ce părintele răspunde pentru tine...

— Răspund, întări preotul.

— Iată o pungă cu cinci sute de pistoli de aur. Ia toate măsurile pe care le găseşti de cuviinţă şi spune-mi unde te pot găsi astă-seară la zece.

— Ar trebui ales un loc înalt, de unde un semnal să poată fi văzut în toate cartierele Parisului.

— Vrei să-ţi dau o recomandare pentru parohul de la Saint-Jacques-la-Boucherie? Are să te ducă într-o încăpere a turnului, zise preotul.

— Minunat! spuse cerşetorul.

— Aşadar, pe diseară la zece, glăsui vicarul. Şi dacă sunt mulţumit de tine, vei mai primi o pungă cu cinci sute de pistoli.

Ochii cerşetorului scăpărară de lăcomie, dar îşi stăpâni tulburarea.

— Pe diseară, domnule, zise cerşetorul. Totul va fi gata.

Îşi duse scaunul în biserică, puse cu grijă alături căldăruşa şi sfeştocul, merse de-şi muie mâna în agheasmatar, ca şi cum n-ar fi avut încredere în apă sfinţită din căldăruşa lui, apoi ieşi din biserică.

Capitolul IV Turnul de la Saint-Jacques-la-Boucherie

La şase fără un sfert, domnul de Gondy îşi rezolvase toate treburile şi se înapoiase la arhiepiscopie. La ora şase se anunţă preotul de la Saint-Merri.

Vicarul aruncă o privire plină de interes şi văzu că era urmat de cineva.

— Poftim! zise el.

Preotul intră însoţit de Planchet.

— Monseniore, glăsui parohul de la Saint-Merri, iată persoana de care am avut cinstea să vă vorbesc.

Planchet se înclină ca un om umblat prin case mari.

— Şi eşti gata să slujeşti cauza poporului? întrebă Gondy.

— Fireşte, răspunse Planchet. În adâncul sufletului meu sunt de-al Frondei. Aşa cum mă vedeţi, monseniore, am fost osândit la spânzurătoare.

— În ce împrejurare?

— Am scăpat din mâinile sergenţilor lui Mazarin pe un nobil pe care-l duceau îndărăt la Bastilia, unde zăcea de cinci ani.

— Cum se numeşte?

— Oh, monseniorul îl cunoaşte bine: e contele de Rochefort.

— A, da, într-adevăr! făcu vicarul. Am auzit de povestea asta. Ai ridicat atunci întreg cartierul, aşa mi s-a spus, nu?

— Aproape, adeveri Planchet, mulţumit de sine.

— Ce meserie ai?

— Sunt cofetar în strada Lombards.

— Lămureşte-mă, cum se face că având o meserie atât de paşnică, vădeşti totuşi înclinaţii atât de războinice?

— Cum se face că monseniorul, om al bisericii, mă primeşte în costum de cavaler, cu spadă la şold şi cu pinteni la cizme?

— Răspunsul nu-i de lepădat, pe cinstea mea! râse Gondy. Dar ştii, în ciuda sutanei, am avut întotdeauna înclinaţii războinice.

— Ei bine, monseniore, eu, înainte să fiu cofetar, am fost trei ani în regimentul din Piemont, şi, înainte de a sluji ăşti trei ani în regimentul din Piemont, am fost optsprezece luni valetul domnului d'Artagnan.

— Locotenentul de muşchetari? întrebă Gondy.

— Chiar el, monseniore.

— Se zice că e un partizan înfocat de-al lui Mazarin.

— Hm... – mormăi Planchet.

— Ce vrei să spui?

— Nimic, monseniore. Domnul d'Artagnan e ostaş; domnul d'Artagnan îşi face datoria apărându-l pe Mazarin, care-i plăteşte solda, aşa cum noi, burghezii, ne facem datoria să-l atacăm pe Mazarin, care ne fură.

— Eşti un flăcău isteţ, prietene. Pot să mă bizui pe tine?

— Credeam că părintele v-a spus că răspunde de mine! se miră Planchent.

— Într-adevăr. Dar îmi place să primesc această asigurare chiar din gura ta.

— Puteţi să vă bizuiţi pe mine, monseniore, numai să fie vorba de-a stârni o răzmeriţă în oraş.

— Tocmai despre asta e vorba. Câţi oameni crezi că poţi strânge până-n zori?

— Două sute de muschete şi cinci sute de halebarde.

— De-ar fi doar câte unul care să facă la fel în fiecare cartier, mâine am avea o armată destul de puternică.

— Fireşte!

— Ai vrea să te afli sub comanda contelui de Rochefort?

— L-aş urma şi în iad. Şi nu spun o vorbă goală, fiindcă-l cred în stare să coboare şi acolo.

— Bravo!

— După ce semn au să se deosebească mâine prietenii de duşmani?

— Tot omul Frondei să poarte o fundă galbenă la pălărie.

— Bun. Daţi consemnul:

— Ai nevoie de bani?

— Banii nu prind rău niciodată şi nicăieri, monseniore. Dacă nu-s, o să ne lipsim de ei: dacă sunt, treaba o să meargă mai repede şi mai bine.

Gondy se duse la un cufăr şi luă o pungă cu bani.

— Uite cinci sute de pistoli, zise el. Şi dacă totul merge bine, mâine te aşteaptă aceeaşi sumă.

— Voi da cinstit socoteală monseniorului de fiecare ban, făgădui Planchet, luând punga subsuoară.

— Bun, ţi-l dau în seamă pe cardinal.

— Fiţi liniştit, se află pe mâini bune.

Planchet ieşi, în vreme ce preotul rămase puţin în urmă.

— Sunteţi mulţumit, monseniore? întrebă el.

— Da, îmi pare un om hotărât.

— Va face chiar mai mult decât a făgăduit.

— Atunci e straşnic.

Şi preotul îl ajunse din urmă pe Planchet, care îl aştepta pe scară. După zece minute veni preotul de la Saint-Sulpice.

De îndată ce uşa cabinetului se deschise, un om dădu buzna înăuntru: era contele de Rochefort.

— Chiar dumneata eşti, scumpul meu conte! exclamă Gondy, întinzându-i mâna.

— În sfârşit, v-aţi hotărât, monseniore? zise Rochefort.

— Întotdeauna am fost hotărât, răspunse Gondy.

— Să nu mai vorbim de asta. Dumneavoastră o spuneţi şi eu vă cred. Aşadar, îl punem pe Mazarin să joace.

— Sper…

— Şi când va începe jocul?

— Pe oaspeţi i-am poftit în noaptea asta, spuse vicarul, dar viorile vor începe să cânte abia mâine dimineaţă.

— Puteţi să vă bizuiţi pe mine şi pe cincizeci de soldaţi, pe care mi i-a făgăduit cavalerul d'Humières, în cazul că aş avea nevoie.

— Cincizeci de soldaţi?

— Da. El instruieşte recruţii şi mi-i împrumută. Distracţia odată terminată, dacă vor mai lipsi dintre ei, n-am decât să-i înlocuiesc.

— Bine, dragul meu Rochefort. Asta însă nu-i tot.

— Ce mai e? întrebă Rochefort, surâzând.

— Ce-ai făcut cu domnul de Beaufort?

— Se află la Vendômois, unde aşteaptă să-i scriu că să se întoarcă la Paris.

— Scrie-i, e timpul.

— Sunteţi deci sigur de reuşită?

— Da, numai că trebuie să se grăbească: căci abia se va ridica norodul Parisului şi vom avea zece prinţi în loc de unul, care se vor îndesa să fie în frunte. Dacă întârzie, găseşte locul ocupat.

— Pot să-i trimit vorbă din partea dumneavoastră?

— Da, fireşte.

— Să-i spun că poate să se bizuie pe dumneavoastră?

— Fără doar şi poate!

— Şi că-i veţi lăsa mâna liberă?

— Cât priveşte războiul, da; dar într-ale politicii...

— Ştiţi că nu se prea pricepe.

— Să mă lase să negociez aşa cum socotesc de cuviinţă pentru pălăria mea de cardinal.

— Ţineţi la asta?

— Fiindcă sunt silit să port o pălărie a cărei formă nu-mi place, doresc barem ca pălăria asta să fie roşie, spuse Gondy.

— Gusturile şi culorile nu se discută, râse Rochefort. Vă asigur de consimţământul lui.

— Şi-i vei scrie chiar astă-seară?

— Mai mult decât atât, trimit pe cineva la el.

— În câte zile poate să fie aici?

— În cinci zile.

— Să vină şi va găsi o schimbare.

— O doresc.

— Te asigur de asta.

— Prin urmare?

— Du-te, adună-ţi cei cincizeci de oameni şi fii gata!

— Pentru ce?

— Pentru orice.

— Există vreun semn de recunoaştere?
— O fundă galbenă la pălărie.
— Perfect. Cu bine, monseniore!
— Cu bine, dragul meu Rochefort!
— Ah, jupâne Mazarin, jupâne Mazarin! mormăi Rochefort, trăgându-l după el pe preotul care nu putuse să intervină cu un cuvânt în acestă convorbire. Ai să vezi dacă sunt prea bătrân pentru a fi un om de acţiune!
Era nouă şi jumătate şi vicarul avea nevoie de o jumătate de ceas ca să ajungă de la arhiepiscopie la turnul Saint-Jacques-la-Boucherie. Băgă de seamă că o lumină veghea la una dintre ferestrele cele niai de sus ale turnului.
— Bun, zise vicarul. Omul nostru se află la post.
Bătu şi i se deschise. Preotul însuşi îl aştepta şi-l conduse până în vârful turnului, luminându-i calea. Ajuns acolo, îi arătă o uşiţă, puse luminarea într-o firidă, astfel ca vicarul să o găsească la plecare şi coborî.
Deşi cheia era în broască, vicarul ciocăni la uşă.
— Intră, spuse o voce în care recunoscu vocea cerşetorului.
De Gondy trecu pragul. Într-adevăr, era împărţitorul de apă sfinţită de la biserica Saint-Eustache. Stătea în aşteptare, tolănit pe un pat ca vai de lume. Văzându-l pe vicar, se ridică.
Orologiul tocmai bătea de zece.
— Ei bine, spuse Gondy, te-ai ţinut de cuvânt?
— Nu chiar, răspunse cerşetorul.
— Cum adică?
— M-aţi cerut cinci sute de oameni, nu-i aşa?
— Da, şi?
— Ei bine, eu voi avea două mii.
— Nu cumva te lauzi?
— Doriţi o dovadă?
— Da.
În încăpere ardeau trei lumânări, una în faţa ferestrei ce dădea spre vechiul oraş, una în faţa ferestrei ce dădea spre Palatul Regal, una în faţa ferestrei ce dădea spre strada Saint-Denis.
Omul se apropie în tăcere de fiecare dintre cele trei lumânări şi le stinse pe rând.

Vicarul se pomeni înconjurat de întuneric; odaia era luminată doar de razele palide ale lunii, ascunsă după nori negri şi groşi, cu marginile poleite de lumina-i argintie.

— Ce faci? întrebă vicarul.

— Am dat semnalul.

— Ce semnal?

— Semnalul pentru baricade.

— Ah!

— Când veţi pleca de aici o să-mi vedeţi oamenii la treabă. Numai fiţi cu băgare de seamă să nu vă rupeţi picioarele dând peste vreun lanţ sau căzând în vreo groapă.

— Bine. Iată banii, tot atâţia câţi ai mai primit. Acum aminteşte-ţi că eşti o căpetenie şi nu te duce să bei.

— Sunt douăzeci de ani de când nu beau decât apă.

Omul luă punga din mâna vicarului, care auzi zornăitul monedelor când acesta îşi înfundă mâna în banii de aur.

— Eh! exclamă vicarul. Eşti zgârcit, omule!

Cerşetorul scoase un oftat şi zvârli punga.

— Va să zică o să rămân acelaşi, se tângui el. N-o să ajung niciodată să mă lepăd de omul vechi din mine? O, ticăloşie! O, deşertăciune!

— Totuşi iei banii!

— Da, dar mă leg înaintea dumneavoastră să folosesc tot ce-mi rămâne pentru fapte bune.

Avea faţa palidă şi încordată, ca a unui om răvăşit de o luptă lăuntrică.

— Ciudată fiinţă! murmură Gondy.

Şi îşi luă pălăria ca să plece, dar, întorcându-se, văzu că cerşetorul stătea între el şi uşa.

În prima clipă crezu că omul are vreun gând rău. Nici pomeneală de aşa ceva, căci în clipa următoare îl văzu împreunându-şi mâinile şi căzând în genunchi.

— Monseniore, glăsui cerşetorul. Înainte să mă părăsiţi, rogu-vă, daţi-mi binecuvântarea!

— Monseniore! exclamă Gondy. Mă iei drept altul, prietene!

— Nu, monseniore, vă iau drept cel care sunteţi, adică preacucernicul vicar. V-am recunoscut dintr-o ochire.

Gondy surâse:

— Şi vrei binecuvântarea mea?

— Da, am nevoie de ea.

Cerşetorul rosti aceste cuvinte cu atâta umilinţă şi cu atâta adâncă pocăinţă, încât Gondy întinse mâna şi-i dădu binecuvântarea cu cea mai mare blândeţe de care era în stare.

— Acum, zise vicarul, ne-am legat unul de altul. Te-am binecuvântat şi asta-i ceva sfânt pentru mine, aşa cum trebuie să fie şi pentru line. Ia să vedem, ai săvârşit vreo nelegiuire osândita de justiţia omenească şi de care te-aş putea ierta?

Cerşetorul clătină din cap:

— Nelegiuirea pe care am săvârşit-o eu, monseniore, nu ţine de justiţia omenească şi dumneavoastră nu mă puteţi izbăvi de păcat decât binecuvântându-mă cât mai des, aşa că adineauri.

— Vorbeşte deschis! îl îndemnă vicarul. N-ai făcut toată viaţa ceea ce faci azi, nu?

— Nu, monseniore, fac asta numai de şase ani.

— Şi înainte se asta?

— Am stat închis la Bastilia.

— Şi înainte să fii la Bastilia?

— Am să vă spun, monseniore, în ziua când veţi avea bunătatea să-mi ascultaţi spovedania.

— Bine. Adu-ţi aminte că, la orice ceas din zi sau din noapte vei veni la mine, sunt gata să-ţi dau iertarea păcatelor.

— Vă mulţumesc, monseniore, şopti înăbuşit cerşetorul. Dar încă nu-s pregătit să o primesc.

— Fie cum spui. Cu bine!

— Cu bine, monseniore, zise cerşetorul, deschizând uşa şi plecându-se adânc în faţa prelatului.

Vicarul luă lumânarea, coborî şi ieşi visător din biserică.

Capitolul V Răzmeriţa

Era aproape unsprezece noaptea. Gondy nu făcuse nici o sută de paşi pe străzile Parisului şi îşi dădu seama deodată de ciudata schimbare petrecută.

Întreg oraşul părea locuit de fiinţe fantastice; se vedeau umbre tăcute care desfundau străzile, altele care trăgeau şi răsturnau căruţe, altele care săpau gropi gata să înghită companii întregi de călăreţi. Toate aceste făpturi atât de active

se duceau, veneau, alergau, aidoma unor demoni porniţi să făptuiască ceva necunoscut: erau cerşetorii de la Curtea Miracolelor, erau oamenii împărţitorului de apă sfinţită din faţa bisericii Saint-Eustache, care ridicau baricade pentru a doua zi.

Gondy se uita la aceşti oameni ai întunericului, la aceşti truditori de noapte cu oarecare spaimă, întrebându-se dacă, după ce i-a stârnit din bârlogul lor, are să aibă puterea să-i trimită îndărăt. Când vreunul dintre ei se apropia de el, era gata să-şi facă semnul crucii.

Ieşi în strada Saint-Honoré şi porni în lungul ei, îndreptându-se spre strada Ferronnerie. Aici, priveliştea se schimbă: negustorii alergau din prăvălie în prăvălie; uşile păreau zăvorâte ca şi obloanele, dar se deschideau în grabă, lăsând să treacă nişte oameni care parcă se temeau să nu se vadă ce duc: erau negustorii care aveau arme şi care împrumutau şi celor care nu aveau.

Un ins mergea din uşă în uşa, încovoiat sub povara spadelor, archebuzelor, muschetelor şi armelor de tot soiul pe care le împărţea pe măsură ce înainta. La licărirea unei lanterne, vicarul îl recunoscu pe Planchet.

Gondy ieşi iarăşi pe chei, prin strada Monnaie. Pâlcuri de burghezi în mantii negre şi cenuşii, după cum ţineau de păturile de sus ori de jos ale burgheziei, stăteau locului, în vreme ce vreo câţiva singuratici treceau de la un pâlc la altul. Toate aceste mantii, fie negre, fie cenuşii, se vedeau ridicate la spate de vârful unei spade, iar în faţă de ţeava unei archebuze, sau flinte.

Ajungând la Pont-Neuf, vicarul constată că trecerea era păzită. Un om se apropie de el.

— Cine eşti? întrebă omul. Nu te recunosc să fii dintr-ai noştri.

— Asta înseamnă că nu-ţi recunoşti prietenii, dragul meu domn Louvières, spuse vicarul, ridicându-şi pălăria.

Louvières îl recunoscu şi se înclină.

Gondy îşi urmă calea şi coborî până la turnul Nesle. Acolo desluşi un lung şir de oameni care se furişau pe lângă ziduri. Ai fi zis că e un cortegiu de fantome, fiindcă toţi purtau mantii albe. Într-un anume loc se făceau nevăzuţi rând pe rând, de parcă ar fi intrat în pământ. Gondy se rezemă de colţul unei

case şi îi văzu dispărând de la primul şi până la cel dinaintea ultimului.

Ultimul ridică ochii spre a se încredinţa, fără îndoială, că el şi tovarăşii săi nu erau spionaţi şi, în ciuda întunericului, îl zări îndată pe Gondy. Veni drept spre el şi îi puse pistolul în piept.

— Hei, domnule de Rochefort! îl întâmpină Gondy, râzând. Să nu ne jucăm cu focul!

Rochefort îi recunoscu glasul:

— A, dumneavoastră sunteţi, monseniore?

— Chiar eu. Ce oameni duci în măruntaiele pământului?

— Cei cincizeci de recruţi pe care mi i-a dat cavalerul d'Humières şi care, fiind repartizaţi la cavalerie, au primit numai mantii albe.

— Şi încotro?

— La unul dintre prietenii mei, un sculptor. Numai c-am găsit cu cale să coborâm prin trapa pe unde-şi aduce marmură.

— Foarte bine, zise Gondy.

Şi strânse mâna lui Rochefort, care coborî închizând trapa după el.

Vicarul se întoarse acasă. Era unu după miezul nopţii. Deschise fereastra şi se aplecă peste pervaz ca să asculte.

Un zgomot ciudat, necunoscut, nemaiauzit cuprinsese oraşul; se simţea că pe toate aceste străzi întunecoase ca nişte abisuri se petreceau lucruri neobişnuite, cumplite. Din când în când se desluşea – un vuiet ca de furtună ce se apropie, ori ca de hulă ce se înteţeşte; dar nu era nimic lămurit, nimic limpede şi de înţeles, încât ai fi zis că sunt acele surde şi misterioase zgomote care vestesc cutremurele de pământ.

Pregătirea răscoalei ţinu aşa toată noaptea. A doua zi dimineaţă, trezindu-se, Parisul păru că tresare la vederea propriei sale înfăţişări. Ai fi spus că e un oraş asediat. Oameni înarmaţi stăteau pe baricade, cu ochi ameninţători şi cu flinta pe umăr; parole, patrule, arestări, ba chiar execuţii, iată ce întâlneai la fiece pas. Cei care purtau pălării împodobite cu pene ori cu spade aurite erau opriţi şi puşi să strige: "Trăiască Broussel!", "Jos cu Mazarin!" şi cine nu voia să se supună era huiduit, copleşit de ocări şi chiar bătut. Nu se ajunsese încă la vărsări de sânge, dar se simţea lămurit că o asemenea pornire nu lipsea.

Baricadele fuseseră ridicate până în preajma Palatului Regal. Din stradă Bons-Enfants şi până în strada Ferronnerie, din stradă Saint-Thomas-du-Louvre şi până la Pont-Neuf, din stradă Richelieu şi până la poarta Saint-Honoré se îmbulzeau peste zece mii de oameni înarmaţi; cei din primele rânduri strigau la santinelele nepăsătoare din regimentul de gardă, înşiruite în jurul Palatului Regal şi în spatele cărora porţile stăteau închise, prevedere ce-i punea într-o situaţie proastă. Prin mijlocul acestei mulţimi se mişcau cete de câte o sută, o sută cincizeci şi două sute de oameni jigăriţi, livizi, zdrenţăroşi, purtând un fel de steaguri pe care stătea, scris: *Iată mizeria poporului!* Peste tot pe unde treceau izbucneau strigăte turbate; şi erau atâtea asemenea cete, încât de pretutindeni răsunau strigăte.

Mare fu uimirea Annei de Austria şi a lui Mazarin când se treziră şi când li se dădu de ştire că oraşul vechi, pe care în ajun, seara, îl lăsaseră liniştit, se deşteptase înfierbântat şi cuprins de o adâncă tulburare. Astfel încât nici unul, nici celălalt nu voia să dea crezare celor spuse, zicând că se vor convinge abia când vor vedea şi vor auzi totul cu ochii şi cu urechile lor. Atunci li se deschise o fereastră: văzură, auziră şi se încredinţară că aşa stăteau lucrurile.

Mazarin ridică din umeri, cu aerul că dispreţuieşte grozav această gloată, dar păli vizibil şi, tremurând tot, alergă în cabinetul său, unde se apucă să-şi ferece aurul şi bijuteriile în casete, punându-şi în degete cele mai frumoase diamante. Regina, furioasă, lăsată să se descurce singură, trimise după mareşalul de La Meilleraie, căruia îi porunci să ia oricâţi oameni pofteşte şi să se ducă să vadă ce e cu această *glumă.*

Mareşalul, neînfricat şi foarte aventuros din fire, nutrind acel suveran dispreţ faţă de gloată, obişnuit oamenilor de arme, luă cu el o sută cincizeci de ostaşi şi vru să iasă pe podul Louvre, dar acolo dădu peste Rochefort şi cei cincizeci de cavalerişti ai lui, în fruntea a peste o mie cinci sute de suflete. Nu era chip să nesocotească o asemenea oprelişte. Mareşalul nici nu încercă să treacă mai departe şi se întoarse pe chei.

La Pont-Neuf dădu însă peste Louvières şi burghezii lui. De astă dată încercă să atace, dar fu primit cu împuşcături, în vreme ce o grindină de pietre se abătu asupra lor de pe la toate ferestrele. Pierdu aici trei oameni.

Bătu în retragere către cartierul Halelor, dar acolo dădu peste Planchet şi halebardierii lui. Halebardele se aplecară ameninţător să-l întâmpine; vru să treacă înainte, doborând toate aceste mantii cenuşii, dar mantiile cenuşii îi ţinură piept şi mareşalul se retrase către strada Saint-Honoré, lăsând pe câmpul de luptă patru din ostaşii săi, străpunşi, cât ai clipi, cu halebardele.

Atunci apucă pe strada Saint-Honoré, dar acolo dădu peste baricadele cerşetorului de la Saint-Eustache, păzite nu numai de oameni înarmaţi, ci şi de femei şi copii. Jupânaşul Friquet, fălindu-se cu un pistol şi o spadă primite de la Louvières, îşi încropise o ceată de ştrengari ca şi el şi făcea o larmă nemaipomenită.

Mareşalul crezu acest punct mai slab păzit decât celelalte şi vru să forţeze trecerea. Porunci la douăzeci dintre oamenii săi să descalece şi să atace baricadă, în timp ce el, împreună cu restul călăreţilor, avea să-i proteguiască. Cei douăzeci se îndreptară spre baricadă, dar din spatele bârnelor, dintre roţile de căruţă, de pe mormanele de pietre se porni o pârâială cumplită de împuşcături, la care halebardierii lui Planchet se iviră de după colţul străzii Monnaie.

Mareşalul de La Meilleraie se vedea prins între două focuri.

Cum era viteaz, se hotărî să moară pe poziţie. El întoarse fiecare lovitură primită şi urletele de durere prinseră să răsune în mulţime. Ostaşii, mai încercaţi într-ale luptei, trăgeau cu mai multă îndemânare, dar burghezii, mai numeroşi, îi striveau sub o adevărată ploaie de gloanţe.

Oamenii cădeau în jurul mareşalului ca la Rocroy sau la Lérida. Fontrailles, adjutantul său, avea braţul rupt, calul lui primise un glonţ în gât şi abia-l stăpânea, căci durerea scotea animalul din minţi. În sfârşit, se găsea în acel moment suprem în care şi cel mai neînfricat simte un fior în vine şi sudoarea năpădindu-i pe frunte, când, deodată, mulţimea se despică înspre partea străzii Arbre-Sec, strigând: "Trăiască vicarul!" şi Gondy, cu pelerina peste anteriu păşi liniştit prin mijlocul împuşcăturilor, binecuvântând în dreapta şi în stânga, la fel de calm de parcă ar fi condus o procesiune religioasă.

Toată lumea căzu în genunchi.

Mareşalul îl recunoscu şi alergă la el.

— Scoate-mă de-aici, pentru numele cerului! spuse el. Dacă nu, las aici şi pielea mea şi pielea oamenilor mei.

Era o hărmălaie în mijlocul căreia nu s-ar fi auzit nici bubuitul tunetului. Gondy ridică mâna, cerând linişte. Toţi amuţiră.

— Copiii mei, glăsui el. Iată-l pe mareşalul de La Meilleraie, ale cărui gânduri voi le-aţi înţeles greşit şi care se angajează ca, întorcându-se la Luvru, să ceară reginei, în numele celor de aici, libertatea lui Broussel al nostru. Îţi iei acest angajament, mareşale? adăugă Gondy, întorcându-se către La Meilleraie.

— Pe toţi dracii, cred şi eu că da! Nu speram să scap atât de ieftin.

— Vă făgăduieşte asta pe cuvântul său de gentilom, spuse Gondy.

Mareşalul ridică mâna în semn de încuviinţare.

— Trăiască vicarul! răcni mulţimea.

Vreo câteva glasuri adăugară chiar: "Trăiască mareşalul!", dar toţi urmară în cor: "Jos cu Mazarin!".

Mulţimea se trase în lături: drumul pe strada Saint-Honoré era cel mai scurt. Baricadele se deschiseră şi mareşalul, dimpreună cu restul ostaşilor, se retraseră, în cap cu Friquet şi cu ştrengarii lui, care imitau de zor ba răpăitul tobelor, ba glasul trâmbiţelor.

Fu aproape un marş triumfal. Numai că baricadele se închiseră în urma ostaşilor. Mareşalul îşi muşcă mâinile de ciudă.

În acest timp, după cum am mai spus, Mazarin se afla în cabinetul lui, ocupat să-şi rânduiască lucruşoarele. Trimisese după d'Artagnan, dar, în mijlocul acestui tumult, nu spera să-l vadă, căci d'Artagnan nu era de serviciu. Totuşi, după zece minute, locotenentul se ivi în prag, urmat de Porthos, nedespărţitu-i prieten.

— Ah, intra, intră, domnule d'Artagnan! exclamă cardinalul. Fii binevenit, ca şi prietenul dumitale. Oare ce se petrece în Parisul ăsta afurisit?

— Ce se petrece, monseniore? Nimic bun, zise d'Artagnan, clătinând din cap. Oraşul e în plină revoltă şi adineauri, pe când străbăteam strada Montorgueil cu domnul du Vallon, aci de faţă şi care e slujitorul dumneavoastră, în ciuda uniformei ce port, ba poate chiar din pricina ei, au vrut să ne silească să strigăm

"Trăiască Broussel!" şi trebuie oare să spun, monseniore, ce-au vrut să ne mai silească să strigăm?

— Spune, spune!

— "Jos cu Mazarin!". Pe legea mea, uite că mi-a scăpat!

Mazarin surâse, dar păli teribil.

— Şi-aţi strigat? întrebă el.

— Nu, pe legea mea! răspunse d'Artagnan. Eu unul, nu eram în voce; domnul du Vallon e răcit şi n-a strigat nici el. Atunci, monseniore...

— Atunci? se interesă Mazarin.

— Priviţi la pălăria şi la pelerina mea.

Şi d'Artagnan arătă pelerina găurită de patru gloanţe şi pălăria străpunsă de asemenea de două gloanţe. Cât despre mantia lui Porthos, o lovitură de halebardă i-o despicase într-o parte şi un foc de pistol îi retezase pana de pălărie.

— *Diavolo!* exclamă cardinalul, gânditor, uitându-se cu o naivă admiraţie la cei doi prieteni. Eu aş fi strigat!

În clipa aceea vuietul din stradă răsună şi mai aproape. Mazarin îşi şterse fruntea şi îşi roti ochii în jur. Ar fi dorit grozav să se apropie de fereastră, dar nu avea curaj.

— Ia vezi ce se întâmpla, domnule d'Artagnan, spuse el.

D'Artagnan se duse la fereastră, cu nepăsarea-i obişnuită.

— Oho: mormăi el. Ce-i asta? Mareşalul La Meilleraie se întoarce fără pălărie. Fontrailles cu braţul în eşarfă, ostaşi din gardă răniţi, cai plini de sânge... Ei, dar ce fac santinelele? Duc arma la ochi, au să tragă!

— Au consemn să tragă asupra mulţimii, dacă mulţimea se apropie de Palatul Regal, strigă Mazarin.

— Păi dacă trag, totul e pierdut! izbucni d'Artagnan.

— Avem grilajul.

— Grilajul?! Numai patru-cinci minute. Grilajul va fi smuls, îndoit, sfărâmat... Nu trageţi, la dracu! se răsti d'Artagnan, deschizând fereastra.

În ciuda acestei poveţe, care în mijlocul zarvei din jur nici nu se auzi, răbufniră vreo trei-patru împuşcături, urmate de o cumplită pârâiala de gloanţe. Plumbii muşcară cu scrâşnet din faţada Palatului Regal; unul trecu pe sub braţul lui d'Artagnan şi prefăcu în ţăndări o oglindă în care Porthos se privea cu plăcere.

— Vai! se tângui cardinalul. O oglindă de Veneţia!

— Eh, monseniore! rosti d'Artagnan, închizând cu linişte fereastra. Nu plângeţi încă, nu merită. Într-un ceas se prea poate să nu mai rămână în Palatul Regal nici o oglindă, fie ea de Veneţia, fie de Paris.

— Care-i părerea dumitale? întrebă cardinalul, tremurând din creştet până-n tălpi.

— Ei pe dracu! Să li-l daţi pe Broussel de vreme ce-l cer! Ce naiba vreţi să faceţi cu un consifier al Parlamentului? Nu-i bun de nimic!

— Asta-i şi părerea dumitale, domnule du Vallon? Dumneata ce-ai face?

— L-aş da pe Broussel, spuse Porthos.

— Veniţi, veniţi cu mine, domnilor, zise Mazarin. Mă duc să-i spun reginei!

În capătul coridorului se opri.

— Pot să mă bizui pe dumneavoastră, domnilor, nu-i aşa? zise el.

— Noi nu ne dăm cuvântul de două ori, rosti d'Artagnan. Am spus că suntem oamenii dumneavoastră. Porunciţi şi vă vom da ascultare.

— Ei bine! vorbi Mazarin. Intraţi în odaia asta şi aşteptaţi.

Şi, făcând un ocol, pătrunse în salon printr-o altă uşă.

Capitolul VI Răzmeriţa se preschimbă în răscoală

Încăperea în care intraseră d'Artagnan şi Porthos nu era despărţită de salonul unde se afla regina decât de nişte draperii. Draperia subţire îngăduia să se audă, iar deschizătura dintre ele, oricât de strâmtă, îngăduia să se vadă tot ce se petrecea acolo.

Regina stătea în picioare, palidă de mânie, dar avea atâta stăpânire de sine, încât ai fi zis că nu o umbreşte nici cea mai mică tulburare. În spatele ei erau Comminges, Villequier şi Guitaut; în spatele bărbaţilor, femeile.

În faţa reginei, cancelarul Séguier, acelaşi care o persecutase atâta cu douăzeci de ani în urmă, povestea că trăsura lui a fost sfărâmată, că a fost urmărit, că a dat buzna în

palatul marchizului d'O, că palatul a fost numaidecât invadat, jefuit, devastat; din fericire, a avut timp să se strecoare pe o uşă mascată într-o încăpere tăinuită, unde o bătrână slujnică l-a încuiat, dimpreună cu fratele său, episcopul de Meaux. Acolo, primejdia s-a dovedit atât de reală, răsculaţii dezlănţuiţi s-au apropiat de încăperea cu pricina, proferând ameninţări cumplite, încât cancelarul a socotit că i-a sunat ceasul şi s-a spovedit fratelui său spre a fi pregătit să moară în cazul că ar fi fost descoperit. Din fericire, n-a fost aşa; mulţimea, socotind că a fugit pe vreo uşă dosnică, a plecat şi i-a lăsat retragerea liberă. Atunci s-a travestit, îmbrăcând hainele marchizului d'O şi a ieşit din palat trecând peste corpul ofiţerului şi a doi ostaşi din garda lui personală, ucişi în vreme ce apărau poarta.

În timpul acestei povestiri, Mazarin se strecurase fără zgomot în apropierea reginei şi asculta.

— Ei bine, întrebă regina, de cum isprăvi cancelarul, ce părere ai?

— Gândesc că e ceva foarte grav, doamnă.

— Şi ce mă sfătuieşti?

— Aş da un sfat maiestăţii-voastre, fără îndoială, dar nu îndrăznesc.

— Îndrăzneşte, îndrăzneşte, domnule, spuse regina cu un zâmbet amar, doar ai îndrăznit atâtea!

Cancelarul se împurpură şi îngăimă câteva cuvinte.

— Nu-i vorba de trecut, ci de prezent, rosti regina. Spuneai că ai să-mi dai un sfat. Care anume?

— Doamnă, şovăi cancelarul, sfatul meu ar fi să-l eliberaţi pe Broussel.

Regina, deşi foarte palidă, păli şi mai mult şi chipul i se contractă.

— Să-l eliberez pe Broussel?! Niciodată!

În clipa aceea se auziră paşi în sala din faţă şi mareşalul de La Meilleraie se ivi neanunţat în uşă.

— Ah, iată-te, mareşale! exclamă bucuroasă Anna de Austria. Sper că i-ai învăţat minte pe ticăloşii aceştia, nu?

— Doamnă, vorbi mareşalul, am pierdut trei oameni la Pont-Neuf, patru la Hale, şase în colţul străzii Arbre-Sec şi doi la poarta palatului vostru; cu totul cincisprezece. Aduc cu mine zece sau doisprezece răniţi. Pălăria mi-a rămas nu ştiu pe unde, zburată de un glonţ şi, după toate probabilităţile, aş fi rămas şi

eu cu pălăria, dacă n-ar fi fost preacucernicul vicar, care să mă scoată din încurcătură.

— Ah! exclamă regina. Într-adevăr, m-ar fi mirat să nu-l văd pe acest şoricar cu picioarele strâmbe amestecat în toată povestea asta.

— Doamnă, râse La Meilleraie, nu-l ponegriţi prea mult, fiindcă serviciul ce mi l-a făcut e încă foarte proaspăt.

— Bun, spuse regina. Poartă-i oricâtă recunoştinţă pofteşti, dar asta nu mă obligă pe mine. Iată-te viu şi nevătămat şi asta-i tot ce doream. Îţi spun nu numai bun venit, ci bine ai revenit!

— Da, doamnă, dar m-am întors cu bine cu condiţia să vă înfăţişez voinţa poporului.

— Voinţa! murmură Anna de Austria, încruntând din sprâncene. Oh, oh, domnule mareşal, trebuie că te-ai aflat într-o mare primejdie de vreme ce-ai primit să porţi o solie atât de ciudată!

Aceste cuvinte fură rostite cu o ironie care nu scăpă câtuşi de puţin mareşalului.

— Iertare, doamnă! glăsui mareşalul. Eu nu sunt avocat, sunt ostaş şi prin urmare poate că înţeleg greşit valoarea cuvintelor. Ar fi trebuit să spun *dorinţa şi* nu voinţa poporului. Cât despre răspunsul cu care m-aţi onorat, cred că aţi vrut să spuneţi că mi-a fost frică.

Regina surâse.

— Ei bine, da, doamnă, mi-a fost frică. E pentru a treia oară în viaţă când mi se întâmpla şi totuşi am luat parte la douăsprezece mari bătălii şi la nu ştiu câte lupte şi hărţuieli. Da, mi-a fost frică. Şi mă simt mult mai în largul meu în faţa maiestăţii-voastre, oricât de ameninţător v-ar fi surâsul, decât în faţa acelor demoni din iad, care ne-au întovărăşit până aici şi care habar n-am de unde tot ies la iveală.

— Bravo! şopti d'Artagnan către Porthos. Straşnic răspuns!

— Ei bine, rosti regina, muşcându-şi buzele, în timp ce curtenii se priveau cu uimire. Care e dorinţa poporului meu?

— Să-i fie redat Broussel, doamnă, spuse mareşalul.

— Niciodată! exclamă regina. Niciodată!

— Maiestatea-voastră e stăpâna, zise La Meilleraie, făcând un pas înapoi.

— Încotro, mareşale? întrebă regina.

— Mă duc să comunic răspunsul maiestăţii-voastre celor care-l aşteaptă.

— Rămâi aici, mareşale, nu vreau să se creadă că parlamentez cu nişte răzvrătiţi!

— Doamnă, mi-am dat cuvântul de cinste, adăugă mareşalul.

— Şi asta înseamnă?...

— Că dacă nu porunciţi să fiu arestat, sunt nevoit să plec.

Ochii Annei de Austria aruncară fulgere.

— Oh, n-ai teamă, domnule, spuse ea. Am poruncit să fie arestaţi alţii mai de vază decât dumneata. Guitaut!

Mazarin sări îndată.

— Doamnă, începu el. Dacă aş îndrăzni la rândul meu să vă dau un sfat...

— M-ai sfătui, de asemenea, să-l eliberez pe Broussel? Dacă-i aşa, poţi să renunţi.

— Nu, urmă Mazarin. Deşi acest sfat ar fi poate mai bun ca altul.

— Atunci?

— Să-l chemaţi pe vicar.

— Vicarul?! exclamă regina. Un om îngrozitor! El a stârnit toată revolta asta.

— Cu atât mai mult, spuse Mazarin. Dacă a stârnit-o, înseamnă că poate să o şi potolească.

— Şi iată, doamnă, vorbi Comminges, care stătea lângă o fereastră şi se uită afară, iată un prilej nimerit, căci îl văd dându-şi binecuvântarea în piaţa Palatului Regal.

Regina re repezi la fereastră.

— Într-adevăr, murmură ea. Ipocritul! Priviţi!

— Văd că lumea îngenunchează în faţa lui, deşi nu-i decât vicar, mormăi Mazarin. Pe mine m-ar sfâşia dacă aş fi în locul lui, cu toate că sunt cardinal. De aceea stărui, doamnă, în *dorinţa* mea (Mazarin apăsă asupra acestui cuvânt) ca maiestatea-voastră să-l primească pe vicar.

— De ce nu spui *voinţa dumitale,* aşa ca alţii? şopti regina.

Mazarin se înclină. Regina rămase pe gânduri. După o clipă ridică fruntea şi zise:

— Domnule mareşal, du-te, caută-l pe vicar şi adu-l încoace!

— Şi ce spun poporului? întrebă mareşalul.

— Să aibă răbdare, rosti Anna de Austria. Eu am destulă.

În glasul mândrei spanioloaice se desluşea atâta hotărâre, încât mareşalul nu mai zise nimic: se înclină şi plecă.

D'Artagnan se întoarse către Porthos.

— Oare cum se vor isprăvi toate astea? murmură el.

— O să vedem, rosti Porthos, cu aerul lui liniştit.

În acest timp, Anna de Austria se apropie de Comminges, căruia începu să-i vorbească în şoaptă. Mazarin, neliniştit, se uita în direcţia unde se aflau d'Artagnan şi Porthos.

Ceilalţi citi erau de faţă discutau cu jumătate de glas.

Uşa se deschise din nou: mareşalul apăru în prag, urmat de vicar.

— Iată, doamnă, vesti el, pe domnul de Gondy care se grăbeşte să se înfăţişeze la porunca maiestăţii-voastre.

Regina veni câţiva paşi în întâmpinarea vicarului şi se opri în loc, rece, aspră, nemişcată, cu buza de jos răsfrântă a dispreţ. Gondy se înclină cu respect.

— Ei bine, domnule, rosti ea, ce spui de răzmeriţa asta?

— Că nu mai e o răzmeriţă, doamnă, răspunse vicarul, e o răscoală.

— Răscoală e în sufletul acelora care cred că poporul meu se poate răscula! exclamă Anna, incapabilă să se prefacă în faţa vicarului, pe care îl socotea, poate pe drept, inima acestei tulburări. Răscoală, iată cum numesc mişcarea stârnită de ei înşişi toţi acei care o doresc. Dar răbdare, răbdare, autoritatea regelui va pune rânduiala în toate.

— Oare pentru a-mi spune aceasta mi-aţi îngăduit cinstea de a mă afla în prezenţa maiestăţii-voastre? întrebă Gondy cu răceală.

— Nu, scumpe vicar, interveni Mazarin. Pentru a-ţi cere sfatul în împrejurarea neplăcută în care ne aflăm.

— Să fie oare adevărat?! vorbi Gondy, făcând pe miratul. Maiestatea-sa m-a chemat să-mi ceară sfatul?

— Da, adeveri regina, aşa s-a hotărât.

Vicarul se înclină:

— Prin urmare, maiestatea-sa doreşte...

— Să-i spui ce-ai face în locul ei, se grăbi să răspundă Mazarin.

Vicarul se uită la regină, care încuviinţă printr-un semn.

— În locul maiestăţii-sale, rosti cu răceală Gondy, n-aş şovăi: l-aş da pe Broussel.

— Şi dacă nu-l dau, ce crezi că se va întâmpla? izbucni regina.

— Cred că mâine nu va mai rămâne piatra pe piatră în Paris, zise mareşalul.

— Nu pe dumneata te întreb, i-o reteză regina sec şi fără măcar să se întoarcă. Pe domnul de Gondy.

— Dacă eu sunt cel întrebat de maiestaţea-voastră, vorbi vicarul cu aceeaşi linişte, atunci voi spune că împărtăşesc întru totul părerea domnului mareşal.

O roşeaţă vie aprinse obrajii reginei, iar frumoşii ei ochi albaştri păreau gata să-i iasă din orbite. Buzele-i de carmin, asemuite de toţi poeţii vremii cu rodiile în floare, păliră şi tremurau de mânie; Mazarin însuşi, deşi deprins cu furiile acestei căsnicii zbuciumate, rămase înspăimântat.

— Să-l dau pe Broussel! strigă ea în cele din urmă, cu un zâmbet care te înfiora. Minunat sfat, zău aşa! Se vede cât de colo că vine de la un preot.

Gondy se ţinu tare. Insultele din ziua aceea păreau că lunecă pe lângă el ca şi batjocurile din ajun; dar ura şi dorinţa de răzbunare se adunau în tăcere, picătură cu picătură, în adâncul inimii sale. Se uită cu răceală la regină, care tocmai făcea semn lui Mazarin să spună şi el ceva.

Mazarin, după obiceiul său, gândea mult şi vorbea puţin.

— He-he! făcu el. Bun sfat, sfat de prieten. L-aş da şi eu pe acest domn Broussel, mort sau viu, şi-atunci totul s-ar sfârşi.

— Dacă l-aţi da mort, monseniore, totul s-ar sfârşi, întocmai aşa cum spuneţi, dar într-alt chip decât socotiţi.

— Am spus mort sau viu? reluă Mazarin. E un fel de a vorbi. Ştii doar că înţeleg destul de prost franţuzeasca pe care dumneata, domnule vicar, o vorbeşti şi o scrii fără cusur.

— Uite un consiliu de stat, zise d'Artagnan către Porthos. Numai că noi am ţinut altele mai acătării, în urbea La Rochelle, cu Athos şi Aramis.

— În fortăreaţa Saint-Gervais, aminti Porthos.

— Acolo şi în altă parte.

Vicarul lăsă furtuna să treacă, apoi continuă cu aceeaşi linişte:

— Doamnă, dacă părerea mea nu e pe placul maiestaţii-voastre, asta se datoreşte fără îndoială faptului că aveţi altele mai bune de urmat. Cunosc prea bine înţelepciunea reginei şi a sfetnicilor ei, ca să mă gândesc că ar lăsa multă vreme capitala pradă unei tulburări care poate să ducă la o revoluţie.

— Deci, după părerea dumitale, rosti regina cu un zâmbet răutăcios şi muşcându-şi buzele de furie, răzmeriţa de ieri, care azi s-a preschimbat într-o răscoală, poate deveni mâine o revoluţie?

— Întocmai, doamnă, încuviinţă grav vicarul.

— Ascultându-te, domnule, trebuie să cred oare că poporul a pierdut orice măsură?

— Anul acesta nu-i prielnic regilor, glăsui Gondy, clătinând din cap. Priviţi în Anglia, doamnă.

— Da, numai că, din fericire, noi, în Franţa, nu avem un Oliver Cromwell, răspunse regina.

— Cine ştie? făcu Gondy, oamenii aceştia sunt asemenea trăsnetului: nu-i cunoaştem decât în clipa când lovesc.

Fiecare dintre cei de faţă tresări înfiorat şi urmă un moment de tăcere.

În acest timp, regina îşi apăsa pieptul cu amândouă mâinile. Se vedea că se străduieşte să-şi stăpânească bătăile repezi ale inimii.

— Porthos, murmură d'Artagnan, uită-te bine la preotul ăsta.

— Bun, îl văd, zise Porthos. Ei şi?

— E un om şi jumătate!

Porthos întoarse ochii mirat spre d'Artagnan. Era limpede că nu prea înţelegea cuvintele prietenului său.

— Maiestatea-voastră, continuă neîndurător vicarul, va lua măsurile de cuviinţă. Dar prevăd că vor fi cumplite şi că vor avea darul să îndârjească şi mai mult pe răzvrătiţi.

— Ei bine, atunci dumneata, cucernice vicar, care ai aţâţa putere asupra lor şi care eşti prietenul nostru, spuse ironic regina, dumneata o să-i potoleşti, dându-le binecuvântarea dumitale.

— Poate că va fi prea târziu, observă Gondy, cu aceeaşi răceală. Şi poate că eu însumi îmi voi fi pierdut atunci orice înrâurire asupra lor. Câtă vreme, dacă-l daţi pe Broussel, maiestatea-voastră taie din rădăcină orice răzvrătire şi

dobândeşte dreptul de a pedepsi aspru orice nouă încercare de răscoală.

— Deci eu n-am acest drept? exclamă regina.

— Dacă îl aveţi, folosiţi-l, răspunse Gondy.

— La naiba! făcu d'Artagnan către Porthos. Uite un om aşa cum îmi place mie. De ce nu-i el ministru, iar eu, d'Artagnan, să-l slujesc pe el în locul secăturii ăsteia de Mazarin! Ah, drace, ce isprăvi am săvârşi împreună!

— Da, zise Porthos.

Regina concedie curtea printr-un semn, în afară de Mazarin. Gondy făcu o plecăciune şi vru să se retragă dimpreună cu ceilalţi.

— Rămâi, domnule, spuse regina.

"Bun, cugetă Gondy în sinea lui. Are să cedeze."

— O să pună să-l omoare, îi şopti d'Artagnan lui Porthos. Dar, oricum, eu, unul, n-o să fiu acela. Dimpotrivă, jur pe Dumnezeu că, dacă sare careva asupra lui, eu îl apăr.

— Şi eu la fel, i se alătură Porthos.

— Bun! murmură Mazarin, aşezându-se. Să vedem ce-o să iasă.

Regina urmărea din ochi pe cei care plecau. După ce ultimul dintre curteni închise uşa, se întoarse. Se vedea că face sforţări de necrezut ca să-şi stăpânească furia: se răcorea cu evantaiul, mirosea felurite parfumuri şi se plimba de colo-colo, fără să-şi găsească locul. Mazarin şedea pe scaunul lui şi părea să cugete. Gondy, care începuse să se neliniştească, cerceta cu privirea draperiile, îşi pipăia cămaşa de zale îmbrăcată pe dedesubt şi, în răstimpuri, căuta sub pelerină să vadă dacă mânerul pumnalului spaniol ascuns acolo îi e la îndemână.

— Haide, zise regina, oprindu-se, în sfârşit, locului. Haide, acum că suntem singuri, repetă sfatul dumitale, cucernice vicar.

— Iată-l, doamnă: lăsaţi să se creadă că aţi chibzuit adânc lucrurile, recunoaşteţi public o greşeală, ceea ce constituie forţa cârmuitorilor puternici, apoi eliberaţi-l pe Broussel şi redaţi-l poporului.

— Oh! strigă Anna de Austria. Să mă umilesc până într-atât?! Sunt regină sau nu? Toată această gloată care urlă e mulţimea supuşilor mei sau nu? Am prieteni, ostaşi? Ah, Sfânta Fecioară, cum spune regina Caterina, continuă ea, aprinzându-

se de propriile-i cuvinte. Decât să li-l dau pe ticălosul de Broussel, mai degrabă l-aş strânge de gât cu mâinile mele!

Şi se repezi cu pumnii încleştaţi spre Gondy, pe care, fără îndoială, îl ura în clipa aceea cel puţin tot atât cât îl ura şi pe Broussel.

Gondy rămase nemişcat, fără să i se clintească un muşchi pe faţă. Doar privirea-i de gheaţă se încrucişă ca o spadă cu privirea furioasă a reginei.

— Iată un om mort, asta dacă ar mai exista vreun Vitry la curte şi dacă Vitry ar intra acum pe uşă, zise gasconul. Numai că, înainte să ajungă la acest prelat de ispravă, eu l-aş ucide pe Vitry şi gata! Iar cardinalul Mazarin mi-ar purta o recunoştinţa nemărginită.

— Sst! făcu Porthos. Ascultă!

— Doamnă! strigă cardinalul, apucând-o pe Anna de Austria de braţ şi trăgând-o înapoi. Doamnă, ce faceţi?

Apoi adăugă în spaniolă:

— Anna, eşti nebună? Te cerţi aici ca o femeie de rând, tu, o regină?! Nu-ţi dai seama că ai în faţa ta, în persoana acestui preot, întreg poporul Parisului, pe care e primejdios să-l înfrunţi acum şi că, dacă acest preot vrea, într-un ceas pierzi coroana?! Deci lasă pe mai târziu, într-o altă împrejurare, să pui piciorul în prag. Astăzi nu-i momentul; astăzi linguşeşte şi dezmiardă, altfel nu eşti decât o femeie vulgară!

La primele cuvinte ale acestui discurs, d'Artagnan apucase braţul lui Porthos, strângându-l din ce în ce mai tare. Apoi, când Mazarin tăcu, şopti:

— Porthos, să nu spui niciodată faţă de Mazarin că înţeleg spaniolă, altfel sunt un om pierdut şi tu la fel!

— Bine, consimţi Porthos.

Această aspră dojană, vădind o elocinţă ce-l caracteriza pe Mazarin atunci când vorbea italiană ori spaniolă, dar din care nu rămânea nici urmă când vorbea franţuzeşte, fu rostită cu o expresie de nepătruns, încât Gondy, oricât de iscusit fizionomist ar fi fost, nu bănui decât un simplu avertisment la moderaţie.

Dinspre partea ei, regina, astfel mustrată, se îmblânzi pe loc. Ca să spunem aşa, lăsă focul din ochi să i se stingă, sângele să-i fugă din obraji şi mânia vorbirii de pe buze. Se aşeză, lăsând braţele vlăguite să-i atârne de-a lungul corpului şi zise cu o voce în care se ghiceau lacrimile:

— Iartă-mă, cucernice vicar şi pune ieşirea de adineauri pe seama suferinţei mele! Femeie şi, prin urmare, supusă slăbiciunilor femeii, mă îngrozesc de războiul civil; regină şi obişnuită să fiu ascultată, îmi ies din fire la primele semne de nesupunere.

— Doamnă, rosti Gondy, înclinându-se, maiestatea-voastră greşeşte socotind drept nesupunere părerile mele sincere. Maiestatea-voastră nu are decât supuşi plecaţi şi plini de respect. Nu cu regina are poporul ce are, poporul îl cere pe Broussel, atâta tot, fiind prea fericit să trăiască sub cârmuirea maiestăţii-voastre, dacă maiestatea-voastră i-l dă totuşi pe Broussel, adăugă Gondy, surâzând.

Mazarin, care la cuvintele: *Nu cu regina are poporul ce are,* ciulise urechile, crezând că vicarul va pomeni de strigătele: "Jos cu Mazarin!", îi fu recunoscător lui Gondy pentru această scăpare din vedere şi spuse cu glasul cel mai mieros şi cu cea mai prietenoasă expresie întipărită pe faţă:

— Doamnă, credeţi-l pe vicar, care e unul dintre cei mai iscusiţi politicieni ce avem. Cea dintâi pălărie de cardinal disponibilă pare anume făcută pentru acest cap nobil.

"Ah, ai mare nevoie de mine, ticălos viclean!" îşi zise Gondy în sinea lui.

— Nouă, oare ce-o să ne făgăduiască în ziua când au să vrea să-l omoare? întrebă d'Artagnan. La naiba, dacă împarte aşa pălăriile de cardinal, să ne pregătim, Porthos şi să-i cerem chiar de mâine un regiment pentru fiecare. Drace, să ţină războiul civil numai un an şi fac să aurească pentru mine spada de comandant suprem!

— Dar eu? întrebă Porthos.

— Ţie aş face să ţi se dea bastonul de mareşal al domnului de La Meilleraie, care, în clipa de faţă, nu se bucură de prea multă trecere, după cât mi se pare.

— Aşadar, vorbi regina, te temi cu adevărat de tulburarea poporului?

— Da, doamnă, întări Gondy, mirat că bate pasul pe loc. Mă tem că o dată ce torentul rupe zăgazurile, să nu pricinuiască mari nenorociri.

— În acest caz, eu cred că trebuie să le pui noi zăgazuri dinainte, spuse regina. Du-te, am să mă gândesc.

Gonay se uită nedumerit la Mazarin. Cardinalul se apropie de regină să-i vorbească. În acea clipă, un tumult înspăimântător se auzi în Piaţa Palatului Regal.

Gondy zâmbi, privirea reginei se învăpăie, Mazarin se făcu alb ca varul.

— Ce mai e? zise el.

Deodată, Comminges dădu buzna în salon.

— Iertare, doamnă, îngăimă Comminges, din prag, spre regină. Poporul a strivit santinelele de grilaj şi acum forţează porţilel Ce porunciţi?

— Ascultaţi, doamnă! spuse Gondy.

Urletul valurilor, bubuitul trăsnetului, mugetele unui vulcan nu se pot asemui nici pe departe cu furtuna de strigăte ce tocmai se ridica spre cer.

— Ce poruncesc? repetă regina.

— Da, nu-i timp de pierdut.

— Câţi oameni ai la palat?

— Şase sute.

— Postează o sută de oameni în jurul regelui, iar cu restul să-mi mături de aici toată calicimea asta.

— Doamnă, interveni Mazarin, ce faceţi?

— Du-te!

Comminges ieşi, cu acea supunere desăvârşită a ostaşului.

În clipa aceea răsună un pârâit îngrozitor: una din porţi începea să cedeze.

— Ei, doamnă, ne pierzi pe toţi; pe rege, pe dumneata, pe mine!

La acest strigăt izbucnit din inima cardinalului îngrozit, Anna de Austria fu cuprinsă şi ea de frică şi-l chemă înapoi pe Comminges.

— Prea târziu! se tângui Mazarin, smulgându-şi părul din cap. Prea târziu!

Poarta cedă şi se auziră urletele de bucurie ale gloatei. D'Artagnan puse mâna pe spadă şi făcu semn lui Porthos să facă la fel.

— Salvaţi-o pe regină! strigă Mazarin vicarului.

Gondy se repezi la o fereastră, pe care o deschise. Îl recunoscu pe Louvières în fruntea unei mulţimi de trei-patru mii de oameni.

— Nici un pas mai mult! strigă el. Regina semnează.

— Ce spui? izbucni regina.
— Adevărul, doamnă, interveni Mazarin, punându-i înainte o pană de scris şi o hârtie. Trebuie!
Apoi adăugă:
— Semnează, Anna, te rog, vreau eu acest lucru!
Regina se prăbuşi pe un scaun, luă pana în mână şi semnă.
Ţinut în loc de Louvières, poporul nu înaintase nici măcar cu un pas. În schimb, murmurul năprasnic al mâniei răsuna fără încetare.
Regina scrise:

"Paznicul închisorii Saint-Germain va pune în libertate pe consilierul Broussel". Şi semnă.

Vicarul, care îi sorbea din ochi cele mai mici mişcări, înşfăcă hârtia de îndată ce o văzu semnată, se întoarse la fereastră şi, fluturând-o în mână, strigă:
— Iată ordinul!
Întreg Parisul păru că sloboade un uriaş strigăt de bucurie. Apoi răsună cu putere: "Trăiască Broussel! Trăiască vicarul!"
— Trăiască regina! strigă vicarul.
Drept răspuns, se auziră doar câteva glasuri slabe şi stinghere. Poate că vicarul nu scosese acest strigăt decât spre a o face pe Anna de Austria să-şi cunoască slăbiciunea.
— Şi acum, când ai dobândit ceea ce ai vrut, spuse ea, poţi pleca, domnule de Gondy.
— Când regina va avea nevoie de mine, rosti vicarul, înclinându-se, maiestatea-sa ştie că sunt gata oricând să o slujesc.
Regina înclină din cap şi Gondy se retrase.
— Ah, popă blestemat! izbucni Anna de Austria, întinzând braţul către uşa care abia se închisese. Te voi sili să bei într-o zi din veninul ce mi l-ai turnat azi!
Mazarin vru să se apropie de ea.
— Lasă-mă! se smuci regina. Nu eşti bărbat!
Şi plecă.
— Tu nu eşti femeie! murmură Mazarin.
Apoi, după o clipă de visare, îşi aminti că d'Artagnan şi Porthos trebuie să fie acolo şi, prin urmare, auziseră totul.

Încruntă din sprâncene şi păşi drept spre draperia pe care o ridică: încăperea era goală.

La cel din urmă cuvânt al reginei, d'Artagnan îl apucase de mâna pe Porthos şi-l trăsese pe coridor. Mazarin ieşi îndată şi el pe coridor, unde îi găsi pe cei doi prieteni plimbându-se încoace şi încolo.

— De ce aţi ieşit din cameră, domnule d'Artagnan? întrebă Mazarin.

— Fiindcă regina a poruncit tuturor să plece, răspunse d'Artagnan şi am crezut că porunca era şi pentru noi.

— Aşadar, sunteţi aici de...

— De vreun sfert de ceas, spuse d'Artagnan, uitându-se la Porthos şi făcându-i semn să nu-l dea de gol.

Mazarin îi surprinse semnul şi rămase încredinţat că d'Artagnan a văzut şi a auzit totul, însă îi fu recunoscător pentru această minciună.

— Hotărât lucru, domnule d'Artagnan, eşti omul pe care-l căutam şi poţi să te bizui pe mine atât dumneata cât şi prietenul dumitale.

Apoi, salutându-i cu cel mai fermecător zâmbet, intră ceva mai liniştit la el în cabinet, întrucât la ieşirea lui Gondy din palat, tumultul contenise ca prin farmec.

Capitolul VII Nenorocirea împrospătează memoria

Anna se întoarse furioasă în camera ei de rugăciune.

— Cum?! strigă ea, frângându-şi frumoasele-i mâini. Cum?! Poporul l-a văzut pe domnul de Condé, întâiul prinţ de sânge, arestat de către soacră-mea, Maria de Medicis; a văzut-o pe soacră-mea, fosta lui regentă, alungată de către cardinal; l-a văzut pe domnul de Vendôme, adică pe fiul lui Henric al IV-lea, întemniţat la Vincennes; nici n-a crâcnit când erau batjocoriţi, când aceşti oameni de seamă erau întemniţaţi şi ameninţaţi! Şi pentru Broussel?!… Iisuse, atunci ce-a ajuns regalitatea?

Anna atingea fără să se gândească problema cea mai arzătoare. Poporul nici nu crâcnise când era vorba de prinţi, dar poporul se ridică pentru Broussel: asta fiindcă era vorba de un

om de jos şi fiindcă, apărându-l pe Broussel, poporul simţea instinctiv că se apără pe sine.

În acest timp, Mazarin se plimba în lungul şi în laţul cabinetului său, privind din când în când la frumoasa lui oglindă de Veneţia, crăpată de sus în jos.

— Eh! spuse el. Ştiu, e trist să fii silit a ceda astfel. Dar, lasă, o să ne luăm revanşa. Ce contează Broussel?! E un nume, nu o problemă.

Oricât de iscusit politician ar fi fost, Mazarin se înşela de astă dată: Broussel era o problemă şi nu un nume.

Aşa că, a doua zi dimineaţă, când Broussel îşi făcu intrarea în Paris, într-o trăsură impunătoare, având alături pe Louvieres, fiul său şi pe Friquet în spatele trăsurii, poporul înarmat se îngrămădi să-l vadă trecând, iar strigătele de: "Trăiască Broussel! Trăiască părintele nostru!" răsunau din toate părţile, băgându-l în sperieţi pe Mazarin. Iscoadele cardinalului şi ale reginei culegeau de pretutindeni noutăţi supărătoare, care îl găseau pe ministru foarte tulburat, iar pe regină foarte liniştită. Regina părea să urzească în capul ei o mare hotărâre, ceea ce sporea şi mai mult neliniştea lui Mazarin. El o cunoştea pe orgolioasa prinţesă şi se temea grozav de hotărârile Annei de Austria.

Vicarul îşi făcuse intrarea în Parlament mai rege decât regele, regina şi cardinalul la un loc. Luând în seamă părerea lui, o hotărâre a Parlamentului ceruse burghezilor să depună armele şi să înlăture baricadele: ei ştiau acum că le trebuie doar un ceas ca să ia din nou armele în mână şi doar o noapte ca să ridice baricadele la loc.

Planchet se întorsese la prăvălia lui. Izbânda şterge orice vină: Planchet nu se mai temea deci că va fi spânzurat, ba chiar era convins că, dacă ar încerca măcar să-l aresteze, poporul s-ar ridica pentru el, aşa cum se ridicase pentru Broussel.

Rochefort înapoiase cavaleriştii cavalerului d'Humières: e adevărat, lipseau doi, dar cavalerul, partizan al Frondei în sufletul lui, nici nu voise să audă de despăgubiri.

Cerşetorul îşi luase iarăşi locul său în tinda bisericii Saint-Eustache, împărţind apă sfinţită cu o mână şi cerând milostenie cu cealaltă: şi nimeni nu se gândea că aceste două mâini au ajutat să se smulgă din edificiul social piatra de temelie a regalităţii.

Louvieres era mândru şi mulţumit: se răzbunase pe Mazarin, pe care nu-l putea suferi şi contribuise mult la eliberarea tatălui său din închisoare. Numele lui fusese rostit cu groază la Palatul Regal şi tânărul spunea rizând consilierului reîntors în mijlocul familiei:

— Crezi oare, tată, că dacă i-aş cere acum reginei o companie, mi-ar da-o?

D'Artagnan se folosise de acest răgaz pentru a-l trimite înapoi pe Raoul, pe care abia îl ţinuse închis în casă în timpul răscoalei, căci tânărul voia cu orice preţ să tragă spada pentru una sau alta din tabere. Raoul se împotrivise la început, dar d'Artagnan vorbise în numele contelui de La Fère. Raoul făcuse o vizită doamnei de Chevreuse şi apoi se înapoiase la oştire.

Singur Rochefort socotea că lucrurile s-au sfârşit destul de rău: îi scrisese prinţului de Beaufort să vină, prinţul urma să sosească şi avea să găsească Parisul liniştit.

Se duse la vicar să-l întrebe dacă n-ar trebui să-i trimită veste prinţului să se oprească în drum.

Gondy se gândi puţin şi spuse:

— Lasă-l să-şi urmeze calea.

— Aşadar, nu s-a isprăvit? întrebă Rochefort.

— Eh, dragul meu conte, nu suntem decât la început!

— Ce vă face să credeţi asta?

— Cunosc inima reginei: nu se va da bătută.

— Oare pune la cale ceva?

— Sper.

— Spuneţi-mi, ce ştiţi?

— Ştiu că i-a scris Prinţului să se întoarcă de la oştire în cea mai mare grabă.

— Ah! exclamă Rochefort. Aveţi dreptate, domnul de Beaufort trebuie lăsat să vină.

Dar în seara zilei când avea loc această convorbire, se răspândi zvonul că Prinţul a sosit.

Era o ştire foarte simplă şi foarte firească, totuşi avu un uriaş răsunet. Se vorbea de unele indiscreţii ale doamnei de Longueville, căreia Prinţul, învinuit că nutreşte faţă de sora să o dragoste care trece peste marginile afecţiunii frăţeşti, îi făcuse unele mărturisiri.

Aceste mărturisiri dezvăluiau sinistre planuri urzite de regină.

Chiar în seara sosirii Prinţului, burghezii mai răsăriţi, consilierii municipali, consilierii comunali colindau pe la prietenii lor şi spuneau:

— De ce nu l-am lua noi pe rege şi nu l-am aşeza la Palatul primăriei? E o greşeală să lăsăm să-l crească duşmanii noştri, care-i dau tot sfaturi rele. Dacă ar fi crescut sub privegherea vicarului, de pildă, s-ar hrăni cu principiile naţionale şi-ar îndrăgi poporul.

Peste noapte domni o surdă tulburare; a doua zi se văzură iarăşi pelerinele cenuşii şi negre, patrulele de negustori înarmaţi şi cetele de cerşetori.

Regina petrecuse noaptea sfătuindu-se între patru ochi cu Prinţul; la miezul nopţii, acesta intrase în camera ei de rugăciune şi plecase abia la cinci dimineaţa.

La ora cinci, regina se duse în cabinetul cardinalului. Dacă ea încă nu se culcase, cardinalul se şi deşteptase.

Cardinalul aşternea pe hârtie un răspuns către Cromwell. Se scurseseră şase zile din cele zece cât îi ceruse lui Mordaunt să aştepte.

— Eh! spunea Mazarin. L-am cam făcut să aştepte, dar Cromwell ştie bine ce-s revoluţiile pentru ca să nu-mi treacă asta cu vederea.

Tocmai recita cu plăcere începutul răspunsului, când auzi un zgomot uşor la uşa ce comunica cu apartamentul reginei. Singură Anna de Austria putea să vină pe uşa asta. Cardinalul se ridică şi se duse să deschidă.

Regina era într-un halat de casă, care o prindea bine încă, întrucât, ca şi Diane de Poitiers şi Ninon, Anna de Austria păstra privilegiul de a rămâne mereu frumoasă: numai că în acea dimineaţă era mai frumoasă ca de obicei, căci avea în ochi strălucirea pe care ţi-o dă o bucurie lăuntrică.

— Ce e, doamnă? întrebă Mazarin, neliniştit. Te văd tare mândră.

— Da, Giulio, adeveri ea. Mândră şi fericită, căci am găsit mijlocul să înăbuş hidra.

— Eşti un mare politician, regina mea! spuse Mazarin. Să vedem despre ce e vorba.

Şi ascunse ceea ce scria, strecurând scrisoarea începută sub filele de hârtie albă.

— Ştii că vor să mi-l ia pe rege? glăsui regina.

— Din nenorocire, da! Şi pe mine vor să mă spânzure.
— Nu-l vor avea pe rege!
— Şi nici pe mine nu mă vor spânzura!
— Ascultă: vreau să li-l smulg pe fiul meu şi pe mine însămi, precum şi pe dumneata cu mine. Vreau ca acest eveniment, care va schimba faţa lucrurilor de la o zi la alta, să devină un fapt împlinit, fără să ştie nimeni decât tu, eu şi o a treia persoană.
— Şi cine este a treia persoană?
— Prinţul.
— Aşadar, a sosit, după cum mi s-a spus?
— Aseară.
— Şi l-ai văzut?
— Abia m-am despărţit de el.
— Sprijină acest plan?
— E sfatul lui.
— Şi Parisul?
— Îl înfometează şi-l sileşte să se predea fără condiţii.
— Planul nu-i lipsit de măreţie, numai că eu văd o singură piedică în cale.
— Care?
— Neputinţa de a-l aduce la îndeplinire.
— Vorbe goale. Nimic nu e cu neputinţă.
— Teoretic.
— Nu, practic. Avem bani?
— Puţini, spuse Mazarin, tremurând ca nu cumva Anna de Austria să-i ceară să scoată din punga lui.
— Avem armată?
— Cinci sau şase mii de oameni.
— Avem curaj?
— Berechet.
— Atunci e uşor. Oh, înţelegi, Giulio? Parisul, acest odios Paris, deşteptându-se într-o dimineaţă fără regină şi fără rege, încercuit, asediat, înfometat, nemaiavând nici o altă resursă decât acest Parlament stupid şi pe slăbănogul de vicar cu picioarele lui strâmbe!
— Frumos, frumos! murmură Mazarin. Înţeleg efectul, dar nu văd mijlocul de a ajunge aici.
— Eu am să-l găsesc.

— Ştii că asta înseamnă război, război civil, distrugător, crâncen, neiertător!

— Oh, da, da, război! zise Anna de Austria. Da, vreau să prefac acest oraş în cenuşă. Vreau să sting focul în sânge. Vreau o pildă înspăimântătoare care să păstreze pururi vie crima şi pedeapsa! Parisul! Îl urăsc, îl detest!

— Foarte frumos, Anna, iată-te şi însetată de sânge! Ia seama, nu suntem pe vremea lui Malatesta şi a lui Castruccio Castracani. Vei fi decapitată, frumoasa mea regină, şi-ar fi păcat!

— Râzi!

— Nu râd deloc. E primejdios să porneşti război împotriva unui întreg popor: uită-te la fratele tău, Carol I, se află la ananghie, la mare ananghie!

— Noi suntem în Franţa şi eu sunt spaniolă!

— Cu atât mai rău, per Baccho, cu atât mai rău! Aş fi preferat să fii franţuzoaică şi eu la fel: ne-ar fi urât mai puţin pe amândoi!

— Totuşi, eşti de acord cu mine?

— Da, cu condiţia ca lucrul să fie cu putinţă.

— E cu putinţă, ţi-o spun eu. Pregăteşte-te de plecare!

— Eu, unul, sunt întotdeauna gata de plecare. Atâta doar că nu plec niciodată… şi acum, probabil, mai puţin ca altă dată.

— În sfârşit, dacă eu plec, vei pleca şi tu?

— Am să încerc.

— Mă ucizi cu frica asta a ta, Giulio! Oare de ce anume te temi?

— De multe lucruri.

— Care?

Chipul batjocoritor al lui Mazarin se posomorî.

— Anna, rosti el, tu nu eşti decât o femeie şi, ca femeie, poţi să insulţi bărbaţii după plac, sigură că n-ai să fii pedepsită. Mă învinuieşti că mi-e frică: nu mi-e atât de frică cum îţi este ţie, deoarece eu nu fug. Împotriva cui se strigă? împotriva ta, ori a mea? Pe cine vor să spânzure? Pe tine, ori pe mine? Ei bine, eu înfrunt furtuna, nu ca un lăudăros, nu-i obiceiul meu, dar o înfrunt şi tu mă învinuieşti că mi-e frică! Să ai în mine o pildă: cu mai puţin zgomot izbuteşti mai mult. Strigi prea tare şi nu ajungi la nimic. Vorbeşti de fugă!

Mazarin ridică din umeri, îi luă mâna şi o conduse pe regină la fereastră:

— Priveşte!

— Ei bine? făcu regina, orbită de îndărătnicia ei.

— Ce vezi de la această fereastră? Ăştia, dacă nu mă înşel, sunt burghezi cu cămăşi de zale, cu căşti pe cap, cu muschete în mâini, ca pe vremea Ligii şi care scrutează fereastra de unde tu te uiţi la ei, încât au să te zărească dacă ridici mai mult perdeaua. Acum, vino la cealaltă fereastră: ce vezi? Oameni din popor, înarmaţi cu halebarde, care păzesc porţile palatului. La orice fereastră te-aş duce, ai vedea acelaşi lucru: porţile sunt păzite, răsuflătorile pivniţelor sunt păzite, încât ţi-aş spune şi eu ceea ce acel cumsecade La Ramée îmi spunea despre domnul de Beaufort: dacă nu eşti pasăre sau şoarece, n-o să ieşi de aici.

— Şi totuşi el a izbutit.

— Socoţi s-o faci în acelaşi chip?

— Atunci sunt prizonieră?

— Drace! exclamă Mazarin. De un ceas caut să-ţi dovedesc asta.

Şi Mazarin îşi reluă liniştit scrisoarea începută şi neterminată. Anna, tremurând de mânie şi roşie de umilinţă, ieşi din încăpere, trântind uşa cu putere în urma ei.

Mazarin nici măcar nu întoarse capul.

Ajunsă în apartamentul ei, regina se lăsă într-un fotoliu şi izbucni în plâns. Deodată, fulgerată de un gând, se ridică strigând:

— Sunt salvată! Oh, da, da, cunosc un om care va şti să ne scoată din Paris, un om pe care multă vreme l-am dat uitării.

Şi, visătoare, deşi pătrunsă de bucurie, murmură:

— Nerecunoscătoare ce sunt, am uitat douăzeci de ani de acest om, din care ar fi trebuit să fac un mareşal al Franţei! Soacră-mea a risipit aurul, demnităţile şi atenţiile pentru Concini, care a dus-o la pierzanie; regele l-a făcut pe Vitry mareşal al Franţei pentru un asasinat şi eu l-am lăsat în uitare, în mizerie, pe acest nobil d'Artagnan, care m-a salvat!

Şi, alergând la o măsuţă pe care se aflau hârtie şi cerneală, începu să scrie.

Capitolul VIII Întrevederea

În dimineaţa aceea, d'Artagnan dormea în camera lui Porthos. Era un obicei pe care cei doi prieteni îl luaseră de când cu tulburările. Ţineau spada sub căpătâi, iar pe o măsuţă, la îndemână, pistoalele. D'Artagnan dormea încă şi visa că un nor mare, galben, acoperă cerul, că norul acesta revarsă o ploaie de aur şi că el stă cu pălăria întinsă sub un jgheab. Porthos visa că uşa trăsurii lui nu-i destul de mare pentru blazonul pe care poruncise să-l zugrăvească acolo.

Fură deşteptaţi la ora şapte de către un valet fără livrea, care aducea o scrisoare pentru d'Artagnan.

— Din partea cui? întrebă d'Artagnan.

— Din partea reginei, răspunse valetul.

— Hait! exclamă Porthos, ridicându-se în capul oaselor. Ce-ndrugă ăsta?

D'Artagnan îl rugă pe valet să treacă într-o încăpere alăturată şi, de îndată ce închise uşa, sări din pat şi citi scrisoarea pe nerăsuflate, în timp ce Porthos se zgâia la el, fără să îndrăznească să întrebe ceva.

— Prietene Porthos, îl anunţă d'Artagnan, întinzându-i scrisoarea, citeşte şi judecă.

Porthos întinse mâna, luă scrisoarea şi citi cu tremur în glas:

"Regina vrea să vorbească domnului d'Artagnan, care să-l urmeze pe aducătorul acestor rânduri".

— Ei bine! zise Porthos. Nu mi se pare nimic neobişnuit.

— Ba mie mi se pare ceva cu totul neobişnuit, răspunse d'Artagnan. Dacă sunt chemat, înseamnă că lucrurile s-au încurcat rău. Gândeşte-te puţin ce tulburare a trebuit să cuprindă sufletul reginei, pentru ca, după douăzeci de ani, amintirea mea să se ridice iarăşi la suprafaţă.

— Ai dreptate, încuviinţă Porthos.

— Ascute-ţi spada, baroane, încarcă-ţi pistoalele, dă ovăz la cai şi te asigur că până mâine se vor petrece lucruri noi. Şi *mucles!*

— Ah! Nu-i oare vreo cursă ca să scape de noi? vorbi Porthos, veşnic preocupat de supărarea pe care mărirea lui viitoare ar putea-o pricinui altora.

— Dacă e vreo cursă la mijloc, continuă d'Artagnan, o miros eu, n-ai teamă. Dacă Mazarin este italian, eu sunt gascon.

Şi d'Artagnan se îmbrăcă într-o clipită. În vreme ce Porthos, care nu se dăduse jos din aşternut, îi încheia mantaua, cineva ciocăni pentru a doua oară la uşă.

— Intră! spuse d'Artagnan.

Un alt valet trecu pragul încăperii.

— Din partea Eminenţei-Sale Cardinalul Mazarin, zise el.

D'Artagnan întoarse ochii spre Porthos.

— Uite că se-ncurcă treaba! mormăi Porthos. De unde să-ncepi?

— Asta pică de minune! exclamă d'Artagnan. Eminenţa-Sa îmi dă întâlnire peste jumătate de ceas.

— Bine!

— Prietene, rosti d'Artagnan, întorcându-se spre valet. Spune Eminenţei-Sale că într-o jumătate de ceas voi fi la ordinele sale.

Valetul se înclină şi ieşi.

— Noroc că nu l-a văzut pe celălalt! continuă d'Artagnan.

— Nu crezi că te caută amândoi pentru acelaşi lucru?

— Mai mult decât atât, sunt convins.

— Haide-haide, d'Artagnan, a sunat goarna! Gândeşte-te că regina te aşteaptă; după regină, cardinalul; şi după cardinal, eu.

D'Artagnan îl chemă pe valetul Annei de Austria.

— Iată-mă, prietene, spuse el. Condu-mă!

Valetul îl duse prin strada Petit-Champs şi, apucând spre stânga, deschise o portiţă a grădinii ce dădea în strada Richelieu, apoi ajunse la o scară dosnica şi d'Artagnan fu introdus în camera de rugăciune a reginei.

O anumită tulburare, de care nici el singur nu putea să-şi dea seama, făcea să zvâcnească inima locotenentului; nu mai avea acea încredere în sine a tinereţii, iar încercările vieţii îl învăţaseră să cântărească toată gravitatea întâmplărilor din trecut. El ştia acum ce înseamnă nobleţea prinţilor şi măreţia regilor şi se obişnuise să aşeze viaţa sa neînsemnată în urma acelora încununate de gloria soartei şi a naşterii. Odinioară ar fi întâmpinat-o pe Anna de Austria ca un tânăr care salută o

femeie. Astăzi era altceva: venea la ea ca un soldat umil la un ilustru comandant.

Un zgomot uşor tulbură liniştea încăperii. D'Artagnan tresări şi văzu draperia dată în lături de o mână albă, după a cărei formă, albeaţă şi frumuseţe recunoscu acea regească mâna pe care i se îngăduise într-o zi să o sărute.

Regină intră.

— Dumneata eşti, domnule d'Artagnan, spuse ea, oprindu-şi privirea plină de o afectuoasă melancolie asupra ofiţerului. Dumneata eşti, te recunosc! Priveşte-mă, la rândul dumitale, eu sunt regina: mă recunoşti?

— Nu, doamnă, răspunse d'Artagnan.

— Dar nu ştii, continuă Anna de Austria, cu acel accent cuceritor, cu care se pricepea să vorbească atunci când voia – nu ştii că regină a avut odinioară nevoie de un tânăr cavaler curajos şi devotat, că a găsit acest cavaler şi, cu toate că el ar fi putut să creadă că l-a dat uitării, ea i-a păstrat un loc în adâncul inimii sale?

— Nu, doamnă, nu ştiu, zise muşchetarul.

— Cu atât mai rău, domnule, rosti Anna de Austria. Cu atât mai rău, cel puţin pentru regină, căci regina are nevoie astăzi de acelaşi curaj şi aceiaşi devotament.

— Cum?! exclamă d'Artagnan. Regina, înconjurată de slujitori atât de devotaţi, de sfetnici atât de înţelepţi, de oameni atât de mari, mulţumită meritelor sau poziţiei lor, regina găseşte de cuviinţă să-şi arunce ochii asupra unui umil soldat?

Anna pricepu această mustrare ascunsă şi fu mai degrabă tulburată decât enervată. Atâta abnegaţie şi atâta uitare de sine din partea gentilomului gascon o uimiseră de multe ori şi ea se lăsă copleşită de generozitate.

— Tot ce-mi spui despre cei ce mă înconjoară, domnule d'Artagnan, este poate adevărat. Dar eu nu mai am încredere decât în dumneata. Ştiu că eşti în slujba cardinalului, dar slujeşte-mă şi pe mine şi mă voi îngriji de soarta dumitale. Haide, ai face astăzi pentru mine ceea ce a făcut odinioară pentru regină acel gentilom pe care nu-l cunoşti?

— Voi face tot ce va porunci maiestatea-voastră, spuse d'Artagnan.

Regina cugetă o clipă şi, văzând atitudinea prevăzătoare a muşchetarului, zise:

— Poate îţi place tihnă?

— Nu ştiu, fiindcă nu m-am odihnit niciodată, doamnă.

— Ai prieteni?

— Aveam trei: doi au plecat din Paris şi nu ştiu unde s-au dus. Mi-a rămas doar unul, dar e unul dintre cei care cunosc, cred, pe cavalerul despre care maiestatea-voastră mi-a făcut cinstea să-mi vorbească.

— Bine, spuse regina. Dumneata şi prietenul dumitale preţuiţi cât o armată.

— Ce trebuie să fac, doamnă?

— Înapoiază-te aici după-amiază la cinci şi am să-ţi spun, dar nu pomeni nimănui despre această întâlnire.

— Nu, doamnă.

— Jură-mi pe Crist!

— Doamnă, eu nu mi-am călcat niciodată cuvântul. Când spun nu, e nu!

Regina, deşi mirată de acest fel de a vorbi cu care curtenii nu o obişnuiseră, socoti că e un semn bun pentru zelul lui d'Artagnan în îndeplinirea planului ei. Era unul din vicleşugurile gasconului de a-şi ascunde câteodată adânca-i subtilitate sub aparenţa unei brutalităţi loiale.

— Regina nu mai are nimic să-mi poruncească? întrebă el.

— Nu, domnule, răspunse. Poţi să te retragi până-n momentul de care am vorbit.

D'Artagnan salută şi plecă.

— Drace! mormăi el când ajunse la uşă. Se pare că e mare nevoie de mine aici.

Apoi, cum se scursese o jumătate de ceas, străbătu coridorul şi bătu la uşa cardinalului.

Bernouin îl introduse în cabinet.

— Sunt la ordinele dumneavoastră, monseniore, spuse d'Artagnan.

Şi, după obiceiul său, aruncă o privire în jur. Băgă de seamă că Mazarin avea înainte, pe masă, o scrisoare cu sigiliul pus. Numai că stătea cu faţa scrisă în jos, încât nu se putea vedea cui era adresată.

— Vii de la regină? întrebă Mazarin, privindu-l ţintă.

— Eu, monseniore?! Cine v-a spus?

— Nimeni, dar ştiu.

— Îmi pare foarte rău, dar trebuie să spun monseniorului că se înşeală, răspunse cu neruşinare gasconul, ţinându-şi cu tărie făgăduiala pe care tocmai o făcuse Annei de Austria.

— Eu însumi am deschis uşa de la anticameră şi te-am văzut venind din capătul coridorului.

— Asta fiindcă am intrat pe scara cea dosnică.

— Cum aşa?

— Habar n-am, o fi vreo neînţelegere la mijloc.

Mazarin ştia că nu era uşor să-l faci pe d'Artagnan să spună ceea ce voia să ascundă; aşa că, pentru o clipă, renunţă să-l mai iscodească pe gascon.

— Să vorbim de treburile mele, rosti cardinalul, de vreme ce nu vrei să-mi spui nimic despre ale dumitale.

D'Artagnan se înclină.

— Îţi plac călătoriile? întrebă cardinalul.

— Mi-am petrecut viaţa tot pe drumuri.

— Te reţine ceva la Paris?

— Nimic nu mă poate reţine la Paris decât o poruncă de sus.

— Bine. Uite o scrisoare pe care e vorba să o duci la destinaţie.

— La destinaţie, monseniore? Dar nu are nici o adresă!

Într-adevăr, pe parte opusă a peceţii nu scria nimic.

— Adică, urmă Mazarin, e un plic dublu.

— Înţeleg şi va trebui să-l desfac pe primul numai după ce ajung într-un anumit loc.

— Straşnic! Ţine scrisoarea şi pleacă! ai un prieten, pe domnul du Vallon, care îmi place mult. Să-l iei cu dumneata!

"Drace! îşi zise d'Artagnan. Ştie c-am auzit convorbirea de ieri şi vrea să ne îndepărteze din Paris."

— Stai pe gânduri? întrebă Mazarin.

— Nu, monseniore şi plec îndată. Numai că aş dori un lucru...

— Care? Spune!

— Ca Eminenţa-Voastră să se ducă la regină.

— Când anume?

— Chiar acum.

— De ce?

— Să-i spuneţi numai atât: "L-am trimis pe d'Artagnan undeva şi i-am cerut să plece numaidecât."

— Vezi bine, ai fost la regină! zise Mazarin.

— Am avut cinstea să spun Eminenţei-Voastre că poate să fie o neînţelegere la mijloc.

— Ce înseamnă asta? întrebă Mazarin.

— Să cutez a repeta Eminenţei-Voastre rugămintea mea?

— Bine, mă duc. Aşteaptă-mă aici!

Mazarin se uită atent dacă nu a uitat vreo cheie în încuietorile de la scrin şi plecă.

Trecură zece minute în care toată strădania lui d'Artagnan de a citi prin primul plic ceea ce era scris pe cel de-al doilea se dovedi zadarnică.

Mazarin se întoarse palid şi vădit preocupat. Se duse şi se aşeză la masa de lucru. D'Artagnan îl scrută cu privirea, aşa cum făcuse şi cu scrisoarea, dar chipul cardinalului era aproape la fel de nepăsătoare ca şi plicul.

"Eh! îşi zise gasconul. Pare supărat, oare-i supărat pe mine? Cugetă. S-o fi gândind să mă trimită la Bastilia? Încetişor, monseniore! La cel dintâi cuvânt pe care-l spui, te strâng de gât şi trec de partea Frondei. M-ar purta în triumf ca pe Broussel, iar Athos m-ar proclama un Brutus francez. Grozav ar mai fi!"

Gasconul, cu închipuirea-i veşnic înfierbântată, văzuse pe dată toate foloasele pe care putea să le tragă de pe urma unei atari situaţii.

Mazarin nici gând să dea o asemenea poruncă. Dimpotrivă, începu să-l ia cu binişorul.

— Ai dreptate, dragă domnule d'Artagnan, zise el. Încă nu poţi pleca.

— Ah! făcu d'Artagnan.

— Dă-mi înapoi scrisoarea, te rog!

D'Artagnan se supuse şi Mazarin se încredinţă că pecetea era neatinsă.

— Aş avea nevoie de dumneata astă-seară, urmă el. Înapoiază-te peste vreo două ceasuri.

— Peste două ceasuri, monseniore, am o întâlnire de la care nu pot să lipsesc.

— Nu-ţi face griji în privinţa asta, îl linişti Mazarin. E vorba de acelaşi lucru.

"Bun! cugetă d'Artagnan. Bănuiam eu."

— Înapoiază-te deci la ora cinci şi adu-mi-l şi pe scumpul du Vallon, dar el să aştepte în anticameră. Vreau să vorbesc cu dumneata între patru ochi.

D'Artagnan se înclină. Şi pe când se înclina, îşi zise: "Amândoi au să-mi dea aceeaşi poruncă, amândoi mă cheamă la aceeaşi oră, amândoi la Palatul Regal: ghicesc ce e la mijloc. Ah, iată o taină pentru care domnul de Gondy ar plăti o sută de mii de livre!"

— Te gândeşti! făcu Mazarin, neliniştit.

— Păi, mă întreb dacă trebuie să fim înarmaţi sau nu.

— Înarmaţi până-n dinţi, spuse Mazarin.

— Bine, monseniore, vom fi.

D'Artagnan salută, plecă şi alergă să repete prietenului său făgăduielile măgulitoare ale lui Mazarin, ceea ce dădu lui Porthos o veselie de necrezut.

Capitolul IX Fuga

În ciuda semnelor de tulburare pe care le dădea oraşul, către ora cinci după-amiază, la sosirea lui d'Artagnan, Palatul Regal înfăţişa o privelişte dintre cele mai îmbucurătoare. De altfel, nici nu era de mirare: regina dăduse poporului pe Broussel şi pe Blancmesnil, prin urmare, regina nu trebuia să se teamă de nimic, de vreme ce poporul nu mai avea nimic de cerut. Emoţia ei era o rămăşiţă a agitaţiei prin care trecuse şi căreia trebuia să-i lase răgazul să se liniştească, la fel cum după furtună e nevoie uneori de câteva zile până se potoleşte marea.

Avusese loc un mare ospăţ, sub pretextul întoarcerii învingătorului de la Lens. Fuseseră poftiţi prinţi, prinţese şi trăsurile umpleau curţile încă de la amiază. După masa de seară urma să se joace cărţi la regină.

Anna de Austria era în acea zi fermecătoare prin graţie şi spirit; niciodată nu fusese văzută atât de voioasă. Bucuria răzbunării îi strălucea în ochi şi-i flutura pe buze.

În clipa când lumea se ridica de la masă, Mazarin se făcu nevăzut. D'Artagnan se afla la post şi-l aştepta în anticameră. Cardinalul apăru surâzător, îl apucă de mână şi-l duse în cabinetul său.

— Dragă domnu' d'Artagnan, începu ministrul, aşezându-se. Am să-ţi dau cea mai mare dovadă de încredere pe care un ministru poate s-o acorde unui ofiţer.

D'Artagnan se înclină.

— Nădăjduiesc, spuse el, că monseniorul o face fără vreun gând ascuns şi mă socoteşte vrednic de asta.

— Cel mai vrednic dintre toţi, dragă prietene, de vreme ce tocmai dumitale mă adresez.

— Ei bine, continuă d'Artagnan, vă mărturisesc, monseniore, că aştept de multă vreme un asemenea prilej. Aşa că spuneţi-mi iute despre ce e vorba.

— Scumpe domnu' d'Artagnan, reluă Mazarin, astă-seară vei avea în mâinile dumitale salvarea statului.

Şi se opri.

— Fiţi mai lămurit, monseniore, aştept.

— Regina a hotărât să facă împreună cu regele o mică plimbare până la Saint-Germain.

— Ah! murmură d'Artagnan. Asta înseamnă că regina vrea să părăsească Parisul.

— Pricepi, o toană femeiască.

— Da, pricep foarte bine, rosti d'Artagnan.

— Pentru asta te-a chemat de dimineaţă şi ţi-a spus să te înapoiezi la ora cinci.

— La ce m-o fi pus să jur că nu spun la nimeni de întâlnire! murmură d'Artagnan. Oh, femeile! Chiar regine, tot femei rămân.

— Ai ceva de zis despre această mică plimbare, dragă domnu' d'Artagnan? întrebă Mazarin cu nelinişte.

— Eu, monseniore? făcu d'Artagnan. Şi pentru ce-aş avea?

— Văd că ridici din umeri.

— E un fel al meu de a vorbi cu mine însumi, monseniore.

— Prin urmare, nu eşti împotrivă?

— Nu sunt nici pentru, nici împotrivă, monseniore, aştept poruncile dumneavoastră.

— Bun. Deci la dumneata m-am gândit că să-i însoţeşti pe rege şi pe regină până la Saint-Germain.

"Mare vulpoi!" îşi zise d'Artagnan în sinea lui.

— Vezi prea bine, continuă Mazarin, băgând de seamă nepăsarea ofiţerului. Salvarea statului, aşa cum îţi spuneam, stă în mâinile dumitale.

— Da, monseniore şi simt întreaga răspundere a unei asemenea însărcinări.

— Şi totuşi primeşti?

— Fără îndoială.

— Crezi că e cu putinţă?

— Orice e cu putinţă.

— Veţi fi atacaţi pe drum?

— Tot ce se poate.

— Şi ce-ai să faci în acest caz?

— Am să trec printre cei care mă vor ataca.

— Şi dacă nu treci?

— Atunci, cu atât mai rău pentru ei, voi trece peste ei!

— Şi-i vei duce pe rege şi pe regină nevătămaţi la Saint-Germain?

— Da.

— Pe viaţa dumitale?

— Pe viaţa mea!

— Eşti un erou, dragul meu! zise Mazarin, uitându-se plin de admiraţie la muşchetar.

D'Artagnan zâmbi.

— Dar eu? glăsui Mazarin după un moment de tăcere, privindu-l ţintă.

— Cum adică dumneavoastră, monseniore?

— Dacă vreau şi eu să plec?

— Asta o să fie mai greu.

— Cum aşa?

— Eminenţa-Voastră poate să fie recunoscută.

— Chiar dacă mă travestesc? întrebă Mazarin.

Şi ridică o mantie aruncată peste un fotoliu, pe care se găsea un costum de cavaler, cenuşiu şi roşu ca granatul, împodobit cu ceaprazuri de argint.

— Dacă Eminenţa-Voastră se travesteşte, e mai uşor.

— Ah! răsuflă Mazarin, uşurat.

— Dar va trebui să faceţi ceea ce Eminenţa-Voastră zicea deunăzi că ar fi făcut în locul nostru.

— Ce anume?

— Să strigaţi: "Jos cu Mazarin"!

— Voi striga.

— În franţuzeşte, într-o franţuzească fără de cusur, monseniore, luaţi seama, dar, la accent. Am pierdut şase mii de

angevini în Sicilia fiindcă vorbeau stricat italieneşte. Luaţi seama că francezii să nu se răzbune pe dumneavoastră pentru Vecerniile siciliene.

— Am să-mi dau toată silinţa.

— Sunt destui oameni înarmaţi pe străzi, continuă d'Artagnan. Sunteţi sigur că nimeni nu cunoaşte planul reginei?

Mazarin rămase pe gânduri.

— Ar fi o treabă straşnică pentru un trădător, monseniore, ceea ce mi-aţi propus adineauri. Totul ar putea fi pus pe seama unui atac.

Mazarin simţi că-l trec fiorii, dar cugetă că un om care ar avea de gând să trădeze nu te-ar preveni dinainte.

— Din pricina asta nici nu mă încred în oricine, rosti el cu vioiciune. Dovadă că pe dumneata te-am ales ca să mă însoţeşti.

— Nu plecaţi odată cu regina?

— Nu, zise Mazarin.

— Atunci, în urma reginei?

— Nu, repetă Mazarin.

— Aha! zise d'Artagnan, care începea să înţeleagă.

— Da, am planurile mele, continua cardinalul. Plecând cu regina, sporesc primejdia ce o pândeşte; plecând după regină, creşte primejdia ce mă pândeşte pe mine; apoi, curtea odată salvată, se poate să mă dea uitării: cei mari nu ştiu ce e recunoştinţa.

— Asta aşa e, încuviinţă d'Artagnan, aruncând fără să vrea o privire asupra diamantului reginei, pe care Mazarin îl avea pe deget.

Mazarin îi urmări privirea şi suci încetişor înăuntru piatra inelului.

— Vreau deci să-i împiedic să fie nerecunoscători faţă de mine, spuse Mazarin cu surâsul fin.

— Asta-i dragoste creştinească, zise d'Artagnan, să nu-l duci în ispită pe aproapele tău.

— Tocmai de aceea vreau să plec înaintea lor.

D'Artagnan zâmbi: el înţelegea foarte bine această şiretenie italienească.

Mazarin îl văzu zâmbind şi se folosi de acest moment.

— Ai să începi prin a mă scoate întâi pe mine din Paris, nu-i aşa, scumpe domnu' d'Artagnan?

— Grea însărcinare, monseniore! spuse d'Artagnan, reluându-şi aerul grav.

— Dar n-ai spus nimic din toate astea când a fost vorba de rege şi de regină! rosti Mazarin, privindu-l cu atenţie, astfel ca să nu-i scape nici cea mai mică tresărire de pe chipul ofiţerului.

— Regele şi regina sunt regele meu şi regina mea, monseniore, răspunse muşchetarul. Viaţa mea le aparţine, le-o datorez. Ei mi-o cer şi eu n-am nimic împotrivă.

— Aşa e, murmură Mazarin. Cum însă mie nu-mi aparţine viaţa dumitale, trebuie să ţi-o cumpăr, nu?

Şi, cu un suspin adânc, întoarse încetişor piatra inelului afară. D'Artagnan zâmbi.

Aceşti doi oameni se asemănau într-o privinţă, prin şiretenie. Dacă s-ar fi asemănat şi prin curaj, unui l-ar fi făcut pe celălalt să săvârşească lucruri mari.

— Înţeleg, zise Mazarin. Dacă îţi cer acest serviciu, o fac cu gândul de a fi recunoscător.

— Monseniorul se gândeşte numai? întrebă d'Artagnan.

— Poftim, scumpe domnu' d'Artagnan, spuse Mazarin, scoţând inelul din deget. Uite un diamant care a fost al dumitale cândva, e drept deci să se întoarcă iarăşi la dumneata. Ia-l, te rog din suflet!

D'Artagnan nu-i dădu prilejul să se ostenească stăruind; luă inelul, cercetă piatra să se încredinţeze dacă era într-adevăr aceeaşi şi, după ce se convinse de limpezimea strălucirii diamantului, îşi puse inelul în deget cu o plăcere de nedescris.

— Ţineam mult la el, mărturisi Mazarin, aruncând o ultimă privire asupra inelului. Dar n-are a face, ţi-l dăruiesc din toată inima.

— Şi eu, monseniore, îl primesc aşa cum mi se dă, zise d'Artagnan. Să vorbim acum despre micile dumneavoastră treburi. Vreţi să plecaţi înaintea tuturor?

— Da, ţin la asta.

— La ce oră?

— La zece.

— Şi regina când pleacă?

— La miezul nopţii.

— Atunci se poate: vă scot din oraş întâi pe dumneavoastră, vă las undeva, dincolo de barieră şi mă întorc s-o iau pe regină.

— Minunat! Dar cum mă scoţi din Paris?

— Oh, cât despre asta, lăsaţi pe mine!

— Îţi dau puteri depline, ia câţi oameni vrei pentru escortă.

D'Artagnan clătină din cap.

— Mi se pare totuşi mijlocul cel mai sigur, adăugă Mazarin.

— Da, pentru dumneavoastră, monseniore, dar nu pentru regină.

Mazarin îşi muşcă buzele.

— Atunci, cum vom face? întrebă el.

— Trebuie să-mi daţi mâna liberă, monseniore.

— Hm! mormăi Mazarin.

— Şi trebuie să lăsaţi în seama mea întreaga acţiune.

— Totuşi.

— Sau căutaţi pe altcineva, spuse d'Artagnan, întorcând spatele.

— Eh! şopti Mazarin. Mi se pare că pleacă cu diamantul!

Şi-l chemă înapoi.

— Domnu' d'Artagnan, dragă domnu' d'Artagnan! murmură el, dulceag.

— Monseniore?

— Îţi iei toată răspunderea?

— Nu-mi iau nici o răspundere; voi face totul cât se poate mai bine.

— Cât se poate mai bine?

— Da.

— Ei bine, fie, mă încred în dumneata.

"În sfârşit!" îşi zise d'Artagnan în sinea lui.

— Deci, vei fi aici la nouă şi jumătate.

— Şi voi găsi pe Eminenţa-Voastră gata de plecare.

— Gata, fără îndoială.

— Atunci rămânem înţeleşi. Acum, monseniorul vrea să mă ajute s-o văd pe regină?

— La ce bun?

— Aş dori să primesc poruncile ce are să-mi dea chiar din gura maiestăţii-sale.

— M-a însărcinat să ţi le dau eu.

— Poate că a uitat ceva.

— Ţii să o vezi?

— E absolut necesar, monseniore.

Mazarin şovăi o clipă. D'Artagnan rămase neclintit în dorinţa lui.

— Să mergem, spuse Mazarin. Te voi conduce, dar nici un cuvânt despre convorbirea noastră!

— Ceea ce am vorbit împreună ne priveşte numai pe noi, monseniore, îl încredinţă d'Artagnan.

— Juri să fii mut?

— Eu nu jur niciodată, monseniore. Spun da sau nu şi, cum sunt gentilom, îmi respect cuvântul.

— Haide, văd că trebuie să am deplină încredere în dumneata.

— E cel mai bun lucru, credeţi-mă, monseniore.

— Vino! îl pofti Mazarin.

Îl introduse pe d'Artagnan în camera de rugăciune a reginei şi îi spuse să aştepte. D'Artagnan nu aşteptă mult. La vreo cinci minute, regina se arătă în ţinută de mare gală. Gătită astfel, părea abia de treizeci şi cinci de ani şi era frumoasă.

— Dumneata eşti, domnule d'Artagnan, spuse ea cu un surâs plin de graţie. Îţi mulţumesc că ai stăruit să mă vezi.

— Vă cer iertare, rosti d'Artagnan, dar ţineam să primesc poruncile chiar din gura maiestăţii-voastre.

— Ştii despre ce e vorba?

— Da, doamnă.

— Primeşti misiunea pe care ţi-o încredinţez?

— Cu recunoştinţă.

— Bine. Să fii aici la miezul nopţii.

— Voi fi aici.

— Domnule d'Artagnan, adăugă regina, cunosc prea bine dezinteresul dumitale ca să-ţi vorbesc de recunoştinţa mea în această clipă, dar îţi jur că nu voi uita acest al doilea serviciu ce-mi faci, aşa cum l-am uitat pe primul!

— Maiestatea-voastră e liberă să-şi amintească sau să uite. Nu înţeleg ce vrea să spună.

Şi d'Artagnan se înclină.

— Poţi să pleci, zise regina, cu cel mai fermecător surâs. Du-te şi înapoiază-te la miezul nopţii.

Îi făcu un semn de bun rămas cu mâna şi d'Artagnan se retrase. În acelaşi timp aruncă o privire spre draperia de după care se ivise regina şi zări sub marginea de jos vârful unui pantof de catifea.

— Bun, murmură el. Mazarin ascultă să vadă dacă nu-l trădez. Într-adevăr, paiaţa asta nu merită să fie slujită de un om cinstit.

Dar asta nu-l împiedică pe d'Artagnan să fie punctual la întâlnire: la ora nouă şi jumătate intră în anticameră. Bernouin aştepta şi-l introduse îndată în cabinet. Îl găsi pe cardinal îmbrăcat în costum de cavaler, veşmânt ce-l prindea de minune şi pe care, după cum am mai spus, Mazarin îl purta cu eleganţă. Numai că era foarte palid şi tremura niţeluş.

— Singur? întrebă el.

— Da, monseniore.

— Şi vrednicul domn du Vallon nu ne dă prilejul să ne bucurăm de tovărăşia sa?

— Ba da, monseniore, aşteaptă în trăsura lui.

— Unde?

— La poarta grădinii Palatului Regal.

— Deci cu trăsura lui plecăm?

— Da, monseniore.

— Fără altă escortă decât dumneavoastră amândoi?

— Oare nu-i destul? Unul dintre noi doi ar fi de ajuns.

— Scumpe domnule d'Artagnan, mă înspăimânţi cu sângele dumitale rece, zău aşa! spuse Mazarin.

— Eu credeam, dimpotrivă, c-ar fi trebuit să vă inspir încredere.

— Şi pe Bernouin nu-l iau cu mine?

— N-avem loc pentru el, va veni mai târziu, după Eminenţa-Voastră.

— Fie, încuviinţă Mazarin. De vreme ce totul trebuie făcut după voinţa dumitale.

— Monseniore, mai e timp să vă răzgândiţi, zise d'Artagnan. Eminenţa-Voastră e liberă să facă aşa cum doreşte.

— Nu, nu, se împotrivi Mazarin. Să plecăm!

Coborâră amândoi pe scara cea tainică. Mazarin îşi sprijinea braţul de braţul lui d'Artagnan şi muşchetarul i-l simţea cum tremură.

Străbătură curţile Palatului Regal, unde se mai aflau încă vreo câteva trăsuri ale mesenilor întârziaţi, ajunseră în grădină şi apoi în faţa portiţei. Mazarin încercă să o deschidă cu o cheie scoasă din buzunar, dar mâna îi tremura îngrozitor, încât nu era în stare nici să nimerească broasca.

— Lăsaţi-mă pe mine, zise d'Artagnan.

Mazarin îi dădu cheia şi muşchetarul, după ce deschise poarta, puse cheia în buzunar: socotea să se întoarcă tot pe acolo.

Scara trăsurii era lăsată şi portiera era deschisă. Mousqueton stătea lângă portieră, iar Porthos în fundul trăsurii.

— Urcaţi-vă, monseniore! zise d'Artagnan.

Mazarin nu aşteptă să i se spună de două ori şi se aruncă în trăsură.

D'Artagnan îl urmă, Mousqueton închise portiera şi se cocoţă la spate, oftând din adâncul rărunchilor. Căutase în fel şi chip să nu plece, spunând că tot îl mai doare rana, însă d'Artagnan i-o retezase numaidecât:

— Rămâi, dacă vrei, dragul meu domn Mouston, dar te previn că Parisul va fi în flăcări în noaptea asta.

La care Mousqueton nu mai pretinse nimic, susţinând sus şi tare că e gata să-şi urmeze stăpânul şi pe domnul d'Artagnan până la capătul pământului.

Trăsura porni în trapul măsurat al cailor, ceea ce nu dădea câtuşi de puţin de bănuit că într-însa s-ar găsi oameni grăbiţi. Cardinalul îşi şterse fruntea cu batistă şi se uită în jur.

În stânga îl avea pe Porthos şi în dreapta pe d'Artagnan – fiecare veghea la câte o portieră şi-i slujea drept de pavăză.

Pe bancheta din faţă erau două perechi de pistoale, una dinaintea lui Porthos, cealaltă în faţa lui d'Artagnan. Cei doi prieteni ţineau fiecare sabia alături.

La o sută de paşi de Palatul Regal, o patrulă opri trăsura.

— Cine-i? întrebă comandantul patrulei.

— Mazarin! strigă d'Artagnan, izbucnind în hohote de râs.

Cardinalul simţi că i se face părul măciucă în cap. Gluma li se păru grozavă burghezilor, care, văzând o trăsură fără blazon sa fără escortă, nu şi-ar fi închipuit niciodată că e cu putinţă o asemenea lipsă de prevedere.

— Drum bun! strigară ei.

Şi lăsară trăsura să treacă.

— Ei! făcu d'Artagnan. Ce părere are monseniorul de acest răspuns?

— Plin de duh! excalmă Mazarin.

— Într-adevăr, zise Porthos, pricep...

Către mijlocul străzii Petits-Champs, o a doua patrulă opri trăsura.

— Cine-i? strigă comandantul patrulei.

— Ascundeţi-vă, monseniore! zise d'Artagnan.

Şi Mazarin se vârî între cei doi prieteni, de nici nu se mai văzu.

— Cine-i? repetă acelaşi glas cu nerăbdare.

D'Artagnan simţi cum cineva se repede să apuce caii de căpăstru. Ieşi pe jumătate din trăsură.

— Ei, Planchet! strigă el.

Comandantul patrulei se apropie: era, într-adevăr, Planchet. D'Artagnan recunoscuse vocea fostului său valet.

— Cum, domnule, dumneavoastră sunteţi? făcu Planchet.

— Eh, Doamne, da, dragă prietene! Porthos, dragul de el, a primit o lovitură de spadă şi-l duc la ţară, acasă, la Saint-Cloud.

— Oh, zău? zise Planchet.

— Porthos, urmă d'Artagnan. Dacă mai poţi vorbi, scumpul meu Porthos, spune măcar un cuvânt bunului Planchet.

— Planchet, prietene, suspină Porthos cu o voce slabă şi jalnică. Mă simt tare rău, şi, dacă întâlneşti vreun medic, m-ar bucura să mi-l trimiţi.

— Ah, Dumnezeule mare, ce nenorocire! se tângui Planchet. Cum s-a întâmplat?

— Am să-ţi povestesc eu, spuse Mousqueton.

Porthos scoase un geamăt adânc.

— Lasă-ne să trecem, Planchet, şuşoti d'Artagnan, ori nu mai ajunge viu acasă: e atins la plămâni, prietene.

Planchet clătină din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună: "Dacă-i aşa, e rău!"

Apoi, întorcându-se către oamenii lui, le strigă:

— Lăsaţi-i să treacă, sunt prieteni!

Trăsura porni mai departe şi Mazarin, care-şi ţinuse răsuflarea, cuteză şi el să tragă aer în piept.

— *Bricconi!* murmură cardinalul.

Cu puţin înainte de poarta Saint-Honoré întâlniră o a treia ceată: erau oamenii cerşetorului de la Saint-Eustache.

— Atenţie, Porthos! spuse d'Artagnan.

Porthos întinse îndată mâna spre pistoale.

— Ce e? întrebă Mazarin.

— Monseniore, cred că ne aflăm într-o proastă tovărăşie.

Un om se apropie de uşa trăsurii, cu un fel de coasă în mână.

— Cine-i? întrebă el.

— Ei, neisprăvitule, nu recunoşti trăsura Prinţului?

— Prinţ sau nu, bodogăni omul, deschide uşa! Noi păzim poarta şi nu trece nimeni fără să ştim noi cine trece.

— Ce-i de făcut? mormăi Porthos.

— La dracu, să trecem! zise d'Artagnan.

— Să trecem, dar cum? întrebă Mazarin.

— Printre ei sau peste ei! Vizitiu, porneşte în goană!

Vizitiul îşi ridică piciul.

— Nici un pas mai mult! se răsti omul care părea comandantul cetei. Dacă nu, rup picioarele cailor!

— La naiba! se întunecă Porthos. Ar fi păcat, caii ăştia mă costă câte o sută de pistoli fiecare.

— Am să-ţi dau eu câte două sute pentru ei, făgădui Mazarin.

— Da, numai că, dacă le rup picioarele, ne rup şi nouă gâtul.

— Vine unul în partea mea, vesti Porthos. Să-l omor?

— Dintr-un pumn, dacă poţi. Tragem numai dacă n-avem încotro.

— Pot, zise Porthos.

— Vino şi deschide, spuse d'Artagnan omului cu coasa, apucând un pistol de ţeavă şi pregătindu-se să lovească cu mânerul.

Omul se apropie.

Pe măsură ce se apropia, d'Artagnan ieşi pe jumătate din trăsură, vrând să fie mai liber în mişcări. Ochii lui se întâlniră cu ochii cerşetorului, luminaţi de licărirea unui felinar.

Fără îndoială că acesta îl recunoscu pe muşchetar, fiindcă se făcu alb ca varul. Fără îndoială că şi d'Artagnan îl recunoscu, fiindcă părul i se ridică măciucă în cap.

— Domnul d'Artagnan! strigă cerşetorul, trăgându-se un pas înapoi. Domnul d'Artagnan! Lăsaţi-l să treacă!

Muşchetarul ar fi răspuns poate şi el, când răsună o lovitură ca de măciucă repezită între coarnele unui bou: era Porthos care îi venise de hac omului său.

D'Artagnan se întoarse şi-l văzu pe nefericitul acela zăcând la vreo patru paşi mai încolo.

— Acum goneşte cât poţi! strigă el vizitiului.

Vizitiul puse biciul pe cai şi nobilele animale o luară la goană. Se auziră nişte strigăte ca de oameni trântiţi la pământ. Apoi se simţi o hurducătură, urmată îndată de alta. Două din roţi trecuseră peste ceva rotund şi lesne de îndoit.

Se făcu tăcere pentru câteva clipe. Trăsura ieşi pe poarta oraşului.

— Spre Cours-la-Reine! strigă d'Artagnan vizitiului.

După aceea se întoarse către Mazarin:

— Acum, monseniore, zise el, puteţi spune de cinci ori în şir *Tatăl nostru* şi *Ave,* mulţumind lui Dumnezeu c-aţi scăpat cu bine. Sunteţi salvat, liber!

Mazarin răspunse printr-un soi de geamăt înfundat, căci nu-i venea să creadă într-o asemenea minune.

După cinci minute, trăsura se opri: ajunseseră la Cours-la-Reine.

— Monseniorul e mulţumit de escortă? întrebă muşchetarul.

— Încântat, domnu'! spuse Mazarin, îndrăznind să scoată capul pe geamul portierei. Rămâne să faceţi la fel şi pentru regină.

— Asta o să fie mai uşor, zise d Artagnan, sărind jos din trăsură. Domnule du Vallon, vă dau în grijă pe Eminenţa-Sa.

— Fii liniştit, spuse Porthos, întinzându-i mâna.

D'Artagnan se uită mirat la prietenul său.

— Ce ai? întrebă el.

— Mi se pare că mi-am scrântit mâna, murmură Porthos.

— Ce naiba, loveşti şi tu ca un apucat!

— Păi n-aveam încotro: omul meu era cât pe ce să mă pricopsească cu un glonţ. Dar tu cum te-ai descotorosit de-al tău?

— Oh! zise d'Artagnan. Al meu nici măcar nu era om.

— Păi ce era?

— O nălucă.

— Şi...

— L-am descântat.

Fără vreo altă lămurire, luă pistoalele de pe banchetă şi le vârî la cingătoare, se înfăşură în mantie şi, cum nu ţinea să se întoarcă în oraş prin poartă pe unde ieşise, se îndreptă spre poarta Richelieu.

În loc să se înapoieze prin poarta Saint-Honoré, d'Artagnan, care avea destul timp înainte, făcu un ocol şi intră în oraş pe poarta Richelieu. Câţiva oameni se apropiară de el să cerceteze cine este şi, dându-şi seama după pălăria cu pene şi după mantia-i împodobită cu galoane că au în faţă un ofiţer de muşchetari, îl înconjurară îndată, cu gândul să-l facă să strige: "Jos Mazarin!". Întâmplarea avu darul să-l neliniştească la început, dar când se dumiri despre ce era vorba, strigă cu atâta tragere de inimă, încât şi cei mai cusurgii se arătară mulţumiţi.

Mergea pe strada Richelieu, cugetând cum să o scoată din oraş pe regina, căci de o trăsură cu armele Franţei nici vorbă nu putea să fie, când zări în poarta palatului doamnei de Guéménée un echipaj.

Un gând neaşteptat îi trecu prin minte.

— Ah, la dracu! îngână el. Ar fi un joc cinstit!

Şi, apropiindu-se de trăsură, cercetă cu privirea blazoanele zugrăvite pe uşi şi livreaua vizitiului.

Treabă cu atât mai uşoară, cu cât vizitiul dormea, dus pe capră.

— Păi asta-i chiar trăsura vicarului! zise el. Pe legea mea, încep să cred că providenţa e de partea noastră.

Se urcă binişor în trăsură şi, trăgând de firul de mătase legat de degetul cel mic al vizitiului, porunci:

— La Palatul Regal!

Vizitiul, trezit pe neaşteptate, porni îndată spre locul numit, fără bănuială că porunca vine din partea altcuiva decât a stăpânului său. Elveţianul de la palat tocmai se pregătea să închidă porţile, dar, la vederea acestui măreţ echipaj, rămase încredinţat că şosea un oaspete de seamă şi lăsă trăsura să treacă. Trăsura opri sub portalul de la intrare.

Vizitiul îşi dădu seama abia acolo că valeţii nu se aflau pe locul lor din spate.

Crezând că vicarul a hotărât aşa, sări de pe capră fără să lase hăţurile din mână şi veni să deschidă.

D'Artagnan sări şi el din trăsură şi, în clipa când vizitiul, speriat că nu-şi recunoaşte stăpânul, se trase înapoi, îl înşfăcă

cu mâna stângă de guler în vreme ce cu dreapta îi puse pistolul în piept, spunând:

— Dacă scoţi o vorbă, eşti mort!

După expresia zugrăvită pe chipul celui care îl ameninţa astfel, vizitiul înţelese că a picat într-o cursă şi rămase cu gura căscată şi cu ochii holbaţi.

Doi muşchetari se plimbau prin curte şi d'Artagnan îi strigă pe nume.

— Domnule de Bellière, se adresă el unuia, fă-mi plăcerea şi ia hăţurile din mâinile omului ăstuia, suie pe capră, du trăsura la uşa scării din dos şi aşteaptă-mă acolo. E vorba de o chestiune de mare însemnătate, în slujba regelui.

Muşchetarul, care ştia că locotenentul său nu e în stare de o glumă proastă în timpul serviciului, se supuse fără murmur, deşi ordinul i se păru cam ciudat.

D'Artagnan se întoarse către celălalt muşchetar.

— Domnule du Verger, zise el, ajută-mă să-l duc pe omul acesta într-un loc sigur.

Socotind că locotenentul a arestat vreun prinţ travestit, muşchetarul se înclină şi, trăgând spada, făcu semn că e gata să-i îndeplinească porunca.

D'Artagnan urcă scara urmat de prizonierul său, urmat la rându-i de către muşchetar, străbătu coridorul şi pătrunse în anticamera lui Mazarin.

Bernouin aştepta cu nerăbdare veşti de la stăpânul său.

— Ei bine, domnule? întrebă el.

— Totul merge de minune, dragul meu Bernouin. Dar iată un om pe care te rog să-l duci undeva, într-un loc sigur...

— Unde, domnule?

— Unde vrei tu, numai locul ales să aibă obloane care se închid cu lacăte şi o broască bună la uşă.

— Avem aşa ceva.

Şi bietul vizitiu fu dus într-o încăpere cu gratii la ferestre, care semăna grozav a închisoare.

— Acum, dragă prietene, îi spuse d'Artagnan, te poftesc să-mi dai mantaua şi pălăria, de care am mare nevoie.

Vizitiul, bineînţeles, nu se împotrivi câtuşi de puţin. De altfel, era atât de buimăcit de cele întâmplate, încât se clătina pe picioare şi se bâlbâia ca beat. D'Artagnan puse totul în braţele lui Bernouin.

— Acum, domnule du Verger, rămâi închis aici, cu omul ăsta, până va veni domnul Bernouin să deschidă. Veghea va fi destul de lungă şi de plicticoasă, ştiu, dar dumneata înţelegi, adăugă cu gravitate, în slujba regelui.

— La ordinele dumneavoastră, domnule locotenent, răspunse muşchetarul, încredinţat că era vorba de lucruri importante.

— A, să nu uit, îl preveni d'Artagnan. Dacă omul nostru încearcă să fugă ori să strige, străpunge-l cu spadă.

Muşchetarul dădu din cap, în semn că va respecta întru totul consemnul.

D'Artagnan ieşi, luându-l şi pe Bernouin cu el. Bătea de miezul nopţii.

— Du-mă în camera de rugăciune a reginei, zise el. Dă-i de veste că mă aflu aici şi apoi pune pachetul ăsta, dimpreună cu o muschetă încărcată, pe capră trăsurii ce aşteaptă în capul scării tainice.

Bernouin îl introduse în camera de rugăciune a reginei, unde ofiţerul se aşeză pe un scaun, tare îngândurat.

La Palatul Regal totul se petrecea ca de obicei. La ceasurile zece, după cum am spus, aproape toţi oaspeţii plecaseră. Cei care urmau să fugă o dată cu curtea primiseră toate instrucţiunile şi fuseseră poftiţi să se afle după miezul nopţii la Cours-la-Reine.

La zece, Anna de Austria intră la rege. Prinţul tocmai se culcase şi micul Ludovic, rămas ultimul, îşi trecea vremea rânduind în linie de bătaie nişte soldaţi de plumb, îndeletnicire care îi plăcea nespus de mult. Doi copii din suită se jucau împreună cu el.

— Laporte, spuse regina, ar fi timpul ca maiestatea-sa să se culce.

Regele ceru să mai stea, căci nu-i era somn, zicea el, dar regina stărui.

— Oare nu trebuie să te duci mâine dimineaţă la şase să te scalzi la Conflans, Ludovic? Mi se pare că tu singur ai cerut asta.

— Aveţi dreptate, doamnă, spuse regele şi sunt gata să mă retrag în odaia mea de îndată ce veţi binevoi să mă sărutaţi. Laporte, dă sfeşnicul cavalerului de Coislin.

Regina îşi apropie buzele de fruntea albă şi netedă pe care augustul vlăstar i-o întindea cu o gravitate ce vadea de pe acum eticheta de la curte.

— Caută să adormi repede, Ludovic, îl povăţui regina. Mâine te şcoli de dimineaţă.

— Mă voi strădui să vă ascult, doamnă, făgădui micuţul Ludovic. Însă nu mi-e deloc somn.

— Laporte, rosti în şoaptă Anna de Austria. Adu o carte cât mai plicticoasă pentru maiestatea-sa, dar tu rămâi îmbrăcat.

Regele ieşi, însoţit de cavalerul Coislin, care purta sfeşnicul. Celălalt copil fu dus şi el la culcare.

Regina trecu în apartamentul ei. Doamnele de onoare, adică doamna de Brégy, domnişoara de Beaumont, doamna de Motteville şi Socratine, sora acesteia, numită astfel din pricina înţelepciunii ei, tocmai îi puseseră într-un dulap ceea ce rămăsese de la masă, să aibă ce mânca, aşa cum obişnuia.

Regina dădu poruncile ce avea de dat, vorbi despre un ospăţ pe care marchizul de Villequier îl oferea peste două zile în cinstea ei, numind pe cei cărora le îngăduia onoarea să ia parte, anunţă pentru a doua zi o vizită la Val-de-Grâce, unde avea de gând să se spovedească şi să se împărtăşească şi porunci lui Béringhen, primul ei valet, să fie gata să o însoţească.

Masa doamnelor de onoare o dată sfârşită, regina se prefăcu tare obosită şi trecu în odaia de culcare. Doamna de Motteville, de serviciu pe lângă maiestatea-sa în seara aceea, o urmă şi o ajută să se dezbrace. Regina se urcă în pat, îi vorbi prietenos câteva minute şi apoi îi spuse că poate să plece.

Tocmai în clipa aceea, d'Artagnan intra în curtea Palatului Regal cu trăsura vicarului.

La puţin timp, trăsurile doamnelor de onoare ieşeau din curte şi poarta se închidea în urma lor.

Bătea miezul nopţii.

După cinci minute, Bernouin ciocăni la uşa camerei de culcare a reginei, venind prin trecerea tainică de care se folosea cardinalul. Anna de Austria se grăbi ea însăşi să deschidă. Era îmbrăcată, adică îşi pusese un halat lung de casă.

— Tu eşti, Bernouin? întrebă ea. Domnul d'Artagnan e aici?

— Da, doamnă, se află în camera de rugăciune şi aşteaptă ca maiestatea-voastră să fie gata.

— Sunt gata. Du-te şi spune lui Laporte să-l trezească şi să-l îmbrace pe rege, apoi treci pe la mareşalul de Villeroy să-l previi din partea mea.

Bernouin se înclină şi ieşi.

Regina trecu în camera de rugăciune, luminată de o singură lampă din cristal de Veneţia. Îl văzu pe d'Artagnan în picioare, aşteptând.

— Dumneata eşti? zise ea.

— Eu, doamnă.

— Eşti gata?

— Gata.

— Şi cardinalul?

— A sosit cu bine la Cours-la-Reine, unde aşteaptă pe maiestatea-voastră.

— Dar cu ce trăsură plecăm?

— Am prevăzut totul, maiestate. O trăsură aşteaptă jos.

— Să mergem la rege.

D'Artagnan se înclină şi o urmă pe regină.

Micuţul Ludovic era gata îmbrăcat, afară doar de pantofi şi de haină. Se arăta uimit că e îmbrăcat în toiul nopţii şi-l copleşea cu întrebările pe Laporte, care răspundea numai atât:

— Porunca reginei, sire.

Pe patul neacoperit se vedea aşternutul cu cearşafuri atât de purtate, încât pe alocuri se destrămaseră de-a binelea. Era încă una din urmările caliciei lui Mazarin.

Regina păşi în odaie, în vreme ce d'Artagnan rămase în prag. Zărind-o, copilul se smulse din mâinile lui Laporte şi alergă spre ea.

Regina îi făcu semn lui d'Artagnan să se apropie. Ofiţerul se supuse.

— Fiul meu, glăsui regina, arătând spre muşchetarul plin de linişte şi cu capul descoperit. Acesta e domnul d'Artagnan, un viteaz ca acei voinici din vechime, despre care îţi place atât de mult să-ţi povestească doamnele mele de onoare. Întipăreşte-ţi bine în minte numele lui şi priveşte-l cu luare-aminte ca să nu-i uiţi chipul, fiindcă astă-seară ne va aduce un mare serviciu.

Tânărul rege se uită la ofiţer cu ochii lui mari şi plini de mândrie şi repetă:

— Domnul d'Artagnan?

— Întocmai, fiul meu.

Tânărul rege ridică încet mână-i micuţă şi i-o întinse muşchetarului. Acesta puse un genunchi la pământ şi i-o sărută.

— Domnul d'Artagnan, repetă Ludovic. Bine, doamnă!

În acea clipă se auzi un vuiet care se apropia neîncetat.

— Ce-i asta? murmură regina.

— Oh! exclamă d'Artagnan, încordându-şi auzul ascuţit şi privirea inteligentă. E glasul poporului care se răscoală.

— Trebuie să fugim! spuse regina.

— Maiestatea-voastră mi-a încredinţat conducerea acestei întreprinderi. Trebuie să rămânem pe loc şi să vedem ce vrea.

— Domnule d'Artagnan!

— Răspund de tot!

Nimic nu se transmite mai iute ca încrederea. Regina, plină de tărie şi de curaj, simţea în cel mai înalt grad aceste două calităţi la cei din jur.

— Fie, zise ea. Mă încred în dumneata!

— Maiestatea-voastră îngăduie ca în această împrejurare să dau porunci în numele ei?

— Porunceşte, domnule!

— Ce mai vrea poporul? întrebă regele.

— O să aflăm îndată, sire, zise d'Artagnan.

Şi ieşi zorit pe uşă.

Vuietul creştea din ce în ce şi părea că învăluie întreg Palatul Regal. Strigăte nedesluşite se auzeau în cuprinsul palatului. Înţelegeai lămurit că era larmă şi răscoală. Regele, pe jumătate îmbrăcat, regina şi Laporte rămaseră nemişcaţi, aşa cum se găseau şi aproape pe locul unde se găseau, ascultând şi aşteptând.

Comminges, aflat în noaptea aceea de gardă la palat, alergă fără zăbavă. Avea aproape două sute de ostaşi în curţile interioare şi în grajduri, pe care îi punea la dispoziţia reginei.

— Ei, ce este? întrebă Anna de Austria, văzându-l pe d'Artagnan întorcându-se.

— Doamnă, s-a zvonit că regină a părăsit Palatul Regal, luându-l cu ea pe rege şi poporul cere dovada că nu-i adevărat ori ameninţă să dărâme Palatul.

— Ah, de astă dată e prea de tot! murmură regina. Am să le dovedesc că n-am plecat!

D'Artagnan citi pe chipul reginei că va da o poruncă nesăbuită. Se apropie de ea şi spuse în şoaptă:

— Maiestatea-voastră mai are încredere în mine?

Glasul acesta o făcu să tresară.

— Da, domnule, toată încrederea, zise ea. Vorbeşte...

— Regina are bunătatea să-mi urmeze sfaturile?

— Vorbeşte.

— Maiestatea-voastră să binevoiască a-l trimite de aici pe domnul de Comminges, poruncindu-i să se închidă, el şi oamenii lui, în corpul de gardă şi în grajduri.

Comminges se uită la d'Artagnan cu acea invidie cu care orice curtean vede ivindu-se o nouă stea la curte.

— Ai auzit, Comminges? rosti regina.

Pătrunderea-i obişnuită îl ajută să bage de seamă această privire neliniştită şi d'Artagnan se apropie de el.

— Iartă-mă, domnule de Comminges, îi spuse muşchetarul. Suntem amândoi slujitori ai reginei, nu? Acum e rândul meu să-i fiu de folos, aşa că nu mă pizmui pentru fericirea asta.

Comminges se înclină şi ieşi.

"Haide! cugetă d'Artagnan în sinea lui. Mi-am mai făcut un duşman!"

— Şi acum, ce e de făcut? se adresă regina lui d'Artagnan. Auzi doar, în loc să se potolească, vuietul creşte.

— Doamnă, glăsui d'Artagnan, poporul vrea să-l vadă pe rege şi trebuie să-l vadă.

— Cum adică, să-l vadă? Şi unde? În balcon?

— Nu, doamnă, aici, dormind în pat.

— Ah, maiestate, domnul d'Artagnan are deplină dreptate! strigă Laporte.

Regina cugetă o clipă şi zâmbi, ca o femeie care nu e străină de prefăcătorie.

— Într-adevăr, murmură ea.

— Domnule Laporte, spuse d'Artagnan. Du-te şi dă de ştire poporului prin grilajul palatului că i se va îndeplini dorinţa şi că, în cinci minute, nu numai că-l va vedea pe rege, dar îl va vedea chiar în patul lui. Adaugă că regele doarme şi că regina roagă să se facă linişte, că nu cumva să se trezească.

— Dar să nu vină toată lumea, ci doar o delegaţie de doi sau patru oameni.

— Ba toată lumea, doamnă!

— Aşa au să ne ţină în loc până dimineaţa, gândeşte-te!

— Numai un sfert de ceas. Răspund de tot, doamnă. Credeţi-mă, eu cunosc poporul, e un copil mare pe care trebuie să ştii să-l mângâi. În faţa regelui adormit va fi mut, blând şi sfios ca un mieluşel.

— Du-te, Laporte! spuse regina.

Tânărul rege se apropie de mamă-sa.

— De ce facem pe voia acestor oameni? întrebă el.

— Trebuie, fiul meu! zise Anna de Austria.

— Atunci, dacă mi se spune *trebuie,* înseamnă că nu mai sunt rege?

Regina amuţi.

— Sire, interveni d'Artagnan, maiestatea-voastră îmi îngăduie o întrebare?

Ludovic al XIV-lea se întoarse mirat că cineva îndrăzneşte să-i vorbească. Regina strânse mâna copilului.

— Da, domnule, spuse el.

— Maiestatea-voastră, pe când se juca în parcul de la Fontainebleau, ori prin curţile palatului de la Versailles, îşi aminteşte să fi văzut cerul înnorându-se pe neaşteptate şi să fi auzit bubuitul tunetului?

— Da, fără îndoială.

— Ei bine, bubuitul tunetului, oricât ar fi dorit maiestatea-voastră să se mai joace, spunea: "Intraţi înăuntru, sire, trebuie!"

— Fără îndoială, domnule. Dar mi s-a spus, de asemenea, că tunetul este glasul lui Dumnezeu.

— Ei bine, sire, răspunse d'Artagnan. Ascultaţi larma poporului şi vă veţi încredinţat că seamănă foarte mult cu bubuitul tunetului.

Într-adevăr, în clipa aceea, purtat de boarea nopţii, un vuiet cumplit umplu văzduhul.

Şi pe dată conteni.

— Iată, sire, rosti d'Artagnan. Acum i s-a spus poporului că dormiţi. Vedeţi, dar, sunteţi rege.

Regina se uita cu uimire la omul acesta ciudat, al cărui curaj fără seamăn era pe potriva celor mai viteji şi al cărui spirit pătrunzător şi viclean îl făcea pe potriva oricui.

Laporte se arătă în prag.

— Ei, Laporte? întrebă regina.

— Doamnă, răspunse valetul, prevederile domnului d'Artagnan s-au împlinit întocmai. Poporul s-a liniştit ca prin farmec. I se va deschide porţile şi în cinci minute va fi aici.

— Laporte, zise regina. Dacă ai pune pe unul dintre băieţii tăi în locul regelui, noi am pleca în acest timp.

— Dacă maiestatea-voastră porunceşte, răspunse Laporte. Fiii mei, ca şi mine, o slujesc pe regină.

— Nu, se împotrivi d'Artagnan. Dacă vreunul îl cunoaşte pe rege şi vede că au fost păcăliţi, totul ar fi pierdut.

— Ai dreptate, domnule, ai întotdeauna dreptate, încuviinţă Anna de Austria. Laporte, culcă-l pe rege!

Laporte îl aşeză pe rege în pat, aşa îmbrăcat cum era şi îi acoperi până la bărbie cu învelitoarea.

Regina se aplecă şi-l sărută pe frunte.

— Să te prefaci că dormi, Ludovic, murmură ea.

— Bine, se învoi regele. Dar nu vreau să mă atingă vreunul din oamenii aceştia.

— Sire, cuvântă d'Artagnan. Eu sunt aici şi vă încredinţez că dacă are cineva această îndrăzneală, o va plăti cu viaţa.

— Acum, ce trebuie să facem? întreba regina. I-aud venind.

— Domnule Laporte, du-te înaintea lor şi sfătuieşte-i din nou să păstreze liniştea. Doamnă, dumneavoastră aşteptaţi acolo, lângă uşa. Eu voi sta la căpătâiul regelui, gata să-mi jertfesc viaţa pentru maiestatea-sa.

Laporte ieşi din odaie, regina rămase în picioare, în vreme ce d'Artagnan se strecură după draperii.

Se auzi o mare mulţime de oameni care umblau încet şi cu grijă. Regina ridică ea însăşi draperia de la uşă ducând un deget la buze. Văzând-o pe regină, oamenii se opriră locului, într-o atitudine plină de respect.

— Intraţi domnilor, intraţi, spuse regina.

Mulţimea şovăi, ca şi cum s-ar fi ruşinat: se aştepta la împotrivire, se aştepta să fie înfruntată, să fie nevoită să dărâme porţile şi să doboare ostaşii de gardă şi, când colo, porţile li se deschiseră singure, iar regele, cel puţin de ochii lor, nu avea la căpătâi decât pe mama lui.

Cei aflaţi în frunte se bâlbâiră şi încercară să dea înapoi.

— Intraţi, domnilor, spuse Laporte, de vreme ce regina îngăduie.

Atunci, unul mai îndrăzneţ se încumetă să treacă pragul şi înaintă în vârful picioarelor. Ceilalţi îi urmară pildă şi odaia se umplu în tăcere, de parcă toţi oamenii aceia ar fi fost cei mai umili şi mai devotaţi curteni. Dincolo de uşă se zăreau capetele celor care, neputând să intre, se înălţau pe vârfuri. D'Artagnan vedea totul printr-un ochi al draperiei. În cel care păşise primul în odaie îl recunoscu pe Planchet.

— Domnule, i se adresă regina, înţelegând că el era căpetenia. Aţi venit să-l vedeţi pe rege şi, la rândul meu, am vrut să vi-l arăt eu însămi. Apropiaţi-vă, priviţi-l şi spuneţi dacă avem aerul unor oameni care se gândesc să fugă.

— Nu, nici vorbă, îngăimă Planchet, puţin mirat de o asemenea cinste neaşteptată.

— Veţi spune deci bunilor şi credincioşilor mei parizieni, continuă Anna de Austria, cu un surâs asupra căruia d'Artagnan nu se înşelă câtuşi de puţin – veţi spune că l-aţi văzut pe rege în pat, dormind, precum şi pe regina, care tocmai se pregătea şi ea să se culce.

— Am să spun, doamnă şi cei care mă însoţesc au să spună la fel ca mine, dar...

— Ce este? întrebă Anna de Austria.

— Maiestatea-voastră să mă ierte, spuse Planchet. Oare într-adevăr regele doarme aici în pat?

Anna de Austria tresări.

— Dacă se află cineva printre voi care să-l cunoască pe rege, să se apropie şi să spună dacă aici doarme într-adevăr maiestatea-sa.

Un om înfăşurat într-o mantie, cu care îşi ascundea chipul, se apropie, se apleacă deasupra patului şi privi cu luare-aminte.

O clipă, d'Artagnan crezu că are gânduri rele şi apucă îndată mânerul spadei. Dar omul înfăşurat în mantie, aplecându-se, îşi descoperi în parte chipul şi atunci muşchetarul îl recunoscu pe vicar.

— E într-adevăr regele, rosti el, îndreptându-se de mijloc. Dumnezeu să binecuvânteze pe maiestatea-sa!

— Da, zise şoptit căpetenia cetei. Da, Dumnezeu să binecuvânteze pe maiestatea-sa!

Şi toţi oamenii aceia, care intraseră furioşi, deveniră blajini, uitând de orice mânie, şi-l binecuvântară la rândul lor pe vlăstarul regesc.

— Acum, spuse Planchet, să mulţumim reginei, prieteni şi să plecăm.

Toţi se înclinară şi ieşiră pe rând şi fără zgomot, aşa cum intraseră. Planchet, care trecuse cel dintâi pragul, era ultimul.

Regina îl opri.

— Cum te cheamă, prietene? i se adresă ea.

Planchet se răsuci pe călcâie, buimăcit de întrebare.

— Da, continuă regina. Mă socotesc la fel de onorată că te-am primit astă-seară, ca şi cum ai fi un prinţ, de aceea doresc să-ţi aflu numele.

"Mda! cugetă Planchet în sinea lui. Să am şi eu soarta vreunui prinţ. Mulţumesc!"

D'Artagnan se înfioră că Planchet, păcălit ca şi corbul din fabulă, să nu-şi spună numele, iar regina, ştiindu-l, să nu afle că Planchet a fost cândva în slujba lui.

— Mă numesc Dulaurier, doamnă, răspunse cu bună-cuviinţă Planchet.

— Mulţumesc, domnule Dulaurier, spuse regina şi cu ce te ocupi?

— Sunt negustor de postavuri, doamnă, în strada Bourdonnais.

— E tot ce voiam să ştiu, zise regina. Îţi rămân îndatorată, scumpul meu domn Dulaurier, şi-o să mai auzi vorbindu-se de mine.

— Haide-haide! murmură d'Artagnan, ieşind de după draperie. Hotărât lucru, jupân Planchet nu-i prost deloc, se vede cât colo că are şcoală bună!

Diferiţii actori ai acestei ciudate scene rămaseră o clipă unul în faţa altuia, fără să scoată o vorbă: regina stătea în picioare lângă uşă, d'Artagnan ieşit pe jumătate din ascunzătoarea lui, regele sprijinit într-un cot şi gata să se lungească iarăşi în aşternut, la cel mai mic zgomot ce-ar fi anunţat întoarcerea mulţimii. Numai că, în loc să se apropie, vuietul se depărta din ce în ce şi, până la urmă, se stinse cu totul.

Regina răsuflă uşurată. D'Artagnan îşi şterse fruntea năduşită, regele se lăsă să alunece din pat, zicând:

— Să plecăm!

În acea clipă se întoarse Laporte.

— Ei bine? întrebă regina.

— Doamnă, răspunse valetul, i-am dus până la poartă. I-am auzit spunând către tovarăşii lor că l-au văzut pe rege şi că regina le-a vorbit, aşa că acum toţi se depărtează, mândri şi victorioşi.

— Oh, mizerabilii! murmură regina. Vă spun eu c-au să plătească scump îndrăzneala lor!

Apoi, întorcându-se către d'Artagnan, spuse:

— Domnule, dumneata mi-ai dat astă-seară cele mai înţelepte sfaturi pe care le-am primit vreodată în viaţă. Continuă: ce trebuie să facem acum?

— Domnule Laporte, glăsui d'Artagnan, sfârşeşte să îmbraci pe maiestatea-sa.

— Deci putem pleca? întrebă regina.

— Când vă voi maiestatea-voastra. Nu trebuie decât să coborâţi scara cea tăinuită; mă veţi găsi la uşă.

— Haidem, domnule! spuse regina. Te urmez!

D'Artagnan coborî. Trăsura aştepta în locul hotărât şi muşchetarul se afla pe capră.

Ofiţerul luă pachetul pe care i-l dăduse lui Bernouin să-l pună la picioarele muşchetarului. Acolo, după cum ne amintim, erau pălăria şi mantaua purtate de vizitiul domnului de Gondy.

D'Artagnan îşi aruncă mantia pe umeri şi îşi potrivi pălăria pe cap.

Muşchetarul sări jos de pe capră.

— Domnule, îi apuse d'Artagnan. Îl iei pe tovarăşul dumitale, care stă şi-l păzeşte pe vizitiu, apoi încălecaţi şi vă duceţi la hanul "La Căpriţa" pe strada Tiquetonne, luaţi de acolo calul meu şi al domnului du Vallon, după ce le puneţi şaua şi-i pregătiţi de luptă, apoi ieşiţi cu ei din Paris, purtându-i de căpăstru şi vă opriţi la Cours-la-Reine. Dacă la Cours-la-Reine nu găsiţi pe nimeni, zoriţi până la Saint-Germain. În slujba regelui.

Muşchetarul salută cu mâna la pălărie şi plecă să îndeplinească porunca.D'Artagnan se urcă pe capră. Avea o pereche de pistoale la cingătoare, o muschetă la picioare şi spada scoasă din teacă în spatele lui.

Regina apăru. Era urmată de rege şi de ducele d'Anjou, fratele acestuia.

— Trăsura vicarului! exclamă ea, dându-se un pas înapoi.

— Chiar aşa, doamnă, adeveri d'Artagnan. Urcaţi fără teamă: eu o conduc!

Regina scoase un strigăt de uimire şi se urcă în trăsură. Regele şi prinţul se urcară şi ei, aşezându-se de o parte şi de alta a reginei.

— Vino, Laporte, îl chemă regina.

— Cum, doamnă?! îngână valetul. În trăsură cu maiestăţile-voastre?!

— Acum nu-i vorbă de etichetă, ci de salvarea regelui. Urcă, Laporte!

Laporte se supuse.

— Lăsaţi obloanele! zise d'Artagnan.

— Dar asta n-o să dea naştere la bănuieli, domnule? întrebă regina.

— Maiestatea-voastră să fie liniştită, zise d'Artagnan. Am răspunsul gata pregătit.

Obloanele fură lăsate şi trăsura porni în goană pe strada Richelieu. Când ajunseră la poarta oraşului, comandantul pazei înainta spre ei, în fruntea a vreo doisprezece oameni, cu un felinar în mână. D'Artagnan îi făcu semn să se apropie.

— Recunoşti trăsura? îl întrebă el pe sergent.

— Nu, răspunse acesta.

— Uită-te la blazon.

Sergentul aduse felinarul mai lângă uşă.

— Sst! Acum are o aventură cu doamna de Guéménée.

Sergentul pufni în râs.

— Deschideţi poarta! porunci el. M-am lămurit cum stă treaba!

— Apoi, apropiindu-se de obloanele lăsate, murmură:

— Petrecere bună, monseniore!

— Gură spartă ce eşti! se oţărî la el d'Artagnan. O să mă alunge din pricina ta!

Bariera scârţii din ţâţâni şi d'Artagnan, văzând drumul liber, puse biciul cu nădejde pe cai, care goneau de mâncau pământul.

După vreo cinci minute, ajungeau din urmă trăsura cardinalului.

— Mousqueton! strigă d'Artagnan. Ridică obloanele de la trăsura maiestăţii-sale!

— El e! zise Porthos.

— În chip de vizitiu! exclamă Mazarin.

— Şi cu trăsura vicarului! spuse regina.

— *Corpo di Dio!* Domnu' d'Artagnan, dumneata trebuie să fii preţuit în aur! exclamă Mazarin.

Capitolul XI Cum au câştigat D'artagnan şi Porthos, unul două sute nouăsprezece şi celălalt două sute cincisprezece ludovici, vânzând paie

Mazarin voia să pornească fără întârziere la Saint-Germain, dar regina spuse că va rămâne să aştepte pe cei cărora le dăduse întâlnire. Ea se mărgini să ofere cardinalului locul lui Laporte. Cardinalul primi şi trecu dintr-o trăsură în alta.

Zvonul că regele trebuia să părăsească Parisul peste noapte nu se răspândise fără temei: zece sau douăsprezece persoane ştiau încă de pe la şase seara de această fugă tainică şi, oricâtă discreţie ar fi avut, nu puteau să dea poruncile de plecare, fără ca lucrurile să răsufle cât de puţin. De altfel, fiecare se interesa de câte cineva şi, cum nimeni nu se îndoia că regina părăseşte Parisul plănuind o cumplită răzbunare, fiecare îşi prevenise prietenii sau rudele; astfel că zvonul plecării se răspândi cu iuţeala fulgerului în oraş.

Prima trăsură care sosi după trăsura reginei fu aceea a Prinţului. În ea se aflau domnul de Condé, Prinţesa şi bătrâna Prinţesă. Amândouă fuseseră trezite în toiul nopţii şi nici nu ştiau despre ce e vorba.

În cea de-a doua se aflau ducele şi ducesa d'Orléans, cu fiica lor şi abatele La Rivière, favorit nedespărţit şi sfetnic intim al Prinţului.

În cea de-a treia se aflau domnul de Longueville şi prinţul de Conti, fratele şi cumnatul Prinţului. Coborâră amândoi şi se apropiară de trăsura regelui şi reginei, salutând pe maiestăţile lor.

Regina îşi aruncă o privire în fundul trăsurii a cărei portieră rămăsese deschisă şi văzu că era goală.

— Dar unde-i doamna de Longueville? întrebă ea.

— Aşa e, unde-i sora mea? întrebă Prinţul.

— Doamna de Longueville e suferindă, doamnă, răspunse ducele şi m-a însărcinat să o scuz faţă de maiestatea-voastră.

Anna aruncă o privire spre Mazarin, care încuviinţă imperceptibil din cap.

— Ce spui? întrebă regina.

— Cred că e un ostatic pentru parizieni, adăugă cardinalul.

— De ce n-a venit? şopti Prinţul către fratele său.

— Tăcere! murmură acesta. Fără îndoială că are motivele ei.

— Ne duce la pierzanie, îngâna Prinţul.

— Ne salvează, spuse Conti.

Trăsurile soseau puhoi. Mareşalul de La Meilleraie, mareşalul de Villeroy, Guitaut, Villequier, Comminges apărură rând pe rând. Cei doi muşchetari sosiră şi ei, purtând de frâu caii lui d'Artagnan şi Porthos. Aceştia încălecară numaidecât. Vizitiul lui Porthos luă îndată locul lui d'Artagnan pe capră trăsurii regale, iar Mousqueton lua locul acestuia, minând caii din picioare, dintr-o pricină ştiută numai de el, aidoma lui Automedon din antichitate.

Deşi preocupată de nenumărate detalii, regina căută din ochi pe d'Artagnan, dar gasconul, cu obişnuita-i înţelepciune, se şi pierduse în mulţime.

— Noi să fim avangarda, îi spuse lui Porthos. Să ne îngrijim de nişte culcuşuri bune la Saint-Germain, fiindcă nimeni n-o să se gândească la noi. Sunt frânt de oboseală.

— Eu, unul, cad din picioare de somn, zău aşa, mormăi Porthos. Şi când te gândeşti că n-am avut parte barem de-o luptă cât de mică! Hotărât lucru, parizienii ăştia sunt nişte nătărăi.

— Nu crezi mai degrabă că suntem noi îndemânatici? întrebă d'Artagnan.

— Poate.

— Cu pumnul tău ce se mai aude?

— E mai bine. Dar ia spune, de astă dată le-am dobândit?

— Ce anume?

— Tu gradul şi eu titlul meu!

— Da, pe legea mea! Aproape c-aş pune rămăşag. De altfel, dacă ei au uitat, le aduc eu aminte.

— Aud glasul reginei, spuse Porthos. Mi se pare că vrea să meargă călare.

— Eh, o fi vrând ea, dar...

— Ce?

— Cardinalul nu vrea. Domnilor, se adresă d'Artagnan celor doi muşchetari, însoţiţi trăsura reginei şi nu vă dezlipiţi de lângă ea. Noi ne ducem să ne îngrijim de găzduire.

Şi d'Artagnan se îndrepta spre Saint-Germain, întovărăşit de Porthos.

— Să plecăm, domnilor! spuse regina.

Trăsura regală porni, urmată de şirul celorlalte trăsuri şi de peste cincizeci de călăreţi.

Ajunseră cu bine la Saint-Germain. Coborând din trăsură, regina îl văzu pe Prinţ, care aştepta în picioare, descoperit, gata să-i dea braţul.

— Ce-or să zică parizienii când au să se trezească?! exclamă Anna de Austria, bucuroasă.

— Asta înseamnă război, spuse Prinţul.

— Ei bine, război, fie! Nu avem oare cu noi pe învingătorul de la Rocroy, Nordlingen şi Lens?

Prinţul se înclină în semn de mulţumire.

Era trei dimineaţa. Regina păşi cea dintâi în castel. Toată lumea o urmă: aproape două sute de persoane o însoţiseră în fuga ei.

— Domnilor, glumi regina, găsiţi-vă un culcuş, în castel: e încăpător şi avem loc destul. Dar, cum nu se ştia că vom veni, aflu că există doar trei paturi. Unul pentru rege, unul pentru mine...

— Şi unul pentru Mazarin, adăugă în şoaptă Prinţul.

— Şi eu mă culc pe jos? surâse neliniştit Gaston d'Orléans.

— Nicidecum, monseniore, vorbi Mazarin. Cel de-al treilea pat e pentru alteţa-voastră.

— Şi dumneata? întrebă Prinţul.

— Eu nu mă culc deloc, spuse Mazarin. Am de lucru.

Gaston ceru să i se arate odaia unde se află patul, fără să se îngrijească unde vor dormi soţia şi fiica sa.

— Eh, eu, unul, mă culc, mormăi d'Artagnan. Porthos, hai cu mine!

Porthos îl urmă cu acea neţărmurită încredere pe care o avea în isteţimea prietenului său.

Mergeau unul lângă altul prin curtea castelului şi în vremea asta Porthos se uita înmărmurit la d'Artagnan, care socotea ceva pe degete.

— Patru sute a câte un pistol fac patru sute de pistoli.

— Da, încuviinţă Porthos, patru sute de pistoli. Dar ce preţuieşte patru sute de pistoli?

— Un pistol e cam puţin, urmă d'Artagnan. Merită un ludovic.

— Şi ce merită un ludovic?

— Patru sute a câte un ludovic fac patru sute de ludovici.

— Patru sute? zise Porthos.

— Da. Ei sunt două sute şi trebuie cam câte două de om. Câte două de om fac tocmai patru sute.

— Patru sute de ce?

— Ascultă, spuse d'Artagnan.

Şi cum acolo se strânseră o mulţime de gură-cască holbându-se la curtea abia sosită, îşi isprăvi gândul în şoaptă, la urechea lui Porthos.

— Pricep, făcu Porthos. Pricep de minune totul, pe legea mea! Două sute de ludovici de căciulă, nu-i de lepădat, dar ce-are să se spună despre noi?

— N-au decât să spună ce vor. Ce, parcă au să ştie că noi suntem la mijloc?

— Şi cine o să le împartă?

— Păi Mousqueton nu-i aici?

— Şi livreaua? se sperie Porthos. Au să recunoască după livrea că e în slujba mea!

— N-are decât s-o întoarcă pe dos.

— Tu ai întotdeauna dreptate, dragul meu! exclamă Porthos. Cum naiba de-ţi trec atâtea prin cap?

D'Artagnan zâmbi.

Cei doi prieteni apucară pe prima uliţă care le ieşi în cale. Porthos bătu la poarta casei din dreapta, în timp ce d'Artagnan bătea în poarta celei din stânga.

— Paie! spuseră ei.

— Domnule, n-avem paie, răspunseră oamenii care veniră să deschidă. Duceţi-vă la negustorul de furaje.

— Unde-l găsim?

— Ultima poartă de pe uliţă.

— Pe dreapta sau pe stânga?

— Pe stânga.

— Mai sunt aici la Saint-Germain şi alţii la care am putea găsi paie?

— Vorbiţi cu hangiul de la "Berbecul încoronat" şi cu moş Ludovic, fermierul.

— Unde stau?

— Pe uliţa Ursulinelor.

— Amândoi?

— Da.

— Foarte bine.

Cei doi prieteni cerură să li se spună a doua şi a treia adresă tot atât de precis ca şi cea dintâi. D'Artagnan se duse la negustorul de furaje şi cumpără de la el cele o sută cincizeci de legături de paie, cât avea, pentru suma de trei pistoli. După aceea se duse la hangiu, unde îl găsi pe Porthos, care tocmai cumpărase două sute de legături de paie cam la acelaşi preţ. În sfârşit, moş Ludovic le dădu alte o sută optzeci de legături. În totul, patru sute treizeci de legături.

Alte paie nu se găseau în Saint-Germain.

Toată raita asta nu le luă mai mult de o jumătate de ceas. Mousqueton, dăscălit cum se cuvine, fu pus în fruntea acestei negustorii improvizate. Primi povaţă să nu dea paie la nimeni fără un ludovic legătura. Şi primi în seamă paie de patru sute treizeci de ludovici.

Mousqueton tot dădea din cap, însă nu pricepea nimic din cele puse la cale de cei doi prieteni.

D'Artagnan, cu trei maldăre de paie în braţe, se reîntoarse la castel, unde toată lumea tremura de frig şi pică de somn, uitându-se cu pizmă la rege, la regină şi la Prinţ, tolăniţi pe paturile lor de campanie.

Intrarea ofiţerului în sala cea mare stârni un hohot general de râs, dar el păru că nu bagă de seamă şi se apucă să-şi aşeze culcuşul cu atâta îndemânare şi voioşie, încât acelor bieţi oameni care picau de somn şi nu aveau unde să-şi pună capul, le lăsa gura apă.

— Paie! strigară ei. Paie! Unde găsim paie?

— V-arăt eu, se oferi Porthos.

Şi-i duse pe cei dornici de un culcuş la Mousqueton, care împărţea darnic paie, cu un ludovic legătura. Găseau preţul cam sărat, dar când ţii morţiş să dormi, cine n-ar plăti doi sau trei ludovici pentru câteva ceasuri de somn bun?

D'Artagnan tot dădea altora culcuşul lui, pe care şi-l întocmi de zeci de ori la rând. Şi cum se credea că şi el a plătit paiele cu

un ludovic legătura, la fel cu ceilalţi, câştiga vreo treizeci de ludovici în mai puţin de jumătate de ceas. Pe la cinci dimineaţa, paiele ajunseră optzeci de livre legătura şi nici aşa nu se mai găseau.

D Artagnan însă avu grijă să pună deoparte patru legături pentru el. Vârî în buzunar cheia de la camera unde dosise paiele şi, întovărăşit de Porthos, se întoarse să facă socoteală cu Mousqueton, care, naiv şi ca un intendent cinstit ce era, le numără patru sute treizeci de ludovici, păstrând şi pentru el o sută.

Mousqueton nu ştia ce se petrecuse la castel şi nu se dumirea cum de nu i-a dat lui prin cap să vândă paie.

D'Artagnan puse aurul în pălărie şi, în timp ce se înapoiau, făcu împărţeala cu Porthos. Le venea fiecăruia câte două sute cincisprezece ludovici.

Abia atunci îşi dădu seama Porthos că nu are paie pentru el şi se întoarse la Mousqueton. Acesta însă vânduse totul până la ultimul fir, uitând chiar şi de sufleţelul lui.

Văzând asta, îl căută pe d'Artagnan care, mulţumită celor patru legături de paie puse deoparte şi desfătându-se dinainte la gândul odihnei, tocmai îşi încropea culcuşul – un culcuş atât de moale, potrivit cu atâta măiestrie la căpătâi, umplut atât de straşnic la picioare, încât până şi regele l-ar pizmui, dacă n-ar fi dormit dus în patul lui.

D'Artagnan nu voia în ruptul capului să-şi strice rostul pentru Porthos. Dar când se trezi că prietenul său îi numără patru ludovici în palmă, se învoi să împartă culcuşul cu el.

Îşi aşeză spada la cap şi pistoalele la îndemână, puse mantia la picioare şi pălăria deasupra, apoi se întinse cu voluptate pe paiele care trosneau surd. Tocmai se lăsa legănat de visurile îmbietoare ale celor două sute nouăsprezece ludovici rîştigaţi într-un sfert de ceas, când un glas răsună în uşa sălii, făcându-l să tresară.

— Domnul d'Artagnan! strigă glasul. Domnul d'Artagnan!

— Aici! zise Porthos. Aici!

Porthos îşi dădea seama că, dacă d'Artagnan pleacă, culcuşul rămânea numai pentru el.

Un ofiţer se apropie. D'Artagnan se ridică într-un cot.

— Dumneata eşti domnul d'Artagnan?

— Da. Ce este?

— Am venit după dumneata.

— Din partea cui?

— Din partea Eminenţei-Sale.

— Spune-i monseniorului că m-am culcat şi că-l sfătuiesc prieteneşte să facă la fel.

— Eminenţa-Sa nu s-a culcat şi nici nu are de gând să se culce. Doreşte să vii numaidecât.

— Să-l ia dracu pe Mazarin ăsta, nu ştie nici să doarmă când trebuie! mormăi d'Artagnan. Ce vrea de la mine? Oare s-a gândit să-mi dea gradul de căpitan? Dacă-i aşa, l-am iertat.

Muşchetarul se ridică bombănind, îşi luă spada, pălăria, pistoalele, mantia, apoi o porni în urma ofiţerului, în timp ce Porthos, rămas stăpân pe culcuş, se întinse cu desfătare pe locul prietenului său.

— Domnu' d'Artagnan, zise cardinalul, văzându-l pe cel după care trimisese într-un moment atât de nepotrivit. N-am uitat cu câtă râvna m-ai slujit şi ţin să-ţi dau o dovadă în privinţa asta.

"Bun! cugetă d'Artagnan. Începutul nu-i rău.

Mazarin îi văzu pe muşchetar luminându-se la faţă.

— Ah, monseniore...

— Domnu' d'Artagnan, spuse el, dumneata doreşti să devii căpitan?

— Da, monseniore.

— Şi prietenul dumitale tot mai doreşte, să devină baron?

— În clipa asta, monseniore, visează că a şi devenit!

— Atunci, zise Mazarin, scoţând dintr-un portofel scrisoarea pe care i-o mai arătase o dată, ia scrisoarea asta şi du-o în Anglia .

D'Artagnan se uită la plic: nu avea scrisă nici o adresă.

— N-aş putea şti cui trebuie înmânata?

— La sosirea la Londra vei şti. Numai acolo vei desface plicul.

— Şi ce instrucţiuni îmi daţi?

— Să te supui în totul celui căruia îi e adresată scrisoarea.

D'Artagnan tocmai voia să mai întrebe ceva, când Mazarin adăugă:

— Pleci la Boulogne. Vei găsi la "Pajura Angliei", un tânăr gentilom, numit Mordaunt.

— Bine, monseniore şi ce să fac cu acest gentilom?

— Să-l urmezi acolo unde te va duce.

D'Artagnan se uită buimăcit la cardinal.

— Acum eşti lămurit, spuse Mazarin. Poţi pleca.

— Uşor de zis, murmura d'Artagnan. Dar ca să pleci la drum, îţi trebuie bani şi eu n-am o lăscaie!

— Aha! făcu Mazarin, scărpinându-se după ureche. Spui că n-ai bani?

— Întocmai, monseniore.

— Dar diamantul pe care ţi l-am dat aseară?

— Vreau să-l păstrez ca amintire de la Eminenţa-Voastră. Mazarin suspină.

— În Anglia viaţa e scumpă, monseniore, mai ales pentru un trimis extraordinar.

— Aud! făcu Mazarin. E o ţară tare cumpătată, unde se duce o viaţă simplă de când cu revoluţia. Dar asta nu are importanţă.

Trase un sertar şi scoase la iveală o pungă:

— Ce zici de aceşti o mie de scuzi?

D'Artagnan îşi răsfrânse dezamăgit buza de jos:

— Zic, monseniore, că e puţin, fiindcă n-am să plec singur.

— Nici nu mă gândeam altfel, răspunse Mazarin. Domnul du Vallon, acest vrednic gentilom, te va întovărăşi. Căci, după dumneata, scumpe domnu d'Artagnan, el este cu siguranţă omul pe care-l iubesc şi-l preţuiesc cel mai mult în Franţa.

— Atunci, monseniore, rosti d'Artagnan, arătând la punga pe care Mazarin nu o lăsase din mână, dacă-l iubiţi şi-l preţuiţi atâta, înţelegeţi...

— Fie! Din stimă pentru el, mai adaug două sute de scuzi.

— Zgârie-brânză ce eşti! mormăi d'Artagnan. Cel puţin când ne vom întoarce, spuse el cu glas tare, putem fi siguri, Porthos de titlul de baron, iar eu de gradul de căpitan?

— Aveţi cuvântul lui Mazarin!

— Mi-ar fi plăcut un alt jurământ, şopti pentru sine d'Artagnan şi adăugă desluşit: N-aş putea să salut pe maiestatea-sa regina?

— Maiestatea-sa doarme, răspunse repezit Mazarin. Şi dumneata trebuie să pleci numaidecât. Aşadar, nu zăbovi.

— Încă un cuvânt, monseniore. Dacă se bat acolo unde mă duc, trebuie să mă bat şi eu?

— Ai să faci ceea ce îţi porunceşte persoana la care te trimit.

— Bine, monseniore, spuse d'Artagnan, întinzând mâna după punga cu bani. Vă asigur de respectul meu.

Vârî cu încetineala pungă în buzunarul lui cât toate zilele, apoi se întoarse spre ofiţerul care îl însoţise până aici:

— Domnule, zise el, vrei să ai bunătatea să mergi din partea Eminenţei-Sale şi să-l trezeşti pe domnul du Vallon, vestindu-l totodată că-l aştept la grajd?

Ofiţerul plecă îndată, cu o grabă care îi dădu de bănuit lui d'Artagnan.

Porthos se cuibărise în culcuş şi tocmai începuse să sforăie melodios, aşa cum avea obiceiul, când se simţi scuturat de umăr.

Crezând că e d'Artagnan, nici nu se clinti.

— Din partea cardinalului, zise ofiţerul.

— Hm! bâigui Porthos, holbând ochii. Ce-ai spus?

— Am spus că Eminenţa-Sa vă trimite în Anglia şi că domnul d'Artagnan vă aşteaptă la grajd.

Porthos oftă din adâncul rărunchilor, se ridică de jos, îşi luă pălăria, pistoalele, spada şi mantia, apoi ieşi pe uşă, uitându-se cu părere de rău la culcuşul în care îşi făgăduise să tragă un somn pe cinste.

Abia se întoarse cu spatele, că ofiţerul se şi cuibărise în aşternutul de paie. Muşchetarul nici nu apucă să treacă pragul, ca urmaşul său sforăia de zor. Nimic mai firesc, căci din toată adunarea de aici numai el, regele, regina şi monseniorul Gaston d'Orléans dormeau pe gratis.

Capitolul XII Veşti de la Aramis

D'Artagnan se duse direct la grajduri. Afară mijea de ziuă. Calul lui şi al lui Porthos stăteau legaţi la iesle, dar văzu ieslea goală, înduioşat de soarta bietelor animale, se îndreptă către un ungher unde se desluşea o lucire de paie, care scăpaseră fără îndoială raitei lor de peste noapte; numai că, adunând paiele cu piciorul, dădu cu botul cizmei peste o mogâldeaţă rotofeie care, izbită nici vorbă într-un loc dureros, scose un strigăt şi se ridică

în genunchi, frecându-se la ochi. Era Mousqueton: nemaiavând paie pentru sine, îşi]ncropise un culcuş cu nutreţul cailor.

— Hai, Mousqueton! zise d Artagnan. La drum, la drum!

Recunoscând glasul bunului prieten al stăpânului său, Mousqueton se sculă în grabă, scăpând pe jos vreo câţiva din ludovicii câştigaţi într-ascuns peste noapte.

— Oho! făcu d'Artagnan, ridicând un ludovic şi ducându-l la nas. Aurul ăsta are un miros ciudat: miroase a paie.

Mousqueton roşi atât de puternic şi păru atât de încurcat, încât gasconul pufni în râs.

— Porthos s-ar înfuria, scumpul meu domn Mouston, zise el. Dar eu te iert. Numai să ţinem minte că aurul ăsta trebuie să slujească drept leac pentru rănile noastre. Şi să fim voioşi, haide!

Mousqueton tăcu o mutră grozav de caraghioasă, puse îndată şaua pe calul stăpânului său şi încalecă şi el, fără multe mofturi.

Tocmai atunci se ivi şi Porthos, tare posomorât şi rămase mirat din cale-afară văzându-l pe d'Artagnan resemnat şi pe Mousqueton aproape vesel.

— Ei, zise el, am dobândit cumva gradul pentru tine şi baronia pentru mine?

— Mergem să ne căutăm brevetele, mormăi d'Artagnan şi la întoarcere, jupân Mazarin o să le semneze.

— Şi unde mergem? întrebă Porthos.

— Mai întâi la Paris, răspunse d'Artagnan. Am nişte treburi acolo.

— Atunci, haidem la Paris, încuviinţă Porthos.

Şi porniră amândoi spre Paris.

Ajungând la porţile oraşului, băgară de seamă cu uimire atitudinea ameninţătoare a capitalei. În jurul unei trăsuri sfărâmate, mulţimea blestema în gura mare, iar fugarii prinşi, adică un bătrân şi două femei, fuseseră făcuţi prizonieri.

Când, dimpotrivă, d'Artagnan şi Porthos cerură învoirea să intre în oraş, aproape că nu mai ştiau cum să le facă pe plac: erau luaţi drept dezertori din tabăra regalistă şi mulţimea ţinea să-i atragă de partea ei.

— Ce face regele? întrebau.

— Doarme.

— Şi spanioloaica?

— Visează.

— Şi afurisitul ăla de italian?

— Veghează. Aşa că ţineţi-vă bine, fiindcă, dacă au plecat, au făcut-o cu un anume scop, se-nţelege. Dar cum, la urma urmei, voi sunteţi cei mai tari, continuă d'Artagnan, nu vă luaţi de femei şi bătrâni, căutaţi adevăratele rele.

Poporul ascultă bucuros aceste cuvinte şi dădu drumul doamnelor, care mulţumiră muşchetarului cu o privire adânc grăitoare.

— Acum, înainte! zise d'Artagnan.

Îşi urmară calea trecând peste baricade, sărind peste lanţuri, împinşi la tot pasul, iscodind şi fiind iscodiţi la rândul lor.

În piaţa Palatului Regal, d Artagnan văzu un sergent făcând instrucţie cu vreo cinci-şase sute de burghezi: era Planchet, care punea în slujba miliţiei orăşeneşti ceea ce îşi mai aducea aminte de pe vremea când se afla în regimentul din Piemont.

Trecând prin faţa ofiţerului, Planchet îşi recunoscu fostul stăpân.

— Bună ziua, domnule d'Artagnan! zise el, mândru.

— Bună ziua, domnule Dulaurier, răspunse d'Artagnan.

Planchet încremeni locului, holbându-se uimit la ofiţer: oamenii din primul rând, urmând pilda comandantului, se opriră şi ei şi aşa până la rândul din urmă.

— Burghezii ăştia sunt teribili, ce să zic! exclamă d'Artagnan.

Şi îşi văzu de drum. După cinci minute descăleca în faţa hanului "La Căpriţa".

Frumoasa Magdalena se grăbi să-i întâmpine.

— Scumpă doamnă Turquaine, glăsui d'Artagnan, dacă ai bani, îngroapă-i repede undeva, dacă ai bijuterii, ascunde-le numaidecât, dacă ai datornici, cere-le banii degrabă înapoi, iar dacă ai creditori, nu le plăti o lăscaie.

— De ce? întrebă Magdalena.

— Pentru că Parisul va fi transformat în cenuşă, aici mai mult, nici mai puţin, întocmai ca şi Babilonul, de care ai auzit negreşit şi dumneata.

— Şi mă părăseşti în asemenea clipe?

— Chiar acum, o înştiinţă d'Artagnan.

— Încotro?

— Ei, dacă mi-ai spune unde mă duc, mi-ai face un mare serviciu!

— Oh, Doamne, Dumnezeule!

— Am ceva scrisori? întrebă d'Artagnan, arătând printr-un semn femeii că poate să-şi curme văicărelile, fiind de prisos.

— Tocmai a sosit una.

Şi-i întinse o scrisoare.

— De la Athos! exclamă, recunoscând slova mare şi hotărâtă a prietenului lor.

— Ah! făcu Porthos. Să vedem ce spune.

D'Artagnan deschise scrisoarea şi citi:

"Dragă d'Artagnan, dragă du Vallon, bunii mei prieteni, poate că e ultima oară când primiţi veşti de la mine. Aramis şi cu mine suntem tare nefericiţi; dar Dumnezeu, bărbăţia voastră şi amintirile prieteniei noastre ne susţin. Gândiţi-vă la Raoul .Aveţi grijă de hârtiile ce se află la Blois şi, dacă în două luni şi jumătate nu primiţi veşti de la mine, cercetaţi-le cu luare-aminte. Îmbrăţişaţi-l pe viconte din toată inima, în numele credinciosului vostru prieten.

ATHOS"

— La naiba, cred şi eu că o să-l îmbrăţişez, zise d'Artagnan. Cu atât mai mult cu cât băiatul e în drumul nostru. Dacă va avea nenorocirea să-l piardă pe bietul Athos, din ziua aceea va deveni fiul meu.

— Iar eu, i se alătură Porthos, îi voi lăsa moştenire tot ce am.

— Să vedem, ce mai spune Athos?

"Dacă veţi întâlni în cale un oarecare Mordaunt, păziţi-vă de el. Nu pot să vă spun aici mai mult ."

— Mordaunt! excalmă d'Artagnan cu mirare.

— Mordaunt! repetă Porthos. Bine, o să ţinem minte. Uite şi câteva rânduri de la Aramis.

— Într-adevăr! zise d'Artagnan.

Şi citi:

"Trecem sub tăcere locul unde ne aflăm, dragi prieteni, căci cunoaştem devotamentul vostru frăţesc şi ştim că aţi veni să muriţi alături de noi "

— Pe toţi dracii! izbucni Porthos cu mânie, făcându-l pe Mousqueton să sară în celălalt capăt al odăii. Nu cumva se găsesc într-o primejdie de moarte?

D Artagnan citi mai departe:

"Athos vi-l lasă în grijă pe Raoul şi eu vă las în grijă o răzbunare. Dacă aveţi norocul să vă pice în mână un oarecare Mordaunt, spune-i lui Porthos să-l ia într-un loc mai ferit şi să-i sucească gâtul. N-am curajul să vă spun mai mult într-o scrisoare.

ARAMIS"

— Dacă nu-i vorba decât de-atât, zise Porthos, e treabă uşoară.

— Ba dimpotrivă, rosti întunecat d'Artagnan. E ceva cu neputinţă.

— De ce?

— Tocmai pe acest Mordaunt mergem să-l întâlnim la Boulogne şi cu el trecem în Anglia.

— Şi dacă în loc să mergem să-l întâlnim pe acest Mordaunt, am merge să-i găsim pe prietenii noştri? mormăi Porthos, făcând un gest în stare să înspăimânte o armată.

— M-am gândit şi eu la asta, zise d'Artagnan. Numai, vezi, scrisoarea nu are nici dată, nici marcă.

— Aşa-i încuviinţă Porthos.

Şi începu să se plimbe de colo până colo prin odaie, dând din mâini şi smucind mereu sabia din teacă de parcă şi-ar fi ieşit din minţi.

D'Artagnan stătea în picioare, copleşit. Cea mai adâncă mâhnire se întipărise pe chipul lui.

— Hm, stăm rău! spuse el. Athos ne batjocoreşte. Vrea să moară singur. Asta-i rău!

Mousqueton, văzând atâta deznădejde, plângea într-un colţ.

— Haide! se scutură d'Artagnan. Toate astea nu duc nicăieri. Să plecăm, să mergem să-l îmbrăţişăm pe Raoul, aşa cum am plănuit, poate că a primit şi el veşti de la Athos.

— E o idee, zău că da, zise Porthos. Dragul meu d'Artagnan, nu ştiu cum faci, dar eşti plin de idei! Haide să-l îmbrăţişăm pe Raoul.

— Vai de cel care cată acum chiorâş la stăpânul meu! se îndârji Mousqueton. Nu dau un ban pe pielea lui!

Încălecară şi plecară. În strada Saint-Denis aflară o mare mulţime de oameni. Domnul de Beaufort tocmai şosea de la Vendômois şi vicarul îl arăta parizienilor miraţi şi bucuroşi totodată.

Având-l pe domnul de Beaufort, ei se socoteau de acum încolo de neînvins.

Ca să nu dea ochii cu prinţul, cei doi prieteni apucară pe o străduţă lăturalnică şi ajunseră la bariera Saint-Denis.

— E adevărat că domnul de Beaufort a sosit la Paris? întrebară străjile pe cei doi călăreţi.

— Nimic mai adevărat, răspunse d'Artagnan. Dovadă că ne trimite pe noi în calea domnului de Vendôme, tatăl său, care trebuie să sosească şi el.

— Trăiască domnul de Beaufort! strigară străjile.

Ostaşii se dădură la o parte, pătrunşi de respect, lăsând cale liberă trimişilor marelui prinţ.

Cum se văzură dincolo de barieră, oamenii aceştia care nu cunoşteau nici oboseală, nici descurajarea, porniră într-o goană turbată. Caii zburau nu altceva şi călăreţii nu conteneau să vorbească despre Athos şi Aramis.

Mousqueton trecea prin toate chinurile iadului, dar credinciosul servitor se mângâia la gândul că amândoi stăpânii lui au destule necazuri: fiindcă ajunsese să-l socotească pe d'Artagnan drept un al doilea stăpân, ba chiar îi îndeplinise poruncile mai iute şi mai cu luare-aminte decât poruncile lui Porthos.

Tabăra oştirii se aflâ între Saint-Omer şi Lambe; cei doi prieteni făcură un ocol până acolo, povestind amănunţit despre fuga regelui şi a reginei, noutate cunoscută aici din zvonuri vagi. Îl găsiră pe Raoul lângă cortul lui, tolănit pe un maldăr de fin, din care calul mai fură pe ascuns câte o gură. Tânărul avea ochii

roşii şi părea mâhnit. Mareşalul de Grammont şi contele de Guiche se îna-poiaseră la Paris şi bietul băiat se simţea singur.

După o clipă, Raoul ridică ochii şi îi văzu pe cei doi călăreţi care-l priveau. Îi recunoscu îndată şi le alergă înainte cu braţele deschise.

— O! Dumneavoastră sunteţi, scumpi prieteni! strigă el. Aţi venit să mă căutaţi? Mă luaţi cu dumneavoastră? Mi-aduceţi veşti de la tutorele meu?

— N-ai primit nici o veste de la el? întrebă d'Artagnan.

— Vai, nu, domnule şi nu ştiu ce i s-a putut întâmpla. Sunt atât de neliniştit, încât, oh, încât îmi vine să plâng.

Şi într-adevăr, două lacrimi mari i se rostogoliră pe obrajii arşi de soare.

Porthos întoarse capul, vrând ca faţa-i mare şi bună să nu trădeze ceea ce se petrecea în sufletul său.

— Ce dracu?! rosti d'Artagnan, mişcat cum nu mai fusese de mult. Nu-ţi pierde curajul, prietene! Dacă n-ai primit scrisori de la conte, noi am primit... noi doi... o scrisoare...

— Ah! Adevărat? strigă Raoul.

— Şi chiar foarte liniştitoare, adăugă d'Artagnan, băgând de seamă bucuria pe care această veste o pricinuia tânărului.

— O aveţi? întrebă Raoul.

— Da. Adică o aveam, zise d'Artagnan, prefăcându-se că se scotoceşte prin buzunare. Stai niţel, trebuie să fie aici, în buzunar. Îmi scrie despre întoarcerea lui, nu-i aşa, Porthos?

Oricât era el de gascon, d'Artagnan nu se încumeta să ia numai asupra lui povara acestei misiuni.

— Da, întări Porthos, tuşind.

— Ah, daţi-mi-o şi mie! se rugă tânărul.

— Ei! Doar adineauri am citit-o. S-o fi pierdut? Ei, drăcie, mi-e spart buzunarul!

— Aşa e, zău, domnule Raoul, interveni Mousqueton. Era o scrisoare chiar foarte liniştitoare. Stăpânii mi-au citit-o şi mie şi-am plâns de bucurie.

— Cel puţin ştiţi unde se află acum, domnule d'Artagnan? întrebă Raoul, pe jumătate înseninat.

— O, da, sigur că ştiu, zise d'Artagnan. Numai că e o taină, la naiba!

— Nădăjduiesc că nu şi pentru mine.

— Nu, nu, de aceea o să-ţi spun.

Porthos se uita la prietenul său cu ochii mari şi plini de mirare.

— Unde dracu să spun că e? Nu cumva să-ncerce să-l întâlnească! şopti d'Artagnan.

— Unde se află, domnule? întrebă Raoul, cu vocea-i blândă şi dulce.

— La Constantinopol!

— La turci! excalmă Raoul, foarte înspăimântat. Doamne! Ce tot vorbiţi?

— Ei şi ce? Ţi-e frică? pufni d'Artagnan. Ce înseamnă turcii pentru oameni ca abatele d'Herblay şi contele de La Fère?

— Ah, e întovărăşit de prietenul său? murmură Raoul. Asta mă mai linişteşte puţin.

— Deştept diavolul ăsta de d'Artagnan! se minuna Porthos, uluit de şiretenia gasconului.

— Acum, se grăbi d'Artagnan să schimbe vorba, ţine ăşti cincizeci de pistoli, pe care domnul conte ţi i-a trimis prin acelaşi curier. Bănuiesc că nu mai aveai bani şi că-s bineveniţi.

— Mai am încă douăzeci de pistoli, domnule.

— Bine, ia-i şi pe ăştia, să ai şaptezeci.

— Şi dacă vrei mai mult... – se oferi Porthos, ducând mâna la buzunar.

— Mulţumesc, zise Raoul, împurpurându-se. Vă mulţumesc de o mie de ori, domnule.

În clipa aceea se ivi Olivain.

— A, să nu uit, zise d'Artagnan, în aşa fel încât valetul să-l audă. Eşti mulţumit de Olivain?

— Da, destul de mulţumit.

Olivain intră în cort cu aerul că n-a auzit nimic.

— Ce te nemulţumeşte la omul ăsta?

— E mâncăcios, spuse Raoul.

— Vai, domnule! se tângui Olivain, ieşind la iveală la această învinuire.

— E puţin cam hoţ.

— Vai de mine, domnule!

— Şi mai cu seamă foarte fricos.

— Vai de mine şi de mine, domnule, mă faceţi de râsul lumii! scânci valetul.

— Drace! bombăni d'Artagnan. Află, jupân Olivain, că oamenilor ca noi nu le plac slujitorii fricoşi. Fură-ţi slăpînul,

mănâncă-i dulceţurile şi bea-i vinul, dar să nu fi fricos, găgăuţă, că-ţi tai urechile. Uită-te la domnul Mouston, spuneai să-ţi arate rănile pe care le-a primit şi care-i fac cinste şi vezi cită demnitate i-a întipărit pe chip bărbăţia de care dă întotdeauna dovadă.

Mousqueton era în al nouălea cer, ba chiar l-ar fi îmbrăţişat pe muşchetar dacă ar fi îndrăznit. Deocamdată, se jura de unul singur să moară pentru d'Artagnan dacă s-ar fi ivit vreun prilej.

— Alungă-l pe tontul ăsta, Raoul, îl povăţui d'Artagnan. Dacă-i fricos, o să te facă de ruşine într-o bună zi.

— Domnul spune că sunt fricos, strigă Olivain, fiindcă deunăzi a vrut să se bată-n duel cu un stegar din regimentul Grammont şi eu n-am vrut să-l întovărăşesc.

— Jupân Olivain, un valet trebuie să dea întotdeauna ascultare, rosti d'Artagnan cu asprime.

Şi apoi, luându-l deoparte, îi spuse:

— Ai fost înţelept, dacă stăpânul tău n-avea dreptate. Ţine un scud pentru tine. Dar când i se va aduce vreo jignire şi n-ai să te laşi făcut bucăţi alături de el, îţi tai limba şi-ţi pocesc mutra. Să ţii bine minte!

Olivain se înclină şi băgă banul în buzunar.

— Şi-acum, prietene Raoul, domnul du Vallon şi cu mine plecăm ca ambasadori, zise d'Artagnan. Nu pot să-ţi spun în ce scop, nici eu singur nu ştiu. Dacă însă ai nevoie de ceva, scrie doamnei Madelon Turquaine, la hanul "La Căpriţa", în strada Tiquetonne şi cere-i să-şi deschidă punga ca şi unui bancher: cu măsură totuşi, căci punga ei nu-i chiar aşa doldora ca a domnului d'Emery.

Şi îmbrăţişă copilul lăsat în grija lui, trecându-l apoi în braţele vânjoase ale lui Porthos. Temutul uriaş îl luă în braţe şi-l ţinu o clipă lipit de nobila-i inimă.

— Haide, la drum! hotărî d'Artagnan.

Porniră spre Boulogne, unde ajunseră spre seară, cu caii lac de sudoare şi albi de spumă.

La vreo zece paşi de locul unde se opriră înainte să intre în oraş, se afla un tânăr înveşmântat în negru, care părea că aşteaptă pe cineva şi care, de cum îi văzuse, îi privea ţintă. D'Artagnan se apropie de el şi, fiindcă acesta nu întoarse ochii, mormăi:

— Ascultă, mie nu-mi prea place să fiu măsurat.

— Domnule, zise tânărul fără să ia în seamă aceste cuvinte. Nu cumva veniţi de la Paris?

D'Artagnan gândi că era vreun curios care doreşte să aibă veşti din capitală.

— Chiar aşa, încuviinţă el, ceva mai îmblânzit.

— Nu trebuie să trageţi la hanul "Pajura Angliei"?

— Întocmai, domnule.

— Şi nu veniţi aici cu o misiune din partea Eminenţei-Sale cardinalul Mazarin?

— Da, domnule.

— Atunci, rosti tânărul, cu mine aveţi treabă. Eu sunt Mordaunt.

— Aha! murmură d'Artagnan. Omul de care Athos mă previne să mă păzesc.

— Aha! şopti Porthos. Omul pe care Aramis vrea să-l strâng de gât.

Şi amândoi îl măsurară cu luare-aminte. Tânărul tălmăci altfel privirea lor.

— Oare puneţi la îndoială cuvântul meu? întrebă el. În acest caz sunt gata să vă dau toate dovezile.

— Nu, domnule, zise d'Artagnan. Socotiţi-ne pe amândoi la dispoziţia dumneavoastră.

— Ei bine! glăsui Mordaunt. Atunci vom pleca fără întârziere, căci asta-i ultima zi din răgazul pe care mi l-a cerut cardinalul. Corabia mea stă gata să iasă în larg şi, dacă n-aţi fi venit, plecam singur. Generalul Oliver Cromwell trebuie să aştepte cu nerăbdare întoarcerea mea.

— Aha! spuse d'Artagnan. Prin urmare, suntem trimişi la generalul Oliver Cromwell?

— Nu aveţi o scrisoare pentru el? întrebă tânărul.

— Am o scrisoare într-un plic dublu, pe care trebuie să-l deschid doar la Londra. Dar pentru că mi-aţi spus cui anume îi este adresată, nu are rost să aştept până acolo.

Şi d'Artagnan rupse plicul.

Într-adevăr, scrisoarea purta următoarea adresă:

"Domnului Oliver Cromwell, general al oştirii poporului englez".

— Oh! îngână d'Artagnan! Ciudată însărcinare!

— Ce hram poartă Oliver Cromwell ăsta? mormăi Porthos. Mazarin vrea să facă vreo afacere cu el, cum am făcut noi cu paiele?

— Haideţi, haideţi, domnilor! îi zori Mordaunt, nerăbdător. Să plecăm!

— Oh! se căina Porthos. Fără să mâncăm? Oare domnul Cromwell nu poate să aştepte un pic?

— Da, dar eu? zise Mordaunt.

— Ei bine, dumneavoastră? îşi arătă Porthos nedumerirea.

— Eu sunt grăbit.

— A, dacă-i vorba doar de dumneata, puţin îmi pasă, îl încunoştinţă Porthos. Şi o să stau la masă, cu sau fără îngăduinţa dumitale.

Privirea ştearsă a tânărului se aprinse, gata parcă să azvârle fulgere, dar el se stăpâni.

— Domnule, interveni d'Artagnan, trebuie să aveţi înţelegere faţă de nişte drumeţi înfometaţi. De altfel, masa n-are să ne întârzie prea mult, o să ne zorim caii până la han. Mergeţi pe jos până în port, noi îmbucăm ceva şi ajungem acolo o dată cu dumneavoastră.

— Fie, domnilor, numai să nu zăbovim, încuviinţă Mordaunt.

— În sfârşit! şopti Porthos.

— Cum se numeşte corabia? întrebă d'Artagnan?

— "Standard."

— Bine. Într-o jumătate de ceas vom fi pe punte.

Şi dând pinteni cailor, se îndreptară amândoi către hanul "Pajura Angliei."

— Ce zici de tânărul ăsta? întrebă d'Artagnan din goana calului.

— Zic că nu-mi place nici cât negru sub unghie, bombăni Porthos. M-am simţit îmboldit să urmez sfatul lui Aramis.

— Stăpâneşte-te, dragul meu Porthos, e trimisul generalului Cromwell şi cred c-am fi rău primiţi, vestindu-l că am sucit gâtul omului său de încredere.

— Mi-e totuna, îngână Porthos. Am băgat de seamă întotdeauna că Aramis dă sfaturi bune.

— Ascultă, zise d'Artagnan. După ce ne îndeplinim misiunea...

— Ei?

— Dacă ne aduce înapoi în Franţa...

— Ei bine?

— Ei bine, atunci vedem noi.

Între timp, cei doi prieteni ajunseră la han, unde mâncară cu mare poftă, apoi porniră de îndată spre port. O corabie stătea gata de plecare. Pe punte îl văzură pe Mordaunt, care se plimba de colo-colo, plin de nerăbdare.

— De necrezut, zicea d'Artagnan, în vreme ce se apropiau cu barca de "Standard". E uimitor cum seamănă tânărul ăsta cu cineva pe care l-am cunoscut cândva, dar nu-mi dau seama cu cine anume.

Ajunseră la scară şi, după o clipă, erau sus pe punte.

Îmbarcarea cailor se dovedi mai anevoioasă decât a oamenilor şi bricul ridică ancora abia pe la opt seara.

Mordaunt tremura de nerăbdare. Porunci să se ridice pânzele.

Porthos, frânt de oboseală după trei nopţi de nesomn şi după şaptezeci de leghe făcute călare, se dusese în cabina lui şi dormea.

D'Artagnan, înfrângându-şi scârba faţă de Mordaunt, se plimba cu el pe punte şi-i îndruga verzi şi uscate, încercând să-l tragă de limbă.

Mousqueton avea rău de mare.

Capitolul XIII Scoţianul sperjur şi fără lege, pentru-un bănuţ şi l-a vândut pe rege

Şi-acum e nevoie ca cititorul să lase "Standard"-ul să navigheze liniştit – dar nu către Londra, încotro socoteau d'Artagnan şi Porthos că se îndreaptă, ci către Durham, unde scrisori primite din Anglia în timpul şederii la Boulogne îi porunciseră lui Mordaunt să se înfăţişeze – şi să ne urmeze în tabăra regalistă, aşezată dincolo de Tyne, lângă oraşul Newcastle.

Acolo, între două râuri, la graniţa Scoţiei, dar pe pământul Angliei, se întind corturile unei mici armate. E miezul nopţii. Bărbaţi care pot fi recunoscuţi drept highlanderi, după pulpele goale, fustele scurte, păturile lor vărgate şi pana de la pălărie, fac de strajă nepăsători. Luna, lunecând printre doi nori mătăhăloşi, se strecoară prin orice locşor şi luminează în calea

ei muschetele străjilor, desprinde din noapte zidurile, acoperişurile şi clopotniţele oraşului pe care Carol I tocmai le-a părăsit în mâinile oştirii Parlamentului, ca şi Oxford-ul şi Newart-ul, care rezistau încă, în nădejdea unei împăcări.

Într-un cap al taberei, lângă un cort uriaş, plin de ofiţeri scoţieni, adunaţi la un fel de sfat sub conducerea bătrânului conte de Loeven, comandantul lor, un bărbat în veşmânt de cavaler doarme întins pe iarbă, cu mâna dreaptă pe spadă.

La vreo cincizeci de paşi mai încolo, un alt bărbat, îmbrăcat la fel, stă de vorbă cu o strajă scoţiană. Deşi străin, mulţumită obişnuinţei cu care pare să vorbească limba engleză, reuşeşte să înţeleagă răspunsurile străjii, rostite în graiul din comitatul Perth.

Orologiul oraşului Newcastle bătea unu după miezul nopţii, când bărbatul care dormea se trezi şi, după ce se întinse ca tot omul după un somn adânc, se uită cu luare-aminte în jur: văzând că e singur, se ridică şi, făcând un ocol, trecu pe lângă cavalerul care vorbea cu scoţianul de strajă. Acesta isprăvise, fără îndoială, cu întrebările, urmând cu aerul cel mai firesc aceeaşi cale ca şi primul cavaler care îl aştepta în umbra unui cort.

— Ei bine, dragul meu prieten? îl întrebă el în cea mai curată franţuzească vorbită vreodată între Rouen şi Tours.

— Ei bine, prietene, nu-i timp de pierdut, trebuie să-l prevenim pe rege.

— Dar ce se întâmpla?

— Ar fi prea lung de povestit. De altfel, ai să te lămureşti numaidecât. Şi-apoi, cel mai mic cuvânt spus aici ar putea pierde totul. Să mergem să-l găsim pe milord de Winter.

Şi amândoi se îndreptară spre celălalt capăt al taberei; iar cum tabăra acoperea un loc pătrat, cu latura de numai cinci sute de paşi, ajunseră curând la cortul celui pe care îl căutau.

— Stăpânul tău doarme, Tony? întrebă în engleză unul dintre cei doi cavaleri, adresându-se valetului culcat în prima despărţituri a cortului, ce slujea drept anticameră.

— Nu, domnule conte, spuse valetul. Nu cred, sau abia a aţipit, fiindcă s-a plimbat mai bine de două ceasuri prin cort după ce s-a întors de la rege şi nu-s nici zece minute de când nu-i mai aud paşii. De altfel, adaugă valetul ridicând perdeaua, puteţi vedea singuri.

Într-adevăr, de Winter stătea în faţa unei deschizături în chip de fereastră, prin care pătrundea răcoarea nopţii şi urmărea melancolic luna, pierdută, precum am spus printre nori negri şi groşi.

Cei doi prieteni se apropiară de lord, care, cu capul sprijinit în palmă, privea cerul. El nu-i auzi şi rămase nemişcat până în clipa când simţi o mână pe umăr. Atunci se întoarse, dădu cu ochii de Athos şi de Aramis şi le întinse mâna.

— Aţi băgat de seamă ce însângerata e luna în noaptea asta? întrebă el.

— Nu, zise Athos. Mi se pare că de obicei.

— Priveşte, cavalere, stărui de Winter.

— Mărturisesc că sunt de părerea contelui de La Fère, zise Aramis. Nu văd nimic deosebit.

— Conte, vorbi Athos. Într-o situaţie atât de grea ca a noastră trebuie să avem privirile aţintite asupra pământului şi nu asupra cerului. V-aţi uitat la scoţienii noştri, sunteţi sigur de ei?

— Scoţienii? făcu de Winter. Care scoţieni?

— Eh, ai noştri, la naiba! bombăni Athos. Oamenii pe care se bizuie regele, scoţienii contelui Loeven.

— Nu, zise de Winter şi adăugă: Spuneţi-mi, chiar nu vedeţi că o nuanţă sângerie acoperă cerul?

— Câtuşi de puţin, rosti Athos şi Aramis într-un glas.

— Spuneţi-mi, continuă de Winter, frământat de acelaşi gând, n-a rămas oare de pomină în Franţa faptul că în ajunul zilei când a fost ucis Henric al IV-lea, care juca şah cu domnul de Bassompierre, a văzut pete de sânge pe tabla de şah?

— Într-adevăr, mareşalul mi-a spus de multe ori povestea asta, recunoscu Athos.

— Chiar aşa e, murmură de Winter. Şi a doua zi, Henric al IV-lea a fost ucis.

— Dar ce legătură are această năzărire a lui Henric al IV-lea cu dumneata, conte? întrebă Aramis.

— Nici una, domnilor şi zău, sunt nebun că vă răpesc vremea cu asemenea lucruri, când venirea voastră la mine în cort, în toiul nopţii, arată lămurit că-mi aduceţi o veste însemnată.

— Întocmai, milord, mărturisi Athos. Aş vrea să vorbesc regelui.

— Regelui? Dar regele doarme.

— Am să-i aduc la cunoştinţă lucruri de cea mai mare însemnătate.

— Nu se pot amâna pe mâine?

— Trebuie să le afle chiar acum, ba poate că şi acum e prea târziu.

— Să mergem, domnilor, zise de Winter.

Cortul lui de Winter era aşezat alături de cortul regal şi un fel de coridor le lega între ele. Această trecere era păzită nu de o santinelă, ci de un valet de încredere al lui Carol I, astfel încât, într-o împrejurare urgentă, regele să poată comunica pe dată cu credinciosu-i slujitor.

— Domnii sunt cu mine, zise de Winter.

Valetul se înclină şi îi lăsă să treacă.

Într-adevăr, regele Carol, frânt de oboseală, adormise pe un pat de campanie, într-o tunică neagră, cu cizme înalte în picioare, cu cingătoarea desfăcută şi cu pălăria lângă el. Bărbaţii înaintară şi Athos, care mergea în frunte, se uită o clipă în tăcere la nobila faţă atât de palidă, încadrată de plete negre, nădușite de un somn chinuit şi lipite de tâmplele cu vine albăstrii, care păreau umflate de lacrimi sub ochii încercănaţi.

Athos suspină adânc şi suspinul acesta îl trezi pe rege, atât de uşor dormea.

— Ah! zise el, deschizând ochii şi ridicându-se într-un cot. Dumneata eşti, conte le La Fère?

— Da, sire, răspunse Athos.

— Veghezi în timp ce eu dorm, mi-aduci vreo veste?

— Vai, sire, maiestatea-voastră a ghicit, mărturisi Athos.

— Atunci, e o veste rea? murmură regele cu un zâmbet melancolic.

— Da, sire.

— N-are a face, aducătorul e binevenit, căci mă bucur ori de câte ori vii la mine. Dumneata, al cărui devotament nu cunoaşte nici patrie, nici nenorocire, dumneata mi-eşti trimis de Henriette. Oricare ar fi vestea ce-mi aduci, vorbeşte fără înconjur.

— Sire, Oliver Cromwell a sosit în noaptea asta la Newcastle.

— Ah! făcu regele. Ca să lupte împotriva mea?

— Nu, sire, ca să vă cumpere.

— Ce spui?

— Spun, sire, că armata scoţiană are de primit patru sute de mii de livre sterline.

— Drept soldă întârziata: da, ştiu. De aproape un an vitejii şi credincioşii mei scoţieni se bat pentru onoare.

Athos surâse.

— Ei bine, sire, cu toate că onoarea e un lucru tare frumos, ei s-au cam plictisit să se bată pentru ea şi în noaptea asta v-au vândut pentru două sute de mii de livre, adică pentru jumătate din ce li se cuvenea.

— Cu neputinţă! strigă regele. Scoţienii să-şi vândă regele pentru două sute de mii de livre?!

— Evreii l-au vândut pe Dumnezeul lor pentru treizeci de arginţi.

— Şi cine-i Iuda care a făcut acest târg infam?

— Contele de Loeven.

— Eşti sigur, domnule?

— Am auzii totul cu urechile mele.

Regele oftă adânc, ca şi cum i s-ar fi sfărâmat inima în piept şi îşi lăsă capul în palme.

— Oh, scoţienii! murmură el. Scoţienii, pe care îi numeam credincioşii mei! Scoţienii, pe care m-am bizuit, când puteam să fug la Oxford! Scoţienii, compatrioţii mei! Scoţienii, fraţii mei! Eşti, într-adevăr, sigur, domnule?

— Culcat la pământ în spatele cortului lui Loeven, a cărui pânza o ridicasem, am văzut şi auzit totul.

— Şi când trebuie să se încheie târgul?

— Astăzi, în cursul dimineţii. După cum vede şi maiestatea-voastră, nu-i timp de pierdut.

— Ce se mai poate face, de vreme ce spui că am fost vândut?!

— Să trecem peste râul Tyne, să ajungem în Scoţia şi să-l întâlnim pe lordul Montrose, căci el nu vă va vinde.

— Şi ce-am să fac în Scoţia? Un război de hărţuială? Un asemenea război e nedemn de un rege.

— Pilda lui Robert Bruce vă absolvă, sire.

— Nu, nu! Lupt de prea multă vreme. Dacă m-au vândut, atunci să mă dea în mâinile vrăjmaşului şi ruşinea veşnică a trădării lor să cadă asupră-le.

— Sire, rosti Athos. Un rege poate că aşa trebuie să acţioneze, dar nu un soţ şi un părinte. Am venit aici în numele soţiei şi fiicei voastre şi, în numele soţiei şi al fiicei voastre, precum şi al celorlalţi doi copii pe care îi mai aveţi la Londra, vă spun: "Păstraţi-vă viaţa, sire, e voinţa Domnului!"

Regele se ridică, îşi strânse cingătoarea, îşi încinse spada şi, ştergându-şi cu batista sudoarea de pe frunte, cuvântă:

— Ei bine, ce e de făcut?

— Sire, aveţi în întreaga oştire un regiment pe care să vă puteţi bizui pe deplin?

— De Winter, zise regele, crezi în devotamentul regimentului dumitale?

— Sire, nu-s decât oameni şi oamenii au devenit destul de slabi, ori destul de răi. Cred în cinstea lor, dar nu răspund de ea. Le-aş încredinţa viaţa mea, dar mă tem să le-o încredinţez pe a maiestăţii-voastre.

— Ei bine, rosti Athos, în lipsa unui regiment, suntem noi, trei oameni devotaţi, noi vom fi de ajuns. Maiestatea-voastră să încalece şi să pornească la drum în mijlocul nostru. Trecem apa râului Tyne, ajungem în Scoţia şi suntem salvaţi.

— E şi părerea dumitale, de Winter? întrebă regele.

— Da, sire.

— Şi a dumitale, d'Herblay?

— Da, sire.

— Fie aşa cum vreţi. De Winter, dă poruncile de cuviinţă.

De Winter ieşi îndată şi în acest timp regele isprăvi să se îmbrace. Zorile începeau să se strecoare prin deschizătura cortului când lordul se înapoie.

— Totul e gata, sire, zise el.

— Şi noi? întrebă Athos.

— Grimaud şi Blaisois v-au pregătit caii de drum.

— Atunci să nu pierdem o clipă şi să plecăm, hotărî Athos.

— Sire, glăsui Aramis, maiestatea-voastră nu dă de ştire prietenilor?

— Prietenii mei!... murmură Carol, clătinând trist din cap. Nu mai am alţii în afară de voi trei. Un prieten de douăzeci de ani, care nu m-a uitat niciodată, doi prieteni de opt zile, pe care n-am să-i uit niciodată. Să mergem, domnilor, să mergem.

Regele ieşi din cort şi îşi găsi calul gata înşeuat. Era un cal sarg, pe care îl avea de trei ani şi pe care îl îndrăgea mult. Văzându-l, calul necheză de bucurie.

— Ah! zise regele. Am fost nedrept: iată, dacă nu încă un prieten, cel puţin încă o fiinţă care mă iubeşte. Tu ai să-mi fii credincios, nu-i aşa, Arthus?

Ca şi cum ar fi înţeles aceste cuvinte, calul îşi apropie botul aburind de faţa regelui, dezgolindu-şi voios dinţii albi.

— Da, da, urmă regele, mângâindu-l. Da, e bine, Arthus şi sunt mulţumit de tine.

Şi, cu acea sprinteneală ce-l făcea unul dintre cei mai de frunte călăreţi ai Europei, Carol se aruncă în şa.

— Ei bine, domnilor, vă aştept, spuse el, întorcându-se către Athos, Aramis şi de Winter.

Athos stătea în picioare, nemişcat, cu ochii aţintiţi şi cu mâna întinsă către o dungă neagră, care urma malul râului Tyne şi care se întindea de două ori în lungime cât tabăra.

— Ce să fie dunga asta? mormăi Athos, pe care ultimele umbre ale nopţii în luptă cu zorile îl împiedicau să deslușească lămurit ceea ce vedea. Ce să fie dunga asta? Ieri n-am văzut-o.

— E ceaţa care se ridică de pe râu, fără îndoială, zise regele.

— Sire, e ceva mult mai compact decât ceaţa.

— Într-adevăr, se vede ca o barieră roşietică, interveni de Winter.

— E duşmanul care iese din Newcastle şi ne înconjoară! strigă Athos.

— Duşmanul! exclamă regele.

— Da, duşmanul. Prea târziu! Uite, uite colo, înspre oraş, vedeţi strălucind sub soare "coastele de fier"?

Era porecla ostaşilor în cămăşi de zale, din care Cromweli îşi făcuse garda sa.

— Ah! spuse regele. Acum mă voi convinge dacă scoţienii mei mă trădează.

— Ce vreţi să faceţi? strigă Athos.

— Să le ordon să pornească la luptă şi să-i strivească în picioare pe aceşti mizerabili răzvrătiţi.

Şi regele, îmboldindu-şi calul, se avânta spre cortul contelui de Loeven.

— Să-l urmăm, zise Athos.

— Haidem, zise Aramis.

— Oare regele e rănit? întrebă de Winter. Văd pete de sânge pe pământ.

Şi se repezi după cei doi prieteni. Athos îl opri.

— Dumneata du-te şi strânge-ţi regimentul, îl povăţui muşchetarul. Curând prevăd că vom avea nevoie de el.

De Winter îşi întoarse calul, cei doi prieteni porniră înainte. Cât ai clipi, regele ajunsese la cortul căpeteniei oştirii scoţiene. Sări din şa şi intră în cort. Generalul se afla în mijlocul principalilor comandanţi.

— Regele! strigară ei, ridicându-se şi privindu-se încremeniţi.

Într-adevăr, Carol stătea în faţa lor, încruntat, cu pălăria pe cap, biciuindu-şi carâmbii cu cravaşa.

— Da, domnilor, rosti el. Regele însuşi. Regele, care vrea să vă ceară socoteală de ceea ce se petrece.

— Dar ce se petrece, sire? întrebă contele de Loeven.

— Domnule, vorbi regele, lăsându-se pradă mâniei. Generalul Cromwell a sosit astă-noapte la Newcastle. Dumneavoastră ştiţi acest lucru, dar eu n-am fost prevenit. Duşmanul iese din oraş şi ne taie trecerea peste râul Tyne – străjile dumneavoastră au văzut negreşit această mişcare – şi eu nu-s prevenit. Printr-un târg mârşav m-aţi vândut Parlamentului cu două sute de mii de lire sterline, dar cel puţin despre acest târg sunt prevenit. Iată ce se petrece, domnilor! Răspundeţi sau apăraţi-vă, fiindcă eu vă învinuiesc!

— Sire, bâlbâi contele de Loeven. Sire, maiestatea-voastră a fost înşelată de mărturii mincinoase.

— Am văzut cu ochii mei armata duşmană desfăcându-şi rândurile între mine şi Scoţia, i-o reteză Carol. Aproape că pot spune: am auzit cu urechile mele dezbaterea prilejuită de acest târg.

Căpeteniile scoţiene schimbară o privire între ele, încruntându-se la rândul lor.

— Sire, murmură contele de Loeven, copleşit sub povara ruşinii. Sire, suntem gata să vă dăm orice dovadă.

— Nu cer decât una singură, rosti regele. Puneţi armata în linie de bătaie şi să pornim împotriva duşmanului.

— Asta nu se poate, sire, zise contele.

— Cum adică nu se poate?! Şi ce vă împiedică? strigă Carol I.

— Maiestatea-voastră ştie bine că am încheiat armistiţiu cu armata engleză, răspunse contele.

— Dacă există un armistiţiu, atunci armata engleză l-a călcat ieşind din oraş împotriva înţelegerii. Şi vă spun: trebuie să treceţi cu mine prin rândurile ei şi să ajungem în Scoţia, iar dacă n-o faceţi, ei bine, alegeţi între cele două nume care aduc oamenilor dispreţul şi stârnesc scârba celor din jur faţă de ei: sau sunteţi laşi, sau sunteţi trădători!

Ochii scoţienilor azvârliră flăcări şi aşa cum se întâmpla adesea în asemenea împrejurări, trecură de la culmea ruşinii la culmea neruşinii. Doi dintre comandanţi înaintară de o parte şi de alta a regelui.

— Ei bine, da, spuseră ei. Am făgăduit să eliberăm Scoţia şi Anglia de cel care de douăzeci şi cinci de ani suge sângele şi aurul Angliei şi Scoţiei. Am făgăduit să ne ţinem cuvântul. Rege Carol Stuart, eşti prizonierul nostru.

Şi amândoi întinseră mâna în aceeaşi clipă asupra regelui. Dar mai înainte să-l fi atins, amândoi se prăvăliră la pământ, unul fără cunoştinţă, celălalt mort.

Athos lovise pe unul cu mânerul pistolului, iar Aramis îl străpunse pe celălalt cu spadă.

Apoi, cum contele de Loeven şi celelalte căpetenii se dădeau înapoi în faţa acestui ajutor neaşteptat, venit parcă din cer în sprijinul celui pe care ei îl şi socoteau prizonierul lor, Athos şi Aramis îl târâră pe rege afară din cortul trădării, unde intrase cu atâta lipsă de prevedere şi, sărind pe caii ţinuţi la îndemâna de către valeţi, porniră tustrei în goană spre cortul regal.

În trecere îl zăriră pe de Winter, care galopa în fruntea regimentului său. Regele îi făcu semn să-i întovărăşească.

Capitolul XIV Răzbunătorul

Pătrunseră toţi patru în cort. Nu aveau nici un plan şi trebuiau să ia o hotărâre.

Regele se lăsă să cadă într-un jilţ.

— Sunt pierdut, spuse el.

— Nu, sire, rosti Athos. Sunteţi doar trădat.

Regele suspină din adâncul pieptului.

— Trădat, trădat de scoţieni, în mijlocul cărora m-am născut şi pe care i-am iubit întotdeauna mai mult decât pe englezi! Oh, ticăloşii!

— Sire, vorbi Athos. Nu-i ceasul învinuirilor. E momentul să arătaţi că sunteţi rege şi gentilom. Sus, sire, sus! Aveţi aici cel puţin trei oameni care nu vă vor trăda, nu vă temeţi! Ah, barem de-am fi fost cinci! şopti Athos, cu gândul la d'Artagnan şi Porthos.

— Ce spui? întrebă Carol, ridicându-se.

— Spun, sire, că nu mai există decât o singură cale. Lordul de Winter răspunde de regimentul său, ori aşa se pare cel puţin, ca să folosim cuvântul potrivit: el se pune în fruntea oamenilor săi, noi, de o parte şi de alta a maiestăţii-voastre, facem o spărtură în armata lui Cromwell şi ajungem în Scoţia.

— Mai există o cale, interveni Aramis. Unul dintre noi să ia hainele şi calul regelui şi în timp ce duşmanul se va arunca să-l prindă, regele poate că va trece.

— Sfatul e bun, zise Athos şi dacă maiestatea-sa vrea să facă unuia dintre noi această cinste, noi îi vom fi adânc recunoscători.

— Dumneata ce părere ai, de Winter? întrebă regele, uitându-se cu admiraţie la aceşti doi oameni, a căror singură grijă era să atragă asupra lor toate primejdiile ce-l ameninţau.

— Cred, sire, că dacă există vreo cale de a salva pe maiestatea-voastră, domnul d'Herblay tocmai ne-a arătat-o. Vă implor deci să alegeţi imediat, căci n-avem timp de pierdut.

— Dacă primesc, asta înseamnă moartea, ori cel puţin temniţa pentru cel care se va afla în locul meu.

— Înseamnă cinstea de a-şi fi salvat regele! exclamă de Winter. Regele îşi privi vechiul prieten cu lacrimi în ochi, apoi desfăcu încet cordonul Sfântului-Spirit, pe care îl purta spre a cinsti pe cei doi francezi aflaţi în prejma sa, şi-l anină la gândul lui de Winter, care primi în genunchi această zguduitoare dovadă de prietenie şi încredere din partea suveranului său.

— I se cuvine, zise Athos. Îl slujeşte de mai mult timp decât noi.

Regele auzi aceste cuvinte şi se întoarse cu ochii în lacrimi.

— Domnilor, zise el, aşteptaţi o clipă. Am câte un cordon pentru fiecare dintre dumneavoastră.

Şi, ducându-se la un scrin, unde ţinea propriile sale ordine, luă cordoane ale ordinului Jartierei.

— Aceste distincţii nu pot fi pentru noi, zise Athos.

— Şi de ce nu, domnule? întrebă Carol.

— Sunt ordine aproape regale şi noi nu suntem decât simpli gentilomi.

— Priviţi la toate tronurile de pe lume, rosti regele şi găsiţi-mi undeva inimi mai mari ca ale voastre. Nu, nu sunteţi drepţi cu dumneavoastră, domnilor, dar eu mă aflu aici să vă fac dreptate. În genunchi, conte!

Athos îngenunche, regele îi petrecu cordonul pe după gât, de la stânga spre dreapta, aşa cum cerea obiceiul şi, ridicând spada, în locul formulei dintotdeauna: "Te fac cavaler, fii viteaz, cinstit şi credincios", spuse:

— Eşti viteaz, cinstit şi credincios, te fac cavaler, conte.

Apoi, întorcându-se spre Aramis, zise:

— E rândul dumitale, cavalere.

Ceremonia fu luată de la capăt, însoţită de aceleaşi cuvinte. În acest timp, de Winter, ajutat de aghiotanţi, îşi scotea armura de aramă, spre a fi asemuit şi mai mult cu regele.

Când Carol isprăvi cu Aramis, întocmai ca şi cu Athos, îi îmbrăţişă pe amândoi.

— Sire, glăsui de Winter, care în faţa unui atât de mare devotament îşi recăpătase toată stăpânirea de sine şi tot curajul. Suntem gata!

Regele se uită la cei trei gentilomi:

— Aşadar, trebuie să fugim?

— A fugi prin mijlocul unei oştiri, sire, zise Athos, se cheamă în toate ţările de pe lume a ataca.

— Prin urmare, voi muri cu spada în mână, zise Carol. Domnule conte, domnule cavaler, dacă vreodată voi mai fi rege...

— Sire, ne-aţi cinstit şi aşa mai mult decât se cuvenea unor simpli gentilomi, încât recunoştinţa e de partea noastră. Dar să nu mai pierdem vremea, am zăbovit destul.

Regele le întinse mâna pentru ultima oară, schimbă pălăria cu cea a lui de Winter şi ieşi din cort.

Regimentul lui de Winter se afla pe un platou care domina tabăra: regele, urmat de cei trei prieteni, se îndreptă într-acolo.

Tabăra scoţiană părea că, în sfârşit, se trezise: ostaşii ieşiseră din corturile lor şi se aşezară în rânduri că pentru luptă.

— Uitaţi-vă, zise regele. Poate că se căiesc şi sunt gata de atac.

— Dacă se căiesc, sire, atunci ne vor urma, spuse Athos.

— Bun! încuviinţă regele. Şi noi ce facem?

— Să observăm armata duşmană, fu de părere Athos.

Ochii micului grup se aţintiră îndată asupra dungii pe care în zori o luaseră drept ceaţă şi care, sub primele raze de soare, trădase o armată aşezată în linie de bătaie. Văzduhul era limpede şi străveziu, ca de obicei în pragul dimineţii. Desluşeau cum nu se poate mai lămurit regimentele, steagurile, ba până şi culoarea uniformelor şi a căilor.

Deodată, pe culmea unui deluşor, un pic în faţa frontului duşman, se ivi un bărbat mic de stat şi îndesat, înconjurat de câţiva ofiţeri. El îndreptă un ochean către grupul regelui.

— Omul acesta cunoaşte personal pe maiestatea-voastră? întrebă Aramis.

Carol surâse.

— Omul acesta e Cromwell, zise el.

— Trăgeţi-vă pălăria pe ochi, sire, să nu-şi dea seama de cele petrecute.

— Ah, am pierdut mult timp, făcu Athos.

— Atunci, să se dea ordinul şi plecăm, hotărî regele.

— Maiestatea-voastră dă ordinul? întrebă Athos.

— Nu, te numesc locotenentul meu, zise regele.

— Ascultă, milord de Winter, rosti Athos. Vă rog să vă depărtaţi, sire: ceea ce vom discuta nu priveşte pe maiestatea-voastră.

Regele, zâmbind, se trase înapoi trei paşi.

— Iată ce propun, urmă Athos. Împărţim regimentul în două escadroane. Dumneata te aşezi în fruntea primului, maiestatea-sa şi cu noi în fruntea celui de-al doilea; dacă nimic nu ne împiedică, atacăm toţi o dată pentru a forţa liniile duşmanului şi a trece râul Tyne, fie prin văd, fie înot; dacă, dimpotrivă, întâlnim vreo oprelişte în cale, dumneata şi oamenii dumitale muriţi până la unul, iar noi şi regele ne urmăm drumul: odată ajunşi pe malul râului, fie el vrăjmaşul aşezat şi pe trei rânduri,

dacă escadronul dumitale îşi face datoria, restul rămâne în seama noastră.

— Pe cai! zise de Winter.

— Pe cai! repetă Athos. Am prevăzut şi hotărât totul.

— Atunci, înainte, domnilor! rosti regele. Şi să ne amintim de vechiul strigăt de luptă al Franţei: "Montjoie şi Sant-Denis!" Strigătul Angliei stă azi în gura prea multor trădători.

Încălecară îndată, regele pe calul lui de Winter, de Winter pe calul regelui. De Winter se aşeză în fruntea primului escadron, iar regele, cu Athos în dreapta şi cu Aramis în stânga, în fruntea celui de-al doilea.

Întreaga oştire scoţiană urmărea aceste pregătiri fără să se clintească, în tăcerea ruşinii.

Câteva căpetenii ieşiră din rânduri şi îşi frânseră spadele.

— Haidem! zise regele. Asta mi-aduce mângâiere în suflet. Nu-s toţi trădători.

În clipă, aceea răsună glasul lui de Winter:

— Înainte! strigă el.

Primul escadron se puse în mişcare, al doilea îl urmă şi coborî de pe platou. Un regiment de cavalerişti în cuirase, numărând aproape tot atâţia oameni, se desfăşura în spatele dealului şi-i venea în mare grabă în întâmpinare.

Regele arătă lui Athos şi Aramis ce se petrecea.

— Sire, zise Athos. Am prevăzut împrejurarea şi, dacă ostaşii lui de Winter îşi fac datoria, manevra inamicului ne salvează, în loc şi ne piardă.

În acea clipă, peste tropotul şi nechezatul asurzitor al căilor, tună vocea lui de Winter:

— Mâna pe spadă!

Spadele smulse din teacă zvâcniră ca nişte fulgere.

— Domnilor, strigă regele la rândul său, îmbătat de tumultul şi priveliştea din jur. Haide, domnilor, mâna pe spadă!

Dar acestei porunci, însoţită de pildă regelui, numai Athos şi Aramis îi dădură ascultare.

— Suntem trădaţi, şopti el.

— Să mai aşteptăm, interveni Athos. Poate că n-au recunoscut vocea maiestăţii-voastre şi aşteaptă ordinul comandantului de escadron.

— Nu l-au auzit ei nici pe-al colonelului! Ia priveşte! exclamă regele, oprindu-şi dintr-o smucitură calul, care aproape îngenunche şi apucând frâul lui Athos.

— Ah, laşii! Ah, ticăloşii! Ah, trădătorii! strigă de Winter, a cărui voce se auzea desluşit, în timp ce oamenii săi, rupând rândurile, se risipeau în câmpie.

Abia vreo cincisprezece se adunaseră roată în jurul lui şi aşteptau şarja ostaşilor în zale ai lui Cromwell.

— Să mergem să murim alături de ei! zise regele.

— Să mergem! spuseră Athos şi Aramis.

— Toţi cei ce-mi sunt credincioşi, la mine! strigă de Winter.

Cuvântul lordului ajunse până la cei doi prieteni, care îşi struniră caii într-acolo.

— Nici o milă! tună cineva în franţuzeşte, drept răspuns la spusa lui de Winter şi glasul acesta îi făcu să tresară.

Cât despre de Winter, el se făcu alb ca varul la faţă şi rămase înmărmurit.

Era glasul unui cavaler aflat pe un murg falnic, care atacă în fruntea regimentului englez şi care, într-o pornire nestăvilită, o luase cu vreo zece paşi înaintea oamenilor săi.

— El e! murmură de Winter, privindu-l ţintă şi lăsând spada să-i atârne în mână.

— Regele! Regele! răcniră vreo câţiva, înşelaţi de cordonul albastru şi de calul şarg al lordului. Prindeţi-l viu!

— Nu, nu-i regele! strigă cavalerul. Nu vă lăsaţi amăgiţi. Nu-i aşa, milord de Winter, că nu eşti regele? Nu-i aşa că eşti unchiul meu?

Şi în aceeaşi clipă, Mordaunt, căci el era, îndreptă ţeava pistolul către de Winter. Glonţul porni şi străpunse pieptul bătrânului gentilom, care zvâcni în şa şi se prăvăli în braţele lui Athos, şoptind:

— Răzbunătorul!

— Aminteşte-ţi de mama! urlă Mordaunt, trecând înainte, în goana nebunească a calului.

— Ticălosule! strigă Aramis, apăsând aproape numaidecât pe trăgaciul pistolului, chiar când Mordaunt trecea pe lângă el. Dar numai capsa luă foc şi glonţul nu porni.

În clipa aceea, întreg regimentul se năpusti asupra celor câţiva rămaşi să lupte şi cei doi francezi fură înconjuraţi,

încolţiţi, copleşiţi. Athos, după ce se încredinţa că de Winter era mort, lăsă leşul din braţe şi, trăgând spada, strigă:

— Înainte, Aramis, pentru onoarea Franţei!

Doi englezi aflaţi în prejma lor căzură la pământ loviţi de moarte.

În acelaşi moment izbucniră nişte urale asurzitoare şi treizeci de spade scânteiară deasupra capetelor celor doi prieteni.

Deodată, un bărbat se avânta în mijlocul englezilor, croindu-şi drum printre ei, sări asupra lui Athos, îl înlănţui cu braţele sale vânjoase şi-i smulse spada din mână, şoptindu-i la ureche:

— Taci! Predă-te. Mi te predai mie şi asta nu înseamnă să te predai.

Un uriaş încleştase de asemenea mâinile lui Aramis, care încerca zadarnic să se smulgă din acea nemaipomenită strânsoare.

— Predă-te! îi spuse el, privindu-l în ochi.

Aramis ridică iute capul, Athos se întoarse.

— D'Artag...! strigă Athos, dar gasconul îi şi astupă gura cu palma.

— Mă predau! zise Aramis, întinzând spada lui Porthos.

— Foc! Foc! ţipa Mordaunt, întorcându-se la grupul în care se aflau cei doi prieteni.

— De ce să tracă? rosti colonelul. Toţi s-au predat.

— E fiul lui *milady,* zise Athos către d'Artagnan.

— L-am recunoscut.

— E călugărul, zise Porthos către Aramis.

— Ştiu.

În acest timp, rândurile începură să se tragă în lături. D'Artagnan ţinea de frâu calul lui Athos, Porthos pe al lui Aramis. Fiecare dintre ei încerca să-şi ducă prizonierul departe de câmpul de luptă.

Această mişcare descoperi locul unde zăcea de Winter. Călăuzit de ură, Mordaunt îl regăsise şi acum îl privea din şa, cu un zâmbet hidos.

Athos, oricât de liniştit era din fire, duse mâna la coburi, unde mai avea încă pistoalele.

— Ce ai de gând? întrebă d'Artagnan.

— Lasă-mă să-l omor.

— Nu face nimic care să-i dea de bănuit că-l cunoşti, altfel suntem pierduţi toţi patru.

Apoi se întoarse către tânăr:

— Straşnică pradă! îi strigă el. Straşnică pradă, prietene Mordaunt! Domnul du Vallon şi cu mine avem fiecare partea noastră: cavaleri ai ordinului Jartierei, nici mai mult, nici mai puţin!

— Păi ăştia mi se pare că-s francezi, nu? exclamă Mordaunt, uitându-se cu ochi sângeroşi la Athos şi la Aramis.

— Habar n-am, pe legea mea! Dumneata eşti francez, domnule? îl întrebă el pe Athos.

— Da, rosti grav acesta.

— Ei bine, scumpul meu domn, iată-vă prizonierul unui compatriot.

— Dar regele? murmură Athos cu mare nelinişte. Regele?

D'Artagnan îi strânse mâna cu putere şi zise:

— Ei, l-am prins şi pe rege!

— Da, replică Aramis. Printr-o trădare mârşava.

Porthos aproape că sfărâma pumnul prietenului său în strânsoare şi zise zâmbind:

— Ehei, domnule, războiul cere deopotrivă vicleşug şi forţă: ia te uită!

Într-adevăr, în acea clipă, escadronul care trebuia să acopere retragerea lui Carol înainta în întâmpinarea regimentului englez, ducându-l în mijloc pe rege, care păşea singur, pe jos, înconjurat de departe. Prinţul părea liniştit, dar se vedea cât suferă spre a-şi păstra calmul. Sudoarea îi curgea de pe frunte şi el îşi ştergea tâmplele şi buzele cu o batistă pe care o lua de fiece dată însângerata de la gură.

— Uite-l pe Nabucodonosor! strigă unul dintre călăreţii în zale ai lui Cromwell, un bătrân puritan şi ochii i se aprinseră la vederea celui care era numit tiranul.

— De ce-i spui Nabucodonosor? zise Mordaunt, cu un surâs cumplit. Nu, e regele Carol I, bunul rege Carol, care îşi jefuieşte supuşii ca să-i moştenească.

Carol ridică ochii către neruşinatul ce vorbea astfel, dar nu-l recunoscu. Măreţia calmă şi cucernică de pe chipul său îl făcu pe Mordaunt să lase privirile în pământ.

— Bună ziua, domnilor, rosti regele, adresându-se celor doi gentilomi, pe care îi văzu prizonieri, pe unul în mâinile lui

d'Artagnan, pe celălalt în mâinile lui Porthos. Ziua de astăzi ne-a adus destule nenorociri, dar asta nu-i vina dumneavoastră, mulţumesc lui Dumnezeu! Unde-i bătrânul meu de Winter?

Cei doi gentilomi întoarseră capul, fără să scoată o vorbă.

— Caută-l unde-i şi Strafford ţipă glasul piţigăiat al lui Mordaunt.

Carol tresări: demonul acesta lovise în plin. Strafford era veşnica remuşcare a lui Carol, umbra ce-i întuneca zilele, năluca ce-i cutreiera nopţile.

Se uită în jur şi văzu un trup neînsufleţit la picioarele sale. Era de Winter.

Nu scoase nici un strigăt, nu vărsă nici o lacrimă, dar păli şi mai mult: puse un genunchi la pământ, ridică încet capul lui de Winter, îl sărută pe frunte şi, deschizându-i cordonul Sfântului-Spirit, pe care i-l petrecuse pe după gât, i-l aşeză cu evlavie pe piept.

— Aşadar, de Winter a fost ucis? întrebă d'Artagnan, aţintindu-şi ochii asupra cadavrului.

— Da, adeveri Athos. Ucis de către nepotul său.

— Eh! E cel dintâi dintre noi care se duce, şopti d'Artagnan. Odihnească-se în pace, era un viteaz.

— Carol Stuart, glăsui în clipa aceea colonelul englez, înaintând spre rege, care tocmai luase înapoi însemnele puterii regale. Te predai?

— Colonele Thomlisom, rosti Carol. Regele nu se predă. Omul se pleacă în faţa forţei, asta-i tot.

— Spada dumitale.

Regele trase sabia din teacă şi şi-o frânse pe genunchi.

Pe neaşteptate, un cal fără călăreţ, acoperit de spumă, cu ochii învăpăiaţi şi cu nările fremătânde, se apropie în goană, şi, recunoscându-şi stăpânul, se opri lângă el, nechezând de bucurie: era Arthos.

Regele zâmbi, îl mângâie şi-l încălecă sprinten.

— Haidem, domnilor, spuse el. Duceţi-mă unde vreţi.

Şi, întorcându-se cu o mişcare bruscă, adăugă:

— Staţi puţin. Mi s-a părut că de Winter a mişcat. Dacă mai trăieşte, vă cer pe ce aveţi mai sfânt să nu-l părăsiţi aici pe acest nobil gentilom.

— Oh, n-ai grijă, rege Carol, spuse Mordaunt. Glonţul i-a străpuns inima.

— Să nu scoateţi o vorbă, să nu faceţi o mişcare, să nu aruncaţi nici o privire spre mine sau spre Porthos, şopti d'Artagnan lui Athos şi lui Aramis. *Milady* n-a murit. Sufletul ei trăieşte în corpul acestui demon!

Detaşamentul se îndreptă spre oraş, ducând cu el regeasca-i pradă. Dar, pe la jumătatea drumului, un aghiotant al generalului Cromwell transmise colonelului Thomlison ordinul să-l ducă pe rege la Holdenby-Castle.

În acelaşi timp, curierii plecau în toate părţile pentru a vesti Angliei şi întregii Europe ca regele Carol Stuart era prizonierul generalului Cromwell.

Capitolul XV Oliver Cromwell

— Nu vă duceţi la general? zise Mordaunt către d'Artagnan şi Porthos. Ştiţi că v-a chemat la el după luptă.

— Mai întâi vrem să ne ducem prizonierii într-un loc sigur, răspunse d'Artagnan. Ştiţi dumneavoastră, domnule, că aceşti gentilomi valorează câte o mie cinci sute de pistoli fiecare?

— Oh, nici o teamă! îl linişti Mordaunt, privind prizonierii cu o cruzime pe care o căuta zadarnic să şi-o stăpânească. Au să-i păzească oamenii mei şi-au să-i păzească bine. Răspund de ei.

— Eu am să-i păzesc şi mai bine, i-o întoarse d Artagnan. De altfel, ce mare lucru ne trebuie? O odaie cu străji, ori numai cuvântul lor că nu vor încerca să fugă. Mă îngrijesc de toate astea şi-apoi vom avea cinstea să ne prezentăm generalului, să aflăm ce ordine are pentru Eminenţa-Sa.

— Credeţi deci că veţi pleca curând? se interesă Mordaunt.

— Misiunea noastră s-a sfârşit şi nimic nu ne mai opreşte în Anglia decât bunul plac al marelui om pe lângă care am fost trimişi.

Tânărul îşi muşcă buzele şi, aplecându-se la urechea sergentului, îi şopti:

— Urmăreşte-i pe aceşti oameni, fără să-i scapi din ochi şi, după ce vezi unde se duc, întoarce-te şi aşteaptă-mă la porţile oraşului.

Sergentul îl încredinţă printr-un semn că va face întocmai.

În loc să urmeze grosul prinşilor, care erau duşi spre oraş, Mordaunt se îndreptă spre dealul de unde Cromwell urmărise lupta şi unde hotărâse să i se ridice cortul.

Cromwell poruncise să nu se îngăduie nimănui să-l tulbure: dar santinela, care îl cunoştea pe Mordaunt ca pe unul dintre cei mai apropiaţi oameni de încredere ai generalului, se gândi că un asemenea consemn nu-l privea câtuşi de puţin.

Mordaunt ridică pânza cortului şi-l văzu pe Cromwell aşezat la o masă cu faţa ascunsă în palme. Stătea cu spatele la el. Fie că-l auzise intrând, fie că nu, Cromwell nu se întoarse.

Mordaunt rămase în picioare, în prag. În sfârşit, după un răstimp, Cromwell îşi ridică fruntea împovărată de gânduri şi, simţind instinctiv prezenţa cuiva, întoarse încet capul.

— Am spus că vreau să fiu singur! se răsti el, dând cu ochii de Mordaunt.

— N-am crezut că e un consemn şi pentru mine, domnule, zise Mordaunt. Dacă porunciţi, sunt gata să plec.

— Ah, dumneata eşti, Mordaunt! murmură Cromwell, înlăturând parcă printr-o sforţare vălul ce-i acoperea ochii. Fiindcă eşti aici, fie, rămâi.

— Am venit să vă felicit.

— Să mă feliciţi?! Pentru ce?

— Pentru prinderea lui Carol Stuart. Acum sunteţi stăpânul Angliei.

— Cu două ceasuri în urmă o stăpâneam şi mai vârtos, zise Cromwell.

— Cum aşa, generale?

— Anglia avea nevoie de mine ca să-l prindă pe tiran, iar acum tiranul e prins. L-ai văzut?

— Da, spuse Mordaunt.

— Cum se poartă?

Mordaunt şovăi, dar adevărul parcă i se smulse cu de-a silă de pe buze.

— E liniştit şi demn, zise el.

— Ce-a spus?

— Câteva cuvinte de rămas bun prietenilor săi.

— Prietenilor? şopti Cromwell ca pentru sine. Deci mai are încă prieteni?

Apoi întrebă cu glas tare:

— S-a apărat?

— Nu, domnule, toţi l-au părăsit, afară doar de trei sau patru oameni, aşa că n-avea cum să se apere.

— Cui i-a predat spadă?

— N-a predat-o, a frânt-o.

— Bine a făcut. Dar în loc de asta, mai bine s-ar fi slujit de ea cu mai mult folos.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Colonelul regimentului care-l escorta pe regele Carol parcă a fost ucis, nu? vorbi Cromwell, privindu-l ţintă pe Mordaunt.

— Da, domnule.

— Şi cine l-a ucis? Cum se numea?

— Lord de Winter.

— Unchiul dumitale?! exclamă Cromwell.

— Unchiul meu! rosti Mordaunt. Trădătorii Angliei nu fac parte din familia mea.

Cromwell rămase o clipă pe gânduri, uitându-se la tânărul din faţa lui, apoi spuse cu acea adâncă melancolie măiestru zugrăvită de Shakespeare:

— Mordaunt, eşti un slujitor teribil!

— Când Dumnezeu porunceşte, zise Mordaunt, nu te târguieşti cu poruncile sale. Abraham a ridicat cuţitul asupra lui Isaac şi Isaac era fiul lui.

— Da, încuviinţă Cromwell, numai că Dumnezeu n-a vrut să-l jertfească.

— M-am uitat în jurul meu şi n-am văzut nici un berbec, nici o căprioară în tufişurile câmpiei, replică Mordaunt.

Cromwell îşi plecă fruntea.

— Eşti puternic printre cei puternici, Mordaunt, zise el. Francezii cum s-au purtat?

— Ca nişte oameni curajoşi, domnule, recunoscu Mordaunt.

— Da, da, şopti Cromwell. Francezii sunt luptători de nădejde. Dacă ocheanul meu e bun, mi se pare că i-am văzut în prima linie, într-adevăr.

— Chiar acolo erau, adeveri Mordaunt.

— Totuşi se aflau în urma dumitale, observă Cromwell.

— Asta e vina cailor, nu a lor.

Se făcu din nou tăcere.

— Dar scoţienii? întrebă Cromwell.

— S-au ţinut de cuvânt, zise Mordaunt. Nu s-au urnit din loc.

— Ticăloşii! murmură Cromwell.

— Ofiţerii lor cer să vă vadă, domnule.

— N-am timp. Au fost plătiţi?

— Astă-noapte.

— Atunci să plece, să se întoarcă la ei în munţi şi să-şi ascundă acolo ruşinea, dacă munţii lor sunt destul de înalţi pentru asta. Nu mai am nimic cu ei, nici ei cu mine. Şi acum, du-te, Mordaunt.

— Înainte să plec? spuse Mordaunt, am câteva întrebări să vă pun, domnule şi o cerere de făcut, stăpâne.

— Mie?

Mordaunt se înclină.

— Vin la dumneavoastră, eroul, apărătorul, părintele meu şi vă întreb: Stăpâne, sunteţi mulţumit de mine?

Cromwell îl privi cu mirare. Tânărul nici nu clinti.

— Da, zise Cromwell. De când te cunosc, ţi-ai făcut nu numai datoria, ci mai mult decât atât, ai fost un prieten credincios, un dibaci negociator, un vrednic soldat.

— Vă aduceţi aminte, domnule, că eu m-am gândit cel dintii să tratăm cu scoţienii prinderea regelui?

— Da, tu te-ai gândit la asta, e adevărat. Eu, unul, nu credeam să ajung a dispreţui nişte oameni până într-atât.

— În Franţa, am fost un bun ambasador?

— Da şi ai obţinut de la Mazarin tot ce i-am cerut.

— Am luptat întotdeauna cu însufleţire pentru cauza şi gloria dumneavoastră?

— Poate cu prea multă însufleţire, lucru pe care tocmai ţi-l reproşam adineauri. Dar unde vrei să ajungi cu toate întrebările astea?

— Vreau să vă spun, milord, că a sosit clipa în care puteţi cu un singur cuvânt să mă răsplătiţi pentru toate serviciile ce v-am adus.

— Ah! făcu Oliver, cu o uşoară mişcare de dispreţ. Adevărat, uitam că orice serviciu merită o răsplată, că m-ai slujit şi că n-ai fost încă răsplătit.

— Domnule, pot să fiu răsplătit pe loc şi mai presus de dorinţa mea.

— Cum aşa?

— Am răsplata în mână şi aproape că-mi şi aparţine.

— Şi care e această răsplata? întrebă Cromwell. Ţi s-a oferit aur? Ceri vreun grad? Vrei să dobândeşti cârmuirea vreunei provincii?

— Domnule, îmi veţi îndeplini cererea?

— Să vedem mai întâi despre ce e vorba.

— Domnule, când mi-aţi spus: "Te vei duce să îndeplineşti o poruncă", v-am răspuns vreodată: "Să vedem mai întâi ce poruncă îmi daţi?"

— Dar dacă totuşi dorinţa dumitale e cu neputinţă de îndeplinit?

— Când aţi avut vreo dorinţă şi m-aţi însărcinat să o duc la îndeplinire, v-am răspuns vreodată: "E cu neputinţă"?

— Dar când ceri ceva după atâta pregătire...

— Ah, fiţi pe pace, domnule, zise Mordaunt, cu toată convingerea. Asta n-are să vă ruineze.

— Ei bine, zise Cromwell, făgăduiesc să-ţi îndeplinesc dorinţa, atât cât îmi stă în putere. Vorbeşte!

— Domnule, spuse Mordaunt. Azi-dimineaţă au fost făcuţi doi prizonieri. Vi-i cer pe amândoi.

— Vor oare să se răscumpere cu un preţ neobişnuit? întrebă Cromwell.

— Dimpotrivă, cred că sunt săraci, domnule.

— Atunci, sunt prieteni de-ai dumitale?

— Da, domnule, strigă Mordaunt. Sunt nişte prieteni de-ai mei, nişte scumpi prieteni şi mi-aş da viaţa pentru ei.

— Fie, Mordaunt, încuviinţă Cromwell, cu o tresărire de bucurie, schimbându-şi în bine părerea despre el. Fie, ţi-i dau, nu vreau să ştiu nici măcar cine sunt, fă ce vrei cu ei.

— Vă mulţumesc, domnule! exclamă Mordaunt. Vă mulţumesc! De acum înainte viaţa mea vă aparţine şi, dacă va fi să mi-o dau pentru dumneavoastră, încă rămân îndatorat. Vă mulţumesc! M-aţi răsplătit cu o măreaţă dărnicie pentru serviciile mele.

Se aruncă la picioarele lui Cromwell şi, cu toată împotrivirea generalului puritan, care nu vroia sau se prefăcea că nu vrea să îngăduie pentru sine o asemenea cinstire aproape regească, îi luă mâna şi i-o sărută.

— Cum? zise Cromwell, oprindu-l la rându-i atunci când se ridică. Nu vrei nici o altă răsplată? Nici aur? Nici mărire?

— Mi-aţi dat tot ce-mi puteaţi da, milord şi din această clipă socot că nu-mi mai datoraţi nimic.

Şi Mordaunt ieşi valvârtej din cortul generalului, cu inima şi cu ochii plini de o năvalnică bucurie. Cromwell îl urmărea cu privirea.

— Şi-a ucis unchiul! şopti el. Vai, ce oameni mă slujesc pe mine! Poate că tânărul acesta, care nu-mi cere nimic sau pare că nu-mi cere nimic, a cerut mai mult în faţa lui Dumnezeu decât ofiţerii care vor veni să-mi ceară aurul provinciilor şi pâinea săracilor. Nimeni nu mă slujeşte degeaba. Carol, care e prizonierul meu, poate că mai are încă prieteni, în timp ce eu nu am.

Şi, suspinând, se cufundă iarăşi în visarea întreruptă de venirea lui Mordaunt.

Capitolul XVI Gentilomii

În timp ce Mordaunt se îndrepta spre cortul lui Cromwell, d'Artagnan şi Porthos îşi duceau prinşii în casa unde erau încartiruiţi la Newcastle.

Porunca dată de Mordaunt sergentului nu scăpase gasconului, care îi povăţui din ochi pe Athos şi pe Aramis la cea mai straşnică prevedere. Drept urmare, Athos şi Aramis făcură drumul în tăcere alături de învingători. Şi nu le veni greu, întrucât fiecare avea destule de vorbit cu sine. Dacă uimirea a copleşit vreodată un om, apoi omul acesta a fost Mousqueton, în clipa când îi văzu din uşă pe cei patru prieteni, cu sergentul şi încă vreo zece ostaşi după ei. Se freca la ochi, neputându-se hotărî să-i recunoască pe Athos şi pe Aramis, dar până la urmă nu avu încotro. Şi era gata să-şi arate bucuria, când Porthos îl făcu să amuţească, aruncându-i o privire care nu îngăduia împotrivire.

Mousqueton rămase lipit de uşă, aşteptând să se lămurească o asemenea ciudăţenie. Ceea ce îl tulbura cel mai mult era faptul că cei patru prieteni păreau că nici nu se cunosc.

Casa unde d'Artagnan şi Porthos îi aduseră pe Athos şi pe Aramis era cvartirul primit din ajun, la porunca generalului

Cromwell: se afla în colţul unei străzi şi avea un fel de grădină şi un grajd, aşezate spre strada vecină.

Ferestrele de la catul de jos, cum se întâmpla adesea în orăşelele de provincie, erau zăbrelite, încât casa aducea grozav a închisoare.

Cei doi prieteni cerură prizonierilor să intre înaintea lor şi ei rămaseră în prag, după ce porunciseră lui Mousqueton să ducă tuspatru cai la grajd.

— De ce nu intrăm şi noi cu ei? zise Porthos.

— Mai întâi să vedem ce vrea de la noi sergentul ăsta şi cei opt ostaşi care-l întovărăşesc.

Sergentul cu cei opt sau zece oameni ai lui se opriseră în grădină. D'Artagnan îi întrebă ce doresc şi de ce stau acolo.

— Avem ordin să vă ajutăm la paza prizonierilor, zise sergentul.

Nu puteai spune nimic, dimpotrivă, asta mărturisea o aleasă grijă, faţă de care trebuia să pari recunoscător. D'Artagnan mulţumi sergentului şi îi dădu o coroană se bea în sănătatea generalului Cromwell.

Sergentul răspunse că puritanii nu pun băutură în gură şi vârî banul în buzunar.

— Ah! mormăi Porthos. Îngrozitoare zi, dragul meu d'Artagnan!

— Ce tot spui, Porthos? Poate fi îngrozitoare ziua în care ne-am regăsit prietenii?

— Da, dar în ce împrejurări!

— E drept, lucrurile-s tare încurcate, încuviinţă d'Artagnan. Dar n-are a face, haidem la ei, să încercăm să lămurim cum stăm.

— Stăm rău de tot, zise Porthos. Acum înţeleg de ce Aramis mă sfătuia cu atâta stăruinţă să-l sugrum pe blestematul de Mordaunt.

— Tăcere! i-o reteză d'Artagnan. Nu-i rosti numele.

— Păi dacă vorbesc franţuzeşte! spuse Porthos. Doar ăştia-s englezi!

D'Artagnan se uită la el cu acea admiraţie pe care un om cu judecată o arătă faţă de o gugumănie.

Şi cum Porthos îl privea fără să înţeleagă nimic din uimirea prietenului său, d'Artagnan îl împinse pe uşă, zicând:

— Hai înăuntru.

Porthos trecu cel dintâi pragul. D'Artagnan îl urmă şi, după ce închise uşa cu grijă, îşi îmbrăţişa pe rând amândoi prietenii.

Athos era stăpânit de o tristeţe de moarte. Aramis, fără să scoată o vorbă, se uita când la Porthos, când la d'Artagnan, dar privirea lui era atât de grăitoare, încât d'Artagnan îl pricepu numaidecât.

— Vreţi să ştiţi cum de suntem aici? Ei, Doamne, destul de uşor de ghicit! Mazarin ne-a însărcinat să aducem o scrisoare generalului Cromwell.

— Dar cum de vă aflaţi în prejma lui Mordaunt? întrebă Athos. În preajma lui Mordaunt, de care ţi-am spus să te păzeşti, d'Artagnan?!

— Şi pe care te-am sfătuit să-l sugrumi, Porthos! adăugă Aramis.

— Tot Mazarin e la mijloc. Cromwell l-a trimis la Mazarin şi Mazarin ne-a trimis pe noi la Cromwell. E un dram de fatalitate în toată povestea asta.

— Da, ai dreptate, d'Artagnan, o fatalitate care ne desparte şi care ne pierde. Aşadar, dragul meu Aramis, să nu mai vorbim, să ne pregătim să ne primim soarta.

— Mii de draci! Dimpotrivă, să stăm de vorbă, doar ne-am înţeles o dată pentru totdeauna că noi suntem veşnic laolaltă, deşi ne aflăm în tabere potrivnice.

— Oh, da, cu totul potrivnice, surise Athos. Te întreb, aici ce cauză slujeşti? Eh, d'Artagnan, uite la ce treburi te foloseşte ticălosul de Mazarin. Ştii oare de ce crimă te-ai făcut vinovat astăzi? De prinderea regelui, de ocară şi de moartea lui.

— Zău? murmură Porthos.

— Exagerezi, Athos, zise d'Artagnan. N-am ajuns încă aici.

— Ei, Doamne, dimpotrivă, aici am ajuns! De ce arestezi un rege? Când vrei să-l respecţi ca pe un stăpân, nu-l cumperi că pe un sclav. Crezi cumva că pentru a-l pune din nou pe tron l-a plătit Cromwell cu două sute de mii de lire sterline? Prieteni, ei îl vor ucide, fiţi siguri şi asta încă e cea mai mică nelegiuire ce pot săvârşi. Mai bine decapitezi un rege, decât să-l batjocoreşti.

— Nu zic ba, mormăi d'Artagnan. La urma urmei, e cu putinţă. Dar ce are asta de-a face cu noi? Eu mă aflu aici pentru că sunt soldat şi pentru că îmi slujesc stăpânii, adică pe cei care-mi plătesc soldă. Am jurat supunere şi mă supun. Dar tu,

care nu eşti legat de vreun jurământ, tu ce cauţi aici şi ce cauză slujeşti aici?!

— Cauza cea mai sfântă de pe lume, rosti Athos. Aceea a nenorocirii, a regalităţii şi a religiei. Un prieten, o soţie, o fiică ne-au făcut cinstea să ne cheme într-ajutor. I-am slujit după slabele noastre puteri şi Dumnezeu va ţine seamă că am vrut să-i slujim, chiar dacă ne-a lipsit puterea. Poţi să gândeşti altfel, d'Artagnan, poţi să priveşti lucrurile într-alt chip, prietene. Nu vreau să te împiedic, dar te condamn.

— Oho! făcu d'Artagnan. Ce-mi pasă mie, la urma urmei, că domnul Cromwell, care-i englez, se revoltă împotriva regelui său, care-i scoţian? Eu sunt francez şi toate astea nu mă privesc. De ce, dar, ai vrea să port răspunderea lor?

— Chiar aşa, zise Porthos.

— Pentru că toţi gentilomii sunt fraţi, pentru că tu eşti gentilom, pentru că regii din toate ţările sunt cei dintâi între gentilomi, pentru că plebea oarbă, ingrata şi neroadă, se bucură întotdeauna să înjosească ceea ce-i este superior. Şi tocmai tu, tu, d'Artagnan, omul de veche obârşie nobilă, omul cu nume vrednic de cinstire, omul cu spada vitează, tocmai tu ai ajutat să dai un rege pe mâna unor negustori de bere, unor croitori, unor căruţaşi! Oh, d'Artagnan, ca soldat poate că ţi-ai făcut datoria, dar ca gentilom eşti vinovat, crede-mă.

D'Artagnan mesteca o tulpină de floare între dinţi şi tăcea tare stingherit. Căci atunci când întorcea ochii de la Athos, întâlnea privirea lui Aramis.

— Şi tu, Porthos, continuă contele, ca şi când i-ar fi fost milă de încurcătura lui d'Artagnan. Tu, o inimă fără de pereche, un prieten fără de pereche, un soldat fără de pereche, din toţi câţi am cunoscut; tu, vrednic prin sufletul tău să te naşti pe treptele unui tron şi care, mai devreme sau mai târziu, vei fi răsplătit de către un rege inteligent; tu, dragul meu Porthos, tu, un gentilom prin purtări, prin gusturi fi prin curaj, tu eşti la fel de vinovat ca d Artagnan.

Porthos se înroşi la faţă, mai degrabă de plăcere, decât din pricina stingherelii; totuşi lăsă fruntea în pământ, cu un aer umilit şi îngăimă:

— Da, da, cred că ai dreptate, iubite conte.

Athos se ridică.

— Haide, zise el, ducându-se la d'Artagnan şi întinzându-i mâna. Haide, nu te îmbufna, fiul meu scump, fiindcă tot ce ţi-am spus, ţi-am spus dacă nu cu glasul unui tată, cel puţin cu inima lui. Cre-deţi-mă, mi-ar fi fost mai uşor să vă mulţumesc că mi-aţi salvat viaţa şi să nu mărturisesc nimic din ceea ce simt.

— Fără îndoială, fără îndoială, Athos, încuviinţă d'Artagnan, strângându-i mâna. Dar asta din pricină că găzduieşti în inima ta nişte simţăminte date dracului, care nu-s la îndemâna oricui. Cine şi-ar închipui că un om cu capul pe umeri îşi va părăsi casa, Franţa, copilul, un tânăr fermecător, căci am fost şi l-am văzut în tabără la el, pentru a alerga, unde? În ajutorul unei regalităţi putrede şi viermănoase, care o să se prăbuşească într-una din dimineţile astea, ca o cocioabă învechită. Simţământul de care vorbeai e frumos, negreşit, atât de frumos încât e mai presus de oameni.

— Oricum ar fi, d'Artagnan, răspunse Athos, fără să cadă în capcana pe care dibăcia gasconă a prietenului său o întindea dragostei sale părinteşti pentru Raoul, oricum ar fi, în străfundul sufletului tău ştii că aşa e drept. Dar greşesc stând la taifas cu stăpânul meu. Sunt prizonierul tău, d'Artagnan, deci poartă-te cu mine ca atare.

— Ei, la dracu! ocărî d'Artagnan. Ştii prea bine că n-o să rămâi multă vreme prizonierul meu.

— Aşa e, zise Aramis. Vom avea soarta prizonierilor de la Philiphaugh, fără îndoială.

— Ce soartă? întrebă d'Artagnan.

— Păi, jumătate au fost spânzuraţi, jumătate împuşcaţi, zise Aramis.

— Ei bine, eu vă încredinţez că atâta timp cât mai am un strop de sânge în vine, se aprinse d'Artagnan, n-o să fiţi nici spânzuraţi, nici împuşcaţi. La naiba, n-au decât să vină încoace! Şi-apoi, vezi uşa asta, Athos?

— Ei, şi?

— O să ieşiţi pe ea când poftiţi: din clipa asta, tu şi Aramis sunteţi liberi ca şi aerul.

— Te recunosc cu adevărat în aceste cuvinte, viteazul meu d'Artagnan! răspunse Athos. Numai că voi nu mai sunteţi stăpânii noştri: uşa asta e păzită, d'Artagnan, o ştii prea bine.

— Atunci, să vă croiţi singuri drum, zise Porthos. Câţi sunt acolo? Zece oameni cel mult.

— Pentru noi patru ar fi floare la ureche, dar pentru noi doi e prea mult. Nu vezi, dezbinaţi cum suntem acum, trebuie să pierim. E o pildă fatală pentru noi: pe drumul spre Vendômois, tu, d'Artagnan, cel atât de curajos şi tu, Porthos, cel atât de viteaz şi puternic, aţi fost înfrânţi. Astăzi, Aramis şi cu mine suntem înfrunţi la rândul nostru. Or, atunci când tuspatru eram uniţi, nu ni s-a în-tîmplat niciodată aşa ceva. Nu ne rămâne decât să murim cum a murit de Winter. Eu, unul, vă spun răspicat că nu mă învoiesc să fug decât dacă fugim toţi patru împreună.

— Cu neputinţă! zise d'Artagnan. Noi suntem la ordinele lui Mazarin.

— Ştiu şi nu stărui mai mult. Judecata mea n-a dus nicăieri; am judecat greşit, fără îndoială, de vreme ce cuvintele mele n-au avut nici un fel de înrâurire asupra unor inimi atât de cinstite ca ale voastre.

— De altfel, chiar dacă ar fi avut, interveni Aramis, cel mai bine e să nu compromitem doi prieteni ca d'Artagnan şi Porthos. Fiţi liniştiţi, domnilor, noi vă vom face cinste murind. Mărturisesc, că sunt tare mândru să păşesc în întâmpinarea gloanţelor şi chiar să merg la ştreang alături de tine, Athos, căci nicicând nu mi-ai părut atât de măreţ ca astăzi.

D'Artagnan tăcea, dar acum, isprăvind cu tulpina aceea de floare, îşi mânca unghiile.

— Vă închipuiţi cumva c-au să vă omoare? rosti el în cele din urmă. Şi pentru ce? Cine să vă dorească moartea? Afară de asta, sunteţi prizonierii noştri.

— Eşti nebun, nebun de legat! izbucni Aramis. Va să zică nu-l cunoşti pe Mordaunt? Ei bine, eu n-am schimbat decât o privire cu el şi i-am citit în ochi osânda ce ne aşteaptă.

— Zău, îmi pare rău că nu l-am strâns de gât, aşa cum m-ai povăţuit tu, Aramis, spuse Porthos.

— Eh, nu mai pot eu de Mordaunt! exclamă d'Artagnan. La dracu, dacă mă mai sâcâie gângania asta, o strivesc! Deci lăsaţi gândul fugii, n-are rost, căci, vă jur, aici vă aflaţi în aceeaşi siguranţă că acum douăzeci de ani, tu, Athos, în strada Ferou şi tu, Aramis, în strada Vaugirard.

— Uite, zise Athos, întinzând mâna către una dintre cele două ferestre zăbrelite care luminau încăperea. Ai să te lămureşti îndată cum stau lucrurile, căci, iată-l, vine în goană.

— Cine?
— Mordaunt.
Într-adevăr, privind încotro arăta Athos, d'Artagnan văzu un călăreţ care se apropia ca o vijelie.
Era chiar Mordaunt. D'Artagnan ieşi iute afară. Porthos vru să-l urmeze.
— Rămâi aici, zise d'Artagnan. Nu apari decât atunci când mă auzi bătând darabana cu degetele în tăblia uşii.

Capitolul XVII Iisuse Cristoase!

Când Mordaunt ajunse în faţa casei, îl văzu pe d'Artagnan în prag şi ostaşii tolăniţi ici-colo prin iarba grădinii, cu armele lângă ei.
— Hei! strigă el, abia suflând de atâta goană. Prizonierii sunt tot aici?
— Da, domnule, răspunse sergentul, ridicându-se la iuţeală, ca şi ostaşii, care se grăbiră să salute cu mâna la borul pălăriei, urmându-i pildă.
— Bine. Ia patru oameni şi du îndată prizonierii la mine acasă. Patru soldaţi se pregăteau să îndeplinească porunca.
— Îmi daţi voie? rosti d'Artagnan cu aerul lui puţin glumeţ, puţin batjocoritor, pe care cititorii i-l cunosc de atâta vreme. Ce s-a întâmplat, dacă nu vă e cu supărare?
— Nimic, domnule, răspunse Mordaunt. Le-am poruncit acestor patru oameni să ia prizonierii pe care i-am făcut azi-dimineaţă şi să-i ducă la mine acasă.
— Şi de ce, mă rog? întrebă d'Artagnan. Iertaţi-mă că mă arăt atât de curios: dar înţelegeţi, cred, că ţin să fiu lămurit.
— Fiindcă prizonierii îmi aparţin, domnule şi pot să fac cu ei ce vreau, răspunse cu trufie Mordaunt.
— O, stimatul meu domn, daţi-mi voie; cred că e o greşeală la mijloc. De obicei, prizonierii sunt ai celor care i-au prins, nicidecum ai celor care au privit doar la prinderea lor. Dumneavoastră aţi fi putut să-l luaţi prizonier pe contele de Winter, unchiul dumneavoastră, după cât se spune. Aţi preferat să-l omorâţi; foarte bine! Eu şi cu domnul du Vallon am fi putut

să-i omorâm pe aceşti doi gentilomi, dar ne-am gândit că e mai bine să-i facem prizonieri. Mă rog, fiecare cu gustul lui.

Buzele lui Mordaunt se înălbiră.

D'Artagnan pricepu că lucrurile aveau să ia curând o întorsătură proastă şi începu să bată cu degetele în uşă, cadenţat, marşul ostaşilor din gardă.

La primă măsură, Porthos răsări ca din pământ şi se aşeză de cealaltă parte a uşii, cu picioarele proptite m pragul de jos şi cu fruntea atingând pragul de sus.

Mordaunt prinse mişcarea.

— Domnule, zise el, clocotind de mânie. Zadarnic vă împotriviţi. Prizonierii mi-au fost încredinţaţi adineauri de către generalul comandant şi ilustrul meu stăpân, domnul Oliver Cromwell.

Vorbele acestea căzură ca un trăsnet asupra lui d'Artagnan. Sângele i se urcă la cap, o ceaţă i se lăsă dinaintea ochilor. Înţelese dorinţa mârşava a lui Mordaunt şi, fără să vrea, duse mâna la gardă spadei.

Cât despre Porthos, acesta nu-şi mai lua ochii de la d'Artagnan, să ştie ce are de făcut şi să-şi potrivească mişcările după ale sale.

Privirile lui Porthos mai degrabă îl îngrijorară, decât îl liniştiră pe d'Artagnan, care începu să se mustre ca a chemat într-ajutor forţa brutală a prietenului său, într-o poveste ce trebuia, pare-se, dusă la bun sfârşit mai ales prin vicleşug.

"Violenţa, îşi spunea muşchetarul în sinea lui, ne-ar duce pe toţi la pieire. D'Artagnan, prietene, dovedeşte-i puiului ăsta de şarpe că nu eşti numai mai tare decât el, ci şi mai ager la minte."

— A! făcu muşchetarul, cu o plecăciune adâncă. De ce nu mi-aţi spus de la început, domnule Mordaunt? Cum, veniţi din partea domnului Oliver Cromwell, cel mai strălucit căpitan de oşti al acestor vremuri?

— Adineauri m-am despărţit de domnia-sa, domnule, spuse Mordaunt, descălecând şi încredinţând calul unuia dintre soldaţi. Chiar adineauri.

— De ce nu mi-aţi spus din capul locului, dragă domnule? urmă d'Artagnan. Toată Anglia e a domnului Cromwell şi fiindcă veniţi să-mi cereţi prizonierii în numele dumisale, mă înclin, domnule, sunt ai dumneavoastră. Poftiţi, luaţi-i!

Mordaunt înaintă plin de bucurie, iar Porthos, înmărmurit şi privindu-şi prietenul cu un aer din ce în ce mai năuc, deschise gura să vorbească.

D'Artagnan îl călcă pe picior. Uriaşul pricepu, în sfârşit, că prietenul său voia să joace un anumit joc.

Mordaunt puse piciorul pe prima treaptă a scării şi, cu pălăria în mână, dădu să treacă printre cei doi prieteni, făcându-le semn celor patru oameni să-l urmeze.

— O clipă, vă rog, mă iertaţi, spuse d'Artagnan cu cel mai încântător surâs din lume, punând mâna pe umărul tânărului. Dacă ilustrul general Oliver Cromwell v-a încredinţat prizonierii noştri, fără îndoială că v-a dat la mână şi o hârtie prin care întăreşte darul făcut.

Mordaunt se opri locului.

— V-o fi dat o scrisorică, vreo hârtiuţă, în sfârşit, ceva care să arate că veniţi din parte domniei-sale. Aveţi bunătatea şi încredinţaţi-mi această dovadă, ca să am şi eu într-un fel o scuză că mi-am părăsit compatrioţii. Altminteri, înţelegeţi, deşi sunt sigur că generalul Oliver Cromwell nu le vrea răul, fapta mea ar face o proastă impresie.

Mordaunt se dădu un pas înapoi şi, descumpănit, aruncă o privire înfricoşătoare spre d'Artagnan; dar muşchetarul îi răspunse cu privirea cea mai binevoitoare şi mai prietenească care a izvorât cândva din ochii unui om.

— Când vă spun eu un lucru, domnule, mi-aduceţi jignirea să vă îndoiţi de spusele mele?

— Vai de mine! exclamă d'Artagnan. Să mă îndoiesc de cuvântul dumneavoastră? Ferească-mă Dumnezeu, domnule Mordaunt! Dimpotrivă, eu vă socot un gentilom desăvârşit, vrednic de toată cinstea, după cât se pare. Şi-apoi, domnule, vreţi să vorbesc deschis? urmă d'Artagnan cu aerul lui sincer.

— Vă rog, domnule.

— Domnul du Vallon, aci de faţă, e bogat, are o rentă de patruzeci de mii de livre şi, prin urmare, nu ţine la bani. Mie nu mi-e de domnia-sa, ci de mine.

— Şi-atunci, domnule?

— Ei, bine, eu nu sunt bogat. Sărăcia în Gasconia nu-i o ruşine, nimeni nu se simte dezonorat din pricina asta şi Henric al IV-lea, slăvită fie-i amintirea, care era regele gasconilor, după

cum maiestatea-sa Filip al IV-lea e regele tuturor spaniolilor, n-avea niciodată o pară în buzunar.

— Să isprăvim, domnule, i-o reteză Mordaunt. Văd unde bateţi şi, dacă tocmai ce gândesc eu vă opreşte să-mi încredinţaţi prizonierii, am putea înlătura această piedică.

— A, ştiam eu că sunteţi o minte ageră! Da, domnule, ăsta-i clenciul, ori mai bine zis, asta-i buba, cum spunem noi, francezii. Eu nu-s altceva decât un biet ofiţeraş. N-am decât ce-mi aduce spada, adică mai mult lovituri decât parale. Or, făcând azi-dimineaţă prizonieri pe aceşti doi francezi, care-mi par de viţă nobilă, că mă rog, amândoi sunt cavaleri ai ordinului Jartierei, ce mi-am zis? De ce să nu mă îmbogăţesc de pe urma lor? Spun doi, fiindcă în asemenea împrejurări, domnul du Vallon, care e bogat, îmi cedează totdeauna prizonierii săi.

Mordaunt, înşelat cu totul de sporovăială gasconului, surise ca unul care înţelege de minune ce i se spune şi răspunse îndulcindu-şi şi el glasul.

— Vei avea îndată în mână ordinul semnat, domnule şi o dată cu el, două mii de pistoli. Dar până atunci, îngăduiţi-mi să-i iau cu mine pe aceşti oameni.

— Nu, se împotrivi d'Artagnan. Ce poate să se întâmple dacă întârziaţi o jumătate de ceas? Eu sunt omul ordinii, domnule, să facem treabă ca la carte.

— Totuşi, aş putea să vă silesc, domnule, i-o întoarse Mordaunt. Eu poruncesc aici.

— O, stimatul meu domn, vorbi d'Artagnan cu un zâmbet fermecător. Se vede că, deşi eu şi cu domnul du Vallon am avut cinstea să călătorim alături de dumneavoastră, nu ne cunoaşteţi deloc. Noi suntem gentilomi, domnule şi numai noi doi am fi în stare să vă omorâm pe dumneavoastră cu toţi cei opt oameni pe care-i aveţi, cu tot. Pe legea mea, domnule Mordaunt, nu te încăpăţâna, fiindcă acolo unde-i încăpăţânare mă încăpăţânez şi eu şi când mă încăpăţânez eu, nimeni n-o mai scoate la capăt cu mine. Iar domnul, continuă d'Artagnan, e şi mai îndărătnic în asemenea împrejurări, de-o îndărătnicie sălbatică. Asta fără să mai punem la socoteală că amândoi suntem trimişii cardinalului Mazarin, care e reprezentantul regelui Franţei. De unde urmează că în această clipă noi îl reprezentam şi pe rege şi pe cardinal, ceea ce înseamnă că în calitatea noastră de ambasadori suntem inviolabili, lucru pe care domnul Oliver

Cromwell, cu siguranţă tot atât de mare om politic, pe cât de mare general e, îl va înţelege cu prisosinţă. Cereţi-i un ordin scris. Ce vă costă, dragă domnule Mordaunt?

— Da, veniţi cu un ordin scris, adăugă Porthos, care începuse să priceapă planul lui d'Artagnan. Doar atât vă cerem.

Oricâtă poftă ar fi avut Mordaunt să pună mâna pe spadă ,în sinea lui nu putea să nu-i dea dreptate lui d'Artagnan. De altminteri, faima muşchetarului îi impunea respect şi pentru că la faima asta se adăuga şi ceea ce văzuse cu ochii lui că săvârşise în acea dimineaţă, căzu pe gânduri. În plus, nebănuind ce adâncă prietenie îi lega pe cei patru francezi, toate neliniştile sale se spulberară înaintea motivului – foarte îndreptăţit de altfel – al răscumpărării.

Se hotărî, aşadar, să plece să aducă nu numai ordinul scris, dar şi două mii de pistoli, cât socotise el că preţuiau cei doi prizonieri.

Mordaunt încalecă, îi porunci sergentului să fie cu ochii în patru şi, smucind frâul, se făcu nevăzut.

— Bun! murmură d'Artagnan. Un sfert de ceas ca să ajungă la cort, un sfert de ceas ca să se întoarcă, nici nu-i nevoie de mai mult.

Pe urmă, întorcându-se spre Porthos, fără că chipul să-i trădeze nici cea mai mică schimbare, astfel încât cei care l-ar fi pândit să creadă că stau de vorbă ca mai înainte, zise privindu-l drept în faţă:

— Prietene Porthos, ia aminte la cuvintele mele... Întâi şi întâi, nu sufli o vorbă prietenilor noştri din tot ce-ţi spun. N-are nici un rost să ştie că le venim în ajutor.

— Bine, încuviinţă Porthos. Înţeleg.

— Du-te la grajd, acolo dai de Mousqueton, puneţi şaua pe cai, pistoalele în coburi, scoateţi caii afară şi duceţi-i în stradă, jos, gata pregătiţi de drum. Restul mă priveşte.

Porthos nu făcu nici cea mai mică observaţie, ascultând cu acea sublimă încredere pe care o avea în prietenul său.

— Mă duc, zise el. Dar pot să intru în odaia în care se află aceşti domni?

— Nu, n-are rost.

— Fii te rog bun şi ia-mi punga pe care am lăsat-o pe cămin.

— N-ai nici o grijă.

Porthos se îndreptă spre grajd cu pasul lui agale şi liniştit, trecând prin mijlocul soldaţilor care, oricât ar fi fost el de francez, nu putură să nu-i admire boiul înalt şi vânjos.

În drum dădu de Mousqueton şi-l luă cu el.

Atunci, d'Artagnan se răsuci pe călcâie: fluiera un cântecel, pe care-l începuse la plecarea lui Porthos.

— Dragul meu Athos, m-am gândit la ce-mi spuneai. Ai dreptate, îmi pare rău, foarte rău că m-am amestecat în povestea asta. Ai spus bine, Mazarin e un bădăran. Sunt gata să fug cu voi. Nu mai staţi pe gânduri, fiţi gata. Spadele sunt în colţ, nu le uitaţi, sunt nişte unelte care, în împrejurările în care ne aflăm acum, ar putea să ne fie de mare folos. A, fiindcă veni vorba, să nu uit de punga lui Porthos. Bun, uite-o!

Şi d'Artagnan vâri pungă în buzunar. Cei doi prieteni îl priveau uluiţi.

— Ei, ce-i de mirare? exclamă d'Artagnan. Eram orb şi Athos mi-a deschis ochii, asta-i tot. Veniţi încoace.

Cei doi prieteni se apropiară.

— Vedeţi colo în stradă? Acolo sunt caii. Ieşiţi pe uşă, cotiţi la stânga, săriţi în şa şi gata. N-aveţi altă grijă decât să ciuliţi urechea la semnal. Acesta va fi strigătul: "Iisuse Cristoase!"

— D'Artagnan, jură că vii după noi! spuse Athos.

— Vă jur pe Dumnezeu!

— S-a făcut! se însufleţi Aramis. Cum auzim: "Iisuse Cristoase!", ieşim, trântim la pământ tot ce ne stă în cale, alergăm la cai, sărim în şa şi înainte!

— Grozav!

— Vezi, Aramis? glăsui Athos. Ţi-am spus întotdeauna că d'Artagnan e cel mai destoinic dintre noi?

— Aşa! făcu d'Artagnan. Acum vin tămâierile. O şterg. Cu bine!

— Vii cu noi, nu-i aşa?

— Mai încape vorbă? Nu uitaţi semnalul: "Iisuse Cristoase!" Şi ieşi cu acelaşi pas, apucându-se să fluiere iarăşi cântecelul de adineauri, chiar de unde-l lăsase intrând pe uşă.

Soldaţii jucau zaruri, sau dormeau. Într-un colţ, doi cântau ca vai de lume psalmul: *Super flumina Babylonis.*

D'Artagnan îl chema pe sergent.

— Dragă domnule, îi spuse el. Generalul m-a chemat la el, după cum m-a înştiinţat adineauri domnul Mordaunt. Ai grijă, te rog, de prizonieri.

Sergentul îi dădu a înţelege că nu pricepea franţuzeşte.

D'Artagnan încercă să-l dumirească prin semne ce nu pricepea prin viu grai.

Sergentul dădu din cap, cum că să nu aibă nici o grijă.

D'Artagnan se îndrepta spre grajd; toţi cei cinci căi, punându-l la socoteală şi pe al său, erau gata înşeuaţi.

— Luaţi fiecare câte un cal de frâu, îi spuse el lui Porthos şi Mousqueton şi apucaţi la stânga, în aşa fel ca Athos şi Aramis să vă vadă de la fereastra lor.

— Vin şi ei? întrebă Porthos.

— Numaidecât.

— N-ai uitat de punga mea?

— Nu, fii pe pace.

— Bine.

Porthos şi Mousqueton, ţinând fiecare câte un cal de frâu, se duseră la postul lor.

Rămas singur, d'Artagnan îşi scapără amnarul, aprinse o fărâmă de iască de două ori cât bobul de linte, încalecă şi, lăsând calul să meargă în voie, se opri în mijlocul soldaţilor, în faţa uşii.

Aici, tot bătându-şi calul cu palma pe grumaz, îi strecură în urechi bucăţica de iască aprinsă.

Trebuia să fii un călăreţ straşnic, pe măsura lui d'Artagnan, ca să cutezi aşa ceva. Animalul abia simţi în ureche arsura şi, scoţând un nechezat de durere, se ridică în două picioare şi o zbughi înainte de parcă l-ar fi apucat pandaliile.

Gata să fie striviţi sub copite, soldaţii fugiră care încotro.

— Ajutor! Nu mă lăsaţi! zbieră d'Artagnan. Opriţi-l! Opriţi-l! A dat strechea în el.

Şi, într-adevăr, calul era acoperit de spume şi parcă-i năvălise tot sângele în ochi.

— Opriţi-l! striga întruna d'Artagnan, dar nici unul dintre soldaţi nu se încumeta să-i sară în ajutor. Opriţi-l! Nu-l lăsaţi să mă omoare! Iisuse Cristoase!

Abia scosese acest strigăt şi uşa se dădu în lături. Cu spada în mână, Athos şi Aramis se avântară înainte. Mulţumită vicleniei lui d'Artagnan, drumul era liber.

— Fug prizonierii! răcni sergentul. Fug prizonierii!

— Stai, stai! strigă d'Artagnan, slobozind şi mai mult frâul calului furios, care, smucindu-se din loc, răsturna la pământ doi-trei oameni.

Dar prizonierii săriseră pe cai şi, odată urcaţi pe cai, nu mai pierdută vremea, se năpustiră valvârtej spre poarta cea mai apropiată. În mijlocul străzii îi zăriră pe Grimaud şi pe Blaisois, care îşi căutau stăpânii.

Dintr-un semn, Athos îl ajută pe Grimaud să priceapă totul. Valetul se alătură îndată pilcului de călăreţi, care înainta ca o vijelie şi pe care d'Artagnan o îmboldea, o biciuia din spate cu răcnetele sale. Trecură pe sub poarta oraşului ca nişte năluci, fără ca gărzile să se gândească măcar să-i oprească şi se pomeniră în largul câmpiei.

În vremea aceasta, soldaţii tot strigau de zor: "Stai! Stai!", iar sergentul, care începuse să priceapă că a fost tras pe sfoară, îşi smulgea părul din cap.

În acel moment sosi în goană un călăreţ, fluturând o hârtie în mână.

Era Mordaunt, care se înapoia cu ordinul generalului.

— Unde-s prizonierii? strigă el, sărind de pe cal.

Sergentul nu mai avu puterea să-i răspundă. Arătă spre uşa căscată şi odaia pustie. Mordaunt se repezi spre scări, pricepu totul, scoase un urlet, ca şi cum o gheară i-ar fi sfâşiat măruntaiele şi căzu în nesimţire pe lespezi.

Capitolul XVIII Unde se dovedeşte că, în clipele de grea cumpănă, cei cu inima vitează nu-şi pierd niciodată cutezanţa, nici cei zdraveni pofta de mâncare

Fără a schimba o vorbă, fără a privi îndărăt, fugarii merseră astfel în goană mare, trecând o gârlă căreia nimeni nu-i ştia numele şi lăsând în stânga un oraş, despre care Athos susţinea că ar fi Durham.

În cele din urmă zăriră o pădurice şi, cu o ultimă îmboldire de pinteni, îndrumară caii într-acolo.

De îndată ce pieriră după perdeaua de arbori, destul de deasă ca să-i ferească de ochii eventualilor urmăritori, călăreţii se opriră să se sfătuiască. Lăsară caii în paza celor doi valeţi, ca să-şi tragă răsuflarea, dar fără să le scoată şaua sau frâul, şi-l puseră pe Grimaud de strajă.

— Mai întâi, vino să te îmbrăţişez, prietene, salvatorul nostru, tu cel mai vrednic dintre noi! îi spuse Athos lui d'Artagnan.

— Athos are dreptate, te admir! spuse la rându-i Aramis, strângându-l în braţe. Câte nu ţi s-ar cuveni, ochi de vultur, braţ de oţel, spirit biruitor, dacă ai sluji un stăpân înţelept!

— Acum, nu zic, merge, răspunse gasconul. Eu şi Porthos primim orice, îmbrăţişări şi mulţumiri: avem timp de pierdut, hai daţi-i drumul!

Amintindu-şi, la cuvântul lui d'Artagnan, cât datorau şi lui Porthos, cei doi prieteni strânseră mâna uriaşului.

— Acum, zise Athos, e vorba să nu fugim la întâmplare, ca nişte bezmetici, ci să întocmim un plan. Ce-avem de făcut?

— Ce-avem de făcut? Drace, nu-i greu de spus.

— Atunci, spune, d'Artagnan.

— Mergem până la cel mai apropiat port, punem la bătaie banii, nu prea mulţi, fiecare-i mai avem, închidem o corabie şi trecem în Franţa. În ce mă priveşte, dau şi ultima para. Averea cea mai de preţ e viaţa şi viaţa noastră, vă rog să mă credeţi, nu atârnă decât de un fir de păr.

— Ce zici, du Vallon? întrebă Athos.

— Eu, răspunse Porthos, sunt în totul de părerea lui d'Artagnan. Anglia este o ţară păcătoasă.

— Aşadar, eşti gata s-o părăseşti, adăugă Athos, întorcându-se spre d'Artagnan.

— Pe legea mea că da, mărturisi d'Artagnan. Nu văd ce m-ar opri.

Athos şi Aramis schimbară o privire între ei.

— Ei, dragii mei, suspină Athos. Atunci, drum bun!

— Cum "drum bun"? şi voi?

— Nu, prietene, trebuie să ne despărţim, murmură Athos.

— Să ne despărţim? exclamă d'Artagnan, buimăcit de această veste neaşteptată.

— Fugiţi de-acolo! interveni Porthos. De ce ne-am despărţi, când suntem împreună?

— Fiindcă voi v-aţi făcut datoria şi puteţi, ba chiar trebuie să vă întoarceţi în Franţa, spuse Athos, pe când noi încă nu ne-am îndeplinit misiunea.

— Cum, adică, nu v-aţi îndeplinit misiunea? întrebă d'Artagnan, privindu-l cu nedumerire.

— Chiar aşa, prietene, răspunse Athos cu glasul lui blajin şi hotărât totodată. Noi am venit aici ca să-l apărăm pe regele Carol; am dat greş şi acum trebuie să-l salvăm.

— Să-l salvezi pe rege! tresări d'Artagnan, uitându-se la Aramis, la fel cum se uitase la Athos.

Aramis se mulţumi să dea uşor din cap, în semn de încuviinţare.

Pe chipul lui d'Artagnan se zugrăvise o profundă compătimire. Ajunsese să creadă că cei doi prieteni ai săi nu erau în toate minţile.

— Glumeşti, Athos... Regele se află în mijlocul unei oştiri care-l duce la Londra. Căpetenia oştirii e un măcelar, ori feciorul unui măcelar, prea puţin contează, colonelul Harrison. Procesul maiestăţii-sale va fi judecat de îndată ce va ajunge în capitală, vă spun sigur. Am auzit destule din gura lui Cromwell în privinţa asta, ca să ştiu la ce să m-aştept.

Athos şi Aramis se uitară din nou unul la celălalt.

— Iar după judecarea procesului, sentinţa va fi adusă la îndeplinire fără întârziere, urma d'Artagnan. O, domnii ăştia, puritanii, nu se-ncurcă...

— Şi ce pedeapsă crezi că-l aşteaptă? întrebă Athos.

— Mă tem să nu fie osândit la moarte. Ei au făcut prea multe împotriva lui pentru ca el să-i ierte şi n-au decât o singură ieşire: să-l ucidă. Nu ştiţi ce-a spus Oliver Cromwell când a venit la Paris şi când i s-a arătat turnul de la Vincennes, unde era închis domnul Vendôme?

— Ce-a spus? întrebă Porthos.

— Că regilor trebuie să li se dea la cap.

— Da, am auzit, zise Athos.

— Şi crezi că nu-şi va pune spusă în aplicare, acum, când îl are pe rege în mână?

— Ba da, sunt chiar sigur, dar ăsta e încă un temei ca să nu părăsim acest cap încoronat aflat în primejdie.

— Athos, ai înnebunit?

— Nu, prietene, răspunse cu blândeţe gentilomul. Dar de Winter a venit după noi în Franţa, ne-a dus la regina Henriette, maiestatea sa ne-a făcut cinstea, domnului d'Herblay şi mie, de a ne cere să-i ajutăm soţul. I-am dat cuvântul nostru de onoare că-l vom ajuta şi cuvântul acesta cuprindea totul. Îi închinăm toată puterea, toată iscusinţa, toată viaţa noastră. Acum nu ne mai rămâne decât să ne ţinem de cuvânt. Tu ce zici, d'Herblay?

— Da, aşa e, întări Aramis. Am făgăduit.

— Şi apoi, urmă Athos, mai avem un temei. Iată, luaţi seama: totul e meschin şi sărman azi în Franţa. Avem un rege în vârstă de zece ani, care nu ştie încă ce vrea; avem o regină pe care o patimă târzie a orbit-o; avem un ministru care ne cârmuieşte ţara ca şi când ar fi moşia lui, preocupat doar să stoarcă bani, semănând numai urzeli şi viclenii italieneşti; avem nişte prinţi care i se opun din motive personale şi egoiste şi care nu vor ajunge decât să-i smulgă lui Mazarin câteva bucăţi de aur, ori o fărâmă de putere. I-am slujit, dar fără tragere de inimă. Dumnezeu mi-e martor că ştiu cât preţuiesc şi nu-i stimez; i-am slujit, slujind un principiu. Acum, însă, e altceva: acum am întâlnit în cale o înaltă nefericire, o nefericire regală, o nefericire europeană şi mă simt legat de ea. Dacă-l salvăm pe rege, ar fi frumos; dacă murim pentru el, ar fi măreţ.

— Aşadar, ştiţi dinainte că veţi pieri, spuse d'Artagnan.

— Ne temem că da şi singura noastră mâhnire e că vom muri departe de voi.

— Ce-o să vă faceţi în ţara asta străină, duşmană?

— În tinereţe am călătorit prin Anglia, vorbesc englezeşte ca un englez, Aramis se descurcă şi el... O, dacă am fi împreună, prieteni! Cu tine, d'Artagnan, cu tine, Porthos, tuspatru laolaltă, întâia oară după douăzeci de ani, am ţine piept nu numai Angliei, am înfrunta trei regate!

— Şi i-aţi făgăduit acestei regine, îl întrerupse d'Artagnan muşcător, să dărâmaţi Turnul Londrei, să ucideţi o sută de mii de soldaţi, să înfruntaţi victorios voinţa unui popor şi ambiţia unui om, când omul acesta se numeşte Cromwell? Voi nu l-aţi văzut: nici tu, Athos, nici tu, Aramis. Ei, aflaţi că e un geniu, un om care mi-a amintit de cardinalul nostru, de celălalt, cel mare! Îl ştiţi prea bine. Nu duceţi prea departe simţul datoriei! În numele cerului, dragul meu Athos, nu vă jertfiţi zadarnic! Când mă uit la tine, nu zic, pari un om cu scaun la cap; dar când te

aud vorbind, parcă aş asculta un nebun. Porthos, te rog, spune şi tu, n-am dreptate? Spune deschis, ce crezi de treaba asta?

— Ce să cred? Nimic bun, bodogăni uriaşul.

— Uite ce, Athos, continuă d'Artagnan, întărâtat că prietenul său, în loc să-l asculte, părea că pleacă urechea la şoapta unui glas lăuntric. V-a mers vreodată vouă rău urmându-mi sfatul? Nu, credeţi-mă, misiunea voastră s-a încheiat, aţi dus-o la capăt cu nobleţe. Înapoiaţi-vă în Franţa cu noi.

— Prietene, murmură Athos, hotărârea noastră e de nezdruncinat.

— Aveţi cumva un alt motiv pe care noi nu-l cunoaştem?

Athos surâse.

D'Artagnan se bătu mintos cu palma peste coapsă şi înşiră cele mai convingătoare argumente pe care le putu găsi, dar la toate acestea Athos se mulţumi să răspundă cu un zâmbet liniştit şi blând, în vreme ce Aramis dădea aprobator din cap.

— Ei, dacă-i aşa, izbucni furios d'Artagnan, dacă ţineţi morţiş, atunci o să ne lăsăm oasele în ţara asta afurisită, unde e veşnic frig, unde vremea frumoasă înseamnă ceaţă, ceaţa – ploaie, iar ploaia – potop; unde soarele-i ca luna şi luna seamănă cu un boţ de brânză cu smântână. La urma urmelor, de vreme ce tot trebuie să mori, fie că mori aici sau aiurea, totuna-i.

— Numai nu uita, dragă prietene, remarcă Athos. Asta înseamnă să mori mai devreme.

— Ei, şi? Mai devreme sau mai târziu, la ce să mai stăm la tocmeală?

— Pe mine, dacă mă miră un lucru, rosti răspicat uriaşul, e cum de n-am murit încă.

— O, în privinţa asta, Porthos, să n-ai nici o grijă, spuse d'Artagnan. Va să zică ne-am înţeles şi dacă Porthos se învoieşte şi el...

— Eu, zise Porthos, fac cum vreţi voi. De altminteri, mie mi-a plăcut foarte mult ce-a spus adineauri contele de La Fère.

— Dar viitorul tău, d'Artagnan? Ambiţiile tale, Porthos?

— Viitorul nostru, ambiţiile noastre! rosti cu înfrigurare gasconul. La ce să ne mai gândim la toate astea, acum când trebuie să-l scăpăm pe rege? Regele odată salvat, îi strângem laolaltă pe toţi prietenii lui, ne batem cu puritanii, recucerim Anglia, ne întoarcem la Londra cu el şi-l proptim bine pe tron...

— Şi el ne face duci şi pairi, zise Porthos, cu ochii strălucitori de bucurie, măcar că întrevedea viitorul ca într-o poveste.

— Sau o să uite de noi, adăugă d'Artagnan.

— Oh! făcu Porthos.

— Pe legea mea, am mai văzut de-alde astea, amice Porthos. Dacă ţin bine minte, mi se pare că i-am adus reginei Anna de Austria un serviciu nu cu mult mai prejos decât cel pe care vrem să i-l facem azi regelui Carol I, dar asta n-a împiedicat-o pe regină să ne dea uitării vreme de aproape douăzeci de ani.

— Ei, şi-ţi pare rău că ai slujit-o, d'Artagnan? întrebă Athos.

— Nu, pe cinstea mea că nu! răspunse gasconul. Ba chiar aş spune că în clipele mele de supărare am găsit o mângâiere în amintirea asta.

— Vezi, d'Artagnan, prinţii sunt adesea nerecunoscători, dar Dumnezeu, niciodată.

— Uite, Athos, i-o întoarse gasconul. Tu, dacă te-ai întâlni cu dracul pe pământ, ai face în aşa fel încât să-l aduci cu tine în ceruri.

— Aşadar, ne-am înţeles? vorbi Athos, întinzându-i mâna.

— S-a făcut! spuse d'Artagnan. Acum Anglia mi se pare o ţară încântătoare şi rămân aici, dar cu o condiţie.

— Care?

— Să nu mă siliţi să învăţ englezeşte.

— Ei, şi-acum, prietene, îţi jur, spuse Athos, triumfător, îţi jur pe Dumnezeu, care ne vede şi ne aude, pe numele meu pe care îl cred fără pată, că există o putere care veghează asupra noastră şi am nădejdea că vom revedea toţi patru pământul Franţei.

— Fie! zise d'Artagnan. Dar eu, mărturisesc, cred taman pe dos.

— Scumpul de d'Artagnan! exclamă Aramis. El reprezintă în mijlocul nostru opoziţia parlamentelor, care în vorbe spun totdeauna nu şi în fapte totdeauna *da.*

— Fie, dar până una alta, scapă ţara de pieire, adăugă Athos.

— Ei, acum că am pus la cale totul, îl întrerupse Porthos, frecându-şi mâinile, ce-ar fi dacă ne-am gândi să şi mâncam?!

Dacă nu mă înşel, noi şi în clipele cele mai grele ale vieţii noastre n-aveam obiceiul să flămânzim.

— Ce să mănânci în ţara asta unde oamenii înghit doar carne fiartă de oaie şi nu beau decât bere?! Cum naiba ai venit într-o ţară ca asta, Athos? O, iartă-mă, zâmbi d'Artagnan. Am uitat că nu te mai cheamă Athos. Oricum, ia să vedem, Porthos, ce-ai plănuit, ce bucate ne dai?

— Ce-am plănuit?

— Da, ai vreun plan?

— Nu, mi-e foame, atâta tot.

— Pe legea mea, dacă-i aşa şi mie mi-e foame. Numai că nu-i de ajuns să-ţi fie foame, trebuie să ai şi ce să mănânci. Doar n-om fi căi să paştem iarbă...

— Ehei! făcu Aramis, care nu era chiar atât de desprins de cele lumeşti ca Athos. Vă aduceţi aminte ce stridii am mâncat atunci, la Parpaillot?

— Şi friptura aia de berbec cu legume! zise Porthos, lingându-şi buzele.

— Ia stai, Porthos, nu-l avem cu noi pe bunul nostru Mousqueton, care-ţi făcea viaţa atât de plăcută acolo, la Chantilly?

— Într-adevăr, recunoscu Porthos. L-avem pe Mousqueton, numai că, de când a ajuns intendent, s-a îngrăşat peste măsură. Oricum, să-l chemăm.

Şi, ca să fie sigur că va răspunde cu voioşie, îl strigă:

— Hei, Mouston!...

Mouston apăru îndată. Arăta jalnic.

— Ce ai, dragă domnule Mouston? întrebă d'Artagnan. Nu cumva eşti bolnav?

— Domnule, mor de foame, scânci valetul.

— Păi tocmai de asta te-am chemat, dragă domnule Mouston. N-ai putea să-mi iei de guler vreo câţiva iepuraşi frumuşei sau vreo câteva drăgălaşe potârnichi şi să ne faci un ostropel cum ne-ai făcut atunci la hanul... la hanul... na! că am uitat cum îi zice...

— La hanul... murmură la rândul său Porthos. Drace! Nici eu nu mai ştiu.

— N-are a face. Ei şi să prinzi cu laţul şi câteva butelci bătrâne cu vin de Bourgogne, care l-au tămăduit cu atâta repeziciune pe stăpânul tău de scrântitura.

— Vai, domnule! se tângui Mousqueton. Tare mă tem că în blestemata asta de ţară n-o să găsesc mai nimic din ce doriţi. Părerea mea e că mai bine am cere găzduire la căsuţa de colo, din marginea pădurii.

— Cum, e o casă pe-aici? tresări d'Artagnan.

— Da, domnule, încuviinţă valetul.

— Bine, atunci să te-ascultăm, prietene, să mergem la stăpânul casei să-i cerem ceva de mâncare. Ce ziceţi, domnilor, de sfatul bunului nostru Mouston? E plin de înţelepciune, nu?

— Bun. Şi dacă stăpânul casei e puritan? obiectă Aramis.

— Cu atât mai bine, pe legea mea! exclamă d'Artagnan. Dacă e puritan, îi vom aduce la cunoştinţă prinderea regelui şi, în cinstea acestei ştiri grozave, va jertfi pentru noi găinuşele lui albe.

— Şi dacă e vreun cavaler?

— În cazul ăsta vom lua nişte mutre de îngropăciune şi-i vom jumuli găinuşele negre.

— Ce fericit eşti tu..., spuse Athos, zâmbind fără să vrea de voioşia neînfrânta a gasconului. Iei totul în glumă.

— Ce vreţi? răspunse d'Artagnan. Eu m-am născut într-o ţară unde cerul e veşnic senin.

— Oricum, nu-i ca ăsta de aici, zise Porthos, întinzând mâna să se încredinţeze dacă plouă într-adevăr, căci parcă simţise cum l-a picat pe obraz.

— Haide-haide! îşi îndemnă prietenii d'Artagnan. Cu atât mai mult trebuie s-o luăm din loc. Ei, Grimaud!

Grimaud îşi făcu apariţia.

— Grimaud, prietene, ai dibuit ceva? întrebă d'Artagnan.

— Nimic, răspunse valetul.

— Nerozii ăştia, bombăni Porthos, nici măcar nu ne-au urmărit. Ehei, să fi fost noi în locul lor!

— Păcat, zise d'Artagnan. I-aş spune bucuros două vorbuliţe domnului Mordaunt, în această mică Tebaidă. Iată un loc numai bun să culci la pământ un om.

— Hotărât lucru, spuse Aramis. Fiul nu-i la înălţimea mamei.

— Aşteaptă, dragă prietene, răspunse Athos. Nu sunt nici două ceasuri de când am fugit. Încă nu ştie încotro am luat-o, nu bănuieşte unde ne aflăm. Vom putea spune că nu-i la înălţimea maică-si numai în clipă în care vom pune piciorul pe pământul Franţei, dacă între timp nu suntem ucişi sau otrăviţi.

— Până una-alta, să mâncăm! spuse Porthos.

— Pe cinstea mea, nu zic nu, mi-e o foame de lup, răspunse Athos.

— Păzea găinuşelor negre! exclamă Aramis.

Şi cei patru prieteni, conduşi de Mousqueton, se îndreptară spre casa din marginea pădurii, aproape cu aceeaşi nepăsare de odinioară, fiind iarăşi laolaltă şi uniţi, aşa cum spusese Athos.

Capitolul XIX O cupă închinată în cinstea Regelui detronat

Pe măsură ce se apropiau de casă, fugarii vedeau pământul răscolit ca după trecerea unei cete de călăreţi. În faţa casei, urmele se arătau şi mai lămurit: ceata cu pricina, din orice tabără ar fi fost ea, pesemne că făcuse acolo un popas.

— Pe legea mea! spuse d'Artagnan. E limpede ca lumina zilei: pe aici a trecut regele cu escorta lui.

— Drace! exclamă Porthos. Atunci au înghiţit totul.

— Nu, îl linişti d'Artagnan. Măcar o găină tot au lăsat ei.

Sări de pe cal şi bătu la uşă, dar nu primi nici un răspuns. Împinse uşă – nu era zăvorâta. În prima odaie nu văzu pe nimeni.

— Ei? făcu Porthos.

— Nu-i nimeni, mormăi d'Artagnan. Ah!

— Ce e?

— Sânge.

La auzul acestui cuvânt, cei trei prieteni săriră de pe cai şi intrară în prima odaie. D'Artagnan împinsese uşa celei de a doua odăi şi, după expresia feţei, era limpede că a dat peste ceva neobişnuit. Apropiindu-se, cei trei prieteni zăriră un bărbat încă tânăr zăcând pe podea, într-un lac de sânge. Se vedea că a încercat să se urce în pat, dar n-a mai avut putere şi s-a prăbuşit pe duşumea. Athos se apropie cel dintâi de bietul om: i se păruse că a mişcat.

— Ei? întreba d'Artagnan.

— Dacă a murit, nu cred să fi murit de mult timp, spuse Athos. E cald încă. Stai, parcă-i bate inima. Hei, prietene!

Rănitul scoase un geamăt. D'Artagnan luă apă în căuşul palmei şi-i stropi faţa.

Omul deschise ochii, făcu o mişcare, vrând să ridice capul şi căzu iarăşi.

Athos încercă să-i rezeme capul de genunchi, dar văzu că avea ţeasta crăpată. Sângele şiroia din rană.

Aramis muie un ştergar în apă şi-i obloji rana. Apă rece îl făcu pe necunoscut să-şi vină în fire şi să deschidă iar ochii. Se uită uimit la oamenii aceia care păreau că-l plâng şi care, pe cât le stătea în puteri, căutau să-l ajute.

— Îţi suntem prieteni, spuse Athos în englezeşte. Fii liniştit şi, dacă poţi, povesteşte-ne ce ţi s-a întâmplat.

— Regele, murmură rănitul. Regele a fost prins...

— L-ai văzut? întrebă Aramis tot în engelzeşte.

Omul nu răspunse.

— N-ai teamă, zise Athos. Noi suntem slujitori credincioşi ai maiestăţii-sale.

— Adevărat? îngăimă rănitul.

— Pe cinstea noastră de gentilomi

— Aşadar, pot să vă vorbesc...

— Vorbeşte!

— Sunt fratele lui Parry, cameristul maiestăţii-sale.

Athos şi Aramis îşi aduseră aminte de valetul căruia i se adresase de Winter şi pe care îl găsiseră la intrarea cortului regal.

— Îl cunoaştem, spuse Athos. Nu-l părăsea niciodată pe rege.

— Da, aşa e, adeveri rănitul. Văzând că regele a fost prins, s-a gândit îndată la mine şi, trecând prin faţa casei, l-a rugat pe comandantul escortei, în numele regelui, să se oprească puţin. Comandantul s-a învoit. Spunea că regelui i s-a făcut foame. L-au adus aici în odaia unde mă aflu, ca să mănânce şi au pus paznici la uşi şi la ferestre. Parry cunoştea încăperea; de multe ori, când maiestatea-sa se afla la Newcastle, venea să mă vadă. Ştia că în podea e o trapă, care dă în livadă. Mi-a făcut un semn. Am priceput. Dar, fără îndoială, paznicii regelui l-au văzut când mi-a făcut semn şi stăteau cu ochii-n patru. Nebănuind nimic, nu mai aveam decât o singură dorinţă: să-l scap pe rege. M-am prefăcut că mă duc afară după lemne, gândindu-mă că nu-i timp de pierdut. Am intrat în hruba ce ducea în pivniţă, sub trapă. Am

împins trapa cu capul şi în timp ce Parry punea încet la uşă zăvorul, i-am făcut semn regelui să mă urmeze. Vai, regele s-a împotrivit: ai fi zis că-i e silă să fugă. Parry se ruga de el, împreunându-şi mâinile, îl imploram şi eu să nu scape un asemenea prilej. În cele din urmă, s-a hotărât să mă urmeze. Din fericire, eu mergeam înainte; regele venea la câţiva paşi în urmă, când, deodată, pe la mijlocul hrubei, mă pomenesc cu o umbră mătăhăloasă în cale.

Am vrut să strig şi să-l previn pe rege, dar n-am mai avut răgaz. Am simţit o lovitură puternică, de parcă toată casa s-ar fi prăbuşit peste mine, şi-am picat fără simţire la pământ.

— Vrednic şi loial englez! Credincios slujitor! exclamă Athos.

— Când mi-am venit în fire, zăceam întins în acelaşi loc. M-am târât până în curte; regele şi escorta plecaseră. Un ceas întreg m-am chinuit ca să ajung din curte până aici. Dar puterile m-au lăsat şi-am căzut iar în nesimţire.

— Şi acum cum te simţi?

— Destul de prost, murmură rănitul.

— Ce putem face pentru dumneata? întrebă Athos.

— Ajutaţi-mă să mă sui în pat. Aşa poate c-o să-mi fie mai bine.

— N-ai pe nimeni să te îngrijească?

— Soţia mea e plecată la Durham, dar trebuie să se întoarcă dintr-o clipă în alta. Dar dumneavoastră n-aveţi nevoie de nimic, nu doriţi nimic?

— Noi venisem încoace cu gândul să cerem ceva de mâncare.

— Vai! Au luat totul, nu ne-a mai rămas nici măcar o bucăţică de pâine.

— Auzi d'Artagnan? spuse Athos. Trebuie să căutăm de-ale gurii în altă parte.

— Acum mi-e totuna, răspunse gasconul. Nu mai mi-e foame.

— Pe cinstea mea, nici mie, adăugă Porthos.

Urcară rănitul în pat. Apoi, chemându-l pe Grimaud, îl puseră să-i panseze rana. Grimaud, care avusese de atâtea ori prilejul să-i oblojească şi să-i doftoricească pe cei patru prieteni, dobândise oarecare pricepere în asemenea treburi.

Între timp, fugarii se întorseseră în prima odaie şi se sfătuiau acolo între ei.

— Acum ştim cum stăm, spuse Aramis. Deci pe-aici a trecut regele cu escorta. Trebuie să apucăm pe un alt drum. Tu ce zici, Athos?

Athos nu răspunse. Chibzuia.

— Da, încuviinţă Porthos, să apucăm pe un alt drum. Dacă mergem pe urmele escortei, n-o să găsim nimic şi-o să murim de foame. Blestemată ţară mai e şi Anglia asta! E întâia oară când nu pun nimic în gură la prânz şi eu la prânz mănânc pe săturate, asta-i masa mea.

— Tu cum zici, d'Artagnan? întrebă Athos. Te alături părerii lui Aramis?

— Nu, nicidecum! răspunse d'Artagnan. Eu cred c-ar trebui să facem tocmai pe dos.

— Cum adică, vrei să mergem în urma escortei? exclamă Porthos, speriat.

— Nu, să mergem pe acelaşi drum cu ea.

Ochii lui Athos scânteiară de bucurie.

— Să mergem pe acelaşi drum cu ea! exclamă Aramis la rândul lui.

— Lăsaţi-l pe d'Artagnan să vorbească. Ştiţi doar că e omul poveţelor înţelepte, interveni Athos.

— Fără îndoială, spuse d'Artagnan. Trebuie să mergem în partea unde nimeni n-o să ne caute. Or, nimănui n-o să-i treacă prin cap să ne caute printre puritani. Să ne-amestecăm, dar, printre puritani!

— Bine, prietene, bine! Minunat sfat, spuse Athos. La asta mă gândeam şi eu, dar mi-ai luat-o înainte.

— Aşadar şi tu eşti de aceeaşi părere? întrebă Aramis.

— Da. Vor crede că vrem să plecăm din Anglia şi ne vor căuta prin porturi. În acest timp, noi ajungem la Londra o dată cu regele şi, ajunşi acolo, nu mai dă nimeni de noi. Nu-i greu să te ascunz într-un oraş cu un milion de locuitori. Fără să mai punem la socoteală sorţii de izbândă pe care ni-i dă o asemenea călătorie, continuă Athos, aruncând o privire, spre Aramis.

— Da, încuviinţă Aramis. Înţeleg.

— Eu nu înţeleg nimic, mărturisi Porthos. Dar n-are a face. Dacă şi d'Artagnan cu Athos zic la fel, înseamnă că părerea asta e cea mai bună.

— N-o să părem suspecţi colonelului Harrison? întrebă Aramis.

— Pe toţi dracii! sări d'Artagnan. Eu tocmai pe el mă bizui. Colonelul Harrison e prieten cu noi. L-am văzut de două ori la generalul Cromwell; ştie că suntem trimişii monseniorului Mazarin şi ne va socoti că pe nişte fraţi. De altminteri, nu-i feciorul unui măcelar? Ce, nu-i aşa? Ei bine, Porthos o să-i arate cum se doboară un bou cu o lovitură de pumn, iar eu cum trânteşti la pământ un taur, apucându-l de coarne. Aşa o să-i câştigăm încrederea.

Athos zâmbi.

— Tu eşti cel mai bun tovarăş din câţi cunosc, d'Artagnan, rosti el, întinzându-i mâna gasconului. Sunt fericit că te-am regăsit, fiul meu drag.

După cum ştim, aşa-i spunea Athos lui d'Artagnan în clipele lui de mare duioşie.

Tocmai atunci, Grimaud ieşi din odaie. Rănitul, pansat, se simţea mai bine.

Cei patru prieteni îşi luară rămas bun de la el, întrebându-l dacă nu avea de trimis vreun cuvânt fratelui său.

— Spuneţi-i să-i dea de ştire regelui că nu m-au ucis, le răspunse bravul om. Oricât de neînsemnat aş fi, sunt sigur că maiestăţii-sale îi pare rău de mine şi că se simte vinovat de moartea mea.

— Fii liniştit, până diseară va afla, îl încredinţă d'Artagnan.

Pilcul călăreţilor se puse în mişcare. Acum nu aveau cum să greşească drumul, căci calea lor se desluşea lesne în câmpie.

După două ceasuri de mers în tăcere, d'Artagnan, care călărea în frunte, se opri la o răspântie.

— Oho! zise el. Uite-i.

Într-adevăr, la vreo jumătate de leghe înainte se vedea o ceată numeroasă de călăreţi.

— Prieteni, spuse gasconul. Încredinţaţi spadele lui Mousqueton, care vi le va înapoia la momentul şi locul potrivit. Şi nu uitaţi că sunteţi prizonierii noştri.

Apoi porniră în trap domol, deoarece caii începeau să dea semne de oboseală şi, curând, se alăturară escortei.

Regele, înconjurat de o parte din regimentul lui Harrison, mergea în frunte, nepăsător, demn şi cu un fel de bunăvoinţă întipărită pe faţă.

Zărindu-i pe Athos şi pe Aramis, de la care nu i se lăsase răgaz nici măcar să-şi ia rămas bun şi citind în ochii celor doi gentilomi că mai avea încă prieteni şi încă la câţiva paşi de el, o undă de bucurie îi împurpură obrajii palizi, deşi îi ştia pe amândoi prizonieri.

D'Artagnan ieşi în capul coloanei şi, lăsându-şi prietenii în paza lui Porthos, se duse drept la Harrison. Colonelul, aducându-şi aminte că l-a văzut într-adevăr la Cromwell, îl întâmpină cu politeţea pe care un om de soiul şi cu firea lui o poate arăta cuiva. Prevederea lui d'Artagnan se împlini întocmai: Harrison nu avea şi nici nu putea să aibă nici o bănuială.

Făcură un popas: regele trebuia să mănânce: Numai că de astă dată luară toate măsurile de prevedere, că nu cumva să încerce iarăşi să fugă. La han se puse o mescioară anume pentru el şi alta mai mare pentru ofiţeri.

— Iei masa cu mine? îl întrebă Harrison pe d'Artagnan.

— Pe toţi dracii! exclamă gasconul. Mi-ar face mare plăcere, dar vedeţi, sunt cu prietenul meu, domnul du Vallon şi cu cei doi prizonieri, pe care trebuie să-i am sub ochi şi care v-ar stingheri. Am o idee: puneţi o masă într-un colţ şi trimiteţi-ne de la masa dumneavoastră ce veţi crede de cuviinţă, căci altfel, zău, o să murim de foame. Mâncând în aceeaşi încăpere se cheamă că mâncăm împreună.

— Fie! se învoi Harrison.

Toate se rânduiră după placul lui d'Artagnan şi când se înapoie la colonel, îl găsi pe rege aşezat la o mescioară; Parry tocmai îl servea. Harrison cu ofiţerii şedeau la o masă comună, iar într-un colţ era pregătită masa pentru el şi tovarăşii lui.

Masa ofiţerilor puritani era rotundă şi, fie din întâmplare, fie dinadins, Harrison şedea cu spatele la rege.

Regele îi văzu intrând pe cei patru gentilomi, dar nu păru să-i ia în seamă.

Se aşezară la masa lor în aşa fel, încât să nu stea cu spatele la nimeni. Aveau în faţă masa ofiţerilor şi cea a regelui.

Harrison, vrând să-şi cinstească oaspeţii, le trimitea cele mai alese bucate de la masa lui; din nenorocire pentru cei patru prieteni, nu aveau un strop de vin. Lui Athos nici că-i păsa de asta, dar Aramis, d'Artagnan şi Porthos se strâmbau ori de câte ori trăgeau câte un gât de bere, această băutură puritană.

— Pe legea mea, colonele, îţi suntem foarte recunoscători de binevoitoarea invitaţie, căci fără dumneata, ajunam şi de prânz, cum am ajunat şi de dimineaţă. Domnul du Vallon, aici de faţă, vă mulţumeşte şi el, fiindcă era mort de foame.

— Şi încă nu mi-am potolit foamea, spuse Porthos, salutându-l pe colonelul Harrison.

— Păi ce-aţi păţit, domnilor, de-aţi rămas flămânzi? întrebă colonelul râzând.

— Ce să păţim, colonele, nimic. În graba de-a vă ajunge din urmă, am apucat pe acelaşi drum cu dumneavoastră, lucru neîngăduit pentru o deşcă bătrână ca mine, care ştie că, pe unde-a trecut un falnic şi viteaz regiment ca al dumneavoastră, nu mai găseşti nimic de-ale gurii. Vă închipuiţi dezamăgirea noastră când, ajungând la o căsuţă frumuşică din marginea unei păduri şi care de departe îţi desfăta ochii cu înfăţişarea-i sărbătorească, cu acoperişul roşu şi cu obloanele verzi, în loc să găsim niscaiva găini, să rumenim o fripturică, sau ceva şuncă, s-o punem în frigare, am dat de-un amărât scăldat într-un lac de... O, la naiba, colonele, te rog să transmiţi felicitările mele ofiţerului care a făcut isprava asta! O lovitură ca la carte, o lovitură straşnică, încât până şi domnul du Vallon, prietenul meu, şi-a arătat admiraţia şi dânsul e meşter în de-alde astea...

— Da, râse Harrison, aţintindu-şi ochii asupra unui ofiţer de la masă. Când Groslow ia asupra lui o treabă, nu se-ncurcă...

— A! făcu d'Artagnan, salutându-l pe ofiţer. Îmi pare rău că domnul nu ştie franţuzeşte, că să-i arăt preţuirea mea.

— Sunt gata să vă ascult şi să vă răspund la fel, domnule, întrucât am stat trei ani la Paris, răspunse ofiţerul într-o franţuzească bunicică.

— Ei bine, domnule, continuă d'Artagnan, mă grăbesc să vă spun că lovitura a fost dată cu atâta iscusinţă, încât aproape că v-aţi ucis omul.

— Eu credeam că l-am trimis pe lumea ailaltă! se miră Groslow.

— Nu. Era cât pe ce, nu zic, dar de murit, n-a murit.

La aceste cuvinte, d'Artagnan aruncă o privire spre Parry, care, palid ca moartea, şedea în picioare în faţa regelui, vrând să-i dea de înţeles că pentru el era această veste.

Regele ascultase convorbirea cu inima strânsă de groază, căci nu ştia unde vrea să ajungă ofiţerul francez şi amănuntele

acestea pline de cruzime şi aruncate cu un aer nepăsător îl revoltau. Abia când auzi ultimele cuvinte răsuflă uşurat.

— Fir-ar al naibii să fie! izbucni Groslow. Şi eu care credeam că i-am venit de hac! De n-ar fi la dracu-n praznic cocioaba ticălosului, zău dacă nu m-aş întoarce să-l dau gata.

— Şi-aţi face foarte bine, domnul meu, adăugă gasconul, dacă vă temeţi să nu scape, fiindcă, ştiţi, rănile astea la cap, dacă nu te dau gata pe loc, se vindecă-n opt zile.

Şi d'Artagnan aruncă din nou o privire spre Parry, pe faţa căruia se citea atâta bucurie, încât regele îi întinse mâna surâzând. Parry se aplecă şi sărută cu respect mâna stăpânului său.

— Zău, d'Artagnan, eşti un om de cuvânt şi de duh în acelaşi timp, spuse Athos. Ce zici de rege?

— Mi-a câştigat inima, răspunse d'Artagnan. Are trăsături nobile şi blajine.

— Da, numai că se dă prea uşor prins şi asta nu-i bine, sublinie Porthos.

— Grozav aş dori să beau în sănătatea regelui, spuse Athos.

— Lasă-mă pe mine, şopti d'Artagnan.

— Bine, murmură Aramis.

Porthos se uita la d'Artagnan, buimăcit de câte mai născocea cu isteţimea-i gasconă.

D'Artagnan puse mâna pe cupa de cositor, o umplu şi se ridică în picioare.

— Domnilor, începu el, întorcându-se spre comeseni. Să bem, dacă îmi îngăduiţi, în cinstea gazdei. În cinstea colonelului nostru pe care-l încredinţăm că-l vom sluji până la Londra şi mai departe.

Şi cum, rostind aceste cuvinte, d'Artagnan se uita la Harrison, englezul crezu că închinarea era pentru el şi, ridicându-se, se înclină spre cei patru prieteni, care, cu ochii la rege, goliră cupele toţi deodată, în vreme ce colonelul dădea băutura pe gât fără să bănuiască nimic.

La rândul lui, Carol îi întinse cupa lui Parry, care îi turnă un pic de bere, căci regele era tratat ca un om de rând. Apoi, ducând cupa la buze şi privind şi el la cei patru gentilomi, bău cu un zâmbet plin de nobleţe şi de recunoştinţă.

— Şi-acum, domnilor, să mergem! strigă Harrison, punând cupă pe masă, fără să se sinchisească de ilustrul prizonier pe care îl avea în pază. La drum!

— Unde înnoptăm, colonele?

— La Tirsk, răspunse Harrison.

— Parry, zise regele, ridicându-se la rândul său şi întorcându-se spre valet. Calul meu! Vreau să plec la Tirsk.

— Pe legea mea, îi spuse d'Artagnan lui Athos. Regele vostru m-a cucerit şi sunt gata să-l slujesc.

— Dacă e adevărat ce-mi spui, adăugă Athos, atunci regele nu va ajunge la Londra.

— Cum adică?

— Aşa! Între timp îl vom răpi.

— Ei, Athos, acum chiar c-ai înnebunit! exclamă d'Artagnan.

— Ai vreun plan? întrebă Aramis.

— Eh! făcu Porthos. N-ar fi cu neputinţă, dacă am avea un plan ca lumea.

— N-am nici un plan, recunoscu Athos. Dar se-ngrijeşte el d'Artagnan şi de asta.

Gasconul ridică din umeri şi porniră la drum.

Capitolul XX D'Artagnan găseşte un plan

Athos îl cunoştea pe d'Artagnan mai bine poate decât se cunoştea el singur. Ştia că pentru un spirit aventuros ca al gasconului era destul să strecori un gând, aşa cum ai arunca o sămânţă pe un

ogor bogat şi mănos. Îşi lăsă deci prietenul să ridice din umeri, şi, pe drum, începu să-i vorbească despre Raoul, discuţie pe care o curmase într-o împrejurare de care cititorul îşi aduce aminte.

La căderea nopţii ajunseră la Trisk. Cei patru prieteni se prefăcură că nici nu iau în seamă măsurile de prevedere pentru paza regelui. Aflară găzduire într-o casă şi, cum se temeau în orice clipă şi pentru ei, se strânseră cu toţii într-o odaie, îngrijindu-se de o ieşire în caz de atac. Valeţii fură puşi să vegheze în locuri diferite. Grimaud se culcă pe un braţ de paie în prag.

D'Artagnan era gânditor şi părea că-şi pierduse limbuţia obişnuită. Nu scotea o vorbă şi tot fluieră, într-un dute-vino de la pat la fereastră. Porthos, care nu vedea niciodată decât faţa lucrurilor, pălăvrăgea ca de obicei. D'Artagnan îi răspundea monosilabic. Athos şi Aramis se uitau unul la altul, zâmbind.

Ziua fusese obositoare şi totuşi, în afară de Porthos, care nu-şi pierdea somnul, cum nu-şi pierdea nici pofta de mâncare, ceilalţi se perpeliră toată noaptea.

A doua zi dimineaţa, d'Artagnan se sculă cel dintâi. Athos şi Aramis nici nu făcuseră ochi, Porthos mai sforăia încă, iar el trecuse pe la grajd, văzuse caii şi dăduse toate poruncile de îndeplinit peste zi.

La ceasurile opt dimineaţa porniră la drum, în aceeaşi ordine. Numai că de astă dată d'Artagnan îşi lăsă prietenii şi se duse să reînnoade firul convorbirii din ajun cu domnul Groslow.

Ofiţerul, pe care laudele gasconului îl unseseră la inimă, îl întâmpină cu un zâmbet plin de bunăvoinţă.

— Ce să vă spun, domnule – începu d'Artagnan. Sunt fericit că am cu cine vorbi în limba bietei mele ţări. Domnul du Vallon, prietenul meu, e o fire tare melancolică: îi scoţi vorba cu cleştele din gură. Cât despre cei doi prizonieri ai noştri, înţelegeţi că n-au nici un chef de taifas.

— Nişte regalişti turbaţi! pufni Groslow.

— Sunt foc pe noi că l-am prins pe rege. De altfel, nădăjduiesc că-l veţi judeca aşa cum se cuvine.

— Oho! exclamă ofiţerul. De aia îl şi ducem la Londra.

— Şi staţi cu ochii pe el, bănuiesc, nu?

— Păi vă cred! Are un alai cu adevărat regesc, nu vedeţi? chicoti ofiţerul.

— Mda, ziua n-are cum scăpa. Dar noaptea...

— Noaptea întărim paza.

— Şi cum îl păziţi?

— Opt oameni stau tot timpul în odaia lui.

— Drace! exclamă d'Artagnan. Ştiu că-i bine păzit. Şi peste cei opt oameni, sigur, mai puneţi şi afară o strajă. Cu un asemenea prizonier, nu-i de joacă, trebuie să fii mereu cu ochii-n patru.

— O, nu! Gândiţi-vă: ce pot face doi oameni fără arme împotriva a opt soldaţi înarmaţi până-n dinţi?

— Cu doi oameni?

— Da, regele cu valetul lui.

— I s-a îngăduit valetului să stea lângă el?

— Da, Stuart a cerut să i se facă hatârul ăsta şi colonelul Harrison a încuviinţat. Sub cuvânt că-i rege, se pare că nu poate să se îmbrace singur.

— Drept să spun, căpitane, glăsui d'Artagnan, hotărât să o ţină înainte cu laudele, care dădeau roade din plin, stau, v-ascult şi mă mir: ce franţuzească aleasă şi curgătoare vorbiţi! Bine, aţi stat trei ani la Paris, dar eu să stau toată viaţa la Londra şi tot n-aş ajunge să deprind limba ca dumneata, sunt sigur. Ce-aţi făcut la Paris?

— Tatăl meu, care-i negustor, m-a trimis la un tovarăş al lui de afaceri, care, la rându-i, şi-a trimis feciorul la noi. E un obicei, între negustori, să facă asemenea schimburi.

— Şi v-a plăcut Parisul?

— Da, numai că aţi avea mare nevoie de o revoluţie, aşa, cam ca a noastră. Nu împotriva regelui, care e un copil, ci împotriva zgârcitului ăluia de italian, amantul reginei.

— O şi eu sunt de aceeaşi părere, domnule. Şi cred c-am face pe loc revoluţia dacă am avea o mână de ofiţeri ca dumneata, iscusiţi, hotărâţi, neînduplecaţi! Ah, i-am veni repede de hac lui Mazarin şi i-am trânti un proces de toată frumuseţea, aşa cum faceţi voi cu regele.

— Bine, dar eu credeam că sunteţi în slujba cardinalului şi că el v-a trimis la generalul Cromwell?

— La drept vorbind, eu mă aflu în slujba regelui. Auzind însă că Mazarin vrea să trimită pe cineva în Anglia, am cerut să mă trimită pe mine, atât de mult doream să-l cunosc pe bărbatul de geniu care stăpâneşte azi trei regate. Aşa că, în clipa când ne-a propus, domnului du Vallon şi mie, să tragem spada pentru onoarea bătrânei Anglii, aţi văzut râvna noastră.

— Da, am auzit că aţi luptat alături de domnul Mordaunt.

— De-a dreapta şi de-a stânga lui, domnule. Drace, e un tânăr viteaz şi fără de pereche. Cum l-a dat gata pe unchiul-său! Aţi văzut?

— Îl cunoaşteţi? întrebă ofiţerul.

— Foarte bine. Pot spune chiar că suntem buni prieteni: domnul du Vallon şi cu mine am venit împreună cu dânsul din Franţa.

— Se pare că l-aţi făcut să v-aştepte cam multişor la Boulogne, nu?

— Ce vreţi, răspunse d'Artagnan. Eram în situaţia dumneavoastră: păzeam un rege...

— Zău? făcu Groslow. Ce rege?

— Regele nostru, domnule, micuţul *King* Ludovic al XIV-lea.

Şi d'Artagnan se descoperi. Englezul, politicos, îi urmă pildă.

— Şi cât timp l-aţi păzit?

— Trei nopţi şi, pe legea mea, îmi voi aminti totdeauna cu plăcere de ele.

— Atât de prietenos e micul vostru rege?

— Regele? Dormea buştean.

— Păi atunci, ce vreţi să spuneţi?

— Vreau să spun că prietenii mei, ofiţerii din gardă şi din corpul muşchetarilor, veneau să-mi ţină de urât şi petreceam toată noaptea, bând şi jucând cărţi.

— A, da! suspină englezul. E adevărat, voi, francezii, sunteţi oameni de viaţă...

— Cum, dumneavoastră nu jucaţi cărţi când faceţi de gardă?

— Niciodată, răspunse englezul.

— Bine, păi atunci vă plictisiţi de moarte şi vă plâng, îl căină d'Artagnan.

— Fapt e, că de câte ori îmi vine rândul, mă cam ia cu frig, mărturisi ofiţerul. Să stai de veghe o noapte întreagă mi se pare o veşnicie!

— Da, asta când eşti singur sau cu nişte soldaţi neghiobi; dar când ai un tovarăş voios de joc, când zuruie galbenii şi zarurile pe masă, noaptea trece ca o părere. Nu vă place jocul de cărţi?

— Cum să nu!

— *Lansquenet,* să zicem.

— Îmi place la nebunie. Când eram în Franţa, jucam seară de seară.

— Şi aici, în Anglia?...

— De când m-am întors, n-am mai pus mâna pe zaruri, nici pe cărţi.

— Vă plâng! rosti d'Artagnan, cu o milă adâncă.

— Uite ce, spuse deodată englezul. V-aş propune ceva.

— Ce?
— Mâine sunt de strajă.
— La zece?
— Da. Veniţi să petrecem noaptea împreună.
— Cu neputinţă.
— De ce?
— Nici să nu vă gândiţi.
— Cum aşa?
— Eu joc noapte de noapte cu domnul du Vallon. Uneori nici nu ne mai culcăm. Bunăoară, azi-dimineaţă, se luminase de ziuă şi noi tot mai jucăm...
— Şi?
— De, i s-ar urî dacă l-aş lăsa singur.
— E priceput la joc?
— L-am văzut pierzând două mii de pistoli şi râdea cu lacrimi.
— Atunci, aduceţi-l şi pe dânsul.
— Cum? Şi prizonierii?
— Drace! Aveţi dreptate... Păi să-i păzească valeţii.
— Da, ca s-o şteargă... N-am nici o încredere.
— Ţineţi atâta la ei? Sunt oameni de vază?
— Vai de mine! Unul e un senior putred de bogat, de prin Tourennne, iar celălalt, un cavaler de Malta, de rang mare. Am intrat în vorbă cu cei care vor să-i răscumpere: două mii de lire sterline de cap, când ajungem în Franţa. Şi nu vrem să-i pierdem o clipă din ochi, mai ales că valeţii ştiu ce bogaţi sunt. Le-am întors buzunarele pe dos când am pus mâna pe ei, şi, zău, pe banii şi pe pungă lor ne hărţuim în fiecare noapte, domnul du Vallon şi cu mine. Şi, cine ştie, or mai fi având ascunse niscaiva pietre preţioase, vreun diamant, încât am ajuns ca zgârciţii care nu se mai despart de comoară lor: îi păzim clipă de clipă şi, când eu mă culc, domnul du Vallon stă treaz şi-i veghează.
— Aşa, care va să zică! murmură Groslow.
— Pricepeţi, dar, ce mă sileşte să nu primesc binevoitoarea dumneavoastră propunere, cu atât mai ispititoare pentru mine cu cât nimic nu te plictiseşte mai mult decât să ai mereu acelaşi partener. Norocul aleargă de la unul la altul şi, după ce joci o lună de zile, îţi dai seama că nu-i nici o pricopseală.

— Oh! suspină englezul. E ceva şi mai plictisitor: să nu joci deloc.

— Înţeleg, zise d'Artagnan.

— Cum să spun, oamenii dumneavoastră sunt chiar atât de primejdioşi?

— În ce privinţă?

— Ar fi în stare să încerce vreo ispravă?

D'Artagnan izbucni în râs.

— Dumnezeule! exclamă el. Pe unul îl scutură frigurile, fiindcă nu-i prieşte în fermecătoarea dumneavoastră ţară; celălalt e un cavaler de Malta, sfios ca o fetişcană, şi, ca să fim şi mai siguri, le-am luat tot ce aveau asupra lor, până şi bricegele şi foarfecele de buzunar.

— În cazul ăsta, aduceţi-i, se hotărî englezul.

— Cum, să-i aduc cu mine?! exclamă d Artagnan.

— Da, am opt oameni.

— Patru au să-i păzească pe ei, patru pe rege.

— La urma urmei, cred că aşa... mai merge, se învoi d'Artagnan. Dar vă dăm mare bătaie de cap.

— A, nu, veniţi, veniţi. Mă descurc eu.

— O, nu mă îndoiesc, zise d'Artagnan. Cu un om ca dumneata, merg oriunde cu ochii închişi.

Această ultimă linguşire îl făcu pe ofiţer să chicotească plin de încântare – un râs care face din oameni prietenii celor care-i tămâiază, fiind aburul vanităţii satisfăcute.

— Ce ne împiedică să începem chiar astă-seară? întrebă d'Artagnan.

— Ce anume?

— Jocul.

— Nimic, într-adevăr, zise Groslow.

— Atunci veniţi astă-seară la noi şi mâine vă întoarcem vizita. Dacă vă nelinişteşte ceva la oamenii noştri, care, după cum ştiţi, sunt nişte regalişti turbaţi, nu-i nimic, noi o s-avem o noapte plăcută.

— Minunat! astă-seară la dumneavoastră, mâine la Stuart, poimâine la mine.

— Şi-n zilele următoare, la Londra. Pe legea mea! exclamă d'Artagnan. Vedeţi, pretutindeni poţi să-ţi trăieşti viaţa.

— Da, când ai de-a face cu francezi şi, mai ales, cu francezi ca dumneata, zise Groslow.

— Şi ca domnul du Vallon. Tii, ce băiat de viaţă! Şi un înverşunat partizan de-al Frondei: într-o zi, prinzându-l pe Mazarin la strâmtoare, era cât pe ce să-i vină de hac. Numai de frica-l ţine.

— Da, are o mutră simpatică, încuviinţă englezul. Fără să-l cunosc, îmi place foarte mult.

— Staţi să-l cunoaşteţi! Aha, uite că mă cheamă, iertaţi-mă, suntem foarte legaţi, nu se poate lipsi de mine. Mă iertaţi?

— Vai de mine, domnule!

— Pe diseară.

— La dumneavoastră.

— La mine.

Cei doi schimbară un salut şi d'Artagnan se întoarse la tovarăşii săi.

— Ce dracu tot trăncăneai cu dulăul ăla? întrebă Porthos.

— Dragă prietene, te rog să nu vorbeşti aşa despre domnul Groslow, care-i unul dintre prietenii mei cei mai apropiaţi.

— Tu, prieten cu bruta asta care-i masacrează pe ţărani?

— Sst! dragul meu Porthos. Ei, da, nu zic, domnul Groslow o fi el cam iute din fire, dar i-am descoperit două însuşiri de căpetenie: e prost şi îngâmfat.

Porthos căscă ochii, uimit. Athos şi Aramis se priviră zâmbind; ei îl cunoşteau pe d'Artagnan, ştiau că nu face nimic fără o ţintă.

— Şi ţie o să-ţi placă, ai să vezi, adăugă d'Artagnan.

— Cum asta?

— O să ţi-l prezint diseară, vine să joace cărţi cu noi.

— Oho! se bucură Porthos, ai cărui ochi se aprinseră. Are bani?

— E fiul unuia dintre cei mai bogaţi negustori din Londra.

— Ştie să joace *lansquenet?*

— Moare după cărţi.

— Dar basetă?

— E slăbiciunea lui.

— Dar zaruri?

— Se dă-n vânt după ele.

— Bun! încuviinţă uriaşul. O s-avem o noapte pe cinste.

— Cu atât mai plăcută, cu cât mi-a făgăduit alta şi mai şi.

— Cum aşa?

— Da, astă-seară îl poftim noi. Mâine ne pofteşte el.

— Unde?

— Îţi spun îndată. Acum n-avem decât o singură grijă: să ne arătăm la înălţimea cinstei pe care ne-o face domnul Groslow. Diseară ne oprim la Derby: Mousqueton s-o ia înainte şi, dacă există o sticlă de vin în tot oraşul, s-o cumpere. N-ar fi rău nici dacă ar pregăti o masă bună, la care tu, Athos, nu vei lua parte, fiindcă suferi de friguri şi nici tu, Aramis, fiindcă eşti cavaler de Malta şi vorbele unor soldăţoi de teapa noastră îţi displac şi te fac să roşeşti .Aţi auzit?

— Am auzit, zise Porthos. Dar să mă ia dracu dacă pricep ceva.

— Porthos, prietene, tu ştii că eu, după tată, mă trag din profeţi, iar după mamă, din sibile şi că nu vorbesc decât în parabole şi în bobote. Cine are urechi să audă, cine are ochi să vadă, deocamdată atâta pot să vă spun.

— Fă ce vrei, prietene, spuse Athos. Sunt sigur că orice faci e un lucru bun.

— Şi tu eşti de aceeaşi părere, Aramis?

— Întru totul, dragul meu d'Artagnan.

— Într-un ceas bun! spuse gasconul. Iată ce-nseamnă să ai de-a face cu nişte adevăraţi credincioşi: e o plăcere să săvârşeşti minuni pentru ei. Voi nu sunteţi ca necredinciosul de Porthos, care vrea să vadă şi să pipăie ca să creadă.

— Adevărul e că sunt tare neîncrezător, zise Porthos cu un aer isteţ.

D'Artagnan îl bătu cu palma pe umăr şi, cum ajunseseră în locul unde urmau să prânzească, discuţia se opri aici.

Pe la ceasurile cinci seara, după cum se înţeleseseră, îl trimiseră pe Mousqueton înainte. Mousqueton nu ştia englezeşte, dar, de când se afla în Anglia, băgase de seamă un lucru: anume că Grimaud izbutea să se facă înţeles de minune numai prin semne. Se apucă să înveţe împreună cu el meşteşugul acesta şi, după câteva lecţii, datorită înaltei priceperi a dascălului, dobândi o oarecare îndemânare. Blaisois îl însoţi.

Trecând pe strada principală din Derby, cei patru prieteni îl zăriră pe Blaisois în pragul unei case arătoase. Acolo urmau să doarmă peste noapte.

Toată ziua nu se apropiaseră de rege, de teamă să nu dea naştere la bănuieli şi, în loc să mănânce la masa colonelului Harrison, cum făcuseră în ajun, prânziseră singuri, împreună.

La ora hotărâtă, Groslow apăru. D'Artagnan îl primi ca pe un prieten vechi de când lumea. Porthos îl măsură din creştet până în tălpi şi zâmbi, dându-şi seama că, în ciuda loviturii grozave cu care îl doborâse pe fratele lui Parry, tot el, Porthos, era mai puternic. Athos şi Aramis se căzniră în fel şi chip să-şi ascundă sila pe care le-o stârnea bruta aceea necioplită.

Până la urmă, Groslow păru mulţumit pe primirea făcută. Athos şi Aramis îşi jucară rolul. La miezul nopţii se retraseră în odaia lor, lăsând uşa deschisă, chipurile din bunăvoinţă. Mai mult, d'Artagnan se duse şi el după ei, lăsându-l pe Porthos să joace singur cu Groslow.

Porthos câştiga cincizeci de pistoli şi, după ce isprăviră jocul, îi mărturisi englezului că era un om mult mai plăcut decât crezuse la început.

Cât despre Groslow, el îşi făgădui să-şi scoată a doua zi pârleala de la d'Artagnan şi se despărţi de gascon aducându-i aminte de întâlnirea plănuită pentru aceeaşi seară.

Spunem seară, deoarece jucătorii se despărţiră pe la patru dimineaţa.

Ziua trecu ca de obicei. D'Artagnan se vântura de colo-colo, de la căpitanul Groslow la colonelul Harrison şi de la colonelul Harrison la prietenii săi. Cine nu-l cunoştea ar fi crezut că asta-i stă în fire, însă prietenii, adică Athos şi Aramis, ştiau că voioşia lui nu era decât înfrigurare.

— Ce-o fi punând la cale? zicea Aramis.

— Să avem răbdare, zicea Athos.

Porthos tăcea. Îşi număra doar pe pipăite în pungă cei cincizeci de pistoli de care-i uşurase pe englez, cu o mare mulţumire întipărită pe faţă.

Seara, sosind la Ryston, d'Artagnan îşi adună prietenii. Aerul acela de veselie nepăsătoare, pe care îl purtase toată ziua ca pe o mască, pierise de pe chipul lui. Athos strânse braţul lui Aramis.

— Oare se apropie clipa? întrebă el.

— Întocmai, răspunse d'Artagnan, auzindu-l. Da, se apropie clipă: în noaptea asta, domnilor, îl vom salva pe rege.

Athos tresări. Ochii i se învăpăiară.

— D'Artagnan, spuse el cu îndoială după atâta speranţă. Nu glumeşti, nu-i aşa? M-ar durea prea mult.

— Ciudat din partea ta, Athos, să te îndoieşti astfel de mine. Unde şi când m-ai văzut tu glumind cu inima unui prieten şi cu viaţa unui rege? Ţi-am spus şi-ţi repet că în noaptea asta îl salvăm pe Carol I. M-aţi pus să găsesc o cale, poftim, am găsit-o!

Porthos se uita la d'Artagnan cu un simţământ de adâncă admiraţie. Aramis surâdea ca un om plin de speranţă. Athos era galben ca un mort şi tremura din toate încheieturile.

— Vorbeşte? spuse Athos.

Porthos deschise ochii mari, Aramis nu-şi mai lua privirea de la buzele lui d'Artagnan.

— Domnul Groslow ne-a poftit să petrecem noaptea cu el, ştiţi asta, nu?

— Da, zise Porthos. Ne-a făcut să-i promitem revanşa.

— Bun. Dar ştiţi unde vom juca?

— Nu.

— La rege.

— La rege?! exclamă Athos.

— Da, domnilor, la rege. În noaptea asta domnul Groslow e de gardă pe lângă maiestatea-sa şi, ca să-i mai treacă de urât, ne-a poftit la el.

— Pe toţi patru? întrebă Athos.

— Pe toţi patru, desigur, ce dracu! Ce, noi ne părăsim prizonierii?

— O, o! făcu Aramis.

— Nu mai spune! îngână Athos, tremurând.

— Mergem, aşadar, la Groslow, noi cu spadele, voi înarmaţi cu pumnale. Pentru noi e floare la ureche să-i dăm gata pe cei opt neghiobi, cu tontul lor de căpitan cu tot. Domnul Porthos ce zice?

— Nu zic că e treabă uşoară, răspunse uriaşul.

— Îl îmbrăcăm pe rege cu hainele lui Groslow; Mousqueton, Grimaud şi Blaisois ne ţin caii gata pregătiţi la colţul primei străzi, încălecăm şi, înainte să se crape de ziuă, suntem la douăzeci de leghe de aici. Ei, am ticluit-o bine, Athos?

Athos puse amândouă mâinile pe umerii lui d'Artagnan şi-l privi cu zâmbetul lui blajin şi liniştit.

— Dragă prietene, spuse el, nu există sub cer fiinţă mai curajoasă şi mai nobilă ca tine. În timp ce noi te credeam indiferent la durerile noastre, pe care, fără vreo vină, ai fi putut să nu le împărtăşeşti, tu singur ai găsit ceea ce noi ne străduiam zadarnic să găsim. Îţi repet, d'Artagnan, eşti cel mai bun dintre noi şi te binecuvântez şi te iubesc din suflet, fiul meu scump.

— Şi mie să nu-mi dea prin minte aşa ceva! zise Porthos, lovindu-se cu palma peste frunte. Doar e-atât de simplu!

— Dacă am înţeles bine, o să-i ucidem pe toţi, nu-i aşa? întrebă Aramis.

Athos se cutremură şi se făcu alb ca varul la faţă.

— Pe toţi dracii, n-avem încotro! exclamă d'Artagnan. M-am gândit mult dacă nu-i chip să ne scutim de treaba asta, dar n-am găsit nimic, credeţi-mă.

— Haide, lăsaţi, acum n-are rost să ne tocmim, vorbi Aramis. Cum facem?

— Am două planuri, răspunse d'Artagnan.

— Să-l auzim pe primul, spuse Aramis.

— Dacă suntem tuspatru laolaltă, la un semnal al meu, anume cuvântul "*în sfârşit*" , implântaţi fiecare pumnalul în inima celui mai apropiat soldat şi noi vom face la fel. Iată, de la bun început, patru morţi. Lupta va fi acum egală, vom fi patru contra cinci. Ăştia cinci ori se predau şi le punem căluşul în gură, ori se apără şi atunci îi răpunem. Dacă din întâmplare gazda se răzgândeşte şi nu ne primeşte decât pe Porthos şi pe mine, drace, va trebui să facem faţa situaţiei şi să lovim îndoit. Asta o să ţină ceva mai mult şi-o să iasă cu tărăboi, dar voi aşteptaţi afară cu spadele în mână şi, cum auziţi zgomot, daţi fuga.

— Şi dacă te ucid? spuse Athos.

— Cu neputinţă! răspunse d'Artagnan. Băutorii ăştia de bere sunt prea greoi şi stângaci. De altminteri, tu, Porthos, înfige-te în beregata lor, aşa isprăvim mai repede şi nici nu mai cârâie.

— Foarte bine! exclamă Porthos. O să fie o trebuşoară de toată frumuseţea.

— Groaznic, groaznic! spuse Athos.

— Oh, domnul e gingaş, zise d'Artagnan. Dar când te afli în focul bătăliei, nu-ţi mai pasă de nimic. De altfel, prietene, urmă

el, dacă socoţi că viaţa regelui nu preţuieşte nici atât, eu n-am spus nimic şi mă duc la Groslow să-l anunţ că sunt bolnav.

— Nu, te rog, sări Athos. Iartă-mă, prietene, am greşit, tu ai dreptate...

În clipa aceea uşa se deschise şi în prag apăru un soldat.

— Domnul căpitan Groslow, spuse el într-o franţuzească stricată, m-a trimis să dau de ştire domnilor d'Artagnan şi du Vallon că-i aşteaptă.

— Unde? întrebă gasconul.

— În odaie la Nabucodonosorul englez, răspunse soldatul, puritan înverşunat.

— Bine, rosti într-o englezească fără de cusur Athos, căruia i se urcase sângele la cap, auzind ocara adusă maiestăţii-sale. Bine, du-te şi spune căpitanului Groslow că venim îndată.

Puritanul ieşi. Valeţii primiră poruncă să pună şaua pe cei opt cai şi să se ducă să aştepte – fără să se despartă unii de alţii şi fără să descalece – în colţul unei străzi aflată cam la douăzeci de paşi de casă în care regele era sub pază.

Capitolul XXI O partidă de cărţi

Într-adevăr, era nouă seara; străjile fuseseră schimbate şi de un ceas începuse schimbul căpitanului Groslow.

D'Artagnan şi Porthos, înarmaţi cu spadele, Athos şi Aramis, cu câte un pumnal ascuns la piept, se îndreptară către casa care în acea seară slujea drept închisoare lui Carol Stuart. Ultimii doi îşi urmau învingătorii cu umilinţă, ca nişte prizonieri dezarmaţi.

— Pe legea mea, aproape să cred că nu mai veniţi, spuse Groslow, zărindu-i.

D'Artagnan se apropie de englez şi-i şopti:

— Ca să spun drept, eu şi cu domnul du Vallon am cam şovăit.

— De ce? întrebă Groslow.

D'Artagnan arătă din ochi spre Athos şi Aramis.

— Ah! făcu Groslow. Nu cumva din pricina convingerilor pe care le au? N-are a face. Dimpotrivă, adaugă el, râzând, dacă vor să-l vadă pe rege, au prilejul.

— Petrecem noaptea în odaia regelui? întrebă d'Artagnan.

— Nu, în odaia vecină. Dar, de vreme ce uşa rămâne deschisă, e ca şi cum am fi în aceeaşi încăpere. Ei, v-aţi burduşit de bani? Sper că facem o partidă grozavă astă-seară.

— Ian auzi! spuse d'Artagnan, sunându-şi buzunarul doldora.

— *Very good,* se bucură Groslow şi deschise uşa odăii. Să vă arăt drumul, domnilor.

Şi intră el cel dintâi.

D'Artagnan se întoarse către prietenii săi. Porthos era nepăsător, ca şi cum ar fi fost vorba de o partidă obişnuită; Athos era palid, dar hotărât; Aramis îşi ştergea cu batista fruntea umezită de sudoare.

Cei opt ostaşi de strajă se aflau la posturi: patru în odaia regelui, doi la uşa de trecere, doi la uşa pe care tocmai intrau cei patru prieteni, văzându-i cu spadele în mână, Athos surâse. Nu era vorba deci de un măcel, ci de o luptă.

Din acea clipă păru din nou tare voios.

Carol, aşa cum se vedea prin uşa deschisă, se întinsese pe pat, îmbrăcat, acoperit doar cu o pătura de lână.

Parry, aşezat la căpătâi, citea încet dintr-o *Biblie,* destul de desluşit însă ca să-l audă regele, care asculta cu ochii închişi.

O lumânare grosolană de seu, pusă pe o masă negricioasă, lumină chipul resemnat al regelui şi pe acela plin de nelinişte al credinciosului său servitor.

Din vreme în vreme, Parry se oprea, crezând că regele poate a aţipit, dar acesta deschidea ochii şi îi spunea zâmbind:

— Citeşte mai departe, bunul meu Parry, ascult.

Groslow înaintă până în pragul odăii lui Carol, îşi puse cu înfumurare pe cap pălăria pe care o ţinuse până atunci în mână, privindu-şi oaspeţii, se uită cu dispreţ la această scenă simplă şi duioasă, în care un bătrân servitor citea *Biblia* pentru regele său, căzut prizonier, se încredinţă dacă fiecare om era la post şi, întorcându-se către d'Artagnan, îl privi mândru, aşteptând laude pentru iscusinţa lui.

— De minune! exclamă gasconul. Pe toţi sfinţii! N-ai fi un general oarecare!

— Păi ce credeţi! vorbi Groslow. Poate Stuart să fugă câtă vreme îl păzesc eu?

— Nici pomeneală! recunoscu d'Artagnan. Decât doar dacă-i pică din cer niscaiva prieteni.

Groslow se lumină la faţă.

Carol Stuart stătuse toată vremea cu ochii închişi, aşa încât nu puteai şti dacă şi-a dat seama de obrăznicia căpitanului puritan, dar, de îndată ce auzi glasul apăsat al lui d'Artagnan, deschise ochii fără să vrea.

La rândul său, Parry tresări şi se opri din citit.

— La ce te gândeşti de te-ai oprit? murmură regele. Citeşte mai departe, bunul meu Parry, numai dacă n-ai obosit cumva.

— Nu, sire, spuse valetul.

Şi începu iar să citească.

În prima odaie fusese pregătită o masă, acoperită cu un covor, pe care stăteau nişte sfeşnice aprinse, cărţi de joc, două cornete şi nişte zaruri.

— Domnilor, zise Groslow. Luaţi loc, vă rog. Eu stau în faţa lui Stuart, căci tare îmi place să-l privesc, mai ales unde-i acum. Dumneavoastră, domnule d'Artagnan, şedeţi în faţa mea.

Athos se înroşi de mânie. D'Artagnan îl privi încruntând sprânceana.

— Aşa, vorbi gasconul. Dumneata, domnule conte de La Fère, în dreapta domnului Groslow; dumneata, domnule cavaler d'Herblay, în stânga; dumneata, du Vallon, lângă mine. Dumneavoastră jucaţi pe mâna mea şi domnii pe mâna domnului Groslow.

D'Artagnan avea deci pe Porthos în stânga şi-i putea face semne cu genunchiul, pe Athos şi Aramis în faţa, aşa că le putea vorbi din ochi.

Auzind numele contelui de La Fère şi al cavalerului d'Herblay, Carol deschise din nou ochii şi, ridicând capul fără să vrea, cuprinse cu privirea actorii acestei scene.

În clipa aceea, Parry întoarse câteva file şi citi apăsat acest verset din Ieremia:

"Dumnezeu a spus: «Ascultaţi cuvântul profeţilor, slujitorii mei, pe care eu i-am ales şi i-am trimis vouă»".

Cei patru prieteni se uitară unul la altul. Cuvintele lui Parry arătau că regele a înţeles adevăratul motiv al prezenţei lor acolo. Ochii lui d'Artagnan sclipiră vesel.

— Parcă m-aţi întrebat adineauri dacă am bani! zise el, scoţând pe masă vreo douăzeci de pistoli.

— Chiar aşa, răspunse Groslow.

— Ei, atunci am şi eu ceva de spus: păziţi-vă bine comoara, dragă domnule Groslow, căci pun prinsoare că nu ieşim de aici fără ea.

— Nici să nu credeţi că n-am s-o păzesc, mormăi Groslow.

— Cu atât mai bine! continuă d'Artagnan. Bătălie, căpitane, bătălie! Tocmai asta şi vrem, ştiţi ori nu ştiţi?

— Ei, ba bine că nu! pufni Groslow în râs. Voi, franţuzii, căutaţi cearta cu lumânarea.

Carol auzise şi înţelesese într-adevăr totul. O uşoară roşeaţă îi năvăli în obraji. Ostaşii care îl păzeau văzură cum se întinde puţin, ca să-şi dezmorţească oasele şi cum, chipurile, din pricină că soba dogorea prea tare, dă încet la o parte pătura în carouri sub care, aşa cum am spus, se culcase îmbrăcat.

Athos şi Aramis tresăriră de bucurie văzând că regele era gata îmbrăcat.

Partidă începu. În seara aceea norocul era de partea lui Groslow, care câştiga mereu. O sută de pistoli trecură astfel dintr-o parte în cealaltă a mesei. Groslow era de o veselie nebună.

Porthos, care pierduse cei cincizeci de pistoli câştigaţi în ajun şi încă vreo treizeci pe deasupra, era tare morocănos şi-l tot împungea pe d'Artagnan cu genunchiul să o schimbe pe alt joc. La rândul lor, Athos şi Aramis îl priveau întrebător. D'Artagnan însă rămânea nepăsător.

Orologiul bătu de zece. Se auzi trecând rondul de noapte.

— Câte ronduri aveţi? întrebă d'Artagnan, scoţând alţi bani din buzunar.

— Cinci, răspunse Groslow. La fiecare două ceasuri.

— Asta-i bine, dovedeşte prevedere, rosti gasconul.

Şi aruncă o privire către Athos şi Aramis.

Pasul patrulei se îndepărtă. D'Artagnan răspunse pentru prima oară semnelor făcute de Porthos, împungându-l şi el cu genunchiul.

Între timp, atraşi de joc şi de strălucirea aurului, atât de ispititoare pentru oricine, străjile din odaia regelui se apropiară pe nesimţite de uşă şi, ridicându-se în vârful picioarelor, se uitau peste umerii lui d'Artagnan şi ai lui Porthos; ostaşii postaţi la uşă se apropiaseră şi ei, împlinind astfel dorinţa tainică a celor patru prieteni, care preferau să-i aibă la îndemână, decât să alerge după ei prin cele patru colţuri ale încăperii. Cele două străji de la

uşă stăteau şi acum cu spadele trase, numai că se sprijineau în ele şi urmăreau jocul.

Pe măsură ce se apropia clipa hotărâtoare, Athos părea tot mai liniştit; mâinile-i albe şi fine se jucau cu ludovicii de aur, pe care îi îndoia şi îi dezdoia între degete, de parcă ar fi fost de cositor; Aramis, mai puţin stăpân pe sine, ducea mereu mâna la piept; Porthos, furios că tot pierde şi pierde, făcea semne disperate cu genunchiul.

D'Artagnan se întoarse, se uită maşinal în spatele lui şi, printre doi ostaşi, îl văzu pe Parry în picioare şi pe Carol stând sprijinit într-un cot, cu mâinile împreunate ca într-o rugă fierbinte. Îşi dădu seama că a sosit clipă hotărâtoare, că fiecare era la post şi că nu aşteptau decât cuvintele "În sfârşit", care, după cum ne amintim, trebuiau să fie semnalul.

Aruncă o privire spre Athos şi Aramis, vrând să-i prevină şi amândoi îşi traseră scaunele puţin înapoi ca să aibă deplină libertate de mişcare.

Îl lovi din nou cu genunchiul pe Porthos şi acesta se ridică alene, ca pentru a-şi mai dezmorţi picioarele; numai că, ridicându-se, încercă spada să vadă dacă iese din teacă.

— Fir-ar să fie! se oţărî d'Artagnan. Încă douăzeci de pistoli pierduţi! Zău, căpitane Groslow, prea eşti norocos, dar n-o să ţină aşa cât lumea.

Şi mai scoase douăzeci de pistoli pe masă.

— Încă un joc, căpitane. Douăzeci de pistoli miză pentru un singur joc, ultimul.

— Fie şi douăzeci de pistoli! încuviinţă Groslow.

Şi întoarse două cărţi, aşa cum cerea jocul: un rege pentru d'Artagnan şi un aş pentru el!

— Rege! exclamă d'Artagnan. Semn bun! Jupâne Groslow, adăugă el, ia seamă la rege!

Şi, cu toată stăpânirea de sine, ceva neobişnuit răsună în glasul lui, făcându-l pe englez să tresară.

Groslow începu a întoarce cărţile una după alta. Dacă întorcea el cel dintâi un aş, câştiga, dacă întorcea un rege, pierdea.

Şi întoarse un rege.

— În sfârşit! izbucni d'Artagnan.

La acest cuvânt, Athos şi Aramis se ridicară în picioare, iar Porthos se trase un pas înapoi.

Pumnalele şi spadele erau gata să-şi arate scânteierea, dar, deodată, uşa se dădu de perete şi Harrison apăru în prag, însoţit de un om înfăşurat într-o mantie.

În spatele acestuia luceau flintele a cinci sau şase ostaşi.

Groslow se ridică iute, ruşinat că a fost găsit la băutură, joc de cărţi şi de zaruri. Harrison însă nici nu-l luă în seamă şi intră în odaia regelui, urmat de tovarăşul său.

— Carol Stuart, rosti el, am primit poruncă să te duc la Londra fără popas de zi ori de noapte. Pregăteşte-te, plecăm numaidecât.

— Şi cine a dat această poruncă? întrebă regele. Generalul Oliver Cromwell?

— Întocmai, adeveri Harrison. Iată-l aici pe domnul Mordaunt, care tocmai a sosit cu ordinul şi care e însărcinat să-l aducă la îndeplinire.

— Mordaunt! murmurară cei patru prieteni, schimbând în fugă o privire.

D'Artagnan înşfacă de pe masă banii pierduţi de el şi de Porthos şi-i vârî la iuţeală în buzunaru-i încăpător; Athos şi Aramis trecură în spatele lui. Mordaunt, simţind mişcarea, se întoarse şi, recunoscându-i, scoase un strigăt de bucurie sălbatică.

— Cred că ne-au prins! şopti d'Artagnan.

— Nu încă, spuse Porthos.

— Colonele! Colonele! ţipă Mordaunt. Înconjură casa, sunteţi trădaţi! Francezii ăştia au fugit de la Newcastle şi vor să-l răpească pe rege. Arestaţi-i!

— Eh, tinere! spuse d'Artagnan, trăgându-şi spadă. Uşor de spus, dar mai greu de făcut.

Şi, rotind spada în jur, într-o morişcă înspăimântătoare, strigă:

— Să ne retragem, prieteni, să ne retragem...

În aceeaşi clipă sări spre uşă şi răsturnă doi dintre ostaşii de pază, mai înainte să fi avut răgazul să-şi încarce flintele. Athos şi Aramis îl urmară; Porthos le sluji drept ariergardă şi, până să se dezmeticească soldaţii, dimpreună cu ofiţerii şi colonelul, erau cu toţii afară în stradă.

— Foc! răcni Mordaunt. Trageţi în ei!

Două sau trei împuşcături fulgerară în noapte, dar nu tăcură decât să-i arate pe cei patru fugari cum dispar după colţul străzii, teferi şi nevătămaţi.

Caii aşteptau la locul ştiut. Valeţii numai cât aruncară frâul stăpânilor şi aceştia săriră în şa cu uşurinţa unor călăreţi încercaţi.

— Înainte! spuse d'Artagnan. Goniţi cât puteţi!

Porniră vijelios după d'Artagnan, apucând din nou pe calea pe care o mai călcaseră o dată în ziua aceea, adică îndreptându-se înapoi spre Scoţia. Oraşul nu avea ziduri, nici porţi, aşa că ieşiră la drum deschis fără piedici.

La vreo cincizeci de paşi de ultima casă, d'Artagnan se opri.

— Staţi! spuse el.

— Cum asta? exclamă cu nedumerire Porthos. Poate vrei să spui mai degrabă că trebuie să fugim mâncând pământul!

— Ba deloc, răspunse d'Artagnan. De astă dată au să ne urmărească. Să-i lăsăm deci să iasă din oraş şi să gonească după noi pe drumul spre Scoţia, iar după ce trec pe aici în galop, noi să ţinem calea în partea opusă.

Ceva mai încolo curgea un râu, peste care se boltea un pod. D'Artagnan îşi opri calul sub pod şi ceilalţi făcură la fel.

Nu trecură nici zece minute şi auziră tropotind aprig un pâlc de călăreţi. Curând, călăreţii treceau peste capul lor, fără să le dea prin minte că doar bolta podului îi despărţea de cei pe care îi căutau.

Capitolul XXII Londra

Când tropotul cailor se pierdu în depărtare, d'Artagnan ieşi pe malul râului şi o porni peste câmp, căutând să se îndrepte pe cât posibil spre Londra. Cei trei prieteni îl urmau în tăcere şi, într-un târziu, după un larg ocol, oraşul rămase hăt în urma lor.

— De astă dată, glăsui gasconul, socotind că s-au depărtat destul ca să domolească goana calului, sunt încredinţat că totul e pierdut şi că n-avem nimic mai bun de făcut decât să ne înapoiem în Franţa. Ce zici de asta, Athos? Nu găseşti că ar fi înţelept?

— Desigur, prietene, răspunse Athos. Mai ieri însă ai spus o vorbă mai mult decât înţeleaptă, o vorbă nobilă şi generoasă. Ai spus: "Vom muri aici". Am să-ţi aduc aminte de vorbă asta.

— Eh! făcu Porthos. Moartea nu înseamnă nimic şi nu moartea trebuie să ne sperie, de vreme ce nici nu ştim ce e; pe mine, gândul unei înfrângeri mă chinuie. Aşa cum s-a întors roata, va trebui, pe cât văd, să ne batem la Londra, cu provinciile, cu Anglia toată şi, până la urmă, n-avem cum scăpa de înfrângere.

— Va trebui să asistăm până la sfârşit la această mare tragedie, spuse Athos. Orice s-ar întâmpla, să nu părăsim Anglia decât după deznodământ. Eşti de aceeaşi părere, Aramis?

— Întru totul, iubite conte. Şi-ţi mărturisesc că nu m-ar supăra să-l revăd pe Mordaunt. Mi se pare că avem o socoteală cu el şi nu-i în obiceiul nostru să plecăm de undeva fără să ne plătim datoriile.

— Ah, asta-i altceva! i se alătură d'Artagnan. Iată un motiv temeinic. Cât despre mine, spun drept, pentru domnul despre care-i vorba, aş rămâne la Londra şi un an dacă trebuie. Numai să găsim o gazdă de încredere şi să nu trezim bănuieli, căci domnul Cromwell ne caută acum de zor şi, pe cât am văzut, domnul Cromwell nu prea glumeşte. Athos, nu ştii în oraş vreun han cu cearşafuri curate, cu o friptură pe cinste şi cu un vin care să nu fie dres nici cu hamei, nici cu ienupăr?

— Cred c-am găsit, răspunse Athos. De Winter ne-a dus odată la un hangiu, un spaniol care a dobândit cetăţenia engleză cu sprijinul bănesc al noilor săi compatrioţi. Ce zici, Aramis?

— Socotesc foarte înţelept să tragem la *señor* Perez. Vom pomeni de bietul de Winter, pentru care părea să aibă o adevărată veneraţie, spunând că am venit aici din curiozitate, să vedem ce se petrece. O guinee pe zi de cap e prea destul şi dacă suntem prevăzători, nimic n-o să ne sâcâie.

— Uiţi ceva, Aramis şi încă ceva foarte important.

— Ce anume?

— Uiţi că trebuie să ne schimbăm hainele.

— Eh! mormăi Porthos. La ce să ne schimbăm hainele? Doar ne simţim de minune aşa cum suntem.

— Ca să nu fim recunoscuţi, răspunse d'Artagnan. Hainele noastre, tăiate cam la fel şi cam de aceeaşi culoare, strigă de la

o poştă că suntem *Frenchman.* Or, eu nu ţin atât la tăietura hainei sau la culoarea nădragilor, ca să nu risc să mă spânzure la Tyburn sau să dau o raită prin Indii de dragul lor. O să-mi cumpăr nişte haine cafenii. Am băgat de seamă că neghiobii ăştia de puritani se dau în vânt după cafeniu.

— Şi crezi că-l găsim pe omul nostru? întrebă Aramis.

— Nici vorbă că da: "Hanul la Bedford", pe Green-Hall. De altfel, umblu şi cu ochii închişi prin oraş.

— Tare-aş vrea să ajungem odată, oftă d'Artagnan. După mine, ar fi bine să intrăm în Londra înainte să se lumineze de ziuă, chiar dacă ne omorâm caii.

— Haidem atunci! îi îmboldi Athos. Dacă nu mă înşel, mai avem numai şapte ori opt leghe de mers.

Prietenii îşi zoriră caii şi, într-adevăr, sosiră la Londra în zorii zilei, către ceasurile cinci. La poarta prin care intrară în oraş, străjile îi opriră, dar Athos le spuse într-o englezească fără cusur că erau trimişi de către colonelul Harrison să-l prevină pe colonelul Pridge de apropiata sosire a regelui. Răspunsul lui stârni întrebări în legătură cu prinderea regelui şi Athos dădu amănunte atât de precise, încât, dacă străjile mai aveau încă vreo bănuială, aceasta se risipi cu desăvârşire. Drept care, cei patru prieteni intrară nestingheriţi în oraş, însoţiţi de toate bunele urări ale puritanilor.

Athos avusese dreptate: merse drept la "Hanul la Bedford" şi hangiul, recunoscându-l, se arătă cum nu se poate mai încântat, mai ales că-l vedea însoţit de atâţia prieteni de seamă, aşa că le pregăti pe dată cele mai bune odăi.

Deşi nici nu se luminase de ziuă, cei patru călători găsiră Londra în fierbere. Zvonul că regele, sub paza colonelului Harrison, se află în drum spre capitală, se răspândise încă din ajun şi mulţi nici nu se culcaseră, de teamă că Stuart, cum îi spunea lumea, o să vină peste noapte şi ei n-au să-l vadă.

Planul cu schimbarea îmbrăcămintei primise încuviinţarea tuturor, cu oarecare împotrivire din partea lui Porthos, aşa cum ne amintim. Trebuiau doar să treacă la fapte. Vorbiră cu hangiul şi acesta trimise de aduse tot felul de haine, zicând că vrea să-şi împrospăteze îmbrăcămintea. Athos luă un costum negru, în care arăta ca un burghez cumsecade; Aramis, care nu ţinea să se despartă de spadă, alese nişte veşminte de culoare închisă, de croială ostăşească; pe Porthos îl cuceriră o tunică roşie şi

nişte nădragi verzi; d'Artagnan, hotărât dinainte asupra culorii, mai şovăi doar asupra nuanţei şi în surtucul cafeniu pe care şi-l dorise era leit un negustor de zahăr, retras din afaceri.

Cât despre Grimaud şi Mousqueton, care lepădaseră livreaua, amândoi erau gata travestiţi. Grimaud era, de altfel, tipul calm, uscat şi ţeapăn al englezului bănuitor; Mousqueton părea un englez buhăit, burtos şi hoinar.

— Şi-acum, zise d'Artagnan, să trecem la ce-i mai important: trebuie să ne tăiem pletele, altfel se leagă lumea de noi. Dacă, lăsând spadele, nu mai avem înfăţişarea unor gentilomi, tăindu-ne pletele începem să semănăm a puritani. Ştiţi şi voi că ăsta-i lucrul cel mai de seamă care deosebeşte pe un puritan de un cavaler.

Asupra acestui punct important, gasconul întâmpina o vie împotrivire din partea lui Aramis. Aramis ţinea cu orice preţ să-şi păstreze pletele, altminteri foarte frumoase şi de care avea cea mai mare grijă şi nu abdică decât atunci când Athos, cu desăvârşire nepăsător faţă de toate acestea, îi dădu pildă. Porthos îşi încredinţă fără mofturi capul lui Mousqueton, care vâri foarfecele cu nădejde în coama lui deasă şi aspră. D'Artagnan îşi croi singur un cap fantezist, care aducea cu chipurile de pe medaliile din vremea lui Francisc I sau Carol al IX-lea.

— Avem nişte mutre îngrozitoare, spuse Athos.

— Îmi pare că duhnim de la o poştă a puritani, făcu Aramis.

— Mie mi-e frig la cap, se plânse Porthos.

— Eu, unul, am poftă să ţin o predică, mărturisi d'Artagnan.

— Acum, că nici noi aproape nu ne mai recunoaştem şi deci nu ne temem să ne recunoască alţii, haidem să vedem sosirea regelui, spuse Athos. Dacă a mers toată noaptea, pesemne că nu-i departe de Londra.

Într-adevăr, nu trecură două ceasuri, că ţipetele şi neastâmpărul mulţimii, în care cei patru prieteni se amestecaseră, vestiră sosirea lui Carol I. I se trimisese o trăsură înainte, iar Porthos, cu statura-i uriaşă, care întrecea cu un cap pe toţi cei din jur, spuse că o vede venind. D'Artagnan se ridică în vârful picioarelor, în vreme ce Athos şi Aramis ascultau ce se vorbea în jur, vrând să-şi dea seama de opinia mulţimii. Trăsura trecu şi gasconul recunoscu pe Harrison la o uşă şi pe Mordaunt

la cealaltă. Norodul, ale cărui reacţii le urmăreau Athos şi Aramis, îl huiduia pe rege.

Athos se întoarse la han, cuprins de disperare.

— Dragul meu, îi spuse d'Artagnan, te încăpăţânezi degeaba şi-ţi jur că rău faci. În ce mă priveşte, eu nu renunţ la povestea asta numai de dragul tău şi dintr-o slăbiciune pentru politică, aşa cum o înţelege un muşchetar ca mine: găsesc cât se poate de vesel să smulgem pradă din mâinile acestei liote care zbiară şi apoi să-i dăm cu tifla. Chiar o să mă gândesc la asta.

De a doua zi, stând la fereastra odăii sale, care dădea spre cartierele cele mai populate din inima oraşului, Athos auzi despre hotărârea Parlamentului, prin care fostul rege Carol I era trimis în faţa judecăţii, învinuit de trădare şi de abuz de putere.

D'Artagnan se afla lângă Athos. Aramis cerceta o hartă, iar Porthos se desfăta cu ultimele îmbucături ale unei mese straşnice.

— Ascultă, rosti d'Artagnan. Eu înţeleg prea puţin englezeşte, dar cum englezeasca este o franţuzească stâlcita, uite ce aud: *Parliament's bill!,* adică hotărâre a Parlamentului ori cum naiba i se mai zice pe aici.

În clipa aceea hangiul intră şi Athos îl chemă mai aproape.

— Asta-i o hotărâre a Parlamentului? întrebă el în englezeşte.

— Desigur, domnule, Parlamentul pur.

— Cum adică Parlamentul pur? Există oare două parlamente?

— Prietene, interveni d'Artagnan. Eu nu prea înţeleg englezeşte, dar spaniola o ştim cu toţii, aşa că ai bunătatea şi vorbeşte în limba dumitale, ceea ce suntem siguri că te bucură ori de câte ori ţi se iveşte prilejul.

— Chiar aşa, i se alătură Aramis.

Porthos, după cum am spus, era absorbit cu totul să desprindă carnea de pe osul unui cotlet.

— Ce-aţi întrebat? zise hangiul în spaniolă.

— Întrebam dacă există două parlamente, reluă Athos în acelaşi grai. Unul pur şi altul impur.

— Ciudat! mormăi Porthos, ridicând încet capul şi privindu-şi prietenii cu mirare. Oare am început să înţeleg englezeşte? pricep tot ce vorbiţi.

— Fiindcă vorbim în spaniolă, dragul meu, îl lămuri Athos cu liniştea-i obişnuită.

— Drace, îmi pare rău! suspină Porthos. N-ar fi stricat să mai ştiu încă o limbă străină.

— Când spun Parlamentul pur, señor, rosti hangiul, vorbesc de Parlamentul epurat de colonelul Pridge.

— Oamenii ăştia-s grozav de ingenioşi, zău! se minună d'Artagnan. Când ne-om întoarce în Franţa, să-i spunem lui Mazarin şi vicarului despre treaba asta. Unul o să epureze în numele curţii, altul în numele poporului, astfel încât o să rămânem fără Parlament.

— Cine-i colonelul Pridge şi cum a reuşit să epureze Parlamentul? întrebă Aramis.

— Colonelul Pridge, îi lămuri spaniolul, e un fost căruţaş, un om de duh, care, tot umblând cu căruţa, a băgat de seamă ceva: când îţi stă în cale un pietroi, e mai simplu să-l dai la o parte, decât să treci cu roata peste el. Or, din cei două sute cincizeci şi unu de membri, citi numără Parlamentul, o sută nouăzeci şi unu îl stinghereau şi-ar fi putut să-i răstoarne căruţa politică. Şi atunci a tăcut ce făcea altă dată cu pietroaiele: i-a azvârlit cât colo din Cameră.

— Frumos! exclamă d'Artagnan, care, ca om de spirit, ştia să preţuiască spiritul oriunde îl întâlnea.

— Şi toţi aceşti expulzaţi erau partizani de-ai lui Stuart? întrebă Athos.

— Nici vorbă că da, señor şi pricepeţi că ei l-ar fi salvat pe rege.

— Chiar aşa, pe viul Dumnezeu! rosti solemn Porthos. Doar erau majoritatea.

— Şi credeţi că va accepta să apară în faţa unui asemenea tribunal? întrebă Aramis.

— N-are încotro, răspunse spaniolul. Dacă refuză, poporul l-ar sili să accepte.

— Îţi mulţumim, jupâne Perez, spuse Athos. Ne-am lămurit.

— În sfârşit, Athos, pricepi acum că asta-i o cauză pierdută şi că pe alde Harrison, Joyce, Pridge şi Cromwell n-o să-i putem învinge niciodată? interveni d'Artagnan.

— Regele va fi trimis în faţa tribunalului, zise Athos, dar tăcerea partizanilor lui dovedeşte că urzesc ceva.

Gasconul dădu din umeri.

— Oricum, cugetă cu glas tare Athos, chiar dacă îndrăznesc să-l condamne pe rege, au să-l condamne fie la exil, fie la închisoare, altceva nimic.

D'Artagnan fluieră a îndoială.

— O să vedem noi, rosti Athos. Doar o să fim de faţă la judecată.

— N-aveţi prea mult de aşteptat, îi preveni hangiul. Judecata începe chiar mâine.

— Aha! exclamă Athos. Prin urmare, treaba s-a pus la cale înainte ca regele să fie prins?

— Fără îndoială, întări d'Artagnan. Totul a început din ziua când l-au cumpărat.

— Ştiţi, spuse Aramis, cred că amicul Mordaunt a făcut primii paşi în povestea asta, dacă nu chiar târgul.

— Aflaţi că eu, unul, îi fac de petrecanie lui Mordaunt ăsta oriunde pun mâna pe el! vorbi d'Artagnan.

— Haida-de! Un nemernic ca el! murmură Athos.

— Tocmai fiindcă e un nemernic îi fac şi eu de petrecanie, i-o întoarse d'Artagnan. Oh, dragul meu, destul caut să-ţi intru în voie, ca să-mi faci şi tu pe plac. De altfel, îţi place nu-ţi place, declar solemn că Mordaunt numai de mâna mea moare.

— Şi de mâna mea! sări Porthos.

— Şi de a mea! adăugă Aramis.

— Înduioşătoare umanitate! Bine le mai şade unor burghezi cumsecade ca noi! exclamă d'Artagnan. Hai să dăm o raită prin oraş. Pe ceaţa asta, nici Mordaunt nu ne-ar recunoaşte. Nu vezi nici la patru paşi. Hai să luăm o gură de aer.

— Da, încuviinţă Porthos, aşa mai schimbăm berea.

Şi cei patru prieteni ieşiră pe străzi să ia o gură de aer, cum se spune în popor.

Capitolul XXIII Procesul

A doua zi, o gardă numeroasă îl ducea pe Carol I în faţa înaltei curţi care trebuia să-l judece.

Mulţimea năvăli pe străzile şi în casele din vecinătatea palatului, aşa că, de la primii paşi, cei patru prieteni fură ţinuţi în loc de opreliştea aproape de neînvins a acestui zid viu; ba vreo

câţiva oameni din popor, voinici şi puşi pe gâlceava, îl îmbrânciră fără ruşine pe Aramis, încât Porthos ridică pumnul lui cumplit şi-l prăvăli peste mutra albă de făină a unui brutar, făcând-o să-şi schimbe culoarea sub podidirea sângelui, de ziceai că e un strugure copt şi terciuit. Întâmplarea stârni multă vâlvă: trei inşi săriră asupra lui Porthos, dar Athos îl lămuri pe unul, d'Artagnan pe altul, în vreme ce Porthos îl azvârli pe cel de al treilea pe deasupra capului. Câţiva englezi amatori să vadă o bătaie, preţuiră repeziciunea şi uşurinţa acestei isprăvi şi începură să bată din palme. În loc să fie căsăpiţi, cum se temuseră cu puţin înainte, cât pe ce să-i poarte lumea în triumf. Numai că drumeţilor noştri nu le ardea să atragă atenţia asupra lor şi căutară să se piardă în îmbulzeală. Dar tot se aleseră cu ceva de pe urma acestei demonstraţii herculeene, fiindcă mulţimea se deschise în calea lor şi putură să ajungă lângă palat, lucru care li se păruse cu neputinţă mai adineauri.

Toată Londra se îmbulzea în faţa porţilor şi atunci când cei patru prieteni reuşiră să pătrundă într-o tribună, găsiră ticsite primele trei rânduri de bănci. Pe de o parte nu era rău, căci nu ţineau să fie recunoscuţi. Se aşezară foarte mulţumiţi că s-au văzut acolo, afară doar de Porthos care, dornic să se fălească cu haina lui cea roşie şi cu nădragii verzi, regreta că nu se află în primul rând.

Băncile erau aşezate în amfiteatru şi, de la locul lor, cei patru prieteni vedeau întreaga adunare. Întâmplarea îi purtă tocmai în tribună din mijloc, aşa că se aflau drept în faţa jilţului pregătit pentru Carol I.

Către ceasurile unsprezece dimineaţa, regele se ivi în pragul sălii. Intră înconjurat de gărzi, dar liniştit şi cu capul acoperit şi îşi plimbă de jur-împrejur privirea plină de siguranţă de sine, ca şi cum s-ar fi aflat acolo ca să prezideze adunarea unor supuşi vrednici şi nicidecum să răspundă la învinuirile unei curţi rebele.

Judecătorii, mândri că au prilejul să umilească un rege, se pregăteau vizibil să se folosească de acest drept pe care şi-l luaseră singuri. Drept urmare, un aprod veni să-i spună lui Carol I că, potrivit obiceiului, trebuie să se descopere în faţa curţii.

Carol, fără o vorbă, îşi îndesă şi mai mult pălăria şi întoarse capul în altă parte, apoi, după ce aprodul se depărtă, se aşeză în

jilţul pregătit pentru el chiar în faţa preşedintelui, lovindu-se peste carâmbul cizmei cu nuieluşa pe care o ţinea în mână.

Parry, care îl însoţea, rămase în picioare în spatele jilţului.

D'Artagnan, în loc să ia aminte la acest ceremonial, se uita la Athos, pe chipul căruia se oglindeau tocmai emoţiile pe care regele ştia să şi le stăpânească atât de bine. Frământarea lui Athos, cel rece şi calm din fire, îl înspăimânta.

— Sper că vei urma pilda regelui şi că n-o să dai prilej să te omoare în cuşca asta, îi şopti gasconul la ureche.

— Fii liniştit! răspunse Athos.

— Ah! continuă d'Artagnan. Se pare că se tem de ceva, fiindcă întăresc paza, pe cât văd. Erau numai halebarde, dar uite că au apărut şi flinte. Acum nimeni nu mai poate să mişte: halebardele veghează la cei care ascultă la judecători, flintele – la planurile unora ca noi.

— Treizeci, patruzeci, cincizeci, şaptezeci de oameni, numără Porthos gărzile nou sosite.

— Numai că-l uiţi pe ofiţer, Porthos, adăugă Aramis. Şi mi se pare că merită să nu-l treci cu vederea.

— Mda! încuviinţă d'Artagnan.

Şi se făcu alb ca varul de mânie, căci îl recunoscu pe Mordaunt, care, cu spada în mână, conducea ostaşii înarmaţi cu flinte în spatele regelui, adică tocmai în faţa tribunelor.

— Oare ne-o fi recunoscut? întrebă d'Artagnan. În cazul ăsta aş bate imediat în retragere. Nu-mi place să-mi poruncească alţii în ce fel să mor şi-aş dori din toată inima să hotăresc singur în privinţa asta. Or, n-am poftă să mă împuşte într-o colivie ca asta.

— N-ai grijă, că nu ne-a văzut! îl linişti Aramis. N-are ochi decât pentru rege. Doamne şi cum îl priveşte neruşinatul! Oare l-o fi urând la fel cum ne urăşte pe noi?

— Ba bine că nu! zise Athos. Noi i-am răpit numai mama, pe câtă vreme regele i-a luat averea şi titlul.

— Adevărat, întări Aramis. Ia tăceţi! Uite, preşedintele se adresează regelui.

Într-adevăr, preşedintele Bradshaw îl interpelă pe augustul acuzat.

— Stuart, zise el, ascultă lista judecătorilor şi adresează-te tribunalului dacă ai vreo observaţie de făcut.

Regele întoarse capul în altă parte, ca şi cum aceste cuvinte nu erau pentru el.

Preşedintele aşteptă şi, cum răspunsul nu veni, urmă un răstimp de tăcere.

Din cei o sută şaizeci şi trei de judecători aflaţi pe listă, numai şaptezeci şi trei puteau răspunde, fiindcă restul, înspăimântaţi de a fi părtaşi la un asemene act, lipseau.

— Încep apelul, anunţă Bradshaw, cu aerul că nu remarcă absenţa a trei cincimi din numărul judecătorilor.

Şi începu să strige, pe rând, membrii prezenţi şi absenţi ai curţii. Cei prezenţi răspundeau – unii apăsat, alţii cu jumătate de glas, după curajul fiecăruia. O scurtă tăcere se lăsă după numele celor absenţi, repetat de două ori.

Veni şi rândul colonelului Fairfax şi numele fu urmat de o tăcere solemnă, care sublinia absenţa celor ce ce nu voiseră să ia parte la Judecată.

— Colonelul Fairfax? repetă Bradshaw.

— Fairfax? răspunse o voce batjocoritoare de femeie. E prea deştept ca să vină aici!

Un imens hohot de râs întâmpina aceste cuvinte rostite cu aceeaşi îndrăzneală de care numai femeile sunt în stare în slăbiciunea lor, slăbiciune care le scapă de orice răzbunare.

— O voce de femeie! exclamă Aramis. Nu, zău, tare aş vrea să fie tânără şi frumoasă.

Şi se urcă pe banca din spate, aruncându-şi privirile spre tribună dincotro se auzise glasul.

— E fermecătoare, vă jur! zise el. Ia te uită, d'Artagnan, toată lumea a întors ochii spre ea şi ea nici n-a pălit, în ciuda privirii aruncate de Bradshaw.

— Păi asta e lady Farfaix! exclamă d'Artagnan. Ţi-aduci aminte, Porthos? Am întâlnit-o la generalul Cromwell, alături de soţul ei.

După o clipă, tulburarea stârnită de ciudata întâmplare se potoli şi apelul continuă.

— Când vor vedea că sunt prea puţini, au să amâne şedinţa, ticăloşii, zise contele de La Fère.

— Nu-i cunoşti, Athos. Bagă de seamă cum zâmbeşte Mordaunt şi cum se uită la rege. Are el aerul că se teme să nu-i scape prada? Nu, nici pomeneală, ăsta-i rânjetul urii satisfăcute, al răzbunării sigure de ce va urma. Ah, şarpe blestemat, cât de

fericit am să fiu în ziua când am să încrucişez cu tine altceva decât privirea!

— Regele e într-adevăr frumos; zise Porthos. Şi-apoi, aşa prizonier cum se află, e tare îngrijit îmbrăcat. Până de la pălărie preţuieşte pe puţin peste cinzeci de pistoli. Ia te uită, Aramis.

Apelul odată sfârşit, preşedintele porunci să se dea citire actului de acuzare.

Athos păli: se înşelase încă o dată în aşteptările sale. Deşi judecătorii nu erau în număr suficient, procesul urma să se desfăşoare, deci regele era condamnat dinainte.

— Ţi-am spus, Athos, şopti d'Artagnan, ridicând din umeri. Dar tu nu mă crezi niciodată. Acum ţine-te bine, fără să-ţi faci prea mult sânge rău, şi-ascultă toate ororile pe care domnul ăla în negru o să le-nşire cu neruşinare despre rege.

Într-adevăr, niciodată nu se făcuseră auzite învinuiri mai brutale, ocări mai josnice, niciodată un rechizitoriu mai sângeros nu întinase astfel măreţia coroanei. Până atunci se mulţumiseră să asasineze regii, dar cel puţin le cruţaseră leşurile de insulte.

Carol I asculta cuvântul acuzării cu deosebită atenţie, lăsând să treacă injuriile, reţinând imputările şi când ura depăşea orice margini, când acuzatul se transforma dinainte în călău, răspundea cu un zâmbet de dispreţ. Era vorba până la urmă de ceva capital şi teribil, în care nefericitul rege regăsea toate imprudenţele sale preschimbate în capcane, greşelile sale preschimbate în crime.

D'Artagnan, care lăsa să se scurgă torentul injuriilor, privindu-le cu o silă pe deplin meritată, se opri totuşi cu spiritul lui judicios la câteva din învinuirile acuzatorului.

— Adevărul e că dacă nesăbuinţa şi uşurătatea se pedepsesc, spuse el, acest biet rege merită o pedeapsă. Dar cea pe care o primeşte acum mi se pare destul de crudă.

— Oricum, vorbi Aramis, pedeapsa n-ar trebui să-l atingă pe rege, ci pe miniştri, căci prima lege a constituţiei sună astfel: *Regele nu poate greşi.*

"Dacă ar fi după mine, cugetă Porthos în sinea sa, cu ochii aţintiţi asupra lui Mordaunt şi fără să mai bage de seamă nimic altceva, dacă ar fi după mine şi nu m-aş teme să tulbur măreţia acestei clipe, din trei salturi m-aş repezi la domnul Mordaunt, l-aş strânge de gât, l-aş apuca de picioare şi-aş face prăpăd cu el printre căzăturile, astea de muşchetari care-i imită jalnic pe

muşchetarii Franţei. În vremea asta, d'Artagnan, care are cap şi prezenţă de spirit, ar găsi un mijloc să-l salveze pe rege. Ar trebui să-i vorbesc despre asta."

Athos, cu obrajii în flăcări, cu pumnii strânşi, muşcându-şi buzele până la sânge, fierbea pe locul său, mânios de această nesfârşită ocara a parlamentarilor şi de nemăsurata răbdare a regelui, iar braţul lui neînvins, inima lui bărbată se preschimbaseră într-un braţ tremurător şi un trup înfiorat.

Acuzatorul tocmai încheia cu aceste cuvinte:

— Prezenta învinuire e adusă de noi în numele poporului englez.

La aceste cuvinte, un murmur se stârni în tribune şi un alt glas, dar de astă dată nu glasul unei femei, ci glasul puternic şi furios al unui bărbat se auzi ca un tunet în spatele lui d'Artagnan.

— Minţi! strigă glasul. Nouă zecimi din poporul englez se îngrozesc de ceea ce spui.

Era glasul lui Athos, care, pierzându-şi stăpânirea de sine, sărise în picioare şi, cu braţul întins, interpela astfel pe acuzatorul public.

La această înfruntare a curţii, regele, judecătorii, asistenţa, toată lumea întoarse privirea către tribună unde se aflau cei patru prieteni. Mordaunt făcu la fel şi-l recunoscu pe gentilomul înconjurat de ceilalţi trei francezi, palizi şi ameninţători, care săriseră în picioare şi ei. Ochii îi scânteiară de bucurie. Regăsise pe cei cărora le jurase moartea cu preţul întregii sale vieţi. Cu un gest furios, chemă la el douăzeci de ostaşi înarmaţi cu flinte şi, arătând cu degetul spre tribună unde se aflau duşmanii săi, porunci:

— Foc asupra tribunei!

Dar atunci, iute ca gândul, d'Artagnan îl înşfăcă de mijloc pe Athos, Portos îl luă pe sus pe Aramis şi, sărind în faţa primului rând de bănci, zburară pe coridoare, coborâră scările în goană şi se pierdură în mulţime, în timp ce, în sală, flintele ţineau sub ameninţare trei mii de oameni, ale căror strigăte de groază şi spaimă stăviliră îndemnul la măcel.

Carol recunoscuse şi el pe cei patru francezi. Duse o mână la piept, să-şi potolească bătăile inimii şi pe cealaltă la ochi, să nu vadă cum sunt omorâţi credincioşii săi prieteni.

Mordaunt, palid şi tremurând de turbare, dădu buzna afară cu spada în mână şi, împreună cu zece halebardieri, căută prin mulţime, întrebând în dreapta şi-n stânga, gâfâind, dar până la urmă se întoarse mofluz în sală.

Tulburarea ajunsese la culme. Se scurse mai bine de jumătate de ceas fără ca nimeni să se poate face auzit. Judecătorii credeau orice tribună gata să izbucnească. Cei din tribune vedeau flintele îndreptate asupra lor şi, pe jumătate înspăimântaţi, pe jumătate curioşi, continuau să se agite neliniştiţi.

Într-un târziu, sala se potoli.

— Ce ai de spus în apărare? îl întrebă Bradshaw pe rege.

Atunci, vorbind ca un judecător şi nu ca un acuzat, regele, mereu cu pălăria pe cap, ridicându-se de pe jilţul său cu pornirea celui ce domina şi nicidecum din umilinţă, spuse:

— Înainte să-mi puneţi întrebări, se cade să-mi răspundeţi. Eram liber în Newcastle, unde încheiasem o convenţie cu amândouă camerele. În loc să aduceţi la îndeplinire înţelegerea pe care eu o respectăm, m-aţi cumpărat de la scoţieni, nu cu un preţ mare, ştiu şi asta face cinste spiritului de economie al guvernului vostru. Dar pentru că m-aţi plătit ca pe un sclav, credeţi că am încetat să fiu regele vostru? Nicidecum. A vă răspunde ar însemna să uit ce-aţi făcut. Nu vă voi răspunde, aşadar, decât în clipa când îmi veţi fi arătat că aveţi dreptul să-mi puneţi întrebări. A vă răspunde ar însemna să vă recunosc drept judecătorii mei şi eu nu vă recunosc, decât drept călăii mei.

În mijlocul unei tăceri de moarte, Carol, calm, măreţ şi mereu cu pălăria pe cap, se aşeză iarăşi în jilţul său.

— De ce nu sunt aici francezii mei?! murmură Carol, cu orgoliu, întorcându-şi ochii spre tribună unde îi zărise pentru o clipă. Ar vedea că prietenul lor, cât se află în viaţă, e vrednic să fie apărat; mort, e vrednic să fie plâns.

Dar oricât scrută în adâncul mulţimii, cerând lui Dumnezeu să-i dăruiască această prezenţă binefăcătoare şi plină de mângâiere sufletească, nu văzu decât chipuri buimace şi înfricoşate. Şi simţi că are de înfruntat ura şi cruzimea.

— Atunci, spuse preşedintele, văzându-l pe Carol neclintit în muţenia sa, fie, te vom judeca şi aşa, în ciuda faptului că nu vrei să vorbeşti. Eşti acuzat de trădare, abuz de putere şi asasinat.

Martorii vor adeveri totul. Poţi pleca. Şedinţa următoare va arăta ceea ce nu vrei să mărturiseşti astăzi.

Carol se ridică şi, întorcându-se spre Parry, care era palid şi cu tâmplele brobonite de sudoare, îi întrebă:

— Ce ai, dragul meu Parry, de ce te frământi aşa?

— Vai, sire! îngână Parry, cu lacrimi în ochi şi cu o voce rugătoare, pe când se pregătea să iasă din sală. Să nu vă uitaţi în stânga.

— De ce, Parry?

— Vă implor, sire, nu vă uitaţi!

— Dar ce se întâmpla? Vorbeşte! îl îndemnă Carol, căutând să străbată cu privirea prin zidul străjilor din spatele lor.

— Ştiţi... dar maiestatea-voastră n-o să se uite, nu-i aşa? Ştiţi, au pus pe masă securea cu care se execută ucigaşii. O privelişte îngrozitoare! Să nu vă uitaţi, sire, vă implor.

— Nerozii! spuse Carol. Mă cred deci un laş, aşa cum sunt ei? E bine că m-ai prevenit, mulţumesc, Parry!

Şi cum venise clipa să iasă, regele păşi în urma străjilor.

Într-adevăr, în stânga uşii, pe un covor roşu, strălucea sinistru securea albă, cu mânerul lung, lustruit de mâna călăului.

Ajuns lângă ea, Carol se opri şi se întoarse zâmbind:

— A, securea! râse el. Ingenioasă sperietoare şi întru totul vrednică de acei ce nu ştiu ce înseamnează un gentilom. Tu nu mă îngrozeşti, secure a călăului, adăugă el, biciuind-o cu nuieluşa subţire şi mlădioasă pe care o ţinea în mână. Şi te lovesc, aşteptând cu răbdare, ca un bun creştin, să mi-o plăteşti.

Şi, ridicând din umeri, cu un august dispreţ, îşi urmă calea, lăsând înmărmurită mulţimea îngrămădită în jurul mesei, lacomă să aibă sub ochi chipul regelui la vederea securii ce trebuia să-i despartă capul de trup.

— Zău, Parry, continuă regele, depărtându-se. Toţi aceşti oameni mă iau, Dumnezeu să mă ierte, drept un negustor de bumbac din Indii şi nu un gentilom deprins cu scânteierea spadei. Cred oare că nu preţuiesc nici cât un măcelar?

Zicând acestea, ajunse la uşă. O mare de oameni se insinuă în preajmă: dacă nu izbutiseră să apuce loc în tribune, voiau măcar să se bucure de sfârşitul acestui spectacol, din care pierduseră partea cea mai vrednică de văzut. Priveliştea acestei

mulţimi uriaşe, presărate la tot pasul de chipuri ameninţătoare, smulse regelui un suspin.

"Atâţia oameni, cugetă el şi nici un prieten credincios"!

În clipa când îşi spunea aceste cuvinte de îndoială şi descurajare, o voce se auzi în apropiere, ca un răspuns:

— Salut regelui detronat!

Regele se întoarse iute, cu ochii şi cu inima în lacrimi.

Era un veteran din gărzile sale: ţinuse să aducă acest ultim omagiu regelui captiv care trecea prin faţa lui.

Cât ai clipi, nefericitul fu aproape zdrobit cu mânerele spadelor. Printre făptaşi, regele îl recunoscu pe căpitanul Groslow.

— Vai! murmură Carol. Iată o pedeapsă prea mare pentru o greşeală atât de mică!

Cu inima strânsă, îşi continuă drumul, dar nu nu făcuse nici o sută de paşi când, aplecându-se cu ură printre doi soldaţi, un furios îl scuipă în obraz, la fel cum un ticălos blestemat îl scuipase odinioară pe Iisus Nazarineanul.

Hohote răsunătoare de râs şi murmure sumbre umplură văzduhul. Mulţimea se retrăgea înapoi, venea înainte, tălăzuia ca o mare dezlănţuită şi în mijlocul unui val viu, regele avu impresia că zăreşte ochii scânteietori a lui Athos.

Carol se şterse pe obraz şi zise cu un zâmbet trist:

— Nenorocitul! Pentru o jumătate de coroană i-ar face rău şi lui taică-său.

Regele nu se înşelase. Îl văzuse într-adevăr pe Athos şi prietenii săi, care, amestecaţi din nou în mulţime, îl petreceau cu o ultimă privire pe regele matrir.

În clipa când acel veteran din gardă îl salută pe rege, inima lui Athos se umplu de bucurie; şi când nefericitul îşi veni în fire, găsi în buzunar zece guinee, strecurate de gentilomul francez. Dar când laşul cu ocara îl scuipă în faţă pe regele prizonier, Athos duse mâna îndată la pumnal. D'Artagnan îi opri mâna şi spuse cu glas aspru:

— Aşteaptă!

Niciodată nu-şi îngăduise d'Artagnan să vorbească astfel nici cu Athos, nici cu contele La Fère. Athos se supuse. D'Artagnan se sprijini de Athos, făcu semn lui Porthos şi lui Aramis să nu se depărteze şi se postă în spatele omului cu pricina. Omul cu braţele dezgolite, mai făcea haz încă de

mîrşava-i ispravă, felicitat de câte unii la fel de porniţi contra regelui că şi el.

La puţin timp se urni din loc, îndreptându-se spre inima oraşului. D'Artagnan, fără să se desprindă de Athos, îl urmă îndată, făcând semn lui Porthos şi Aramis să vină şi ei.

Omul cu braţele dezgolite, care părea ucenic de măcelar, coborî cu doi tovarăşi pe o ulicioară pustie, în pantă, ce dădea spre râu.

D'Artagnan lăsase braţul lui Athos şi mergea în spatele celui cu ocară.

Ajunşi în apropierea râului, cei trei îşi dădură seama că sunt urmăriţi, se opriră în loc şi, uitându-se obraznic la francezi, schimbară câteva glume grosolane între ei.

— Nu ştiu englezeşte, Athos, spuse d'Artagnan. Dar tu ştii, aşa că ai să-mi slujeşti de tălmaci.

La aceste cuvinte, mărind pasul, trecură înaintea celor trei şi deodată, răsucindu-se pe călcâie, d'Artagnan se duse drept la măcelar, care se opri. Împungându-l cu degetul în piept, muşchetarul ceru prietenului său:

— Spune-i, Athos: "Ai fost laş, ai insultat un om lipsit de apărare, ai pângărit obrazul regelui tău, de aceea vei muri!..."

Athos, palid ca o arătare şi ţinut de mână de d'Artagnan, tălmăci aceste ciudate cuvinte omului, care, văzând aceste sinistre pregătiri şi uitătura cumplită a muşchetarului, vru să se pună în apărare. Prinzând mişcarea, Aramis duse mâna la spadă.

— Nu, lasă spada, lasă spadă! spuse d'Artagnan. Spada e pentru gentilomi.

Şi punând mâna în beregata măcelarului, adăugă:

— Porthos, isprăveşte-mi-l pe mizerabilul ăsta dintr-o singură lovitură.

Porthos ridică braţu-i năprasnic, iscând un şuierat ca de praştie şi pumnul lui uriaş se prăvăli asupra laşului, sfărâmându-i ţeasta.

Omul căzu aşa cum cade o vită sub ciocan.

Tovarăşii lui dădură să strige, să fugă, dar nu mai aveau glas şi genunchii li se muiaseră.

— Mai spune-le ceva, Athos, continuă d'Artagnan. "Aşa vor sfârşi toţi cei care uită că un om în lanţuri e o fiinţa sfânta şi că un rege captiv e de două ori reprezentant al lui Dumnezeu."

Athos repetă cuvintele lui d'Artagnan.

Cei doi, muţi şi cu părul măciucă în cap, priviră la leşul tovarăşului lor scăldat în valuri de sânge negru. Apoi, regăsindu-şi dintr-o dată glasul şi puterile, o rupseră la fugă, ţipând şi împreunându-şi mâinile.

— S-a făcut dreptate! rosti Porthos, ştergându-şi fruntea.

— Şi acum, zise d'Artagnan către Athos, să nu te mai îndoieşti de mine. Fii liniştit! Iau asupra mea tot ce-l priveşte pe rege.

Capitolul XXIV White-Hall

Parlamentul, cum era uşor de prevăzut, îl osândi pe Carol la moarte. Procesele politice sunt întotdeauna simple formalităţi, fiindcă aceleaşi pasiuni care acuză rostesc şi osânda. Aceasta e logică teribilă a revoluţiilor.

Deşi prietenii noştri se aşteptau la o asemenea sentinţă, ea îi îndurera peste măsură. D'Artagnan, a cărui minte nu era nicicând mai activă ca în clipele de răscruce, jură din nou că va face totul pentru a împiedica deznodământul acestei sângeroase tragedii. Cum? Nici el singur nu ştia prea bine. Totul depindea de împrejurări. În aşteptarea unui plan de acţiune trebuia cu orice preţ să câştige timp, să facă în aşa fel încât execuţia să nu aibă loc a doua zi, aşa cum hotărâseră judecătorii. Singurul mijloc era să facă să dispară pe călăul Londrei.

Călăul odată dispărut, sentinţa nu va avea cum să fie dusă la îndeplinire. Bineînţeles, aveau să trimită după călăul din oraşul cel mai apropiat, dar aşa câştigau cel puţin o zi şi o zi în asemenea împrejurări ar putea fi salvatoare. D'Artagnan luă în seama să această treabă din cale-afară de anevoioasă.

Un lucru nu mai puţin însemnat era să-l prevină pe Carol că vor încerca să-l scape, astfel că el să-şi ajute pe cât putea prietenii, ori cel puţin să nu-i împiedice în strădaniile lor. Aramis luă în seama să această grijă primejdioasă. Carol Stuart ceruse ca episcopul Juxon să vină să-l vadă în închisoare la White-Hall. Mordaunt îl vizitase pe episcop chiar în aceeaşi seară, ca să-i aducă la cunoştiinţă dorinţa regelui, precum şi încuviinţarea lui

Cromwell. Aramis se hotărî să-l convingă pe episcop, fie ameninţându-l, fie prin rugăminţi, să-i îngăduie să se ducă în locul său la White-Hall, îmbrăcat în veşmintele înaltului prelat.

În sfârşit, Athos se însărcină să pregătească totul pentru a părăsi Anglia, oricum ar fi fost, fie că izbândeau fie că nu.

La căderea serii, stabiliră să se întâlnească la han, la ceasurile unsprezece şi fiecare plecă să-şi îndeplinească primejdioasa-i misiune.

Palatul White-Hall era păzit de trei regimente de cavalerie şi, mai ales, de necurmata nelinişte a lui Cromwell, care venea şi plecă, ori îşi punea pe drumuri generalii sau oamenii lui.

Singur în odaia-i obişnuită, luminată de două lumânări, regele condamnat la moarte privea trist la luxul măririi sale de odinioară, căci în ceasul de pe urmă vezi viaţa mai atrăgătoare şi mai frumoasă ca oricând.

Parry nu-şi părăsise stăpânul nici o clipă şi de când se rostise osânda, plângea fără încetare.

Carol Stuart, cu coatele sprijinite de masă, privea la un medalion înfăţişând-o pe soţia şi pe fiica sa. Îl aştepta întâi pe episcop, iar după episcop – martinul.

Uneori gândul i se oprea la curajoşii cavaleri francezi, care îi păreau acum la sute de leghe depărtare, fabuloşi, himerici, aidoma plăsmuirilor pe care le vezi în vis şi care pier de îndată ce deschizi ochii.

Într-adevăr, Carol ajungea în răstimpuri să se întrebe dacă ceea ce i se întâmplă nu era cumva vreun coşmar, ori cel puţin vreo aiurare pricinuită de febră.

La aceste gânduri, se ridica, făcea câţiva paşi şi se ducea la fereastră; dar chiar sub fereastră vedea flintele străjilor. Şi era nevoit să-şi spună că-i treaz şi că visul cel sângeros e o realitate.

Se întorcea în tăcere la jilţul lui, îşi sprijinea din nou coatele de masă şi, lăsându-şi capul în palme, se gândea.

"Vai! îşi zicea el. Măcar de-aş avea ca duhovnic unul din acele suflete luminate ale bisericii, ce-a scrutat toate tainele vieţii, minciuna şi măreţia ei. Poate că glasul lui ar înăbuşi tânguirea ce mi se ridică în inimă! Dar n-am să am parte decât de un preot de rând, căruia, spre nenorocirea mea, i-am distrus cariera şi averea. Îmi va vorbi de Dumnezeu şi de moarte cum a vorbit şi altora aflaţi în pragul morţii, fără să înţeleagă că regele

care moare lasă tronul uzurpatorului, când copii săi nu mai au pâine."

Apropiind medalionul de buze, murmură pe rând numele copiilor.

Cum spuneam, era o noapte ceţoasă şi sumbră. Orologiul bisericii din apropiere vestea domol orele. Licărirea celor două lumânări arunca în odaia spaţioasă şi înaltă umbre luminate de ciudate reflexe. Erau strămoşii regelui care se desprindeau din cadrele de aur; erau ultimele pâlpâiri albăstrii şi sclipitoare ale jăratecului ce murea în cămin.

O copleşitoare tristeţe cuprinse sufletul regelui. Lăsându-şi fruntea în palme, se gândi la lumea cea atât de frumoasă atunci când o părăseşti, ori mai bine zis când ea te părăseşte, la mângâierile atât de gingaşe ale copiilor, mai ales când ştii că n-ai să-ţi mai vezi niciodată copiii şi la soţia sa, fiinţă nobilă şi curajoasă, care-l îmbărbătase până în ultima clipă. Scoase din sin crucea bătută-n diamante şi decoraţia ordinului Jartierei, pe care ea i le trimisese prin generoşii francezi şi le sărută; apoi, la gândul că soţia lui nu va revedea aceste lucruri decât atunci când el va zăcea rece şi mutilat în mormânt, simţi flori de gheaţă, ca şi cum moartea i-ar fi pus mantia pe umeri.

Şi atunci, singur în această odaie plină de atâtea amintiri din vremea când era rege şi care văzuse atâţia curteni şi atâta linguşire, singur cu un servitor deznădăjduit, care nu-i putea da vreun sprijin, Carol I îşi pierdu curajul şi se lăsă cuprins de slăbiciune, de întuneric, de frigul iernii; şi se cuvine să o spunem, acest rege care muri măreţ şi sublim, cu zâmbetul resemnării pe buze, şterse în umbră o lacrimă ce-i lunecase din colţul genelor şi tremura pe broderia de aur a feţei de masă.

Deodată se auziră paşi pe coridor, uşa se deschise, torţele invadară odaia cu o lumină fumegândă şi o faţă bisericească în veşminte episcopale, trecu pragul, urmată de două străji, pe care Carol le opri să intre, cu un gest poruncitor.

Străjile se traseră înapoi şi încăperea deveni iarăşi întunecoasă.

— Juxon! exclamă Carol. Juxon! Îţi mulţumesc, ultimul meu prieten, vii tocmai la vreme.

Episcopul se uită pieziş şi cu nelinişte spre omul care plângea lângă cămin.

— Haide, haide Parry! vorbi regele. Nu mai plânge. Iată, Dumnezeu vine la noi.

— Dacă e Parry, zise episcopul, atunci nu mă mai tem. Aşa încât, sire, îngăduiţi-mi să salut pe maiestatea-voastră şi să vă spun cine sunt şi în ce scop vin aici.

Privindu-l pe omul acesta şi auzindu-i glasul, Carol era cât pe ce să scoată un strigăt, dar Aramis duse un deget la buze şi făcu o adâncă plecăciune în faţa regelui Angliei.

— Cavalerul! murmură el.

— Da, sire! îl întrerupse Aramis şi adăugă apăsat: Da, episcopul Juxon, credincios cavaler a lui Crist, a venit la cererea maiestăţii-voastre.

Carol îşi împreună mâinile. Îl recunoscu pe d'Herblay şi rămase înmărmurit şi fără grai în faţa acestor oameni care, străini, fără alt scop decât imboldul propriei conştiinţe, se împotriveau astfel voinţei unui popor şi destinului unui rege.

— Dumneata?! şopti el. Dumneata?! Cum ai ajuns până aici? Pentru Dumnezeu, dacă te recunoaşte cineva, eşti pierdut!

Parry se ridicase în picioare şi întreaga-i fiinţa mărturisea o adâncă şi copilărească admiraţie.

— Nu vă gândiţi la mine, sire, spuse Aramis, făcându-i din nou semn să tacă. Gândiţi-vă numai la voi, sire. Precum vedeţi, prietenii voştri veghează. Nu ştiu încă ce vom face, dar patru bărbaţi hotărâţi pot săvârşi multe. De aceea rămâneţi treaz peste noapte, să nu vă mire nimic şi să vă aşteptaţi la orice.

Carol clătină din cap.

— Prietene, spuse el, ştiţi că nu e timp de pierdut şi că, dacă vreţi să acţionaţi, trebuie să vă grăbiţi? Ştiţi că mâine la zece urmează să mor?

— Sire, până atunci va interveni ceva ce va face execuţia cu neputinţă.

Regele îl privi uimit.

În clipa aceea un zgomot neobişnuit se auzi sub fereastră, ca şi cum s-ar fi descărcat o căruţă cu lemne.

— Auzi? întrebă regele.

Un strigăt de durere răsună aproape numaidecât.

— Aud, răspunse Aramis. Dar nu înţeleg cine poate să fie şi mai ales cine ţipă.

— Nu ştiu nici eu cine ţipă, în schimb ştiu ce e. Ştii că voi fi executat aici, în faţa acestei ferestre? întrebă Carol şi arătă cu

mâna spre piaţa întunecată şi pustie, unde se vedeau doar ostaşi şi santinele.

— Da, sire, răspunse Aramis. Ştiu.

— Eh, s-au adus grinzi şi scânduri ca să-mi ridice eşafodul. S-a lovit cineva când le-au descărcat.

Aramis se înfioră.

— Vezi, dar, orice împotrivire e zadarnică, murmură Carol. Sunt osândit, lăsaţi-mă să-mi primesc soarta.

— Sire, glăsui Aramis, venindu-şi în fire după o clipă de tulburare. N-au decât să ridice eşafodul, dar n-au să găsească un călău.

— Ce vrei să spui? întrebă regele.

— Vreau să spun că la ceasul acesta, sire, călăul e fie răpit, fie cumpărat; mâine, eşafodul va fi gata, dar n-au să aibă călău, aşa că execuţia va fi amânată pentru poimâine.

— Şi? murmură regele.

— Mâine peste noapte vă răpim, îl vesti Aramis.

— Cum aşa? izbucni regele, cu faţa fără voie luminată de bucurie.

— O, domnule, îngâna Parry cu mâinile împreunate. Fiţi binecuvântat, dumneavoastră şi prietenii dumneavoastră!

— Cum aşa? repetă regele. Trebuie să ştiu, să vă pot ajuta la nevoie.

— Nu ştiu, sire, spuse Aramis. Dar cel mai brav, cel mai devotat dintre noi patru mi-a spus la despărţire: "Cavalere, dă regelui de ştire că mâine la ora zece seara îl răpim". Şi dacă a spus, o va face.

— Spune-mi, te rog, numele acestui minunat prieten, să-i port o veşnică recunoştinţă, fie de va reuşi, fie de nu, se însufleţi regele.

— D'Artagnan, sire. Acelaşi care era cât pe ce să vă salveze când colonelul Harrison a picat atât de nepotrivit peste noi.

— Într-adevăr, sunteţi nişte oameni fără de pereche! spuse regele. Să mi se fi povestit asemenea lucruri, nu le-aş fi crezut.

— Acum, sire, continuă Aramis, ascultaţi-mă. Nu uitaţi nici o clipă că noi veghem salvarea voastră. Cel mai mic gest, o frântură de cântec, cel mai mic semn din partea celor din jur, scrutaţi tot, ascultaţi tot, gândiţi-vă la tot.

— Oh, cavalere! exclamă regele. Ce să-ţi spun? Nici un cuvânt fie el pornit din adâncul inimii, n-ar putea da glas

recunoştinţei mele. Dacă izbutiţi, n-am să vă spun că aţi salvat un rege, nu, căci de pe eşafod, aşa cum văd eu acum, regalitatea pare un lucru de nimic, v-o jur; dar veţi reda un soţ soţiei sale, un părinte copiilor săi. Ia-mi mâna, cavalere, e mâna unui prieten care te va iubi, până la ultima suflare.

Aramis vru să-i sărute mâna, dar regele luă mâna muşchetarului şi o duse la inimă.

În clipa aceea cineva dădu buzna înăuntru, fără să bată la uşă. Aramis vru să-şi retragă mâna, dar regele nu-l lăsă.

Cel care intrase era unul dintre acei puritani pe jumătate preoţi, pe jumătate soldaţi, cum roiau în preajma lui Cromwell.

— Ce doreşti, domnule? întrebă regele.

— Doresc să ştiu dacă spovedania lui Carol Stuart a luat sfârşit, spuse noul venit.

— Ce te priveşte? i-o reteză regele. Doar nu suntem de aceeaşi credinţă.

— Toţi oamenii sunt fraţi, răspunse puritanul. Unul dintre fraţii mei va fi dat morţii şi am venit să-l pregătesc pentru moarte.

— Destul! izbucni Parry. Regele nu are nevoie de ajutorul dumitale.

— Sire, şopti Aramis. Fiţi mai îngăduitor, e un spion, fără îndoială.

— După ce preasfinţitul episcop va pleca, te voi asculta cu plăcere, domnule, zise regele.

Omul cu privirea iscoditoare se retrase, dar nu mai înainte să-l cerceteze atent pe Juxon, ceea ce nu scăpă regelui.

— Cavalere, glăsui el după ce uşa se închise. Cred că ai dreptate şi că omul acesta n-a venit aici cu gânduri curate. Ia aminte să nu ţi se întâmple ceva la plecare.

— Sire, murmură Aramis, mulţumesc maiestăţii-voastre. Fiţi liniştit, sub haină am o cămaşă de zale şi un pumnal.

— Aşadar, domnule, mergeţi în pace şi Dumnezeu să vă aibă în pază, cum spuneam pe când eram rege.

Aramis plecă şi Carol îl petrecu până în prag. Episcopul făcu semnul binecuvântării, străjile se înclinară, trecu maiestuos prin anticamerele pline de ostaşi şi urcă în trăsură, urmat de doi însoţitori care îl întovărăşiră până la episcopie, unde îl părăsiră.

Juxon îl aştepta cu nerăbdare.

— Ei? întrebă el, văzându-l pe Aramis.

— Totul s-a petrecut după dorinţa mea, răspunse muşchetarul. Spioni, gărzi, oameni de încredere, toţi m-au luat drept presfinţia-voastră şi regele vă binecuvântează, aşteptând clipa când îi veţi da binecuvântarea.

— Dumnezeu să te aibă în pază, fiule! Pilda ta mi-a dat curaj şi nădejde.

Aramis îşi schimbă hainele, îşi luă mantia şi plecă, prevenindu-l pe Juxon că va mai avea nevoie o dată de ajutorul lui.

Abia ieşi în stradă şi băgă de seamă că-l urmăreşte cineva înfăşurat într-o mantie largă. Duse mâna la pumnal şi se opri în loc. Era Porthos.

— Dragul meu prieten! se bucură Aramis, întinzându-i mâna.

— După cum vezi, prietene, fiecare am avut câte o misiune, zise Porthos. A mea era să te păzesc şi te-am păzit. L-ai văzut pe rege?

— Da şi totul e bine. Prietenii noştri pe unde sunt?

— Ne întâlnim la unsprezece, la han.

— Atunci nu-i timp de pierdut.

La biserica Sfântul Paul orologiul tocmai bătea de zece şi jumătate. Iuţiră amândoi pasul şi ajunseră cei dintâi la han. Îndată după ei apăru Athos.

— Totul e bine, îi vesti el, fără să mai aştepte vreo întrebare.

— Ce-ai făcut? îi ceru amănunte Aramis.

— Am închiriat o corăbioară, strâmta ca o pirogă şi iute ca o rândunică. Ne aşteaptă la Greenwich, în faţa insulei Câinilor. Căpitanul şi cei patru matrozi vor fi la dispoziţia noastră trei nopţi la rând pentru cincizeci de lire sterline. De cum ajungem cu regele pe punte, ne folosim de flux şi coborâm pe Tamisa şi în două ceasuri ieşim în larg. Apoi, ca nişte adevăraţi piraţi, navigam tot pe lângă coaste, ne pitulam pe lângă faleze şi dacă marea e liberă, ne îndreptăm spre Boulogne. Dacă până atunci se întâmpla să fiu ucis, să ştiţi că pe căpitan îl cheamă Roggers şi corabia se numeşte "Fulgerul". Aşa o să-i puteţi găsi. Semnul de recunoaştere e o batistă înnodată în cele patru colţuri.

O clipă mai târziu se ivi şi d'Artagnan.

— Goliţi-vă buzunarele să încropim o sută de lire sterline, spuse el. Fiindcă eu...

Şi gasconul îşi întoarse buzunarele pe dos ca să arate că nu are lăscaie.

Banii se adunară cât ai clipi. D'Artagnan ieşi pe uşă şi se întoarse numaidecât.

— Uf, am isprăvit! exclamă el. N-a fost uşor deloc.

— Călăul a plecat din Londra? întrebă Athos.

— Bineînţeles, dar asta n-ar fi însemnat nimic, fiindcă putea să plece pe o poartă şi să se înapoieze pe alta.

— Şi-atunci? întrebă Athos.

— E în pivniţă.

— Care pivniţă?

— În pivniţa hanului nostru! Mousqueton stă de pază în prag şi cheia-i la mine.

— Bravo! se însufleţi Aramis. Şi cum l-aţi hotărât să dispară?

— Cum se hotărăsc toate pe lume: cu bani. M-a costat scump, dar s-a învoit.

— Şi cât a costat, dacă nu e cu supărare, prietene? vorbi Athos. Înţelegi, cred, acum, când nu mai suntem nişte bieţi muşchetari fără nici un căpătâi, cheltuielile trebuie să fie comune.

— Douăsprezece mii de lire în cap, răspunse d'Artagnan.

— Păi de unde ai luat banii?! se miră Athos. Doar n-o să spui că i-ai avut tu.

— Uiţi de faimosul diamant al reginei? suspină d'Artagnan.

— Adevărat, zise Aramis. Te-am văzut cu inelul în deget.

— Aşadar, l-ai răscumpărat de la domnul des Essarts? întrebă Porthos.

— Ei, Doamne, se-nţelege că da. Dar parcă e scris să nu-l păstrez! Ce vreţi! Diamantele, pe cât se spune, au şi ele simpatiile şi antipatiile lor, ca şi oamenii. Ai crede că ăsta al meu nu mă poate suferi.

— Pe scurt, cu călăul ne-am luat grijă, rosti Athos. Din nefericire, orice călău are o calfă, un fel de ajutor.

— Avea şi ăsta o calfă, dar şi aici avem noroc.

— Cum adică?

— În clipa când socoteam că mai am un târg de făcut, l-au adus pe braţe cu un picior rupt. Din prea mare râvna s-a dus de-a însoţit căruţa cu lemnărie până sub ferestrele regelui. O grindă s-a prăvălit peste el şi i-a rupt piciorul.

— Aha! se dumiri Aramis. Va să zică el a ţipat pe când mă aflam eu la rege!

— Pesemne că da, încuviinţă d'Artagnan. Cum însă e om cu judecată, a făgăduit la plecare să trimită în loc patru muncitori pricepuţi şi îndemânatici, ca să ajute la treabă; şi, ajuns acasă la meşter, aşa beteag cum era, a scris îndată lui jupân Tom Low, un prieten de-al lui, ucenic tâmplar, să se înfăţişeze fără întârziere la White-Hall, ca să nu-şi calce făgăduiala. Uite scrisoarea pe care cineva trebuia s-o ducă în goană pentru zece pence şi pe care eu am cumpărat-o cu un ludovic.

— Şi ce naiba facem noi cu scrisoarea? întrebă Athos.

— Nu ghiciţi? murmură d'Artagnan, privindu-i cu ochii lui scăpărători de inteligenţă.

— Jur că nu.

— Uite ce e, dragul meu Athos. Tu care vorbeşti englezeşte ca John Bull în persoană, vei fi jupân Tom Low, iar noi, cei trei tovarăşi ai tăi. Acuma-i limpede?

Athos scoase un strigăt de admiraţie şi bucurie şi dădu fuga într-o odăiţă, de unde se întoarse cu nişte haine de lucrător. Se îmbrăcară tuspatru şi plecară de la han. Athos ţinea în mână un ferăstrău, Porthos un cleşte, Aramis un topor şi d'Artagnan un ciocan cu nişte cuie.

Scrisoarea calfei călăului urma să arate meşterului tâmplar că, într-adevăr, ei erau cei aşteptaţi.

Capitolul XXV Lucrătorii

Către miezul nopţii, Carol auzi mare tărăboi sub fereastră: lovituri de ciocan şi de topor, scrâşnete de cleşte, hârşâituri de ferăstrău.

Se trântise îmbrăcat pe pat şi abia aţipise, când zgomotul îl trezi pe neaşteptate şi, pe lângă că-i împuia urechile, îi răsuna cumplit în suflet; gândurile înspăimântătoare din ajun începură să-l năpădească iarăşi. Singur, izolat în bezna din jur, nu mai avu puterea să rabde şi această nouă caznă, adăugată supliciului ce-l aştepta, şi-l trimise pe Parry la santinelă ca să-i roage pe lucrători să facă mai puţin zgomot, să aibă milă de ultimul somn al celui care le fusese rege.

Santinela nu vru să-şi părăsească postul, dar lăsă valetul să treacă.

Ocolind palatul, Parry văzu în apropierea ferestrei, cam la înălţimea balconului, căruia i se scosese grilajul, un eşafod mare, încă neisprăvit, dar peste care se şi apucaseră să prindă o pânză neagră.

Eşafodul, ridicat până în dreptul ferestrei, avea aproape douăzeci de picioare şi era alcătuit din două caturi. Oricât de năprasnică ar fi fost această privelişte pentru el, Parry căută cu privirea printre cei opt sau zece lucrători ce roboteau la sumbra construcţie pe cei vinovaţi de vacarmul ce-l supăra pe rege; şi într-adevăr, pe platforma de jos zări doi oameni care desfăceau cu o rangă ultimele bare ale grilajului de la balcon; unul dintre ei, un uriaş în lege, înarmat cu o rangă, avea rolul berbecului spărgător de ziduri din antichitate. De fiecare dată când izbea cu rangă, piatra sărea bucăţi, împroşcând scântei. Celălalt care şedea în genunchi, aduna sfărâmăturile.

Era limpede, ei făceau zgomotul de care se plângea regele.

Parry se urcă pe scară până la ei.

— Prieteni, le spuse el. Rogu-vă, n-aţi vrea să vă vedeţi de treabă mai încetişor? Regele doarme şi are nevoie de somn.

Uriaşul, care tocmai voia să repeadă ranga în zid, se opri şi se întoarse pe jumătate, dar cum stă în picioare, Parry nu putu să-l vadă la faţă din pricina întunericului, mai dens lângă podea.

Cel care stătea în genunchi se întoarse şi el; cum se afla mai jos decât tovarăşul său şi lumina unui felinar îi cădea drept în faţă, Parry îl văzu lămurit.

Omul acesta îl privi ţintă şi duse un deget la buze.

Parry se trase înapoi buimăcit.

— Bine, bine, zise lucrătorul într-o englezească fără cusur. Du-te şi spune-i regelui că, dacă în astă-noapte doarme prost, mâine noapte va dormi mai bine.

Vorbele-i grosolane aveau un tâlc îngrozitor şi fură întâmpinate de lucrătorii din preajmă şi de la catul de jos cu o explozie de înspăimântătoare bucurie.

Parry plecă de acolo, încredinţat că visează. Carol îl aştepta cu nerăbdare.

În clipa când intră în odaie, santinela vârî capul prin crăpătura uşii, curios să vadă ce face regele. Regele stătea în pat, rezemat într-un cot.

Parry închise uşa şi se apropie de stăpânul său cu faţa strălucind de bucurie.

— Sire, şopti el. Ştiţi cine-s lucrătorii care fac atâta zgomot?

— Nu, spuse Carol, clătinând cu mâhnire din cap. Cum vrei să ştiu? De unde să ştiu?

— Sire, urmă Parry şi mai şoptit, aplecându-se către pat. E contele de La Fère şi prietenul său.

— Ei îmi ridică mie eşafodul? exclamă regele, uimit.

— Da şi ridicând eşafodul, fac o gaură în zid.

— Taci! îngână regele, uitându-se îngrozit în jur. I-ai văzut cu ochii tăi?

— Am vorbit cu ei.

Regele îşi împreună mâinile şi ridică ochii spre cer. Rosti o rugă fierbinte, apoi sări jos din pat, se duse la fereastră şi dădu perdelele la o parte. Santinelele de pe balcon se aflau la post; dincolo de balcon se întindea platforma întunecoasă de scânduri, pe care oamenii se mişcau aidoma unor umbre.

Carol nu putu să desluşească nimic, dar simţi podeaua cutremurându-se de loviturile prietenilor săi. Şi fiece lovitură îi răsuna acum drept în inimă.

Parry nu se înşelase când îl recunoscuse pe Athos. Chiar el era; împreună cu Porthos făcea o spărtură în zid, în care urma să se înţepenească, curmeziş, o grindă.

Spărtura dădea într-un fel de mică încăpere, un tambur aflat chiar sub odaia regelui. Ajungând în tambur, care aducea cu o pivnicioară, ajutat de o rangă şi de nişte umeri zdraveni – şi asta-l privea pe Porthos – puteai desprinde o scândură din duşumea; regele s-ar fi strecurat pe acolo, s-ar fi furişat cu salvatorii săi într-un ungher al eşafodului, acoperit în întregime cu pânză neagră, s-ar fi travestit şi el în lucrător, cu hainele pregătite anume, apoi ar fi plecat fără pic de teamă, împreună cu cei patru prieteni.

Luându-i drept nişte oameni care au lucrat la eşafod, santinelele i-ar fi lăsat să treacă fără să bănuiască nimic.

Aşa cum am mai spus, corabia aştepta gata de plecare.

Planul era simplu şi uşor, ca toate lucrurile pornite dintr-o hotărâre îndrăzneaţă.

Athos îşi zdrelise mâinile-i frumoase, atât de albe şi fine, adunând pietrele desprinse din zid de Porthos. De pe acum putea vârî capul sub ornamentele ce împodobeau o ieşitură de

sub balcon; încă două ceasuri şi ar fi trecut prin ea cu tot trupul. Până să se crape de ziuă, spărtura avea să fie gata şi ascunsă sub o pânză aruncată peste ea de d'Artagnan. Gasconul se dăduse drept lucrător francez şi bătea cuiele cu îndemânarea celui mai încercat tapiţer. Aramis tăia prisosul de pânză care atârna la pământ şi îndărătul căreia se înălţa scheletul eşafodului.

Zorile se revărsară peste acoperişurile caselor. Un foc zdravăn de turbă şi cărbuni le înlesnise lucrătorilor să petreacă noaptea aceea friguroasă din 28 spre 29 februarie; până şi cei mai înverşunaţi erau nevoiţi să lase treaba din când în când şi să vină să se mai încălzească. Numai Athos şi Porthos nu-şi părăsiră lucrul. O dată cu venirea dimineţii, totul era gata. Athos se strecură prin spărtură, ducând cu el hainele hărăzite regelui, înfăşurate într-o bucată de pânză neagră. Porthos îi dădu o rangă; d'Artagnan bătu în cuie – ceea ce era o risipă, dar o risipă foarte folositoare – o bucată de mătase, sub care dispărură atât spărtura din zid, cât şi cel ascuns acolo.

Athos avea de trudit doar două ceasuri ca să ajungă la rege; apoi, după prevederile celor patru prieteni, le rămânea toată ziua, deoarece călăul lipsea, astfel că trebuia să se trimită după călăul din Bristol.

D'Artagnan se duse de îmbrăcă din nou haina lui cafenie şi Porthos tunica cea roşie; cât despre Aramis, el alergă la episcopul Juxon, vrând să pătrundă împreună până la rege, dacă era cu putinţă.

Tustrei îşi dădură întâlnire la prânz, în piaţa White-Hall, să vadă ce se petrece.

Înainte să coboare de pe eşafod, Aramis se apropie de ascunzătoarea lui Athos, vestindu-l că va încerca să-l vadă pe rege.

— Cu bine şi curaj! îi ură Athos. Spune regelui cum stau lucrurile; în clipa când rămâne singur, să bată cu piciorul în podea, ca să-mi văd nestingherit de treabă. Dacă Parry ne-ar putea ajuta şi ar desprinde placa de jos a căminului, care e cu siguranţă o lespede de marmură, ar merge mai repede. Tu, Aramis, încearcă să nu-l laşi singur pe rege. Vorbeşte tare, cât mai tare, căci sunt sigur că au pus pe careva să tragă cu urechea la uşă. Dacă e vreo santinelă înăuntru, nu şovăi şi fă-i de petrecanie; dacă sunt două, Parry să ia în seama lui una, tu

pe cealaltă; dacă sunt trei, mai degrabă muriţi, dar scăpaţi-l pe rege.

— N-ai grijă! îl linişti Aramis. Voi lua două pumnale la mine, să-i dau unul şi lui Parry. Asta-i tot?

— Da, du-te, roagă-l pe rege să nu se arate prea cavaler. În timp ce voi o să vă bateţi, în cazul că va fi nevoie de asta, el să fugă. Lespedea odată pusă la loc, fie că eşti teafăr, fie că te-au răpus, duşmanului îi vor trebui cel puţin zece minute ca să dibuie locul pe unde a fugit. Şi-n vremea asta noi suntem departe, iar regele e salvat.

— Voi face întocmai cum spui, Athos. Dă-mi mâna, poate nu ne mai vedem niciodată.

Athos îl luă de gât pe Aramis şi-l sărută.

— N-am să te uit, zise el. Dacă o fi să mor, spune-i lui d'Artagnan că-l iubesc ca pe copilul meu şi îmbrăţişează-l din partea mea. Îmbrăţişează-l şi pe bravul şi bunul nostru Porthos. Cu bine!

— Cu bine! spuse Aramis. Acum sunt tot atât de sigur că regele va fi salvat, pe cât sunt de sigur că ţin şi strâng mâna celui mai loial om din lume.

Aramis se despărţi de Athos, coborî şi el de pe eşafod şi se îndreptă spre han, fluierând un cântec ce-l proslăvea pe Cromwell. Îi găsi pe ceilalţi doi prieteni aşezaţi la masă, lângă un foc zdravăn, cu o sticlă de Porto şi un pui fript dinainte. Porthos înfuleca, înjurându-i întruna pe mârşavii de parlamentari; d'Artagnan mânca în tăcere, urzind în mintea lui cele mai cutezătoare planuri.

Aramis le povesti tot ce hotărâseră. D'Artagnan încuviinţă din cap. Porthos prin viu grai.

— Bravo, spuse el. De altfel, vom fi acolo în clipa când va fugi; poţi să te ascunzi de minune sub eşafod şi-o să stăm pitulaţi acolo. D'Artagnan, eu, Grimaud şi Mousqueton putem da gata opt inşi; nu-l pun la socoteală pe Blaisois, fiindcă el e bun doar să aibă grijă de cai. Socotind câte două minute de om, înseamnă patru minute. Mousqueton va pierde unul în plus, deci cinci minute, şi-n aste cinci minute voi veţi face un sfert de leghe.

Aramis îmbucă şi el ceva, bău la iuţeală un pahar cu vin şi îşi schimbă hainele.

— Acum mă duc la rege, zise el. Tu, Porthos, ai grijă de pregăteşte armele. Tu, d'Artagnan, nu-l pierde din ochi pe călău.

— Fii pe pace, Grimaud îl păzeşte în locul lui Mousqueton şi lui nu-i scapă în veci.

— Oricum, fii cu ochii-n patru şi nu stă cu mâinile-n sân.

— Cu mâinile-n sân! Păi, dragul meu, întreabă-l pe Porthos: toată ziua mă mişc încolo şi-n-coace, ca un dansator. Pe legea mea! Cât iubesc Franţa în clipa asta! Ce bine e să ştii că ai o patrie, atunci când ţi-e dat să mănânci pâinea amară a străinătăţii!

Aramis se despărţi de ei, aşa cum se despărţise şi de Athos, adică îmbrăţişându-i; apoi se duse la episcopul Juxon, căruia îi înfăţişă dorinţa sa. Juxon se învoi să-l ia cu el şi asta cu atât mai lesne cu cât prevenise pe toată lumea că va avea nevoie de un preot, în cazul că regele ar vrea să se spovedească, sau, lucru şi mai probabil, să asculte o slujbă.

Înveşmântat întocmai ca Aramis în ajun, episcopul se sui în trăsură. Aramis, cu înfăţişarea schimbată mai curând de paloare şi tristeţe decât de straiele bisericeşti, se urcă lângă el. Trăsura se opri înaintea porţii de la White-Hall. Era cam pe la ceasurile nouă dimineaţa. Nimic nu părea schimbat; anticamerele şi coridoarele ticsite de ostaşi, ca şi în ajun. Două santinele stăteau de strajă la uşa regelui, alte două se plimbau prin faţa balconului, pe platforma eşafodului, pe care şi fusese aşezat butucul.

Regele era plin de speranţă. Revăzându-l pe Aramis, speranţa i se preschimbă în bucurie. Îl îmbrăţişă pe Juxon şi strânse mâna lui Aramis. Episcopul vorbi apăsat şi de faţă cu toţi despre întrevederea lor din ajun. Regele îi răspunse că vorbele pe care i le-a spus au dat roade şi că ar dori să aibă şi astăzi o convorbire asemănătoare. Juxon se întoarse către cei prezenţi şi-i rugă să-l lase singur cu regele. Toată lumea se retrase.

De îndată ce uşa se închise, Aramis îl vesti cu repeziciune:

— Sire, sunteţi salvat! Călăul din Londra a dispărut; ajutorul lui şi-a rupt piciorul ieri, sub ferestrele maiestătii-voastre. Al lui era ţipătul pe care l-am auzit. Fără îndoială că şi-au dat seama de dispariţia călăului, dar nu vor mai găsi altul decât la Bristol şi vor trebui să-l caute. Astfel încât mai avem timp până mâine, cel puţin.

— Şi contele de La Fère? întrebă rebele.

— È la doi paşi de aici, sire. Luaţi vătraiul, bateţi de trei ori în podea şi aşteptaţi să vi se răspundă.

Cu o mână tremurândă, regele apucă vătraiul şi bătu în podea de trei ori, la răstimpuri egale. Numaidecât, de sub podea răsunară nişte bătăi surde, ca răspuns la semnalul dat.

— Aşadar, glăsui regele, cel care-mi răspunde...

— E contele de La Fère, sire, spuse Aramis, el pregăteşte calea pe unde veţi putea fugi. Parry va avea grijă să ridice această lespede de marmură, sub care se deschide o trecere gata făcută.

— N-am nici un fel de unealtă, murmură Parry.

— Ia pumnalul ăsta, spuse Aramis. Dar vezi să nu-l toceşti rău, poate că-ţi va trebui şi la altceva decât la desprinsul unei lespezi de piatră.

— Oh, Juxon, suspină Carol, întorcându-se spre episcop şi luându-i amândouă mâinile într-ale sale. Juxon, ascultă rugămintea celui care ţi-a fost rege...

— Care e şi va fi întotdeauna rege! rosti Juxon, sărutându-i mâna.

— Roagă-te toată viaţa pentru acest nobil pe care-l vezi, pentru cel pe care-l auzi sub noi şi pentru alţi doi, care, oriunde se află, se străduiesc, sunt sigur, să mă salveze.

— Sire, răspunse Juxon, dorinţa voastră va fi îndeplinită. Atât cât voi trăi, mă voi ruga în fiecare zi pentru aceşti credincioşi prieteni ai maiestăţii-voastre.

Cel care scormonea sub podea îşi continuă încă o bucată de vreme lucrul şi era vădit că se apropie din ce în ce mai mult. Deodată, un zgomot neaşteptat se auzi pe coridor. Aramis apucă vătraiul şi-i bătu în podea, prevestindu-l să se oprească.

Zgomotul se apropia – paşi măsuraţi, în cadenţă. Cei patru din încăpere rămaseră nemişcaţi. Privirile lor se îndreptară spre uşă, care se deschise încet, oarecum solemn.

Gărzile se rânduiseră pe două şiruri în anticamera regelui. Un comisar al Parlamentului, îmbrăcat în negru şi plin de gravitate care nu vestea nimic bun, intră, salută pe rege şi, desfăşurând un pergament, dădu citire sentinţei, aşa cum se obişnuieşte în cazul celor osândiţi la eşafod.

— Ce să fie asta? şopti Aramis către Juxon.

Episcopul îi făcu semn că nici el nu ştia nimic.

— Aşadar, astăzi? întrebă regele, cu o tulburare de care numai Juxon şi Aramis îşi dădură seama.

— Nu vi s-a anunţat oare, sire, că totul s-a hotărât pentru astăzi dimineaţă? rosti omul înveşmântat în negru.

— Voi muri deci că un ucigaş de rând, de mâna călăului Londrei, spuse regele.

— Călăul a dispărut, sire, răspunse comisarul Parlamentului, dar s-a oferit altcineva în loc. Execuţia nu va întârzia decât atâta cât doriţi pentru a pune rânduiala în cele lumeşti şi cele sufleteşti.

Broboane de sudoare se iviră pe fruntea regelui, la rădăcina părului. Fu singurul semn de tulburare la auzul acestei veşti.

Aramis se făcuse însă alb ca varul. Inima parcă încetă să-i mai bată; închise ochii şi se sprijini cu o mână de masă. Văzând atâta durere, Carol păru că o uită pe a sa.

Se apropie de el, îi luă mâna şi-l îmbrăţişă.

— Haide, prietene, glăsui regele cu un zâmbet trist şi blând. Curaj!

Şi, întorcându-se către comisarul Parlamentului, adăugă:

— Sunt gata, domnule. După cum vedeţi, nu doresc decât două lucruri, care cred că n-au să vă întârzie prea mult: primul, să mă împărtăşesc; al doilea să-mi îmbrăţişez copiii şi să-mi iau rămas bun de la ei. Mi se va îngădui?

— Da, sire, răspunse comisarul Parlamentului şi ieşi din încăpere.

Aramis, venindu-şi în fire, îşi înfigea unghiile în carne. Un geamăt cumplit îi scăpă din piept.

— On, monseniore! izbucni el, strângând mâinile episcopului. Unde e Dumnezeu? Unde e Dumnezeu?

— Fiule, vorbi episcopul cu hotărâre în glas, nu-l vezi fiindcă patimile de pe pământ îl ascund.

— Copilul meu, i se adresă regele lui Aramis. Nu te lăsa pradă durerii. Întrebi ce face Dumnezeu? Dumnezeu priveşte la devotamentul tău şi la martiriul meu, şi, crede-mă şi unul şi altul îşi vor primi răsplata. Ia aminte, dară, ce se petrece cu oamenii, nu cu Dumnezeu. Oamenii sunt cei care îmi vor da moartea, oamenii cei care te fac să plângi.

— Da, sire, spuse Aramis. Da, aveţi dreptate. Cu toţi oamenii trebuie să am ce am şi cu ei mă voi bate.

— Şezi, Juxon, zise regele, căzând în genunchi. Ţie ţi-a rămas să mă asculţi, mie, să mă spovedesc. Rămâi, domnule, îl opri el pe Aramis, care dădu să plece. Rămâi, Parry. Nu am nimic de spus, nici chiar în clipa de taină a spovedaniei, ca să nu pot vorbi de faţă cu voi toţi. Rămâneţi! Mă stăpâneşte o singură părere de rău, anume că lumea întreagă nu poate să mă asculte aşa că voi, dimpreună cu voi.

Juxon se aşeză şi regele, îngenuncheat în faţa lui, ca şi cel mai umil dintre credincioşi, îşi începu spovedania.

Capitolul XXVI Remember

După ce se spovedi, Carol se împărtăşi, apoi ceru să-şi vadă copiii. Orologiul bătea de zece: aşa cum spusese, nu se întârzia prea mult.

Poporul era gata însă; ştia că execuţia urma să aibă loc la ceasurile zece şi se îngrămădise pe străzile din jurul palatului de nu mai aveai loc să te mişti, aşa încât regele auzea vuietul depărtat al mulţimii bântuite de patimi, aidoma mării bântuite de furtună.

Copiii regelui sosiră: întâi intră la el prinţesa Charlotte – o fetiţă bălaie şi chipeşă, cu ochii în lacrimi, apoi ducele de Gloucester – un băieţel de opt sau nouă ani, a cărui privire tăioasă şi gură dispreţuitoare vădeau obârşia-i mândră. Băiatul plânsese toată noaptea, dar de faţă cu alţii nu vărsă o lacrimă.

Carol simţi cum i se frânge inima. Nu-şi mai văzuse copiii de doi ani şi-i revedea abia acum, în clipa morţii. O lacrimă i se adună în colţul pleoapelor şi el se întoarse să şi-o şteargă, impunându-şi tărie sufletească în faţa celor cărora le lăsa o atât de grea moştenire de suferinţă şi nefericire.

Vorbi întâi cu fetiţa: strângând-o la piept, o sfătui să fie credincioasă, resemnată şi să-şi iubească mama; apoi, luându-l pe tânărul duce de Gloucester pe genunchi, ca să-l poată strânge la piept şi totodată săruta pe obraji, îi spuse:

— Copilul meu, ai văzut pe străzi şi în anticameră o mulţime de oameni venind încoace: aceşti oameni vor tăia capul tatălui tău, să nu uiţi niciodată. Poate că într-o zi, avându-te lângă ei şi în puterea lor, vor vrea să te facă rege în locul fraţilor

tăi mai mari, prinţul de Galles şi ducele de York, care sunt departe, unul în Franţa, celălalt nu ştiu pe unde; dar tu nu eşti rege, fiule şi n-ai să poţi fi decât prin moartea lor. Jură-mi că n-ai să îngădui să fii încoronat fără a avea dreptul legitim la coroană; căci într-o zi, ia aminte, copilul meu, într-o zi, dacă ai să faci asta, ei au să doboare tot; şi cap şi coroană, iar tu n-ai să poţi muri împăcat şi fără mustrări de cuget, aşa cum mor eu. Jură-mi, copilul meu!

Băieţelul puse minuta în mâna tatălui său şi rosti:

— Sire, jur maiestăţii-voastre...

Carol îl întrerupse:

— Henri, murmură el, spune-mi tată.

— Tată, zise copilul, îţi jur că vor trebui să mă omoare înainte să mă încoroneze rege.

— Bine, fiule! Acum îmbrăţişează-mă, tu la fel, Charlotte şi să nu mă uitaţi.

— O, nu, niciodată! Niciodată! izbucniră amândoi copiii, înlănţuind cu braţele gâtul regelui.

— Adio! spuse Carol. Adio, copiii mei! Du-i de aici, Juxon! Lacrimile lor mi-ar lua curajul de a muri.

Juxon smulse pe bieţii copii din braţele tatălui lor, încredinţându-i celor care îi aduseseră.

După ce plecară, uşile se deschiseră şi toată lumea putu să intre.

Regele, văzându-se singur în mijlocul mulţimii de soldaţi şi de curioşi care năvăleau înăuntru, îşi aminti că sub duşumea, aproape, se afla contele de La Fère, care nu putea să-l vadă şi poate că nădăjduia şi acum.

Tremura la gândul că Athos va lua vreun zgomot drept semnalul stabilit şi îşi va reîncepe lucrul, trădându-se. De aceea rămase nemişcat, stăpânind prin pildă să şi pe cei ce-l priveau.

Regele nu se înşela: Athos se afla într-adevăr sub podea şi ascultă, disperat că nu se mai aude semnalul. Câteodată, în nerăbdarea lui, se apucă din nou să taie în piatră, dar se oprea numaidecât, de teamă să nu fie auzit.

Această îngrozitoare aşteptare ţinu două ceasuri. O tăcere de moarte domnea în camera regelui.

Athos se hotărî să afle pricina acestei linşti sumbre şi neclintite, pe care doar vuietul uriaş al mulţimii o tulbura. Dând puţin în lături pânza care ascundea scobitura din zid, coborî la

primul cât al eşafodului. Deasupra capului, la numai patru degete, era podina eşafodului.

Vuietul înăbuşit de până adineauri îl întâmpină ameninţător şi sumbru, făcându-l să tresară de groază. Merse până în marginea eşafodului şi, depărtând un pic pânza cea neagră, putu să vadă călăreţii din apropierea îngrozitoarei construcţii. În spatele lor se înşiruiau halebardierii; în spatele halebardierilor, ostaşii cu flinte, după care se rânduia mulţimea, ca un ocean întunecat, cuprins de clocot şi muget.

"Ce s-o fi întâmplat? se întrebă Athos, tremurând mai tare ca pânza pe care o strângea în mână. Soldaţii sunt înarmaţi, oamenii se îmbulzesc, privesc cu toţii spre ferestre şi printre ei îl văd pe d'Artagnan! Ce-o fi aşteptând? La ce s-o fi uitând? Dumnezeule mare! Le-a scăpat călăul!"

Deodată, o tobă durui surd şi funebru în piaţă, paşi în prelungă cadenţă apăsată îi răsunară deasupra capului. Ai fi zis că o uriaşă procesiune calcă podelele palatului White-Hall; curând auzi scârţiind şi podina eşafodului. Atunci aruncă o ultimă privire asupra pieţei şi atitudinea mulţimii îl făcu să înţeleagă ceea ce o ultimă fărâmă de speranţă din sufletul său îl împiedica să ghicească.

Piaţa amuţise cu desăvârşire. Toţi ochii cătau ţintă spre ferestrele palatului. Oamenii, cu gurile căscate, cu răsuflarea ţinută în coşul pieptului, arătau că aşteaptă un înspăimântător spectacol.

Zgomotul de paşi pe care îi auzise deasupra lui din ascunzătoarea de sub odaia regelui se auzi acum pe podina eşafodului, ale cărei scânduri se îndoiră sub greutate, mai-mai să atingă creştetul nefericitului gentilom. Neîndoielnic, erau cele două şiruri de soldaţi, care îşi luau locul.

În aceeaşi clipă, o voce binecunoscută gentilomului, o voce nobilă, rosti deasupra capului său aceste cuvinte.

— Domnule colonel, doresc să vorbesc poporului.

Un fior îi trecu lui Athos din tălpi şi până-n creştet: cel care vorbea pe eşafod era regele.

Într-adevăr, după ce băuse câteva picături de vin şi mâncase o fărâmă de pâine, Carol, sătul să mai aştepte moartea, se hotărâse să meargă în întâmpinarea ei şi dăduse semnalul de plecare.

Fereastra dinspre piaţă fu deschisă larg şi mulţimea putu să vadă cum din fundul vastei încăperi se apropie întâi un om cu mască pe faţă – călăul, după cum îl arăta securea pe care o ţinea în mână. Omul se apropiase şi pusese securea pe butuc.

Era zgomotul pe care îl auzise Athos la început.

În urmă acestui om, palid, desigur, dar calm şi cu pasul hotărât, venea Carol Stuart, între doi preoţi, apoi câţiva ofiţeri superiori, însărcinaţi să supravegheze execuţia şi o escortă de halebardieri rânduiţi pe două şiruri, care se aşezară pe laturile eşafodului.

Apariţia omului cu mască stârnise un murmur prelung. Fiecare era dornic să afle cine era călăul necunoscut, picat tocmai la vreme, astfel că spectacolul făgăduit poporului să poată avea loc, atunci când poporul crezuse că totul se amână pe a doua zi. Fiecare îl scruta lacom cu privirea, dar tot ce vedea era un bărbat de statură mijlocie, îmbrăcat în negru şi destul de vârstnic, căci masca ce-i ascundea faţa lăsa să i se vadă barba căruntă.

Dar la vederea regelui, atât de liniştit, de nobil, de demn, tăcerea se aşternu ca prin farmec şi fiecare putu să audă dorinţa lui de a vorbi poporului.

Cel căruia îi fusese adresată această cerere de bună-seamă că o încuviinţă, căci regele începu să vorbească cu o voce răsunătoare şi hotărâtă, care-l pătrunse pe Athos până în adâncul inimii. Regele lămurea poporului purtarea sa, dându-i poveţe pentru binele Angliei.

"Vai! îşi spunea Athos. Să fie oare cu putinţă să aud ce aud şi să văd ce văd?... Să fie cu putinţă ca Dumnezeu să-şi fi întors într-atât ochii de la trimisul său pe pământ, încât să-l lase să piară într-un chip atât de jalnic?! Şi eu care nu l-am văzut! Eu care nu i-am spus un cuvânt de adio!"

Se auzi un zgomot, ca şi cum cineva ar fi mişcat securea pe butuc.

Regele tăcu o clipă.

— Lasă securea! spuse el.

Şi îşi urmă cuvântul din locul unde se oprise.

După ce isprăvi de vorbit, o tăcere de gheaţă se aşternu deasupra lui Athos. Contele duse mâna la frunte şi, cu tot gerul de afară, broboane de sudoare i se prelingeau printre degete.

Tăcerea asta arăta că se făceau ultimele pregătiri.

Când sfârşi de vorbit, regele îşi plimbă o privire iertătoare asupra mulţimii; apoi, desprinzându-şi de la gât ordinul pe care îl purta şi care era tocmai decoraţia bătută în diamante trimisă de către regină, o încredinţa preotului ce-l însoţea pe Juxon. După aceea făcu la fel cu crucea de diamante, trimisa, ca şi decoraţia, de doamna Henriette.

— Părinte, spuse el către preotul ce-l întovărăşea pe Juxon. Voi păstra această cruce până-n ultima clipă: când voi fi mort, să o iei dumneata.

— Da, sire! răspunse o voce după care Athos îl recunoscu pe Aramis.

Carol, care până atunci stătuse cu capul acoperit, îşi scoase pălăria şi o azvârli jos, lângă el; pe urmă desfăcu pe rând nasturii de la haină, o dezbrăcă şi o aruncă peste pălărie. Fiind frig, ceru un halat, care i se aduse îndată.

Toate aceste pregătiri se făcuseră cu un calm înspăimântător. Ai fi zis că regele se pregăteşte să se vâre în pat şi nu în sicriu.

În sfârşit, ridicându-şi pletele cu mâna, îl întrebă pe călău:

— N-au să te stingherească, domnule? În acest caz ar trebui să-mi leg părul cu o panglică.

Carol îşi însoţi vorba cu o privire scrutătoare, ca şi cum ar fi vrut să străbată prin masca ce acoperea chipul necunoscutului. Privirea-i nobilă, plină de linişte şi siguranţă de sine sili călăul să întoarcă degrabă capul. Dar atunci întâlni ochii arzători ai lui Aramis.

Văzând că nu primeşte răspuns, regele repetă întrebarea.

— Va fi destul să dezgoliţi gâtul, spuse omul cu o voce surdă.

Regele îşi despărţi pletele în două cu mâinile şi, cătând spre butuc, spuse:

— E cam scund. Altul mai înalt nu se află?

— E butucul care se foloseşte de obicei, răspunse omul mascat.

— Crezi că-mi poţi reteza capul dintr-o singură lovitură? întrebă regele.

— Sper, spuse călăul.

Rostise acest cuvânt: *sper,* într-un chip atât de straniu, încât toţi se înfiorară în afară de rege.

— Bine, rosti el. Şi acum, călăule, ascultă.

Omul ascuns sub mască făcu un pas către rege şi se sprijini de secure.

— N-aş vrea să fie pe neaşteptate, zise Carol. Am să îngenunchez o clipă, să mă rog, aşa că nu lovi încă.

— Şi când să lovesc? întrebă omul mascat.

— Când voi pune gâtul pe butuc şi voi întinde braţele spunând: *Remember,* atunci să loveşti năprasnic.

Omul cu mască se înclină uşor.

— Iată clipa în care părăsesc lumea, vorbi regele către cei ce-l înconjurau. Domnilor, vă las în mijlocul furtunii şi-o iau înainte pe tărâmul care nu cunoaşte furtuni. Adio!

Se uită la Aramis şi-i făcu un semn din cap.

— Şi-acum, continuă el, îndepărtaţi-vă, vă rog şi lăsaţi-mă să mă rog o clipă în şoaptă. Îndepărtează-te şi dumneata, spuse el omului cu mască. Numai pentru o clipă, apoi îţi aparţin. Dar nu uita să loveşti numai la semnalul meu.

Regele îngenunche, îşi făcu semnul crucii, se apropie cu faţa de scânduri, ca şi cum ar fi vrut să le sărute, apoi sprijinindu-se cu o mână de podină şi cu cealaltă de butuc, spuse în franţuzeşte:

— Conte de La Fère, eşti aici? Pot să vorbesc?

Aceste cuvinte îl loviră pe Athos drept în inimă, ca lama rece a unui pumnal.

— Da, maiestate, îngăimă el, tremurând.

— Prietene credincios, inimă generoasă, zise regele. N-a fost cu putinţă să fiu salvat, aşa a vrut soarta. Acum, chiar dacă săvârşesc un sacrilegiu, am să-ţi spun: "Da, am vorbit oamenilor, am vorbit lui Dumnezeu, celui din urmă ţie îţi vorbesc." Pentru a sprijini o cauză pe care am socotit-o sfânta, am pierdut tronul părinţilor mei şi-am spulberat moştenirea copiilor mei. Mi-a rămas un milion în aur, bani pe care i-am îngropat în pivniţa castelului de la Newcastle în clipa când am părăsit oraşul. De banii aceştia numai tu ştii, foloseşte-i atunci când vei crede de cuviinţă, pentru binele fiului meu cel mare. Şi acum, conte de La Fère, ia-ţi rămas bun de la mine.

— Adio, rege sfânt şi martir! îngână Athos îngheţat de groază.

Atunci se făcu tăcere şi lui Athos i se păru ca regele se ridică şi se aşează într-alt fel.

În clipa următoare o voce plină şi răsunătoare se auzi pe eşafod şi în tot cuprinsul pieţei.

— *Remember!* rosti regele.

Abia isprăvi, că o lovitură năprasnică făcu să se cutremure podina eşafodului. Colbul stârnit din pânza cea neagră îl orbi pe bietul conte. Şi, deodată, pe când ridică în neştire ochii, o picătură caldă îi căzu pe frunte. Athos se trase înapoi cu un fior de spaimă şi în aceeaşi clipă picăturile se preschimbară într-un şuvoi negru, care năclăi scândurile.

Athos căzu şi el în genunchi şi rămase aşa, o vreme, ca lovit de nebunie şi de neputinţă. Curând murmurul din piaţă se potoli, arătând că mulţimea se împrăştia. Athos stătu nemişcat, mut de durere; pe urmă se întoarse şi muie un colţ al batistei în sângele regelui; şi în vreme ce mulţimea se îndepărta din ce în ce, coborî, spintecă pânza şi, furişându-se printre doi cai, se pierdu printre oamenii din popor, cu care era leit la port, ajungând cel dintii la han.

Urcă în odaie la el şi se uită în oglindă: văzu că are o pată roşie pe frunte, duse mâna să şi-o şteargă, dar şi-o trase înapoi umedă şi, înţelegând că era sângele regelui, îşi pierdu cunoştinţa.

Capitolul XXVII Omul cu mască

Deşi nu era decât patru după-amiază, se întunecase de-a binelea; ningea cu fulgi deşi, zgrunţuroşi. Aramis se înapoie şi el la han şi-l găsi pe Athos, nu fără cunoştinţă, dar zdrobit.

Auzind glasul prietenului său, contele se smulse din toropeală.

— Iată-ne învinşi de fatalitate! spuse Aramis.

— Învinşi! exclamă Athos. Nobil şi nefericit rege!

— Eşti rănit? întrebă Aramis.

— Nu, e sângele lui.

— Şi contele îşi şterse fruntea.

— Dar unde ai stat?

— Unde m-aţi lăsat, sub eşafod.

— Şi-ai văzut totul?

— N-am văzut, în schimb am auzit totul. Ferească Dumnezeu să mai trăiesc vreodată un asemenea ceas! Nu mi-a albit părul?

— Atunci ştii că nu l-am părăsit?

— Ţi-am auzit glasul până în ultima clipă.

— Iată decoraţia pe care mi-a dat-o, iată şi crucea pe care i-am desprins-o din mână, spuse Aramis. Dorinţa lui a fost să fie înmânate reginei.

— Uite şi o batistă în care să le înfăşurăm! adăugă Athos.

Şi scoase din buzunar batista muiată în sângele regelui.

— Oare ce fac cu leşul? întrebă Athos.

— Din porunca lui Cromwell, i se vor aduce onorurile cuvenite unui rege. I-am aşezat trupul într-un sicriu de plumb, doctorii îmbălsămează bietele-i rămăşiţe pământeşti şi după aceea îl vor depune pe un catafalc, sub vegherea lumânărilor.

— Ce ironie! murmură cu tristeţe Athos. Onoruri regale celui pe care l-au ucis!

— Asta dovedeşte, zise Aramis, că regele moare, dar regalitatea nu.

— Vai! răspunse Athos, e poate ultimul rege cavaler pe care l-a avut lumea.

— Haide, nu-ţi mai face inimă rea, conte! răsună o voce groasă pe scară şi treptele gemură sub paşii grei ai lui Porthos. Cu toţii suntem muritori, bieţii mei prieteni!

— Vii cam târziu, dragul meu Porthos, observă contele de La Fère.

— Păi da, spuse Porthos. Era lume pe străzi şi m-au făcut să întârzii. Ţopăiau, ticăloşii! I-am pus unuia mână în beregată şi cred că l-am sugrumat niţeluş. Tocmai atunci a picat o patrulă. Din fericire, omului meu i-a lipsit graiul vreo câteva clipe. Eu n-am stat pe gânduri, am şters-o pe o ulicioară, care m-a scos într-alta şi mai strâmtă şi m-am rătăcit. Nu cunosc Londra, englezeşte nu ştiu şi am crezut că n-am să mă mai descurc în veci. Ei, dar iată-mă.

— Şi d'Artagnan? întrebă Aramis. Nu l-ai văzut? N-a păţit ceva?

— Ne-a despărţit mulţimea, zise Porthos. Oricât m-am străduit, n-am mai dat de el.

— Oh! murmură cu tristeţe Athos. Eu l-am văzut bine de tot. Era în primul rând al mulţimii, aşezat cum nu se poate mai

bine; ca să nu-i scape nimic; şi cum, orice ar fi, spectacolul era ciudat,

o fi vrut să rămână până la capăt.

— Hm, conte de La Fère? se auzi o voce liniştită, în ciuda răsuflării întretăiate de grabă drumului. Vorbeşti de rău pe cine nu-i de faţă?

Mustrarea îl săgetă până în inimă pe Athos. Totuşi, cum impresia pe care i-o făcuse d'Artagnan, stând în primele rânduri, era încă adâncă, se mulţumi să spună:

— Nu te vorbesc de rău, prietene. Eram neliniştiţi că nu mai vii şi le-am povestit unde te aflai. Nu l-ai cunoscut pe regele Carol, era un străin pentru tine şi nimic nu te obligă să-l iubeşti.

Zicând aceasta, îi întinse mâna. D'Artagnan se prefăcu însă că nu observă şi rămase cu mâna ascunsă sub mantie.

Athos îşi lăsă mâna să cadă încet de-a lungul corpului.

— Uf, tare-s obosit! făcu d'Artagnan şi se aşeză pe un scaun.

— Bea un pahar de porto, îl îndemnă Aramis, luând de pe masă o sticlă şi umplându-i un pahar. Bea, asta dă putere.

— Da, să bem, încuviinţă Athos, care, simţitor la supărarea gasconului, ţinea să ciocnească un pahar cu el. Să bem şi să plecăm din ţara asta blestemată. Corabia ne aşteaptă, aşa cum ştiţi. Să plecăm chiar astă-seară, doar nu mai avem ce face aici!

— Eşti tare grăbit, domnule conte, observă d'Artagnan.

— Pământul ăsta setos de sânge parcă-mi arde sub tălpi, mărturisi Athos.

— Mie, unuia, zăpada nu-mi pare aşa, spuse liniştit gasconul.

— Ce mai vrei să Facem aici, acum când regele e mort? îşi arătă Athos nedumerirea.

— Aşadar, domnule conte, spuse nepăsător d'Artagnan, credeţi că nu mai aveţi nimic de făcut în Anglia?

— Nimic, nimic răspunse Athos. Decât să mă îndoiesc de bunătatea divină şi să-mi nesocotesc propriile puteri.

— Cât despre mine, făcu d'Artagnan, eu, păcătosul, eu, un gură-cască iubitor de sânge, care m-am îndesat până la treizeci de paşi de eşafod ca să văd mai bine cum cade capul acestui rege pe care nu-l cunoşteam şi de care, pe cât se pare, prea puţin îmi păsa, eu gândesc altfel decât domnul conte... aşa că rămân!

Athos păli îngrozitor. Fiecare vorbă a prietenului său îi străpungea inima.

— Ah, rămâi la Londra? întrebă Porthos.

— Da, răspunse gasconul. Dar tu?

— Ce dracu! izbucni Porthos, niţel cam încurcat faţă de Athos şi Aramis. Dacă zici că rămâi, cum am venit cu tine, nu plec fără tine, doar n-o să te las singur în ţara asta afurisită.

— Îţi mulţumesc, nepreţuitul meu prieten. Atunci îţi propun o trebuşoară pe care s-o duci la capăt după plecarea domnului conte. M-am gândit la ea în timp ce priveam spectacolul de care pomenirăm adineauri.

— Ce anume? întrebă Porthos.

— Să aflăm cine-i omul mascat care s-a oferit într-un chip atât de îndatoritor să reteze capul regelui.

— Un om mascat?! se miră Athos. Prin urmare călăul n-a fugit?

— Călăul? făcu d'Artagnan. E tot în pivniţă, unde cred că stă la taifas cu sticlele hangiului nostru. Dar bine că mi-ai adus aminte...

Şi se îndreptă spre uşă:

— Mousqueton! strigă el.

— Da, domnule, se auzi o voce care părea că vine din fundul pământului.

— Totul s-a sfârşit, aşa că poţi să dai drumul prizonierului.

— Atunci, cine să fie mizerabilul care a ridicat mâna asupra regelui? izbucni Athos.

— Un călău amator, spuse Aramis. De altfel, mânuieşte bine securea, căci, aşa cum *spera,* a izbutit din prima lovitură.

— Nu l-ai văzut la faţă? întrebă Athos.

— Purta mască, zise d'Artagnan.

— Dar tu care erai lângă el, Aramis?

— Am văzut numai o barbă căruntă ce ieşea de sub mască.

— Deci e un om în vârstă, presupuse Athos.

— O, zise d'Artagnan, asta nu înseamnă nimic. Când îţi pui mască, poţi foarte bine să-ţi pui şi barbă.

— Îmi pare rău că nu l-am urmărit, se căina Porthos.

— Ei bine, dragul meu Porthos – vorbi d'Artagnan – tocmai asta mi-a dat mie prin cap.

Athos înţelese totul şi se ridică în picioare.

— Iartă-mă, d'Artagnan! rosti el. M-am îndoit de Dumnezeu, puteam să mă îndoiesc şi de tine. Iartă-mă, prietene!

— Vedem noi asta numaidecât, replică gasconul, schiţând un zâmbet.

— Şi pe urmă? întrebă Aramis.

— Pe urmă, continuă d'Artagnan, în vreme ce mă uitam, dar nu la rege, cum crede domnul conte, căci ştiu ce înseamnă un om care se pregăteşte să moară şi, cu toate că-s învăţat cu acest soi de împrejurări, îmi fac rău întotdeauna, uitându-mă la călăul cu mască, mi-a trecut prin minte, cum v-am spus, să aflu cine este. Or, cum avem obiceiul să ne completăm unii pe alţii, să ne ajutăm între noi, aşa cum o mână ajută la nevoie pe cealaltă, m-am uitat fără să vreau în jur, să văd dacă Porthos nu-i cumva pe aproape; căci pe tine Aramis, te-am recunoscut lângă rege şi despre tine Athos, ştiam că te afli sub eşafod. De aceea nici nu mă supăr pe tine, adaugă el, întinzându-i mâna lui Athos. Ai suferit mult. Mă uitam deci în jur, când văd în dreapta mea o scăfârlie crăpată de curând şi lipită la loc, de bine de rău, într-o legătură de tafta neagră. "La naiba, îmi zic, parcă ar fi mâna mea la mijloc, parcă şi de scăfârlia ăstuia tot eu m-am îngrijit." Într-adevăr, era nefericitul de scoţian, fratele lui Parry, vă aduceţi aminte, cel cu care s-a distrat Groslow, încercându-şi puterile şi care avea ţeasta despicată când am dat noi peste el.

— Întocmai, adeveri Porthos. Omul cu găinile negre.

— Chiar aşa. Făcea semne cuiva din stânga mea; mă întorc şi-l recunosc pe preacinstitul Grimaud, care, ca şi mine, îl mânca din ochi pe călăul mascat.

— "Oh!" fac eu spre el şi cum ăsta-i cuvântul de care se foloseşte domnul conte în zilele când îi vorbeşte, Grimaud pricepe îndată că-l chem şi se întoarce spre mine ca împins de un resort. Recunoscându-mă şi el, mi-arată cu degetul spre omul mascat şi mormăie: "Ei?", adică: "Aţi văzut?" ,,La naiba!" răspund eu. Ne-am înţeles de minune unul pe altul. Atunci m-am întors spre scoţianul nostru: privirile lui erau cum nu se poate mai grăitoare. Pe scurt, totul s-a sfârşit, aşa cum ştiţi într-un mod sinistru. Mulţimea a început să se împrăştie; seara se lăsa încet; eu m-am pitulat într-un colţ al pieţei împreună cu Grimaud şi cu scoţianul, căruia îi făcusem semn să rămâie cu noi şi de acolo îl urmăream pe călău, care intrase din nou în odaia regelui, să-şi schimbe hainele, ale lui fiind pline de sânge, fără

îndoială. După ce s-a schimbat, şi-a pus o pălărie neagră pe cap, s-a înfăşurat într-o mantie şi s-a făcut nevăzut. M-am gândit că va pleca şi-am dat fuga la uşa de la intrare. Într-adevăr, după vreo cinci minute l-am văzut coborând scara.

— Şi l-ai urmărit? izbucni Athos.

— Te cred! răspunse d'Artagnan. Dar n-a fost prea uşor, ehei! Mereu întorcea capul şi asta ne silea să ne tot ascundem ori să ne prefacem că trecem pe acolo din întâmplare. Mi-ar fi fost foarte uşor să-l omor; dar, cum nu-s egoist din fire, păstram pasărea asta rară pentru tine, Aramis şi pentru tine, Athos, ca să aveţi un pic de mângâiere. Într-un târziu, după vreo jumătate de ceas de alergătură pe străzile cele mai întortocheate din inima oraşului, am ajuns la o căsuţă singuratică, unde nu se auzea nici un zgomot şi nu se vedea nici o lumină ca să crezi c-ar fi cineva înăuntru. Atunci Grimaud a scos la iveală un pistol din cizmele lui largi. "Ei?" mormăi el întrebător, arătându-mi pistolul. "Nu, nu!" l-am oprit eu. Precum v-am spus, aveam şi eu gândurile mele. Omul cu mască s-a oprit în faţa unei uşi scunde, a scos o cheie din buzunar, dar, înainte să o vâre în broască, s-a întors iarăşi să vadă dacă nu-i urmărit. Eu eram pitit după un pom, Grimaud după o piatră, iar scoţianul, în lipsa de altceva, se trântise la pământ. Fără îndoială că omul nostru s-a crezut singur, fiindcă am auzit cheia răsucindu-se în broască: uşa s-a deschis şi el a dispărut în casă.

— Mizerabilul! scrâşni Aramis. Şi-n timp ce tu ai venit încoace, el a fugit şi n-o să-l mai găsim.

— Ce Dumnezeu, Aramis, zise gasconul, drept cine mă iei?

— Totuşi, în lipsa ta... – i se alătură şi Athos.

— Ei, în lipsa mea nu puteam să-i las în loc pe Grimaud şi pe scoţian? Mai înainte ca omul nostru să facă zece paşi în casă, eu am şi înconjurat-o. La o uşă, cea pe unde a intrat, l-am lăsat pe scoţian, poruncindu-i printr-un semn să-l urmărească pe omul cu mască neagră dacă iese din casă, în vreme ce Grimaud avea să-l urmărească şi el, ca apoi să ne spună totul. Pe Grimaud l-am lăsat la cea de a doua uşă, cu aceeaşi poruncă şi iată-mă-s. Fiara e încercuită. Acum, cine vrea să o vadă încolţită?

Athos se aruncă în braţele lui d'Artagnan, care îşi ştergea fruntea de sudoare.

— Prietene, eşti într-adevăr prea bun că nu te-ai supărat pe mine. Am greşit, am greşit de o sută de ori faţă de tine, fiindcă ar trebui să te cunosc. Numai, vezi, în inima noastră zace o fărâmă de răutate, care te face să te îndoieşti mereu.

— Hm! mormăi Porthos. Călăul n-o fi chiar domnul Cromwell? Cine ştie? Ca să aibă siguranţa că treaba e bine făcută, a ţinut să facă totul cu mâna lui!

— N-aş crede! Cromwell e gras şi scund, în vreme ce ăsta-i subţire şi mai degrabă înalt decât scund.

— O fi vreun soldat condamnat căruia i s-a oferit în schimb graţierea, spuse Athos. La fel cum s-a întâmplat cu nenorocitul de Chalais.

— Nu, nu, stărui d'Artagnan. Nu avea pasul cadenţat al unui militar şi nici nu mergea crăcănat ca un călăreţ. Avea călcătura aleasă şi un aer distins. Mare lucru să mă înşel, dar cred că e vorba de un nobil.

— Un nobil! exclamă Athos. Cu neputinţă! Ar fi o ruşine pentru întreaga nobilime.

— Straşnic vânat! hohoti Porthos de se cutremurară geamurile. Straşnic vânat, pe legea mea!

— Mai pleci, Athos? întrebă d'Artagnan.

— Nu, rămân, răspunse gentilomul, cu un gest ameninţător, care nu făgăduia nimic bun celui căruia îi era adresat.

— Atunci, spadele! spuse Aramis. Spadele noastre! Să nu mai pierdem o clipă.

Cei patru prieteni îmbrăcară la iuţeală veşmintele de nobili, îşi încinseră spadele, chemară pe Mousqueton şi pe Blaisois, poruncindu-le să facă socoteală cu hangiul şi să pregătească totul de plecare, fiindcă era cu putinţă să părăsească Londra chiar în noaptea aceea.

Noaptea se făcuse şi mai neagră. Zăpada cădea necontenit, aşternându-se ca un giulgiu peste oraşul regicid. Era aproape şapte seara şi pe străzi se vedeau puţini trecători, căci lumea se închisese în casă şi vorbea în şoaptă despre cumplita întâmplare din acea zi.

Cei patru prieteni, înfăşuraţi în mantiile lor, străbătură toate pieţele şi străzile din centru, pline de atâta omenire peste zi şi atât e pustii la ceasul acela de noapte. D'Artagnan mergea în frunte, căutând din vreme în vreme să descopere crucile pe care le scrijelise cu pumnalul pe ziduri. Era întuneric beznă şi abia

putea să desluşească semnele. Dar îşi întipărise atât de bine în minte fiecare fântână, fiecare firmă de prăvălie, încât, după o jumătate de ceas, izbutiră să ajungă la casa cea singuratică.

Pentru o clipă, gasconul crezu că fratele lui Parry a dispărut, dar se înşela: voinicul scoţian obişnuit cu frigul din munţii săi, se întinsese lângă un stâlp, întocmai ca o statuie prăvălită la pământ, fără să se sinchisească de asprimea vremii, lăsând zăpada să-l acopere. Zărindu-i pe cei patru, se ridică îndată.

— Iată încă un slujitor credincios, rosti Athos. Dumnezeule mare! Oamenii de ispravă nu-s atât de rari pe cât se pare: asta-mi dă curaj.

— Să nu ne grăbim cu laudele, mormăi d'Artagnan. Scoţianul nostru îmi pare c-a venit încoace pentru o socoteală de-a lui. Am auzit că oamenii născuţi dincolo de Tweed sunt foarte răzbunători. Păzeşte-ţi pielea, jupân Groslow! Dacă daţi ochii unul cu altul, te-aşteaptă clipe grele!

Gasconul păşi înainte şi se apropie de scoţian, care îl recunoscu, apoi făcu semn şi celorlalţi să se apropie.

— Cum stăm? întrebă Athos în englezeşte.

— N-a ieşit nimeni, răspunse fratele lui Parry.

— Bine. Tu, Porthos, rămâi aici cu el şi tu, Aramis, la fel. D'Artagnan mă va duce la Grimaud.

Grimaud, nu mai puţin şiret decât scoţianul, se vârâse într-o scorbură de sălcie şi stătea acolo ca într-o gheretă. O clipă, d'Artagnan crezu, ca şi prima dată, că omul cu mască a plecat şi că Grimaud a pornit-o după el.

Deodată ieşi la iveală o scăfârlie şi se auzi un fluierat uşor.

— Oh! exclamă Athos.

— Aici, murmură Grimaud.

Se apropiară amândoi de salcie.

— Ei, a ieşit careva din casă? întrebă d'Artagnan.

— Nu, dar a intrat, răspunse Grimaud.

— Bărbat sau femeie?

— Bărbat.

— Aha! mormăi d'Artagnan. Prin urmare, acuma-s doi.

— Aş vrea să fie patru, spuse Athos. Măcar să fie o luptă egală.

— Poate că sunt patru, zise d'Artagnan.

— Cum adică?

— Nu se poate ca alţii să fi venit mai din vreme şi să fi aşteptat înăuntru?

— Putem să ne convingem, zise Grimaud arătând spre o fereastră prin obloanele căreia răzbăteau câteva raze de lumină.

— Chiar aşa, încuviinţă d'Artagnan. Să-i chemăm şi pe ceilalţi. Apucară după colţul casei, să le facă semn lui Porthos şi lui Aramis.

Aceştia veniră în grabă.

— Aţi văzut ceva? întrebară ei.

— Nu, dar o să vedem, răspunse d'Artagnan şi arătă din ochi spre Grimaud, care, agăţându-se de ieşiturile zidului, se căţărase la vreo cinci-şase picioare de la pământ.

Toţi patru se dădură mai aproape. Grimaud se caţără ca o pisică şi, în cele din urmă, se apucă de un cârlig care ţine oblonul când e deschis, găsi cu piciorul o ieşitură a zidului ce îi păru îndeajuns de trainică şi le făcu semn că totul e bine. După o clipă, apropie ochiul de crăpătura oblonului.

— Ce vezi? întrebă d'Artagnan.

Grimaud arătă mâna închisă, numai cu două degete desfăcute.

— Vorbeşte, spuse Athos. Nu-ţi vedem semnele. Câţi sunt?

— Doi, şopti el. Unul cu faţa la mine, celălalt cu spatele.

— Bine. Şi cine-i în faţa ta?

— Omul pe care l-am văzut trecând.

— Îl cunoşti?

— Mi s-a părut că-l recunosc şi nu m-am înşelat, e gras şi scund.

— Cine-i? şuşotiră într-un glas cei patru prieteni.

— Generalul Oliver Cromwell.

Tuspatru se uitară unul la altul.

— Şi celălalt cum arată? întrebă Athos.

— E unul slab şi înalt.

— Călăul! murmură în acelaşi timp d'Artagnan şi Aramis.

— Stă cu spatele la mine, zise Grimaud. Uite, se întoarce. E fără mască, acum o să-l văd... Ah!

În clipa aceea, ca şi cum cineva i-ar fi împlântat un pumnal în inimă, dădu drumul cârligului din mână şi căzu pe spate, cu un geamăt surd. Porthos îl prinse în braţe.

— L-ai văzut? întrebară tuspatru dintr-o suflare.

— L-am văzut, îngăimă Grimaud, cu părul măciucă în cap şi cu fruntea scăldată de sudoare.

— Pe cel înalt şi slab? urmă d'Artagnan.

— Da.

— Adică pe călău? adăugă Aramis.

— Da.

— Şi cine e? întrebă Porthos.

— El e! El e! bîngui Grimaud, galben ca un mort, apucând cu mâinile-i tremurând mâna stăpânului său.

— Cine? întrebă şi Athos.

— Mordaunt!... îngăimă Grimaud.

D'Artagnan, Porthos şi Aramis scoaseră un strigăt de bucurie.

Athos făcu un pas înapoi şi-şi trecu mâna peste frunte.

— Fatalitate! murmură el.

Capitolul XXVIII Casa lui Cromwell

Într-adevăr, pe Mordaunt îl urmărise d'Artagnan, dar fără să-l recunoască.

Intrând în casă, călăul îşi scoase masca şi barba căruntă ce-i schimba chipul, urcă scara, deschise o uşă şi pătrunse într-o odaie cu o zugrăveală închisă, luminată de licărirea unei lămpi şi se găsi în faţa unui om care scria aşezat la un birou.

Omul acesta era Cromwell.

Lucru ştiut, Cromwell avea la Londra două sau trei locuinţe tainice, necunoscute nici prietenilor şi de care ştiau numai cei foarte apropiaţi. Or, ne amintim că Mordaunt se număra printre aceştia din urmă.

La intrarea lui, Cromwell ridică ochii.

— Dumneata eşti, Mordaunt? spuse el. Vii cam târziu.

— Am vrut să văd ceremonia până la sfârşit, generale, din pricina asta am întârziat, răspunse Mordaunt.

— Ah! făcu Cromwell. De obicei nu eşti atât de curios.

— Sunt întotdeauna curios să văd căderea unuia dintre duşmanii înălţimii-voastre, iar cel de azi nu era printre cei mai neînsemnaţi. Dar dumneavoastră, generale, n-aţi fost la White-Hall?

— Nu, spuse Cromwell.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Aţi aflat amănunte? întrebă Mordaunt.

— Nici unul. Sunt aici de azi-dimineaţă. Ştiu numai că se pusese la cale un complot pentru salvarea regelui.

— Ah! Ştiaţi?

— N-are importanţă. Patru oameni travestiţi în muncitori urmau să-l scoată pe rege din închisoare şi să-l ducă la Greenwich, unde-l aştepta o barcă.

— Şi ştiind toate astea, înălţimea-voastră stătea aici, departe de oraş, liniştit şi inactiv?

— Liniştit, da, spuse Cromwell. Dar de ce zici inactiv?

— Totuşi, dacă reuşea complotul?

— Aş fi dorit-o.

— Credeam că înălţimea-voastră priveşte moartea lui Carol I ca o nenorocire necesară binelui Angliei.

— Tocmai! spuse Cromwell. E părerea mea dintotdeauna. Dar nu trebuia decât să moară şi dacă totul se petrecea într-altă parte decât pe eşafod, poate că ar fi fost mai bine.

— De ce, înălţimea-voastră?

Cromwell zâmbi.

— Iertaţi-mă, spuse Mordaunt. Dar, vedeţi, generale, sunt un ucenic într-ale politicii şi-aş vrea să trag foloase în toate împrejurările din învăţămintele pe care binevoieşte să mi le dea stăpânul meu.

— Aşa s-ar fi spus că l-am osândit din spirit de dreptate şi că l-am lăsat să fugă din mărinimie.

— Şi dacă într-adevăr ar fi fugit?

— Asta nu se putea.

— Nu se putea?

— Da, luasem toate măsurile.

— Şi înălţimea-voastră cunoaşte pe cei patru oameni care se hotărâseră să-l salveze pe rege?

— Sunt patru francezi: doi trimişi de către doamna Henriette la soţul ei şi doi veniţi la mine din partea lui Mazarin.

— Şi credeţi, domnule, că Mazarin i-a însărcinat cu o asemenea treabă?

— Se poate, dar se va dezice de ei.

— Credeţi?

— Sunt sigur.

— De ce?

— Fiindcă n-au reuşit

— Înălţimea-voastră îmi dăduse pe doi dintre aceşti francezi, atunci când erau vinovaţi numai de a fi slujit cu armele pe Carol I. Acum, că sunt vinovaţi de uneltiri împotriva Angliei, vreţi să mi-i daţi pe toţi patru?

— I-ai, încuviinţă Cromwell.

Mordaunt făcu o plecăciune, cu un surâs de biruitoare cruzime.

— Să ne întoarcem, rogu-te, la nefericitul de Carol, spuse Cromwell, văzând că Mordaunt se pregăteşte să-i mulţumească. Ce-a strigat mulţimea?

— Mai nimic, dacă n-a strigat: "Trăiască Cromwell!"

— Unde te găseai?

Mordaunt se uită o clipă la general, încercând să-i citească în ochi dacă întrebarea avea rost şi dacă nu cumva ştia tot.

Privirea aprinsă a lui Mordaunt nu putu pătrunde însă în adâncul privirii lui Cromwell.

— Mă găseam într-un loc de unde puteam să văd şi să aud totul.

De astă dată, Cromwell îl privi ţintă, numai că şi Mordaunt fu de nepătruns. După câteva clipe, întoarse ochii cu nepăsare.

— Se pare că acel călău improvizat şi-a făcut datoria cum nu se poate mai bine, zise Cromwell. După câte mi s-a spus cel puţin, a fost o lovitură de maestru.

Mordaunt îşi aminti afirmaţia lui Cromwell că nu cunoaşte nici un amănunt. Din acea clipă căpătă convingerea că a asistat şi el la execuţie, ascuns pe undeva, după o perdea sau un oblon.

— Într-adevăr, vorbi el, liniştit şi cu chipul impasibil. O singură lovitură a fost de ajuns.

— Poate că totuşi era de meserie, spuse Cromwell.

— Credeţi, domnule?

— De ce nu?

— Omul nu avea aerul unui călău.

— Dar cine altul decât un călău ar fi primit să îndeplinească o asemenea treabă îngrozitoare? întrebă Cromwell.

— Ştiu eu? zise Mordaunt. Poate vreun duşman personal al regelui Carol, care să fi jurat răzbunare şi care astfel şi-a îndeplinit jurământul; poate vreun nobil care avea motive temeinice să-l urască şi care, aflând că vrea să fugă şi să-i

scape, i-a aţinut calea, cu faţa ascunsă de o mască şi cu mâna pe secure, nu atât ca un călău improvizat, cât că un trimis al soartei.

— Se poate, spuse Cromwell.

— Şi dacă ar fi aşa, continuă Mordaunt, înălţimea-voastră ar condamna fapta lui?

— Nu mi-e dat mie să-l judec, răspunse Cromwell, ci lui Dumnezeu.

— Dar dacă l-aţi cunoaşte?

— Nu-l cunosc şi nici nu vreau să-l cunosc. Ce-mi pasă dacă a fost el sau altul? Carol era condamnat, aşa că nu un om i-a tăiat capul, ci o secure.

— Şi totuşi, stărui Mordaunt, fără omul acesta regele ar fi fost salvat.

Cromwell surâse.

— Desigur, ar fi fost răpit, chiar dumneavoastră aţi spus-o.

— Da, răpit până la Greenwich. Acolo se suia pe o corăbioară cu cei patru salvatori. Pe corăbioară s-ar fi găsit însă patru oameni ai mei şi cinci butoaie cu praf de puşcă ale naţiunii. În larg, cei patru oameni ar fi coborât într-o barcă şi dumneata eşti prea priceput în politică, Mordaunt, ca să nu înţelegi urmarea.

— Da, ar fi sărit în aer cu toţii.

— Chiar aşa. Explozia ar fi împlinit misiunea securii. Regele Carol pierea pentru totdeauna. S-ar fi spus că, fugind din faţa justiţiei umane, l-a urmărit şi ajuns răzbunarea cerească. N-am mai fi fost decât judecătorii lui, călăul ar fi fost Dumnezeu. Iată ce m-a făcut să pierd nobilul acela mascat, Mordaunt. Aveam deci dreptate când nu voiam să-l cunosc, căci, cu toate bunele-i intenţii, zău, nu-i pot mulţumi pentru ceea ce a făcut.

— Domnule, spuse Mordaunt. Ca întotdeauna mă înclin şi mă simt mic în faţa dumneavoastră. Sunteţi un gânditor profund, continuă el şi ideea cu corăbioară aruncată în aer e sublimă.

— Ba-i absurdă, de vreme ce-i inutilă, rosti Cromwell. În politică nu există idee sublimă dacă nu dă roade; orice idee care nu izbuteşte e nebunească şi stearpă. Te vei duce astă-seară la Greenwich, Mordaunt, spuse Cromwell, ridicându-se. Vei căuta pe stăpânul corăbioarei "Fulgerul" şi-i vei arăta o batistă albă, înnodată în cele patru colţuri, care-i semnul de recunoaştere.

Vei spune oamenilor să coboare de pe corabie şi vei duce praful de puşcă înapoi la Arsenal, dacă nu cumva...

— Dacă nu cumva... îngână Mordaunt, cu o bucurie sălbatică în ochi la auzul cuvintelor lui Cromwell.

— Dacă nu cumnva această corăbioară aşa cum e, poate sluji interesele dumitale personale.

— Ah, milord, milord! exclamă Mordaunt, Dumnezeu, făcându-vă alesul său, v-a dăruit o privire căreia nu-i scapă nimic.

— Mi se pare că-mi spui milord! zise Cromwell, râzând. E bine, fiindcă suntem între noi, dar ia aminte să nu scapi vorba asta de faţă cu imbecilii noştri de puritani.

— Oare nu aşa i se va spune curând înălţimii-voastre?

— Sper cel puţin, dar încă nu e timpul.

Cromwell se ridică să-şi ia haina.

— Plecaţi, domnule? întrebă Mordaunt.

— Da, spuse generalul. Am dormit aici ieri şi alaltăieri şi ştii că nu stă în obiceiul meu să mă culc de trei ori în acelaşi pat.

— Deci înălţimea-voastră îngăduie să petrec noaptea aşa cum doresc?

— Şi chiar ziua de mâine, dacă e nevoie. De ieri seară, adăugă Cromwell zâmbind, ai făcut destule pentru mine şi dacă ai vreo chestiune personală de rezolvat, e drept să-ţi las şi timpul necesar.

— Mulţumesc, domnule. Sper să-l întrebuinţez cu folos.

Cromwell dădu din cap, apoi, întorcându-se, îl întrebă:

— Eşti înarmat?

— Am spadă.

— Şi nu te-aşteaptă nimeni afară la uşă?

— Nimeni.

— Ar trebui atunci să mergi cu mine, Mordaunt.

— Mulţumesc, domnule, dar ocolul prin trecerea subterană mi-ar răpi din timp şi, după cele ce mi-aţi spus, orice clipă mi-e de folos. Voi ieşi pe cealaltă uşă.

— Cum vrei, spuse Cromwell.

Şi, apăsând cu mâna pe un buton ascuns, deschise o uşă atât de bine ascunsă în tapiserie, încât până şi ochiul celui mai încercat anevoie ar fi descoperit-o.

Uşa, mişcată de un resort de oţel, se închise în urma lui.

Era una din ieşirile secrete, despre care istoria spune că ar fi existat în toate casele tainice ale lui Cromwell.

Ea trecea pe sub stradă pustie şi dădea în fundul unei grote, în grădina unei alte case, la vreo sută de paşi de cea pe care tocmai o părăsise viitorul Lord Protector.

În timpul ultimei scene, Grimaud zărise, prin deschizătura perdelei, pe cei doi, recunoscând întâi pe Cromwell, apoi pe Mordaunt.

Am văzut cum au primit această veste cei patru prieteni.

D'Artagnan îşi veni cel dintâi în fire.

— Mordaunt! spuse el. Oh, cerule! Dumnezeu ni-l trimite.

— Da, întări Porthos. Să spargem uşa şi să cădem peste el.

— Ba dimpotrivă, spuse d Artagnan. Nu spargem nimic şi nu facem zgomot, fiindcă zgomotul adună lume. Mai ales dacă se află înăuntru cu ilustrul lui stăpân, aşa cum spune Grimaud, trebuie să fie pe aici, prin împrejurimi, posturi de strajă. Ei, Grimaud, vino încoace şi încearcă să te ţii pe picioare.

Grimaud se apropie. Furia îl cuprinsese din nou, dar se ţinea tare.

— Bine, urma d Artagnan. Acum caţără-te din nou sus şi spune-ne dacă Mordaunt e în tovărăşia cuiva, dacă se pregăteşte să iasă din casă ori să se culce. Dacă e însoţit, aşteptăm până va rămâne singur. Dacă iese din casă, îl înhăţăm la ieşire. Dacă rămâne, forţăm fereastra. Face mai puţin zgomot şi e mai uşor decât să forţezi o uşă.

Grimaud începu să se caţere încet spre fereastră.

— Athos, Aramis, voi păziţi cealaltă ieşire; eu cu Porthos rămânem aici.

Cei doi prieteni se supuseră îndată.

— Ei, Grimaud? întrebă d'Artagnan.

— E singur.

— Eşti sigur?

— Da.

— Nu l-am văzut ieşind pe tovarăşul lui.

— Poate că a ieşit pe uşa cealaltă.

— Ce face?

— Îşi pune haina şi mănuşile.

— Al nostru e! şopti d'Artagnan.

Porthos duse mâna la pumnal şi-l smuci din teacă fără să-şi dea seama.

— Lasă pumnalul, prietene Porthos, murmură d'Artagnan. Nu trebuie să începem prin a lovi. Îl avem în mână. Să facem totul cu socoteală. Avem câte ceva de vorbit împreună şi lucrurile trebuie să se petreacă aşa că la Armentières; dar să sperăm că el n-are copii şi că dacă-l strivim, de astă dată se va isprăvi totul.

— Sst! spuse Grimaud. Se pregăteşte să iasă. Se apropie de lampă, o stinge. Nu mai văd nimic.

— Atunci, dă-te jos, dă-te jos.

Grimaud sări la pământ şi căzu în picioare. Zăpada înăbuşi zgomotul. Nu se auzi nimic.

— Spune-i lui Athos şi Aramis să se aşeze de fiecare parte a uşii, ca şi noi. Dacă-l prind, să bată din palme. Dacă-l prindem noi, facem la fel.

Grimaud dispăru.

— Porthos, Porthos, îl povăţui gasconul. Ascunde şi tu umerii ăştia largi, prietene, să nu ne dăm de gol.

— Numai să iasă pe aici!

— Taci!

Uriaşul se lipi de zid, de parcă ar fi vrut să se facă una cu el. D'Artagnan îi urmă pildă.

Auziră pasul lui Mordaunt răsunând pe scară. O ferestruică ascunsă se închise şi lemnul scârţâi. Mordaunt privi afară şi, mulţumită prevederilor celor doi prieteni, nu văzu nimic. Atunci vâri cheia în broască, uşa se deschise şi se ivi în prag.

În aceeaşi clipă se pomeni cu d'Artagnan în faţa lui.

Vru să trântească uşa, dar Porthos se aruncă spre clanţă şi împinse uşa de perete.

Uriaşul bătu de trei ori din palme. Athos şi Aramis se arătară numaidecât.

Mordaunt se făcu galben ca ceară, dar nu scoase un cuvânt şi nici nu strigă după ajutor.

D'Artagnan se năpusti spre el şi, împingându-l cu pieptul, îl sili să urce scara de-a îndăratelea. Lumina unei lămpi îngăduia gasconului să nu scape din ochi mâinile lui Mordaunt, dar el îşi dădea seama că dacă-l omoară pe d'Artagnan, trebuia să se descotorosească şi de ceilalţi trei. Nu făcu deci nici o mişcare, nici să se apere, nici să lovească. Ajuns la uşă şi simţind cum se lipeşte cu spatele de ea, crezu, fără îndoială, că acolo se va sfârşi cu el; numai că se înşela. D'Artagnan întinse mâna şi

deschise uşa. Se aflau în odaia în care, cu zece minute înainte, tânărul vorbise cu Cromwell.

Porthos intră după el. Întinzând braţul, luase lampa atârnată de tavan şi aprinse de la ea o altă lampă.

Athos şi Aramis intrară şi ei şi răsuciră cheia în broască.

— Ia loc, te rog! vorbi d'Artagnan, oferind tânărului un scaun. Mordaunt luă scaunul din mâinile lui d'Artagnan şi se aşeză, palid, dar liniştit. Trei paşi mai încolo, Aramis înşirui alte trei scaune, pentru el, d'Artagnan şi Porthos.

Athos se aşeză în colţul cel mai depărtat, hotătît parcă să fie un spectator neclintit la tot ce avea să se petreacă.

Porthos se aşeză în stânga şi Aramis în dreapta lui d'Artagnan.

Athos părea copleşit. Porthos îşi freca mâinile cu o înfrigurată nerăbdare.

Aramis zâmbea, muşcându-şi însă buzele până la sânge.

Singur d'Artagnan se stăpânea, ori cel puţin aşa se părea.

— Domnule Mordaunt, spuse el tânărului. Fiindcă soarta ne strânge laolaltă, în sfârşit, după atâtea zile de când alergăm unii după alţii, să stăm puţin de vorbă, dacă nu ţi-e cu supărare.

Capitolul XXIX O convorbire

Mordaunt fusese luat atât de repede şi urcase scară atât de buimăcit, încât nu era în stare să-şi adune gândurile. Într-adevăr, în prima clipă îl copleşiseră emoţia, surpriza şi o frică de neînvins, fireşti la oricine atunci când un duşman de moarte, mai puternic, îl înhaţă şi asta tocmai când îl crede departe, prins de alte treburi.

Dar de îndată ce se aşeză pe scaun, de îndată ce-şi dădu seama că are la îndemână un răgaz, oricare ar fi fost motivul, îşi încordă mintea şi îşi adună toate puterile.

Focul din privirile lui d'Artagnan în loc să-l tulbure îl electriza, căci, oricât ar fi fost de ameninţători, ochii gasconului erau cinstiţi, cu toată ura şi mânia din ei. Mordaunt, gata să se agaţe de orice ca să iasă din încurcătură, fie prin forţă fie prin

viclenie, se strânse ghem, întocmai ca ursul încolţit în bârlog, care urmăreşte, cu o privire în aparenţă neclintită, toate mişcările vânătorului ce-l hăituieşte.

Totuşi, privirea aceasta alunecă iute pe spada lungă şi aprigă ce-i atârna la şold; duse firesc mâna stânga la mânerul spadei, aduse mânerul sub mâna dreaptă şi se aşeză, aşa cum îi ceruse d'Artagnan.

Muşchetarul se vede că aştepta vreo vorbă arţăgoasă, plănuind să înceapă o convorbire batjocoritoare sau cumplită, fiindcă în asta nu-l întrecea nimeni. Aramis îşi zicea în sinea lui: "O s-auzim niscaiva fleacuri". Porthos îşi muşca mustaţa, murmurând: "Câte mofturi ca să striveşti puiul ăsta de şarpe!"; Athos, retras în colţul odăii, şedea nemişcat, palid ca un chip tăiat în piatră şi, cu toate că nici nu clintea, îşi simţea fruntea lac de sudoare.

Mordaunt nu spunea nimic, dar, încredinţat că avea încă spada la îndemână, se aşeză picior peste picior şi aşteptă.

Tăcerea nu putea să se prelungească, ar fi fost caraghios. D'Artagnan îşi dădu seama de asta şi, cum îl poftise pe Mordaunt să ia loc ca *să stea de vorbă,* se gândi că se cuvine să înceapă el.

— Mi se pare, domnule, glăsui gasconul cu ucigătoare-i politeţe, că-ţi schimbi îmbrăcămintea aproape la fel de iute ca şi mimii italieni, aduşi de la Bergamo de către cardinalul Mazarin şi pe care pesemne că i-ai văzut în timpul călătoriei dumitale în Franţa.

Mordaunt nu răspunse.

— Adineauri, urmă d'Artagnan, erai deghizat, adică nu, îmbrăcat în straie de ucigaş şi acum...

— Şi acum, dimpotrivă, par îmbrăcat ca un om care urmează să fie ucis, nu-i aşa? i-o întoarse Mordaunt, cu vocea lui calmă şi tăioasă.

— Oh, domnule, replică d'Artagnan. Cum poţi spune aşa ceva, când te afli între gentilomi şi ai spadă la îndemână?!

— Nu există spadă atât de iscusită, domnule, ca să poată înfrunta patru spade şi patru pumnale, fără să mai pun la socoteală pe ale complicilor care vă aşteaptă la uşă.

— Să avem iertare, răspunse d'Artagnan. Te înşeli, la uşă aşteaptă valeţii şi nu complicii noştrii. Doresc să stabilesc adevărul în toate amănuntele.

Mordaunt răspunse doar printr-un surâs, care îi schimonosi batjocoritor buzele îngheţate.

— Dar nu despre asta e vorba, aşa că mă întorc la întrebarea mea, reluă d'Artagnan. Am avut cinstea, domnule, să te întreb de ce ţi-ai schimbat înfăţişarea. Masca nu te stingherea, după câte mi se pare; barba căruntă te prindea de minune, iar securea, cu care ai dat o lovitură atât de măiastră, socot că nici ea nu ţi-ar fi stat rău în clipa asta. De ce-ai lăsat-o din mână?

— Pentru că, reamintindu-mi cele petrecute la Armentières, m-am gândit că voi găsi patru securi în loc de una, de vreme ce aveam să mă aflu între patru călăi.

— Domnule, ripostă d'Artagnan, foarte liniştit, deşi o uşoară mişcare a sprâncenelor arăta că începuse să se mânie. Cu toate că eşti plin de vicii şi putred până-n măduva oaselor, te văd încă nespus de tânăr, aşa că n-am să mă opresc asupra vorbelor dumitale nesăbuite. Da, nesăbuite, căci ceea ce spui despre Armentières nu are nici o legătură cu împrejurarea de faţă. Într-adevăr, nu-i puteam oferi mamei dumitale o spadă ca să lupte cu noi; dar dumneata, care mânuieşti pumnalul şi pistolul cu atâta iscusinţă şi ai o asemenea spadă, dumitale are oricine dreptul să-ţi ceară cinstea unei întâlniri.

— Ah! îngână Mordaunt. Prin urmare, vreţi să vă bateţi în duel?

Şi se ridică în picioare, cu ochii scânteietori, gata să răspundă pe dată provocării.

Porthos se ridică şi el, aşa cum făcea întotdeauna în astfel de ocazii.

— O clipă, o clipă, spuse d'Artagnan, cu acelaşi sânge rece. Să nu ne grăbim, doar fiecare dintre noi doreşte ca totul să se petreacă aşa cum se cuvine. Şezi, deci, dragă Porthos şi dumneata ai bunătatea să rămâi liniştit, domnule Mordaunt. Vom căuta cea mai bună dezlegare cu putinţă şi vreau să fiu sincer cu dumneata. Mărturiseşte, arzi de dorinţa să ne ucizi pe unii sau pe ceilalţi, domnule Mordaunt, nu?

— Şi pe unii şi pe ceilalţi, răspunse Mordaunt. D'Artagnan se întoarse către Aramis:

— E o mare fericire, nu-i aşa, dragul meu Aramis, că domnul Mordaunt cunoaşte atât de bine subtilităţile limbii

franceze? Barem suntem scutiţi de încurcături şi vom rândui totul de minune.

Apoi se întoarse iarăşi către Mordaunt.

— Scumpe domnule Mordaunt, continuă el, te înştiinţez că aceşti domni nutresc faţă de dumneata aceleaşi bune sentimente şi că ar fi încântaţi să te ucidă. Ba aş spune mai mult, că te vor ucide, fără îndoială. Totuşi, au să facă asta ca nişte gentilomi cinstiţi şi iată cea mai bună dovadă!

Zicând aceasta, d'Artagnan îşi aruncă pălăria pe covor, împinse scaunul la perete, făcu semn prietenilor să-i urmeze pildă, şi, salutându-l cu aceea amabilitate franţuzească, rosti:

— Sunt al dumitale, domnule. Căci, dacă nu ai nimic împotrivă, eu voi fi acela care va începe. Spada mea e mai scurtă, e adevărat, dar nu-i nimic! Braţul va lungi spadă.

— Stai! spuse Porthos, făcând un pas înainte. Eu încep, nici nu mai încape vorbă.

— Ba te rog, Porthos, interveni Aramis.

Athos nu făcu nici o mişcare. Ai fi spus că e o statuie şi că nici nu mai respiră.

— Liniştiţi-vă, domnilor! vorbi d'Artagnan. Fiecăruia îi va veni rândul. Uitaţi-vă în ochii domnului Mordaunt şi citiţi în ei ura atotputernică pe care i-o stârnim. Uitaţi-vă cu câtă îndemânare şi-a scos spadă. Admiraţi-l cu câtă grijă priveşte în jur, ca să nu întâlnească vreo piedică în cale. Toate acestea nu vă dovedesc, că domnul Mordaunt e un neîntrecut spadasin şi că-mi veţi urma cât de curând, numai să-l las eu? Rămâneţi deci la locul vostru, aşa ca Athos, al cărui calm nu mai ştiu cum să vi-l dau drept pildă şi lăsaţi-mi mie iniţiativa. De altfel, adăugă el, trăgându-şi ameninţător spada, am eu socotelile mele cu domnul, aşa că voi începe negreşit. O doresc, o vreau.

D Artagnan rostea pentru prima oară acest cuvânt faţă de prietenii săi. Până acum se mulţumise doar să-l gândească.

Porthos se dădu înapoi. Aramis îşi puse spada sub braţ. Athos rămase nemişcat, în colţul său întunecos dar câtuşi de puţin calm, cum spunea d'Artagnan, ci cu răsuflarea sugrumată, gîrîitoare.

— Pune spada în teacă, cavalere, se adresă d'Artagnan lui Aramis. Altminteri, domnul ar putea să te bănuiască de gânduri pe care nu le ai.

Şi se întoarse îndată către Mordaunt:

— Te-aştept, domnule.

— Şi eu, domnilor, vă admir. Vă certaţi care să vă bateţi întâi cu mine şi pe mine nici nu mă întrebaţi, deşi mi se pare că treaba asta mă priveşte întrucâtva. Vă urăsc pe toţi patru; e drept, dar într-un chip diferit pe fiecare. Sper să vă ucid pe toţi patru, dar am mai multe şanse să-l ucid pe primul decât pe al doilea, pe al doilea decât pe al treilea, pe al treilea decât pe ultimul. Cer deci dreptul să-mi aleg adversarul. Dacă nu-mi daţi acest drept, n-am să mă bat, omorâţi-mă.

Cei patru prieteni se priviră între ei.

— E dreptul lui, spuseră Porthos şi Aramis, nădăjduind fiecare ca alegerea să cadă asupra lui.

Athos şi d'Artagnan tăcură, dar însăşi tăcerea lor era o încuviinţare.

— Ei bine, spuse Mordaunt în mijlocul acestei tăceri adânci şi solemne, care domnea în casa aceea misterioasă. Aleg ca prim adversar pe acela dintre dumneavoastră care, socotindu-se nedemn de numele contelui de La Fère, şi-a luat numele de Athos!

Athos se ridică de pe scaun ca împins de un resort. Dar, spre marea uimire a prietenilor săi, după ce rămase nemişcat şi mut o clipă, scutură din cap:

— Domnule Mordaunt, orice duel e cu neputinţă între noi doi, faceţi altuia această cinste.

Şi se aşeză din nou.

— Ah! exclamă Mordaunt. Iată unul pe care l-a cuprins frica.

— Mii de tunete! izbucni d'Artagnan, sărind spre Mordaunt. Cine spune că pe Athos l-a cuprins frica?

— Lasă-l în pace, d'Artagnan! rosti Athos, cu un zâmbet plin de tristeţe şi de dispreţ.

— Asta ţi-e hotărârea? întrebă gasconul.

— Da şi e de neclintit.

— Bine, fie, să nu mai vorbim despre ea.

Apoi se întoarse către Mordaunt:

— Ai auzit, domnule, contele de La Fère nu vrea să-ţi facă cinstea să se bată cu dumneata. Alege pe unul dintre noi să-l înlocuiască.

— De vreme ce nu mă bat cu dânsul, spuse Mordaunt, nu-mi pasă cu cine mă bat. Puneţi-vă numele într-o pălărie şi voi trage un bilet la întâmplare.

— E o idee, încuviinţă d'Artagnan.

— Într-adevăr, asta ne împacă pe toţi, întări Aramis.

— Eu, unul, nu m-aş fi gândit la aşa ceva, mărturisi Porthos. Şi totuşi era foarte simplu.

— Hai, Aramis, zise d'Artagnan. Scrie numele nostru cu slova ta frumoasă cu care ai prevenit-o pe Marie Michon într-o scrisoare că mama domnului acestuia voia să-l ucidă pe lordul Buckingham.

Mordaunt primi această nouă lovitură fără să clipească. Stătea în picioare, cu braţele încrucişate, calm pe cât se poate să fie un om într-o asemenea împrejurare. Chiar dacă n-o răcea din curaj, o făcea din orgoliu şi unul seamănă mult cu celălalt.

Aramis se apropie de biroul lui Cromwell, rupse trei bucăţi de hârtie de aceeaşi mărime, scrise pe primul numele său, pe celelalte două numele pretenilor săi şi le întinse lui Mordaunt, care, fără să-şi arunce ochii pe ele, dădu din cap, în semn că are deplină încredere. Atunci Aramis le făcu sul şi le puse într-o pălărie, pe care i-o întinse.

Mordaunt vârî mâna în pălărie, trase un bileţel şi-l lăsă cu dispreţ pe masă!

— Oh, pui de şarpe! şopti d'Artagnan. Aş renunţa şi la gradul de căpitan, numai că biletul să poarte numele meu.

Aramis desfăcu hârtia. Dar, oricât de calm şi de nepăsător se silea să se arate, vedeai bine că-i tremură vocea de ura şi de dorinţă.

—D'Artagnan! citi el cu glas tare.

Gasconul scoase un strigăt de bucurie:

— Ah! Există deci o dreptate în ceruri!

Şi, întorcându-se către Mordaunt, adăugă:

— Nădăjduiesc, domnule, că nu ai nimic de spus.

— Nimic, domnule, mărturisi Mordaunt, scoţând şi el spada şi sprijinind-o de vârful cizmei.

Din clipa în care d'Artagnan se convinse că i s-a împlinit dorinţa şi că omul nu-i va scăpa, îşi dobândi pe deplin stăpânirea de sine şi chiar încetineala cu care se pregătea de obicei pentru acea gravă întreprindere numită duel. Îşi sumese iute manşetele, îşi frecă talpa cizmei drepte de podea, ceea ce nu-l împiedică să bage din nou de seamă că Mordaunt căta în jur cu o privire ciudată, pe care o mai surprinsese o dată, în treacăt.

— Eşti gata, domnule? întrebă el în cele din urmă.

— Eu sunt acela care te aştept, domnule, răspunse Mordaunt, ridicând capul şi privindu-l într-un fel cu neputinţă de zugrăvit în cuvinte.

— Atunci, ia seama, domnule, îl preveni gasconul. Mânuiesc spada cu destulă pricepere.

— Şi eu la fel, spuse Mordaunt.

— Cu atât mai bine. Voi avea sufletul împăcat. În gardă!

— O clipă, spuse tânărul. Daţi-mi cuvântul, domnilor, că nu mă veţi ataca decât pe rând.

— Asta ai spus-o ca să ai plăcerea să ne insulţi, pui de şarpe ce eşti! izbucni Porthos.

— Nu, ci ca să fiu cu sufletul împăcat, vorba dânsului.

— Ba alta-i cauza negreşit, murmură d'Artagnan, clătinând din cap şi privind în jur cu oarecare îngrijorare.

— Pe cuvânt de gentilom! rostiră într-un glas Aramis şi Porthos.

— Dacă-i aşa, domnilor, atunci aşezaţi-vă într-un colţ, aşa ca domnul conte La Fère, care, dacă nu vrea să se bată, cunoaşte măcar regulile luptei. Faceţi-ne loc, avem mare nevoie de asta.

— Fie, se învoi Aramis.

— Ce de chichiţe! mormăi Porthos.

— Daţi-vă la o parte, domnilor! le ceru d'Artagnan. Să nu-i lăsăm nici cel mai mic motiv să se poarte urât, deşi, cu tot respectul pe care i-l datorez, mi se pare că tocmai asta doreşte.

Chipul lui Mordaunt rămase la fel de nepăsător la această nouă batjocură.

Porthos şi Aramis se aşezară într-un colţ al odăii, în faţa celui unde se afla Athos, aşa încât cei doi luptători se găsiră în mijlocul camerei, în plină lumină, cele două lămpi care luminau scena fiind aşezate pe masa lui Cromwell. Fireşte că lumina pălea pe măsură ce te depărtai de masă.

— Haide, glăsui d'Artagnan. În sfârşit, eşti gata, domnule?

— Da, răspunse Mordaunt.

În aceeaşi clipă făcură amândoi un pas înainte – o singură mişcare mulţumită căreia spadele se încrucişară.

D'Artagnan era un spadasin mult prea iscusit ca să-şi piardă vremea încercându-şi adversarul, cum se spune în termeni academici. Atacă cu o măiastră şi iute mlădiere a corpului, dar Mordaunt pară atacul.

— Ah! făcu el, cu un zâmbet plin de mulţumire.

Şi, fără să piardă o clipă, crezând că a dibuit un loc descoperit, dădu o lovitură directă cu iuţeala şi scânteierea unui fulger. Mordaunt pară cu o mişcare atât de scurtă, de parcă ar fi fost tras prin inel.

— Încep să cred că o să ne distrăm, spuse d'Artagnan.

— Da, şopti Aramis, dar vezi, joacă strâns!

— Drace! Prietene, fii cu băgare de seamă! zise Porthos. Mordaunt zâmbi şi el.

— Domnule, grăi d'Artagnan, ai un surâs drăcesc. Diavolul te-a învăţat să rânjeşti aşa, nu?

Drept răspuns, Mordaunt încercă să-l împungă cu o forţă pe care gasconul n-o bănuia la prima vedere în această făptură firavă; dar o mişcare tot atât de măiastră ca şi aceea a potrivnicului său îl ajută să întâlnească la timp spada lui Mordaunt, care lunecă pe a sa, fără să-i atingă pieptul.

Mordaunt sări un pas înapoi.

— Ah, dai înapoi, te învârţi pe loc! zise d'Artagnan. Cum pofteşti, îmi face chiar plăcere: aşa nu-ţi mai văd rânjetul. Iată-mă în umbră! Cu atât mai bine! Nici nu poţi să-ţi închipui ce privire făţarnică ai, domnule, mai ales atunci când ţi-e frică. Uită-te puţin în ochii mei, să vezi ceva ce dumitale nu-ţi arată niciodată oglinda, anume o privire dreaptă şi cinstită.

Mordaunt nu scoase o vorbă la această tiradă, poate nu de prea bun gust, dar d'Artagnan obişnuia să turuie neobosit în timpul duelului, ca să-şi preocupe adversarul. Tot dând înapoi şi tot învârtindu-se aşa, acesta ajunse să schimbe locul cu gasconul.

Acum, zâmbetul lui devenea din ce în ce mai larg. D'Artagnan începu să fie neliniştit.

— Haide, haide, să isprăvim odată! bombăni el. Ticălosul ăsta are picioare de fier: să trecem la loviturile hotărâtoare.

Şi atacă la rândul lui pe Mordaunt, care continua să dea înapoi, bineînţeles din tactică, fără să facă o singură greşeală de pe urma căreia adversarul să tragă vreun folos şi fără ca spada să-i fie abătută o clipă. Dar, cum luptă avea loc într-o odaie şi cum le lipsea spaţiul, curând piciorul lui Mordaunt se lovi de perete şi el îşi sprijini mâna stângă de perete.

— Aha! exclamă d'Artagnan. Acuma n-ai să mai dai înapoi, scumpule! Domnilor, continuă el, strângându-şi sprâncenele. Aţi

văzut vreodată un scorpion ţintuit de zid? Nu? Ei bine, o să vedeţi acum...

Şi, cât ai clipi, d'Artagnan îl împunse de trei ori la rând. Toate trei loviturile îşi ajunseră ţinta, dar rănile nu erau adânci. Gasconul nu mai înţelegea nimic. Cei trei prieteni priveau lupta, cu sufletul la gură şi cu fruntea brobonită de sudoare.

În cele din urmă, fiind angajat prea aproape de adversar, d'Artagnan se trase înapoi pentru a pregăti, ori mai bine zis pentru a da o a patra lovitură; căci, pentru el, spada, ca şi şahul, erau o uriaşă înlănţuire de lucruri temeinic chibzuite, unde toate amănuntele se legau strâns unele de altele. Dar în clipa când, după o răsucire iute şi scurtă a corpului, se năpusti ca fulgerul înainte, zidul se despică în două: Mordaunt pieri prin deschizătura din spatele lui şi spada lui d'Artagnan, prinsă între cele două canaturi, se frânse ca şi cum ar fi fost de sticlă.

În timp ce se apăra, Mordaunt făcuse ce făcuse şi ajunsese cu spatele la uşa secretă prin care am văzut că a ieşit Cromwell, dibuise şi apăsase cu mâna stângă pe buton, dispărând ca la teatru, unde duhurile rele au darul să treacă şi prin ziduri.

Gasconul trase o înjurătură grozavă, căreia, de cealaltă parte a uşi de fier, îi răspunse un râs sălbatic, un râs înspăimântător, care făcu să-i îngheţe sângele în vine până şi scepticului Aramis.

— După mine! strigă d'Artagnan. Să spargem uşa!

— Ăsta-i dracul gol! rosti Aramis, sărind în ajutorul prietenului său.

— Ne scapă, al naibi, ne scapă! urlă Porthos, repezindu-se cu umărul în uşa care, ţinută de vreun resort ascuns, nici gând să se clintească.

— Cu atât mai bine, şopti Athos.

— Bănuiam eu ceva, fir-ar să fie! gâfâi d'Artagnan, cheltuindu-şi puterile în zadar. Bănuiam eu ceva. Văzând cum se tot învârte în jurul odăii, am mirosit eu că pregăteşte o mârşăvie. Dar puteam să-mi închipui una ca asta?

— Groaznică nenorocire şi numai dracu, prietenul lui, ne-a copt-o! se mânie Aramis.

— Fără doar şi poate, e o fericire pe care ne-o trimite cerul! rosti Athos, cu o bucurie de netăgăduit.

— Zău! bombăni d'Artagnan, ridicând din umeri şi depărtându-se de uşa care nu vroia cu nici un preţ să cedeze. Ai

îmbătrânit, Athos! Cum poţi spune aşa ceva unora ca noi, fir-ar să fie! Nu-ţi dai seama în ce situaţie ne găsim?

— Cum? Ce situaţie? întrebă Porthos.

— În jocul ăsta, cine nu ucide, cade ucis! continuă d'Artagnan. Ia spune, jeluirile tale pline de pocăinţă au în vedere că domnul Mordaunt să ne sacrifice iubirii sale filiale? Dacă-i aşa, spune-o deschis.

— Oh, d'Artagnan, prietene!

— Într-adevăr, e păcat să vezi lucrurile aşa! Ticălosul o să ne trimită o sută de soldaţi pe cap, care au să ne piseze ca pe grăunţe în piuliţa asta a domnului Cromwell. Haidem de aici, să spălăm putina! Dacă mai rămânem doar cinci minute, suntem pierduţi.

— Da, ai dreptate, să plecăm! întăriră Athos şi Aramis.

— Şi unde mergem? întrebă Porthos.

— La han, dragul meu, să ne luăm boarfele şi caii. Iar de acolo, cu voia lui Dumnezeu, în Franţa, unde barem ştiu şi eu cum sunt făcute casele. Corabia ne aşteaptă. Încă stăm bine, zău!

Şi d'Artagnan, unind spusa cu fapta, îşi puse în teacă ciotul de spada, îşi ridică pălăria de jos, deschise uşa ce dădea spre scară şi coborî iute, urmat de tovarăşii săi.

Afară, la intrare, fugarii dădură peste valeţi şi-i întrebară de Mordaunt. Dar ei nu văzuseră pe nimeni ieşind din casă.

Capitolul XXX Corabia "Fulgerul"

D'Artagnan nu greşise deloc: Mordaunt nu avea vreme de pierdut şi nici nu şi-o pierduse degeaba. Cunoştea repeziciunea în hotărâri şi acţiuni ale duşmanilor săi şi ţinu seama de ea. De astă dată, muşchetarii găsiseră un potrivnic vrednic de ei.

După ce închise cu grijă uşa după el, Mordaunt se strecură în hrubă, vâri în teacă sabia de care nu mai avea nevoie, ajunse la casa vecină şi se opri în loc, să vadă dacă nu-i rănit şi să-şi tragă răsuflarea.

— Bun, spuse el. Nimic, aproape nimic: doar nişte zgârieturi, două la braţ şi alta la piept. Rănile pe care le fac eu sunt ceva mai de soi. Să-l întreb pe călăul din Béthune, pe de

Winter, unchiul meu şi pe regele Carol! Acum n-am o clipă de pierdut, căci o singură clipă poate să însemne salvarea lor şi ei trebuie să moară, toţi patru dintr-o dată, loviţi de trăsnetul oamenilor, dacă nu-i trăsneşte Dumnezeu. Trebuie să piară sfâşiaţi, zdrobiţi, spulberaţi. S-alerg cât mă ţin picioarele, până mi-o ieşi sufletul, dar s-ajung înaintea lor.

Şi Mordaunt porni cu paşi repezi, dar măsuraţi, spre prima cazarmă de cavalerie, aflată la un sfert de leghe de acolo. Făcu acest sfert de leghe în patru sau cinci minute.

Ajuns la cazarmă, spuse cine este, luă cel mai bun cal din grajd, sări în şa şi se aşternu la drum. După un sfert de ceas era la Greenwich.

— Iată portul, murmură el. Punctul ăla negru de acolo e insula Câinilor. Bun, le-am luat-o cu jumătate de ceas înainte... poate chiar cu un ceas. Nătâng am mai fost! Era să-mi scot sufletul de-atâta grabă fără rost! Acum, adăugă el, ridicându-se în scări pentru a privi în larg printre catargele şi pânzele atâtor corăbii, "Fulgerul", care o fi "Fulgerul"?

În clipa în care-şi spunea aceste cuvinte, ca şi cum i-ar fi răspuns, un om tolănit pe un morman de parâme se ridică şi făcu câţiva paşi către el.

Mordaunt scoase o batistă din buzunar şi o flutură în aer. Omul se uită cu luare-aminte, dar nu se mişcă din loc, nici înainte, nici înapoi.

Mordaunt înnodă batista în cele patru colţuri şi omul se apropie îndată. Ne amintim că acesta era semnul de recunoaştere stabilit. Marinarul purta o mantă largă de lână, cu glugă, care-i acoperea faţa şi-i ascundea înălţimea.

— Nu cumva domnul vine de la Londra să facă o plimbare pe mare? glăsui el.

— Chiar aşa, răspunse Mordaunt. Încolo, spre insula Clinilor.

— Bun. Şi domnul are vreo dorinţă anume? Vreo corabie anume? Vrea o corabie sprintenă, o corabie iute?...

— Ca fulgerul, răspunse Mordaunt.

— Bun, atunci domnul caută corabia mea. Eu sunt omul care-i trebuie.

— Încep să cred că ai dreptate, zise Mordaunt. Mai ales dacă n-ai uitat un anumit semn de recunoaştere.

— Iată-l, domnule, vorbi marinarul, scoţând din buzunar o batistă înnodată la cele patru colţuri.

— Bine, bine! exclamă Mordaunt, sărind de pe cal. Acum nu-i timp de pierdut. Trimite pe cineva cu calul la primul han şi du-mă la corabie.

— Dar tovarăşii dumneavoastră? Credeam că sunteţi patru, afară de valeţi.

— Ascultă, rosti Mordaunt, apropiindu-se de marinar. Eu nu-s cel pe care-l aştepţi, după cum nici dumneata nu eşti cel pe care nădăjduiesc ei să-l găsească? I-ai luat locul căpitanului Roggers, nu-i aşa? Eşti aici din ordinul generalului Cromwell şi eu vin din partea lui.

— Într-adevăr, mărturisi stăpânul corăbiei. Vă recunosc, sunteţi căpitanul Mordaunt.

Mordaunt tresări.

— Oh, nu vă temeţi! îl linişti marinarul, dându-şi gluga pe spate. Sunt un prieten.

— Căpitanul Groslow! exclamă Mordaunt.

— Chiar eu. Generalul şi-a amintit că am fost cândva ofiţer de marină şi m-a însărcinat cu acesta expediţie. S-a schimbat ceva?

— Nu, nimic. Dimpotrivă, totul rămâne aşa cum s-a hotărât.

— Am crezut o clipă că moartea regelui...

— Moartea regelui i-a făcut să-şi grăbească fuga. Într-un sfert de ceas, poate în zece minute, sosesc.

— Atunci ce cauţi aici?

— Mă îmbarc cu dumneata.

— Se îndoieşte cumva generalul de mine?

— Nu, dar vreau să fiu martor la răzbunarea mea. N-ai pe nimeni să mă scape de calul ăsta?

Groslow fluieră şi un marinar se ivi îndată.

— Patrick, spuse el, du calul ăsta la cel mai apropiat han. Dacă te întreabă al cui e, spui că e-al unui nobil irlandez.

Marinarul se depărtă fără să întrebe nimic.

— Nu ţi-e teamă c-au să te recunoască? întrebă Mordaunt.

— Nu-i nici o primejdie în hainele astea, înfăşurat într-o asemenea manta şi pe o noapte neagră ca asta. Şi-apoi, nici dumneata nu m-ai recunoscut. Ei, nici atât!

— Ai dreptate, încuviinţă Mordaunt. De altfel, acum nu se gândesc la dumneata. Totu-i gata pregătit?

— Da.

— Ai încărcătură pe bord?

— Am.

— Cinci butoaie pline?

— Şi cincizeci goale.

— Bun.

— Ducem vin de Porto la Anvers.

— Minunat! Acum haidem la corabie şi dumneata întoarce-te la post, fiindcă trebuie să pice şi ei.

— Gata!

— Nu trebuie să mă vadă nimeni venind.

— Pe corabie nu-i decât un singur om, de care răspund ca de mine însumi. De altfel, nici nu te cunoaşte şi mă ascultă orbeşte, ca şi tovarăşii lui, dar de ştiut nu ştie nimic.

— Bine, haidem!

Coborâră spre Tamisa. O bărcuţă aştepta la mal, legată cu un lanţ de un stâlp. Groslow trase barca spre el, ţinând-o ca să urce Mordaunt, apoi sări în ea şi începu să vâslească, vrând să-i dovedească lui Mordaunt că a spus adevărul şi că nu şi-a uitat meseria de marinar.

În cinci minute scăpară din îngrămădeala de vase ce se îmbulzeau încă de pe atunci în apropierea Londrei. Mordaunt zări corabia, ca un punct negru, legănându-se la vreo jumătate de milă de insula Câinilor.

Când ajunseră aproape de "Fulgerul", Groslow fluieră într-un fel anumit şi un cap se ivi de după parapetul punţii.

— Dumneata eşti, căpitane? întreba omul.

— Da, aruncă scara.

Groslow, strecurându-se uşor şi iute ca o rândunică pe sub bompres, lipi barca de corabie.

— Urcă! spuse el însoţitorului.

Mordaunt apucă frânghia fără o vorbă şi se caţără pe punte, cu o sprinteneală şi o siguranţă rară la cei care nu sunt marinari; dar setea de răzbunare ţinea locul deprinderii, făcându-l în stare de orice.

Aşa cum prevăzuse Groslow, marinarul aflat de gardă la bord nici nu păru să bage de seamă că stăpânul corăbiei era însoţit. Mordaunt şi Groslow se îndreptară spre cabina căpitanului – o încăpere de scânduri, ridicată pe punte.

Cea mai bună cabină fusese dată de căpitanul Roggers pasagerilor săi.

— Şi ei? întrebă Mordaunt. Unde-au să stea?

— În celălalt capăt al punţii, răspunse Groslow.

— Şi n-au de ce să vină încoace?

— Nu, nici pomeneală.

— Minunat! Mă ascund la dumneata. Întoarce-te la Greenwich şi adu-i. Ai o barcă?

— Cea cu care am venit.

— Mi s-a părut uşoară şi solidă.

— O adevărată pirogă.

— Leag-o la pupă cu o frânghie de cânepa şi pune nişte vâsle înăuntru, s-o avem după noi şi să nu ne rămână decât de tăiat funia, îngrijeşte şi de ceva rom şi biscuiţi. Dacă întâmplător marea va fi furioasă, marinarii dumitale n-au să se supere să găsească un întăritor la îndemână.

— Chiar aşa voi face. Vrei să cobori în cală?

— Nu, când vii înapoi. Ţin să pun fitilul cu mâna mea, ca să fiu sigur c-o să ia foc repede. Ia seama, ascunde-ţi bine faţa, să nu te recunoască.

— N-ai nici o teamă.

— Haida, du-te, orologiu bate zece la Greenwich.

Într-adevăr, zece bătăi de clopot răsunară trist în văzduhul năpădit de nori grei, care se învolburau ca nişte valuri mute pe bolta cerului.

Groslow împinse uşa, pe care Mordaunt o zăvorî pe dinăuntru şi, după ce porunci marinarului de pază să fie cu ochii-n patru, coborî în barcă şi se depărtă, lăsând o dâră înspumată în urma vâslelor.

Vântul era rece şi cheiul pustiu când ajunse la Greenwich. Câteva bărci tocmai porneau la drum, odată cu mareea. În clipa când ajunse la mal, Groslow auzi tropotit de cai pe drumul aşternut cu pietriş.

— Oh! Avea dreptate Mordaunt să mă grăbesc. Nu era timp de pierdut. Iată-i!

Într-adevăr, erau chiar prietenii noştri sau, mai degrabă, avangarda lor, alcătuită din d'Artagnan şi Athos. Ajunşi aproape de Groslow, se opriră în loc, ca şi cum ar fi ghicit că omul pe care îl căutau se găsea acolo. Athos descăleca, scoase liniştit din buzunar o batistă înnodată la cele patru colţuri şi o flutură în vânt, în timp ce d'Artagnan, mereu prevăzător, rămase pe cal, pe jumătate aplecat înainte, cu mâna pe pistol.

Neştiind dacă aceşti călăreţi erau cei aşteptaţi, Groslow se tupilase în spatele uneia din babalele ce slujesc la înfăşurarea parâmelor; de îndată ce recunoscu semnalul, se sculă şi păşi către cei doi gentilomi. Avea gluga trasă pe ochi, încât nu puteai să-i vezi chipul. De altfel, noaptea era atât de neagră, încât o asemenea prevedere se dovedea de prisos.

Ochiul ager al lui Athos ghici totuşi, în ciuda întunericului, că omul din faţa lui nu era Roggers.

— Ce doreşti? i se adresă el lui Groslow, trăgându-se un pas înapoi.

— Vreau să vă spun, milord, că degeaba îl căutaţi pe căpitanul Roggers, răspunse Groslow, străduindu-se să aibă un cât mai vădit accent irlandez.

— Cum degeaba?

— Azi-dimineaţă a căzut de pe catarg şi şi-a rupt piciorul. Sunt vărul lui. Mi-a povestit totul şi m-a însărcinat să recunosc şi să duc în locul său, oriunde ar dori, pe nobilii care-mi vor arăta o batistă înnodată în patru colţuri, ca aceea pe care o aveţi dumneavoastră în mână şi eu în buzunar.

Şi, zicând acestea, scoase la iveală batista pe care o arătase mai înainte şi lui Mordaunt.

— Asta-i tot? întrebă Athos.

— Nu, milord, mai sunt cele şaptezeci şi cinci de lire făgăduite, dacă vă duc cu bine la Boulogne sau în orice altă parte a Franţei aţi dori.

— Ce zici de asta, d'Artagnan? întrebă Athos în franţuzeşte.

— Mai întâi, ce vrea? răspunse gasconul.

— Ah, da, făcu Athos. Am uitat că nu ştii englezeşte.

Şi-i repetă convorbirea avută cu stăpânul corăbiei.

— Mi se pare vrednic de crezut, spuse d'Artagnan.

— Şi mie, întări Athos.

— În orice caz, dacă ne înşală, avem tot timpul să-i zburăm creierii.

— Cine va conduce corabia?

— Tu, Athos. Ştii atâtea lucruri, încât nu mă îndoiesc că poţi conduce şi o corabie.

— Pe legea mea! zâmbi Athos, pus pe glumă. Măi-măi că ai ghicit, prietene. Tata ţinea să mă fac marinar şi ştiu câte ceva din ce trebuie să ştie un cârmaci.

— Iată! se bucură d'Artagnan.

— Du-te acum şi caută-i pe prietenii noştri. Grăbiţi-vă, sunt ceasurile unsprezece şi n-avem timp de pierdut.

D'Artagnan înaintă spre doi cavaleri care aşteptau cu pistolul în mână în dreptul primelor case ale oraşului, lângă un fel de şopron, supraveghind drumul; lângă şopron alţi trei cavaleri stăteau la pândă şi ei, părând că aşteaptă.

Cei din mijlocul drumului erau Porthos şi Aramis.

Cei de lângă şopron erau Mousqueton, Blaisois şi Grimaud. Dacă te uitai mai bine, acesta din urmă era cu cineva – îl avea pe Parry, care trebuia să ducă înapoi la Londra caii tuturor, vânduţi hangiului ca să-şi plătească datoria pentru şederea la han. Târgul acesta le înlesnise celor patru prieteni să ia cu ei şi o sumă de bani, dacă nu mare, destul de rotundă, cu care să facă faţă întârzierilor, precum şi altor împrejurări neprevăzute.

D'Artagnan îi spuse lui Porthos şi Aramis să-l urmeze, iar aceştia făcură semn valeţilor să descalece şi să dea jos bagajele.

Parry se despărţi cu inima grea de prietenii săi: i se propusese să vină în Franţa, dar el nici nu voia să audă de aşa ceva.

— E simplu, spuse Mousqueton. Are ce are cu Groslow.

Căpitanul Groslow, ne amintim, îi crăpase ţeasta.

Ajunseră cu toţii lângă Athos. În răstimp, d'Artagnan devenise iarăşi bănuitor, ca de obicei: cheiul i se părea prea pustiu, noaptea prea neagră, stăpânul corăbiei prea sigur de sine. Împărtăşise lui Aramis întâmplarea povestită mai sus şi acesta, nu mai puţin bănuitor, îi întărise temerile.

Un plescăit uşor din limbă îl făcu pe Athos să-şi dea seama de îndoielile gasconului.

— N-avem timp de bănuieli, spuse Athos. Ne aşteaptă barca, să mergem.

— De altfel, adăugă Aramis, cine ne împiedică să ne îmbarcăm şi totuşi să fim neîncrezători? N-o să-l scăpăm din ochi pe stăpânul corăbiei.

— Şi dacă umblă cu cioara vopsită, îl omor şi gata!

— Bine zici, Porthos, încuviinţă d'Artagnan. Atunci, haidem! Treci înainte, Mousqueton.

D'Artagnan îşi opri prietenii pe loc, lăsând să treacă întâi valeţii şi să încerce scândura ce ducea de la chei la barcă. Cei trei valeţi trecură cu bine.

Athos îi urmă, apoi Porthos şi Aramis. D'Artagnan veni cel din urmă, tot clătinând din cap.

— Ce naiba ai, prietene? mormăi Porthos. Pe cinstea mea, l-ai speria şi pe Cezar!

— Ce să am?! făcu d'Artagnan Uite că-n portul ăsta nu văd nici tu inspector, nici tu santinelă, nici tu iscoadă.

— Ei, şi, plânge-te acum că lucrurile nu merg bine!

— Merg prea bine, Porthos. În sfârşit, cum o vrea Dumnezeu.

De îndată ce scândura ce slujise drept punte fu trasă la mal, stăpânul corăbiei se aşeză la cârmă şi făcu semn unuia dintre marinari. Acesta apucă o cange şi începu să împingă barca, vrând să o scoată din grămada de vase din jur.

Celălalt marinar îşi luase locul la bord, cu vâsla în mână.

Când putură să folosească vâslele, tovarăşul său veni să-l ajute şi barca îşi iuţi mersul.

— În sfârşit, plecăm! spuse Porthos.

— Vai, dar plecăm singuri! murmură contele de La Fère.

— În schimb suntem toţi patru fără o zgârietură. E o mângâiere.

— N-am ajuns încă, vorbi d'Artagnan. Băgaţi de seamă să n-avem vreo întâlnire!

— Ei, dragul meu, parcă ai fi o cucuvaie! bombăni Porthos. Tot cobeşti. Cu cine să ne întâlnim pe o noapte neagră ca asta, când nu vezi nici la douăzeci de paşi.

— Da, dar mâine dimineaţă? spuse d'Artagnan.

— Mâine dimineaţă o să fim la Boulogne.

— O doresc din toată inima, rosti gasconul, şi-mi recunosc slăbiciunea. Vezi, Athos, ai să râzi, însă tot timpul cât nu ne despărţisem de chei şi de corăbiile ancorate acolo, cât ne aflăm încă în bătaia puştii, m-am aşteptat mereu să ne secere pe toţi.

— Păi nu se putea, cugetă Porthos, cu bunul lui simţ dintotdeauna. Înseamnă să-l dea gata şi pe stăpânul corăbiei şi pe marinari.

— Ce mare lucru pentru Mordaunt! Crezi că asta l-ar fi oprit?

— Oricum, eu, unul, sunt mulţumit, spuse Porthos. D'Artagnan mărturiseşte deschis că i-a fost frică.

— Nu numai că mărturisesc, dar mă şi laud cu asta. Nu-s un rinocer ca tine. Ei, ce se vede colo?

— E "Fulgerul", îi lămuri stăpânul corăbiei.

— Am ajuns? întrebă Athos în englezeşte.

— Acuşi, spuse căpitanul.

Într-adevăr, după trei lovituri de vâsla se aflară lângă corabie. Marinarul aştepta, scara era pregătită: recunoscuse barca. Athos urcă cel dintâi pe punte, cu iscusinţa unui adevărat matelot; Aramis, cu obişnuinţa îndelungată a scărilor de frânghie şi a altor mijloace mai mult sau mai puţin dibace cu care pătrunzi în locuri neîngăduite; d'Artagnan, ca un vânător de capre sălbatice; Porthos, cu acea desfăşurare de forţe care, la el, înlocuia totul.

În ce priveşte valeţii, treaba se dovedi mai anevoioasă. Nu pentru Grimaud, un soi de mită slabă şi lungă, care se căţăra oriunde, ci pentru Mousqueton şi Blaisois, pe care marinarii trebuiră să-i salte de subsuori până la Porthos, care îi înşfăcă de guler şi-i puse în picioare, pe punte.

Căpitanul duse călătorii în cabina ce li se pregătise – o încăpere unde trebuia să stea cu toţii; apoi dădu să plece, chipurile, să împartă unele porunci.

— O clipă, spuse d'Artagnan. Câţi oameni sunt pe bord?

— Nu înţeleg, răspunse el în englezeşte.

— Întreabă-l pe limba lui, Athos.

Athos îi îndeplini dorinţa.

— Trei, răspunse Groslow. În afară de mine.

D'Artagnan înţelese, căpitanul ridicase trei degete.

— Trei! făcu el. Atunci încep să mă liniştesc. Totuşi, cât vă aşezaţi voi aici, eu trag o raită peste tot.

— Şi eu mă duc să mă îngrijesc de masă, spuse Porthos.

— Ê o idee mare şi mărinimoasă. Du-te, nu mai sta pe gânduri. Athos, lasă-l pe Grimaud să meargă cu mine; în tovărăşia lui Parry a învăţat s-o rupă niţel pe englezeşte şi o să-mi servească de tălmaci

— Du-te, Grimaud, încuviinţă Athos.

Pe punte era un felinar. D'Artagnan îl ridică într-o mână şi, cu pistolul în cealaltă, spuse patronului:

— *Come.*

În afară de *Goddam* era tot ce putuse învăţa din graiul englezilor.

Ajunse la gura tambuchiului şi coborî în cală.

Cala era despărţită în trei compartimente: cel în care cobora d'Artagnan se întindea de la al treilea catarg până la capătul pupei şi avea drept tavan podeaua încăperii unde Athos, Porthos şi Aramis se pregăteau să petreacă noaptea; al doilea compartiment, aflat la mijlocul vasului, slujea de adăpost valeţilor. Cel de al treilea se găsea sub prova, adică sub cabină unde stătea ascuns Mordaunt.

— Oh! făcu d'Artagnan, coborând scara călăuzit de felinarul din mâna întinsă înainte. Ce de butoaie!! Ai zice că e peştera lui Ali-Baba, nu alta.

O mie şi una de nopţi fusese tălmăcită pentru întâia oară şi era foarte la modă pe atunci.

— Ce spuneţi? întrebă în englezeşte căpitanul.

D'Artagnan pricepu după tonul cu care vorbise.

— Aş vrea să ştiu ce e-n butoaiele astea? întrebă el, punând felinarul pe un butoi.

Căpitanul făcu o mişcare, ca pentru a o lua în sus pe scară, dar se stăpâni.

— Porto, spuse el.

— Aha, vin de Porto! se lămuri d'Artagnan. Sunt liniştit. Atunci, n-o să murim de sete.

Şi, întorcându-se spre Groslow, care îşi ştergea fruntea de sudoare, adăugă:

— Şi-s pline?

Grimaud traduse întrebarea.

— Unele pline, altele goale, răspunse Groslow, cu o voce în care, cu toate sforţările sale, i se simţea îngrijorarea.

D'Artagnan ciocăni butoaiele; găsi cinci pline şi restul goale; apoi, tot spre marea spaimă a englezului, vârî felinarul printre butoaie şi, văzând tot locuri goale, spuse:

— Hai, mai departe şi apucă spre cel de al doilea compartiment.

— Staţi puţin, spuse englezul, care rămăsese în urmă, pradă tulburării de care am vorbit. Staţi puţin, cheia de la uşă e la mine.

Trecu iute în faţa lui d'Artagnan şi a lui Grimaud şi, cu o mână tremurândă, vârî cheia în broască. Ajunseră într-al doilea compartiment, unde Mousqueton şi Blaisois tocmai se pregăteau să mănânce.

Aici, fireşte, nu aveau nimic de căutat şi de întrebat: lampa care lumina feţele acestor cumsecade tovarăşi de călătorie îşi trimitea razele până în cele mai depărtate colţuri ale odăii.

Trecură deci la iuţeală în cel de al treilea compartiment. Era odaia marinarilor.

Trei sau patru hamace spânzurate de tavan, o masă legată în colţuri cu o funie dublă, două bănci şchioape şi mâncate de carii – încolo nimic. D'Artagnan ridică două sau trei pânze agăţate de pereţi şi, cum nu găsi nimic care să-i dea de bănuit, se urcă din nou pe punte.

— Şi aici ce e? întrebă el.

Grimaud traduse.

— E cabina mea, spuse căpitanul. Vreţi să intraţi?

— Deschide.

Englezul se supuse: d'Artagnan întinse braţul în care ţinea felinarul, vârî capul prin uşa crăpată şi, dându-şi seama că era vorba de o biată cocioabă, mormăi:

— Bun. Dacă ar fi o armată pe bord, nu s-ar ascunde aici. Haidem să vedem dacă Porthos a găsit ceva de mâncare.

Mulţumind căpitanului cu un semn din cap, se întoarse la cabină unde se aflau prietenii săi.

Porthos nu găsise nimic de mâncare, după cât se părea, ori chiar dacă găsise, oboseala fusese mai puternică decât foamea: se învelise cu mantaua şi, la înapoierea gasconului, dormea dus.

Athos şi Aramis, legănaţi încetişor de primele valuri, începeau şi ei să picotească, dar deschiseră ochii auzind zgomotul.

— Ei? întrebă Aramis.

— Totul e în ordine, răspunse d'Artagnan. Putem dormi fără grijă.

Liniştit de aceste cuvinte, Aramis îşi lăsă din nou capul pe pernă; Athos îi făcu un semn prietenesc din cap şi d'Artagnan, care, ca şi Porthos, avea mai degrabă nevoie de somn decât de mâncare, îi spuse lui Grimaud că poate să plece şi se înveli în mantie, cu spada pusă la îndemână, culcându-se în uşă, astfel încât era cu neputinţă să intri fără să simtă.

Capitolul XXXI   Vinul de Porto

După zece minute, stăpânii dormeau, dar nu şi valeţii, înfometaţi şi, mai ales, însetaţi.

Blaisois şi Mousqueton îşi pregăteau culcuşul pe scândura goală, cu un cufăr la căpătâi, în timp ce pe o masă suspendată, ca aceea din încăperea vecină, o carafă cu bere şi trei pahare se legănau din pricina valurilor.

— Afurisit legănat! bombănea Blaisois. Simt că iar mă apucă, taman ca la venire.

— Şi n-ai împotriva răului de mare decât pâine de orz şi vin de hamei! Uf! i se alătură Mousqueton.

— Dar clondirul matale, domnule Mousqueton? întrebă Blaisois, care-şi încropise culcuşul şi acum se apropia, împleticindu-se, de masă, unde Mousqueton se şi înfiinţase, aşezându-se cu chiu cu vai. L-ai pierdut?

— Da de unde! zise Mousqueton. A rămas la Parry. Scoţienilor ăstora afurisiţi veşnic le e sete. Grimaud – se întoarse Mousqueton spre tovarăşul său, care tocmai venea de la d'Artagnan – şi ţie ţi-e sete?

— Parcă aş fi scoţian! răspunse laconic Grimaud.

Se aşeză alături de Blaisois şi de Mousqueton, scoase un carnet din buzunar şi se apucă să vadă ce-au cheltuit, căci el ţinea socotelile.

— Aoleu! se tângui Blaisois. Mă seacă la lingurea.

— Ia şi îmbucă ceva, îl povăţui Mousqueton, ca un doctor.

— Păi ce, asta-i mâncare? spuse cu o mutră jalnică Blaisois, arătând dispreţuitor cu degetul la pâinea de orz şi la carafă cu bere.

— Ei, Blaisois, vorbi Mousqueton. Nu uita că pâinea e hrana de căpetenie a francezului şi că nici n-o are întotdeauna, zău, întreabă-l şi pe Grimaud.

— Da, dar berea? i-o întoarse pe loc Blaisois, arătând că nu-l pui în cofă cu una cu două. Berea-i băutura lui?

— În privinţa asta mă dau bătut! îngăimă Mousqueton, niţel încurcat. Francezul nu poate să sufere berea, cum nici englezul nu poate să sufere vinul.

— Cum, domnule Mouston? spuse Blaisois, care, de astă dată se îndoia de profundele cunoştiinţe ale lui Mousqueton, faţă de care nutrea de obicei cea mai mare admiraţie. Cum, adică, domnule Mouston, englezilor nu le place vinul?

— Nu pot să-l sufere.

— Păi i-am văzut cum beau.

— Drept pedeapsă, continuă Mousqueton, umflându-se în pene. Dovadă e că un prinţ englez a murit într-o bună zi pentru că l-au pus într-un butoi cu vin grecesc. Am auzit povestea de la domnul abate d'Herblay!

— Mare gogoman! făcu Blaisois. Ce-aş vrea să fiu în locul lui!

— N-ai decât, spuse Grimaud, tot înşiruind la cifre în carnetul lui.

— Cum adică? întrebă Blaisois.

— Foarte bine, urmă Grimaud, ţinând patru la mână şi pregătindu-se să ducă adunarea până la capăt.

— Cum adică? lămureşte-mă, domnule Grimaud.

Mousqueton nu scoase un cuvânt, dar se vedea lesne că nu era câtuşi de puţin nepăsător.

Grimaud isprăvi adunarea şi scrise apăsat rezultatul.

— Porto! rosti el, arătând cu mâna către primul compartiment al calei, unde intrase împreună cu d'Artagnan şi cu căpitanul corăbiei.

— Cum, butoaiele alea pe care le-am zărit, când s-a crăpat uşa?

— Porto! repetă Grimaud, apucându-se de altă socoteală.

— Am auzit că ăsta-i un vin spaniol straşnic, vorbi Blaisois spre Mousqueton.

— Straşnic! întări Mousqueton, lingându-şi buzele. Straşnic! Avem şi noi acasă, în pivniţa domnului baron Bracieux.

— Dacă i-am ruga pe englezii ăştia să ne vândă o butelcă? întrebă cinstitul Blaisois.

— Să ne vândă?! se miră Mousqueton, în care se trezise dintr-o dată vechiul chilipirgiu. Se vede, tinere, că n-ai încă experienţa vieţii. De ce să cumperi, când poţi să iei ?

— Să iei, să râvneşti la bunul aproapelui tău! replică Blaisois. Mi se pare că asta nu-i îngăduit.

— Unde scrie? întreba Mousqueton.

— În poruncile lui Dumnezeu, ori ale bisericii, nici eu nu mai ştiu. Dar ce ştiu e că scrie aşa: *Să nu râvneşti la bunul aproapelui tău şi nici la femeia lui.*

— Copilării, domnule Blaisois! rosti îngăduitor Mousqueton. Da, repet, copilării. Unde spune în Scriptură că englezul e aproapele nostru?

— Nicăieri, e adevărat, îngâna Blaisois. Ori, cel puţin, nu-mi aduc aminte.

— Copilării, îţi repet, continuă Mousqueton. Dacă făceai războiul zece ani în şir, aşa ca Grimaud şi ca mine, ai fi ştiut deosebirea dintre bunul altuia şi bunul unui duşman. Or, un englez e un duşman şi vinul de Porto e al englezilor. Deci, de vreme ce suntem francezi, ne aparţine. Nu ştii proverbul: "De la duşmani ia cât pofteşti, că nu păcătuieşti"?

Limbuţia asta, întărită de toată autoritatea încercatului Mousqueton, îl uimi pe Blaisois. Lăsă capul în piept ca şi cum s-ar fi recules şi deodată ridică ochii, ca omul care a găsit un argument hotărâtor:

— Dar stăpânii, oare ei ţi-ar împărtăşi părerea, jupân Mouston?

Mousqueton râse dispreţuitor.

— Ai vrea poate să mă duc să tulbur somnul nobililor noştri stăpâni şi să le spun: "Domnilor, credinciosul dumneavoastră Mousqueton e însetat, îi daţi voie să bea?" Ce-i pasă, rogu-te, domnului de Bracieux că eu sunt însetat sau nu?

— Ăsta-i un vin foarte scump! clătină Blaisois din cap.

— De-ar fi şi aur, domnule Blaisois, stăpânii noştri tot nu s-ar lipsi de el. Află de la mine că domnul baron de Bracieux este, el singur, destul de bogat ca să bea o tonă de Porto, chiar de-ar fi să plătească un pistol de fiece strop. Şi, rogu-te, urmă Mousqueton, din ce în ce mai măreţ în mândria lui, de vreme ce stăpânii nu s-ar lipsi de vin, de ce valeţii să se lipsească?

Zicând acestea, Mousqueton se ridică în picioare, luă carafa de pe masă, vărsă berea până la ultima picătura printr-o ferestruică şi păşi semeţ spre uşa compartimentului învecinat.

— Aha! E încuiată! făcu el. Cât de neîncrezători sunt diavolii ăştia de englezi!

— Încuiată! repetă Blaisois, nu mai puţin dezamăgit. Eh, drace, mare pacoste! Şi simt că mă seacă la inimă.

Mousqueton se întoarse spre Blaisois cu o mutră atât de jalnică, încât era vădit că-i împărtăşeşte întru totul dezamăgirea.

— Încuiată! repeta el.

— Dar te-am auzit povestind, aruncă Blaisois o vorbă, ca pe vremuri, în tinereţe, la Chantilly parcă, dumneata, domnule Mouston, ţi-ai hrănit stăpânul prinzând crapul cu undiţa, prepeliţele cu laţul şi sticlele tot aşa.

— Întocmai, răspunse Mousqueton. E adevărul adevărat şi Grimaud poate să întărească spusele mele. Dar pivniţa avea o fereastră şi vinul era tras în sticle. Nu pot s-arunc lanţul prin perete şi nici să scot cu sfoară un butoi de douăzeci de vedre.

— În schimb, poţi desprinde două trei scânduri din perete şi să dai gaură cu burghiul la un butoi rosti Blaisois.

Mausqueton făcu ochii cât cepele, holbându-se la Blaisois, uimit să întâlnească la un altul asemenea însuşiri nesăbuite.

— Aşa-i! exclamă el. Asta se poate. Dar unde găsesc o daltă să desprind scândurile şi un burghiu ca să dau gaură la butoi?

— Lădiţa cu scule, mormăi Grimaud, văzându-şi mai departe de socotelile lui.

— Da, da, lădiţa cu scule! repetă Mousqueton. Cum de nu mi-a dat prin cap?

Într-adevăr, Grimaud nu ţinea numai socotelile, el era şi meşterul trupei. În afară de un registru mai avea şi o lădiţa cu scule. Şi cum era foarte prevăzător din fire, o pusese cu grijă în cufăr: găseai acolo uneltele cele mai trebuincioase. Bineînţeles că avea şi un burghiu tocmai potrivit. Mousqueton puse mâna pe el numaidecât.

Cât despre daltă, nu trebui să caute prea mult, căci pumnalul de la brâu putea foarte bine să o înlocuiască. Ochi un loc unde scândurile erau niţel depărtate una de alta – ceea ce nu era greu de găsit – şi se puse imediat pe treabă.

Blaisois îl privea cu o admiraţie nerăbdătoare, rostind din când în când câte un cuvânt ager şi plin de pricepere despre felul cum scoţi un cui sau cum apeşi pe daltă când te slujeşti de ea ca de o pârghie. Cât ai clipi, Mousqueton şi desprinsese trei scânduri din peretele despărţitor.

— Asta e! spuse Blaisois.

Mousqueton nu era ca broască din fabulă, să se creadă mai trupeş decât în realitate. Din nenorocire, dacă izbutise să-şi facă numele de trei ori mai mic, nu era la fel şi cu pântecele. Încercă să treacă prin deschizătură şi îşi dădu seama cu durere că ar mai trebui desprinse măcar două-trei scânduri ca să aibă loc.

Oftă adânc şi se pregăti să se apuce din nou de treabă.

Grimaud, care tocmai isprăvise cu socotelile, se ridică de la masă şi, profund interesat de îndeletnicirea celor doi tovarăşi ai săi, se apropie de ei şi, văzând încercările zadarnice ale lui Mousqueton de a ajunge la pământul făgăduinţei, zise pe dată:

— Eu.

Cuvântul acesta, el singur, făcea cât un sonet, care, se ştie, preţuieşte el singur cât un poem.

Mousqueton se întoarse.

— Cum, tu?

— Eu voi trece.

— Ai dreptate! încuviinţă Mousqueton, măsurând cu privirea statura înaltă şi zveltă a prietenului său. Tu poţi trece, ba chiar foarte uşor.

— E mai bine aşa, fiindcă el ştie care-s butoaiele pline, zise Blaisois. Doar a fost dincolo cu cavalerul d'Artagnan. Lasă-l pe Grimaud, domnule Mouston.

— Puteam tot aşa de bine să trec şi eu bombăni Mousqueton cam jignit.

— Da, dar asta mai cere timp şi eu mor de sete. Simt că mă seacă la inimă.

— Haide, treci, Grimaud! spuse Mousqueton, întinzându-i celui care plecă în expediţie carafa şi burghiul.

— Clătiţi paharele, zise Grimaud.

Făcu apoi prieteneşte semn lui Mousqueton, cerându-i parcă iertare că duce el la capăt o treabă începută atât de strălucit de un altul, se strecură ca o şopârlă prin deschizătură şi dispăru.

Blaisois era în al noulea cer. Dintre toate isprăvile săvârşite de la sosirea în Anglia de către aceşti oameni nemaipomeniţi, pe care el avea norocul să-i însoţească, asta i se părea, fără îndoială, cea mai grozavă.

— Ai să vezi, glăsui, Mousqueton, privindu-l cu o superioritate de care bietul de el nici nu încercă să se îndoiască. Ai să vezi, Blaisois, cum bem noi, vechii soldaţi, atunci când ni se usucă gâtlejul.

— Mantaua, spuse Grimaud din fundul pivniţei.

— Aşa-i, făcu Mousqueton.

— Ce vrea? întrebă Blaisois.

— Să astupăm deschizătura cu o mantă.

— Păi de ce? zise Blaisois.

— Oh, nepriceputule! răspunse Mousqueton. Dacă vine cineva?

— Da, adevărat! murmură Blaisois, copleşit de admiraţie. Numai că n-o să mai vadă pe întuneric.

— Grimaud vede întotdeauna bine, fie noapte, fie zi, îl încredinţa Mousqueton.

— Ferice de el! spuse Blaisois. Eu, când n-am lumânare, mă împiedic la fiece pas.

— Asta, fiindcă n-ai fost sub arme, spuse Mousqueton. Altfel, învăţai să găseşti acul în carul cu fân. Ia taci! Mi se pare că vine cineva.

Mousqueton scoase un şuierat scurt, prevenitor, pe care îl foloseau ca semnal de alarmă în zilele tinereţii, apoi se aşeză din nou la masă şi-i făcu semn lui Blaisois să-i urmeze pildă.

Acesta se supuse.

Uşa se deschise. Doi oameni înfăşuraţi în mantale trecură pragul.

— Ia te uită! spuse unul dintre ei. Unsprezece şi un sfert şi voi nu v-aţi culcat încă! Asta-i împotriva regulamentului. Într-un sfert de ceas să nu mai văd lumina şi toată lumea să sforăie.

Cei doi se îndreptară spre uşa compartimentului în care se strecurase Grimaud, o descuiară şi trecură dincolo, încuind-o în urma lor.

— E pierdut! se cutremură Blaisois.

— Grimaud e un vulpoi bătrân, şopti Mousqueton.

Şi aşteptară, ciulind urechea şi ţinându-şi răsuflarea.

Trecură vreo zece minute, dar nici un zgomot nu arăta că Grimaud ar fi fost descoperit.

După aceea, Mousqueton şi Blaisois văzură că uşa se deschide din nou. Cei doi înfăşuraţi în mantale ieşiră, încuiară uşa cu aceeaşi grijă şi plecară, poruncindu-le să se culce şi să stingă lumina.

— Ce facem? întrebă Blaisois. E ceva necurat la mijloc.

— Au spus un sfert de ceas: mai avem cinci minute, zise Mousqueton.

— Dacă le-am da de veste stăpânilor noştri?

— Întâi să-l aşteptăm pe Grimaud.

— Dar dacă l-au omorât?

— Ar fi strigat.

— Ştii bine că-i aproape mut.
— Atunci, am fi auzit lovitura.
— Şi dacă nu se mai întoarce?
— Uite-l.

Într-adevăr, chiar în clipa aceea Grimaud dădu la o parte mantaua ce acoperea deschizătura. Era galben ca ceară, cu ochii holbaţi de groază şi cu pupilele cât o gămălie într-un mare cerc alb. Ţinea în mână carafa plină şi, apropiind-o de lampa fumegândă, exclamă ca de obicei: "*Oh*", dar cu atâta spaimă, ca Mousqueton se trase îngrozit înapoi, iar Blaisois fu cât pe ce să leşine.

Totuşi, amândoi aruncară o privire plină de curiozitate în carafă: era plină cu praf de puşcă.

Odată lămurit că vasul era încărcat cu praf de puşcă în loc de vin, Grimaud se repezi pe punte şi, dintr-un salt, ajunse la încăperea unde dormeau cei patru prieteni. Împinse uşor uşa, care îl trezi numaidecât pe d'Artagnan, culcat de-a curmezişul în spatele ei.

Faţa răvăşită a lui Grimaud îi spuse gasconului că se petreceau lucruri neobişnuite. Dădu să deschidă gura, dar Grimaud, iute ca fulgerul, duse degetul la buze, apoi stinse lămpiţa ce ardea la vreo trei paşi mai încolo, suflând în ea cu o putere de nebănuit într-o fiinţă atât de plăpândă.

D'Artagnan se ridică într-un cot, Grimaud se lăsă într-un genunchi şi aşa cu gâtul întins şi toate simţurile încordate, îi şopti ceva – o poveste destul de dramatică ca să mai fie nevoie de gesturi, ori mimică.

În acest timp, Athos şi Aramis dormeau ca nişte oameni nedormiţi de opt zile, iar sub punte, Mousqueton îşi potrivea îngrozit centironul, pe când Blaisois, înnebunit de groază, cu părul măciucă în cap, se căznea să facă la fel.

Iată ce se întâmplase:

De îndată ce se strecurase în primul compartiment al calei, prin deschizătura făcută în peretele de scânduri, Grimaud începuse să caute. Dădu peste un butoi şi ciocăni uşor cu degetul: era gol. Trecu la altul: era gol şi acesta; în schimb, al treilea sună atât de înfundat, încât nu te puteai înşela. Grimaud se încredinţă că era plin.

Se opri la el, căută un loc potrivit să pună burghiul şi tot căutând, dădu cu mâna peste o canea.

— Bun! zise el. Asta mă scuteşte de muncă.

Apropie carafa, răsuci caneaua şi simţi cum carafa se umple încetişor.

Apoi suci caneaua la loc şi tocmai se pregătea să salte carafa la gura, prea conştiincios ca să ducă tovarăşilor săi o băutură din care nici n-a gustat, când auzi semnalul de alarmă al lui Mousqueton. Bănui că e vorba de vreun rond de noapte şi se strecură printre două butoaie, pitulându-se după o bărdacă.

Într-adevăr, după o clipă, uşa se deschise şi se închise în urma celor doi înfăşuraţi în mantale, despre care ştim că au trecut în două rânduri prin faţa lui Blaisois şi Mousqueton, poruncindu-le să stingă lumina.

Unul dintre ei ţinea în mână un felinar cu geam şi înalt, încât flacăra nici nu ajungea până mai sus. Mai mult, geamul era acoperit cu o hârtie albă, care îndulcea sau, mai degrabă, absorbea lumina şi căldura.

Celălalt ţinea în mână un colac de coardă mlădie, un fel de frânghie albicioasă. O pălărie cu borurile largi îi ascundea chipul. Socotind că au venit acolo mânaţi de aceeaşi dorinţă ca şi el, râvnind la vinul de Porto, Grimaud se tupilă şi mai bine în spatele butoiului, zicându-şi, că şi dacă vor da peste el, nu-i cine ştie ce nenorocire.

Ajunşi la butoiul în spatele căruia se găsea Grimaud, cei doi se opriră.

— Ai fitilul? întrebă în englezeşte omul care ţinea felinarul?

— Iată-l, spuse celălalt.

Auzindu-i glasul, Grimaud tresări şi simţi un fior prin şira spinării. Se ridică încet, până săltă capul peste capacul butoiului şi recunoscu, sub pălăria cea mare, faţa palidă a lui Mordaunt.

— Cât timp ţine fitilul ăsta?

— Păi... cam vreo cinci minute, răspunse căpitanul corăbiei.

Nici glasul nu-i era necunoscut lui Grimaud. Privirile lui treceau de la unul la altul şi, după Mordaunt, îl recunoscu pe Groslow.

— Atunci, spuse Mordaunt, porunceşte oamenilor să fie pregătiţi; nu le spune de ce. Barcă e agăţată la pupa?

— Vine după noi ca un câine în lanţ după stăpân.

— Bun. Când bate sfertul după miezul nopţii, aduni oamenii şi coborî fără zgomot în barcă.

— După ce aprind fitilul?

— Lasă asta în seama mea. Vreau să fiu sigur că m-am răzbunat. Vâsle sunt în barcă?

— Totul e pregătit.

— Bine.

— Atunci ne-am înţeles.

Mordaunt se lăsă în genunchi şi înfipse un capăt al fitilului în canea, astfel încât să nu-i mai rămână decât să-l aprindă la celălalt capăt.

Când isprăvi, scoase ceasul din buzunar.

— Auzi? Un sfert de oră după miezul nopţii, vorbi el, ridicându-se. Adică...

Şi se uită la ceas:

— Peste douăzeci de minute.

— Foarte bine, zise Groslow. Aş vrea totuşi să te previn că treaba asta e primejdioasă şi-ar fi mai bine ca unul dintre oamenii mei să aprindă fitilul.

— Dragul meu Groslow, spuse Mordaunt. Francezii au o vorbă, o ştii: *Nimeni nu te slujeşte aşa cum te slujeşti tu însuţi* Vreau s-o pun în aplicare.

Grimaud auzise totul, chiar dacă nu înţelesese totul. Şi apoi, ceea ce văzuse înlocuia bună cunoaştere a limbii: văzuse şi recunoscuse pe cei doi duşmani de moarte ai muşchetarilor; îl văzuse pe Mordaunt punând fitilul; auzise zicală pe care Mordaunt o rostise în franţuzeşte, făcându-i o mare înlesnire. În sfârşit, umbla mereu cu mâna în carafă şi, în loc de licoarea aşteptata de către Blaisois şi Mousqueton, simţea un praf zgunţuros ce-i trosnea între degete.

Mordaunt se îndepărtă, urmat de căpitanul corăbiei. În uşă se opri să asculte.

— I-auzi cum dorm?

Într-adevăr, prin tavanul calei se auzea sforăitul lui Porthos.

— Dumnezeu ni i-a dat în mână! murmură Groslow.

— Şi de data asta nici dracul nu-i mai scapă! spuse Mordaunt.

Apoi ieşiră amândoi.

Grimaud aşteptă să audă cheia răsucindu-se în broască şi, încredinţându-se că a rămas singur, se furişă încet în lungul peretelui.

— Uf! făcu el, ştergându-şi cu mâneca fruntea brobonită de sudoare. Ce noroc cu setea asta a lui Mousqueton!

Se grăbi să treacă prin deschizătură, întrebându-se mereu dacă nu cumva visează, dar praful de puşcă din carafa de bere îi dovedi că visul era o îngrozitoare realitate.

D'Artagnan, bineînţeles, ascultă toate aceste amănunte cu un interes crescând. Fără să mai aştepte sfârşitul povestirii, se ridică uşurel, se apropie de urechea lui Aramis, care dormea în stânga lui, punându-i în acelaşi timp mâna pe umăr, ca acesta, trezindu-se, să nu facă vreun zgomot.

— Cavalere, şopti el, scoală-te, dar fără cel mai mic zgomot.

Aramis deschise ochii şi el îl strânse de mână, repetind aceleaşi cuvinte, cărora prietenul său le dădu ascultare întocmai.

— Îl ai pe Athos în stânga, trezeşte-l, aşa cum te-am trezit eu pe tine.

Aramis îl deşteptă fără greutate pe Athos, care dormea uşor, ca toţi oamenii fini şi nervoşi. În schimb, cu Porthos fu mai greu. Era gata să întrebe de ce îi strică somnul, dar d'Artagnan, în loc de orice lămurire, îi astupă gura cu palma. Apoi, întinzând braţele, adună în jurul lui capetele celor trei până se atinseră unele de altele.

— Prieteni, spuse el, părăsim neîntârziat corabia, ori suntem pierduţi.

— Aida-de! zise Athos. Iarăşi?

— Ştiţi cine-i căpitanul vasului?

— Nu.

— Căpitanul Groslow.

Înfiorarea celor trei muşchetari dovedi gasconului că toţi au început să asculte cu luare-aminte.

— Groslow?! exclamă Aramis. Drace!

— Cine-i ăsta, Groslow? întrebă Porthos. Eu, unul, nu-mi aduc aminte de el.

— Ăla care i-a crăpat capul fratelui lui Parry, şi-acum vrea să ni le crape şi pe ale noastre.

— Frumos!

— Da' secundul lui ştiţi cine e?

— Secundul? zise Athos. Păi nici nu are secund. Secund pe o corabie cu patru oameni în echipaj!

— Numai că, vezi, Groslow nu-i un căpitan oarecare. El are un secund pe care-l cheamă Mordaunt.

De data asta muşchetarii tresăriră, gata-gata să strige. Aceşti oameni de neînvins simţeau o tulburare tainică la auzul acestui nume şi se îngrozeau numai cât era rostit.

— Ce e de făcut? spuse Athos.

— Să punem mâna pe corabie, propuse Aramis.

— Şi să-l omorâm, adăugă Porthos.

— Corabia e minată, îi vesti d'Artagnan. Butoaiele pe care le credeam pline cu vin de Porto sunt pline cu praf de puşcă. Când Mordaunt va vedea că l-am descoperit, va arunca totul în aer, prieteni şi duşmani. Şi, pe legea mea, e o tovărăşie prea puţin recomandabilă ca să am chef să mă înfăţişez cu el fie în cer, fie în iad.

— Ai vreun plan? întrebă Athos.

— Da.

— Să auzim.

— Aveţi încredere în mine?

— Porunceşte! rostiră cei trei muşchetari într-un glas.

— Bine, urmaţi-mă!

D'Artagnan se îndreptă către o ferestruică joasă, ca de pivniţă, dar destul de mare ca să îngăduie să se strecoare un om. O deschise încet, încât balamalele să nu scârţâie.

— Iată calea.

— Drace! bombăni Aramis. Păi e tare frig, dragul meu.

— Dacă vrei, rămâi, însă te previn că foarte curând o să fie prea cald.

— Doar nu putem ajunge înot până la ţărm.

— O barcă e legată de vas; ajungem la ea şi pe urmă tăiem parâma. Asta-i tot. Haidem!

— O clipă, spuse Athos. Şi valeţii noştri?

— Iată-ne, răspunseră Mousqueton şi Blaisois, pe care Grimaud se dusese să-i caute ca să strângă toate forţele în cabină: veniseră toţi trei pe nesimţite, prin gaura tambuchiului, aflată chiar la uşa cabinei.

În acest timp, prietenii noştri stăteau nemişcaţi în faţa înfricoşătoarei privelişti pe care le-o arătase d'Artagnan dincolo de ferestruică.

Într-adevăr, oricine a văzut vreodată o asemenea privelişte ştie că nu-i nimic mai tulburător decât marea acoperită de hulă, rostogolindu-şi cu vuiet surd valurile negre, sub raza palidă a lunii de iarnă.

— Mii de draci! tună d'Artagnan. Mi se pare că stăm pe gânduri. Dacă noi şovăim, ce-or să facă valeţii noştri?

— Eu, unul, nu dau înapoi, spuse Grimaud.

— Domnule, murmură Blaisois, eu nu ştiu să înot decât în apă dulce, v-o spun de la început.

— Eu nu ştiu deloc, mărturisi Mousqueton.

Între timp, d'Artagnan se strecură pe jumătate prin ferestruică.

— Aşadar, te-ai hotărât, prietene? vorbi Athos.

— Da, răspunse gasconul. Haide, Athos, tu care eşti un om desăvârşit, porunceşte spiritului să stăpânească materia. Tu, Aramis, îndeamnă-i pe valeţi. Tu, Porthos, dobori pe oricine ne stă în cale.

Şi, după ce strânse mâna lui Athos, d'Artagnan alese un moment în care, săltată de valuri, corabia se aplecă spre pupa; nu-i rămânea decât să se lase în apa care îi şi ajunse la brâu.

Athos îl urmă înainte ca vasul să se fi ridicat; în acea clipă ieşi la iveală din apă, întinzându-se şi parâma de care era legată barca.

D'Artagnan înotă într-acolo şi ajunse la ea.

Acolo aşteptă, ţinându-se cu mâna de parâma şi abia scoţând capul din apă.

Cât ai clipi, Athos fu lângă el.

De după pântecele corăbiei se mai arătară două capete. Erau Aramis şi Grimaud.

— Duc grija lui Blaisois, şopti Athos. N-ai auzit când spunea că nu înoată decât în apă dulce?

— Când ştii să înoţi, înoţi oriunde. În barcă! În barcă! porunci d'Artagnan.

— Dar Porthos? nu-l văd.

— Lasă că vine el, fii liniştit. Ăsta înoată ca Leviathan.

Porthos însă nu mai venea. Între el, Mousqueton şi Blaisois avea loc o scenă pe jumătate hazlie, pe jumătate dramatică.

Îngroziţi de zgomotul valurilor, de şuieratul vântului şi speriaţi de apa neagră care fierbea ca într-o prăpastie, cei doi dădeau înapoi în loc să înainteze.

— Haide! Haide! Săriţi în apă! îi îndemna Porthos.

— Domnule, bâigui Mousqueton, eu nu ştiu să înot. Lăsaţi-mă aici.

— Şi pe mine, se ruga Blaisois.

— Zău, am să vă stingheresc într-o barcă atât de mică, adăugă Mousqueton.

— Şi eu o să mă înec înainte să ajung la barcă, se tângui Blaisois.

— Destul! Vă strâng de gât pe amândoi dacă nu vă daţi drumul în apă! îi ameninţă Porthos, înşfăcându-i de guler. Sări, Blaisois!

Un geamăt, înăbuşit îndată de mână de fier a uriaşului, fu singurul răspuns a lui Blaisois. Ţinându-l de ceafă şi de picioare, Porthos îi dădu drumul pe fereastră cu capul înainte, de parcă ar fi fost o scândură.

— Mouston, zise Porthos, sper că tu n-ai să-ţi părăseşti stăpânul?

— Vai, domnule! glăsui Mousqueton eu lacrimi în ochi. De ce v-aţi întors sub arme? Trăiam atât de bine la castelul de Pierrefonds!

Şi fără altă mustrare, îngândurat şi supus, fie din pricina pildei cu Blaisois, fie dintr-un adevărat devotament, se azvârli cu capul în mare. Minunată faptă, oricum, căci el se socotea un om pierdut!

Porthos însă nu era omul care să-şi părăsească astfel credinciosul tovarăş. Stăpânul îşi urmă servitorul atât de iute, încât căderea celor două trupuri făcu doar un singur zgomot, iar când Mousqueton ieşi la faţa apei, orbit cu desăvârşire, fu apucat îndată de mâna vânjoasă a lui Porthos şi, fără să fie nevoie să facă nici o mişcare, acesta se apropie de parâma bărcii cu măreţia unui zeu al mării.

În aceeaşi clipă, uriaşul întrezări o mogâldeaţă zbuciumându-se în valuri chiar lângă braţul lui. O înşfacă la iuţeală de chică: era Blaisois, spre care se şi îndrepta Athos.

— Lasă, lasă, conte, zise el. Nu-i nevoie de dumneata.

Şi într-adevăr, dintr-o zvâcnire puternică a picioarelor, Porthos se ridică precum uriaşul Adamastor deasupra valurilor şi din trei mişcări ajunse lângă tovarăşii săi.

D'Artagnan, Aramis şi Grimaud îi ajutară pe Mousqueton şi Blaisois să se urce în barcă; apoi veni rândul lui Porthos, care, săltându-se, era cât pe ce să o răstoarne.

— Şi Athos? întrebă d'Artagnan.

— Iată-mă, spuse Athos, care, acoperind retragerea ca un general, voia să fie ultimul şi stătea în apă, ţinându-se de marginea bărcii. Sunteţi toţi?

— Toţi. Ai pumnalul la tine, Athos?

— Da.

— Atunci taie parâma şi vino.

Athos scoase un pumnal ascuţit de la brâu şi tăie parâma: corabia se depărta, în vreme ce barca rămase pe loc, legănată de valuri.

— Hai, Athos! îl zori d'Artagnan.

Şi întinse mâna contelui de La Fère, care se urcă şi el în barcă.

— Era şi timpul, zise gasconul. O să vedeţi ceva ciudat.

Capitolul XXXIII Fatalitate

Într-adevăr, d'Artagnan abia îşi sfârşi vorba, că o fluierătură răsună pe puntea corăbiei care începea să se piardă în ceaţă şi întuneric.

— Înţelegeţi ce vrea să însemne asta, îşi întregi vorba gasconul.

În clipa aceea, un felinar apăru pe covertă, luminând siluetele de la pupa.

Deodată, un strigăt de groază, un strigăt deznădăjduit spintecă văzduhul; şi, ca şi cum acest strigăt ar fi alungat norii, vălul ce acoperea luna se destramă şi pe cerul argintat de lumina-i palidă se văzură pânzele cenuşii şi parâmele negre ale corăbiei.

Nişte umbre fugeau m neştire încoace şi încolo şi strigăte şi jalnice tânguiri însoţeau toată această buimacă forfoteală.

În mijlocul acestor ţipete, Mordaunt se ivi sus, la pupa, cu o făclie în mână.

Umbrele care se zvârcoleau pe puntea corăbiei erau Groslow şi oamenii săi, pe care căpitanul îi adunase la ora hotărâtă de Mordaunt, în timp ce el, Mordaunt, după ce ascultase la uşa cabinei, să vadă dacă muşchetarii dorm, coborâse liniştit în cală.

Într-adevăr, cine ar fi putut să bănuiască cele petrecute?

Mordaunt deschise deci uşa şi alergase într-un suflet la butoaiele cu pulbere. Înfierbântat de setea de răzbunare şi sigur de sine ca toţi cei pe care Dumnezeu îi orbeşte, aprinsese fitilul. În vremea asta, Groslow şi marinarii lui se adunaseră la pupa.

— Trageţi parâma şi aduceţi barca aproape! ordonă Groslow. Unul dintre marinari încălecă parapetul, apucă parâma şi trase: parâma veni moale spre el.

— Parâma-i tăiată! strigă marinarul. S-a zis cu barca!

— Cum adică, s-a zis cu barca? sări Groslow, dând fuga la parapet. Cu neputinţă!

— Şi totuşi, aşa e! repetă marinarul. Uitaţi-vă: nu se vede nimic în urma noastră. Uite şi capătul.

Atunci Groslow scosese urletul pe care îl auziseră muşchetarii.

— Ce s-a întâmplat? strigă Mordaunt, ieşind din cală şi apropiindu-se în goană cu o făclie în mână.

— Duşmanii ne-au scăpat din mână. Au tăiat parâma şi-au fugit cu barca.

Dintr-o săritură, Mordaunt fu în pragul cabinei şi izbi uşa cu piciorul.

— Goală! răcni el. Oh, diavolii!

— Să-i urmărim, propuse Groslow. N-au cum să fie departe. Trecem peste ei şi-i dăm la fund.

— Da, dar l-am aprins! îngăimă Mordaunt. Arde!

— Ce?

— Fitilul.

— Nenorocire! urlă Groslow, repezindu-se spre cală. Poate mai e timp.

Mordaunt răspunse printr-un înspăimântător hohot de râs. Cu faţa răvăşită mai degrabă de ură decât de groază, cătă spre cer cu ochii rătăciţi, rosti un ultim blestem, zvârli făclia în mare şi se a-runcă şi el în urma ei.

În aceeaşi clipă, tocmai când Groslow punea piciorul pe scara ce ducea în cală, corabia se desfăcea ca şi craterul unui vulcan. O limbă de foc urcă până în înaltul cerului, bubuind ca o sută de tunuri laolaltă. Văzduhul se aprinse, străbătut de bucăţi arzânde, apoi fulgerele înspăimântătoare se stinseră, sfărâmăturile se prăvăliră una câte una în adânc şi pieriră. După o clipă, afară de un freamăt ce mai stăruia încă în văzduh, nimic nu mai amintea de cele petrecute.

Corabia nu se mai vedea. Groslow şi tovarăşii lui fuseseră nimiciţi.

Cei patru prieteni văzuseră totul, nu le scăpase nici un amănunt din această cumplită întâmplare. Scăldaţi o clipă de o lumină strălucitoare ce poleise marea până la o leghe în jur, mărturiseau fiecare într-alt chip aceeaşi groază furişată chiar şi în nişte inimi oţelite ca ale lor. Ploaia de flăcări căzu jur-împrejurul lor; apoi, după cum am spus, vulcanul se stinse şi totul, barca legănată de valuri, dimpreună cu marea zbuciumată, se cufundă în întuneric. O vreme rămaseră aşa tăcuţi şi abătuţi. Porthos şi d'Artagnan încremeniseră cu câte o vâslă în mână şi o ţineau aşa, buimaci, la faţa apei, strângând-o în mâinile încleştate şi lăsându-se cu toată greutatea corpului asupra ei.

— Pe legea mea, de astă dată cred că totul s-a sfârşit, spuse Aramis, rupând cel dintâi această tăcere de moarte.

— Ajutor! Milorzi! Ajutor! Scăpaţi-mă! se auzi un strigăt jalnic, de parcă ar fi fost glasul vreunui duh al mării.

Toţi se uitară unul la altul. Până şi Athos tresări.

— El e, e vocea lui! zise el.

Fiecare tăcea, căci, ca şi Athos, recunoscuse vocea. Privirile ochilor măriţi se îndreptară spre locul unde se scufundase corabia, străduindu-se să pătrundă bezna.

Curând, parcă zăriră un om. Se apropia de barcă înotând din răsputeri.

Athos întinse braţul înainte şi-l arătă cu degetul prietenilor săi.

— Da, da, zise d'Artagnan. Îl văd.

— Tot el! mormăi Porthos, suflând ca un buhai. Parcă ar fi de fier!

— Oh, Doamne! şopti Athos.

Aramis şi d'Artagnan şuşoteau între ei.

Mordaunt mai bătu apa de câteva ori cu braţele, apoi ridică o mână în semn de deznădejde şi strigă:

— Îndurare, domnilor, îndurare! În numele cerului! Simt că mă lasă puterile, mor!

Vocea care cerea ajutor era atât de mişcătoare, încât izbuti să trezească milă în sufletul lui Athos.

— Nenorocitul! murmură el.

— Asta-i bună! pufni d'Artagnan. Nu mai lipseşte decât să-l plângi! E adevărat, înoată spre noi. Oare ce crede c-o să-l luăm în barcă? Vâsleşte Porthos, vâsleşte!

Şi, drept pildă, d'Artagnan cufundă vâsla în apă, înaintând din două lovituri cu vreo treizeci de metri.

— O! n-o să mă părăsiţi! n-o să mă lăsaţi să pier! n-o să fiţi fără milă! strigă Mordaunt.

— Aha, amice! vorbi Porthos către Mordaunt. Mi se pare că, în sfârşit, te-avem în mână şi că de-aici nu mai poţi scăpa decât prin porţile iadului!

— Oh, Porthos! murmură contele de La Fère.

— Dă-mi pace, Athos! La drept vorbind, devii caraghios cu veşnica ta generozitate. Află că dacă se apropie de barcă, îi crăp capul cu vâsla.

— Îndurare!... Nu mă lăsaţi, domnilor!... Îndurare!... Fie-vă milă! strigă tânărul, a cărui răsuflare şuierătoare stârnea bulboane în apa îngheţată ori de câte ori îl acopereau valurile.

Între timp, d'Artagnan, care nu-l scăpase din ochi pe Mordaunt, urmărindu-i fiece mişcare, isprăvise sfatul cu Aramis. Se ridică în barcă şi spuse celui care înota:

— Domnule, îndepărtează-te, rogu-te. Căinţa dumitale e mult prea proaspătă ca să ne încredem în ea. Aminteşte-ţi că vasul în care ai vrut să ne prăjeşti mai fumegă încă sub apă şi că situaţia în care te afli e un culcuş de trandafiri faţa de cea în care ai vrut să ne pui şi în care ţi-ai pus tovarăşii, pe Groslow şi marinarii săi.

— Domnilor, stărui Mordaunt, cu deznădejde crescândă. Jur că mi-e sinceră căinţa. Sunt atât de tânăr, am abia douăzeci şi trei de ani. Domnilor, am fost mânat de un sentiment firesc, am vrut să-mi răzbun mama, fiecare aţi fi făcut la fel ca mine.

— Puah! se scutură gasconul, văzând că Athos se înduioşează din ce în ce mai mult. Depinde.

Mordaunt mai trebuia să arunce de câteva ori din braţe ca să ajungă la barcă, căci primejdia morţii îi dădea puteri supraomeneşti.

— Vai! se tângui el. Am să mor! Veţi ucide fiul, aşa cum aţi ucis-o pe mamă! Şi totuşi n-am fost vinovat; după toate legile cereşti şi omeneşti, un fiu e dator să-şi răzbune mama. De altfel, adaugă el, dacă asta e o crimă, de vreme ce mă căiesc şi cer iertare, trebuie să fiu iertat.

Păru că se cufundă, ca şi cum l-ar fi părăsit puterile. Un val îi trecu peste creştet, înăbuşindu-i vocea.

— Oh! Mi se sfâşie sufletul! zise Athos.

Mordaunt ieşi iarăşi la suprafaţa apei.

— În schimb, eu sunt de părere să isprăvim odată!... izbucni d'Artagnan. Eşti ucigaşul propriului dumitale unchi, călăul regelui Carol, un incendiator şi te poftesc să te laşi la fund. Dacă te apropii de barcă, îţi sfărâm capul cu vâsla.

Mordaunt, purtat parcă de deznădejde, mai înaintă puţin.

D'Artagnan apucă vâslă cu amândouă mâinile, dar Athos se ridică.

— D'Artagnan! strigă el. D'Artagnan, fiul meu, te rog! Nenorocitul moare şi e îngrozitor să laşi un om să moară fără să-i întinzi mâna, când nu trebuie decât să întinzi mâna ca să-l salvezi! Oh! Sufletul meu nu-mi îngăduie una ca asta. Nu mă pot împotrivi, trebuie să trăiască.

— Ei, drace! i-o întoarse gasconul. De ce nu te dai cu mâinile şi cu picioarele legate pe mâna acestui ticălos?! Am isprăvi mai iute. Văd că vrei să mori de mâna lui, conte de La Fère, dar eu, fiul dumitale, cum îmi spui, nu vreau.

D'Artagnan se împotrivea pentru prima dată unei rugăminţi pe care i-o făcea Athos, numindu-l fiul său.

Aramis scoase liniştit spada din teacă, căci o luase între dinţi atunci când se aruncase în apă.

— Dacă se agaţă de barcă îi retez mâinile, ca unui ucigaş ce este, ameninţă el.

— Iar eu... începu Porthos. Ia stai...

— Ce vrei să faci? întrebă Aramis.

— Mă arunc în apă şi-l sugrum.

— Oh, domnilor! imploră Athos, cu căldură căreia nu-i puteai rezista. Să fim oameni! Să avem milă creştinească!

D'Artagnan suspină, ori mai degrabă gemu, Aramis lăsă spada în jos, Porthos se aşeză pe locul său.

— Uitaţi-vă, continuă Athos. Uitaţi-vă cum i s-a zugrăvit moartea pe faţă. Puterile îl părăsesc, încă o clipă şi se duce în fundul abisului. Nu-mi dăruiţi această îngrozitoare remuşcare, nu mă lăsaţi să mor şi eu, aici, de ruşine! Prieteni, dăruiţi-mi viaţa, viaţa acestui nenorocit şi-am să vă binecuvântez, am să...

— Mor! bolborosi Mordaunt. Ajutor! Ajutor!...

— Să câştigăm un minut, spuse Aramis, aplecându-se în stânga către d'Artagnan. Vâsleşte, adaugă el, aplecându-se în dreapta, către Porthos.

D'Artagnan nu mişcă un deget şi nu scoase o vorbă. Începea să se lase înduioşat şi el, pe jumătate de rugăminţile lui Athos, pe jumătate de ceea ce vedea cu ochii. Numai Porthos vâsli, dintr-o singură parte şi asta făcu barca să se întoarcă, astfel că muribundul se găsi mai aproape de Athos.

— Domnule conte de La Fère! strigă Mordaunt. Domnule conte de La Fère! Dumitale îţi vorbesc, de dumneata mă rog, fie-ţi milă de mine... Unde sunteţi, domnule conte de La Fère? Nu mai văd nimic... mor... Ajutor, ajutor!

— Iată-mă! spuse Athos, aplecându-se şi întinzându-i mâna lui Mordaunt, cu acea nobleţe şi demnitate care îl caracteriza. Iată-mă, apucă-te de mâna mea şi saltă-te în barcă.

— Mai bine nu mă uit, mormăi d'Artagnan. Mi-e silă de atâta slăbiciune.

Şi se întoarse spre ceilalţi doi prieteni, care se trăgeau spre fundul bărcii şi ei, de parcă s-ar fi temut să se atingă de cel căruia Athos nu se temuse să-i întindă mâna.

Mordaunt, cu o supremă sforţare, ieşi deasupra apei, apucă mâna care i se întinsese şi se agăţă de ea cu puterea ultimei fărâme de nădejde.

— Bun! spuse Athos. Acum pune cealaltă mână aici.

Şi-i întinse umărul ca un al doilea punct de sprijin. Capul contelui aproape că se atingea de cel al lui Mordaunt, aşa încât cei doi vrăjmaşi de moarte stăteau îmbrăţişaţi ca doi fraţi.

Mordaunt se ţinea cu degetele crispate de gulerul lui Athos.

— Bun, domnule! zise contele. Eşti salvat, linişteşte-te.

— Ah, mamă! strigă pe neaşteptate Mordaunt, cu ochii scânteietori şi cu o ură de nedescris în glas. Nu-ţi pot dărui

decât pe unul singur, dar cel puţin e acela pe care l-ai fi ales şi tu!

Şi, în timp ce d'Artagnan scotea un strigăt, în timp ce Porthos ridica vâsla să lovească şi Aramis căuta să-l străpungă cu spada, barca se zgudui îngrozitor şi-l azvârli pe Athos în mare. Mordaunt, cu un ţipat de izbândă, îşi strângea victima de gât şi, vrând să-i împiedice mişcările, îi înlănţuise picioarele între ale sale, întocmai ca un şarpe.

Fără să strige şi fără să cheme într-ajutor, Athos încercă o clipă să se ţină deasupra apei, dar greutatea celuilalt îl trăgea la fund şi dispăru încet-încet. Deodată nu se mai văzură plutind decât pletele-i lungi, apoi totul pieri şi rotocoale mari care se destrămau şi ele mai arătau locul unde se scufundaseră amândoi.

Cei trei prieteni rămaseră cu gura căscată, cu ochii holbaţi, cu braţele întinse înainte. Muţi de groază, încremeniţi, înăbuşindu-se de revoltă şi spaimă, nişte statui şi totuşi inima le zvâcnea să le spargă pieptul. Porthos îşi veni cel dintâi în fire şi, smulgându-şi părul din cap, strigă, într-un hohot de plâns sfâşietor, mai ales la un om ca el:

— Oh! Athos, Athos, inimă nobilă! Nenorocire, nenorocire nouă, care te-am lăsat să mori!

— Da, da! repetă d'Artagnan. Nenorocire!

— Nenorocire! murmură Aramis.

În acea clipă, în mijlocul cercului de necuprins, luminat de raza lunii, la vreo patru-cinci paşi de barcă, se iviră aceleaşi rotocoale ca şi mai înainte: şi la început apăru chica, apoi chipul palid cu ochii deschişi dar nemişcaţi, pe urmă trupul unui om care, după ce se săltă până la brâu deasupra apei, căzu uşor pe spate, în voia valurilor.

În pieptul cadavrului era împlântat un pumnal cu mâner scânteietor de aur.

— Mordaunt! Mordaunt! Mordaunt! strigară cei trei prieteni. E Mordaunt!

— Şi Athos? întrebă d'Artagnan.

Deodată barca se aplecă spre stânga, sub o povară neaşteptată şi Grimaud scoase un urlet de bucurie. Toţi se întorseră şi-l văzură pe Athos cum, alb ca varul, cu privirea stinsă şi cu mâinile tremurânde încleştate de marginea bărcii, îşi trăgea răsuflarea. Opt braţe puternice îl apucară de îndată şi-l

săltară în barcă. După o clipă, Athos se simţi încălzit, readus la viaţă, renăscut, datorită mângâierilor şi îmbrăţişărilor prietenilor săi aproape nebuni de bucurie.

— Barem nu eşti rănit? întrebă d'Artagnan.

— Nu, răspunse Athos. Dar el?

— Oh, el de data asta, slavă Domnului, e mort de-a binelea! Uite-l!

Şi d'Artagnan, silindu-l să-şi întoarcă privirea înspre locul unde zăcea Mordaunt, îi arătă leşul plutind pe valuri, când scufundându-se, când ieşind la iveală, de parcă şi acum îi urmărea pe cei patru prieteni cu o privire batjocoritoare şi plină de o ură neîmpăcată.

Într-un târziu se duse la fund. Athos îl urmărise cu ochii umbriţi de tristeţe şi milă.

— Bravo, Athos! spuse Aramis, într-o pornire neobişnuită la el.

— Straşnică lovitură! strigă Porthos.

— Aveam un fiu şi am ţinut să trăiesc, spuse Athos.

— De astă dată Dumnezeu şi-a spus cuvântul, rosti d'Artagnan.

— Nu eu l-am omorât, murmura Athos. Soarta.

Capitolul XXXIV Unde, după ce era cât pe ce să piară fript, Mousqueton era gata-gata să fie mâncat

După cumplita întâmplare povestită mai sus, o tăcere adâncă domni multă vreme în barcă. Luna, care se arătase doar o clipă, de parcă Dumnezeu ar fi vrut ca nici un amănunt al acestei nenorociri să nu scape privitorilor, se ascunse iar în nori. Şi totul se cufundă din nou în acea beznă înspăimântătoare a pustiurilor, mai ales în acel pustiu al apelor numit ocean. Se auzea doar vântul de miază-noapte şuierând peste crestele valurilor.

Porthos rupse tăcerea cel dintâi.

— Am văzut multe în viaţă, zise el. Dar nimic nu m-a tulburat mai mult decât cele petrecute adineauri sub ochii mei. Şi totuşi, aşa tulburat cum sunt, vă mărturisesc că mă simt

nespus de fericit. Parcă mi s-a luat un pietroi de pe inimă şi, în sfârşit, răsuflu şi eu uşurat.

Şi Porthos trase aer în piept cu un zgomot vrednic de plămânii lui cât nişte foale.

— În ce mă priveşte, vorbi Aramis, nu împărtăşesc părerea ta, Porthos. Sunt încă atât de înspăimântat, încât nu-mi cred ochilor, mă îndoiesc de tot ce-am văzut, mă tot uit în jurul bărcii şi aştept în fiece clipă să apară din nou nenorocitul acela, ţinând în mâna pumnalul pe care-l avea înfipt în inimă.

— A, eu, unul, sunt liniştit! îl încredinţă Porthos. A primit lovitura cam sub a şasea coastă şi pumnalul era înfipt până-n plasele. Nu-i o dojană, Athos, dimpotrivă. Când loveşti, aşa trebuie să loveşti. De aceea în clipa de faţă trăiesc, respir, sunt fericit.

— Nu te grăbi să trâmbiţezi victoria, Porthos! spuse d'Artagnan. Niciodată n-am trecut printr-o primejdie mai mare. Omul înfrânge până la urmă alt om, dar nu şi puterile naturii. Aşa că nu uita că ne aflăm pe mare, în plină noapte, fără călăuză, într-o barcă şubredă. O pală de vânt mai puternică poate să ne răstoarne şi atunci suntem pierduţi.

Mousqueton oftă din adâncul rărunchilor.

— Eşti nerecunoscător, d'Artagnan, interveni Athos. Da, cu adevărat nerecunoscător, de vreme ce te îndoieşti de providenţă tocmai în clipa în care ne-a scăpat pe toţi de la pieire într-un chip atât de uimitor. Crezi că ne-a purtat de mâna printre atâtea primejdii, ca acum să ne părăsească? Nicidecum. Am pornit mânaţi de un vânt de apus şi vântul ăsta mai suflă încă. (Şi Athos se orientă după Steaua Polară.) Iată Carul Mic, prin urmare, într-acolo e şi Franţa. Să ne lăsăm în voia vântului şi, atâta vreme cât nu-şi schimbă direcţia, ne va împinge către coasta de la Calais ori Boulogne. Dacă barca se răstoarnă, suntem îndeajuns de puternici şi înotăm destul de bine, noi cinci cel puţin, ca s-o întoarcem la loc, sau măcar să ne agăţăm de ea, în cazul în care n-am fi în stare să o întoarcem. Şi apoi ne aflăm în calea tuturor vaselor care merg de la Douvres la Calais şi de la Portsmouth la Boulogne. Dacă apa le-ar fi păstrat urmele, dârele lor ar fi săpat o cale chiar pe aici, pe unde ne aflăm noi. Deci e cu neputinţa să nu întâlnim la ziuă vreo barcă de pescari care să ne culeagă.

— Bine, dar să zicem că nu întâlnim nici una şi că vântul se schimbă către nord.

— Atunci, e altă poveste, replică Athos. Nu mai dăm de pământ decât de cealaltă parte a Atlanticului.

— Asta înseamnă că vom muri de foame, spuse Aramis.

— Mai mult ca sigur, întări contele de La Fère.

Mousqueton oftă pentru a doua oară, cu şi mai multă durere.

— Ei, Mouston! Ce ai de gemi întruna? întrebă Porthos. Ţi se face lehamite, zău aşa!

— Mi-e frig, domnule, îngâna Mousqueton.

— Nu se poate! zise Porthos.

— Cum să nu se poată?! se miră Mousqueton.

— Păi da. Tu eşti acoperit cu un strat de grăsime care nu lasă aerul să treacă. De altceva e vorba. Hai, spune.

— Ştiţi, domnule, tocmai stratul ăla de grăsime pentru care dumneavoastră aveţi cuvinte de laudă, tocmai el mă înspăimântă.

— Cum aşa, Mouston? Hai, vorbeşte deschis, să auzim.

— Îmi amintesc, domnule, că în biblioteca castelului de la Bracieux sunt o mulţime de cărţi de călătorii şi printre ele şi acelea ale lui Jean Mocquet, vestitul călător din vremea lui Henric al IV-lea.

— Şi?

— Ei bine, domnule, vorbi Mousqueton, acolo se povestesc o mulţime de peripeţii şi de întâmplări petrecute pe mare, asemănătoare cu ceea ce ne ameninţă pe noi acum.

— Continuă, Mouston, găsesc foarte interesantă apropierea pe care o faci, spuse Porthos.

— Da, domnule şi în asemenea împrejurări, călătorii înfometaţi, zice Jean Mocquet, au groaznicul obicei să se mănânce unii pe alţii, şi, bineînţeles, că încep cu...

— Cu cel mai gras! strigă d'Artagnan, izbucnind în râs, în ciuda situaţiei lor grele.

— Întocmai, domnule, adeveri Mousqueton, năucit de această veselie. Daţi-mi voie să vă spun că nu văd ce-i de râs aici.

— Acest brav Mouston e într-adevăr întruchiparea devotamentului! rosti Porthos. Pun rămăşag că te-ai şi văzut tăiat în bucăţi şi mâncat de stăpânul tău.

— Da, domnule, deşi această bucurie pe care o ghiciţi în mine e-amestecată cu o umbră de tristeţe, vă mărturisesc. Dar nu mi-ar părea rău de mine, domnule, dacă, murind, aş avea încredinţarea că vă mai pot fi de folos.

— Mouston, glăsui Porthos, înduioşat. Dacă mai ajungem vreodată la Pierrefonds, la castel, îţi dau în stăpânire ţie şi urmaşilor tăi, via din deal.

— Şi-o să-i spui "Via devotamentului", Mouston, adăugă Aramis. Astfel ca amintirea jertfei tale să dăinuiască din generaţie în generaţie.

— Cavalere, râse d'Artagnan. Ai fi putut să mănânci din Mouston fără prea mare scârba, nu-i aşa? Mai ales după două-trei zile de post.

— Ba îţi mărturisesc că nu, răspunse Aramis. Mi-ar fi plăcut mai mult Blaisois. Pe el îl cunosc de mai puţină vreme.

Bineînţeles că în timpul acestor glume, care ţinteau mai ales să-l facă pe Athos să uite cele petrecute, valeţii nu se arătară prea liniştiţi, afară doar de Grimaud, care ştia că primejdia, oricare ar fi ea, pe el nu l-ar atinge nicicum. De aceea, mut, după obiceiul său şi fără să ia în nici un fel parte la convorbire, Grimaud vâslea din răsputeri.

— Vâsleşti? îl întrebă Athos.

Grimaud dădu din cap a încuviinţare.

— Şi de ce vâsleşti?

— Să mă încălzesc.

Într-adevăr, în timp ce toţi ceilalţi tremurau de frig, tăcutul Grimaud năduşea.

Deodată, Mousqueton scoase un ţipăt de bucurie şi ridică o sticlă deasupra capului.

— O! spuse el, întinzându-i sticla lui Porthos. Suntem salvaţi, domnule, barcă e plină de provizii.

Şi scotocind cu înfrigurare sub bancă, unde dibuise preţiosul trofeu, mai scoase la iveală încă vreo douăsprezece sticle de acelaşi fel, pâine şi o halcă de pastramă de vacă.

De prisos să spunem că această descoperire readuse tuturor voia bună, în afară de Athos.

— Drace! izbucni Porthos, pe care ne amintim că-l chinuia foamea încă de când se urcase pe corabie. Uimitoare poftă de mâncare îţi fac emoţiile!

Şi goli într-o clipită o sticlă, înfulecând el singur o bucată de pastrama, cu pâine din belşug.

— Acum dormiţi îi povăţui Athos, sau măcar încercaţi să dormiţi. Eu stau de veghe.

Pentru alţi oameni, o asemenea propunere ar fi fost caraghioasă, nu însă şi pentru îndrăzneţii noştri eroi. Într-adevăr, uzi până la piele, în bătaia vântului rece şi, pe deasupra, cu amintirea proaspătă a emoţiilor prin care trecuseră, era firesc să nu poată închide un ochii. Dar acestor oameni aleşi, acestor firi oţelite, acestor trupuri frânte de atâtea osteneli, somnul le venea în orice împrejurare la timp, fără să lipsească niciodată la apel.

Şi iată că, într-o clipă, încrezători în iscusinţa cârmaciului, fiecare se cuibări cât putu mai bine, străduindu-se să asculte sfatul lui Athos, care, aşezat la cârmă şi cu ochii aţintiţi pe cer, unde desigur nu căuta numai drumul către Franţa ci şi chipul lui Dumnezeu, rămas singur, după cum făgăduise, gânditor şi treaz, îndrumând barca pe calea ce trebuia urmată.

După câteva ore de somn, Athos îşi trezi tovarăşii.

Zorile începuseră să albească marea albăstruie când, la vreo zece bătăi de flintă înaintea lor, apăru o pată neagră, deasupra căreia era desfăşurată o pânză triunghiulară, alungită ca o aripă de rândunică.

— O corabie! strigară într-un glas cei patru prieteni, în timp ce valeţii îşi arătau şi ei bucuria, fiecare în felul lui.

Era într-adevăr un vas de război din Dunkerque, care naviga spre Boulogne.

Cei patru stăpâni, Blaisois şi Mousqueton îşi uniră vocile într-un singur strigăt, care pluti pe faţa unduită a valurilor, în timp ce Grimaud, fără o vorbă, ridica pălăria în vârful vâslei, ca să atragă mai uşor privirile celor ce-i vor auzi.

După un sfert de ceas, o barcă de pe corabie îi remorcă şi astfel ajunseseră pe puntea micului vas. Grimaud numără douăzeci de guinee căpitanului corăbiei din partea stăpânului său şi, pe la ceasurile nouă dimineaţa, mulţumită unui vânt prielnic, francezii noştri puneau piciorul pe pământul patriei.

— Uf! Bine mai e să simţi pământul sub picioare! zise Porthos, înfigându-şi cizmele uriaşe în nisip. Acum să îndrăznească cineva să-mi caute pricină, să se uite urât la mine

sau măcar să mă atingă cu un deget, că-l învăţ eu minte! Să mă ia naiba dacă nu ţin piept unui regat întreg!

— În schimb, eu te poftesc să nu-ţi mai trâmbiţezi atâta vitejia, Porthos, fiindcă mi se pare că pe aici lumea se uita lung la noi, îl povăţui d'Artagnan.

— Dă-i încolo! bombăni Porthos. Ne admiră!

— Uite ce, Porthos, i-o reteză d'Artagnan. Crede-mă, nu-mi arde să mă umflu în pene. Văd nişte oameni în haine negre şi, în situaţia noastră, oamenii în haine negre mă sperie, zău.

— Ăştia-s vameşii din port, zise Aramis.

— Pe vremea celuilalt cardinal, marele cardinal, vorbi Athos, s-ar fi uitat la noi cu mai multă luare-aminte decât la mărfuri. Dar azi, fiţi liniştiţi, prieteni, se uită mai mult la mărfuri decât la noi.

— Mie, unul, nu-mi prea vine să cred, spuse d'Artagnan. Mai bine o apuc printre dune.

— De ce să nu mergem prin oraş? întrebă Porthos. M-ar ispiti mai degrabă un han ca lumea, decât să umblu prin nisipurile astea blestemate, create de Dumnezeu doar pentru iepuri. Şi pe urmă, mie mi-e foame.

— Faci cum vrei, Porthos, răspunse d'Artagnan. În ce mă priveşte, socot că nimic nu-i mai sigur în situaţia noastră decât s-o luăm peste câmp.

Şi, încredinţat că toţi ceilalţi îi împărtăşesc părerea, gasconul o porni printre dune, fără să mai aştepte răspunsul lui Porthos. Ceilalţi îl urmară şi curând se făcură nevăzuţi printre movilele de nisip, fără să fi atras atenţia cuiva.

— Şi-acum, să stăm puţin de vorbă, zise Aramis, după ce străbătură vreun sfert de leghe.

— Ba mai bine să o luăm la picior, propuse d'Artagnan. Am scăpat de Cromwell, de Mordaunt, de mare: trei prăpăstii care erau cât pe ce să ne înghită, dar de domnul Mazarin nu mai scăpăm.

— Ai dreptate, încuviinţă Aramis. Pentru mai multă siguranţă, aş zice să ne despărţim.

— Da, chiar aşa, întări d'Artagnan. Să ne despărţim.

Porthos dădu să deschidă gura, vrând să se împotrivească, dar gasconul îl strânse de mână, cerându-i să tacă. Uriaşul se supunea întotdeauna acestor semne ale tovarăşului său, pe care,

de altfel, cu obişnuita-i bunătate, îl recunoştea mai ager la minte. Şi îşi înghiţi vorba.

— De ce să ne despărţim? făcu Athos

— Pentru că Mazarin ne-a trimis, pe Porthos şi pe mine, la Cromwell. Iar noi, în loc să-l slujim pe Cromwell, l-am slujit pe regele Carol I şi asta nu-i acelaşi lucru. Înapoindu-ne împreună cu domnii de La Fère şi d'Herblay, crima noastră se adevereşte; în schimb, înapoindu-ne singuri, ea rămâne îndoielnică şi cu îndoiala îi duci pe oameni foarte departe. Mai ales că eu, unul, vreau să-i dau puţin de furcă lui Mazarin.

— Ia te uită! zise Porthos. Ai dreptate!

— Uitaţi un lucru, interveni Athos. Noi suntem prizonierii voştri şi nu ne socotim câtuşi de puţin dezlegaţi de cuvântul pe care vi l-am dat, iar voi, aducându-ne prizonieri la Paris...

— Vezi, Athos, îi curmă vorba d'Artagnan, pe mine, unul, mă supără când un om deştept ca tine înşiră lucruri nesărate, pe care nici un şcolar de clasa a treia nu le-ar rosti. Cavalere, continuă el, adresându-se lui Aramis, care, sprijinit în spadă şi privind cu mândrie în jur, părea, de la primul cuvânt spus de Athos, că împărtăşeşte părerea contelui, deşi la început avusese cu totul altă părere. Cavalere, trebuie să înţelegi că azi, ca întotdeauna, firea mea bănuitoare exagerează. La urma urmei, Porthos şi cu mine nu riscăm nimic. Dar dacă totuşi, prin cine ştie ce întâmplare, ar încerca cineva să ne aresteze în faţa voastră, ştiţi bine! nu se arestează şapte oameni cum se arestează trei. Spadele ar sări din teacă şi toată povestea şi aşa neplăcută, ar deveni o adevărată pacoste care ne-ar pierde pe toţi. Şi-apoi, dacă nenorocirea se abate peste doi dintre noi, nu e oare mai bine să rămână ceilalţi doi în libertate, căutând să-i scoată pe primii din încurcătură, cu rugăminţi, şiretlicuri, uneltiri, până-i eliberează? În sfârşit, cine ştie dacă ducându-ne, voi la regina, noi la Mazarin, nu vom dobândi iertarea, care desigur nu ni s-ar da înfăţişându-ne toţi laolaltă? Haideţi, Athos şi Aramis, voi apucaţi la dreapta; noi, Porhos, să apucăm la stânga şi în timp ce ei vor străbate Normandia, noi vom ajunge la Paris pe drumul cel mai scurt.

— Şi dacă ne prind pe drum, cum ne dăm de ştire unii altora despre această nenorocire? întrebă Aramis.

— Nimic mai uşor, răspunse d'Artagnan. Stabilim un drum de la care nu ne mai abatem, voi duceţi-vă prin Saint-Valéry la

Dieppe şi de acolo drept la Paris; noi trecem prin Abbeville, Amiens, Péronne, Compiègne, Senlis şi ori de câte ori ne oprim la o casă sau la un han, să scrijelim pe zid cu vârful cuţitului, sau pe geam cu diamantul, un semn oarecare capabil să îndrumeze cercetările celor rămaşi liberi.

— Oh, prietene! zise Athos. Cât aş preţui însuşirile minţii tale, dacă n-aş zăbovi să mă închin la cele ale inimii.

Şi-i întinse mâna.

— Tu crezi că vulpoiul are geniu, Athos? zise gasconul, ridicând din umeri. Nicidecum, dar ştie să înfulece găinile, să păcălească vânătorii şi să găsească drumul la fel de bine şi ziua şi noaptea. Asta-i tot. Haideţi, ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles.

— Atunci să împărţim banii, hotărî d'Artagnan. Trebuie să mai avem vreo două sute de pistoli. Câţi bani mai avem, Grimaud?

— Nouăzeci de ludovici, domnule.

— Straşnic! Ura! Uite soarele. Bună dimineaţa, prietene soare! Cu toate că nu eşti aidoma celui din Gasconia, te recunosc, ori măcar mă prefac că te recunosc. Bună dimineaţa! E mult de când nu te-am mai văzut.

— Haide, haide d'Artagnan! rosti Athos. Nu face pe grozavul, doar eşti cu lacrimile-n ochi. Să fim mereu sinceri unul cu celălalt, chiar dacă sinceritatea asta ar da în vileag calităţile noastre.

— Crezi că e uşor, Athos, să te desparţi cu sânge rece de doi prieteni ca tine şi ca Aramis, mai ales la vreme de primejdie?

— Nu, nicidecum, răspunse Athos. Vino să te îmbrăţişez, fiul meu.

— Ei, drăcie! hohoti Porthos. Mi se pare că plâng. Caraghioasă istorie!

Cei patru prieteni se aruncară unii în braţele altora, contopindu-se parcă. Aceşti patru oameni, uniţi într-o îmbrăţişare frăţească, avură neîndoios în clipa aceea un singur suflet.

Blaisois şi Grimaud plecau cu Aramis şi Athos. Pentru Portos şi d'Artagnan, Mousqueton era de ajuns.

Banii se împărţiră frăţeşte, ca întotdeauna: apoi, cei patru gentilomi îşi strânseră mâinile, îşi jurară din nou prietenie veşnică şi se despărţiră, pornind fiecare pe drumul hotărât, nu

fără a se mai întoarce spre a-şi striga unii altora cuvinte pline de dragoste, îngânate apoi de ecoul dunelor. În cele din urmă, nu se mai văzură.

— Să mă ia naiba, d'Artagnan! zise Porthos. Trebuie negreşit să-ţi vorbesc, fiindcă nu pot să am ceva pe suflet împotriva ta. Află că de data asta nu te-am înţeles.

— De ce! întrebă d'Artagnan, cu zâmbetul lui şiret.

— Pentru că dacă pe Athos şi pe Aramis îi ameninţă într-adevăr primejdia, aşa cum ai spus tu, nu era deloc momentul să-i părăsim. Eu îţi mărturisesc că-şi fi fost gata să-i urmez, ba mai mult, sunt gata să alerg după ei, fără să-mi pese de toţi Mazarinii de pe lume.

— Dacă ar fi aşa, Porthos, ai avea dreptate s-o faci, zise d'Artagnan. Dar află încă ceva, un fleac care te va face să-ţi schimbi cu totul părerea; nu pe ei, ci ce noi ne ameninţă primejdia cea mare. Deci nu i-am părăsit ca să-i lăsăm în voia soartei, ci ca să nu-i băgăm în belea.

— Adevărat? murmură Porthos, holbând ochii uimit.

— Fără îndoială: dacă-i arestează, ei nimeresc la Bastilia, noi însă ajungem de-a dreptul în Piaţa Grève.

— Oho! exclamă Porthos. Şi de acolo e cam mult până la blazonul ăla de baron pe care mi-l tot făgăduiai, d'Artagnan?

— Ei, poate nu chiar atât de mult după cât ţi se pare. Ştii proverbul: "Toate drumurile duc la Roma".

— Şi de ce ne ameninţă pe noi o primejdie mai mare decât pe ei? întrebă din nou Porthos.

— Pentru că ei n-au făcut altceva decât să îndeplinească misiunea încredinţată de către regina Henriette, în timp ce noi am trădat misiunea primită de la Mazarin; pentru că, plecaţi acolo ca trimişi pe lângă Cromwell, am devenit partizani ai regelui Carol I; pentru că, în loc să ajutăm la executarea regelui osândit de aceşti fanfaroni care se numesc Mazarin, Cromwell, Joyce, Pridge, Fairfax şi alţii, noi era cât pe ce să-l scăpăm de la moarte.

— Pe legea mea, aşa e! adeveri Porthos. Dar cum îţi închipui că printre atâtea griji de seamă, Cromwell a mai avut vreme să se gândească...

— Cromwell se gândeşte la tot, Cromwell are timp pentru tot şi, crede-mă, prietene, nici noi nu trebuie să pierdem timpul,

căci e foarte preţios. Suntem în siguranţă abia după ce-l vom fi văzut pe Mazarin, şi, poate, că nici atunci...

— Drace! bombăni Porthos. Şi lui Mazarin ce-i spunem?

— Las' pe mine, am un plan. Cine râde la urmă râde mai bine. Cromwell e foarte tare; Mazarin e şiret, dar îmi place mult mai mult să mă măsor cu ei, decât să mă bat cu răposatul Mordaunt.

— Hm, ce plăcut e să spui: *răposatul Mordaunt!* constată Porthos.

— Nu zic ba! încuviinţă d'Artagnan. Dar acum, la drum!

Şi fără să mai piardă o clipă, se îndreptară amândoi spre Paris, urmaţi de Mousqueton, pe care numai după un sfert de ceas de goană îl treceau toate năduşelile, după ce tremurase vârtos peste noapte.

Capitolul XXXV Întoarcerea

Athos şi Aramis apucară voiniceşte pe drumul arătat de d'Artagnan, socotind că ar fi mai bine pentru ei să fie arestaţi cât mai aproape de Paris.

În fiece seară, temându-se să nu fie arestaţi peste noapte, scrijeleau fie pe ziduri, fie pe geamuri, semnul de recunoaştere hotărât; dar spre marea lor mirare, dimineaţa se trezeau tot liberi.

Pe măsură ce se apropiau de Paris, marile evenimente la care luaseră parte şi care tulburaseră într-atât Anglia se destrămau ca un vis; şi, dimpotrivă, evenimentele petrecute în lipsa lor, la Paris şi în provincie, le ieşeau întru întâmpinare.

În timpul celor şase săptămâni cât lipsiseră ei, în Franţa se petrecuseră atâtea lucruri mărunte, încât toate laolaltă făceau aproape cât un mare eveniment .Trezindu-se într-o bună dimineaţă fără rege şi fără regină, parizienii se frământaseră peste măsură la gândul că au fost părăsiţi; plecarea lui Mazarin, deşi atât de dorită, nu putu să compenseze nici pe departe plecarea celor doi auguşti fugari.

Întâiul simţământ care cuprinsese Parisul aflând de fuga la Saint-Germain – fugă înfăţişată cititorului – a fost ceva învecinat cu spaimă copiilor atunci când se trezesc în mijlocul nopţii sau în

singurătate. Parlamentul, în mari emoţii, hotărî să trimită o delegaţie la regină, să o roage să nu lipsească Parisul prea multă vreme de augusta-i prezenţă.

Regina se afla însă şi acum sub îndoita impresie a victoriei de la Lens şi a orgoliului pe care i-l dădea fuga ei atât de izbutită. Deputaţii nu numai că nu avură cinstea să fie primiţi de regină, dar trebuiră să aştepte în drum, unde Cancelarul – acelaşi cancelar Séguier, pe care în prima parte a povestirii de faţă l-am văzut urmărind cu atâta înverşunare o scrisoare până chiar în corsajul reginei – veni să le aducă ultimatumul curţii: dacă Parlamentul nu se umilea în faţă maiestăţii-sale, renegând tot ce dusese la dezbinare, Parisul urma să fie asediat a doua zi, în care scop ducele de Orléans ocupase de pe acum podul de la Saint-Cloud, în vreme ce Prinţul, încununat încă de gloria victoriei dobândite la Lens, pusese stăpânire pe Charenton şi Saint-Denis.

Din nenorocire pentru curte, căreia un răspuns cumpătat i-ar fi adus, poate, mulţi partizani, această ameninţare dădu alte roade decât cele aşteptate. Ea răni mândria Parlamentului şi, simţindu-se puternic sprijinit de burghezie, conştientă de puterea sa din clipa eliberării lui Broussel, Parlamentul răspunse la aceste cerinţe susţinând că Mazarin era cunoscut drept autorul tuturor relelor, declarându-l duşman al regelui şi al statului şi poruncindu-i să părăsească în aceeaşi zi curtea, iar Franţa în timp de opt zile, răgaz după care, dacă n-ar fi dat ascultare acestor ordine, supuşii regelui erau chemaţi să-l urmărească şi să-l prindă.

Acest răspuns hotărât, la care curtea nu se aştepta nici pe departe, punea în acelaşi timp şi Parisul şi pe Mazarin în afara legii. Rămânea de văzut doar cine avea să învingă: Parlamentul sau curtea.

Curtea se pregăti atunci de atac, iar Parisul de apărare. Burghezia era ocupată cu treburile obişnuite în vreme de răscoală, adică să întindă lanţuri şi să desfunde străzile, când văzu venindu-i în ajutor, aduşi de vicar, pe prinţul de Conti, fratele prinţului de Condé şi pe ducele de Longueville, cumnatul său. Din acea clipă, se simţiră liniştiţi, căci aveau de partea lor doi prinţi de sânge regesc, şi, în plus, avantajul de aşi spori rândurile. Era în zece ianuarie când parizienii primiră acest ajutor neaşteptat.

După o dezbatere furtunoasă, prinţul de Conti fu numit generalissim al armatelor regelui, aflate în afara Parisului, având ca locotenenţi pe ducii d'Elbeuf şi de Bouillon şi pe mareşalul de La Mothe. Ducele de Longueville, fără să fi primit vreo însărcinare ori vreun titlu, se mulţumea să-l ajute pe cumnatul său.

Cât priveşte pe domnul de Beaufort, el venise de la Vendômois, aducându-şi – spune cronica – prestanţa, frumoasele-i plete şi acea popularitate care îl făcea regele halelor.

Armata pariziană se organizase cu acea repeziciune caracteristică burghezilor porniţi să îmbrace haina ostăşească sub imboldul unui simţământ oarecare. În ziua de 19, armata improvizată încercase o ieşire, mai mult ca să se asigure pe ea cât şi pe alţii de propria-i existenţă, decât cu vreun gând serios, fluturând în fruntea ei un steag pe care se putea citi această lozincă ciudată: *Ne căutăm regele.*

Zilele următoare se scurseră cu câteva mici operaţiuni, care avură drept rezultat prinderea unor trupe şi incendierea a două-trei case.

Aici se ajunsese la începutul lui februarie şi tocmai în prima zi a acestei luni, cei patru prieteni sosiseră, la Boulogne şi apucaseră pe drumuri deosebite spre Paris.

Către sfârşitul celei de a patra zi de drum, ocoliră prevăzători oraşul Nanterre, de teamă să nu dea cumva peste oameni de-ai reginei.

Athos luă cu inima îndoită aceste măsuri de prevedere, însă Aramis îl făcu să-şi dea seama, pe bună dreptate, că nu le era îngăduită nici o nesocotinţă, întrucât regele Carol le încredinţase o misiune supremă şi sfânta şi această misiune, primită la picioarele eşafodului, nu va fi îndeplinită decât la picioarele reginei.

Athos trebui deci să încuviinţeze.

În cartierele mărginaşe ale oraşului, călătorii noştri găsiră o pază straşnică: într-adevăr, tot Parisul era înarmat. Santinela nu îngădui celor doi gentilomi să treacă şi chemă sergentul.

Sergentul apăru îndată şi, cu măreţia oricărui burghez care are fericirea să poarte un grad, îi întrebă:

— Cine sunteţi?

— Doi gentilomi, răspunse Athos.

— De unde veniţi?

— De la Londra.

— Şi ce căutaţi la Paris?

— Avem de îndeplinit o misiune pe lângă maiestatea-sa regina Angliei.

— Aha, aşa! Toată lumea bate azi drumul la regina Angliei! le-o întoarse sergentul. Mai avem la post trei gentilomi, cărora tocmai li se cercetează hârtiile. Şi ei vor să meargă la maiestatea-sa. Unde-s hârtiile voastre?

— N-avem.

— Cum n-aveţi?

— Am spus că venim din Anglia şi nu ştim nimic de ultimele evenimente politice. Am părăsit Parisul înainte să plece regele.

— Ei! tăcu sergentul cu aerul că a prins mişcarea. Sunteţi cu siguranţă de-ai lui Mazarin şi vă furişaţi la noi să ne spionaţi.

— Dragă prietene, zise Athos, care până atunci lăsase în seama lui Aramis grijă să-i răspundă. Dacă eram oamenii lui Mazarin, aveam la mână toate hârtiile cu putinţă. În situaţia ta, crede-mă, ar trebui să te îndoieşti în primul rând de cei cu hârtiile în regulă.

— Haideţi la corpul de gardă, hotărî sergentul. O să vă lămuriţi acolo cu comandantul.

Făcu un semn santinelei să-şi vadă de treabă, apoi porni cu cei doi gentilomi spre corpul de gardă.

Corpul de gardă era ticsit de burghezi şi de oameni din popor. Unii jucau, alţii beau, alţii şedeau la taclale.

Într-un colţ, aproape ascunşi vederii, se aflau cei trei gentilomi sosiţi mai înainte, cărora ofiţerul le cerceta hârtiile. Ofiţerul şedea într-o încăpere vecină, gradul ce purta îngăduindu-i cinstea de a lucra singur într-o cameră.

Prima mişcare a noilor veniţi, cât şi a celorlalţi sosiţi mai înainte fu să se cerceteze unii pe alţii din cele două colţuri ale corpului de gardă, cu o privire scurtă şi iscoditoare. Primii veniţi erau înfăşuraţi grijuliu în mantale lungi. Unul dintre ei, mai scund decât tovarăşii săi, se ţinea în umbră.

Când sergentul, intrând, vesti că, după cât se pare, aduce doi partizani de-ai lui Mazarin, cei trei gentilomi ciulură urechile şi deveniră foarte atenţi. Cel mai scund, care făcuse doi paşi înainte, se trase îndată înapoi, în umbră. La ştirea că noii veniţi

n-au hârtii asupra lor, toţi socotiră că nu vor fi lăsaţi să intre în oraş.

— Ba, dimpotrivă, se pare că vom intra, fiindcă avem de-a face cu oameni înţelegători, zise Athos. Lucrul e foarte simplu: întrebaţi de numele noastre pe regina Angliei şi, dacă maiestatea-sa răspunde de noi, nădăjduim că nu veţi mai avea nimic de spus şi ne veţi lăsa să trecem.

La aceste cuvinte, gentilomul ascuns în umbră deveni şi mai atent, ba chiar avu o mişcare de surprindere atât de neaşteptată, încât pălăria, împinsă de gulerul mantalei în care se înfăşurase cu şi mai multă grijă, i se rostogoli pe podea. El se aplecă şi o ridică iute de jos.

— O, Dumnezeule! exclamă Aramis, împungându-l pe Athos cu cotul. Ai văzut?

— Ce? întrebă Athos.

— Ai văzut mutra celui mai scund dintre cei trei gentilomi?

— Nu.

— Mi s-a părut... dar nu e cu neputinţă...

În clipa aceea, sergentul, care trecuse în încăperea alăturată să ia ordinele comandantului, se întoarse şi, arătând spre cei trei gentilomi, cărora le întinse o hârtie, spuse:

— Dânşii sunt în regulă, lăsaţi-i să treacă.

Cei trei gentilomi dădură din cap şi se grăbiră să pornească pe drumul care, la porunca sergentului, se deschidea înaintea lor. Aramis îi urmări cu privirea şi, în momentul când gentilomul cel scund trecu prin faţa lui, strânse cu putere braţul lui Athos.

— Ce e? întrebă acesta.

— Hm... o vedenie, desigur.

Apoi se adresă sergentului:

— Spune-mi, domnule, îi cunoşti pe cei trei gentilomi care au ieşit adineauri?

— Îi cunosc după acte: sunt domnii de Flamarens, de Châtillon şi de Bruy, trei partizani ai Frondei, care se duc să-l întâlnească pe ducele de Longueville.

— Ciudat, murmură Aramis, răspunzând mai degrabă gândurilor sale decât sergentului. Mi s-a părut că-l recunosc pe Mazarin.

Sergentul izbucni în râs.

— El, să vină singur la noi, în gura lupului, ca să fie spânzurat? Nu-i chiar atât de prost!

— Eh, poate că m-am înşelat, şopti Aramis. N-am ochiul lui d'Artagnan, el nu dă niciodată greş.

— Cine vorbeşte aici de d'Artagnan? întrebă ofiţerul, ivindu-se în prag.

— Ia te uită! îngână Grimaud, holbând ochii cât pumnul.

— Ce e? întrebară într-un glas Aramis şi Athos.

— Planchet! răspunse Grimaud. Planchet, ofiţer!

— Domnii de la Fère şi d'Herblay din nou la Paris! strigă ofiţerul. Ce fericire pentru noi! Căci, fără îndoială, veniţi să vă alăturaţi prinţilor!

— După cum vezi, dragă Planchet, zise Aramis, în timp ce Athos zâmbea, văzând ce om mare era în miliţia burgheză fostul tovarăş al lui Mousqueton, Bazin şi Grimaud.

— Şi domnul d'Artagnan, de care aţi pomenit adineauri, domnule d'Herblay, pot îndrăzni să întreb dacă mai ştiţi ceva de dânsul?

— Ne-am despărţit acum patru zile, dragul meu şi am toate motivele să cred că a ajuns înaintea noastră la Paris.

— Nu, domnule, sunt sigur că nu s-a întors în capitală; doar dacă nu s-a oprit cumva la Saint-Germain.

— Nu cred, am stabilit să ne întâlnim la hanul "La Căpriţa".

— Am trecut chiar azi pe acolo.

— Şi frumoasa Magdalena n-a primit nici o ştire? întrebă Aramis, zâmbind.

— Nu, domnule, tocmai că era tare îngrijorată.

— De fapt, adăugă Aramis, încă nu-i timpul pierdut. Noi am venit foarte repede. Dă-mi voie deci, dragă Athos, să nu mă mai interesez de prietenul nostru şi să-l felicit pe Planchet.

— Ah, domnule cavaler! zise Planchet, înclinându-se.

— Locotenent! exclamă Aramis.

— Locotenent şi făgăduiala că voi fi căpitan.

— Frumos! zise Aramis. Şi cum de eşti la aşa mare cinste?

— Mai întâi, ştiţi, domnilor, că mulţumită mie a scăpat domnul de Rochefort?

— Ba bine că nu! Chiar el ne-a povestit.

— Mazarin era cât pe ce să mă spânzure, dar asta m-a făcut şi mai cunoscut.

— Şi mulţumită acestei popularităţi...

— Nu, mulţumită altui lucru mai de folos. Ştiţi, de altfel, c-am slujit în regimentul din Piemont, unde-am avut cinstea să port gradul de sergent.

— Da.

— Ei şi într-o zi, când nimeni nu era în stare să încoloneze o mulţime de burghezi înarmaţi, fiindcă porneau aiurea, unii cu dreptul, alţii cu stângul, eu am izbutit să-i fac pe toţi să pornească cu acelaşi picior. Şi m-au făcut locotenent pe câmpul de... instrucţie.

— Asta e, va să zică, spuse Aramis.

— Aşa încât, adăugă Athos, te găseşti în tovărăşia a o mulţime de nobili.

— Desigur! Mai întâi, printre noi, după cum ştiţi, se află prinţul de Conti, ducele de Longueville, ducele de Beaufort, ducele d'Elbeuf, ducele de Bouillon, ducele de Chevreuse, domnul de Brissac, mareşalul de La Mothe, domnul de Luynes, marchizul de Vitry, prinţul de Marcillac, marchizul de Noirmoutiers, contele de Fiescue, marchizul de Laigues, contele de Montrésor, marchizul de Sévigné şi mai ştiu eu cine...

— Şi domnul Raoul de Bragelonne, nu? întrebă Athos eu un tremur în glas. D'Artagnan mi-a spus că ţi l-a lăsat în grijă la plecare, bunul meu Planchet.

— Da, întocmai ca pe fiul său, domnule conte şi trebuie să vă spun că nu l-am pierdut nici o clipă din ochi.

— Spune-mi, urmă Athos, cu vocea sugrumată de fericire, cum o duce? Nu i s-a întâmplat nimic rău?

— Nimic, domnule.

— Şi unde stă?

— Tot la "Carol cel Mare".

— Şi unde-şi petrece vremea?

— Când la regina Angliei, când la doamna de Chevreuse. El şi contele de Guiche sunt nedespărţiţi.

— Îţi mulţumesc, Planchet, îţi mulţumesc! zise Athos, întinzându-i mâna.

— Oh, domnule conte! vorbi Planchet, abia atingându-i mâna cu vârful degetelor.

— Conte, ce faci? Întinzi mâna unui fost lacheu?! zise Aramis.

— Prietene, ripostă Athos, mi-a dat veşti despre Raoul.

— Şi-acum, domnilor, ce doriţi să faceţi? întrebă Planchet, care nu auzise aceste cuvinte.

— Să ne întoarcem la Paris, dacă ne dai voie, bineînţeles, dragă domnule Planchet, răspunse Athos.

— Cum, dacă vă dau voie?! Nu vă bateţi joc de mine, domnule conte! Nu-s decât sluga dumneavoastră.

Şi se înclină.

Apoi, întorcându-se către oamenii săi, le porunci:

— Lăsaţi-i să treacă, îi cunosc, domnii sunt prietenii domnului de Beaufort.

— Trăiască Beaufort! strigă întreg postul în cor, deschizând drumul lui Athos şi Aramis.

Singur sergentul se apropie de Planchet.

— Cum aşa, fără hârtii de trecere? şopti el.

— Da, fără, hotărî Planchet.

— Ia seama, căpitane, urmă el, dându-i dinainte gradul ce-i fusese făgăduit. Ia seama: unul dintre cei trei gentilomi care au plecat adineauri mi-a spus să mă feresc de domnii aceştia.

— Foarte bine, i-o reteză Planchet, semeţ. Dar eu îi cunosc şi răspund de dânşii.

După aceea îi strânse mâna lui Grimaud, care păru foarte mândru de această cinste.

— La revedere, căpitane! rosti Aramis pe un ton glumeţ. Dacă ni se întâmpla ceva, ne vom sluji de numele dumitale.

— Domnule, zise Planchet, acum, ca întodeauna, sunt slujitorul dumneavoastră.

— E isteţ, păcătosul, chiar foarte isteţ! zise Aramis, încălecând.

— Păi cum să nu fie, făcu Athos, urcându-se şi el în şa, când a periat atât amar de vreme pălăriile stăpânului său?

Capitolul XXXVI Ambasadorii

Cei doi prieteni porniră de îndată la drum, coborând povârnişul abrupt din marginea oraşului. Ajunşi la poalele povârnişului, văzură cu uimire că străzile Parisului se preschimbaseră în râuri, iar pieţele în lacuri. În urma marilor ploi

căzute în luna ianuarie, Sena se revărsase şi inundase aproape jumătate din capitală.

Athos şi Aramis, pe caii lor, înfruntară voiniceşte inundaţia. Curând însă bietele animale intrară în apă până la grumaz, încât cei doi gentilomi se hotărâră să ia o barcă, ceea ce şi făcură, după ce trimiseră valeţii să-i aştepte la Hale.

Aşadar, ajunseră la Luvru într-o barcă. Era în puterea nopţii şi Parisul, văzut astfel la lumina palidă şi tremurândă a câtorva felinare, cu tot puhoiul de ape ce-l năpădise, cu bărcile încărcate de patrule cu arme scânteietoare, cu toate acele parole schimbate între posturile de strajă, avea o înfăţişare ce-l uimi pe Aramis, omul cel mai aplecat spre porniri războinice din câţi puteai să întâlneşti vreodată.

Pătrunseră, în sfârşit, la regină, dar se văzură nevoiţi să aştepte în anticameră. Maiestatea-sa tocmai primise în audienţă nişte gentilomi care aduceau veşti din Anglia.

— Noi, spuse Athos slujitorului care-i dăduse acest răspuns, noi nu numai că aducem veşti din Anglia, dar chiar venim de acolo.

— Numele dumneavoastră, domnilor?

— Contele de La Fère şi cavalerul d'Herblay, zise Aramis.

— A, în acest caz, zise slujitorul, care auzise aceste nume rostite de atâtea ori şi cu atâta speranţă de către regină – în acest caz, maiestatea-sa nu mi-ar ierta dacă v-aş lăsa să aşteptaţi măcar o singură clipă. Urmaţi-mă, vă rog.

Şi porni înainte, urmat de Athos şi de Aramis.

Ajunşi la camera reginei, le făcu semn să aştepte, apoi deschise uşa şi spuse:

— Nădăjduiesc, doamnă, că maiestatea-voastră mă va ierta de a nu mă fi supus poruncilor sale, când va afla că anunţ pe contele de La Fère şi pe cavalerul d'Herblay.

La auzul acestor nume, regina scoase un ţipăt de bucurie, care răzbătu până la cei doi gentilomi.

— Sărmană regină! murmură Athos.

— Oh! Să intre! Să intre! strigă la rându-i tânăra prinţesă, alergând spre uşă.

Biata copilă nu-şi părăsea o clipă mama, străduindu-se în fel şi chip să o facă să uite lipsa celor doi fraţi şi a surioarei sale.

— Intraţi, intraţi, domnilor, repetă ea, deschizând uşa. Athos şi Aramis păşiră în încăpere. Regina şedea într-un jilţ, iar

înaintea ei, în picioare, se aflau doi dintre cei trei gentilomi întâlniţi la corpul de gardă.

Erau domnii de Flamarens şi Gaspard de Coligny, duce de Châtillon, fratele celui ucis cu şapte sau opt ani în urmă într-un duel în Piaţa Regală, duel care avusese loc din pricina doamnei de Longueville.

Când auziră numele noilor veniţi, ei se dădură un pas înapoi şi, neliniştiţi, schimbară câteva vorbe în şoaptă.

— Ei bine, domnilor? exclamă regina Angliei, văzându-i pe Athos şi Aramis. Iată-vă, în sfârşit, prieteni credincioşi, numai că de astă dată curierii v-au luat-o înainte. Curtea a fost înştiinţată de cele petrecute la Londra în clipa când dumneavoastră intraţi în Paris. Iată aici pe domnii de Flamarens şi Châtillon, care-mi aduc cele mai noi ştiri din partea maiestăţii-sale regina Anna de Austria.

Artemis şi Athos se uitară unul la altul. Liniştea, ba chiar bucuria care strălucea în ochii reginei îi umplea de uimire.

— Binevoiţi şi continuaţi, zise ea, adresându-se domnilor de Flamarens şi de Châtillon. Spuneţi, aşadar, că maiestatea-sa Carol I, augustul meu stăpân, a fost condamnat la moarte, împotriva voinţei exprimată de majoritatea supuşilor săi?

— Da, doamnă, îngâna Châtillon.

Athos şi Aramis se priviră din ce în ce mai miraţi.

— Şi că, dus la eşafod, urmă regina, la eşafod, o, Doamne! o, regele meu!... Şi că, dus la eşafod, a fost salvat de poporul revoltat?

— Da, doamnă, răspunse Châtillon, atât de stins, încât cei doi gentilomi, deşi foarte atenţi, abia putură să-l audă.

Regina îşi împreună mâinile cu o recunoştinţă plină de mărinimie, în timp ce principesa o îmbrăţişa cu ochii scăldaţi în lacrimi de bucurie.

— Acum, nu ne mai rămâne decât să înfăţişăm maiestăţii-voastre umilul nostru respect, zise Châtillon, căruia îi venea greu să joace acest rol şi roşea în chip vădit sub privirea neclintită şi pătrunzătoare a lui Athos.

— Încă o clipă, domnilor, spuse regina, oprindu-i cu un semn. O clipă, vă rog, căci iată pe domnii de La Fère şi d'Herblay, care, după cum aţi auzit, sosesc de la Londra şi care vă vor da, poate, ca martori oculari, amănunte pe care nu le cunoaşteţi. Veţi spune aceste amănunte reginei, buna mea soră.

Vorbiţi, domnilor, vorbiţi, vă ascult. Nu-mi ascundeţi nimic; nu mă cruţaţi cu nimic. Din moment ce maiestatea-sa trăieşte încă şi onoarea coroanei e salvată, restul nu mai are nici o însemnătate pentru mine.

Athos păli şi duse mâna la inimă.

— Ei bine, spuse regina, care observase această mişcare, precum şi paloarea de pe chipul gentilomilor. Vorbiţi, domnule, vă rog.

— Îmi cer iertare, doamnă, zise Athos, dar nu vreau să adaug nimic la povestirea acestor domni, mai înainte să recunoască singuri că poate s-au înşelat.

— Să se fi înşelat? exclamă regina, înăbuşindu-se. Să se fi înşelat?... Dar ce se petrece? Oh, Dumnezeule!

— Domnule, rosti domnul de Flamarens către Athos. Dacă ne-am înşelat, greşeala vine din partea reginei. Şi nădăjduiesc că nu aveţi cutezanţa a îndrepta ceva, fiindcă atunci ar însemna să tăgăduiţi spusele maiestăţii-sale.

— Din partea reginei, domnule? întrebă Athos cu vocea sa liniştită şi puternică.

— Da, murmură Flamarens, coborând ochii în pământ.

Athos suspină cu tristeţe.

— Nu cumva această greşeală porneşte de la cel care vă însoţea şi pe care l-am văzut alături de dumneavoastră la corpul de gardă, la cariera Roule? zise Aramis cu o politeţe jignitoare. Dacă eu şi contele de La Fère nu ne înşelăm, eraţi trei când aţi intrat în Paris.

Châtillon şi Flamarens tresăriră.

— Fi mai lămurit, conte! exclamă regina, a cărei spaimă creştea din clipă în clipă. Citesc pe fruntea dumitale deznădejdea, buzele dumitale şovăie să-mi dea o veste cumplită, mâinile îţi tremură... O! Doamne, Doamne! Ce s-a întâmplat?

— Dumnezeule! îngână tânăra prinţesă, căzând în genunchi alături de maică-sa. Îndură-te de noi!

— Domnule, zise Châtillon. Dacă sunteţi purtătorul unei veşti îngrozitoare şi aveţi de gând să comunicaţi această veste reginei, înseamnă că sunteţi un om crud.

Aramis se apropie de Châtillon, aproape să-l atingă cu pieptul.

— Domnule, vorbi el printre dinţi, fulgerându-l cu privirea. Cred că nu aveţi pretenţia să ne învăţaţi, pe contele de La Fère şi pe mine, ce trebuie să spunem!

În timpul acestui scurt schimb de cuvinte, Athos, cu mâna pe inimă şi cu capul în piept, se apropiase de regină.

— Doamnă, spuse el, adânc mişcat. Cerul a dăruit prinţilor, care prin natura lor sunt mai presus de ceilalţi oameni, o inimă capabilă să suporte cele mai mari nefericiri altfel decât cei de rând; căci inima lor e temeiul superiorităţii lor. Socot deci că faţă de o mare regină ca maiestatea-voastră nu se cade a te purta aşa cum te-ai purta faţă de o femeie de starea noastră. Regină sortită tuturor suferinţelor pe acest pământ, iată rezultatul misiunii ce ne-aţi încredinţat.

Şi, îngenunchind în faţa reginei, care tremura îngheţată de spaimă, Athos scoase din sin o cutie în care se aflau decoraţia bătută în diamante, pe care regina i-o dăduse la plecare lordului de

Winter şi inelul de nuntă încredinţat înaintea morţii de Carol lui Aramis; din clipa când le primise, Athos nu se mai despărţise de ele.

Deschise cutia şi le întinse pe amândouă reginei, cu o mută şi adâncă durere.

Regina luă inelul, îl duse, ca scuturată de friguri, la buze şi, fără un suspin, fără o lacrimă, desfăcu braţele în lături, păli şi căzu fără cunoştinţă în braţele doamnelor de onoare şi ale fiicei sale.

Athos sărută poala rochiei nefericitei văduve şi, ridicându-se cu o înfăţişare impunătoare, care îi impresionă adânc pe toţi cei de faţă, rosti :

— Eu, conte de La Fère, gentilom care nu a minţit niciodată, jur, mai întâi înaintea lui Dumnezeu şi apoi înaintea acestei sărmane regine, că am făcut pe pământul Angliei tot ce-a fost cu putinţă pentru a-l salva pe rege. Şi acum, cavalere, adăugă el, întorcându-se spre d'Herblay, să mergem, ne-am făcut datoria.

— Nu încă, zise Aramis. Mai avem o vorbă cu aceşti domni. Şi, adresându-se lui Châtillon, adăugă:

— Domnule, n-aţi vrea să ieşiţi puţin, măcar pentru o clipă, aş dori să vă spun ceva ce nu se cade spus în faţa reginei.

Châtillon se înclină fără un cuvânt, în semn de încuviinţare. Athos şi Aramis ieşiră cei dintâi, Châtillon şi Flamarens în urma lor. Tuspatru străbătură în tăcere anticameră. Ajunşi la o terasă care se deschidea în dreptul unei ferestre, Aramis se îndreptă spre acest loc unde nu se afla nimeni şi, oprindu-se, se întoarse către ducele de Châtillon, căruia i se adresa astfel:

— Domnul meu, mi se pare că v-aţi îngăduit adineauri a vă purta cu grosolănie faţă de noi. Asta nu se cuvine în nici un caz, cu atât mai puţin din partea unor oameni care au adus reginei solia unui mincinos.

— Domnule! izbucni Châtillon.

— Unde l-aţi lăsat pe domnul de Bruy? întrebă batjocoritor Aramis. Nu cumva s-a dus să-şi schimbe chipul, mult prea asemănător cu cel al domnului Mazarin?! Se ştie doar că la Palatul Regal se găsesc destule măşti italiene, de la cea a lui Arlechino şi până la cea a lui Pantalone.

— Mi se pare că ne provocaţi, domnilor! zise Flamarens.

— A! Numai vi se pare?

— Cavalere, cavalere! căută Athos să-l potolească.

— Lasă-mă să sfârşesc, spuse Aramis, furios. Ştii bine că nu-mi plac treburile făcute pe jumătate.

— Isprăveşte-le, dară, domnule! rosti Châtillon, cu nimic mai prejos în mândria lui decât Aramis.

Aramis se înclină.

— Domnii mei, glăsui el. Un altul în locul meu ori al contelui de La Fère ar porunci să fiţi arestaţi, căci avem câţiva prieteni la Paris. Noi însă vă oferim un prilej de-a pleca nestingheriţi! Binevoiţi să stăm puţin de vorbă, cu spada în mână, pe terasa asta pustie.

— Bucuros, încuviinţă Châtillon.

— O clipă, domnilor, interveni Flamarens. Propunerea este ispititoare, recunosc, dar în clipa de faţă nu o putem primi.

— De ce? întrebă Aramis, zeflemitor. Oare vecinătatea lui Mazarin vă face atât de prevăzători?

— Auzi, Flamarens? murmură Châtillon. A lăsa fără răspuns o asemenea provocare ar însemna o pată pe numele şi onoarea mea.

— Sunt de aceeaşi părere, încuviinţă Aramis.

— Şi totuşi nu vei răspunde. De altfel, sunt sigur că şi domnii îmi vor împărtăşi părerea peste câteva clipe.

Aramis clătină din cap cu o nemaiânchipuită ironie.

Châtillon duse numaidecât mâna la spadă.

— Duce, zise Flamarens, uiţi că mâine trebuie să comanzi o expediţie de foarte mare însemnătate şi, fiind desemnat de Prinţ, cu încuviinţarea reginei, până mâine seară nu mai dispui de persoana dumitale?

— Fie. Atunci ne vedem poimâine dimineaţă, zise Aramis.

— Până poimâine dimineaţă e cam mult, răspunse Châtillon.

— Nu eu am hotărât acest termen şi nici nu cer această amânare, i-o întoarse Aramis. Asta cu atât mai mult cu cât cred că ne-am putea întâlni cu prilejul expediţiei de care aţi pomenit.

— Da, domnule, aveţi dreptate! exclamă Châtillon. Cu dragă inimă, dacă vă daţi osteneala să veniţi până la porţile Charentonului.

— Cum de nu, domnule! Pentru cinstea de a vă întâlni aş merge şi până la capătul lumii, aşa că nu stau pe gânduri când e vorba de o leghe-două.

— Atunci, pe mâine, domnule!

— Pe mâine! Şi acum, duceţi-vă la cardinalul vostru, dar mai întâi făgăduiţi pe cuvânt de onoare că nu-i veţi pomeni un cuvânt despre întoarcerea noastră.

— Puneţi condiţii?

— De ce nu?

— Pentru că numai învingătorii pun condiţii şi dumneavoastră nu sunteţi încă învingători, domnilor.

— Atunci să ne încrucişăm spadele numaidecât. Nouă ne e totuna, mâine n-avem nici o expediţie de comandat.

Châtillon şi Flamarens se uitară unul la altul: în cuvintele şi gesturile lui Aramis era atâta ironie, încât Châtillon, mai ales, abia îşi înfrână mânia. Totuşi o vorbă a lui Flamarens îl făcu să se stăpânească.

— Bine, fie! zise el. Oricine ar fi însoţitorul nostru, nu va şti nimic despre cele întâmplate. Dar îmi făgăduiţi, domnilor, că veţi veni mâine la Charenton?

— Puteţi fi liniştiţi, domnilor, îi încredinţă Aramis.

Cei patru gentilomi se salutară, dar de astă dată Châtillon şi Flamarens ieşiră cei dintâi din palat. Athos şi Aramis ieşiră în urma lor.

— Pe cine ţi-a căşunat aşa din senin, Aramis? întrebă Athos.

— Pe ăştia doi, la naiba!

— Ce ţi-au făcut?

— Ce mi-au făcut?!... Cum, n-ai văzut?

— Nu.

— Au rânjit când am jurat că ne-am făcut datoria în Anglia. Dacă au crezut sau nu, îi priveşte; dacă au crezut, înseamnă că au vrut să ne insulte cu rânjetul lor; dacă nu, insulta e cu atât mai gravă şi trebuie să le arătăm cât mai iute că suntem buni la ceva. Încolo, nu mă supără prea mult c-au amânat povestea pe mâine. Astă-seară, cred, avem ceva mai bun de făcut decât să ne batem.

— Ce anume?

— Drace, să-l prindem pe Mazarin!

Athos îşi răsfrânse buza dispreţuitor.

— Expediţiile astea nu mă-ncântă, ştii bine, Aramis.

— De ce?

— Prea seamănă cu a lua prin surprindere.

— Hotărât lucru, Athos, tu ai fi un general cu totul deosebit. Nu te-ai bate decât în plină zi, ţi-ai încunoştinţa duşmanul de clipa atacului şi-ai avea grijă să nu-l loveşti în timpul nopţii, de teamă să nu se spună că te-ai folosit de întuneric.

Athos zâmbi.

— De, omul nu poate să-şi schimbe firea. De altfel, în clipa de faţă, parcă poţi să ştii dacă arestarea lui Mazarin n-ar însemna mai mult un rău decât un bine, mai degrabă o încurcătură decât o victorie?

— Cu alte cuvinte, Athos, nu eşti de părerea mea.

— Dimpotrivă, socotesc că e o propunere cinstită, totuşi...

— Totuşi?

— Cred că n-ar fi trebuit să le smulgi acelor domni făgăduiala că nu-i vor spune nimic lui Mazarin. Fiindcă aşa aproape că te-ai legat să nu întreprinzi nimic.

— Nici pomeneală, mă simt foarte liber, te rog să mă crezi. Să mergem, Athos.

— Unde?

— La domnul de Beaufort sau la domnul de Bouillon, să le spunem cum stau lucrurile.

— Bine, dar cu o condiţie: întâi mergem la vicar. El e om al bisericii şi ştie ce-nseamnă mustrarea de conştiinţă. Mergem şi-i povestim tot ce avem pe cuget.

— Nu, se împotrivi Aramis. El are să strice tot, o să ia totul pe seama lui. Mai bine să-l vedem la urmă.

Athos surâse. Se vedea că tăinuieşte un gând.

— Bine, fie, se învoi el. Atunci, cu cine începem?

— Cu domnul de Bouillon, dacă vrei. E-n drumul nostru.

— Acum îmi îngădui şi mie ceva, nu?

— Ce anume?

— Să mă abat pe la hanul "Carol cel Mare" şi să-l îmbrăţişez pe Raoul.

— Cum nu! Merg şi eu, să-l îmbrăţişăm amândoi!

Se urcară din nou în barca luată la venire şi se îndreptară spre Hale. Acolo găsiră pe Grimaud şi Blaisois cu caii şi toţi patru porniră spre strada Guénégaud.

Numai că Raoul nu se afla la han: primise chiar în ziua aceea un mesaj din partea Prinţului şi plecase de îndată cu Olivain.

Capitolul XXXVII Cei trei locotenenţi ai Generalissimului

Ieşind din hanul "Carol cel Mare", Athos şi Aramis se îndreptară mai întâi spre palatul ducelui de Bouillon, aşa cum hotărâseră.

Era întuneric beznă, spre ceasurile tăcute şi singuratice ale nopţii, dar şi acum răsunau acele mii de zgomote ce trezesc, făcându-l să tresară de spaimă, un oraş asediat. La fiecare pas întâlneai baricade, la fiecare colţ de stradă – lanţuri întinse, la fiecare răscruce – bivuacuri; patrulele se încrucişau peste tot, schimbând parola; curierii diferiţilor comandanţi străbăteau pieţele; în sfârşit, între cetăţenii paşnici, ieşiţi pe la ferestre şi cei mai războinici care alergau pe străzi cu flinta pe umăr sau cu archebuza sub braţ, se înfiripau discuţii vii, arătând agitaţia spiritelor.

Athos şi Aramis nu făcură o sută de paşi şi se văzură opriţi de santinelele de pe baricade; li se ceru parola, dar ei răspunseră că se duc la domnul de Bouillon cu o veste însemnată şi santinelele se mulţumiră să le dea o călăuză,

chipurile să-i însoţească şi să le înlesnească trecerea, cu ordinul să-i supravegheze. Călăuza mergea înaintea lor şi cântă:

Viteazul domn de Bouillon
Boleşte astăzi de podagră...

Era unul din cele mai noi cântece, cu nu ştiu câte strofe, unde fiecare era luat în tărbacă.

Lângă palatul Bouillon întâlniră un grup de trei cavaleri, care se vede că ştiau toate parolele din lume, căci mergeau fără călăuză şi fără escortă şi, când ajungeau la vreo barieră, numai ce deschideau gura şi erau lăsaţi îndată să treacă, cu tot respectul cuvenit, fără îndoială, rangului lor. Văzându-i, Athos şi Aramis se opriră în loc.

— Oho! făcu Aramis. Vezi, conte?

— Văd, răspunse Athos.

— Ce zici de aceşti trei cavaleri?

— Dar tu, Aramis?

— Parc-ar fi oamenii noştri.

— Nu te înşeli câtuşi de puţin. L-am recunoscut pe domnul de Flamarens.

— Şi eu pe domnul de Châtillon.

— Cât despre cel cu mantie cafenie...

— E cardinalul.

— În persoană.

— Cum naiba de se-ncumetă să umble prin preajma palatului Bouillon? mormăi Aramis.

Athos zâmbi în tăcere. După cinci minute băteau la poarta palatului.

La poartă veghea o santinelă, ca de obicei la cei cu ranguri înalte. Un post de pază se afla şi în curte, gata să îndeplinească poruncile date de locotenentul prinţului Conti.

Aşa cum spunea cântecul, ducele de Bouillon era ţintuit la pat de podagră; dar, în ciuda acestei belele ce-l împiedica să se urce pe cal de o lună încheiată, adică tocmai de când era asediat Parisul, ducele răspunse că e gata să-i primească pe contele de la La Fère şi pe cavalerul d'Herblay.

Cei doi prieteni fură conduşi la duce. Bolnavul se afla în odaia lui, în pat, înconjurat de cel mai războinic decor cu putinţă. Pe pereţi atârnau peste tot săbii, pistoale, platoşe,

archebuze – şi era uşor de ghicit că, de îndată ce se va înzdrăveni, duşmanii Parlamentului vor avea de furcă nu glumă cu domnul de Bouillon. Până atunci, spre marea sa părere de rău, se vedea silit să zacă în pat.

— Ah, domnilor, ştiu că sunteţi fericiţi! exclamă el, văzându-şi oaspeţii şi se ridică în capul oaselor cu preţul unei sforţări ce-i smulse o strâmbătură de durere. Puteţi să vă urcaţi în şa, să vă mişcaţi în voie, să luptaţi pentru cauza poporului. Pe câtă vreme eu, după cum vedeţi, sunt ţintuit la pat. Fir-ar să fie de podagră! afurisi el, schimonosindu-se din nou. S-o ia toţi dracii!

— Monseniore, spuse Athos, venim din Anglia şi cea dintâi grijă la sosirea în Paris a fost să vedem cum o duceţi cu sănătatea.

— Multe mulţumiri, domnilor, multe mulţumiri... răspunse ducele. O duc prost, precum se şi vede. Sănătatea mea... Afurisită podagră! Va să zică veniţi din Anglia? Şi regele Carol e bine, sănătos? Cel puţin aşa aud.

— E mort, monseniore, rosti Aramis.

— Ei, asta-i! exclamă ducele, uimit.

— Mort pe eşafod, prin sentinţa Parlamentului.

— Cu neputinţă.

— A fost executat în faţa noastră.

— Ce-mi tot spunea atunci domnul de Flamarens?

— Domnul de Flamarens? făcu Aramis.

— Da, adineauri a plecat de la mine.

Athos surâse.

— Cu doi însoţitori? întrebă el.

— Da, întocmai, adeveri ducele.

După o clipă, adăugă cu oarecare nelinişte:

— I-aţi întâlnit?

— Desigur, pe stradă, mi se pare, răspunse Athos şi se uită zâmbind la Aramis, care şi el, îl privea cu oarecare nedumerire.

— Afurisită podagră! exclamă domnul de Bouillon, de astă dată vădit stingherit.

— Monseniore, rosti Athos. Într-adevăr, slujiţi cu mult devotament cauza Parisului dacă, aşa suferind cum sunteţi, aţi rămas în fruntea armatei şi eu cu domnul d'Herblay vă admirăm tăria.

— Ce vreţi, domnilor! Trebuie. Şi dumneavoastră, cărora ducele de Beaufort vă datorează libertatea, poate chiar şi viaţa, dumneavoastră, atât de viteji şi devotaţi, sunteţi o pildă vie a sacrificiului pentru binele obştesc. Precum vedeţi, nu mă cruţ. Dar vă mărturisesc că mă aflu la capătul puterilor. Inima-i bună, capul – bun; în schimb, blestemata asta de podagră mă ucide şi vă spun deschis că dacă azi curtea mi-ar satisface cererile, cereri îndreptăţite, întrucât nu vreau decât despăgubirea făgăduită de fostul cardinal însuşi când mi s-a răpit principatul Sedan, da, vă spun deschis, dacă mi s-ar da în schimb domenii de egală valoare, dacă aş fi despăgubit pentru nefolosinţa acestuia pe timp de opt ani, de când mi-a fost luat, dacă titlul de prinţ ar fi acordat celor din familia mea şi dacă fratele meu din Turenne ar fi repus în funcţia de comandant, m-aş retrage îndată pe moşia mea şi-aş lăsa curtea şi Parlamentul să se descurce cum i-o duce capul.

— Şi-aţi avea deplină dreptate, monseniore, spuse Athos.

— E părerea dumitale, nu-i aşa, conte de La Fère?

— Desigur.

— Şi a dumitale, cavalere d'Herblay?

— Fără îndoială.

— Ei, atunci, domnilor, vă asigur că, după toate probabilităţile, aceasta-i calea pe care voi merge. Curtea îmi face propuneri în clipa de faţă şi nu depinde decât de mine să le accept. Le tot respingeam până acum; dar, de vreme ce oameni ca dumneavoastră îmi spun că greşesc şi, mai ales, cum blestemata de podagră îmi ia orice posibilitate să fiu de folos cauzei Parisului, pe legea mea, tare mă trage inima să vă urmez sfatul şi să primesc propunerea pe care mi-a făcut-o adineauri domnul de Châtillon.

— Primiţi, prinţe, primiţi, spuse Aramis.

— Aşa voi face, pe cinstea mea. Sunt chiar supărat că-n seara asta aproape am refuzat... dar mâine vom sta iarăşi de vorbă şi vom vedea.

Cei doi prieteni îl salutară pe duce.

— Bine, domnilor, duceţi-vă le spuse el. Cred că sunteţi obosiţi de drum. Bietul rege Carol! În sfârşit, are şi el o parte de vină că lucrurile s-au petrecut aşa cum s-au petrecut şi trebuie să ne mângâiem cu gândul că Franţa nu poate să-şi reproşeze

nimic în această privinţă şi că a făcut tot ce i-a stat în putinţă spre a-l salva.

— O, cât despre asta, vorbi Aramis, noi suntem martori. Mai ales în ce-l priveşte pe Mazarin...

— Uite, mă bucură că şi dumneavoastră depuneţi mărturie în favoarea lui: are fond bun cardinalul şi, dacă n-ar fi străin... da, i s-ar face dreptate. Au! Fir-ar să fie de podagră!

Athos şi Aramis ieşiră, însoţiţi până-n anticameră de văicărelile domnului de Bouillon: era limpede că bietul prinţ suferea toate chinurile iadului.

Ajunşi la uşa dinspre stradă, Aramis îi întrebă pe Athos:

— Ei, ce zici?

— Despre cine?

— Despre domnul de Bouillon, se înţelege.

— Prietene, răspunse Athos, acum cred şi eu ce spune cântecul călăuzei noastre:

Viteazul domn de Bouillon
Boleşte astăzi de podagră

— De aceea nici n-am suflat o vorbă despre scopul vizitei noastre, spuse Aramis.

— Şi ai fost prevăzător, căci i-ai fi pricinuit o nouă criză. Haidem la domnul de Beaufort.

Cei doi prieteni se îndreptară spre palatul Vendôme.

Când ajunseră acolo tocmai bătea de zece.

Palatul Vendôme nu era mai puţin bine păzit decât palatul Bouillon şi avea o înfăţişare la fel de războinică: santinele, post de pază în curte, grămezi de arme, cai gata înşeuaţi. Doi cavaleri tocmai ieşeau pe poartă când Athos şi Aramis se pregăteau să intre şi se văzură siliţi să se tragă câţiva paşi înapoi spre a le face loc să treacă.

— Eh, domnilor! glăsui Aramis. Asta-i noaptea întâlnirilor pesemne şi zău, ne-ar părea foarte rău dacă, după ce ne-am întâlnit de atâtea ori în noaptea asta, n-am izbuti să ne vedem şi mâine.

— O, cât despre asta, puteţi fi liniştit, domnule, răspunse Châtillon (căci el şi cu Flamarens ieşeau de la domnul de Beaufort). Dacă ne întâlnim noaptea fără să ne căutăm, cu atât mai lesne ne vom întâlni peste zi, căutându-ne.

— Nădăjduiesc, domnule, spuse Aramis.

— Eu sunt convins, adăugă ducele.

Domnii de Flamarens şi de Châtillon îşi văzură de drum, în vreme ce Athos şi Aramis descălecară.

Abia încredinţaseră frâul valeţilor şi abia îşi scoaseră mantiile, că un om se apropie de ei şi, după ce-i privi o clipă la lumina îndoielnică a unui felinar atârnat în mijlocul curţii, scoase un strigăt de surprindere şi li se aruncă în braţe.

— Conte de La Fère! Cavalere d'Herblay! exclamă el. Cum de sunteţi la Paris?

— Rochefort! rostiră într-un glas cei doi prieteni.

— Eu însumi. Am sosit de la Vendômois, aşa cum poate-aţi aflat, de vreo patru-cinci zile şi ne pregătim să-i dăm de furcă lui Mazarin. Sper că sunteţi tot de-ai noştri, nu?

— Mai mult ca oricând. Şi prinţul de Beaufort?

— E turbat împotriva cardinalului. Aţi auzit de triumful iubitului duce! El e adevăratul rege al Parisului; nu poate ieşi în oraş de teamă să nu-l înăbuşe mulţimea.

— Atunci, cu atât mai bine! se bucură Aramis. Dar spune-mi, nu cumva cei care au plecat adineauri de aici erau domnii de Flamarens şi de Châtillon?

— Întocmai. Au avut audienţă la duce; desigur, veneau din partea lui Mazarin, dar şi-au găsit cu cine să vorbească, vă asigur!

— Bravo! zise Athos. Nouă ni se îngăduie cinstea să vedem pe alteţa-sa?

— Mai e vorbă! chiar acum. Ştiţi doar, pe dumneavoastră vă primeşte oricând. Urmaţi-mă, daţi-mi voie să vă conduc chiar eu.

Rochefort apucă înainte. Toate uşile se deschiseră în faţa lui şi a celor doi prieteni. Domnul de Beaufort tocmai se aşeza la masă. Cele o mie de treburi din seara aceea îl făcuseră să zăbovească până atunci. În ciuda faptului că situaţia era destul de gravă, Prinţul nici nu aşteptă să i se repete cele două nume anunţate de Rochefort şi se ridică de pe scaunul pe care abia se aşezase, grăbindu-se în întâmpinarea celor doi prieteni.

— Ce bucurie! exclamă el. Fiţi bineveniţi, domnilor! Luaţi masa cu mine, nu? Boisjoli, dă de ştire lui Noirmont că am doi oaspeţi la masă. Îl cunoaşteţi pe Noirmont, domnilor, nu-i aşa? E bucătarul meu, urmaşul lui jupân Marteau, meşterul acelor

plăcinte fără de pereche, de care ştiţi. Boisjoli, să ne facă şi o plăcintă, dar nu aşa că pentru La Ramée. Slavă Domnului, nu mai avem nevoie de scări de frânghie, de pumnale, nici de paracăluş.

— Monseniore, glăsui Athos. Nu-l mai puneţi la încercare pe faimosul dumneavoastră bucătar, fiindcă noi îi cunoaştem feluritele şi numeroasele talente. Astă-seară, cu îngăduinţa alteţei-voastre, avem doar cinstea să vă întrebăm de sănătate şi să vă aşteptăm ordinele.

— O, cât despre sănătate, sunt sănătos tun, precum vedeţi. Sănătatea unui om care a rezistat cinci ani la Vincennes, în tovărăşia domnului de Chavigny, e-n stare de orice. Cât despre ordine, pe legea mea, sunt în mare încurcătură, fiindcă aici fiecare porunceşte cum îl taie capul şi dacă o să meargă tot aşa, eu, unul, nu mai dau nimănui nici o poruncă.

— Adevărat? făcu Athos. Credeam totuşi că Parlamentul se bizuie tocmai pe înţelegerea cu dumneavoastră.

— Mda, înţelegere! Frumoasă înţelegere, n-am ce zice! Cu ducele de Bouillon ar mai merge, are gută şi nu se poate mişca din pat, aşa că se mai poate sta de vorbă cu el; dar cu domnul d'Elbeuf şi nătărăii lui de feciori... Ştiţi cântecul cu ducele d'Elbeuf, domnilor?

— Nu, monseniore.

— Serios?

Şi domnul de Beaufort începu să cânte:

Domnul d'Elbeuf şi-ai săi feciori:
Fac zarvă mare-n piaţă, la Palat
Tuspatru mândri ca şi patru sori,
Domnul d'Elbeuf şi-ai săi feciori.
Dar când se află în ai luptei zori,
De-mpăunarea lor s-au lepădat
Domnul d'Elbeuf şi-ai săi feciori
Fac zarvă mare-n piaţă, la Palat

— Oricum, sper că lucrurile stau altfel măcar în privinţa vicarului, spuse Athos.

— Vezi să nu! Cu vicarul e şi mai rău. Să te ferească Dumnezeu de prelaţi intriganţi, mai ales când poartă şi zale sub sutană! În loc să stea liniştit la episcopie şi să se roage pentru

victoriile pe care nu le cucerim, sau pentru cele pe care le pierdem, ştiţi ce face?

— Nu.

— Înjghebează un regiment, căruia i-a dat şi un nume: regimentul "Corint". Face la locotenenţi şi căpitani de parcă ar fi mareşal al Franţei, nici mai mult nici mai puţin şi colonei, ca însuşi regele!

— De, interveni Aramis. În schimb, când e vreo bătălie, sper că stă la episcopia lui, nu?

— Aşi, de unde, te înşeli, dragul meu d'Herbay! Când e vorba să se bată, se bate; aşa încât, obţinând prin moartea unchiului său un loc în Parlament, mereu te împiedici de el: în Parlament, la consilii, pe câmpul de luptă. Prinţul de Conti e general doar în poze şi încă ce poze! Un prinţ ghebos! Eh, nu e bine, domnilor, nu e bine deloc!

— Prin urmare, monseniore, sunteţi nemulţumit? întrebă Athos, schimbând o privire cu Aramis.

— Nemulţumit, conte?! Zi mai degrabă că sunt furios. Şi încă până într-atât, încât vă spun ceea ce n-aş spune altora: dacă regina, recunoscându-şi greşelile faţă de mine, ar rechema-o pe mama din exil şi mi-ar încredinţa pe viaţă conducerea amiralităţii, slujbă avută de tata şi care mi-a fost făgăduită la moartea lui, -ei bine, mai degrabă aş dresa câini, pe care i-aş învăţa să spună că există în Franţa şi hoţi mai mari ca Mazarin.

De astă dată, Athos şi Aramis nu schimbară doar o privire, ci şi un zâmbet. Să nu-i fi întâlnit pe domnii de Châtillon şi de Flamarens şi tot ar fi ghicit că au trecut pe acolo. De aceea nu suflară o vorbă de prezenţa lui Mazarin la Paris.

— Suntem mulţumiţi, monseniore, zise Athos. Venind la această oră la alteţa-voastră, n-am vrut decât să vă arătăm devotamentul nostru şi vă spunem că vă stăm la dispoziţie, ca nişte preacredincioşi slujitori.

— Preacredincioşi prieteni, domnilor, cei mai credincioşi prieteni, mi-aţi dovedit-o! Şi dacă mă voi împăca vreodată cu curtea, sper să vă dovedesc şi eu că v-am rămas prieten, atât dumneavoastră cât şi domnilor... cum naiba-i cheamă? D'Artagnan şi Porthos?

— Da, d'Artagnan şi Porthos.

— Chiar aşa. Prin urmare, înţelegi, conte de La Fère, înţelegi cavalere d'Herblay, vă păstrez întotdeauna întreaga mea prietenie.

Athos şi Aramis se înclinară şi ieşiră.

— Dragul meu Athos, spuse Aramis, te-ai învoit oare să mă însoţeşti numai că, Doamne iartă-mă, să-mi dai o lecţie?

— Aşteaptă puţin, dragul meu, răspunse Athos. Te vei lămuri pe deplin abia după ce vom pleca de la vicar.

— Atunci haidem la episcopie, spuse Aramis.

Şi amândoi se îndreptară spre inima oraşului.

Apropiindu-se de leagănul Parisului, găsiră străzile inundate şi trebuiră să se urce într-o barcă.

Era unsprezece trecute, dar se ştia că vicarul primeşte la orice oră. Activitatea lui de neînchipuit făcea din noapte zi şi din zi noapte, după trebuinţă.

Palatul arhiepiscopal ieşea din mijlocul apei şi, judecând după mulţimea bărcilor ancorate de jur-împrejur, ai fi spus că te afli la Veneţia şi nu la Paris. Bărcile plecau, veneau, se încrucişau în toate sensurile, pierzându-se în labirintul străzilor din inima oraşului, ori depărtându-se în direcţia Arsenalului sau a cheiului Saint-Victor, unde pluteau ca pe un lac.

Unele bărci erau mute şi misterioase, altele zgomotoase şi luminate. Cei doi prieteni lunecară prin forfota lor şi se opriră şi ei lângă palat.

Tot catul de jos era inundat, dar de ziduri se rezemaseră un fel de scări, aşa că toată schimbarea pricinuită de inundaţie era că intrai pe fereastră în loc să intri pe uşă.

Aşa ajunseseră şi Athos cu Aramis în anticamera episcopului.

Anticamera era înţesată de lachei fiindcă în salonul de aşteptare se înghesuiau vreo duzină de nobili.

— Dumnezeule! mormăi Aramis. Ia te uită niţel împrejur, Athos! Oare îngâmfatul ăsta de vicar o să-şi facă o plăcere lăsându-ne să-l aşteptăm?

Athos zâmbi

— Dragul meu, zise el, trebuie să iei oamenii cu toate neajunsurile rangului lor: vicarul e în clipa asta unul dintre cei şapte sau opt regi care domnesc la Paris şi are şi el curtea lui.

— Văd, spuse Aramis. Numai că noi nu suntem curteni.

— Atunci să ne anunţăm şi, dacă nu ne răspunde cum se cuvine, nu-i nimic! îl lăsăm, cu treburile Franţei şi ale lui. Nu trebuie decât să chemăm un lacheu şi să-i strecurăm o jumătate de pistol în palmă.

— Se-nţelege! încuviinţă Aramis. Dacă nu mă înşel.... da... nu.... ba da, asta-i Bazin! Ia vino încoace, ticălosule!

Bazin, care tocmai străbătea anticamera în măreţele-i veşminte bisericeşti, se întoarse, încruntat să vadă cine era necuviinciosul care îl striga astfel. Dar abia îl recunoscu pe Aramis, că din tigru se preschimbă în miel şi se apropie numaidecât.

— Cum! exclamă el. Dumneavoastră sunteţi, cavalere?! Dumneavoastră, domnule conte?! Iată-vă pe amândoi, tocmai când eram tare îngrijorat de soarta dumneavoastră! Vai, cât sunt de fericit că vă văd!

— Bine, bine, jupân Bazin, spuse Aramis. Destul cu amabilităţile. Am venit să-l vedem pe vicar, dar suntem grăbiţi, aşa că trebuie să-l vedem îndată.

— Se înţelege de la sine! răspunse Bazin. Numaidecât, nici o grijă. Doar n-o să lase nişte nobili ca dumneavoastră să aştepte. Acum se află într-o consfătuire secretă cu domnul de Bruy.

— De Bruy?! exclamară într-un glas Athos şi Aramis.

— Da! Chiar eu l-am anunţat, aşa că-mi amintesc bine numele. Îl cunoaşteţi, domnule? adaugă Bazin, întorcându-se către Aramis.

— Cred că da.

— Eu nu pot spune acelaşi lucru, continuă Bazin. S-a înfăşurat în mantie de nici n-am putut să-l văd la faţă. Totuşi am să intru să vă anunţ şi poate că-s mai norocos de astă dată.

— N-are rost, îl opri Aramis. Ne lăsăm păgubaşi astă-seară. Nu-l mai vedem pe vicar, nu-i aşa, Athos.

— Cum vrei, răspunse contele.

— Da, pesemne că pune la cale lucruri importante cu domnul de Bruy.

— Să mai anunţ c-aţi trecut pe aici?

— Nu, nu te osteni, spuse Aramis. Haidem, Athos!

Şi cei doi prieteni, croindu-şi drum prin mulţimea valeţilor, ieşiră din palatul arhiepiscopal, urmaţi de Bazin care, în semn de respect, nu mai isprăvea cu plecăciunile.

— Ce zici? întrebă Athos, când el şi Aramis se urcară în barcă. Nu crezi, prietene, că le-am fi jucat o festă tare neplăcută la toţi ăştia, dacă-l arestam pe Mazarin?

— Eşti înţelepciunea în carne şi oase, Athos! răspunse Aramis. Ceea ce îi uimea era mai ales nepăsarea cu care curtea Franţei privea evenimentele teribile petrecute în Anglia şi care, după cum socoteau ei, ar fi trebuit să preocupe întreaga Europă.

De fapt, în afară de o biată văduvă şi de o prinţesă orfană, care plângeau într-un ungher al palatului Luvru, nimeni nu părea să ştie că a existat un rege Carol I şi că acest rege şi-a aflat de curând sfârşitul pe eşafod.

Cei doi prieteni hotărâră să se întâlnească a doua zi dimineaţă, la ceasurile zece, căci, deşi era noapte târziu, în clipa când ajunseră la uşa hanului, Aramis, sub motiv că mai are de făcut unele vizite importante, îl lăsă singur pe Athos.

A doua zi când orologiul bătea de zece, erau din nou împreună. Diminată, pe la şase, Athos ieşise şi el în oraş după treburi.

— Ei, ai vreo veste? întrebă Athos.

— Nici una. Pe d'Artagnan nu l-a văzut nimeni şi nici Porthos n-a apărut. Dar tu?

— Nimic.

— Drace! făcu Aramis.

— Mda! încuviinţă Athos. Întârzierea asta nu-mi miroase a bine. Au apucat pe drumul cel mai drept şi, prin urmare, ar fi trebuit să ajungă înaintea noastră.

— Unde mai pui că noi îl cunoaştem pe d'Artagnan, adăugă Aramis. E iute în toate. Nu-i el omul să piardă vremea când ştie că-l aşteptăm.

— Dacă-ţi mai aduci aminte, socotea să fie aici în cinci ale lunii.

— Iar azi suntem în nouă. Diseară expiră termenul pe care l-am stabilit împreună.

— Şi dacă n-avem nici o veste, ce vrei să faci? întrebă Athos.

— Păi cum?! Pornim să-i căutăm!

— Bine, încuviinţă Athos.

— Dar Raoul? se interesă Aramis.

O umbră trecu peste fruntea contelui.

— Raoul mă nelinişteşte mult, răspunse el. Ieri, primind o scrisoare de la prinţul de Condé, s-a dus să să-l întâlnească la Saint-Cloud şi încă nu s-a înapoiat.

— Pe doamna de Chevreuse n-ai văzut-o?

— Nu era acasă. Dar tu, Aramis, nu trebuia să te abaţi pe la doamna de Longueville?

— Am fost.

— Şi?

— Nici ea nu era acasă, dar cel puţin a lăsat adresa noii reşedinţe.

— Unde se află?

— Ghiceşte şi-ţi dau ce vrei.

— Cum vrei să ghicesc unde poate să fie la miezul nopţii, căci bănuiesc că ai fost la ea aseară, după ce ne-am despărţit; cum vrei dar să ghicesc unde se află la miezul nopţii cea mai frumoasă şi cea mai bătăioasă femeie dintre toate partizanele Frondei?

— La Palatul Primăriei, dragul meu!

— Cum la Palatul Primăriei?! A fost cumva numită starostele negustorilor?

— Nicidecum. S-a declarat singură, în mod provizoriu, regină a Parisului şi cum n-a cutezat să se mute din capul locului la Palatul Regal sau la Tuileries, s-a instalat la Palatul Primăriei unde va dărui cât de curând ducelui un moştenitor sau o moştenitoare.

— Despre asta nu mi-ai spus nimic, Aramis, observă Athos.

— Adevărat! Am uitat, iartă-mă.

— Şi-acum, ce facem până diseară? întrebă Athos. Mi se pare că n-avem nici o treabă.

— Uiţi, prietene, că ne-am şi pregătit una?

— Ce anume?

— Ne ducem la Charenton, ce Dumnezeu! Sper să întâlnesc acolo, după cum mi-a făgăduit, pe un anume domn de Châtillon, pe care de mult nu-l pot suferi.

— Şi de ce asta?

— Pentru că e fratele unui anume domn de Coligny.

— Adevărat, uitasem... Cel care a aspirat la cinstea să-ţi fie rival. A fost pedepsit cu destulă cruzime pentru îndrăzneala lui, aşa că ar trebui să te mulţumeşti cu atât.

— Da, dar ce vrei, nu mi-e destul. Sunt răzbunător, e singura slăbiciune prin care ţin de biserică. Şi de altfel ştii, Athos, nu eşti dator să mă însoţeşti.

— Ei, asta, glumeşti!

— Atunci, dragul meu, dacă eşti hotărât să mă întovărăşeşti, nu-i timp de pierdut. Am auzit tobele, am văzut trecând tunurile, am văzut burghezii cum se rânduiau de luptă în piaţa Primăriei. Bătălia se va da lângă Charenton, hotărât lucru, aşa cum spunea ieri şi ducele de Châtillon.

— Am crezut că tratativele din noaptea asta le vor mai schimba pornirile războinice.

— Fără îndoială, dar de bătut tot se vor bate, fie numai pentru a nu se afla de aceste tratative.

— Bieţii oameni! murmură Athos. Se duc la moarte pentru că ţinutul Sedan să fie dat înapoi domnului de Bouillon, pentru ca Amiralitatea să fie dată domnului de Beaufort, iar vicarul să ajungă cardinal.

— Lasă, lasă, dragul meu! spuse Aramis. Recunoaşte că dacă Raoul al tău n-ar trebui să ia parte la luptă, ai fi mai puţin filozof.

— Poate că ai dreptate, Aramis.

— Ei bine, să mergem acolo unde se vor bate; e mijlocul cel mai sigur să-l găsim pe d'Artagnan, pe Porthos şi poate şi pe Raoul.

— Vai! suspină Athos.

— Bunul meu prieten, vorbi Aramis. Dacă am ajuns la Paris, crede-mă, ar trebui să laşi obiceiul ăsta de-a ofta mereu. Războiu-i război, ce naiba, Athos! Nu mai eşti ostaş, te-ai dat cu sfinţii, poate?! Uite, trec nişte cetăţeni serioşi; e molipsitor, zău aşa! Şi căpitanul de colo, ia te uită, aproape că are mutră de militar!

— Vin dinspre strada Mouton.

— Cu tobele-n frunte, ca nişte adevăraţi ostaşi! Ia te uită la ăla cum se mai leagănă şi se mai înfoaie!

— Hait! făcu Grimaud.

— Ce e? întrebă Athos.

— Ăsta-i Planchet, domnule!

— Ieri locotenent, azi căpitan, mâine, fără îndoială, colonel, pufni Aramis. În opt zile, te pomeneşti cu el mareşal al Franţei.

— Să-i cerem nişte desluşiri, propuse Athos.

Cei doi prieteni se apropiară de Planchet, care, mai mândru ca oricând că e văzut în exerciţiul funcţiunii, binevoi să lămurească pe cei doi nobili, cum că avea ordin să ocupe o poziţie în Piaţa Regală, cu două sute de oameni, formând ariergarda armatei pariziene şi să se îndrepte, la nevoie, spre Charenton.

Fiindcă Athos şi Aramis mergeau în aceeaşi direcţie, îl însoţiră pe Planchet până la locul amintit.

Planchet îşi duse oamenii cu destulă îndemânare prin Piaţa Regală şi, în aşteptarea ordinului de atac, îi rândui în spatele unui lung şir de burghezi întins pe toată strada şi în tot cartierul Saint-Antoine.

— Azi au să dea de naiba! prevesti Planchet, războinic.

— Da, nici vorbă, încuviinţa Aramis. Dar de aici până la duşman e cam departe.

— Micşoram noi depărtarea asta, domnule! sări cu gură un caporal.

Aramis salută, apoi se întoarse spre Athos şi-i, spuse:

— N-aş vrea să rămânem aici în Piaţa Regală, cu toţi ăştia. Nu vrei să mergem înainte? Aşa vedem mai bine ce se întâmpla.

— Afară de asta, domnul de Châtillon n-are să vină să te caute în Piaţa Regală, nu? Haidem înainte, prietene!

— Dar tu n-ai nimic de împărţit cu domnul de Flamarens?

— Prietene, rosti Athos, eu am luat hotărârea să nu mai trag spada decât silit.

— Şi de când ai luat hotărârea asta?

— De când am scos la iveală pumnalul.

— Bravo! încă o amintire de la domnul Mordaunt! Ce naiba, dragul meu, n-ar mai lipsi decât să ai remuşcări că l-ai ucis!

— Ssst! făcu Athos, cu un surâs trist, ducând degetul la buze. Să nu mai vorbim de Mordaunt, asta ar putea să ne poarte nenoroc.

Athos îşi struni calul spre Charenton, prin cartierul şi valea Fécamp, înnegrită de mulţimea oamenilor înarmaţi

De prisos să spunem că la un pas în urmă venea şi Aramis.

Pe măsură ce înaintau, Athos şi Aramis lăsau în urmă felurite trupe înşiruite pe drum, vedeau platoşe lustruite şi lucitoare după arme ruginite, flinte sclipitoare după halebarde pestriţe.

— Cred că aici e adevăratul câmp de bătălie, spuse Aramis. Vezi corpul de cavalerie din faţa podului, cu pistolul în mână? Ia seama, uite şi tunuri!

— Ei, dragul meu! zise Athos. Unde ne-ai băgat? De jur-împrejur zăresc numai mutre de ofiţeri din armata regală. Nu cumva chiar domnul de Châtillon vine spre noi, însoţit de doi sergenţi?

Şi Athos trase spada, în vreme ce Aramis, crezând că într-adevăr a ieşit din liniile de bătaie pariziene, ducea mâna la coburi.

— Bună ziua, domnilor, îi salută ducele, apropiindu-se. Văd că nu înţelegeţi nimic din ce se petrece, dar un singur cuvânt vă vă lămuri pe deplin. Deocamdată am făcut armistiţiu. Se duc tratative: Prinţul, domnul de Retz, domnul de Beaufort şi domnul de Bouillon discută în clipa de faţă chestiunile politice. Din două una: ori treburile nu se descurcă, şi-atunci avem prilejul să ne întâlnim, cavalere; ori se ajunge la o înţelegere şi atunci, eliberat de îndatoririle mele de comandant, ne întâlnim cu atât mai vârtos.

— Domnule, glăsui Aramis, vorbiţi minunat. Îngăduiţi-mi deci o întrebare.

— Vă rog, domnule.

— Unde se află plenipotenţiarii?

— Chiar la Charenton, în a doua casă pe dreapta, cum vii dinspre Paris.

— Şi conferinţa nu era prevăzută?

— Nu, domnilor. Pe cât se pare, ea are loc în urma unor noi propuneri făcute de Mazarin, aseară, parizienilor.

Athos şi Aramis se priviră râzând: ştiau mai bine ca oricine care erau aceste propuneri, cui fuseseră făcute şi de către cine.

— Şi plenipotenţiarii se află întruniţi acolo în casă...? întrebă Athos.

— În casa domnului de Chanleu, care comandă trupele dumneavoastră, deoarece presupun că faceţi parte din Frondă.

— Mda... aproape, mormăi Aramis.

— Cum aşa, aproape?

— Fireşte, domnule. În aceste vremuri nu poţi spune lămurit de partea cui eşti. Ştiţi mai bine ca oricine.

— Noi suntem de partea regelui şi a prinţilor, rosti Athos.

— Trebuie totuşi să ne înţelegem, spuse Châtillon. Regele e cu noi şi are drept comandanţi supremi pe domnii d'Orléans şi Condé.

— Da, zise Athos, dar locul său e printre noi, alături de domnii de Conti, Beaufort, d'Elbeuf şi de Bouillon.

— Se poate, răspunse Châtillon. Se ştie că în ce mă priveşte, am destulă simpatie pentru Mazarin. Înseşi interesele mele se află la Paris. Am acolo un mare proces, de care depinde toată averea mea şi, aşa cum mă vedeţi, tocmai mi-am consultat avocatul.

— La Paris?

— Nu, la Charenton... Domnul Viole, de care aţi auzit, un om admirabil, puţin cam încăpăţânat, poate, doar nu degeaba e membru al Parlamentului. Credeam să am aseară o întrevedere cu el, dar întâlnirea cu dumneavoastră m-a împiedicat să-mi văd de treburi şi cum afacerile se cer puse în ordine, m-am folosit de acest armistiţiu; iată de ce mă găsesc în mijlocul dumneavoastră.

— Domnul Viole dă oare consultaţiile în aer liber? râse Aramis.

— Da, domnule călare chiar. Comandă cinci sute de puşcaşi pe ziua de azi şi, ca să-l cinstesc aşa cum se cuvine, l-am vizitat însoţit de aceste două mici tunuri, în faţă cărora v-aţi mirat atâta să mă vedeţi. La început nici nu l-am recunoscut, zău: e încins cu o spadă lungă peste robă şi poartă pistoale la brâu, ceea ce-i dă un aer nemaipomenit. V-ar face plăcere să-l vedeţi, dacă aţi avea fericirea să-l întâlniţi.

— Dacă arată atât de ciudat, l-am putea căuta anume, spuse Aramis.

— Ar trebui să vă grăbiţi, domnule, căci tratativele n-au să mai ţină mult.

— Şi dacă nu se ajunge la nici o înţelegere, încercaţi să cuceriţi Charenton-ul? întrebă Athos.

— Aşa am ordin. Eu comand trupele de atac şi mă voi strădui să izbutesc.

— Domnule, spuse Athos, de vreme ce comandaţi cavaleria....

— Iertare! Am comanda întregii oştiri.

— Cu atât mai bine!... Îmi închipui că trebuie să-i cunoaşteţi pe toţi ofiţerii. Vorbesc de cei aleşi.

— Fireşte, aproape.

— Fiţi bun atunci şi spuneţi-mi dacă nu aveţi cumva sub comanda dumneavoastră pe cavalerul d'Artagnan, locotenent de muşchetari.

— Nu, domnule, nu se află printre noi. A părăsit Parisul de mai bine de şase săptămâni, trimis, pe cât am auzit, cu o misiune în Anglia.

— Ştiam, dar am crezut că s-a înapoiat.

— Nu şi nici nu ştiu să-l fi văzut cineva. Vă dau aceste lămuriri, fiindcă muşchetarii sunt de partea noastră şi domnul de Cambon ţine locul domnului d'Artagnan.

Cei doi prieteni se uitară unul la altul.

— Vezi? spuse Athos.

— Ciudat! făcu Aramis.

— Li s-a întâmplat ceva pe drum, mai mult ca sigur.

— Azi suntem în opt şi astă-seară expiră termenul stabilit. Dacă până diseară nu se întâmpla nimic, mâine dimineaţă plecăm.

Athos dădu din cap a încuviinţare, apoi se întoarse către Châtillon.

— Dar domnul de Bragelonne, un tânăr de cincisprezece ani, aflat în preajma Prinţului, are cinstea să-l cunoaşteţi, duce? întrebă el, aproape stingherit de faptul că scepticul Aramis îl vedea dându-şi pe faţă sentimentele de părinte.

— Da, desigur, răspunse Châtillon. A sosit azi dimineaţă împreună cu Prinţul. Un tânăr fermecător! E un prieten, conte?

— Da, domnule, murmură Athos, mişcat. Un prieten atât de apropiat, încât aş dori mult să-l văd. S-ar putea?

— Desigur. Binevoiţi a mă însoţi şi vă conduc la cartierul general.

— Hei, făcu Aramis, întorcându-se. Parcă aud zgomot în spatele nostru.

— Aşa e. Se apropie un grup mare de călăreţi, zise Châtillon.

— Îl recunosc pe vicar după pălăria de partizan al Frondei.

— Şi eu pe domnul de Beaufort, după penele albe.

— Vin în goană mare. E şi prinţul cu ei. Ah, dar iată că-i părăseşte.

— Se sună adunarea! exclamă Châtillon. Auziţi? Trebuie să vedem ce e. Într-adevăr, soldaţii alergau să-şi ia armele, călăreţii încălecau, trâmbiţele sunau, tobele duruiau. Domnul de Beaufort trase spada din teacă.

Prinţul făcu şi el un semn şi toţi ofiţerii din armata regală, amestecaţi un timp în mijlocul trupelor pariziene, alergară spre el.

— Domnilor, rosti Châtillon. Armistiţiul a încetat, e limpede; ne vom bate. Întoarceţi-vă deci la Charenton. Voi ataca oraşul fără întârziere. Iată şi semnalul Prinţului.

În adevăr, un trâmbiţaş ridică de trei ori în aer steagul Prinţului.

— Pe curând, cavalere! strigă Châtillon.

Şi dădu pinteni calului să-şi ajungă escorta din urmă.

Athos şi Aramis întoarseră şi ei caii şi se grăbiră să-l salute pe vicar şi pe domnul de Beaufort. Cât despre domnul de Bouillon, acesta avusese spre sfârşitul tratativelor un groaznic atac de podagră, încât trebuiră să-l ducă într-o litieră înapoi la Paris.

În schimb, ducele d'Elbeuf străbătea rândurile armatei pariziene, înconjurat de cei patru feciori ai săi ca de un stat major.

În acest timp, între Charenton şi armata regală se lăţea o mare întindere pustie, care părea că se pregăteşte să slujească de ultim culcuş celor răpuşi de luptă.

— Mazarin ăsta e o adevărată ruşine pentru Franţa! vorbi vicarul, strângându-şi cingătoarea spadei pe care, după deprinderea vechilor preoţi militari, o purta peste veşmântul de arhiepiscop. Un bădăran care se crede stăpân în Franţa ca pe moşia lui. Până n-o să-l vadă plecat, Franţa n-o să poată nădăjdui fericire şi linişte.

— Se pare că nu s-au înţeles în ce priveşte culoarea pălăriei, şopti Aramis.

În aceeaşi clipă, domnul de Beaufort ridică spadă.

— Domnilor, glăsui el, diplomaţia noastră s-a dovedit zadarnică. Am vrut să ne scuturăm de ticălosul de Mazarin, dar regina, pe care a îmbrobodit-o, ţine cu orice preţ să-l păstreze ca ministru, aşa încât nu ne mai rămâne decât să-l batem meritoriu.

— Bun! făcu vicarul. Iată elocinţa dintotdeauna a domnului de Beaufort.

— Din fericire, spuse Aramis, îşi corectează din vârful spadei greşelile de exprimare.

— Pff! pufni vicarul cu dispreţ. Vă jur că n-a prea strălucit în războiul ăsta.

Şi trase la rându-i spada din teacă.

— Domnilor, spuse el. Iată duşmanul venind spre noi. Sper să-l scutim de jumătate din cale.

Şi fără să-i pese dacă-l urmează careva, se avânta spre inamic. Regimentul său, regimentul "Corint", botezat astfel după numele arhiepiscopiei, se năpusti după el şi bătălia începu.

La rândul său, domnul de Beaufort îşi îndrumă cavaleria, comandată de către domnul de Noirmoutiers, spre Etampes, unde trebuia să întâlnească un convoi de provizii aşteptat cu nerăbdare de parizieni. Domnul de Beaufort urma să-l apere.

Domnul de Chanleu, care avea comanda bătăliei, aştepta cu grosul trupelor, pregătit să ţină piept asaltului şi, dacă duşmanul era respins, să încerce să-l urmărească.

După vreo jumătate de ceas, bătălia se dădea pe întreg frontul. Vicarul, scos din fire de faimă ce înconjura curajul domnului de Beaufort, se aruncase cel dintâi în luptă, săvârşind minuni de vitejie. Precum ştim, adevărată-i chemare era spada şi el se simţea fericit ori de câte ori avea prilejul să o tragă din teacă, fără să-i pese pentru cine şi pentru ce. În această împrejurare se dovedi un ostaş straşnic, dar un colonel tare nepriceput. Pornise cu şapte sau opt sute de oameni să atace trei mii; duşmanul potopise şi respinsese soldaţii episcopului, care se retrăseseră în neorânduială spre întărituri. Focul artileriei lui Chanleu opri însă în loc armata regală, care păru descumpănită. Dar peste puţin timp se adună să-şi refacă rândurile în spatele unui pâlc de case şi al unei pădurici.

Chanleu socoti că a sosit momentul şi, în fruntea a două regimente, se aruncă în urmărirea armatei regale; dar, după cum am spus, ea îşi refăcuse rândurile şi se întorcea la atac,

comandată de însuşi domnul de Châtillon. Atacul se dovedi atât de aprig şi atât de iscusit, încât Chanleu şi oamenii săi se pomeniră aproape încercuiţi. Chanleu ordonă retragerea, ordin adus de îndată la îndeplinire, metru cu metru, pas cu pas. Din nefericire, curând căzu lovit de moarte.

Domnul de Châtillon îl văzu prăvălindu-se la pământ şi strigă în gura mare, ceea ce îndoi curajul armatei regale şi reteză cu desăvârşire avântul celor două regimente cu care Chanleu pornise atacul. Drept urmare, fiecare se gândi numai la pielea lui şi soldaţii dădură buzna spre întărituri, unde vicarul tocmai încerca să-şi adune regimentul risipit.

Pe neaşteptate, un escadron de cavalerie ieşi în întâmpinarea învingătorilor, care se aruncau de-a valma cu fugarii spre întărituri. Athos şi Aramis atacau în fruntea escadronului; Aramis cu spada într-o mână şi cu pistolul în cealaltă, Athos cu spada în teacă şi cu pistoalele în coburi. Era liniştit şi nepăsător ca la paradă, dar privirea-i nobilă se umplea de tristeţe văzând cum atâţia oameni se răpun unii pe alţii, jertfiţi pe de o parte de îndărătnicia reginei, pe de alta de ura prinţilor. În schimb, Aramis lupta şi se înfierbântă din ce în ce mai mult, ca de obicei. Ochii lui vii ardeau ca focul; un zâmbet îngrozitor îi schimonosea gura fină, nările-i dilatate adulmecau mirosul de sânge; fiecare lovitură a spadei lui îşi nimerea ţinta, iar mânerul pistolului zdrobea, dădea gata răniţii care încercau să se ridice.

În partea opusă, în rândurile armatei regale, doi cavaleri – unul cu platoşă aurită, celălalt cu un simplu pieptar de piele, de sub care ieşeau la iveală mânecile unui veşmânt de catifea albastră – luptau în primele rânduri. Cavalerul cu platoşă aurită se năpusti cu spada asupra lui Aramis, dar acesta pară lovitura cu uşurinţa-i obişnuită.

— Ah! Dumneata erai, domnule de Châtillon! exclamă cavalerul. Fii binevenit, te aşteptam!

— Sper că nu te-am lăsat să aştepţi prea mult, domnule, spuse ducele. Oricum, iată-mă!

— Domnule de Châtillon, spuse Aramis trăgând din coburi un al doilea pistol, păstrat anume. Dacă n-ai pistolul încărcat, eşti un om mort.

— Slavă Domnului, e încărcat! făcu Châtillon. Ridicând pistolul, ducele îl îndreptă spre Aramis şi apăsă pe trăgaci.

Aramis plecă iute capul şi glonţul trecu pe deasupra lui fără să-l atingă.

— Vai! N-ai nimerit! zise Aramis. În schimb, eu jur să nu dau greş.

— Dacă mai ai vreme! strigă domnul de Châtillon, îmboldindu-şi-calul şi năpustindu-se asupră-i cu spada ridicată.

Aramis îl aştepta cu zâmbetul cumplit ce-i era propriu în asemenea împrejurări; Athos, care-i văzu potrivnicul aruncându-se cu iuţeala fulgerului spre el, deschise gura să strige: "Trage! trage odată!", când împuşcătura porni. Domnul de Châtillon desfăcu braţele în lături şi se răsturnă pe crupa calului.

Glonţul îi pătrunsese în piept, prin deschizătura platoşei.

— M-ai răpus! îngăimă ducele.

Şi alunecă jos de pe cal.

— Te-am prevenit, domnule, dar acum îmi pare rău că m-am ţinut de cuvânt. Mai pot să te ajut cu ceva?

Châtillon făcu un semn cu mâna; Aramis tocmai se pregătea să descalece, când primi o neaşteptată şi puternică lovitură în coaste: era o lovitură de spadă, dar platoşa o oprise.

Întoarse furios calul, înşfăcă braţul acestui nou duşman şi deodată acelaşi strigăt izbucni din pieptul său şi din pieptul lui Athos:

— Raoul!

Tânărul recunoscu îndată atât chipul cavalerului d'Herblay, cât şi glasul tatălui său şi lasă spada să-i cadă în mână. Vreo câţiva călăreţi din armata pariziană se năpustiră asupra lui Raoul, dar Aramis şi sări să-l apere.

— E prizonierul meu! Treceţi înainte! strigă el.

În acest timp, Athos luă calul feciorului său de frâu şi-l scoase din învălmăşeală.

Prinţul, care îl sprijinea pe domnul de Châtillon în a doua linie de bătaie, se arată în mijlocul încăierării. Ochiul lui scânteietor, de vultur şi loviturile-i aprige făcură să fie recunoscut numaidecât.

Văzându-l, regimentul arhiepiscopului de Corint, căruia vicarul, cu toate strădaniile sale, nu izbutise să-i adune rândurile, se aruncară în mijlocul oştirii pariziene, răsturnând totul în cale şi pătrunse în goană în Charenton, străbătându-l fără să se oprească. Vicarul, luat pe sus, trecu din nou pe lângă Athos, Aramis şi Raoul.

— Aha! exclamă Aramis, care, în pizma lui, nu putea să nu se bucure de înfrângerea vicarului. Ca arhiepiscop ce sunteţi, monseniore, ar trebui să cunoaşteţi *Scriptura.*

— Ce-are a face *Scriptura* cu ce mi se întâmpla acum? întrebă vicarul.

— Faptul că Prinţul se poartă azi cu dumneavoastră ca Sfântul Pavel în cea dintâi epistolă către corintieni.

— Haidem! spuse Athos. E o vorbă de duh, dar aici nu-i locul să aşteptaţi laude. Înainte, Înainte, sau mai degrabă înapoi, căci îmi pare că oamenii Frondei au pierdut bătălia.

— Mi-e totuna! zise Aramis. N-am venit decât să-l întâlnesc pe domnul de Châtillm. L-am întâlnit şi sunt mulţumit. Un duel cu Châtillon nu-i puţin lucru!

— Şi pe deasupra şi un prizonier! adăugă Athos, arătând spre Raoul.

Tustrei cavalerii porniră în galop.

Tânărul simţise un fior de bucurie regăsindu-şi tatăl. Goneau unul alături de altul, mână în mână, Athos strângând mâna stângă a tânărului în mâna lui dreaptă.

Când se îndepărtară de câmpul de bătaie, Athos îl întrebă:

— Ce căutai în mijlocul luptei, dragul meu? Pe cât îmi pare, locul tău nu era aici şi nici nu te văd înarmat pentru luptă.

— Azi nu era vorba să lupt, domnule. Primisem o misiune pentru cardinal şi tocmai plecăm spre Rueil, când l-am văzut pe domnul de Châtillon că atacă şi am simţit deodată dorinţa să-i ţin tovărăşie. Atunci mi-a spus că mă caută doi cavaleri din armata pariziană şi a pomenit numele contelui de La Fère.

— Cum?! Ştiai că suntem aici şi-ai vrut să-l ucizi pe cavalerul d'Herblay, prietenul tău?

— Nu l-am recunoscut în armură, se dezvinovăţi Raoul, roşind. Deşi ar fi trebuit să-l recunosc după dibăcia şi sângele rece cu care luptă.

— Mulţumesc de laudă, tinere prieten, spuse Aramis. Se vede cine te-a învăţat ce e curtoazia. Dar parcă ziceai că te duci la Rueil, nu?

— Da.

— La cardinal?

— Fireşte. Am o scrisoare pentru Eminenţa-Sa de la Prinţ.

— Trebuie să i-o ducem, spuse Athos.

— Ba s-avem iertare, în privinţa asta n-are rost să fim generoşi, conte. Ce naiba! În scrisoarea asta poate că e vorba de soarta noastră şi, ce e mai grav, de soarta prietenilor noştri.

— Raoul trebuie să-şi facă datoria, rosti Athos.

— În primul rând, conte, Raoul e prizonier, uiţi asta. Aşa-i rânduiala pe vreme de război. De altfel, învinşii nu trebuie să facă nazuri în alegerea mijloacelor. Dă-mi scrisoarea, Raoul!

Tânărul şovăi, uitându-se la Athos, ca şi cum nădăjduia să afle din ochii lui ce anume să facă.

— Dă-mi scrisoarea, Raoul, spuse Athos. Eşti prizonierul cavalerului d'Herblay.

Raoul se supuse posomorât, iar Aramis, mai puţin scrupulos decât contele de La Fère, îi smulse scrisoarea din mână, o citi în grabă şi apoi i-o întinse lui Athos.

— Citeşte! zise el. Tu, care eşti credincios, ai să-ţi dai seama că providenţa a socotit de cuviinţă să aflăm şi noi câte ceva din scrisoarea asta.

Athos luă scrisoarea, încruntându-şi frumoasele-i sprâncene, dar gândul că acolo putea fi vorba despre d'Artagnan îl ajută să-şi învingă silă de a-şi arunca ochii pe ea.

Iată ce spunea scrisoarea:

"Monseniore, trimit în astă-seară Eminenţei-Voastre cei zece oameni pe care mi-i cereţi pentru a întări trupa domnului de Comminges. Sunt ostaşi de frunte, vrednici să ţină în frâu pe cei doi aprigi duşmani de a căror iscusinţă şi hotărâre se teme Eminenţa-Voastră."

— Oho! exclamă Athos.

— Ei? făcu Aramis. Nu ţi se pare că aceşti doi duşmani, pe care trebuie să-i păzească zece soldaţi vrednici, în afară de oamenii lui Comminges, seamănă ca două picături de apă cu d'Artagnan şi cu Porthos?

— Cutreierăm Parisul toată ziua, spuse Athos şi dacă până diseară nu avem veşti, plecăm înapoi spre Picardia. Mulţumită minţii agere a lui d'Artagnan, vom găsi negreşit un semn care să ne risipească îndoielile.

— Să cercetăm Parisul şi, mai ales, să-l întrebăm pe Planchet dacă n-a auzit nimic de fostul lui stăpân.

— Bietul Planchet! Vorbeşti cu atâta linişte, Aramis, dar eu cred c-a fost omorât, fără îndoială. Burghezii ăştia războinici s-au îmbulzit la atac şi mi-e teamă că n-a scăpat unul. Cum asta se putea foarte bine întâmpla, cei doi prieteni pătrunseră plini de nelinişte în Paris, pe la bariera Temple, apucând spre Piaţa Regală, unde nădăjduiau să afle ceva despre sărmanii burghezi. Spre marea lui

uimire, îi găsiră tot acolo, împreună cu căpitanul ce-i comanda, puşi pe băutură şi flecăreală, în vreme ce, auzind tunul bubuind la Charenton, familiile lor îi credeau în focul luptei şi-i jeleau amarnic.

Îl întrebară din nou pe Planchet dacă a aflat ceva despre d'Artagnan: nu ştia nimic. Voiră să-l ia cu ei, dar Planchet le spuse că nu putea să-şi părăsească postul fără ordin de sus.

Abia pe la cinci seara, burghezii se risipiră pe la casele lor, lăudându-se că se întorc de pe câmpul de luptă. Numai că ei avuseseră toată vremea sub ochi calul de bronz al lui Ludovic.

— Mii de tunete! afurisi Planchet, când se întoarse la prăvălia lui din stradă Lombards. Ne-au bătut de ne-au mers peticele. N-am să uit asta niciodată!

Capitolul XXXIX Drumul Picardiei

Athos şi Aramis, aflaţi în deplină siguranţă la Paris, ştiau bine că de îndată ce vor ieşi din oraş sunt pândiţi de cele mai mari primejdii. Dar am văzut ce însemna primejdia pentru nişte oameni ca ei. De altfel, presimţeau că deznodământul acestei noi încercări era aproape şi că nu le rămânea de trecut, cum se spune, decât un hop.

În plus, nici la Paris nu era linişte. Alimentele începeau să lipsească şi când vreunul dintre generalii prinţului de Conti găsea că-şi pierde autoritatea, provoca o mică răscoală pe care o înăbuşea, cucerindu-şi astfel, pentru un timp, un dram de superioritate asupra colegilor săi. Cu prilejul unei asemenea răscoale, domnul de Beaufort poruncise să se prade casa şi biblioteca lui Mazarin, pentru a da, zicea el, bietului popor un os de ros.

Athos şi Aramis părăsiseră Parisul îndată după lovitura de stat petrecută în seara zilei când parizienii au fost învinşi la Charenton.

Amândoi lăsau Parisul în mizerie şi aproape înfometat, cuprins de spaimă şi sfâşiat de lupte. Parizieni şi partizani ai Frondei, toţi ştiau deopotrivă că în tabăra vrăjmaşă vor găsi aceeaşi mizerie, aceeaşi spaimă şi aceleaşi uneltiri. Mare le fu însă mirarea când, trecând pe la Saint-Denis, aflară că la Saint-Germain se râde, se cântă şi se petrece.

Cei doi gentilomi apucară pe drumuri ocolite, mai întâi pentru a nu cădea în mână partizanilor lui Mazarin din Ile-de-France şi apoi spre a scăpa de oamenii Frondei, care stăpâneau Normandia şi care i-ar fi dus pe sus la domnul de Longueville, ca domnul de Longueville să spună dacă sunt prieteni sau duşmani. Când socotiră că aceste două primejdii nu-i ameninţă, ieşiră pe drumul de la Boulogne şi Abbeville, urmându-l şi cercetându-l pas cu pas.

Câtva timp merseră în neştire: cei doi sau trei hangii pe care-i descususeră nu putuseră să le dea nici o lămurire spre a-i ajuta şi a le risipi îndoielile, când, la Montreuil, atingând masa cu degetele-i delicate, Athos simţi ceva aspru la pipăit. Ridică faţa de masă şi citi aceste hieroglife, adânc săpate cu cuţitul:

Port.. d'Ar... – 2 februarie

— Minunat! exclamă Athos, arătându-i inscripţia lui Aramis. Mă gândeam să dormim aici, dar nu are rost. Pornim mai departe.

Încălecară din nou şi ajunseră la Abbeville. Acolo rămaseră tare descumpăniţi, văzând mulţimea hanurilor din oraş. N-aveau cum să le cerceteze pe toate. Atunci, cum să ghicească unde au tras cei pe care îi căutau?

— Crede-mă, Athos, spuse Aramis. Aici, la Abbeville, nu găsim nici o urmă. Dacă noi suntem încurcaţi, fără îndoială că şi prietenii noştri au păţit la fel. Dacă era vorba numai de Porthos, el ar fi tras la hanul cel mai arătos şi acolo am da cu siguranţă de urma prietenului nostru. D'Artagnan însă nu are asemenea slăbiciuni, Porthos putea să se plângă că moare de foame şi el tot pleca mai departe, neabătut că destinul. Trebuie să-i căutam în altă parte.

Îşi continuară drumul, dar fără să mai afle nimic. Era o sarcină din cele mai anevoioase, plicticoasă mai ales şi dacă n-ar fi avut un întreit imbold: onoarea, prietenia şi recunoştinţa, simţite adânc săpate în sufletul lor, călătorii noştri s-ar fi lăsat de o sută de ori păgubaşi să mai scormonească nisipurile, să întrebe trecătorii, să tălmăcească fiece semn întâlnit în cale şi să iscodească chipurile celor din jur.

Merseră astfel până la Péronne.

Athos începea să piardă orice nădejde. Acest om ales şi simţitor se învinuia singur că orbecăia astfel împreună cu Aramis. Fără îndoială că n-au căutat ca lumea; fără îndoială că n-au fost destul de stăruitori în întrebările lor, destul de isusiţi în cercetările lor. Erau gata să se înapoieze şi să ia totul de la capăt când, străbătând mahalaua care ducea la porţile oraşului, pe un zid alb din colţul unei străzi ce ocolea întăriturile, Athos îşi aruncă ochii asupra unei mâzgălituri în cărbune, ca de copil care abia învăţă să deseneze, înfăţişa cu naivitate doi călăreţi în goană mare şi unul dintre călăreţi ţinea în mână o pancardă pe care stătea scris în spaniolă: "*Ne urmăresc!*"

— Oho! făcu Athos. E limpede ca lumina zilei. Deşi erau urmăriţi, d'Artagnan s-a oprit aici cinci minute. Asta dovedeşte pe deasupra că urmăritorii nu erau prea aproape. Poate că a izbutit să le scape.

Aramis clătină din cap.

— Dacă scăpa, l-am fi văzut, ori măcar am fi auzit ceva despre el.

— Ai dreptate, Aramis, să vedem mai departe.

E cu neputinţă să zugrăvim în cuvinte neliniştea şi nerăbdarea celor doi gentilomi. Neliniştea sălăşluia în inima iubitoare şi plină de prietenie a lui Athos; nerăbdarea în firea nervoasă şi iute a lui Aramis. Timp de trei sau patru ceasuri goniră aprig, aidoma cavalerilor din desenul de pe zid. Deodată, la o trecere îngustă, sugrumată între două taluzuri, văzură drumul pe jumătate astupat de o piatră uriaşă. Locul unde fusese se vedea pe o coastă şi gaura ce se căsca acolo dovedea că nu s-a rostogolit singură în drum şi că a o urni, a fost nevoie de braţul unui Encelade sau Briareu.

Aramis opri calul.

— Hm! făcu el, cântărind bolovanul din ochi. Pe aici a trecut ori Ajax, fiul lui Telamon, ori Porthos. Haidem, conte, să cercetăm lucrurile mai de aproape.

Descălecară. Piatra fusese rostogolită în drum cu scopul de a opri în loc nişte călăreţi – era limpede. Întâi fusese aşezată de-a curmezişul, dar călăreţii coborâseră de pe cai şi o împinseseră în lături.

Cei doi prieteni o priviră din toate părţile în poziţia în care se afla: nu găsiră nimic deosebit. Atunci îi chemară pe Blaisois şi pe Grimaud şi opintindu-se toţi patru, izbutiră să o întoarcă.

Pe faţa care zăcea la pământ era scris:

"Ne urmăresc opt ostaşi din cavaleria uşoară. Dacă ajungem la Compiègne, ne oprim la Păunul încoronat. *Hangiul ni-e prieten"*

— Iată un lucru lămurit, rosti Athos. Oricum, acum ştim pe ce lume ne aflăm. Haidem la "Păunul încoronat".

— Da, încuviinţă Aramis. Dar să lăsăm caii să răsufle, dacă vrem să ajungem până acolo. Sunt frânţi.

Aramis spunea adevărul, aşa că se opriră la primul han. Dădură cailor câte o măsură dublă de ovăz stropit cu vin, îi lăsară să se odihnească trei ceasuri, apoi porniră mai departe. Oamenii erau şi ei zdrobiţi de oboseală, dar nădejdea îi însufleţea. După şase ceasuri, Athos şi Aramis intrau în Compiègne şi întrebau de "Păunul încoronat". Li se arătă o firmă pe care se afla zugrăvit zeul Pan cu o coroană pe cap.

Cei doi prieteni descălecară fără să mai ia în seamă făloşenia firmei, pe care, în altă împrejurare, Aramis ar fi criticat-o cu aprindere. Dădură peste un hangiu foarte cumsecade, chel şi burtos ca o figurină chinezească. Întrebat dacă n-a găzduit o vreme doi nobili urmăriţi de nişte călăreţi, hangiul, fără o vorbă, se duse de căută într-un dulap şi veni cu frântură de spadă.

— O cunoaşteţi? întrebă el.

Athos aruncă doar o privire asupra ei şi spuse:

— E spada lui d'Artagnan.

— A celui voinic sau a celui mai scund? iscodi hangiul.

— A celui mai scund, răspunse Athos.

— Văd că le sunteţi prieteni.

— Ce li s-a întâmplat?

— Au intrat în curte cu caii istoviţi, dar n-au mai apucat să tragă zăvorul, că au şi picat peste ei opt urmăritori.

— Opt! spuse Aramis. Mă miră că doi viteji ca d'Artagnan şi Porthos s-au lăsat arestaţi de opt inşi.

— N-ar fi izbutit ei, nici vorbă, domnule, dar au mai adus din oraş vreo douăzeci de ostaşi din regimentul regal italian, care are garnizoana aici, aşa încât prietenii dumneavoastră au fost copleşiţi.

— Arestaţi! exclamă Athos. Şi ştii de ce?

— Nu, domnule, i-au luat pe sus, aşa că n-au avut vreme să-mi spună nimic. Am găsit frântura asta de spadă pe locul luptei şi asta abia după ce-au plecat, când ajutam să se ridice cei doi morţi şi cei cinci-şase răniţi.

— Ei n-au păţit nimic? se îngrijoră Aramis.

— Nu, domnule, nu cred.

— Tot e ceva, spuse Aramis. Gândul ăsta te mai mângâie...

— Ştii unde au fost duşi? întrebă Athos.

— Spre Louvres.

— Să-i lăsăm aici pe Blaisois şi Grimaud, hotărî Athos. Vin ei mâine la Paris cu caii, fiindcă astăzi ar cădea în drum. Noi luăm căi de poştă.

— Bine, încuviinţă Aramis.

Trimiseră după cai şi, între timp, cei doi prieteni îmbucară ceva în fugă. Dacă aflau ceva la Louvres, voiau să-şi continue drumul fără întârziere.

Ajunseră la Louvres. În toată aşezarea era un singur han. Aici se bea un lichior care şi-a păstrat faimă şi în zilele noastre şi care se fabrică încă de pe vremea aceea.

— Să ne oprim puţin, spuse Athos. D'Artagnan nu se poate să fi scăpat prilejul, nu atât să bea un păhărel, cât să ne lase o urmă.

Intrară şi cerură la tejghea două pahare de lichior, aşa cum ar fi făcut d'Artagnan şi Porthos.

Tejgheaua era învelită cu o foaie de cositor. Pe ea se vedea scris cu vârful unui ac gros: "*Rueil, D".*

— Sunt la Rueil! spuse Aramis, care zărise primul inscripţia.

— Atunci, haidem la Rueil! răspunse Athos.

— Păi asta înseamnă să te arunci în gura lupului, vorbi prevenitor Aramis.

— Dacă aş fi fost prieten cu Iona, aşa cum sunt cu d'Artagnan, l-aş fi urmat şi-n pântecele balenei, iar tu, Aramis, ai fi făcut la fel.

— Hotărât, iubite conte, mă crezi mai bun decât sunt. Dacă aş fi singur, nu m-aş aventura spre Rueil până nu mi-aş lua o mie de măsuri de prevedere. Dar acolo unde mergi tu, merg şi eu.

Încălecară şi plecară la Rueil.

Athos, fără să ştie, îi dăduse lui Aramis cel mai bun sfat. La Rueil tocmai soseau deputaţii din Parlament pentru acele faimoase discuţii prelungite vreme de trei săptămâni şi încheiate cu o pace şchioapă, în urma căreia Prinţul avea să fie arestat. Oraşul era plin de trimişi ai parizienilor, adică de avocaţi, prezidenţi, consilieri, tâlhari de toate gradele şi, în sfârşit, de trimişi ai curţii: nobili, ofiţeri, soldaţi. Era uşor să treci neobservat în forfota asta. Pe de altă parte, în timpul discuţiilor era armistiţiu şi a aresta acum doi nobili fie ei partizani de frunte ai Frondei, ar fi însemnat o încălcare a drepturilor cetăţeneşti.

Cei doi prieteni socoteau că toată lumea are aceleaşi griji că şi ei. Drept urmare se amestecară printre oameni, convinşi că nu se poate să nu audă vorbindu-se despre Porthos şi d'Artagnan. Însă nu se discuta decât de articole şi de amendamente. Athos era de părere să pătrundă de-a dreptul la ministru.

— Prietene, se împotrivi Aramis. E frumos ce spui, dar ia seama, noi suntem în siguranţă fiindcă nu ne cunoaşte nimeni. Dacă ne dăm în vileag în vreun fel, i-ajungem din urmă pe prietenii noştri în cine ştie ce fund de temniţă, de unde nici dracu nu ne mai scapă. Să încercăm să nu-i întâlnim prin mijlocirea unei asemenea întâmplări, ci aşa cum dorim noi. Arestaţi la Compiègne, au fost aduşi la Rueil, cum ne-am încredinţat la Louvres; aduşi la Rueil, au fost cercetaţi de către cardinal, care, în urma interogatoriului, ori i-a oprit lângă el, ori i-a trimis la Saint-Germain. La Bastilia n-au cum să fie, pentru că Bastilia se află în mâna Frondei şi acolo comandă fiul lui Broussel. Nu sunt morţi, căci moartea lui d'Artagnan ar face vâlvă. Cât despre Porthos, cred că-i nemuritor ca însuşi Dumnezeu, deşi e mai puţin răbdător. Aşadar, să nu ne pierdem

nădejdea şi să rămânem la Rueil. Am convingerea că sunt aici. Dar ce ai? Eşti palid!

— Da, murmură Athos, cu o voce aproape tremurândă. Mi-am amintit că la castelul din Rueil, Richelieu a pus să se facă o temniţă îngrozitoare...

— Fii pe pace, îl linişti Aramis. Richelieu era nobil, egalul nostru prin naştere şi superiorul nostru prin rang. Întocmai ca un rege, putea să pună mâna pe capetele celor mai de seamă dintre noi şi, punând mâna, să facă aceste capete să se clatine pe umeri. În schimb, Mazarin e un necioplit, care ne poate lua cel mult de guler ca un poliţai. Aşa încât n-ai grijă, sunt sigur că d'Artagnan şi Porthos se află la Rueil, vii şi nevătămaţi.

— Să căutăm să obţinem de la vicar dreptul de a lua parte la dezbateri, spuse Athos. Aşa vom intra în Rueil.

— Printre toţi pungaşii ăştia?! Te poţi gândi la una ca asta, dragul meu? Crezi că se va discuta vreo clipă despre arestarea lui d'Artagnan şi a lui Porthos? Eu aş zice să găsim o altă cale.

— Ei bine, spuse Athos, atunci mă întorc la părerea mea dintâi: nu ştiu altă cale mai bună decât a vorbi deschis şi cinstit. Nu mă duc la Mazarin, ci la regină şi-i spun: "Doamnă, daţi-ne înapoi pe cei doi slujitori ai domniei-voastre şi pe cei doi prieteni ai noştri". Aramis clătină din cap.

— Ăsta-i ultimul mijloc; şi oricând poţi să te foloseşti de el, Athos. Dar, crede-mă, numai atunci când nu mai e nimic de făcut. Avem tot timpul s-ajungem acolo. Până atunci, să ne continuăm cercetările.

Continuară să iscodească în dreapta şi-n stânga şi adunară atâtea lămuriri, traseră de limbă atâta lume, sub o mie de pretexte, unele mai dibace decât altele, încât, până la urmă, găsiră un ostaş din cavalerie care le mărturisi că, împreună cu alţii, i-a escortat de la Compiègne la Rueil pe d'Artagnan şi Porthos. Fără ostaşii din cavaleria uşoară, nimeni n-ar fi aflat că s-au întors în ţară.

Athos era mereu frământat de gândul de a vorbi reginei.

— Ca să ajungi la regină, îi spuse Aramis, trebuie să ajungi întâi la cardinal şi ţine minte vorba mea, Athos, abia dai ochii cu cardinalul, că ne şi pomenim alături de prietenii noştri, într-alt chip de cum am dori noi. O asemenea întâlnire nu-mi surâde prea mult, mărturisesc. Ca să facem treabă bună şi să isprăvim totul repede, trebuie să fim liberi.

— Eu mă voi înfăţişa reginei, rosti Athos.

— Bine, prietene, dacă te hotărăşti la această nebunie, te rog să-mi dai de ştire cu o zi înainte.

— De ce?

— Aş vrea să nu scap prilejul şi să mă reped până la Paris.

— La cine?

— Drace! Ştiu eu? Poate la doamna de Longueville. Ea e atotputernică acolo şi are să mă ajute. Numai trimite-mi vorbă dacă eşti arestat, atunci mă înapoiez cât pot de repede.

— De ce nu rămâi, ca să ne aresteze pe amândoi, Aramis? întrebă Athos.

— Nu, foarte mulţumesc.

— Dacă ne aflăm arestaţi toţi patru la un loc, cred că nu avem de ce ne teme. În douăzeci şi patru de ceasuri suntem liberi.

— Dragul meu, l-am ucis pe Châtillon, idolul doamnelor de la Saint-Germain, am făcut prea multă zarvă în jurul meu ca să nu mă tem de temniţă. De astă dată, regina ar fi în stare să-l asculte pe Mazarin şi Mazarin ar sfătui-o să mă trimită în faţa judecăţii.

— Crezi oare, Aramis, că-l iubeşte pe italian atât cât spune lumea?

— A iubit ea şi un englez.

— Ce vrei, dragul meu, e femeie!

— Nu tocmai, te înşeli, Athos: e regină!

— Dragă prietene, eu mă sacrific. Mă duc să cer audienţă Annei de Austria.

— Cu bine, Athos. Eu mă duc să adun o armată.

— Ce ai de gând?

— Să mă înapoiez şi să asediez oraşul.

— Unde ne întâlnim?

— Lângă spânzurătoarea ridicată de cardinal!

Şi cei doi prieteni se despărţiră. Aramis pentru a se înapoia la Paris, Athos pentru a găsi un mijloc ca să ajungă la regină.

Capitolul XL Recunoştinţa Annei de Austria

Athos pătrunse mai uşor decât ar fi crezut la Anna de Austria: chiar de la primele demersuri totul i se netezi în cale şi audienţa dorită i se acordă pentru a doua zi, după trezirea din somn, ceremonial la care obârşia să îi dădea dreptul să ia parte.

O mare mulţumire umplea încăperile de la Saint-Germain. La Luvru sau la Palatul Regal, Anna de Austria nu fusese niciodată înconjurată de atâţia curteni: numai că se petrecuse o schimbare, mulţimea aceasta era nobilime de mâna a doua, întrucât cei mai de frunte gentilomi ai Franţei se aflau alături de domnul de Conti, de domnul de Beaufort şi de vicar.

Altminteri, domnea mare veselie la curte. Ciudăţenia acestui război era faptul că se auzeau mai mult cuplete decât lovituri de tun. Curtea cânta cuplete despre parizieni, parizienii despre curte, iar rănile făcute cu săgeata batjocurii, chiar dacă nu erau mortale, nu se dovedeau mai puţin dureroase.

În mijlocul veseliei generale şi al acestei frivolităţi aparente, fiecare era însă frământat de un gând ascuns: rămâne Mazarin ministru şi favorit, sau, aşa cum a venit din sud, ca un nor, va pleca luat de vântul care-l adusese? Toată lumea o nădăjduia, toată lumea o dorea; aşa încât ministrul desluşea sub orice măgulire, sub orice curtoazie din jurul său o ură prost tăinuită de teamă şi de interes. Nu se simţea la largul lui şi nu ştia în cine să se încreadă şi pe cine să se bizuie.

Până şi Prinţul însuşi, care lupta de partea cardinalului, nu pierdea niciodată prilejul să-l ia peste picior ori să-l umilească; şi în două sau trei rânduri, când Mazarin voise să-şi impună voinţa în prezenţa învingătorului de la Rocroy, acesta îl privise într-un chip menit să-i dea a înţelege limpede că, dacă îl apăra, nu o face nici din convingere, nici din entuziasm.

Atunci, cardinalul alergă la regină, singurul său sprijin. De două sau de trei ori i se păruse însă că şi acest sprijin se clatină.

Sosind ora audienţei, contele de la Fère fu anunţat că, fără a fi vorba propriu-zis de o amânare, trebuie să mai aştepte câteva clipe, deoarece regina are o consfătuire cu ministrul.

Era adevărat. Parisul trimisese o nouă delegaţie, vrând să încerce a îndrepta lucrurile şi regina se sfătuia cu Mazarin cum e mai bine să-i primească pe deputaţi.

Mărimile ţării erau foarte preocupate de cele ce se petreceau, aşa că Athos nici nu putea să aleagă un moment mai

nepotrivit pentru a vorbi reginei de prietenii săi – bieţi atomi pierduţi în furtuna dezlănţuită.

Athos era om dintr-o bucată şi nu dădea niciodată înapoi când lua o hotărâre, dacă socotea această hotărâre o poruncă a conştiinţei şi a datoriei sale; stărui deci să fie primit de regină, adăugind că, deşi nu-i trimis nici de domnul de Conti, nici de domnul de Beaufort, nici de domnul de Bouillon, nici de domnul d'Elbeuf, nici de vicar, nici de doamna de Longueville, nici de Broussel şi nici de Parlament şi deşi e adus de treburi personale, are lucruri de mare însemnătate de spus maiestăţii-sale.

Când consfătuirea luă sfârşit, regina porunci să fie introdus în cabinetul ei.

Athos, intrând, îşi rosti numele. Numele acesta răsunase de prea multe ori în urechile maiestăţii-sale şi inima-i bătuse de prea multe ori auzindu-l, aşa că nu se putea să nu şi-l amintească; totuşi Anna de Austria rămase nepăsătoare, mulţumindu-se doar să-l privească pe acest gentilom cu o stăruinţă neîngăduită decât femeilor care, ne prin frumuseţe, fie prin obârşie, sunt regine.

— Prin urmare, te oferi să ne aduci un serviciu, conte? vorbi Anna de Austria după o scurtă tăcere.

— Da, doamnă, încă unul, spuse Athos, jignit de faptul că regina nu părea să-l recunoască. Athos era un suflet nobil şi deci un curtean foarte neîndemânatic.

Anna se încruntă. Mazarin, care, aşezat la o masă, frunzărea nişte hârtii, ca şi cum ar fi fost un simplu secretar de stat, ridică fruntea.

— Te ascult, spuse regina.

Mazarin se întoarse din nou la hârtiile lui.

— Doamnă, începu Athos. Doi dintre prietenii mei şi totodată doi dintre cei mai viteji supuşi ai maiestăţii-voastre, domnul d'Artagnan şi domnul du Vallon, trimişi în Anglia de către domnul cardinal, au dispărut fără urmă din clipa când s-au înapoiat în Franţa şi nu se ştie nimic despre ei.

— Ei bine? întreba regina.

— Ei bine, continuă Athos, mă adresez bunăvoinţei maiestăţii-voastre, ca să aflu ce-au devenit cei doi gentilomi, urmând ca după aceea, dacă va fi nevoie, să rog pe maiestatea-voastră să facă dreptate.

— Domnule, rosti Anna de Austria cu o trufie care devenea o adevărată jignire faţă de unii oameni. Aşadar, pentru asta vii să ne tulburi în mijlocul marilor probleme ce ne frământă? O treabă a poliţiei! Domnule, ştii doar, sau ar trebui să ştii, că de când nu ne mai aflăm la Paris, nu mai avem poliţie.

— Cred că maiestatea-voastră nu are nevoie să întrebe poliţia pentru a şti ce s-a făcut cu domnii d'Artagnan şi du Vallon, urmă Athos, înclinându-se cu o respectuoasă răceală. Şi că, dacă ar binevoi să întrebe de soarta lor pe domnul cardinal, dânsul ar putea să răspundă, scrutându-şi doar aducerile aminte.

— Doamne iartă-mă! izbucni Anna de Austria, cu obişnuita ei strâmbătură de dispreţ. Dar mi se pare că-l întrebi dumneata singur.

— Da, doamnă şi aproape am dreptul să o fac, întrucât e vorba de domnul d'Artagnan, de domnul d'Artagnan, înţelegeţi, doamnă? repetă el în aşa chip, încât fruntea reginei să se plece sub amintirea femeii.

Mazarin pricepu că era momentul să vină în ajutorul Annei de Austria.

— Domnule conte, spuse el, aş vrea să-ţi aduc la cunoştinţă un lucru pe care maiestatea-sa nu-l cunoaşte; anume ce s-a întâmplat cu cei doi gentilomi. Ei au călcat ordinele primite şi sunt arestaţi.

— Implor atunci pe maiestatea-voastră să pună în libertate pe domnii d'Artagnan şi du Vallon, continuă neabătut Athos, fără să-i răspundă lui Mazarin.

— Ceea ce-mi ceri e o chestiune de disciplină şi asta nu mă priveşte, domnule, răspunse regina.

— Domnul d'Artagnan n-a răspuns niciodată astfel când i s-a cerut să slujească pe maiestatea-voastră, rosti Athos, înclinându-se cu demnitate.

Şi făcu doi paşi înapoi, apropiindu-se de uşă. Dar Mazarin îl opri:

— Şi dumneata vii din Anglia, domnule? glăsui el, făcând un semn reginei, care pălise vizibil şi avea o poruncă severă pe buze.

— Am fost de faţă la ultimele clipe ale regelui Carol I, spuse Athos. Sărman rege! vinovat cel mult de slăbiciune, neajuns pe care supuşii săi l-au pedepsit aspru; căci tronurile se clatină

astăzi şi inimile devotate nu trebuie să slujească interesele prinţilor. D'Artagnan se ducea pentru a doua oară în Anglia: prima dată a fost pentru cinstea unei mari regine; acum, pentru viaţa unui mare rege.

— Domnule, spuse Anna de Austria către Mazarin şi în vocea ei se simţea un tremur pe care obişnuinţa de a-şi ascunde simţămintele nu-l putuse stăpâni. Vezi dacă nu se poate face ceva pentru aceşti nobili.

— Doamnă, zise Mazarin, voi face tot ce va fi pe placul maiestăţii-voastre.

— Îndeplineşte cerinţa domnului de la Fère. Acesta vă e numele, nu?

— Am şi un alt nume, doamnă: mă numesc Athos.

— Doamnă, interveni Mazarin, cu un surâs care arăta cât de uşor înţelege şi cuvintele rostite numai pe jumătate. Puteţi fi liniştită, dorinţa voastră va fi îndeplinită.

— Auzi, domnule? întrebă regina.

— Da, doamnă şi nu aşteptam decât ca maiestatea-voastră să-mi facă dreptate. Deci îmi voi revedea prietenii, nu-i aşa, doamnă? Asta aţi vrut să spuneţi?

— Îi vei revedea, fireşte, domnule, A, să nu uit, dumneata eşti partizan al Frondei, nu?

— Doamnă, eu îl slujesc pe rege.

— Da, în felul dumitale.

— Felul meu e acela al tuturor adevăraţilor nobili şi nu cunosc un altul, răspunse cu mândrie Athos.

— Poţi pleca, domnule, vorbi regina, concediindu-l cu un semn pe Athos. Ai obţinut ce doreai şi eu am aflat tot ce doream să ştiu.

Apoi, după ce uşa se închise în urma contelui, se întoarse spre Mazarin:

— Cardinale, acest nobil obraznic să fie arestat înainte de a ieşi pe poartă!

— La asta mă gândeam şi eu, mărturisi Mazarin. Şi sunt fericit că maiestatea-voastră îmi porunceşte tocmai ce voiam eu să-i cer. Aceşti voinicoşi care aduc în vremea noastră năravurile domniei trecute, ne stingheresc mult şi deoarece am pus mâna pe doi, le alăturăm şi pe al treilea.

Athos însă nu se lăsase pe de-a-ntregul înşelat de regină. În vocea ei era ceva care dădea de bănuit şi părea că ameninţă în

timp ce făgăduieşte. Totuşi nu era omul care să se îndepărteze la prima bănuială, mai ales când i se spusese limpede că-şi va revedea prietenii. Aşteptă deci într-o încăpere învecinată cabinetului unde avusese loc audienţa, cu nădejdea că d'Artagnan şi Porthos vor fi aduşi acolo, sau că el va fi căutat şi condus la ei.

În aşteptare, se apropie de fereastă şi privea fără ţintă în curte. Văzu cum intră delegaţia parizienilor, venită să stabilească locul precis al tratativelor şi să o salute pe regină. Printre ei se aflau consilieri din Parlament, preşedinţi, avocaţi şi, de asemenea, vreo câţiva militari. O escortă impunătoare îi aştepta afară, lângă poartă.

Athos îşi încordă privirea, căci în mijlocul acestei mulţimi i se păru că recunoaşte pe cineva, dar în clipa aceea o mână i se lăsă uşor pe umăr.

— Domnule de Comminges! exclamă el, întorcându-se.

— Da, domnule conte, eu însumi, cu o misiune pentru care îmi cer toate scuzele.

— Ce misiune? întrebă Athos.

— Binevoiţi şi predaţi-mi spada, conte.

Athos zâmbi, deschise fereastra şi strigă:

— Aramis!

Un nobil se întoarse: era într-adevăr Aramis, nu se înşelase. Cavalerul îl salută prietenos.

— Aramis, spuse contele, mă arestează!

— Bine! răspunse nepăsător Aramis.

— Domnule, vorbi Athos, întorcându-se spre Comminges şi întinzându-i politicos spada, cu mânerul înainte. Te rog să mi-o păstrezi cu grijă, ca să mi-o înapoiezi când voi ieşi din temniţă. Ţin mult la ea, regele Francise I a dăruit-o unui străbun al meu. Pe vremea lui, nobililor li se dăruiau spade, nu li se luau. Şi acum, spune, unde mă duci?

— Hm... deocamdată în odaia mea, zise Comminges. Regina va hotărî mai târziu unde veţi fi dus.

Athos porni în urma lui Comminges, fără să mai scoată o vorbă.

Capitolul XLI Regalitatea lui Mazarin

Arestarea nu făcu vâlva şi nu pricinui nici cea mai mică tulburare, ba chiar rămase aproape necunoscută. Ea nu stingheri cu nimic mersul evenimentelor şi delegaţia trimisă de oraşul Paris fu încunoştinţată solemn că va fi primită de către regină.

Regina îi primi, tăcută şi trufaşă ca totdeauna: ascultă plângerile şi rugăminţile deputaţilor, dar, când aceştia isprăviră ce aveau de spus, nimeni nu putea să-şi dea seama dacă ea a auzit ceva, într-atât de nepăsător rămăsese chipul Annei de Austria.

În schimb, Mazarin, aflat şi el de faţă, înţelegea prea bine ce ţinteau deputaţii: cereau, pur şi simplu, limpede şi hotărât, demiterea lui neîntârziata.

După ce discursurile luară sfârşit, regina rămase la fel de tăcută.

— Domnilor, spuse Mazarin, mă alătur dumneavoastră în a o implora pe regină să curme suferinţele supuşilor săi. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă spre a le îndulci, totuşi, susţineţi dumneavoastră, lumea crede că ele vin de la mine, un biet străin care n-a izbutit să fie pe placul francezilor. Vai, n-am fost înţeles şi lumea are dreptate: am urmat omului celui mai minunat care a susţinut vreodată sceptrul regilor Franţei! Amintirea domnului de Richelieu mă copleşeşte. Dacă aş fi ambiţios, aş lupta împotriva acestei amintiri: dar nu ţin să vă dovedesc acest lucru. Mă declar învins. Voi face ceea ce îmi cere poporul. Dacă parizienii au săvârşit unele greşeli – şi cine n-a greşit, domnilor? – Parisul e destul de pedepsit; a curs destul sânge, mizeria a măcinat destul oraşul lipsit de regele său şi de dreptate. N-am să vin eu, un om oarecare, să-mi dau atâta importanţă încât să despart un regat de regină lui. Pentru că îmi cereţi să mă retrag, bine, mă voi retrage.

— Atunci, şopti Aramis la urechea vecinului său, înseamnă că pacea e ca şi încheiată şi că tratativele nu-şi mai au rostul. Mai rămâne doar să-l expediem pe Mazarin sub pază până la frontiera cea mai depărtată şi să veghem să nu se mai întoarcă, nici pe acolo, nici prin altă parte.

— O clipă, domnule, o clipă! rosti omul în robă căruia i se adresase Aramis. Drace! Prea te grăbeşti! Se vede cât de colo

că eşti soldat! Mai avem de lămurit capitolul remuneraţii şi despăgubiri.

— Domnule cancelar, spuse regina, întorcându-se către Séguier, vechea noastră cunoştinţă. Dumneata vei deschide tratativele de la Rueil. Domnul cardinal a spus aici unele lucruri care m-au mişcat adânc. De aceea nu vă răspund mai pe larg. Cât despre a pleca sau a rămâne, nutresc o prea mare recunoştinţă faţă de dânsul, aşa încât nu-l pot opri să procedeze cum doreşte. Domnul cardinal va face cum va crede de cuviinţă.

O paloare trecătoare se aşternu pe chipul inteligent al primului-ministru. Se uită neliniştit spre regină. Pe chipul ei atât de nepăsător, nici el, nici ceilalţi nu puteau citi ce se petrecea în sufletul ei!

— Dar, adăugă regina, până când domnul Mazarin ia o hotărâre, vă rog să nu vorbim decât despre rege.

Delegaţii se înclinară şi plecară.

— Frumos! spuse regina, după ce ultimul dintre ei părăsise încăperea. Să te dai bătut în faţa acestor pungaşi şi avocaţi!

— Pentru binele maiestăţii-voastre sunt gata, doamnă, să-mi impun orice sacrificiu, rosti Mazarin, aţintindu-şi privirea pătrunzătoare asupra reginei.

Anna lasă capul în piept şi căzu într-una din visările ei atât de obişnuite. Îşi aminti de Athos. Purtarea îndrăzneaţă a nobilului, cuvintele sale hotărâte şi totodată pline de demnitate, nălucile pe care i le înviase în minte cu o singură vorbă îi aminteau de un trecut de o îmbătătoare poezie: tinereţea, frumuseţea, strălucirea iubirii de la douăzeci de ani, lupta dârza a celor care o sprijineau, sfârşitul sângeros al lui Buckingham, singurul om pe care-l iubise cu adevărat şi eroismul apărătorilor ei neştiuţi, care o salvaseră de îndoita ură a lui Richelieu şi a regelui.

Acum, când se credea singură şi nu mai era înconjurată de atâţia duşmani care să o spioneze, Mazarin o privea stăruitor, urmărindu-i pe faţă toate gândurile, aşa cum pe faţa lacurilor limpezi vezi perindarea norilor – răsfrângeri ale cerului, aidoma răsfrângerii gândurilor.

— Aşadar, murmură Anna de Austria, ar trebui să ne plecăm înaintea furtunii, să cumpărăm pacea şi să aşteptăm cu răbdare şi credinţă vremuri mai bune?

Mazarin zâmbi amar la aceste cuvinte care dovedeau că regina luase în serios propunerea ministrului. Anna, cu capul în piept, nu-i văzu zâmbetul, dar cum întrebarea ei rămânea fără răspuns, ridică ochii:

— Nu-mi răspunzi, cardinale? La ce te gândeşti?

— Mă gândesc, doamnă, că gentilomul acela obraznic, pe care l-a arestat Comminges, a făcut aluzie la domnul de Buckingham, pe care l-ai lăsat să fie asasinat; la doamna de Chevreuse, pe care ai lăsat-o să fie exilată; la domnul de Beaufort, pe care l-ai aruncat în temniţă. Dacă însă a făcut aluzie şi la mine, atunci nu ştie ce însemn eu pentru dumneata.

Anna de Austria tresări, ca întotdeauna când se simţea rănită în mândria ei. Obrajii i se împurpurară şi, ca să nu răspundă, îşi înfipse unghiile ascuţite în frumoasele-i mâini.

— E un bun sfetnic, un om de onoare şi o minte ageră, lăsând la o parte faptul că e un om hotărât. Aţi avut timpul să ştiţi toate acestea, nu-i aşa, doamnă? Ţin deci să-i spun şi asta ca o favoare personală, în ce măsură se înşeală asupra mea. Cert e că mi se propune într-adevăr o abdicare şi o abdicare impune să chibzuieşti bine lucrurile.

— Abdicare! îngână Anna. Credeam, domnule, că numai regii abdică.

— Eh! făcu Mazarin. Oare nu sunt aproape rege şi încă rege al Franţei? Noaptea, aruncată la picioarele patului regal, vă asigur doamnă, că mantia mea de ministru seamănă foarte mult cu o mantie de rege.

Era una din umilinţele la care Mazarin o supunea destul de des şi în faţa căreia ea trebuia întotdeauna să plece capul. Numai Elisabeta şi Ecaterina a II-a rămăseseră deopotrivă amante şi regine pentru iubiţii lor.

Anna de Austria se uită cu un fel de groază la expresia ameninţătoare întipărită pe chipul cardinalului, care, în asemenea clipe, nu era lipsit de o anume măreţie.

— Domnule, vorbi ea. Nu ţi-am spus şi n-ai auzit oare când am spus acelor oameni că vei face aşa cum crezi de cuviinţă?

— Atunci, spuse Mazarin, cred că-mi place mai mult să rămân. Nu-i numai interesul meu, ci, îndrăznesc să spun, e salvarea domniei-tale.

— Rămâi atunci, domnule, nu doresc altceva; dar, în acest caz, te rog să nu îngădui să fiu insultată.

— Vorbiţi de pretenţiile răsculaţilor şi de tonul pe care îl folosesc? Răbdare. Au ales un tărîm pe care eu sunt general mai priceput decât ei: tratativele. Îi vom învinge prin amânări. Deocamdată li-e foame; în opt zile va fi mult mai rău.

— Ei, Doamne! Ştiu că aici vom ajunge. Dar nu e vorba numai de ei. Nu ei îmi adresează cuvintele cele mai umilitoare.

— Ah, înţeleg! Vorbiţi de amintirile pe care vi le evocă mereu aceşti trei sau patru gentilomi. I-am aruncat în închisoare şi sunt destul de vinovaţi că să fim îndreptăţiţi să-i lăsăm acolo cât vom dori. Unul singur nu se află încă în puterea noastră şi ne sfidează. Dar, la naiba, izbutim noi să-l aducem şi pe el lângă ceilalţi! Pe cât îmi pare, am făcut şi lucruri mai rele. În primul rând, pe cei doi mai neînduplecaţi am avut prevederea să-i închid la Rueil, adică lângă mine, sub ochii mei. Îi am deci la îndemână. Azi îl duc acolo şi pe al treilea

— Atâta vreme cât rămân închişi, totul e bine, spuse Anna de Austria. Dar într-o zi vor fi liberi.

— Fireşte, dar numai dacă maiestatea-voastră îi pune în libertate.

— Ah! se căină Anna de Austria, răspunzând gândurilor ei. Ce rău îmi pare că nu mă găsesc la Paris.

— Şi de ce, mă rog?

— Acolo se află Bastilia, domnule, ale cărei ziduri sunt atât de puternice şi de tăcute.

— Doamnă, mulţumită tratativelor, vom dobândi pacea; dobândind pacea, dobândim şi Parisul; iar când avem Parisul, avem şi Bastilia! Acolo or să putrezească făloşii noştri.

Anna se încruntă uşor, în timp ce Mazarin îi sărută mâna, ca să plece.

După acest gest, pe jumătate umil, pe jumătate curtenitor, Mazarin ieşi din încăpere. Anna îl urmări cu privirea şi, pe măsură ce se depărta, un surâs dispreţuitor i se aşternu pe buze.

— Am dispreţuit dragostea unui cardinal care nu spunea niciodată "Am să fac", ci "Am făcut", murmură ea. Acela cunoştea tainiţe mai sigure ca Rueil, mai întunecoase şi mai mute decât însăşi Bastilia. Vai, cum decad toate!

Capitolul XLII Prevederi

După ce se despărţi de Anna de Austria, Mazarin luă drumul spre Rueil, unde îşi avea reşedinţa. Vremurile fiind tulburi, umbla însoţit de o pază numeroasă şi adesea travestit. Cardinalul, aşa cum am spus, era un bărbat chipeş în haina militară.

Se urcă în trăsură în curtea vechiului castel şi nu se opri până la malul Senei, la Chatou. Prinţul îi dăduse pentru escortă cincizeci de ostaşi din cavaleria uşoară, nu atât ca să-l păzească, ci mai ales ca să arate deputaţilor cu câtă uşurinţă dispun generalii reginei de oamenii lor, putind să-i răspândească aşa cum pofteau.

Athos, fără spadă, ţinut sub ochi de Comminges, călărea tăcut în urma cardinalului. Grimaud, lăsat de stăpânul său în poarta castelului, aflase de arestare în clipa când Athos îi dăduse de ştire lui Aramis şi, la un semnal al contelui, se îndepărtase fără o vorbă şi se oprise în preajma lui Aramis, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Ce-i drept, Grimaud îşi slujea stăpânul de douăzeci şi doi de ani şi-l văzuse scăpând din atâtea încurcături, încât nu se mai mira de nimic.

De îndată ce audienţa luase sfârşit, deputaţii porniseră înapoi spre Paris şi se aflau cam cu vreo cinci sute de paşi înaintea cardinalului. Athos putea deci să-l vadă nestingherit pe Aramis, a cărui cingătoare aurită şi ţinută mândra atrăgeau atenţia în toată această mulţime. Privirea contelui era cu atât mai stăruitoare, cu cât îşi pusese toată speranţa eliberării în Aramis, de care îl lega obişnuinţa, afecţiunea şi acea încredere ce ia naştere în orice prietenie.

Aramis, dimpotrivă, nu părea să se sinchisească nici cât negru sub unghie că Athos se găseşte în urma lui. Întoarse capul o singură dată, în clipa când ajunseră la castel. Bănuia că Mazarin va lăsa poate pe noul său prizonier în mica cetăţuie care străjuia podul ca o santinelă şi pe care o comanda un căpitan la ordinele reginei. Dar se înşela. Athos ieşi din Chatou în urma cardinalului.

La răscrucea drumului de la Paris spre Rueil, Aramis întoarse capul. De astă dată nu se înşela. Mazarin apucă la dreapta şi Aramis văzu cum prizonierul piere dinapoia copacilor.

În aceeaşi clipă, fulgerat de acelaşi gând, Athos întoarse şi el ochii. Cei doi prieteni schimbară un mic semn din cap şi Aramis duse degetul la pălărie, ca pentru a saluta. Singur Athos înţelese: prietenul său îi spunea că are o idee.

După zece minute, Mazarin intra în curtea castelului amenajat la Rueil pentru sine de către fostul cardinal.

Când coborî de pe cal, Comminges se apropie îndată.

— Monseniore, întrebă ofiţerul, unde doriţi să-l ducem pe domnul de la Fère?

— În pavilionul cu portocali, în faţa pavilionului unde-i postul de pază. Vreau să dăm cinstea cuvenită contelui de la Fère, deşi e prizonierul reginei.

— Monseniore, murmură Comminges. Contele cere favoarea să stea împreună cu domnul d'Artagnan, care se găseşte, aşa cum a poruncit Eminenţa-Voastră, în pavilionul de vânătoare, în faţa pavilionului cu portocali.

Mazarin rămase o clipă pe gânduri. Comminges îl văzu chibzuind şi adăugă:

— Avem pază foarte puternică: patruzeci de oameni de încredere, soldaţi încercaţi şi aproape toţi germani, deci n-au nici un fel de legături cu răzvrătiţii şi nu aşteptă nimic din partea Frondei.

— Dacă lăsăm pe aceşti trei oameni împreună, domnule Comminges, va trebui să dublăm paza şi nu avem chiar atâţia apărători încât să ne îngăduim o asemenea risipă.

Comminges zâmbi. Mazarin îi surprinse zâmbetul şi-i pricepu tâlcul.

— Nu-i cunoaşteţi, domnu' Comminges, dar eu îi cunosc personal cât şi din faima ce-i înconjoară. Le-am dat misiunea să-l ajute pe regele Carol şi-au făcut lucruri nemaiauzite ca să-l salveze. A trebuit să intervină însuşi destinul, altfel scumpul rege Carol ar fi în clipa asta aici, printre noi, în deplină siguranţă.

— Atunci, dacă v-au slujit cu atâta râvnă, de ce oare Eminenţa-Voastră i-a aruncat în temniţă?

— Temniţă?! exclamă Mazarin. De când, mă rog, a devenit Rueil temniţă?

— De când se află deţinuţi aici, răspunse Comminges.

— Nu sunt prizonierii mei, Comminges, spuse Mazarin, răspunzând cu un zâmbet la zâmbetul ironic al ofiţerul. Sunt

oaspeţii mei; nişte oaspeţi atât de preţioşi, încât am pus zăbrele la ferestre şi zăvoare la uşi, până într-atât mă tem să nu se plictisească ţinându-mi tovărăşie. Adevărul e că, aşa prizonieri cum par la prima vedere, am o mare stimă pentru ei; dovadă, faptul că doresc să fac o vizită domnului de la Fère şi să-i vorbesc între patru ochi. Şi ca să nu ne supere nimeni cât vorbim, îi vei duce, cum spuneam, în pavilionul cu portocali: ştii doar, acolo obişnuiesc eu să mă plimb. Când îmi voi face plimbarea, voi intra să stăm de vorbă. Deşi se zice că mi-e duşman, am pentru conte toată simpatia şi dacă-i înţelegător, poate vom face câte ceva pentru el.

Comminges se înclină şi se întoarse la Athos, care aştepta rezultatul convorbirii, în aparenţă calm, dar în realitate plin de nelinişte.

— Ei? făcu el, întrebător, spre locotenent.

— Domnule, răspunse Comminges, se pare că lucrul pe care l-aţi cerul nu e cu putinţă.

— Domnule Comminges, am fost toată viaţa ostaş şi ştiu ce înseamnă un ordin, rosti Athos. Totuşi, fără să calci consemnul, poţi să-mi faci un serviciu.

— Cu dragă inimă, se oferi Comminges. Mai ales că am aflat cine sunteţi şi ce mari servicii aţi adus odinioară maiestăţii-sale; în plus, de când ştiu cât de apropiat vă este tânărul care mi-a venit cu atâta vitejie în ajutor în ziua arestării lui Broussel, acel bătrân ticălos, vă spun deschis că sunt cu totul al dumneavoastră, numai să nu calc consemnul.

— Mulţumesc, domnule, mai mult nici nu doresc. Doresc să-ţi cer un lucru care nu te poate compromite în nici un fel.

— Chiar dacă m-ar compromite puţin, vorbiţi, domnule, vă ascult! zâmbi Comminges. Nu-mi place Mazarin mai mult decât dumneavoastră. O slujesc pe regină şi asta a făcut în chip firesc să-l slujesc şi pe cardinal, dar dacă pentru unul am tragere de inimă, pentru celălalt o fac în silă. Deci, vorbiţi, vă rog, vă ascult!

— Deoarece asta nu-ţi creează nici un neajuns, glăsui Athos şi fiindcă ştiu bine că domnul d'Artagnan se află aici, cred că n-ar fi prea greu să afle şi el că sunt aici.

— În această privinţă, nu am nici un consemn, domnule.

— Prea bine! Atunci fă-mi plăcerea şi-i transmite cele cuvenite din partea mea, înştiinţându-l totodată că-i sunt vecin.

Te rog să-i spui, de asemenea, ce mi-ai spus adineauri, anume că Mazarin a hotărât să fiu dus în pavilionul cu portocali, ca să mă poată vizita. Spune-i că voi încerca să mă folosesc de această vizită pentru a obţine o oarecare îndulcire a şederii noastre aici.

— Şi care nu poate fi de lungă durată, adăugă Comminges. Cardinalul mi-a spus singur că aia nu-i temniţă.

— În schimb, există tainiţe săpate sub pământ; zâmbi Athos.

— Oh, asta-i altceva! spuse Comminges. Da, ştiu, se vorbeşte de multă vreme despre ele. Dar un om de rând cum e cardinalul, un biet italian venit să-şi caute norocul în Franţa, nu va îndrăzni niciodată să ajungă la asemenea măsuri nesăbuite cu oameni ca noi: ar fi prea din cale-afară. Asta se putea petrece în vremurile de aur ale fostului cardinal, care era un nobil de soi. Dar don Ma-zarin! Haida-de! Tainiţele subpământene sunt răzbunări ale regilor. Se ştie de arestarea dumneavoastră şi curând se va afla şi de cea a prietenilor dumneavoastră, domnule şi atunci întreaga nobilime a Franţei îi va cere socoteală. Nu, nici vorbă, liniştiţi-vă, în ultimii zece ani, tainiţele de la Rueil au devenit poveşti de speriat copiii. N-aveţi nici o grijă! Cât despre mine, îi voi da de veste domnului d'Artagnan că vă aflaţi aici. Cine ştie dacă până în cincisprezece zile nu-mi veţi face un serviciu asemănător!

— Eu, domnule?

— Fireşte. Credeţi că eu n-aş putea fi întemniţat de vicar?

— Te asigur, domnule, că în acest caz mă voi strădui să-ţi fiu de folos, spuse Athos, înclinându-se.

— Îmi faceţi cinstea să luăm masa împreună, domnule conte?

— Mulţumesc, sunt cam mohorât şi ţi-aş strica seara. Mulţumesc.

Comminges îl conduse pe conte într-o încăpere de la catul de jos al unui pavilion ce continua pe acela al portocalilor. Ajungeai acolo printr-o curte mare, plină de soldaţi şi de curteni. Curtea, în formă de potcoavă, avea în mijloc apartamentele locuite de Mazarin, iar pe laturi, de o parte pavilionul de vânătoare, unde se afla d'Artagnan şi de cealaltă – pavilionul portocalilor, unde tocmai intra Athos. În spatele celor două aripi ale clădirii se întindea parcul.

Ajuns în odaia unde trebuia să locuiască, Athos văzu nişte ziduri şi nişte acoperişuri prin fereastra prevăzută grijuliu cu gratii.

— Ce clădire-i aceea?

— E spatele pavilionului de vânătoare, în care sunt închişi prietenii dumneavoastră, răspunse Comminges. Din nefericire, ferestrele dinspre partea asta au fost zidite de mult de către fostul cardinal, căci pavilionul a mai slujit de câteva ori de închisoare şi Mazarin, aducându-vă aici, nu-i dă decât întrebuinţarea de odinioară. Dacă ferestrele nu erau zidite, aţi fi avut mângâierea să vorbiţi prin semne cu prietenii dumneavoastră.

— Eşti sigur că voi avea cinstea unei vizite a cardinalului, domnule de Comminges? întrebă Athos.

— Cel puţin aşa mi-a spus.

Athos suspină, cu ochii la ferestrele zăbrelite.

— Da, adevărat, murmură Comminges, e aproape o închisoare. Nimic nu lipseşte, nici chiar gratiile. Ce idee ciudată aţi avut, dumneavoastră, o floare a nobilimii, să mergeţi şi să vă risipiţi vitejia şi loialitatea printre ciupercile alea din Frondă! Zău, domnule conte, dacă aş fi socotit că am un prieten în rândurile armatei regale, la dumneavoastră m-aş gândi. Dumneavoastră, contele de La Fère, un luptător pentru Frondă, alături de un Broussel, un Blancmesnil, un Viole! E ruşinos! Lumea o să creadă că doamna, mama dumneavoastră, avea pe undeva sânge de surtucar! Dumneavoastră, partizan al Frondei!

— Pe cinstea mea, dragă domnule, a trebuit să aleg, spuse Athos. Ori de partea lui Mazarin, ori de partea Frondei. Mi-au răsunat mult timp în ureche aceste două nume şi m-am hotărât pentru ultimul: barem e un nume franţuzesc. Şi apoi, sunt de partea Frondei, dar nu alături de domnii Broussel, Blancmesnil şi Viole, ci alături de domnii de Beaufort, de Bouillon şi d'Elbeur, alături de prinţi şi nu de preşedinţi, consilieri şi avocaţi. Ce să mai spun! Frumoasă răsplată după ce l-ai slujit pe cardinal! Uită-te la zidul ăsta cu ferestre oarbe, domnule de Comminges, şi-ţi va spune multe despre recunoştinţa unuia ca Mazarin.

— Adevărat! râse Comminges. Mai ales dacă ar repeta blestemele pe care i le tot azvârle în cap domnul d'Artagnan de opt zile încoace.

— Bietul d'Artagnan! murmură Athos, cu acea fermecătoare melancolie, care era una din trăsăturile firii sale. Un om atât de viteaz, atât de bun şi atât de neiertător cu cei ce urăsc pe cei pe care-i iubeşte el! Ai doi prizonieri de temut, domnule de Comminges şi te plâng că răspunzi pentru doi oameni atât de neîmblânziţi.

— Neîmblânziţi! zâmbi la rândul său Comminges. Eh, domnule, vreţi să mă speriaţi! În prima zi de închisoare, domnul d'Artagnan a provocat la duel pe toţi soldaţii şi gradaţii ca să pună mâna pe o spadă, fără îndoială; a doua zi la fel, ba chiar şi a treia zi; în schimb, după aceea s-a liniştit şi s-a făcut blând ca un mieluşel. Acum cântă cântece gascone, de ne tăvălim cu toţii de râs.

— Şi domnul du Vallon? întrebă Athos.

— Ei, cu el e altă poveste. Mărturisesc că e un gentilom înspăimântător! În prima zi a sfărâmat uşile, repezindu-se cu umărul în ele şi mă aşteptam să-l văd plecând de la Rueil, aşa cum a plecat Samson din Gaza. Dar mânia lui a urmat aceeaşi cale ca şi a domnului d'Artagnan. Acum nu numai că s-a obişnuit cu închisoarea, dar mai şi glumeşte pe seama ei.

— Cu atât mai bine, zise Athos. Cu atât mai bine!

— Vă aşteptaţi la altceva? întrebă Comminges, care, amintindu-şi de spusele lui Mazarin în privinţa prizonierilor săi şi făcând legătura cu spusele contelui de La Fère, începea să fie cam neliniştit.

La rândul său, Athos se gândea că această schimbare în purtarea prietenilor săi nu avea altă explicaţie decât faptul că d'Artagnan urzise un plan. Se temu deci că le-ar putea dăuna, ridicându-i în slăvi.

— Din partea unora ca ei? răspunse contele. Amândoi se înfierbântă repede; unul e gascon, celălalt din Picardia. Se aprind uşor, dar se potolesc iute. Au şi dovedit-o şi ceea ce-mi povesteai adineauri întăreşte spusele mele.

Aceasta era şi părerea lui Comminges, aşa că plecă ceva mai liniştit. Athos rămase singur în încăperea spaţioasă unde, potrivit poruncii cardinalului, se văzu tratat cu tot respectul datorat unui nobil.

Încolo, pentru a se dumiri cum stau lucrurile, aştepta faimoasa vizită pe care însuşi Mazarin i-o făgăduise.

Şi acum să trecem din aripa cu portocali în pavilionul de vânătoare.

În fundul curţii, unde printr-un portic mărginit de coloane ionice se vedea căsuţa pentru câinii de vânătoare, era o clădire lunguiaţă, semănând cu un braţ întins în faţa celuilalt braţ – pavilionul cu portocali – semicerc ce prindea ca-ntr-o chingă curtea de primire.

În acest pavilion, la catul de jos, stăteau închişi Porthos şi D'Artagnan, împărţind ceasurile lungi ale unei captivităţi atât de potrivnice firii lor.

D'Artagnan se plimba de colo-colo ca un tigru în cuşcă, în lungul marii ferestre zăbrelite care dădea spre curtea din dos, privind ţintă înainte şi mârâind surd.

Porthos mistuia în tăcere bucatele gustoase de la masă, ale cărei resturi abia fuseseră strânse. Unul părea fără judecată, dar se gândea; celălalt părea că gândeşte adânc, dar în realitate dormea. În schimb, somnul lui era un coşmar, ceea ce se ghicea lesne din felul canonit şi întretăiat cum sforăia.

— Uite, ziua e pe sfârşite, spuse d'Artagnan. Trebuie să fie aproape patru. Curând se-mplinesc o sută optzeci şi trei de ceasuri de când suntem aici.

— Hm! făcu Porthos, chipurile ca să pară că răspunde.

— Pricepi asta, somnorilă ce eşti? izbucni d'Artagnan, mânios că poate să doarmă peste zi, atunci când el se chinuia în fel şi chip ca măcar noaptea să închidă ochii.

— Ce? mormăi Porthos.

— Ce-am spus?

— Ce-ai spus?...

— Curând se împlinesc o sută optzeci şi trei de ceasuri de când ne aflăm aici, repetă d'Artagnan.

— Din vina ta, îngăimă Porthos.

— Cum adică, din vina mea?...

— Păi da, eu ţi-am spus să fugim.

— Smulgând o graţie din fereastră sau sfărâmând uşa?

— Bineînţeles.

— Porthos, oameni ca noi nu pleacă aşa, pur şi simplu.

— Eu, unul, bombăni Porthos, aş pleca aşa, pur şi simplu, zău... Mi se pare că tu dispreţuieşti prea mult faptele clare şi simple.

D'Artagnan ridică din umeri.

— De altfel, nu-i totul să ieşi de aici, îl preveni gasconul.

— Dragă prietene, spuse Porthos. Văd că azi eşti ceva mai în apele tale decât ieri. Fii bun şi lămureşte-mă şi pe mine, cum adică nu-i totul să ieşim de aici?

— Da, fiindcă dacă n-avem nici arme, nici parola de trecere, nu facem nici cincizeci de paşi şi dăm de santinelă.

— Aşi! sări Porthos cu gura. Doborâm santinela şi-i luăm armele.

— Asta nu-i greu, numai că elveţienii ăştia sunt oameni zdraveni şi până să-i venim de hac, o să strige, ori măcar o să geamă, ridicând tot postul de pază în picioare. Şi-o să ne vedem hăituiţi şi prinşi ca nişte vulpi, noi, care suntem nişte lei şi azvârliţi în cine ştie ce fund de subterană, unde n-o să avem măcar mângâierea să vedem cerul ăsta nesuferit şi posomorât de la Rueil, care seamănă cu cerul de la Tarbes cum seamănă luna cu soarele! Fir-ar să fie! Dacă am avea pe cineva afară, cineva care să ne dea lămuriri despre topografia morală şi fizică a castelului, despre ceea ce numea Cezar moravuri şi locuri, pe cât am auzit, cel puţin... Hm! Şi când te gândeşti că timp de douăzeci de ani, în care nu ştiam ce să fac, nu mi-a trecut niciodată prin cap să vin aici, să cercetez aşezarea un ceas-două.

— Ei, şi? o ţinea Porthos pe a lui. Eu tot zic să plecăm.

— Dragul meu, spuse d'Artagnan. Ştii de ce meşterii cofetari nu pun niciodată mâna să lucreze?

— Nu, zise Porthos. Dar aş fi măgulit să aflu.

— De teamă să nu ardă vreo turtă sau să nu li se taie vreo cremă în faţa ucenicilor.

— Şi ce-i cu asta?

— Atunci ar fi luaţi în râs şi un meşter cofetar nu trebuie niciodată să fie luat în râs.

— Păi ce legătură e între noi şi meşterii cofetari?

— Uite că este, fiindcă nici noi, în materie de fapte de arme, nu suferim s-avem vreo înfrângere şi nici să fim luaţi în râs. În Anglia, acum de curând, am dat greş, am fost învinşi şi asta e o pată pe faima noastră.

— Şi cine, mă rog, ne-a învins? se supără Porthos.

— Mordaunt.

— Dar după aia l-am trimis în fundul mării pe domnul Mordaunt.

— Ştiu, ştiu şi asta ne va reabilita puţin în faţa posterităţii dacă, bineînţeles, posteritatea ne va lua în seamă. Dar ia aminte Porthos: deşi Mordaunt n-a fost de dispreţuit, Mazarin mi se pare într-un fel mult mai tare decât Mordaunt. Şi pe el nu cred să-l băgăm la apă cu atâta uşurinţă. Să ne cunoaştem bine unii pe alţii şi să jucăm strâns; căci, oftă d'Artagnan, noi doi facem poate cât opt, dar nu facem cât cei patru pe care-i ştii.

— Asta aşa e, încuviinţă Porthos, oftând şi el.

— Atunci, fă şi tu ca mine, plimbă-te în lung şi-n lat până primim vreo veste de la unul dintre prietenii noştri, sau ne vine vreo idee bună. Nu mai dormi atâta, nimic nu îngreuiază mintea mai mult ca somnul. Cât despre ceea ce ne aşteaptă, poate că nu-i dracul chiar atât de negru cum credeam noi la început. Mazarin n-o să ne taie capul, pentru asta trebuie un proces, procesul ar face vâlva şi vâlva asta le-ar da de ştire prietenilor noştri, care nu l-ar lăsa să-şi facă mendrele.

— Ce judecată limpede ai! spuse Porthos cu admiraţie

— Mda, aşa se pare! făcu d'Artagnan. Şi-apoi, vezi tu, dacă nu ne face proces şi nu ne taie capul, înseamnă că ori ne lasă aici, ori ne duce în altă parte.

— Fireşte, n-are încotro, încuviinţă Porthos.

— Ei bine, e cu neputinţă ca jupân Aramis, cu nasul lui de copoi şi Athos, un nobil atât de înţelept, să nu dibuie unde suntem. Şi-atunci, pe legea mea, vine şi timpul nostru.

— Da şi la urma urmei, nu stăm prea rău aici .Afară doar de un singur lucru.

— Care?

— N-ai băgat de seamă că ăştia ne-au dat friptură de berbec trei zile la rând?

— Nu, dar dacă ne mai dau o dată, am să mă plâng, n-ai grijă.

— Şi-apoi, uneori mi-e dor de casă. E o veşnicie de când nu mi-am văzut castelele.

— Hm! Deocamdată nu te mai gândi la asta. Le găsim noi, bineînţeles numai dacă Mazarin n-a poruncit să le dărâme.

— Crezi că e cu putinţă asemenea tiranie? se îngrijoră Porthos.

— Nu. Celălalt cardinal era bun la hotărâri de-alde astea. Al nostru e prea josnic să se încumete la aşa ceva.

— Mi-a mai venit inima la loc, d'Artagnan!

— Prea bine! atunci, arată-te vesel ca mine. Să glumim cu străjile. E bine să fim pe placul ostaşilor, fiindcă de cumpărat nu-i putem cumpăra. Poartă-te ceva mai binevoitor faţă de ei, Porthos, când se opresc sub gratiile noastre. Până acum le-ai tot arătat pumnul şi cu cât ţi-e pumnul mai respectabil, cu atât e mai puţin atrăgător, crede-mă. Ah, aş da orice să am în buzunar măcar cinci sute de ludovici!

— Şi eu la fel, spuse Porthos, care nu voia să rămână mai prejos în dărnicie. Aş azvârli o sută de pistoli.

Aici ajunseră cu vorba cei doi prizonieri când intră Comminges, în urma unui sergent şi a doi oameni, care aduceau masa de seară într-un paner plin de oale şi blide.

Capitolul XLIV Mintea şi braţul *(urmare)*

— Păi bine, se strâmba Porthos. Iar berbec?

— Dragă domnule de Comminges, vorbi d'Artagnan. Trebuie să ştii că prietenul meu, domnul du Vallon, e hotărât la fapte mari, dacă Mazarin se încăpăţânează să-l hrănească cu asemenea bucate.

— Ba o spun răspicat, sări Porthos, că dacă nu ia friptura de aici, nu mai pun nimic în gură.

— Luaţi friptura! porunci Comminges. Doresc ca domnul du Vallon să aibă o masă plăcută, cu atât mai mult cu cât am o veste care-i va face poftă de mâncare, sunt sigur.

— A murit cumva Mazarin? întreba Porthos.

— Nu, ba chiar mă văd silit să vă spun că-i sănătos tun.

— Cu atât mai rău.

— Şi care-i vestea? se interesă d'Artagnan. O veste în închisoare e un fruct atât de rar, că-mi vei ierta nerăbdarea, nu-i aşa domnule de Comminges? Asta, mai ales că ne-ai dat a înţelege că e o veste bună.

— V-aţi bucura să aflaţi că domnul conte de la Fère e sănătos? spuse Comminges.

Ochişorii lui d'Artagnan se holbară peste măsură.

— Dacă m-aş bucura?! exclamă el. Mai mult decât atât, aş fi fericit!

— Aflaţi atunci că însuşi contele m-a rugat să vă transmit toate cele cuvenite şi să vă spun că-i bine sănătos.

D'Artagnan era cât pe ce să sară în sus de bucurie. O privire iute îi tălmaci lui Porthos ceea ce gândea: "Dacă Athos ştie unde suntem, spunea privirea gasconului, dacă ne trimite vorbă, curând are să treacă la fapte".

Porthos nu se prea pricepea să înţeleagă omul din ochi, dar de astă dată, auzind numele lui Athos, încercase aceleaşi simţăminte ca şi d'Artagnan şi înţelesese lămurit totul.

— Contele de la Fère te-a rugat să ne transmiţi salutări domnului Vallon şi mie? întrebă cu sfială gasconul.

— Întocmai, domnule.

— Prin urmare, l-ai văzut?

— Fireşte.

— Şi unde-i? dacă nu-i cu supărare.

— Foarte aproape de-aici, zâmbi Comminges.

— Foarte aproape! murmură d'Artagnan şi ochii îi scânteiară.

— Atât de aproape, încât, dacă ferestrele care dau spre pavilionul cu portocali n-ar fi zidite, l-aţi vedea şi de-aici.

"Dă târcoale castelului" – cugetă d'Artagnan în sinea lui şi urmă cu glas tare:

— L-ai întâlnit cumva la vânătoare, în parc?

— Nu, nu, mai aproape, mult mai aproape! Iată, în spatele zidului ăstuia, spuse Comminges, lovind cu pumnul în perete.

— În spatele zidului, zici? Păi de ce se află în spatele zidului? Ne-au adus noaptea şi habar n-am unde sunt, să mă ia naiba!

— Atunci presupune un lucru, interveni Comminges.

— Presupun orice doreşti.

— Presupune că în peretele ăsta se află o fereastră.

— Şi-apoi?

— Şi că de la această fereastră îl vedeţi pe domnul de La Fère la fereastra lui.

— Aşadar, contele de La Fère e găzduit la castel?

— Da.

— În ce calitate?

— În aceeaşi calitate ca dumneavoastră.

— Athos, prizonier?

— Ştiţi bine doar, râse Comminges. La Rueil nu există prizonieri, aici nu-i închisoare.

— Să nu ne jucăm cu vorbele, domnule! Athos a fost arestat?

— Ieri, la Saint-Germain, pe când ieşea de la regină.

Braţele lui d'Artagnan căzură fără vlagă de-a lungul corpului. Parcă l-ar fi lovit trăsnetul. O paloare cumplită i se aşternu pe chipul arămiu, aidoma unui nor alb, dar pieri îndată.

— Prizonier! îngăimă el.

— Prizonier! şopti abătut şi Porthos.

Deodată, d'Artagnan ridică fruntea şi în ochi i se aprinse o scânteie, care scăpă chiar şi prietenului său. Apoi, deznădejdea de mai înainte luă iarăşi locul acestei trecătoare înseninări.

— Haide-haide! spuse Comminges, care din ziua arestării lui Broussel, când d'Artagnan îi venise în ajutor, scăpându-l din mâna parizienilor, aşa cum am văzut, nutrea o adevărata afecţiune pentru gasconul nostru. Haide, nu vă amărâţi, n-am vrut să vă aduc o veste proastă, dimpotrivă. Cum acuma-i război, nimeni nu ştie ce-l aşteaptă. Decât să vă lăsaţi pradă deznădejdii, mai bine bucuraţi-vă că întâmplarea v-a adus prietenul aproape.

Îndemnul ofiţerului nu avu nici o înrâurire asupra lui d'Artagnan, care păstră aerul său mohorât.

— Cum se simte? întrebă Porthos, dornic să scoată şi el o vorbă, văzând că d'Artagnan tace.

— Foarte bine, răspunse Comminges. Întâi, ca şi dumneavoastră, părea deznădăjduit. Dar când a auzit că Mazarin îl vizitează chiar astă-seară...

— Ei! făcu d'Artagnan. Mazarin se duce în vizită la contele de La Fère?

— Da şi a avut grijă să-i dea de ştire, iar dânsul m-a rugat atunci să vă spun că se va folosi de această favoare a cardinalului pentru a pleda cauza dumneavoastră şi a sa.

— Scumpul nostru conte! exclamă d'Artagnan.

— Frumoasă treabă! mârâi Porthos. Mare favoare! Ce Dumnezeu! Contele de La Fère, care se înrudeşte cu familiile Montmorency şi Rohan, preţuieşte mai mult decât Mazarin.

— N-are a face, spuse d'Artagnan, cu tonul cel mai dulce din lume. Dacă te gândeşti bine, dragul meu du Vallon, asta-i o mare cinste pentru contele de La Fère. O asemenea vizită, mai ales, te umple de speranţe! Ba, după mine, e o cinste atât de mare pentru un arestat, încât cred că domnul de Comminges se înşeală.

— Cum să mă înşel?!

— Nu cumva contele de La Fère e chemat la Mazarin în loc să se ducă Mazarin în vizită la dânsul?

— Nu, nu, se împotrivi Comminges, care ţinea să povestească totul întocmai. Am auzit bine ce-a spus cardinalul. El se va duce în vizită la contele de La Fère.

D'Artagnan se uită spre Porthos, să vadă dacă îşi dă seama de însemnătatea acestei vizite, dar nu-i întâlni privirea.

— Aşadar, făcu gasconul, cardinalul are obiceiul să se plimbe prin pavilionul cu portocali?

— În fiecare seară se încuie acolo, răspunse Comminges. Se pare că acolo chibzuieşte asupra problemelor de stat.

— Atunci încep să cred că, într-adevăr, domnul de La Fère va fi cel care va primi vizita Eminenţei-Sale, spuse d'Artagnan. De altfel, cardinalul va fi însoţit, desigur.

— Da, de doi ostaşi.

— Şi vor discuta amândoi probleme importante de faţă cu doi străini?

— Soldaţii sunt elveţieni din nişte cantoane mici şi vorbesc numai germana. În plus, mai mult ca sigur că vor aştepta la uşă.

D'Artagnan îşi înfigea unghiile în palme, ca să nu i se zugrăvească pe faţă şi altceva decât dorea el.

— Ar fi bine dacă Mazarin s-ar feri să intre singur, vorbi d'Artagnan. Contele trebuie să fie furios.

Comminges pufni în râs.

— S-ar zice că mâncaţi oameni, nu altceva? Domnul de La Fère e foarte politicos, şi-apoi nici nu are arme. La primul strigăt al Eminenţei-Sale, cei doi ostaşi care-l însoţesc în permanenţă dau fuga îndată.

— Doi ostaşi! murmură d'Artagnan, străduindu-se parcă să-şi amintească ceva. Doi ostaşi, da, da! De aceea aud în fiecare

seară pe cineva strigând doi oameni, pe care îi văd apoi plimbându-se pe sub fereastra mea chiar şi câte o jumătate de ceas.

— Întocmai, ei sunt. Îl aşteaptă pe cardinal, sau mai bine , pe Bernouin, care vine să-i cheme în clipa când cardinalul iese la plimbare.

— Frumoşi bărbaţi, nu zic! făcu d'Artagnan.

— Sunt din regimentul Lens, pe care Prinţul, în semn de cinstire, l-a dăruit cardinalului.

— Ah, domnule, spuse d'Artagnan, ca pentru a cuprinde într-un singur cuvânt această lungă convorbire. Numai de s-ar îndupleca Eminenţa-Sa să ne dăruiască libertatea, atât nouă cât şi domnului de La Fère!

— O doresc din toată inima, spuse Comminges.

— Atunci, dacă uită cumva de vizita asta, ţi-ar fi greu să-i aduci aminte?

— Câtuşi de puţin, dimpotrivă.

— Of, asta mă mai linişteşte puţin!

Îndemânarea cu care gasconul schimbase vorbă ar fi apărut ca o manevră sublimă oricui ar fi putut să-i citească în suflet.

— Mai am o ultimă rugăminte, dragă domnule de Comminges, urmă el.

— Te ascult bucuros, domnule.

— Îl mai vezi pe contele de la Fère?

— Da, mâine dimineaţă.

— Salută-l din partea noastră şi spune-i că-l rog să ceară şi pentru mine aceeaşi favoare care i s-a făcut.

— Doreşti să vină cardinalul aici?

— Nu. Ştiu cine sunt şi nu cer mai mult decât mi se cuvine. Aş vrea doar ca Eminenţa-Sa să-mi facă cinstea să mă asculte.

— Oh! murmură Porthos, clătinând din cap. Nu l-aş fi crezut niciodată în stare de una ca asta. Cât îl doboară nenorocirea pe om!

— Bine, am să-i spun, făgădui Comminges.

— Mai spune contelui că sunt sănătos tun şi că m-ai văzut trist, dar resemnat.

— Îmi face plăcere, domnule, să te-aud vorbind aşa.

— Spune-i acelaşi lucru şi despre domnul du Vallon.

— Ba despre mine, nu! Strigă Porthos. Eu nu-s câtuşi de puţin resemnat.

— Ai să te resemnezi şi tu, prietene.

— Niciodată!

— Are să se resemneze, domnule de Comminges. Îl cunosc mai bine decât se cunoaşte singur şi ştiu că are o mie de însuşiri fără de pereche, pe care nici măcar nu le bănuieşte. Taci, dragul meu du Vallon şi resemnează-te!

— Cu bine, domnilor! spuse Comminges. Noapte bună!

— Ne vom strădui s-o avem.

Comminges salută şi plecă. D'Artagnan îl urmări cu privirea, păstrându-şi acelaşi aer umil şi resemnat. Dar abia se închise uşa în urma căpitanului, că sări asupra lui Porthos şi începu să-l strângă în braţe, având în ochi o bucurie asupra căreia era cu neputinţă să te înşeli.

— Of, ce-ai păţit? suspină Porthos. Bietul meu prieten! Nu cumva ţi-ai ieşit din minţi?

— Suntem salvaţi!

— Mie nu mi se pare deloc, dimpotrivă, bag de seamă că ne-a adunat pe toţi dinapoia gratiilor, afară doar de Aramis şi că nădejdile noastre de scăpare s-au micşorat de când încă unul dintre noi a picat în capcana lui Mazarin.

— Nici pomeneală, Porthos, prietene! Capcana era bună pentru doi, pentru trei e prea şubredă.

— Nu pricep nimic, se tângui Porthos.

— De prisos! spuse d'Artagnan. Hai să mâncăm şi să prindem puteri, căci vom avea nevoie de asta la noapte.

— Ce facem la noapte? întrebă Porthos, din ce în ce mai nedumerit.

— Se poate să călătorim.

— Păi...

— Haidem la masă, dragul meu! Mie, când mănânc, îmi vin idei. După-masă, când mi se vor fi rânduit în minte, am să-ţi spun totul.

Oricât de mult ar fi dorit Porthos să afle planurile lui d'Artagnan, cum îi ştia obiceiurile, se aşeză la masă fără să mai stăruie şi mânca cu o poftă ce vădea deplina-i încredere în bună chibzuinţă a prietenului său.

Capitolul XLV Braţul şi mintea

Mâncară în tăcere, dar fără să fie câtuşi de puţin trişti; din când în când, câte o fluturare de zâmbet lumină chipul lui d'Artagnan, cum se întâmpla întotdeauna în clipele sale de voioşie. Porthos căta cu luare-aminte la aceste zâmbete, întâmpinându-l pe fiecare cu câte o exclamaţie şi arătând că deşi nu pricepea nimic, urmărea frământarea prietenului său.

La încheierea mesei, d'Artagnan se rezemă de spătarul scaunului, puse picioarele unul peste celălalt şi începu să se legene cu aerul unui om foarte mulţumit de sine.

Porthos îşi sprijini coatele de masă şi bărbia în palme, uitându-se la el cu aceea privire încrezătoare, care dădea acestui uriaş o expresie de negrăită bunătate.

— Ei? făcu întrebător d'Artagnan după câtva timp.

— Ei? repetă Porthos.

— Ce spuneai, dragă prietene?...

— Eu n-am spus nimic!

— Ba da, spuneai că tare ai mai avea poftă să pleci de-aici!

— Hm, asta aşa-i, nu pofta îmi lipseşte!

— Şi mai spuneai că pentru asta n-avem decât să scoatem uşa din ţâţâni, ori să dărâmăm un zid.

— Da, chiar aşa, şi-acum spun la fel.

— Şi eu, Porthos, ziceam că nu e bine, că atâta vreme cât n-avem haine să ne travestim, nici arme să ne apărăm, după cel mult o sută de paşi au să ne prindă şi-o să fie vai de noi!

— E drept, ne-ar trebui şi haine şi arme.

— Ei bine, glăsui d'Artagnan, ridicându-se. Avem tot ce ne trebuie, prietene Porthos, ba chiar mai mult decât ne trebuie.

— Unde? făcu Porthos, rotindu-şi ochii în jur.

— Nu căuta, e zadarnic, toate vor veni singure la noi în clipa când dorim noi. Cam când i-am văzut ieri plimbându-se prin curte pe cei doi elveţieini?

— Cam la un ceas după căderea nopţii.

— Dacă azi nu zăbovesc, înseamnă că ne rămâne doar un sfert de ceas de aşteptare până vom avea plăcerea să-i vedem.

— Da, să tot fie un sfert de ceas până atunci.

— Braţul tău e la fel de puternic, cred, ce zici, Porthos?

Porthos îşi sumese mânecile până sus şi se uită cu mare mulţumire la braţele sale nervoase, groase cât pulpa unui om obişnuit.

— Cum nu, spuse el. Destul de puternice.

— Şi, fără să te osteneşti prea mult, poţi face un cerc din cleştele ăsta şi un tirbuşon din vătrai?

— Nici vorbă, îl încredinţă Porthos.

— Să vedem! îl puse la treabă d'Artagnan.

Uriaşul luă pe rând în mână cleştele şi vătraiul. Cu o nespusă uşurinţă, ba parcă fără nici o sforţare, făcu îndată ceea ce i se ceruse.

— Poftim!

— Minunat! exclamă d'Artagnan. Zău, Porthos, eşti grozav!

— Am auzit, spuse Porthos, de unul Milon din Crotona, care era în stare de lucruri nemaipomenite. Îşi lega fruntea cu o funie şi o făcea să se rupă; omora un bou dintr-un pumn şi-l ducea acasă în spinare; oprea în loc un cal, apucându-l de picioarele dindărăt şi multe altele. Am cerut să mi se povestească toate isprăvile lui, acolo, la Pierrefonds, şi-am izbutit să le împlinesc şi eu întocmai, afară de povestea cu ruptul frânghiei prin umflarea vinelor de la tâmple.

— Asta-i din pricină că puterea ta nu stă la cap, Porthos, zise d'Artagnan.

— Nu, stă în braţe şi-n umeri, încuviinţă cu naivitate Porthos.

— Ei bine, prietene, haidem la fereastră. Să folosim puterea asta ca să scoatem o graţie. Aşteaptă să sting lampa.

Capitolul XLVI Braţul şi mintea *(urmare)*

Porthos se apropie de fereastră, apucă o graţie cu amândouă mâinile, se opinti, trăgând-o spre el şi o îndoi că pe un arc, aşa încât amândouă capetele ieşiră din găoacea de piatră în care cimentul le ţintuia de treizeci de ani încheiaţi.

— Vezi, prietene, spuse d'Artagnan. Iată un lucru pe care cardinalul n-ar fi putut să-l facă niciodată, aşa om de geniu cum e!

— Să mai scot şi altele? întrebă Porthos!

— Nu, ajunge asta: acum poate să treacă un om.

Porthos încercă şi ieşi jumătate afară.

— Adevărat, încuviinţă el.

— Zău, frumuşică deschizătură! Acum scoate braţul.
— Pe unde?
— Prin deschizătura asta.
— De ce?
— Îţi spun îndată. Trece-l întâi.
Porthos ascultă, supus ca un soldat şi îşi strecură braţul printre gratii.
— Minunat! murmură d'Artagnan.
— Ţi se pare că merge?
— Ca pe roate, dragul meu.
— Bun. Acum ce să mai fac?
— Nimic.
— Asta-i tot?
— Nu încă.
— Aş vrea să pricep şi eu, zău aşa, ceru Porthos.
— Ascultă, dragul meu prieten şi din două vorbe ai să înţelegi totul. Uşa de la postul de pază se deschide, după cum vezi.
— Da, văd.
— În curtea noastră, pe unde trece Mazarin în drum spre pavilionul cu portocali, vor fi trimişi cei doi ostaşi care-l însoţesc de obicei.
— Iată-i că ies!
— Numai de-ar închide uşa de la post. Bravo! Au închis-o.
— Şi mai departe?
— Tăcere! Ar putea să ne-audă.
— Prin urmare, n-o să mai ştiu nimic?
— Ba da, pe măsură ce treci la fapte, ai să înţelegi.
— Totuşi, mi-ar fi plăcut...
— Surpriza o să te bucure mai mult.
— Da, e drept, recunoscu Porthos.
— Sst!
Porthos rămase mut şi nemişcat.
Cei doi soldaţi veneau într-adevăr spre fereastră, frecându-şi mâinile, căci, precum am spus, era în februarie şi era frig.
În clipa aceea, uşa de la corpul de gardă se deschise şi unul dintre ei se auzi strigat. Ostaşul îşi lăsă tovarăşul şi se întoarse la corpul de gardă.
— Treaba merge bine? întrebă Porthos.

— Straşnic! răspunse d'Artagnan. Acum ascultă: eu am să-l chem pe ăsta şi-o să stau de vorbă cu el, aşa cum am făcut ieri cu un camarad de-al lui, ţi-aduci aminte?

— Da, sigur, numai că n-am priceput o iotă din ce spunea.

— Ce-i drept, e drept, vorbea tare stricat. Să fii numai ochi şi urechi: totul stă în execuţie, Porthos.

— Bun, în asta nu mă întrece nimeni.

— Te cunosc doar, aşa încât am încredere.

— Zi, te-ascult!

— Deci, chem soldatul şi stau de vorbă cu el.

— Mi-ai mai spus.

— Eu mă întorc la stânga, aşa că el, în clipa când se suie pe bancă, va sta în dreapta ta.

— Şi dacă nu se suie pe bancă?

— Se suie, n-ai nici o grijă. În clipa când se suie pe bancă, întinzi braţul tău nemaipomenit şi-l apuci de gât. Apoi îl ridici cum a ridicat Tobias peştele de urechi şi-l tragi înăuntru, având grijă să-l strângi destul de tare, ca să nu scoată nici un strigăt.

— Bun! spuse Porthos. Şi dacă-l sugrum?

— În primul rând va fi un elveţian mai puţin pe lume. Dar sper că n-ai să-l sugrumi. Îl laşi apoi binişor pe podea, îi punem un căluş în gură şi-l legăm de ceva, găsim noi de ce să-l legăm. Cu asta se cheamă că am făcut rost de o uniformă şi o spadă.

— Grozav! se bucură Porthos, uitându-se cu cea mai adâncă admiraţie la d'Artagnan.

— Ehei! făcu gasconul.

— Mda, se dezmetici Porthos, numai că o uniformă şi o spadă n-ajung pentru amândoi.

— Asta-i acum! Ai uitat că are un tovarăş?

— Adevărat, spuse Porthos.

— Prin urmare, când tuşesc, întinzi braţul; înseamnă că a venit momentul.

— Bun!

Cei doi prieteni se aşezară fiecare la locul hotărât. Aşa cum stătea, Porthos era ascuns după colţul ferestrei.

— Bună seara, camarade, spuse încet d'Artagnan, cu glasul cel mai prietenos.

— Pun seară, tomnu', răspunse ostaşul.

— Nu-i prea cald, nu prea e de plimbare!

— Brrr!... se zgribuli ostaşul.

— Cred că un pahar de vin ţi-ar prinde bine.

— Un pahar de vin foarte pine venit.

— Peştele muşcă! Peştele muşcă! şopti d'Artagnan către Porthos.

— Înţeleg, răspunse Porthos.

— Am o sticlă aici, zise d'Artagnan.

— Un stigla?

— Da.

— Un stigla plin?

— Plină ochi şi ea e a ta dacă vrei s-o bei în sănătatea mea.

— He, he! Cum să nu vrei la mine? îngăimă soldatul, apropiindu-se.

— Vino şi-o ia, atunci, prietene! îl îmbie gasconul.

— Foarte bucuros. Aici este un bang.

— Ei, Doamne, ai zice că anume a fost aşezată aici! Urcă sus!... Aşa, bun, aşteaptă puţin, prietene!

Şi d'Artagnan tuşi.

În clipa aceea se abătu şi braţul lui Porthos: mâna lui de oţel înşfacă ostaşul de gât cu iuţeala fulgerului şi cu neîndurarea unui cleşte îl ridică în sus, înăbuşindu-l, îl trase înăuntru prin deschizătură, fără să-i pese dacă-l juleşte de gratii, şi-l aşează pe podea; lăsându-i răgaz cât să-şi capete răsuflarea, d'Artagnan îi îndesă fularul în gură, după care îi scoase la iuţeală uniforma, cu îndemânarea unuia ce-a învăţat treaba asta pe câmpul de luptă.

Legat cobză, ostaşul fu aşezat în cămin, unde prietenii noştri stinseseră focul din vreme.

— Gata, avem o uniformă şi o spadă! spuse Porthos.

— Astea-s ale mele, zise d'Artagnan. Dacă vrei şi o spadă, trebuie s-o luăm de la capăt. Ia seama! Celălalt ostaş tocmai iese din corpul de gardă şi vine încoace.

— Eu, fu de părere Porthos, cred că n-ar fi nimerit să încercăm tot cu şiretlicul ăsta. Urciorul nu merge de două ori la apă, aşa se spune. Dacă dăm greş, totul e pierdut. Săr afară prin deschizătură, îl înhaţ când nici prin cap nu-i trece şi ţi-l dau cu căluşul gata pus.

— E mai bine aşa, încuviinţă gasconul.

— Fii gata! spuse Porthos şi lunecă afară prin deschizătură. Lucrurile se petrecură întocmai cum făgăduise uriaşul. Porthos se pitulă undeva în drumul ostaşului şi când acesta trecu prin

faţa lui, îl apucă de gât, îi îndesă căluşul în gură şi-l trecu ca pe o mumie printre gratii, sărind şi el înăuntru.

Cel de-al doilea prizonier fu despuiat de veşminte ca şi primul. Apoi îl întinseră pe pat, legându-l straşnic cu centurile şi cum patul era de stejar masiv şi centurile căptuşite, puteau să fie tot atât de liniştiţi în privinţa lui, ca şi a celui dintâi.

— Aşa, spuse d'Artagnan.. Totul merge de minune. Acum încearcă hainele flăcăului, Porthos, deşi nu prea cred să-ţi vină. Nu-ţi face griji dacă vezi că ţi-s strimte, cureaua de aninat spada şi, mai ales, pălăria cu pene roşii sunt de ajuns.

Din întâmplare, cel de-al doilea ostaş era o namilă de om, aşa încât hainele îi veneau ca turnate.

Atât doar că plesniseră în câteva locuri pe la cusături.

O vreme nu se auzi decât foşnetul hainelor. Amândoi se îmbrăcau în grabă.

— Gata! spuseră ei într-un glas. Cât despre voi, prieteni, se întoarseră ei spre cei doi ostaşi, n-o să păţiţi nimic dacă sunteţi cuminţi. Dar dacă vă mişcaţi, sunteţi morţi.

Ostaşii nu mai ziseră nici pis. Pumnul lui Porthos îi făcuse să priceapă că nu era de glumit.

— Acum ai vrea să înţelegi mai departe, nu-i aşa, Porthos? zise d'Artagnan.

— Da, n-ar fi rău.

— Uite, sărim în curte.

— Da.

— Luăm locul flăcăilor ăstora.

— Bine.

— Ne plimbăm în lung şi-n lat.

— Pica tocmai bine, fiindcă afară nu-i prea cald.

— Peste puţin timp valetul o să ne strige aşa ca ieri şi alaltăieri.

— Şi noi răspundem?

— Nu, nu răspundem, dimpotrivă.

— Cum vrei. Nici nu ţin să răspund.

— Prin urmare, tăcem mâlc. Ne tragem doar pălăria pe ochi şi conducem pe Eminenţa-Sa.

— Unde?

— Acolo unde se duce, la Athos. Crezi că el s-ar supăra să ne vadă?

— Ţii! exclamă Porthos. Tii, înţeleg!

— Nu sări aşa în sus, Porthos! Pe legea mea, n-am isprăvit încă! glumi gasconul.

— Şi după aia? întrebă Porthos.

— Ţin-te de mine, zise d'Artagnan. Om trăi şi-om vedea.

Şi, lunecând prin deschizătură, se lăsă uşor în curte. Porthos îl urmă pe aceeaşi cale, însă mai încet şi mai anevoie.

Se auzea cum cei doi ostaşi legaţi cobză în odaie dârdâie de frică. D'Artagnan şi Porthos abia puseseră piciorul pe pământ, că văzură o uşă deschizându-se şi valetul strigă:

— Gardă!

Tot atunci se deschise şi uşa postului de pază şi cineva porunci:

— La Bruyère, du Barthois, duceţi-vă!

— Se pare că pe mine mă cheamă La Bruyère, spuse d'Artagnan.

— Iar pe mine, du Barthois, adăugă Porthos.

— Unde sunteţi? întrebă valetul, ai cărui ochi, deprinşi cu lumina, nu puteau să-i zărească pe eroii noştri în întuneric.

— Iată-ne! rosti d'Artagnan.

Apoi se întoarse spre Porthos:

— Ce zici de asta, domnule du Vallon?

— Nemaipomenit, pe legea mea, numai de nu ne-ar dibui!

Cei doi ostaşi improvizaţi porniră grav în urma valetului; acesta le deschise uşa unui vestibul, apoi uşa unei încăperi ce aducea a sală de aşteptare şi, arătându-le două scaune, le spuse:

— Consemnul e foarte simplu: nu lăsaţi să intre aici decât o singură persoană, una singură, nu mai multe, pricepeţi? Şi ascultaţi în totul de această persoană. La întoarcere, n-aveţi nimic de făcut decât să aşteptaţi să vin eu să vă schimb.

D'Artagnan era cunoscut îndeaproape de către valet – nimeni altul decât Bernouin, cel care în ultimele şase sau opt luni îl introdusese de vreo zece ori la cardinal. Se mulţumi deci să mormăie un "ia", care să sune cât mai puţin gascon şi cât mai nemţeşte cu putinţă.

Cât despre Porthos, acesta îi făgăduise să nu deschidă gura în ruptul capului. Dacă nu era cu putinţă, avea îngăduinţa să răspundă la orice cu faimosul şi solemnul *tarteifle!*

Bernouin plecă, încuind uşa după el.

— Of, spuse Porthos, auzind cheia răsucindu-se în broască. Aici parcă e o modă să ţii omul sub cheie. Mi se pare că am schimbat doar închisoarea: în loc să stăm închişi în odaia aia, suntem prizonieri aici, între portocali. Nu prea văd ce-am câştigat.

— Porthos, prietene, şopti d'Artagnan, nu pune providenţa la îndoială. Dă-mi pace să mă gândesc şi să chibzuiesc.

— Gândeşte-te şi chibzuieşte, bombăni Porthos, supărat că lucrurile merg aşa şi nu altfel.

— Am făcut optzeci de paşi, murmură d'Artagnan. Am urcat şase trepte. Prin urmare, aici trebuie să fie, precum spuneam adineauri, ilustrul meu prieten du Vallon, celălalt pavilion, paralel cu al nostru şi numit pavilionul portocalilor. Contele de La Fère nu poate să fie departe. Numai că uşile sunt încuiate.

— Ce mare greutate! sări Porthos. Pun niţel umărul...

— Pentru Dumnezeu, cruţă-ţi puterile, Porthos, zise d'Artagnan. Numai la nevoie capătă asemenea isprăvi valoarea pe care o merită. N-ai auzit că trebuie să vină cineva?

— Ba da.

— Ei bine, acest cineva ne va deschide uşile.

— Dar, dragul meu, se porni Porthos, dacă acest cineva ne recunoaşte şi în clipa când ne recunoaşte începe să strige, suntem pierduţi. Îmi închipui doar că n-ai de gând să mă faci să sugrum un om al bisericii! Mijloacele astes-s bune cu duşmanii ţării.

— Să mă ferească Dumnezeu şi pe tine la fel! se scutură d'Artagnan. Tânărul rege ne-ar rămâne poate îndatorat; regina însă nu ne-ar ierta-o şi tocmai de ea trebuie să avem grijă. De altfel, să ucidem aşa, fără rost, niciodată! Cu nici un preţ! Am planul meu. Aşa că dă-mi pace şi-o să râdem la urmă.

— Cu atât mai bine! spuse Porthos. Simt mare nevoie să râd.

— Sst! făcu d'Artagnan. Iată-l pe acel cineva!

În încăperea dintâi, adică în vestibul, tocmai se auzea un zgomot uşor de paşi. Uşa scârţâi în balamale şi în prag se ivi un bărbat în veşminte de cavaler, înfăşurat într-o mantie cafenie, cu o pălărie mare de fetru lăsată pe ochi şi cu un felinar în mână.

Porthos se trase lângă zid, dar nu izbuti să se pituleze într-atât, încât omul în mantie să nu-l vadă. El îi întinse felinarul şi-i spuse:

— Aprinde lampa din tavan!

Apoi se întoarse către d'Artagnan:

— Cunoaşteţi consemnul?

— *Ia,* răspunse gasconul, hotărât să nu scoată din gură decât această singură mostră de nemţească.

— *Tedesco,* rosti cavalerul, *va bene.*

Şi, înaintând spre uşa aflată în faţa celei prin care intrase, o descuie şi dispăru încuind-o la loc.

— Şi-acum ce facem? întrebă Porthos.

— Acum ne slujim de umărul tău, prietene, dacă uşa-i încuiată. Fiecare lucru la vremea lui. Totul vine la timpul potrivit dacă omul ştie să aştepte. Mai întâi să baricadăm zdravăn prima uşă şi apoi îl vom urma pe cavaler.

Cei doi prieteni se apucară îndată de treabă, îngrămădind în uşă toate mobilele aflate în încăpere şi blocând-o cu desăvârşire, mai ales că uşa se deschidea înăuntru.

— Aşa, spuse d'Artagnan. Acum suntem siguri că nu ne atacă nimeni pe la spate. Ei, acum, înainte!

Capitolul XLVII Tainiţele subpământene ale domnului Mazarin

Ajunseră la uşa prin care dispăruse Mazarin. Era încuiată. Zadarnic se căzni d'Artagnan să o deschidă.

— Iată unde ar trebui să pui umărul, prietene Porthos, şopti el. Împinge, dar vezi, încetişor, fără zgomot. Nu sparge uşa, desprinde doar canaturile şi treaba-i gata.

Porthos îşi propti vajnicul umăr într-unul din canaturi, care se îndoi puţin, iar d'Artagnan vâri uşurel vârful spadei între limba şi scoaba broaştei. Limba, tăiată pieziş, cedă şi uşa se deschise.

— Cum îţi spuneam, prietene Porthos, de la femei şi de la uşi obţii orice dacă le iei cu binişorul.

— Văd că eşti un mare moralist, rosti Porthos.

— Să intrăm, făcu d'Artagnan.

Intrară: Dinapoia unui geamlâc, la lumina felinarului lăsat de cardinal jos, în mijlocul galeriei, se vedeau portocalii şi rodierii castelului Rueil, rânduiţi în lungi şiruri şi mărginind o alee largă şi alte două, lăturalnice, mai mici.

— Nici urmă de cardinal, bombăni d'Artagnan. Numai felinarul. Unde naiba să fie?

Făcu semn lui Porthos să cerceteze una din aleile lăturalnice şi el se apucă să o cerceteze pe cealaltă. Deodată, în stânga, văzu un ghiveci pentru plante mutat din loc şi o deschizătură căscându-se pe locul lui.

Zece oameni abia l-ar fi clintit, dar se vede că ghiveciul se urnise cu lespedea pe care stătea cu tot, mulţumită unui mecanism oarecare.

Precum am spus, d'Artagnan văzu pe locul ghiveciului o deschizătură şi treptele unei scări coborând în spirală.

Îl chemă pe Porthos printr-un semn şi-i arătă deschizătura şi scara în spirală.

Amândoi se priviră îngroziţi.

— Dacă n-am vrea decât bani, şopti d'Artagnan, ar însemna că am dat lovitura şi că suntem bogaţi pe toată viaţa.

— Cum asta?

— Nu înţelegi? Acolo jos, la capătul scării, se află, fără doar şi poate, faimoasa comoară a cardinalului, despre care vorbeşte lumea atâta. N-ar trebui decât să coborâm, să golim o ladă, să-l încuiem pe cardinal înăuntru şi să plecăm, cărând atâta aur cât putem duce. Pe urmă, punem portocalul ăsta la loc şi nimeni de pe lume n-o să ne întrebe de unde avem atâta bogăţie, nici măcar cardinalul!

— Pentru nişte tâlhari ar fi o lovitură, glăsui Porthos. Dar nu mi se pare o ispravă vrednică de nişte gentilomi.

— Asta e şi părerea mea, răspunse d'Artagnan. De aceea am şi spus: "dacă n-am vrea decât bani"... căci noi vrem altceva.

Gasconul aplecă urechea spre scară. În aceeaşi clipă se auzi un zornăit surd, ca şi cum cineva ar fi mişcat un sac cu aur; tresări. O uşă se trânti şi o geană de lumină se aşternu îndată pe treptele din capul scării.

Mazarin lăsase felinarul între portocali pentru a lăsa să se creadă că se plimbă prin seră. Coborâse în misteriosul său tezaur cu o lumânare de ceară.

— Ehei! spuse el în italieneşte, în timp ce urca treptele, cântărind din ochi o pungă pântecoasă, plină cu reali. Ehei, cu asta poţi plăti cinci consilieri din Parlament şi doi generali ai Parisului. Eu sunt un mare comandant de oşti, numai că fac războiul în felul meu, aşa cum înţeleg eu să-l fac...

D'Artagnan şi Porthos se ascunseseră fiecare pe câte una din aleile lăturalnice, în spatele unor ghivece şi aşteptau.

Mazarin se apropie la trei paşi de d'Artagnan şi apăsă pe un buton ascuns în zid. Lespedea se învârti şi portocalul aflat pe ea îşi luă iarăşi locul. Cardinalul stinse lumânarea, o puse în buzunar şi luă felinarul în mână.

— Şi-acum, zise el, să mergem să-l vedem pe domnul de la Fère.

"Bravo, avem acelaşi drum! gândi d'Artagnan în sinea lui, mergem împreună."

Porniră înainte toţi trei, Mazarin pe aleea din mijloc, Porthos şi d'Artagnan pe aleile lăturalnice. Prietenii noştri se fereau cu grijă să nu se găsească în fâşiile de lumină pe care felinarul le arunca printre ghivece. Cardinalul ajunsese la o a doua uşă de sticlă, fără să bage de seamă că e urmărit, fiindcă nisipul înăbuşea zgomotul făcut de paşii urmăritorilor.

Ajuns acolo, coti la stânga, pe un coridor pe care Porthos şi d'Artagnan nu-l băgaseră în seamă până în clipa aceea. Când să deschidă uşa, se opri în loc, preocupat.

— Ah, *diavolo!* mormăi el. Am uitat de sfatul lui Comminges. Trebuia să iau ostaşii cu mine, să-i las aici, la uşă, de pază, ca să nu-i pic cumva în gheară acestui împieliţat. Haidem!

Şi, nerăbdător, se pregăti să pornească înapoi.

— Nu vă mai osteniţi, monseniore, vorbi d'Artagnan, aţinându-i calea, cu pălăria în mână şi cu zâmbetul pe buze. Am urmărit-o pas cu pas pe Eminenţa-Voastră şi iată-ne!

— Iată-ne! spuse şi Porthos.

Şi salută la fel de curtenitor.

Mazarin îşi mută privirile îngrozite de la unul la altul: îi recunoscu pe amândoi şi icni înspăimântat, scăpând felinarul din

mână. D'Artagnan luă el felinarul; din fericire, nu se stinsese în cădere.

— Câtă lipsă de prevedere, monseniore! spuse gasconul. Pe aici e greu fără lumină: Eminenţa-Voastră s-ar putea lovi de vreun ghiveci, ar putea să alunece în vreo groapă.

— Domnul d'Artagnan! bâigui Mazarin, care nu putea să se dezmeticească.

— Da, eu însumi, monseniore şi am cinstea să vă prezint pe domnul du Vallon, un foarte bun prieten al meu, de care Eminenţa-Voastră a avut bunătatea să se intereseze îndeaproape altădată. Şi d'Artagnan îndreptă lumina felinarului către chipul radios al lui Porthos, care începea să înţeleagă ce se petrece şi era nespus de mândru.

— Mergeaţi parcă la domnul de La Fère, continuă d'Artagnan. Nu vrem să vă reţinem, monseniore. Dacă binevoiţi, arătaţi-ne drumul. Vă urmăm.

Treptat-treptat, Mazarin îşi venea în fire.

— Sunteţi de mult prin sera portocalilor, domnilor? întrebă el cu vocea tremurătoare, gândindu-se că fusese să-şi vadă tezaurul.

Porthos deschise gura să răspundă, dar gasconul îi făcu semn şi gura uriaşului rămase mută, închizându-se încetişor.

— Abia am venit, monseniore, rosti d'Artagnan.

Mazarin răsuflă uşurat; un fel de zâmbet îi flutura pe buze; nu se mai temea pentru comoară, ci numai pentru sine.

— Aşadar, m-aţi prins în cursă, domnilor! zise el. Mă declar învins. Vreţi să vă redau libertatea, nu-i aşa? V-o dăruiesc.

— O, monseniore, i-o întoarse d'Artagnan. Sunteţi prea bun, dar libertatea o avem, aşa că ne-ar plăcea mai mult să vă cerem altceva.

— Cum, sunteţi liberi? îngăimă Mazarin, îngrozit.

— Fără îndoială. În timp ce dumneavoastră, monseniore, dimpotrivă, v-aţi pierdut libertatea şi acum, ce vreţi, monseniore, după legile războiului, trebuie să v-o răscumpăraţi.

Mazarin simţi un fior săgetându-l până în adâncul inimii. Privirea lui cea atât de pătrunzătoare scrută zadarnic chipul batjocoritor al gasconului şi pe cel nepăsător al lui Porthos. Amândoi se aflau în umbră şi nici sibila din Cume n-ar fi putut să citească ceva pe feţele lor.

— Să-mi răscumpăr libertatea? repetă Mazarin.

— Întocmai, monseniore.

— Şi cam cât m-ar costa, domnule d'Artagnan?

— La naiba, monseniore, nu ştiu nici eu! Să mergem să-l întrebăm pe contele de La Fère, dacă Eminenţa-Voastră îngăduie. Binevoiască deci Eminenţa-Voastră a deschide uşa care duce la dânsul şi, în zece minute, preţul răscumpărării va fi stabilit.

Mazarin tresări.

— Monseniore, continuă d'Artagnan, Eminenţa-Voastră observă, cred, cu câtă politeţe ne purtăm, totuşi suntem nevoiţi să vă prevenim că nu avem timp de pierdut. Deschideţi, deci, monseniore, vă rog şi nu uitaţi că, la cea mai mică încercare de fugă, la cel mai mic strigăt, dată fiind situaţia excepţională în care ne aflăm, să nu vă fie cu supărare dacă o să ajungem cumva la mijloace tari.

— Fiţi pe pace, domnilor, vă dau cuvântul de onoare că n-am să încerc să fug, îi asigură Mazarin. D'Artagnan îi făcu semn lui Porthos să fie cu ochii în patru şi, întorcându-se spre Mazarin, spuse:

— Acum, monseniore, să intrăm, vă rog!

Capitolul XLVIII Tratative

Mazarin trase zăvorul unei uşi duble, în pragul căreia se afla Athos, gata să-şi primească ilustrul oaspete, după cum îl prevenise Comminges.

Văzându-l pe Mazarin, se înclină.

— Eminenţa-Voastră, rosti el, se putea lipsi de însoţitori: cinstea ce-mi face e prea mare ca să o pot uita.

— Dragul meu conte, interveni d'Artagnan, află că Eminenţa-Sa nu voia deloc să ne ia. A trebuit să stăruim noi, du Vallon şi cu mine şi poate mai mult decât se cuvine, dar doream prea mult să te vedem.

Auzind acest glas plin de batjocură şi văzând gestul atât de cunoscut ce însoţea aceste cuvinte, Athos tresări.

— D'Artagnan! Porthos! exclamă el.

— Eu însumi, scumpe prieten.

— Eu însumi! repeta Porthos.

— Ce înseamnă asta? întrebă contele.

— Înseamnă că rolurile s-au schimbat, răspunse Mazarin încercând, ca şi mai înainte, să zâmbească şi muşcându-şi buzele în acelaşi timp. În loc ca aceşti domni să fie prizonierii mei, sunt eu prizonierul acestor domni, aşa]nc]t mă vezi aici silit să ascult, în loc să poruncesc. Dar, domnilor, vă previn că victoria va fi de scurtă durată; afară doar dacă nu mă strângeţi de gât, vine el şi rândul meu...

— Vai, monseniore! spuse d'Artagnan. Nu ameninţaţi, nu-i o pildă bună. Suntem atât de blânzi şi de cumsecade cu Eminenţa-Voastră! Hai să lăsăm deoparte orice supărare, orice duşmănie şi să vorbim că nişte oameni de treabă.

— Nici nu cer altceva, domnilor, zise Mazarin. Dar în momentul în care discutăm preţul răscumpărării mele, n-aş vrea să vă socotiţi într-o situaţie mai bună decât în realitate; prinzându-mă în capcană, v-aţi prins şi pe voi. Cum veţi ieşi de aici? Priviţi la aceste gratii, la aceste uşi; priviţi, ori mai degrabă ghiciţi santinelele care veghează în spatele acestor gratii şi uşi, soldaţii de care curţile sunt ticsite, aşa încât să ne gândim. Iată, vreau să vă arăt că sunt cinstit cu voi.

"Bun! gândi d'Artagnan în sinea lui. Să ne ţinem bine; vrea să ne joace o festă!"

— V-am oferit libertatea, continuă ministrul. V-o ofer şi acum. Primiţi? În mai puţin de un ceas veţi fi descoperiţi, arestaţi, siliţi să mă ucideţi, crimă odioasă, nedemnă de nişte nobili ca voi.

"Are dreptate!" cugetă Athos.

Şi, ca orice gând ce trecea prin cugetu-i nobil, gândul acesta i se oglindi în priviri.

— Prin urmare, spuse d'Artagnan, vrând a slăbi speranţa pe care Mazarin şi-o făcuse din încuviinţarea tăcută a lui Athos, nu vom ajunge la o asemenea violenţă decât atunci când nu vom mai avea încotro.

— Dacă, dimpotrivă, continuă Mazarin, mă lăsaţi să plec, primind în schimb libertatea...

— Cum? îi curmă vorba d'Artagnan. Aţi vrea să primim libertatea, câtă vreme puteţi să ne-o luaţi înapoi, cinci minute mai târziu, aşa cum singur aţi spus? Şi pe cât vă cunosc eu, monseniore, aşa veţi face, n-am nici o îndoială! adăugă gasconul.

— Nu, pe cuvântul meu de cardinal... Nu mă credeţi?

— Monseniore, nu cred în cardinalii care nu-s preoţi.

— Atunci, pe cuvântul meu de ministru!

— Nu mai sunteţi ministru, monseniore, sunteţi prizonier.

— Fie, atunci pe cuvântul lui Mazarin! Doar sunt şi sper că voi fi întotdeauna Mazarin.

— Hm! mormăi d'Artagnan. Am auzit de un oarecare Mazarin, care nu-şi prea ţinea jurămintele şi tare mă tem să nu fie cumva un strămoş al Eminenţei-Voastre.

— Domnule d'Artagnan, spuse Mazarin, eşti o minte ageră şi sunt foarte mâhnit că m-am certat cu dumneata.

— Monseniore, nu doresc decât să ne împăcăm.

— Ei bine, glăsui Mazarin, dacă vă garantez libertatea într-un chip vizibil, palpabil?...

— Ei, asta-i altceva, murmură Porthos.

— Să vedem, spuse Athos.

— Să vedem, spuse d'Artagnan.

— Mai întâi, primiţi? întrebă cardinalul.

— Înfăţişaţi-ne lămurit planul dumneavoastră, monseniore şi vom vedea.

— Ţineţi seamă de faptul că sunteţi prinşi, închişi.

— Ştiţi bine, monseniore, îi aminti d'Artagnan, că tot ne mai rămâne o ieşire.

— Care?

— Să murim împreună.

Mazarin se cutremură.

— Iată, spuse el. În capătul coridorului se află o uşă a cărei cheie e la mine. Uşa dă în parc. Luaţi cheia şi plecaţi. Sunteţi iuţi, puternici, înarmaţi. La o sută de paşi spre stânga găsiţi zidul ce împrejmuieşte parcul: săriţi peste zid şi din trei salturi sunteţi în drum, liberi. Vă cunosc destul acum ca să ştiu că, dacă veţi fi atacaţi, asta n-o să vă împiedice fuga.

— Ei, da, fireşte, monseniore! încuviinţă d'Artagnan. Aşa mai zic şi eu. Unde-i cheia pe care binevoiţi să ne-o daţi?

— Iat-o!

— Monseniore, urmă d'Artagnan, fiţi atât de bun să ne duceţi acum până la uşă.

— Foarte bucuros, se oferi ministrul, dacă asta vă linişteşte.

Mazarin, care nu spera să scape atât de ieftin, se îndrepta radios spre coridor şi descuie uşa. Uşa dădea într-adevăr spre

parc, pe cât putură să se dumirească cei trei fugari, căci o pală de vânt năvăli din întuneric, zvârlindu-le zăpadă în faţă.

— Fir-ar să fie! afurisi d'Artagnan. Păcătoasă noapte, monseniore! Nu cunoaştem locul şi n-o să dibuim drumul în veci. Acum, fiindcă Eminenţa-Voastră s-a ostenit până aici, mai duceţi-ne câţiva paşi, monseniore, până la zid.

— Fie, se învoi cardinalul.

Şi, tăind parcul în linie dreaptă, se îndreptă iute spre zid, lângă care ajunseră îndată toţi patru.

— Acum sunteţi mulţumiţi, domnilor? întrebă Mazarin.

— Cred şi eu! Parcă ar fi nu ştiu cum să mai facem şi nazuri! Ce naiba! Câtă cinste! Trei bieţi nobili să se vadă însoţiţi de un prinţ al bisericii! Să nu uit, monseniore: aţi spus adineauri că suntem viteji, iuţi şi înarmaţi, nu?

— Întocmai.

— V-aţi înşelat: numai domnul du Vallon şi cu mine suntem înarmaţi. Contele e cu mâinile goale şi dacă ne întâlneşte cumva vreo patrulă, trebuie să fim în stare să ne apărăm.

— Asta-i drept.

— Dar unde să găsim o spadă? întrebă Porthos.

— Monseniorul va împrumuta contelui spada sa, tot nu-i e de nici un folos, zise d'Artagnan.

— Bucuros, primi cardinalul. Şi-l voi ruga pe domnul conte să o păstreze în amintirea mea.

— Sper că vei preţui atâta dărnicie, conte! făcu d'Artagnan.

— Făgăduiesc monseniorului să nu mă despart de ea niciodată, răspunse Athos.

— Bun, murmură d'Artagnan. Înduioşător schimb de politeţe! Nu ţi-au dat lacrimile, Porthos?

— Ba da, adeveri Porthos. Dar nu ştiu, din pricina asta sau a vântului. Cred că vântu-i de vină.

— Şi-acum, sus, Athos! făcu d'Artagnan. Repede.

Ajutat de Porthos, care îl săltă în braţe ca pe un fulg, Athos ajunse pe creasta zidului.

— Sări jos!

Athos îşi dădu drumul la pământ şi dispăru de cealaltă parte a zidului.

— Ai ajuns? întrebă d'Artagnan.

— Da.

— N-ai păţit nimic?

— Sunt teafăr şi nevătămat.

— Porthos, ia seamă la cardinal cât urc eu. Nu, nu-i nevoie să m-ajuţi. Numai nu-l scăpa din ochi pe cardinal...

— Bine, zise Porthos. Şi pe urmă?...

— Ai avut dreptate, e mai greu decât mi-am închipuit. Apleacă-te, să mă urc în spinarea ta, dar nu uita de cardinal.

— N-ai grijă!

Porthos se aplecă din mijloc şi, mulţumită acestui ajutor, d'Artagnan se săltă sus şi se aşeză călare pe muchia zidului.

Mazarin râdea mânzeşte.

— Gata? întrebă Porthos.

— Da, prietene şi acum...

— Acum, ce?

— Acum saltă-l încoace pe cardinal şi astupă-i gura la cel mai mic strigăt.

Mazarin vru să strige, însă Porthos îl strânse de mijloc cu amândouă mâinile, înăbuşindu-l, şi-l ridică până la d'Artagnan, care îl înşfacă de guler şi-l aduse pe muchia zidului, alături de el.

— Săriţi îndată lângă domnul de La Fère, spuse el, ameninţător. Altfel, vă ucid, pe cinstea mea de gentilom!

— Domnu'... domnu'... se tângui Mazarin. Dumneata nu-ţi respecţi făgăduiala!

— Eu? Am făgăduit eu oare ceva monseniorului?

Mazarin gemu jalnic.

— Eşti liber datorită mie, domnule şi libertatea dumneavoastră era preţul răscumpărării mele.

— Întocmai. Dar despre răscumpărarea acelei uriaşe comori îngropate în galerie şi la care cobori apăsând pe un buton ascuns în zid, al cărui mecanism mută din loc un ghiveci, dând la iveală o scară... despre asta nu trebuie să stăm puţin de vorbă, monseniore?

— Iisuse! bâigui Mazarin, împreunându-şi mâinile şi aproape înăbuşindu-se. Iisuse Cristoase! Sunt pierdut!

D'Artagnan, fără să ţină seama de văicăreala cardinalului, îl apucă de subsuori şi-l lăsa binişor în mâinile lui Athos, care aştepta nepăsător lângă zid.

După aceea se întoarse spre Porthos şi-i spuse:

— Dă-mi mâna. Mă ţin bine!

Porthos cu o sforţare care făcu să se clatine zidul, se săltă şi el sus.

— Nu prea eram dumirit, mărturisi uriaşul, dar acum înţeleg. Are haz!

— Zău? mormăi d'Artagnan. Cu atât mai bine! Dar ca să aibă haz până la capăt, să nu mai pierdem vremea.

Şi sări jos lângă zid.

Porthos îi urmă pildă.

— Însoţiţi-l pe cardinal, domnilor, vorbi d'Artagnan. Eu voi cerceta împrejurimile.

Gasconul trase spada din teacă şi o luă înainte.

— Monseniore, pe unde să apucăm ca să ieşim la drum? întrebă el. Gândiţi-vă bine înainte să răspundeţi, căci dacă Eminenţa-Voastră se înşeală, asta ar putea să aibă urmări neplăcute şi nu numai pentru noi.

— Mergi pe lângă zid, domnule, zise Mazarin şi n-ai să te rătăceşti.

Cei trei prieteni grăbiră pasul, numai că, după câteva clipe, se văzură nevoiţi să meargă mai încet.

Cardinalul se străduia să-i urmeze, însă nu izbutea.

Deodată, d'Artagnan se lovi în cale de ceva cald, care se mişcă.

— Poftim, un cal! se miră el. Am găsit un cal, domnilor!

— Şi eu! spuse Athos.

— Şi eu! spuse Porthos, care, credincios consemnului, nu slăbise braţul cardinalului.

— Asta înseamnă să ai noroc, monseniore! exclamă d'Artagnan. Tocmai când Eminenţa-Voastră se plângea că e silită să meargă pe jos!

În clipa când rostea aceste cuvinte, simţi în piept ţeava unui pistol şi auzi un glas grav:

— Nu pune mâna!

— Grimaud! izbucni d'Artagnan. Grimaud! Ce faci aici? Numai cerul mi te-a trimis!

— Nu, domnule, spuse cinstitul servitor. Domnul Aramis m-a lăsat aici să păzesc calul.

— Cum, Aramis e aici?

— Da, domnule, de ieri.

— Şi ce faceţi?

— Pândim.

— Cum? Aramis e aici? repetă Athos.

— La poarta cea mică a castelului. Acolo-i postul său.

— Sunteţi mai mulţi?

— Şaizeci.

— Cheamă-l încoace!

— Îndată, domnule.

Şi, gândindu-se că nimeni n-ar face treaba asta mai bine decât Grimaud o luă la fugă în timp ce, bucuroşi să se ştie, în sfârşit, laolaltă, cei trei prieteni aşteptau.

Singur Mazarin era posomorât.

Capitolul XLIX În care începi să crezi că, în sfârşit, Porthos va fi baron şi d'Artagnan căpitan

Aramis se ivi după vreo zece minute, însoţit de Grimaud şi de opt sau zece gentilomi. Se aruncă de gâtul prietenilor săi, în culmea fericirii.

— Sunteţi liberi, fraţilor! Liberi, fără ajutorul meu! Oricât m-am străduit, văd că n-am făcut nimic pentru voi!

— Nu te întrista, iubite prieten. Un lucru amânat nu-i pierdut. Ce n-ai făcut azi, ai să faci mâine.

— Şi-mi luasem toate măsurile, urmă Aramis. Am obţinut de la vicar şaizeci de oameni: douăzeci păzesc zidurile parcului, douăzeci drumul de la Rueil la Saint-Germain, douăzeci sunt risipiţi prin pădure. Aşa am pus mâna pe doi curieri ai lui Mazarin, trimişi la regină.

Mazarin ciuli urechile.

— Sper că i-ai trimis înapoi cardinalului, cum face un om cumsecade, nu? spuse d'Artagnan.

— O, desigur, răspunse Aramis. Cu el, chiar că trebuie să mă port cu mănuşi, zău aşa! Într-o scrisoare, cardinalul spune reginei că tezaurul e gol şi că maiestatea-sa nu mai are un ban; în cealaltă o înştiinţează că-şi va transporta prizonierii la Melun, fiindcă Rueli nu i se pare un loc prea sigur. Înţelegi, dragă prietene, scrisoarea din urmă mi-a umplut sufletul de nădejde. M-am aşezat la pândă cu cei şaizeci de oameni ai mei, am împresurat castelul, am pregătit caii să-i am la îndemână, încredinţându-i isteţului Grimaud şi aşteptam să ieşiţi din castel.

Socoteam că asta se va petrece abia mâine dimineaţa, nu mai curând şi nu speram să vă scăpăm fără luptă. Şi iată-vă liberi încă de astă-seară şi încă fără luptă: cu atât mai bine! Cum de-aţi scăpat din mâna ticălosului de Mazarin? Cred că aveţi destule motive să vă plângeţi în privinţa lui.

— Nu prea, spuse d'Artagnan.

— Zău?

— Ba mai mult, aveam chiar motive să-l lăudăm.

— Nu se poate!

— E adevărul adevărat: mulţumită lui suntem liberi.

— Mulţumită lui?!

— Da, l-a pus pe Bernouin, valetul, să ne ducă-n pavilionul cu portocali, iar de acolo l-am urmat până la contele de La Fère. Atunci ne-a oferit libertatea, noi am primit, şi-a fost atât de binevoitor, încât ne-a arătat drumul şi ne-a însoţit până la zidul parcului, pe care l-am sărit în chipul cel mai fericit, întâlnindu-l apoi pe Grimaud.

— Straşnic! exclamă Aramis. Iată un lucru care mă împacă cu el şi-aş vrea să fie aici să-i spun că nu l-aş fi crezut în stare de o asemenea faptă frumoasă.

— Monseniore, glăsui d'Artagnan, nemaiputând să se stăpânească. Îngăduiţi-mi să vă prezint pe cavalerul d'Herblay, care doreşte, aşa cum de altfel aţi auzit, să aducă respectuoase felicitări Eminenţei-Voastre.

Şi se dădu înapoi, lăsându-l pe Mazarin, încurcat, să iasă la iveală, sub ochii uimiţi ai lui Aramis.

— Oh, îngâna cavalerul. Cardinalul? Frumoasă pradă! Hei, prieteni! Caii! Aduceţi caii!

— La naiba! spuse Aramis. Am fost şi eu bun la ceva. Monseniore, binevoiţi să primiţi omagiile mele! Pun prinsoare că acest sfânt Cristofor de Porthos a făcut ispravă! A, uitam...

Şi dădu în şoaptă o poruncă unui cavaler.

— Cred că e mai prudent să plecăm, murmură d'Artagnan.

— Aştept pe cineva... un prieten al lui Athos.

— Un prieten? întrebă contele.

— Iată-l, se apropie în galop prin mărăciniş!

— Domnule conte! Domnule conte! strigă o voce tinerească, făcându-l pe d'Artagnan să tresară.

— Raoul! Raoul! exclamă contele dé La Fère. O clipă mai târziu, uitând de respectul obişnuit, tânărul se aruncă în braţele tatălui său.

— Vedeţi, domnule cardinal, oare n-ar fi fost păcat să despărţiţi nişte oameni care se iubesc atât? Domnilor, continuă Aramis, adresându-se cavalerilor care se adunau în jur în număr tot mai mare. Să facem o gardă de onoare Eminenţei-Sale, care ne acordă favoarea să ne însoţească şi sper că-i veţi fi recunoscători pentru asta. Porthos, să nu pierzi din ochi pe Eminenţa-Sa!

Aramis se duse de se alătură lui d'Artagnan şi Athos, care se sfătuiau împreună.

— Haidem, la drum! spuse d'Artagnan, după vreo cinci minute de sfat.

— Încotro? întrebă Porthos.

— La tine, dragă prietene, la Pierrefonds: frumosul tău castel e vrednic să ofere ospitalitatea-i seniorială Eminenţei-Sale. Şi-apoi e tare bine aşezat, nici prea aproape, nici prea departe de Paris: de acolo putem comunica uşor cu capitala. Să mergem, monseniore, veţi locui acolo ca un prinţ ce sunteţi.

— Prinţ decăzut, murmura jalnic Mazarin.

— Războiul îşi are întorsăturile lui, monseniore, cuvinta Athos. Fiţi încredinţat că nu vom abuza de norocul nostru.

— Nu, dar vom uza de el, mărturisi d'Artagnan. Răpitorii goniră toată noaptea cu neobosita lor iuţeală de altădată. Mazarin posomorât şi îngândurat, se lăsa târât înainte, în mijlocul acestei cavalcade fantastice.

În zori, străbătură douăsprezece leghe pe nerăsuflate. Jumătate din oameni erau la capătul puterilor, câţiva cai se prăvăliseră pe drum.

— Caii de azi nu seamănă, cu cei de odinioară, cugetă Porthos. Totul decade.

— L-am trimis pe Grimaud la Damartin să ne aducă de acolo cinci căi odihniţi, spuse Aramis. Unul pentru Eminenţa-Sa, patru pentru noi. Principalul e să nu-l părăsim pe cardinal; restul escortei ne ajunge mai târziu din urmă. După ce trecem de Saint-Denis, nu mai avem de ce ne teme.

Grimaud se întoarse într-adevăr cu cinci căi. Seniorul căruia i se adresase, fiind prieten cu Porthos, se grăbise să le trimită caii în dar şi nu să-i vândă, aşa cum i se propusese. Curând

după aceea, escorta se opri la Ermenonville, dar cei patru prieteni, pătrunşi de o proaspătă însufleţire, porniră mai departe cu Mazarin.

Pe la amiază intrau pe drumul ce ducea spre castelul lui Porthos.

— Eh! făcu Mousqueton, care călărise tot timpul lângă d'Artagnan fără să scoată o vorbă. Eh, puteţi să mă credeţi sau nu, domnule, acum răsuflu pentru prima oară de când am plecat de la Pierrefonds.

Şi dădu pinteni calului, ca să vestească celorlalţi servitori sosirea domnului du Vallon şi a prietenilor săi.

— Suntem patru, spuse d'Artagnan. Vom veghea pe rând asupra monseniorului, fiecare câte trei ceasuri. Athos va cerceta castelul care trebuie să fie de neînvins în caz de asediu. Porthos se va îngriji de provizii şi Aramis va rândui oamenii la posturi. Adică, Athos va fi inginer-şef, Porthos, însărcinat cu aprovizionarea şi Aramis comandant.

Între timp, Mazarin se văzu instalat în cel mai frumos apartament al castelului.

— Domnilor, rosti el când totul se isprăvi. Bănuiesc că n-aveţi de gând să mă ţineţi aici mult timp fără să faceţi cunoscut unde mă aflu.

— Dimpotrivă, monseniore, răspunse d'Artagnan. Am hotărât să facem cât de curând cunoscut tuturor că vă aflaţi aici, în mâna noastră.

— Atunci veţi fi asediaţi.

— Bineînţeles.

— Şi ce veţi face?

— Ne vom apăra. Dacă răposatul cardinal de Richelieu ar mai trăi, v-ar povesti o anume istorioară cu bastionul Saint-Gervais, unde noi patru, dimpreună cu cei patru valeţi ai noştri şi cu doisprezece morţi, am ţinut piept unei armate întregi.

— Asemenea vitejii au doar o singură dată sorţi de izbândă, domnule.

— Tocmai, azi nu va mai fi nevoie să ne arătăm la fel de viteji ca atunci. Mâine oştirea pariziană va primi vestea şi poimâine va fi aici. În loc să dăm bătălia la Saint-Denis sau la Charenton, o vom da-o pe lângă Compiègne sau Villers-Cotterêts.

— Prinţul vă va învinge, cum v-a învins întotdeauna.

— Tot ce se poate, monseniore. Dar înainte de bătălie vom face astfel încât Eminenţa-Voastră să-şi ia zborul spre un alt castel al prietenului nostru du Vallon, care stăpâneşte trei castele aidoma celui de aici. N-am vrea să expunem pe Eminenţa-Voastră neplăcerilor războiului.

— Haide, spuse Mazarin, văd că n-am încotro, capitulez.

— Înainte de asediu?

— Desigur. În felul acesta, condiţiile vor fi poate mai acceptabile.

— O, monseniore, în ce priveşte condiţiile, să vedeţi cât suntem de cumpătaţi.

— S-auzim, care vă sunt condiţiile?

— Odihniţi-vă, mai întâi, monseniore. Între timp, noi ne vom gândi.

— Nu simt nevoia să mă odihnesc, domnilor, trebuie să ştiu dacă sunt în mâna unor prieteni sau a unor duşmani.

— Prieteni, monseniore, prieteni!

— Ei, atunci spuneţi-mi îndată ce vreţi, să văd dacă nu putem ajunge la o înţelegere. Vorbeşte, domnule conte de La Fère.

— Monseniore, rosti Athos. N-am nimic de cerut pentru mine, dar aş avea prea multe de cerut pentru Franţa. De aceea mă retrag şi trec cuvântul cavalerului d'Herblay.

Athos, înclinându-se, făcu un pas îndărăt şi rămase în picioare, rezemat de cămin, ca un simplu spectator.

— Vorbeşte, domnule cavaler d'Herblay, stărui cardinalul. Ce doreşti? Fără ocoluri şi fără ascunzişuri. Scurt, clar şi precis.

— Eu, monseniore, joc cu cărţile pe masă.

— Atunci începe jocul!

— Am în buzunar, începu Aramis, condiţiile ce vi s-au pus alaltăieri la Saint-Germain de către o delegaţie din care făceam şi eu parte. Să respectăm mai întâi vechile drepturi. Cererile amintite să fie aprobate.

— Aproape am ajuns la o înţelegere în această privinţă, spuse Mazarin. Să trecem deci la condiţiile speciale.

— Prin urmare, credeţi că există şi asemenea condiţii? zâmbi Aramis.

— Cred că nu sunteţi cu toţii atât de dezinteresaţi ca domnul conte de La Fère, răspunse Mazarin, întorcându-se spre Athos şi salutându-l.

— Ah, aveţi dreptate, monseniore, se învoi Aramis. Mă bucur că faceţi, în sfârşit, dreptate contelui. Domnul de La Fère e un spirit superior, deasupra ambiţiilor mărunte şi a patimilor omeneşti; e un suflet mândru, cum existau în vremurile de demult. Domnul conte e un om deosebit. Aveţi dreptate, monseniore, noi nu ne putem asemui cu dânsul şi suntem cei dintâi gata să o recunoaştem, odată cu dumneavoastră.

— Aramis, murmură Athos, râzi de mine?

— Nu, iubite conte, spun ceea ce gândim şi ceea ce gândesc toţi cei care te cunosc. Dar ai dreptate, nu de tine e vorba, ci de Eminenţa-Sa şi de nevrednicu-i servitor, cavalerul d'Herblay.

— Fireşte! Şi ce doreşti dumneata, domnule, în afara condiţiilor generale, despre care vom mai vorbi?

— Doresc, monseniore, ca Normandia să fie dată doamnei de Longueville, dimpreună cu deplina-i reabilitare şi cu cinci sute de mii de livre. Doresc ca maiestatea-sa regele să binevoiască a fi naşul fiului pe care doamna de Longueville l-a născut de curând; doresc apoi ca monseniorul, după ce va fi luat parte la botez, să se ducă să prezinte omagiile sale papii, sfântului nostru părinte.

— Doreşti, adică, să demisionez din funcţia de ministru şi să părăsesc Franţa, să mă exilez.

— Doresc ca monseniorul să devină papă când locul va rămâne liber, făgăduind să-i cer atunci indulgenţe depline pentru mine şi prietenii mei.

Mazarin făcu o strâmbătură cu neputinţă de zugrăvit în cuvinte.

— Şi dumneata, domnule? întrebă el, adresându-se lui d'Artagnan.

— Eu, monseniore, glăsui gasconul, sunt întru totul alături de cavalerul d'Herblay, afară de dorinţa-i din urmă, asupra căreia am cu totul altă părere. Departe de a dori ca monseniorul să părăsească Franţa, eu aş dori să rămână la Paris; departe de a dori să devină papă, eu doresc să rămână prim-ministru, monseniorul fiind un mare om politic. Atât cât îmi stă în putere, voi căuta chiar ca monseniorul să câştige în afacerea cu Fronda, cu condiţia să-şi amintească un pic de unii credincioşi slujitori ai regelui şi să încredinţeze comanda celei dintâi companii de muşchetari cuiva pe care îl voi numi la vreme. Şi tu, du Vallon?

— Întocmai, e rândul dumitale, domnule, spuse Mazarin. Vorbeşte!

— Eu, rosti Porthos, aş dori ca domnul cardinal, cinstindu-mi casa în care a fost găzduit, să ridice moşiile mele la rangul de baronie, în amintirea acestei întâmplări şi să făgăduiască Ordinul unuia dintre prietenii mei, la cel dintâi prilej oferit de maiestatea-sa.

— Ştii bine, domnule, că pentru a primi Ordinul e nevoie şi de alte merite.

— Acest prieten va dovedi că le are. De altfel, dacă trebuie cu orice chip, monseniorul îl va sfătui cum poate să evite o asemenea formalitate.

Mazarin îşi muşcă buzele, căci lovitura era directă şi continuă destul de acru:

— Toate acestea se leagă foarte prost între ele, pe cât mi se pare mie, domnilor. Fiindcă, dacă îndeplinesc dorinţa unora, nemulţumesc pe ceilalţi, fără îndoială. Dacă rămân la Paris, nu pot pleca la Roma; dacă devin papă, nu pot rămâne ministru şi dacă nu sunt ministru, n-am cum să-l fac pe domnul d'Artagnan căpitan şi pe domnul Vallon baron.

— Adevărat, încuviinţă Aramis. De aceea, fiind în minoritate, retrag propunerea mea în ce priveşte călătoria mea la Roma şi demisia monseniorului.

— Deci rămân ministru? întrebă Mazarin.

— Rămâneţi ministru, nici vorbă, monseniore, făcu d'Artagnan. Franţa are nevoie de Eminenţa-Voastră.

— Iar eu renunţ la pretenţiile mele, reluă Aramis. Eminenţa-Sa va rămâne prim-ministru şi chiar favorit al maiestăţii-sale, dacă-mi acordă, mie şi prietenilor mei, ceea ce cerem pentru Franţa şi pentru noi.

— Îngrijiţi-vă de dumneavoastră, domnilor şi lăsaţi Franţa să se înţeleagă cu mine aşa cum va crede de cuviinţă, zise Mazarin.

— Nu, nicidecum! răspunse Aramis. Trebuie încheiat un tratat cu Fronda şi Eminenţa-Voastră va trebui să-l aştearnă pe hârtie şi să-l semneze în faţa noastră, angajându-se totodată, în acelaşi tratat, să obţină şi ratificarea reginei.

— Eu nu pot vorbi decât în numele meu, replică Mazarin. Nu pot vorbi în numele reginei. Dacă maiestatea-sa refuză?

— O! exclamă d'Artagnan. Monseniorul ştie prea bine că maiestatea-sa nu-i refuză nimic.

— Iată tratatul propus de către deputaţii Frondei, monseniore, vorbi Aramis. Eminenţa-Voastră să binevoiască a-l citi şi cercetă.

— Cunosc acest tratat, spuse Mazarin.

— Atunci semnaţi-l!

— Gândiţi-vă, domnilor, ar putea să se creadă că o semnătură dată în aceste împrejurări mi-a fost smulsă prin violenţă.

— Monseniorul va fi de faţă pentru a spune că a semnat de bunăvoie.

— Şi dacă refuz?

— Atunci, monseniore, Eminenţa-Voastră singură va fi vinovată de urmările acestui refuz.

— Vei îndrăzni să ridici mâna asupra cardinalului?

— Dumneavoastră aţi ridicat mâna asupra muşchetarilor maiestăţii-sale!

— Regina mă va răzbuna, domnilor!

— Nu cred, deşi socot că i-ar face mare plăcere. Noi vom merge la Paris cu Eminenţa-Voastra şi parizienii sunt în stare să ne apere...

— Câtă nelinişte trebuie să domnească la Rueil şi la Saint-Germain! murmură Aramis. Desigur, lumea se întreabă unde-i cardinalul, ce s-a întâmplat cu ministrul, unde a dispărut favoritul! Cum l-or mai fi căutând prin toate colţurile şi ungherele! Câte or fi vorbind şi dacă Fronda a aflat de dispariţia monseniorului, cum trebuie să mai triumfe!

— Îngrozitor! îngână Mazarin.

— Atunci semnaţi tratatul, monseniore! spuse Aramis.

— Dar dacă eu semnez şi regina refuză să-l ratifice?

— Iau asupra mea să mă înfăţişez maiestăţii-sale şi să-i obţin semnătura, făgădui d'Artagnan.

— Ia aminte, poate că la Saint-Germain nu vei avea parte de primirea la care crezi că ai dreptul să te aştepţi, îl preveni Mazarin.

— Puţin îmi pasă! îl înfruntă d'Artagnan. Fac eu în aşa fel, încât să fiu binevenit! Am eu un mijloc.

— Care?

— Voi duce maiestăţii-sale scrisoarea prin care monseniorul îi dă de ştire că visteria e goală.

— Şi pe urmă? întrebă Mazarin, pălind.

— Pe urmă, când voi vedea că maiestatea-sa e în culmea supărării, o voi ruga să mă însoţească până la Rueil, o voi conduce în pavilionul portocalilor, îi voi arăta un anume mecanism care mută din loc un ghiveci...

— Destul, domnule! murmură cardinalul. Destul! Unde-i tratatul?

— Iată-l! spuse Aramis.

— Vedeţi cât suntem de generoşi? glăsui d'Artagnan. Am putea face multe stăpânind o asemenea taină.

— Semnaţi! îl îndemnă Aramis, întinzându-i pana.

Mazarin se ridică şi se plimbă un răstimp prin încăpere, mai mult visător decât abătut. Deodată, se opri în loc:

— Şi după ce am semnat, domnilor, ce chezăşie am?

— Cuvântul meu de cinste, domnule! rosti Athos.

Mazarin tresări, se întoarse spre contele de La Fère, cercetă o clipă cu privirea chipul acesta nobil şi loial şi, luând până în mână, spuse:

— Mi-e de ajuns, domnule conte!

După care semnă.

— Iar acum, domnule d'Artagnan, adăugă el, pregăteşte-te să pleci la Saint-Germain, ca să duci reginei o scrisoare din partea mea.

Capitolul L Cum cu o pană şi o ameninţare poţi izbândi mai repede şi mai bine decât cu spada şi devotamentul

D'Artagnan ştia el ce ştia: ştia bunăoară că nu poţi înşfăca decât o singură dată norocul de chică şi el nu era omul care să-l lase să treacă, stând cu mâinile-n sân. Se îngriji amănunţit de

călătoria sa, trimiţând din timp căi de schimb la Chantilly, astfel încât să poată ajunge la Paris în cinci sau şase ceasuri. Înainte să plece la drum se gândi însă că pentru un bărbat încercat şi isteţ nu face să dea vrabia din mână pe cioara de pe gard.

"Într-adevăr, cugetă el în clipa când încăleca, pornind să îndeplinească primejdioasa-i misiune, Athos e un erou de roman prin generozitate; Porthos, o fire minunată, dar lesne de influenţat; Aramis, o hieroglifă, adică un chip întotdeauna de nepătruns. La ce-i va duce capul pe aceşti trei oameni, atunci când eu nu voi mai fi aici ca o verigă de legătură între ei? La eliberarea cardinalului, te pomeneşti. Or, eliberarea cardinalului înseamnă ruina nădejdilor noastre şi nădejdile noastre sunt până în prezent singura răsplată după douăzeci de ani de cazně, faţă de care muncile lui Hercule sunt floare la ureche."

Şi se duse la Aramis.

— Dragul meu cavaler d'Herblay, tu eşti întruchiparea Frondei, îi spuse el, fereşte-te, prin urmare de Athos, care nu vrea să se îngrijească de treburile nimănui, nici măcar de ale sale. Fereşte-te mai cu seamă de Porthos: spre a fi pe placul contelui, la care se uită ca la un Dumnezeu, el o să-l ajute pe Mazarin să fugă, dacă Mazarin va fi atât de isteţ să se plângă, ori să facă pe sufletul mare.

Aramis zâmbi că zâmbetul lui fin şi hotărât totodată.

— Fii fără grijă, am şi eu condiţii de pus. Eu nu lupt pentru mine, ci pentru ceilalţi. Mica mea ambiţie e să izbutesc în folosul celor care au dreptatea de partea lor.

"Bun, îşi zise d'Artagnan. În privinţa lui sunt liniştit." Strânse mâna lui Aramis şi se duse la Porthos.

— Prietene, începu el. Ai luptat atâta alături de mine pentru a ne croi un rost, încât acum, în clipa când trebuie să strângem roadele strădaniei noastre, ar fi să te păcăleşti rău lăsându-te călăuzit de Aramis, a cărui şiretenie o cunoşti şi care, între noi fie vorba, nu-i totdeauna lipsită de egoism, sau de Athos, om nobil şi dezinteresat, dar blazat, care nu mai doreşte nimic pentru sine şi nu înţelege cum pot alţii să aibă dorinţe. Ce-ai zice dacă unul sau altul dintre cei doi prieteni ai noştri ţi-ar propune să-i dăm drumul lui Mazarin ?

— Le-aş spune că l-am prins prea greu ca să-l lăsăm să ne scape atât de uşor.

— Bravo, Porthos! Şi-ai avea toată dreptatea, prietene. Fiindcă, odată cu el, s-ar duce pe copcă şi baronia ta, pe care acum o ai în mână, fără să mai punem la socoteală că, odată scăpat de aici, Mazarin va porunci să fii spânzurat.

— Zău? Crezi?

— Sunt sigur.

— Atunci mai bine-l omor decât să-l las să fugă!

— Ai dreptate. N-ar fi tocmai nimerit, înţelegi, ca după ce-am luptat pentru noi, roadele să le culeagă alţii, care poate că nici nu se pricep într-ale politicii aşa ca noi, nişte bătrâni soldaţi.

— N-ai teamă, dragă prietene! îl linişti Porthos. Mă uit pe fereastră cum încaleci, te petrec cu ochii până ce nu te mai văd, apoi mă postez la uşa cardinalului, o uşă cu geam. De acolo văd totul, şi, la cea mai mică mişcare care-mi dă de bănuit, isprăvesc cu el.

"Bun! se gândi d'Artagnan. Cred că dinspre partea asta, cardinalul va fi păzit ca ochii din cap."

Strânse mâna seniorului de Pierrefonds şi se duse la Athos.

— Dragă Athos, zise el, plec. N-am decât un lucru să-ţi spun: tu o cunoşti pe Anna de Austria şi ştii că numai captivitatea lui Mazarin îmi garantează viaţa. Dacă-ţi scapă, sunt mort.

— Doar asta, dragul meu d'Artagnan, putea să mă hotărască să devin temnicer. Îţi dau cuvântul meu că-l vei găsi pe cardinal unde l-ai lăsat.

"Iată ce mă linişteşte mai mult decât toate semnăturile regale, se gândi gasconul. Dacă am cuvântul lui Athos, pot să plec fără nici o grijă."

Într-adevăr, d'Artagnan porni la drum singur, numai cu spada şi cu un bilet de liberă trecere de la Mazarin, ca să poată pătrunde la regină.

La şase ceasuri după ce plecase de la Pierrefonds, era la Saint-Germam.

Lumea nu aflase încă de dispariţia lui Mazarin. Numai Anna de Austria ştia, dar îşi ascundea neliniştea până şi faţă de cei mai apropiaţi. În încăperea unde stătuseră închişi d'Artagnan şi Porthos, fuseseră găsiţi cei doi soldaţi, legaţi cobză şi cu căluşul în gură. Dezlegaţi şi scăpaţi de căluş, n-au putut povesti decât ce ştiau, adică felul cum s-au pomenit înhăţaţi, legaţi şi dezarmaţi. Habar n-aveau, ca de altfel toată lumea de la castel,

ce-au mai făcut Porthos şi d'Artagnan după ce s-au strecurat afară pe aceeaşi cale pe unde ajunseseră înăuntru soldaţii.

Singur Bernouin ştia ceva mai mult. Văzând că bate miezul nopţii şi stăpânul său nu se mai întoarce, Bernouin se hotărâse să pătrundă în pavilionul cu portocali. Prima uşă, baricadată cu mobile, îi trezi bănuiala; totuşi nu împărtăşise nimănui această bănuială şi-şi croise drum singur, cu răbdare, prin toată harababura din jur. Ajuns în coridor, găsise toate uşile vraişte, ca şi uşa de la odaia lui Athos, ca şi uşa care dădea spre parc. Nu i-a fost greu să urmărească paşii prin zăpadă. Văzuse că urmele se opreau lângă zid; de cealaltă parte găsi aceleaşi urme, apoi un loc bătătorit de cai, apoi urmele unei întregi cete de călăreţi care se îndreptaseră spre Enghien. Din clipa aceea n-a mai avut nici o îndoială: cardinalul fusese răpit de cei trei prizonieri, de vreme ce aceştia se făcuseră nevăzuţi odată cu el şi alergă la Saint-Germain ca să dea de ştire reginei.

Anna de Austria îi poruncise să păstreze taina şi Bernouin nu scosese o vorbă faţă de nimeni. Povesti totul doar Prinţului şi Prinţul pusese îndată pe picioare cinci-şase sute de călăreţi, cu ordinul să cutreiere împrejurimile în lung şi-n lat şi să aducă la Saint-Germain orice ceată suspectă care s-ar depărta de Rueil, indiferent în ce direcţie.

Cum d'Artagnan, fiind singur, nu era o ceată şi cum nu se depărta de Rueil, ci se îndrepta spre Saint-Germain, nimeni nu-l luă în seamă, aşa încât nu întâlni nici un fel de piedici pe drum.

Cel dintâi om pe care-l văzu ambasadorul nostru, intrând în curtea vechiului castel, fu jupân Bernouin în persoană, care, în picioare, în prag, aştepta veşti despre stăpânul său dispărut.

Zărindu-l pe d'Artagnan călare, în curtea de onoare, Bernouin se frecă la ochi, crezând că visează. Gasconul dădu prieteneşte din cap, sări de pe cal şi, aruncând hamul în mâna unui valet, se apropie de el cu zâmbetul pe buze.

— Domnul d'Artagnan! bâigui Bernouin, ca într-un vis urât. Domnul d'Artagnan!

— Chiar el, domnule Bernouin.

— Şi ce vânt vă aduce pe aici?

— Aduc veşti de la domnul Mazarin şi încă veşti proaspete.

— Ce i s-a întâmplat?

— E sănătos şi teafăr, aşa ca mine şi că dumneata.

— Prin urmare n-a păţit nimic?

— Absolut nimic. A simţit nevoia să facă o plimbare până-n Ile-de-France şi ne-a rugat, pe domnul conte de La Fère, pe domnul du Vallon şi pe mine să-l însoţim. Noi îi eram prea devotaţi ca să nu-i îndeplinim dorinţa. Am plecat ieri seară şi iată-mă!

— Iată-vă!

— Eminenţa-Sa avea ceva de transmis maiestăţii-sale, ceva tainic şi intim şi nu putea să încredinţeze o asemenea misiune decât unui om de nădejde, aşa că m-a trimis pe mine la Saint-Germain. Deci, dragă domnule Bernouin, dacă vrei să faci o plăcere stăpânului dumitale, anunţă pe maiestatea-sa că am sosit şi spune-i şi în ce scop.

Fie că vorbea serios, fie că toată această sporovăială ascundea doar o glumă, un lucru era mai presus de orice îndoială, anume că, în împrejurările de faţă, d'Artagnan era singurul om capabil să o linişească pe Anna de Austria. Drept urmare, Bernouin nici nu crâcni şi se duse să anunţe acest ciudat sol, iar regina, aşa cum prevăzuse, porunci ca gasconul să intre numaidecât.

D'Artagnan se apropie de regină, vădind în toată purtarea lui un adânc respect.

Se opri la trei paşi, puse un genunchi la pământ şi îi dădu scrisoarea.

Era, după cum am spus, o simplă scrisoare – o scurtă introducere şi câteva cuvinte de împuternicire. Regină o citi, recunoscu scrisul cardinalului, deşi puţin cam tremurat, dar cum din cuprins nu reieşea ce s-a petrecut, ceru îndată lămuriri.

D'Artagnan îi povesti totul cu acel aer naiv şi simplu pe care se pricepea atât de bine să-l ia în anumite împrejurări.

Pe măsură ce vorbea, regina îl privea cu o uimire crescândă: nu putea să înţeleagă cum de-a cutezat un om să conceapă o asemenea faptă şi cu atât mai puţin cum de îndrăzneşte să o povestească tocmai acelei al cărei interes, ba chiar datorie, era să-l pedepsească.

— Cum, domnule? izbucni regina, roşie de indignare, când d'Artagnan isprăvi de povestit. Ai îndrăzneala să-mi mărturiseşti crima dumitale? Să-mi istoriseşti trădarea dumitale?!

— Iertare, doamnă, poate că n-am lămurit lucrurile cum trebuie, ori maiestatea-voastră nu m-a înţeles bine: nu-i vorba nici de crimă, nici de trădare. Domnul Mazarin ne ţinea închişi

pe mine şi pe domnul du Vallon, pentru că noi n-am crezut că ne-a trimis în Anglia doar ca să privim liniştiţi cum se taie capul regelui Carol I, cumnatul răposatului rege şi soţ al domniei-voastre şi soţul doamnei Henriette, sora şi oaspetele domniei-voastre şi am făcut tot ce ne-a stat în putinţă ca să-i salvăm viaţa. Aşadar, prietenul meu şi cu mine eram convinşi că pătimim din pricina unei greşeli şi că e nevoie să explicăm totul Eminenţei-Sale. Or, pentru ca asemenea explicaţie să-şi atingă scopul, ea trebuie să aibă loc în linişte, departe de orice zgomot şi de orice nepoftiţi. De aceea l-am luat pe domnul cardinal la castelul prietenului meu şi acolo am lămurit lucrurile. Ei bine, doamnă, aşa cum bănuiam, a fost o greşeală. Domnul Mazarin crezuse că l-am slujit pe generalul Cromwell şi nu pe regele Carol, ceea ce ne-ar fi acoperit de ruşine, ruşine care, din pricina noastră, s-ar fi revărsat asupra cardinalului şi din pricina cardinalului asupra maiestăţii-voastre, o laşitate care ar fi umbrit încă de la început domnia ilustrului vostru fiu. Noi am dovedit cardinalului contrariul şi suntem gata să dovedim aceasta şi maiestăţii voastre, cerând mărturia augustei văduve, care plânge în palatul Luvru, unde prin mărinimia maiestăţii-voastre i s-a dat găzduire. Dovezile noastre l-au convins pe deplin pe cardinal, încât, în semn de mulţumire, m-a însărcinat, precum vedeţi, să vorbesc maiestăţii-voastre despre răsplata datorată unor nobili nu îndeajuns de preţuiţi şi persecutaţi pe nedrept.

— Te ascult şi te admir, domnule, rosti Anna de Austria. Într-adevăr, rar mi-a fost dat să văd atâta neruşinare.

— Îmi pare că şi maiestatea-voastră se înşeală asupra gândurilor noastre, aşa cum s-a înşelat şi domnul Mazarin.

— Dumneata te înşeli, domnule, i-o reteză regina. Eu mă înşel atât de puţin, încât în zece minute vei fi arestat, iar peste un ceas voi porni în fruntea armatei mele să-mi eliberez ministrul.

— Sunt încredinţat că maiestatea-voastră nu v-a săvârşi o asemenea nesăbuinţă, glăsui d'Artagnan. Mai întâi că ar fi de prisos, şi-apoi că ar avea urmările cele mai grave. Mai înainte să ne eliberaţi, domnul cardinal va fi ucis şi Eminenţa-Sa e atât de convinsă de adevărul celor ce spun, încât m-a rugat, dacă văd că maiestatea-voastră ia o astfel de hotărâre, să fac ce-mi stă în putinţă şi să o conving să şi-o schimbe.

— Fie! Atunci mă voi mulţumi să te arestez.

— Nici aşa nu e bine, doamnă, posibilitatea arestării mele a fost prevăzută, ca şi aceea a eliberării cardinalului. Dacă mâine la amiază nu sunt înapoi, poimâine dimineaţă domnul cardinal va fi adus la Paris.

— Se vede bine, domnule, că dumneata, prin funcţia dumitale, trăieşti departe de oameni şi întâmplări, altfel ai şti că domnul cardinal a fost de cinci sau şase ori la Paris din clipa când am părăsit oraşul; că s-a întâlnit cu domnul de Beaufort, cu domnul de Bouillon, cu vicarul, cu domnul d'Elbeuf şi că nimănui nu i-a trecut prin minte să-l aresteze.

— Iertare, doamnă, ştiu totul. Aşa încât prietenii mei nu-l vor duce pe cardinal nici la domnul de Beaufort, nici la domnul de Bouillon, nici la vicar, nici la domnul de 'Elbeuf, căci aceşti domni fac război pe cont propriu, pe cât se vede şi dacă domnul Mazarin le îndeplineşte dorinţele, încheie o afacere bună. Prietenii mei îl vor duce înaintea Parlamentului, care nu poate fi cumpărat în întregime, desigur, căci nici chiar domnul Mazarin nu-i atât de bogat.

— Cred, murmură Anna de Austria, aruncându-i o privire care, plină de dispreţ la o femeie de rând, era înfricoşătoare la o regină, cred că te încumeţi să ameninţi pe mama regelui dumitale!

— Doamnă, răspunse d'Artagnan. Ameninţ pentru că mă văd silit să o fac. Mă ridic mai presus decât sunt pentru că trebuie să mă aflu la înălţimea evenimentelor şi a oamenilor. Dar, credeţi-mă, doamnă, aşa cum e adevărat că în acest piept bate o inimă pentru domnia-voastră, credeţi-mă că aţi fost neîncetat idolul vieţii noastre şi că ne-am pus, aşa cum bine ştiţi, de zeci de ori viaţa în pericol pentru maiestatea-voastră. Oare maiestatea-voastră să nu aibă îndurare faţă de slujitorii care au lâncezit douăzeci de ani în urmbră, fără să mărturisească nici măcar vreuna din tainele sfinte şi solemne pe care au avut fericirea să le împartă cu domnia-voastă? Uitaţi-vă la mine, cel care vă vorbesc, doamnă, la mine, cel pe care-l acuzaţi că ridică vocea şi ameninţă. Ce sunt eu? Un biet ofiţer fără avere, fără adăpost, fără viitor, dacă privirea reginei mele, pe care am căutat-o atâta vreme, nu se opreşte pentru o vreme asupra mea. Uitaţi-vă la contele de la Fère, întruchipare a nobleţei, floare a cavalerimii: s-a alăturat taberei care luptă

împotriva reginei sale, mai bine-zis împotriva ministrului ei şi nu cere nimic, pe cât ştiu. Uitaţi-vă la domnul du Vallon, suflet credincios şi braţ de oţel, care de douăzeci de ani aşteaptă cuvântul domniei-voasre, un cuvânt care să-l facă nobil prin rang, aşa cum este prin simţăminte şi însuşiri. Uitaţi-vă, în sfârşit, spre poporul vostru, care înseamnă ceva pentru o regină, poporul care vă iubeşte şi care totuşi suferă, poporul pe care îl iubiţi şi care totuşi e flămând, care nu cere decât binecuvântarea reginei şi pe care totuşi regina.... Nu, greşesc: niciodată poporul n-o să blesteme, doamnă. Ei bine, spuneţi doar un cuvânt şi totul se va sfârşi, pacea va lua locul războiului, bucuria va lua locul lacrimilor, fericirea, locul nenorocirilor.

Anna de Austria cată cu un soi de uimire la chipul impunător al lui d'Artagnan, pe care se putea citi o ciudată înduioşare.

— De ce n-ai spus toate acestea înainte să treci la fapte?

— Doamnă, trebuia să dovedim maiestăţii-voastre un lucru de care se îndoia, pe cât îmi pare: că încă mai suntem în stare de ceva şi că dreptatea ar cere să se ţină seama de asta.

— Pe cât văd, nici o primejdie nu vă poate face să daţi înapoi? vorbi Anna de Austria.

— Nici în trecut n-am dat înapoi în faţa primejdiei, spuse d'Artagnan. De ce am face-o de acum încolo?

— Iar dacă refuz, dacă deci se va ajunge la luptă, aţi fi în stare să mă răpiţi pe mine însămi din mijlocul curţii şi să mă daţi pe mâna Frondei, aşa cum vreţi să faceţi cu ministrul meu?

— Nu ne-am gândit niciodată la asta, doamnă, glăsui d'Artagnan cu aceea lăudăroşenie gasconă, care la el era doar naivitate. Dar dacă am fi hotărât-o împreună toţi aceşti patru, am fi făcut-o, desigur.

— Oamenii aceştia-s de fier, trebuia să-mi dau seama, murmură Anna de Austria.

— Vai, doamnă! spuse d'Artagnan. Asta îmi dovedeşte că abia azi maiestatea-voastră a ajuns să creadă ceea ce se cuvine despre noi.

— Bine, zise Anna. Şi această părere la care, în sfârşit, am ajuns...

— Va îndemna pe maiestatea-voastră să facă dreptate. Făcându-ne dreptate, nu ne va mai privi ca pe nişte oameni de

rând. Şi va vedea în mine un ambasador vrednic de înaltele interese pe care e trimis să le discute cu domnia-voastră.

— Unde-i tratatul?

— Iată-l!

Capitolul LI Cum cu o pană şi o ameninţare poţi izbândi mai repede şi mai bine decât cu spada şi devotamentul *(urmare)*

Anna de Austria îşi aruncă privirea asupra tratatului înfăţişat de către d'Artagnan.

— Nu văd decât condiţii grele, spuse ea. Interesele domnilor de Conti, de Beaufort, de Bouillon, d'Elbeuf şi ale vicarului sunt menţionate toate, toate. Dar ale voastre?

— Suntem drepţi cu noi înşine, doamnă şi ne dăm seama de rangul nostru. Ne-am gândit că numele noastre nu pot sta alături de asemenea nume mari.

— Sper totuşi că n-ai renunţat să-ţi arăţi prin viu grai cerinţele?

— Socotesc că sunteţi o regină mare şi puternică, doamnă şi că ar fi nevrednic de mărinimia şi puterea voastră să nu răsplătiţi cum se cuvine pe cei care îl vor aduce pe Eminenţa-Sa înapoi la Saint-Germain.

— E şi dorinţa mea, spuse regina. Vorbeşte.

— Cel care a pus lucrurile la cale (iertare dacă încep cu mine, dar trebuie să-mi acord o importanţă ce mi s-a dat şi nu mi-am luat-o singur), cel care a tratat chestiunea răscumpărării domnului cardinal ar trebui, pe cât mi se pare, pentru ca răsplata să nu fie mai prejos de maiestatea-voastră, ar trebui numit comandant al gărzilor, căpitan de muşchetari, bunăoară.

— Dumneata îmi ceri locul domnului de Tréville!

— Locul e vacant, doamnă, căci domnul de Tréville l-a părăsit de un an şi n-a fost înlocuit.

— Dar e una din cele mai însemnate funcţii militare ale casei regale!

— Domnul de Tréville a fost un simplu cadet din Gasconia, ca şi mine, doamnă şi a ocupat această funcţie timp de douăzeci de ani.

— Pentru toate ai un răspuns, domnule, replică Anna de Austria şi căută pe masa de scris un brevet de numire pe care îl completă şi semnă.

— Desigur, doamnă, spuse d'Artagnan, luând brevetul şi înclinându-se. E o răsplată frumoasă şi nobilă. Dar toate se schimbă pe lume şi omul care ar cădea în dizgraţia maiestăţii-voastre şi-ar pierde postul a doua zi.

— Şi-atunci ce mai doreşti? întrebă regina, înroşindu-se la gândul că omul acesta, deopotrivă de inteligent ca şi ea, a ştiut să-i citească în suflet.

— O sută de mii de livre pentru acest biet căpitan de muşchetari, pe care să-i primească în ziua când serviciile sale nu vor mai fi pe placul maiestăţii-voastre.

Anna şovăi.

— Ce să mai spun că parizienii, adaugă d'Artagnan, ofereau mai deunăzi, printr-o hotărâre a Parlamentului, şase sute de mii de livre celui care-l va aduce pe cardinal, viu sau mort: viu ca să-l spânzure, mort ca să-l azvârle la gunoi!

— Fireşte, rosti Anna de Austria, nu e mult dacă ceri reginei a şasea parte din ceea ce oferea Parlamentul.

Şi semnă o hârtie de plată pentru o sută de mii de livre.

— Mai departe? întrebă ea.

— Doamnă, prietenul meu du Vallon e bogat şi deci nu doreşte bani; dar îmi aduc aminte că parcă era vorba între el şi domnul Mazarin să-i ridice moşia la rangul de baronie. Ba, pe cât mi-aduc aminte, cardinalul chiar i-a făgăduit asta.

— Un ţărănoi! făcu Anna de Austria. O să râdă lumea.

— Fie! spuse d'Artagnan. Dar de un lucru sunt sigur: cei care vor râde în faţa lui nu vor mai apuca să râdă şi a doua oară.

— Iată şi baronia! spuse Anna de Austria şi semnă.

— Acum, rămâne cavalerul sau abatele d'Herblay, la voia maiestăţii-voastre.

— Vrea să fie episcop?

— Nu, doamnă, doreşte altceva, mai uşor de îndeplinit.

— Ce anume?

— Doreşte ca regele să fie naşul fiului doamnei de Longueville.

Regina surâse.

— Domnul de Longueville e de viţă regească, doamnă, adaugă d'Artagnan.

— Da, spuse regina. Dar fiul său?

— Fiul său, doamnă... trebuie să fie şi el, de vreme ce soţul mamei sale este.

— Şi prietenul dumitale nu mai cere nimic pentru doamna de Longueville?

— Nu, doamnă; căci presupune că maiestatatea-sa regele, binevoind să fie naşul copilului, nu poate face mamei, după botez, un dar mai mic de cinci sute de mii de livre, păstrând, bineînţeles, pentru tatăl copilului, guvernământul Normandiei.

— În ce priveşte guvernământul Normandiei, spuse regina, cred că pot făgădui; dar în ce priveşte cele cinci sute de mii de livre, nu ştiu, cardinalul îmi repetă mereu că visteria e goală.

— Vom căuta împreună, doamnă şi dacă maiestatea-voastră îngăduie, vom găsi ce căutăm.

— Şi mai departe?

— Mai departe, doamnă?

— Da.

— Asta-i tot!

— Parcă mai aveai un prieten?

— Adevărat, doamnă, contele de La Fère.

— El ce doreşte?

— Nu doreşte nimic.

— Nimic?

— Nu.

— Există vreun om pe lume care să nu ceară nimic atunci când poate să o facă?

— Există contele de La Fère, doamnă! Contele de La Fère nu-i om.

— Atunci ce e?

— Contele de La Fère e un semizeu.

— Nu are oare un fiu, un tânăr, o rudă, parcă nepot, pe care Comminges mi l-a lăudat că e viteaz şi că a luat, împreună cu domnul de Châtillon, drapelul la Lens?

— Întocmai, maiestate, e tutorele unui tânăr, vicontele de Bragelonne.

— Dacă s-ar încredinţa acestui tânăr comanda unui regiment, ce-ar spune tutorele său?

— Poate că ar primi.

— Poate?

— Da, dacă însăşi maiestatea-voastră l-ar ruga să primească.

— Ai dreptate, domnule, nu-i un om obişnuit. Bine, mă voi gândi şi poate că-l voi ruga. Acum eşti mulţumit?

— Da, maiestate. Dar a mai rămas ceva nesemnat de regină.

— Ce anume?

— Tocmai lucrul cel mai importat.

— Tratatul!

— Întocmai.

— La ce bun? Semnez mâine tratatul.

— Pot să vă asigur de un singur lucru, zise d'Artagnan. Dacă maiestatea-voastră nu semnează tratatul astăzi, mâine nu va mai avea timp să-l semneze. Binevoiţi deci să scrieţi aici, sub textul aşternut în întregime de mâna domnului Mazarin, precum vedeţi:

Consimt să ratific tratatul propus de parizieni .

Anna era încolţită şi nu mai putea da înapoi, aşa că semnă. Dar abia îşi puse semnătura, că orgoliul se dezlănţui în sufletul ei ca o furtună, făcând-o să izbucnească în lacrimi.

D'Artagnan tresări văzând-o plângând. Încă de pe vremea aceea reginele plângeau aşa că toate femeile.

Gasconul clătină din cap. Lacrimile reginei păreau să-l ardă la inimă.

— Doamnă, murmură el, îngenunchind. Priviţi la nefericitul gentilom de la picioarele domniei-voastre; el vă roagă să credeţi că la cel mai mic semn al maiestăţii-voastre totul îi va fi cu putinţă. El are încredere în sine, în prietenii lui şi doreşte să aibă încredere şi în regina lui; iar drept dovadă că nimic nu-l înspăimânta şi că nu caută să tragă foloase de pe urma acestei împrejurări, el îl va aduce fără condiţii pe domnul Mazarin în faţa maiestăţii-voastre. Iată, doamnă, hârtiile cu semnătura sacră a maiestăţii-voastre. Dacă veţi socoti de cuviinţă, mi le veţi înapoia. Dar din această clipă ele nu vă mai obligă la nimic.

Şi d'Artagnan, în genunchi, cu ochii arzând de mândrie şi de bărbăţie, întinse Annei de Austria toate aceste hârtii pe care i le smulsese una câte una şi cu atâta anevoinţă.

Sunt clipe în care dacă nu e totul bun, nu înseamnă că totul e rău pe lumea asta, clipe în care chiar şi în inimile cele mai reci şi împietrite încolţeşte, udat de lacrimile unei tulburări neobişnuite, un simţământ generos, pe care socotelile meschine şi mândria îl înăbuşă mai târziu, dacă un alt simţământ nu-l câştiga de la bun început. Anna trăia o asemenea clipă. D'Artagnan, lăsându-se pradă propriei sale tulburări, înfrăţită cu aceea a reginei, dăduse dovadă de o neasemuită diplomaţie. Şi fu răsplătit îndată pentru iscusinţa sau dezinteresul său, după cum vom preţui aici agerimea minţii, sau imboldul inimii, care-l făcuse să vorbească astfel.

— Ai avut dreptate, domnule, rosti Anna. Nu te-am apreciat cum meriţi. Iată actele semnate, ţi le înapoiez de bunăvoie. Du-te şi adu-mi-l cât mai iute pe cardinal.

— Doamnă, spuse d Artagnan. Acum douăzeci de ani, îmi amintesc bine, în Palatul Primăriei, dinapoia unei draperii, am avut cinstea să sărut una din aceste frumoase mâini.

— Iat-o şi pe cealaltă, zise regina. Şi pentru ca stânga să nu fie mai puţin darnică decât dreapta (şi ea îşi scoase din deget un inel împodobit cu un diamant aproape la fel cu cel dintâi), păstrează acest inel în amintirea mea.

— Doamnă, murmură d'Artagnan, ridicându-se. Nu mai doresc decât ca primul lucru pe care mi-l veţi cere să fie viaţa mea.

Şi cu acea distincţie pe care nu o avea decât el, se înclină şi ieşi.

— N-am preţuit destul pe aceşti oameni, spuse Anna de Austria, privind în urma lui d'Artagnan. Acum e prea târziu să-i mai folosesc: într-un an, regele va fi major!

După cincisprezece ceasuri, d'Artagnan şi Porthos îl aduceau pe Mazarin înapoi la regină şi primeau, unul brevetul de căpitan al muşchetarilor, celălalt pergamentul cu titlul de baron.

— Ei, sunteţi mulţumiţi? întrebă Anna de Austria.

D'Artagnan se înclină. Porthos tot sucea pergamentul în mâini, cu ochii la Mazarin.

— Ce mai e? întrebă ministrul.

— Monseniore, mai fusese vorba de o făgăduială în legătură cu rangul de cavaler al Ordinului, la cel dintâi prilej.

— Domnule baron, spuse Mazarin, ştii doar că nu poţi fi cavaler al Ordinului fără să dovedeşti anumite merite.

— Oh, făcu Porthos, nu pentru mine am cerut panglica albastră, monseniore.

— Atunci pentru cine?

— Pentru prietenul meu, contele de La Fère.

— O, asta-i altceva, interveni regina. Meritele sale sunt cunoscute.

— Aşadar, va avea acest titlu?

— Îl are.

În aceeaşi zi, tratatul cu Parisul era semnat şi peste tot se împrăştie zvonul că timp de trei zile cardinalul s-a închis undeva spre a-l elabora cu cea mai mare grijă.

Iată ce câştiga fiecare de pe urmă acestui tratat:

— Domnul de Conti primea domeniul Damvilliers şi, cum dăduse dovadă însuşirilor sale de general, obţinea să rămână militar şi să nu devină cardinal. În plus, se pomenea ceva despre căsătoria să cu o nepoată a lui Mazarin, lucru privit cu ochi buni de către Prinţ, pe care nu-l interesa cu cine se căsătoreşte, numai să se căsătorească.

Domnul de Beaufort îşi făcea intrarea la curte, primind toate reparaţiile ce se cuveneau pentru jignirile suferite şi toate onorurile la care avea dreptul prin rang. Obţinea, de asemenea, iertarea deplină a celor care-i înlesniseră fuga şi diriguirea amiralităţii, deţinută de tatăl său, ducele de Vendôme, precum şi o despăgubire pentru castelele distruse din ordinul Parlamentului din Bretagne.

Ducele de Bouillon primea domenii în valoare egală cu principatul său de la Sedan, o despăgubire pentru cei opt ani în care nu se bucurase de veniturile acestui principat şi titlul de prinţ pentru el şi cei din familia sa.

Ducele de Longueville – funcţia de guvernator la Point-de-l'Arche, cinci sute de mii de livre pentru soţia sa şi cinstea de-a avea ca naşi ai fiului său pe tânărul rege, împreună cu prinţesa Henriette a Angliei.

Aramis ceru ca Bazin să oficieze la această solemnitate, iar Planchet să furnizeze dulciurile.

Ducele d'Elbeuf obţinea achitarea anumitor datorii faţă de soţia sa, o sută de mii de livre pentru fiul său mai mare şi câte douăzeci şi cinci de mii pentru ceilalţi trei feciori ai săi.

Singur vicarul nu obţinu nimic: i se făgădui doar să se discute cu papa despre pălăria sa de cardinal, dar el ştia prea bine cât se poate bizui pe cuvântul reginei şi al lui Mazarin. Spre deosebire de domnul de Conti, neputând ajunge cardinal, era silit să rămână militar.

Iată de ce, pe când tot Parisul se bucura de întoarcerea regelui, hotărâta pentru a treia zi, în mijlocul veseliei generale, singur Gondy era atât de posomorât, încât trimise grabnic după cei doi domni pe care obişnuia să-i cheme când se afla într-o asemenea stare .

Aceşti doi oameni erau contele de Rochefort şi cerşetorul de la Saint-Eustache.

Amândoi se arătară cu punctualitatea obişnuită şi vicarul petrecu în tovărăşia lor o bună parte din noapte.

Capitolul LII Unde se dovedeşte că Regilor le este uneori mai greu să se întoarcă, decât să plece din capitala regatului lor

În timp ce d'Artagnan şi Porthos îl însoţeau pe Mazarin la Saint-Germain, Athos şi Aramis, care se despărţiseră de ei la Saint-Denis, intrau în Paris.

Fiecare avea de făcut câte o vizită.

Abia sosit, Aramis alergă la Palatul Primăriei, unde se afla doamna de Longueville. Când auzi că se va încheia pace, frumoasa ducesă se porni pe ţipete. Războiul o făcea regină, pacea o silea să abdice, din care pricină spuse sus şi tare că nu va semna niciodată tratatul şi că dorea un război fără sfârşit.

În schimb, după ce Aramis îi înfăţişă pacea în adevărata lumină, adică cu toate foloasele ei şi după ce îi arată că în locul acestei domnii de regină necunoscută şi nesigură de la Paris, i se oferea să fie pe jumătate regină la Point-de-Arche, adică peste întreaga Normandie, după ce mai pomeni şi de cele cinci sute de mii de livre făgăduite de cardinal şi după ce făcu să-i strălucească înaintea ochilor cinstea pe care i-o face regele ţinându-i copilul în braţe la botez, doamna de Longueville nu mai făcu mofturi decât fiindcă aşa au obiceiul femeile frumoase şi spuse "nu" numai pentru a spune "da" la sfârşit.

Aramis avu aerul că o crede în totul, căci nu ţinea să piardă în proprii săi ochi meritul de a o fi convins.

— Doamnă, spuse el. Ai vrut să-l înfrângi pe Prinţ, fratele dumitale, adică pe cel mai strălucit comandant de oşti al vremii noastre, şi, când femeile de geniu vor, izbutesc întotdeauna. Ai izbutit; Prinţul e înfrânt de vreme ce nu mai are cu cine se război. Acum rămâne să-l atragi de partea noastră. Îndepărtează-l pe nesimţite de regină, pe care nu o iubeşte şi de Mazarin, pe care îl

dispreţuieşte. Fronda e o comedie din care n-am jucat decât actul întâi. Să-l aşteptăm pe Mazarin în clipa deznodământului, adică în ziua când Prinţul, mulţumită dumitale, va deveni duşmanul curţii.

Doamna de Longueville se lăsă convinsă. Ducesă cea războinică era atât de sigură de puterea ochilor ei frumoşi, încât nu se îndoi câtuşi de puţin de izbândă, chiar şi asupra domnului de Condé şi potrivit cronicii scandaloase a vremii, se pare că nu s-a înşelat.

Despărţindu-se de Aramis în Piaţa Regală, Athos se duse la doamna de Chevreuse. Şi ea era o partizană a Frondei care trebuia convinsă, numai că se dovedea mai greu de convins decât tânăra-i rivală: pacea nu-i aducea nimic. Domnului de Chevreuse nu i se încredinţa guvernarea nici unei provincii şi dacă regina ar fi consimţit să-i fie naşă, n-ar fi putut să-i boteze decât nepotul său nepoata.

De aceea, de cum i se pomeni despre pace, doamna de Chevreuse se încruntă şi cu toată logica folosită de Athos spre a-i dovedi că amânarea păcii era cu neputinţă, ea stărui să se continue războiul.

— Frumoasă prietenă, glăsui Athos. Îngăduie să-ţi spun că lumea e istovită de război, că în afară de dumneata şi poate de vicar, toţi doresc pacea. Ai să ajungi la surghiun, ca pe vremea regelui Ludovic al XIII-lea. Crede-mă, am trecut de vârsta izbânzilor dobândite prin intrigi şi frumoşii dumitale ochii nu-s făcuţi să se stingă plângând după Parisul în care, atâta timp cât nu-l vei părăsi, vor exista veşnic două regine.

— Oh, se tângui, ducesă. Nu pot să port singură războiul, dar pot să mă răzbun pe această regină ingrată şi pe acest ambiţios favorit şi... mă voi răzbuna, pe cuvântul meu de ducesă!

— Doamnă, continuă Atnos, te rog din suflet, nu pregăti domnului de Bragelonne un viitor nefericit. Iată-l pornit spre glorie; Prinţul îl preţuieşte, e tânăr, să lăsăm pe un tânăr rege să-şi statornicească domnia. Vai! Iartă-mi slăbiciunea, ducesă, dar vine o clipă când omul retrăieşte şi redevine tânăr prin copiii săi.

Ducesă zâmbi, pe jumătate înduioşată; pe jumătate ironică.

— Conte, spuse ea, tare mă tem că ai trecut de partea curţii. N-ai cumva ordinul albastru prin buzunare?

— Da, doamnă, mărturisi Athos. Am Ordinul Jartierei, pe care regele Carol I mi l-a dat cu câteva zile înainte de moarte.

Contele spunea adevărul. El nu ştia de cererea lui Porthos şi nu ştia că i s-a mai acordat un alt ordin.

— Şi-aşa!... Trebuie să mă hotăresc să devin o femeie bătrână, murmură ducesă, visătoare.

Athos îi luă mâna şi i-o sărută. Ea îl privi suspinând.

— Conte, Bragelonne trebuie să fie o reşedinţă încântătoare. Eşti un om de gust; trebuie să ai acolo vreun râu, păduri, flori.

Şi suspină din nou, rezemându-şi cu cochetărie căpşorul fermecător de braţul îndoit şi încă nespus de frumos şi de alb.

— Ce-ai spus adineauri, doamnă? Niciodată nu te-am văzut mai tânără, niciodată nu mi-ai părut mai frumoasă!

Ducesă clătină din cap:

— Domnul de Bragelonne rămâne la Paris?

— Ce crezi? întrebă Athos

— Lasă-mi-l mie, îl rugă ducesă.

— Nu se poate, doamnă. Dumneata ai uitat, poate, povestea lui Oedip, dar eu nu.

— Într-adevăr, eşti fermecător, conte şi mi-ar plăcea mult să petrec o lună la Bragelonne.

— Nu te temi că-mi faci prea mulţi duşmani, ducesă? răspunse curtenitor Athos.

— Nu, voi veni incognito, conte, sub numele de Marie Michon.

— Eşti încântătoare, doamnă!

— Dar pe Raoul să nu-l ţii în preajma dumitale.

— De ce?

— Pentru că-i îndrăgostit.

— El, un copil?

— De aceea iubeşte o copilă.

Athos căzu pe gânduri.

— Ai dreptate, ducesă, dragostea asta ciudată pentru o fetiţă de şapte ani poate să-l facă nenorocit într-o bună zi. Vom avea război în Flandra: se va duce acolo.

— La înapoiere, să mi-l trimiţi, am să-i dau o platoşă să-l apere de dragoste.

— Vai, doamnă! spuse Athos. Astăzi în dragoste e ca şi în război: platoşa nu-ţi mai e de folos.

În clipa aceea, Raoul se ivi în prag: venea să vestească ducesei şi contelui că prietenul lui, contele de Guiche, îl înştiinţase că a doua zi, regele, regina şi ministrul ei îşi vor face intrarea solemnă în oraş.

Într-adevăr, a doua zi, încă din zori, curtea se pregăti să plece de la Saint-Germain. Regina îl chemase la ea pe d'Artagnan din ajun.

— Domnule, spuse ea, am fost prevenită că la Paris nu-i linişte. Mă tem pentru rege. Să veghezi la portiera din dreapta.

— Maiestatea-voastră poate fi liniştită: răspund de rege.

Şi salutând-o pe regina, plecă.

În clipa când ieşea de la regină, se apropie Bernouin şi-l încunoştiinţa că-l aşteaptă cardinalul, pentru treburi importante. D'Artagnan se duse îndată la cardinal.

— Domnule, îi spuse el, se vorbeşte de o răscoală la Paris. Voi fi în stânga regelui şi, cum mai cu seamă eu sunt cel ameninţat, te rog să stai la portiera din stânga.

— Eminenţa-Voastră să n-aibă nici o grijă, îl linişti d'Artagnan. Nu i se va clinti nici măcar un fir de păr. Drace! exclamă el când ajunse în anticameră. Cum să ies din încurcătură? Nu pot să fiu şi la portiera din dreapta şi la cea din stânga. Dar lasă! Eu o să-l păzesc pe rege şi Porthos pe cardinal.

Planul plăcu tuturor, ceea ce se întâmpla destul de rar. Regina cunoştea şi avea încredere în curajul lui d'Artagnan, cardinalul în forţa lui Porthos, despre care ştia ce poate.

Alaiul luă drumul Parisului într-o ordine statornicită din vreme: Guitaut şi Comminges, în fruntea gărzilor, deschideau calea; în urmă venea trăsura regală, având de o parte pe d'Artagnan şi de cealaltă pe Porthos, apoi muşchetarii, prieteni de douăzeci şi doi de ani cu d'Artagnan, locotenentul lor de douăzeci de ani şi, din ajun, căpitanul lor.

Sosind la porţile oraşului, trăsura fu întâmpinată cu strigăte puternice: "Trăiască regele!" şi "trăiască regina!" Câţiva strigară: "Trăiască Mazarin!" dar glasurile acestea nu-şi aflară ecou. Alaiul se îndreptă spre Notre-Dame, unde urma să aibă loc un *Te Deum.*

Întreg poporul Parisului ieşise pe străzi. În tot lungul drumului se aflau înşiruiţi elveţieni şi, cum drumul nu era scurt, erau aşezaţi la câte şase şi opt paşi unul de altul. Paza se dovedea cu totul neîndestulătoare şi, din timp, lanţul ostaşilor era rupt de valul mulţimii, refăcându-se cu mare greutate.

De fiecare dată când mulţimea dădea năvală, plină de bune intenţii de altfel, dornică să-şi vadă regele şi regina, de care parizienii erau lipsiţi de un an, Anna de Austria se uita speriată la d'Artagnan, dar gasconul o liniştea cu un zâmbet. Mazarin, care risipise o mie de ludovici ca să se strige "Trăiască Mazarin" şi care preţuia strigătele auzite la cel mult douăzeci de pistoli, se uita şi el speriat spre Porthos. Dar uriaşul răspundea acestei priviri cu o minunată voce de bas: "Fiţi liniştit, monseniore", încât, într-adevăr, Mazarin se linişti din ce în ce mai mult.

La Palatul Regal găsiră adunată o şi mai impunătoare mulţime. Lumea se îmbulzea din toate străzile vecine şi vedeai cum valul norodului se rostogoleşte vuind pe strada Saint-Honore, întocmai ca apele înspumate ale unui uriaş fluviu, venind în întâmpinarea trăsurii.

În piaţă izbucniră urale răsunătoare: "Trăiască regele!", "Trăiască regina!" Mazarin se arătă la geamul portierei. Două-trei glasuri strigară: "Trăiască cardinalul!", dar aproape numaidecât se pierdură într-un vacarm de fluierături şi huiduieli nemiloase. Mazarin păli şi se trase grabnic înapoi.

— Ticăloşii! murmură Porthos.

D'Artagnan nu spuse nimic, doar îşi răsuci mustaţa cu un anume gest al lui, semn că voioşia-i gasconă începea să se încingă. Anna de Austria se pleca la urechea tânărului rege şi-i şopti:

— Fă un semn prietenos domnului d'Artagnan şi spune-i ceva, fiule!

Tânărul rege se plecă spre portieră.

— Încă nu ţi-am spus bună ziua, domnule d'Artagnan, zise el. Dar de recunoscut, te-am recunoscut. Nu erai dumneata

după perdelele patului meu în noaptea când parizienii au vrut să mă vadă dormind?

— Dacă regele îmi îngăduie, voi fi lângă el oricând îl va ameninţa vreo primejdie, rosti d'Artagnan.

— Domnule, se adresă Mazarin lui Porthos. Ce-ai face dacă toată mulţimea asta ar năvăli asupra noastră?

— Aş doborî citi aş putea, monseniore, spuse Porthos.

— Hm! făcu Mazarin. Oricât de curajos şi de puternic ai fi, tot nu-i poţi doborî pe toţi.

— Asta-i adevărat, încuviinţă Porthos, ridicându-se în scări pentru a cuprinde mulţimea cu privirea. Asta-i adevărat. Sunt puzderie.

— Cred că mi-ar fi plăcut mai mult să-l am paznic pe celălalt, mormăi Mazarin.

Şi se trase în fundul trăsurii.

Regina şi ministrul ei erau îndreptăţiţi să se teamă, mai ales cel din urmă. Mulţimea, deşi se arăta plină de respect, ba chiar de iubire faţă de rege şi de regină, începea să se frământe. Un vuiet surd se ridica în văzduh, prevestitor, ca de furtună atunci când trece pe deasupra mulţimii. D'Artagnan se întoarse spre muşchetari, clipind neobservat de mulţime, dar foarte desluşit pentru aceşti viteji de elită.

Şirurile de cai se strânseră şi o înfiorare trecu printre oameni.

La bariera Sergents se văzură nevoiţi să se oprească în loc. Comminges lăsă escorta pe care o comandă şi se apropie de trăsura reginei. Regina cătă întrebător la d'Artagnan. D'Artagnan îi răspunse din ochi.

— Înainte! spuse regina.

Comminges se întoarse la post. O sforţare şi bariera vie din calea lor fu ruptă cu violenţă.

Câteva murmure se ridicară din mulţime, adresate de astă dată nu numai ministrului, ci şi regelui.

— Înainte! strigă răsunător d'Artagnan.

— Înainte! repetă Porthos.

Dar, ca şi cum mulţimea nu aştepta decât atât ca să izbucnească, toată duşmănia tăinuită în inimi ieşi într-o clipă la iveală. Din toate părţile se auzeau strigăte: "Jos cu Mazarin!", "Moarte cardinalului!"

În acelaşi timp, din stradă Grenelle-Saint-Honoré şi strada Coq, năvăliră două noi valuri de oameni, care rupseră lanţul firav al elveţienilor şi ajunseră învolburate până la picioarele cailor lui d'Artagnan şi Porthos.

Această nouă năvală era mai primejdioasă decât celelalte, căci de astă dată lumea era înarmată şi chiar mai bine înarmată decât sunt de obicei, cu asemenea prilejuri, oamenii din popor. Se vedea limpede că această ultimă mişcare nu era rodul întâmplării, care ar fi strâns la un loc un grup de nemulţumiţi, ci atacul pus la cale de un duşman. Cele două valuri năvălitoare aveau fiecare câte o căpetenie: unul nu semăna să fie om din popor, ci din aleasa breaslă a cerşetorilor; pe celălalt, cu toată silinţa ce-şi dădea să pară om de rând, îl ghiceai de la o poştă că e un nobil.

Era vădit că amândoi acţionau urmând şi împlinind aceeaşi poruncă.

Avu loc o ciocnire violentă, simţită până şi în trăsura regală; apoi mii de strigăte se contopiră într-un vacarm, săgetat de două-trei împuşcături.

— Muşchetarii la mine! porunci d'Artagnan. Escorta se împărţi în două şiruri: unul trecu în dreapta trăsurii, celălalt în stânga; unul veni în ajutorul lui d'Artagnan, celălalt în ajutorul lui Porthos.

Începu o luptă, cu atât mai îngrozitoare, cu cât nu avea nici un scop, cu atât mai tristă, cu cât nimeni nu ştia nici de ce, nici pentru cine luptă.

Capitolul LIII Unde se dovedeşte că Regilor le este uneori mai greu să se întoarcă decât să plece din capitala regatului lor *(urmare)*

Ca în orice învălmăşeală, ciocnirea fu cumplită. Muşchetarii, puţini la număr, aliniaţi într-un chip prea puţin prielnic pentru luptă şi neputând să se mişte în voie pe cai, se văzură copleşiţi la început.

D'Artagnan încercă să închidă obloanele trăsurii, dar tânărul rege întinse braţul şi-l opri:

— Nu, domnule d'Artagnan, vreau să văd!

— Dacă maiestatea-voastră vrea să vadă, fie, priviţi!

Şi, întorcându-se cu acea furie care-l făcea atât de înspăimântător, se năpusti peste căpetenia răsculaţilor, care cu un pistol într-o mână şi cu o spadă cât toate zilele în cealaltă, înfruntând doi muşchetari, încerca să-şi croiească drum până la trăsură.

— Loc, pe toţi dracii! strigă d'Artagnan, faceţi loc! Auzindu-l, omul cu pistolul şi cu spada ridică ochii. Prea târziu însă, lovitura pornise şi spada lui d'Artagnan îi străpunsese pieptul.

— Ah, drace! exclamă d'Artangnan, încercând zadarnic să-şi oprească braţul. Ce naiba cauţi aici, conte?

— Îmi urmez destinul, îngăimă Rochefort, căzând într-un genunchi. M-am ridicat de trei ori până acum după loviturile spadei dumitale, a patra oară s-a sfârşit!

— Conte, glăsui d'Artagnan, mişcat. N-am ştiut că eşti dumneata când am lovit. N-aş vrea să mori purtându-mi duşmănie, Rochefort îi întinse mâna şi d'Artagnan i-o luă. Vru să mai spună ceva, dar un val de sânge fi năpădi pe gură. Îşi încleştă trupul într-un ultim spasm şi îşi dădu sufletul.

— Înapoi, ticăloşilor! răcni d'Artagnan. Căpetenia voastră a căzut şi voi nu mai aveţi ce căuta aici.

Într-adevăr, ca şi cum contele de Rochefort ar fi fost sufletul atacului îndreptat din această parte spre trăsura regelui, văzându-l răpus, gloata ce-l urmase orbeşte se risipi ca potârnichile. D'Artagnan, cu vreo douăzeci de muşchetari, se năpusti înainte pe strada Coq şi răzmeriţa de aici se destrăma ca un fum, pierind înspre piaţa Saint-Germain-l'Auxerrois şi căutându-şi scăparea spre cheiuri.

D'Artagnan se întoarse iute, dornic să-l ajute pe Porthos la nevoie, dar uriaşul îşi făcuse şi el datoria cu aceeaşi conştiinciozitate ca şi gasconul. În stânga trăsurii, ca şi în dreapta, nu se mai vedea ţipenie de om şi oblonul portierei, pe care Mazarin, prevăzător şi mai puţin războinic decât regele, avusese grijă să-l închidă, era acum dat în lături.

Porthos avea un aer foarte melancolic.

— Ce-i cu mutra asta la tine, Porthos? Ciudat învingător mai eşti!

— Păi nici tu nu prea pari în apele tale! i-o întoarse Porthos.

— Am şi de ce, fir-ar să fie! Am răpus un vechi prieten.

— Zău? făcu Porthos. Pe cine?

— Pe bietul conte de Rochefort!…

— Atunci ai păţit-o ca şi mine, căci şi eu am răpus pe unul care mi s-a părut cunoscut. Din nefericire, i-am sfărâmat ţeasta şi faţa i s-a umplut într-o clipă de sânge.

— Şi n-a spus nimic prăvălindu-se?

— Ba da… a oftat!

— Înţeleg, rosti d'Artagnan, fără să-şi poată stăpâni râsul. Dacă n-a spus decât atât, nu te-ai prea lămurit.

— Ce se-ntâmplă, domnule? întrebă regina.

— Doamnă, răspunse d'Artagnan. Drumul e liber şi maiestatea-voastră poate porni mai departe.

Într-adevăr, alaiul ajunse fără alte piedici la biserica Notre-Dame, sub portalul căreia tot clerul, cu vicarul în frunte, îi aştepta pe rege, pe regină şi pe ministru, pentru a căror preafericită înapoiere urma să aibă loc *Te Deum*-ul*.*

Către sfârşitul slujbei, un ştrengar speriat intră în biserică, fugi în paraclis, îmbrăcă la iuţeală straiele de copil de cor, străbătu mulţimea care umplea sfântul lăcaş, mulţumită veşmintelor sale şi se apropie de Bazin, care, într-un anteriu albastru, cusut cu fir de argint, şedea solemn în faţa elveţianului ce veghea intrarea la cor.

Bazin simţi că e tras de mânecă. Aplecând ochii ridicaţi cu smerenie spre cer, îl recunoscu pe Friquet.

— Neruşinatule, de ce mă superi în timpul slujbei? se oţărî la el paraclisierul.

— Domnule Bazin, şopti Friquet. Maillard, ştiţi, cel care împarte apa sfinţită la Saint-Eustache…

— Ei?

— În învălmăşeala luptei l-a izbit cineva cu spada în scăfârlie. Uite, uriaşul de colo, cu broderii pe la toate cusăturile, i-a venit de hac.

— Aşa? făcu Bazin. Cred că acum zace.

— Stă să-şi dea duhul şi înainte să moară ar vrea să se spovedească vicarului, care, pe cât se spune, poate să ierte şi păcatele mari.

— Şi-şi închipuie că preacucernicul vicar o să-şi afle vreme pentru unul ca el?

— Da, bineînţeles, fiindcă se pare că vicarul i-a făgăduit asta.

— Cine ţi-a spus?

— Maillard cu gura lui.

— L-ai văzut?

— Păi sigur, doar eram acolo când s-a prăvălit la pământ.

— Şi ce căutai tu acolo?

— Ei, asta-i! Strigam şi eu: "Jos cu Mazarin! Moarte cardinalului! La spânzurătoare cu italianul!". Nu mi-ai spus matale să strig aşa?

— Ţine-ţi gura, nătărăule! i-o reteză Bazin, privind cu teamă în jur.

— Bietul Maillard mi-a spus: "Dă fuga de-l caută pe vicar, Friquet şi dacă mi-l aduci, te fac moştenitorul meu". Ce zici, taică Bazin, să-l moştenesc eu pe Maillard, care împarte apă sfinţită la biserica Saint-Eustache! Hm! O să stau cu braţele încrucişate după asta! Mi-e totuna, însă aş vrea să-i îndeplinesc dorinţa, ce zici?

— Mă duc să-l înştiinţez pe vicar, se hotărî Bazin, într-adevăr, se apropie încetişor şi cu respect de vicar şi-i şopti ceva la ureche, iar vicarul dădu din cap a încuviinţare.

— Aleargă şi spune-i să aibă răbdare, monseniorul va fi la el într-un ceas, zise Bazin, înapoindu-se la fel de grav.

— Bine, se bucură Friquet. Uite că m-am pricopsit şi eu!

— Ascultă, urmă Bazin. Unde l-au dus?

— În turnul Saint-Jacques-la-Boucherie.

Şi fericit că şi-a dus însărcinarea la bun sfârşit, aşa cum era, în veşmintele unui copil de cor, care, de altfel, îi îngăduiau să răzbată mai lesne prin biserică, Friquet ieşi afară şi porni într-un suflet spre turnul Saint-Jacques-la-Boucherie.

De îndată ce *Te Deum* luă sfârşit, vicarul, fără măcar să se mai schimbe, plecă spre vechiul turn, care-i era atât de binecunoscut, aşa cum făgăduise.

Sosea la vreme. Deşi se prăpădea văzând cu ochii, muribundul mai suflă încă.

I se deschise uşa încăperii unde agoniza cerşetorul. După o clipă, Friquet ieşi cu o pungă mare de piele în mână şi, de cum ajunse afară, o deschise: spre marea lui uimire, văzu că era plină cu aur.Cerşetorul se ţinuse de cuvânt: îi lăsase moştenire toată avuţia lui.

— Ah, mamă Nanette! bâgui Friquet, sufocându-se. Mamă Nanette!

Nu reuşi să spună mai mult. În schimb, dacă nu mai avea grai, se arătă cu atât mai iute de picior. Porni cu un nebun spre casă, aidoma grecului de la Marathon, care s-a prăbuşit în piaţa Atenei, ţinând laurii în mână. Apoi, în pragul casei consilierului Broussel, se prăbuşi istovit, risipind pe podea ludovicii de aur din punga de piele.

Mama Nanette adună banii, după care îl ridică de jos şi pe băiat.

În acest timp, alaiul ajungea la Palatul Regal.

— E un om tare viteaz, mamă, domnul d'Artagnan! spuse tânărul rege.

— Da, fiule şi a adus mari servicii tatălui tău. Să ai grijă de el în viitor.

— Domnule căpitan, i se adresă tânărul rege pe când cobora din trăsură. Regina m-a însărcinat să vă invit la masă astăzi, pe dumneata şi pe prietenul dumitale, baronul du Vallon.

Era o mare cinste pentru d'Artagnan şi Porthos. Porthos se afla în culmea fericirii. Totuşi, în tot timpul mesei, vrednicul gentilom păru foarte îngândurat.

— Ce-a fost cu tine, baroane? îl întrebă d'Artagnan, coborând scara Palatului Regal. Păreai grozav de preocupat în timpul mesei.

— Am tot încercat să-mi amintesc unde l-am văzut pe cerşetorul pe care cred că l-am ucis, răspunse Porthos.

— Şi ţi-ai adus aminte?

— Nu.

— Nu-i nimic! Mai gândeşte-te, prietene, mai gândeşte-te. Când ai să-ţi aminteşti, îmi spui şi mie, nu?

— Fireşte, zise Porthos.

Încheiere

Întorcându-se acasă, cei doi prieteni găsiră o scrisoare prin care Athos le cerea să se întâlnească a doua zi dimineaţă, la hanul "Carol cel Mare".

Amândoi se culcară devreme, dar nici unul dintre ei nu izbuti să închidă ochii. Nu-ţi atingi ţelul suprem fără ca asta să nu-ţi alunge somnul, cel puţin în prima noapte.

A doua zi, la ora hotărâtă, prietenii noştri se duseră la Athos. Îl găsiră în tovărăşia lui Aramis, amândoi îmbrăcaţi de drum.

— Ia te uită! făcu Porthos. Va să zică plecăm cu toţii? Azi-dimineaţă m-am pregătit şi eu de drum.

— Oh, Doamne, desigur, spuse Aramis. N-avem ce mai căuta la Paris, de vreme ce nu mai există Fronda. Doamna de Longueville m-a invitat să petrec câteva zile în Normandia şi m-a rugat să-i pregătesc şederea la Rouen, în timp ce va avea loc botezul fiului ei. Voi căuta să-i îndeplinesc dorinţa; pe urmă, dacă nu se iveşte nimic nou, mă voi înmormânta în mânăstirea mea de la Noisy-le-Sec.

— Eu, grăi Athos, mă întorc la Bragelonne. Ştii, dragul meu d'Artagnan, eu nu-s decât un moşier vrednic şi cumsecade. Raoul nu are altă avere, bietul copil, decât bruma ce-am agonisit eu, aşa încât trebuie să veghez asupra acestei moşii, dat fiind că n-o stăpânesc decât cu numele.

— Şi Raoul?

— Îl las în seama ta, prietene. Vom avea război în Flandra, ai să-l iei cu tine. Mă tem că şederea la Blois ar putea să dăuneze minţii lui crude încă. Ia-l cu tine şi învaţă-l să fie viteaz şi cinstit, aşa cum eşti tu.

— Eu, n-am să te mai văd, Athos, spuse d'Artagnan, dar cel puţin voi avea alături de mine acest nepreţuit căpşor bălai. Deşi e numai un copil, sufletul tău trăieşte în întregime în el, aşa încât, dragul meu Athos, am să cred că te afli şi de acum înainte lângă mine, că mă însoţeşti şi mă ajuţi în toate.

Cei patru prieteni se îmbrăţişară cu lacrimi în ochi.

Apoi se despărţiră, fără să ştie dacă se vor mai vedea vreodată.

D'Artagnan se înapoie în strada Tiquetonne, împreună cu Porthos, care se frământă şi acum să-şi amintească cine era omul pe care îl lovise de moarte cu spadă. Ajungând în faţa hanului "La Căpriţa", găsiră caii baronului gata de plecare şi pe Mousqueton în şa.

— Ştii ce? d'Artagnan, îi propuse Porthos. Lasă armele şi vino cu mine la Pierrefonds, la Bracieux sau la Vallon; vom îmbătrâni împreună, vorbind despre prietenii noştri.

— Nici gând! răspunse d'Artagnan. La naiba! O să-nceapă războiul şi vreau să lupt. Mai sper şi eu ceva.

— Păi ce vrei să mai ajungi?

— Mareşal al Franţei, fireşte!

— Aha! făcu Porthos, privindu-l nedumerit, căci niciodată nu se putuse obişnui cu lăudăroşeniile lui.

— Hai cu mine, Porthos, îl ispiti d'Artagnan şi te fac duce.

— Nu, se împotrivi Porthos. Mouston nu mai vrea să se bată. De altfel, acasă mi s-a pregătit o primire solemnă, să crape de ciudă toţi vecinii.

— La asta n-am ce să mai zic, murmură d'Artagnan, care cunoştea vanitatea proaspătului baron. Te las cu bine, prietene!

— Cu bine, dragul meu căpitan! spuse Porthos. Şi să ştii că dacă vrei să vii să mă vezi, vei fi întotdeauna binevenit în baronia mea.

— Când mă-ntorc din bătălie, am să vin negreşit, răspunse d'Artagnan.

— Echipajul domnului baron aşteaptă, rosti Mousqueton.

Cei doi prieteni îşi strânseră mâna şi se despărţiră. D'Artagnan rămase în prag, trist, petrecându-l cu privirea pe Porthos.

După douăzeci de paşi, uriaşul se opri deodată în loc, se lovi cu mâna peste frunte şi veni înapoi:

— Mi-am adus aminte.

— Ce anume? întrebă d'Artagnan.

— Ştiu cine-i cerşetorul pe care l-am ucis.

— Zău? Cine e?

— Nemernicul ăla de Bonacieux.

Şi, fericit că a scăpat de gândul ce-l frământă, Porthos se grăbi să-l ajungă din urmă pe Mousqueton şi pieri după colţul străzii.

D'Artagnan rămase nemişcat un timp, copleşit de gânduri. Apoi, întorcându-se, o zări pe frumoasa Magdalena, care, puţin cam neliniştită din pricina noului grad al gasconului, aştepta în picioare, în pragul uşii.

— Magdalena, vorbi el, să-mi dai te rog apartamentul de la primul cât. Acum, fiind căpitan de muşchetari, trebuie să-mi

cinstesc obrazul. Totuşi, păstrează-mi şi camera de la al cincilea. Nu ştii niciodată ce se poate întâmpla.

* * *

Continuarea aventurilor o veţi afla în volumul următor:

Vicontele de Bragelonne vol. 1

* * *

O formatare unitară făcută de BlankCd. Pentru a fi evidenţiată de alte formatări, fiecare volum va purta pe lângă numele fişierului şi menţiunea: [v. BlankCd]. În aceeaşi formatare unitară veţi mai putea citi:

- Alexandre Dumas - Cavalerul Reginei [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Cei Patruzeci şi Cinci vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Cei Patruzeci şi Cinci vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Cei trei muşchetari [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Contele de Monte-Cristo vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Contele de Monte-Cristo vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Contele de Monte-Cristo vol.3 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - După douăzeci de ani [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Familia de'Medici [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Laleaua neagră [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Marchiza de Brinvilliers [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Masca de fier [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Mână de mort [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Otrava şi pumnalul familiei Borgia [v. BlankCd]

- Alexandre Dumas - Robin Hood [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.3 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.4 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas-fiul - Dama cu camelii [v. BlankCd]

În pregătire:

- Alexandre Dumas – Cele două Diane [v. BlankCd]

Atenţie: Pentru a vă deplasa mai uşor prin e-book, plasaţi cursorul mouse-ului în Cuprins e-book pe un anumit capitol, apoi apasaţi tasta ctrl apoi click-stânga.

Cuprins e-book După douăzeci de ani:

PARTEA ÎNTÂIA..
Capitolul I Fantoma lui Richelieu..............................
Capitolul II Un rond de noapte....................................
Capitolul III Doi vechi duşmani....................................
Capitolul IV Anna de Austria la patruzeci şi şase de ani...
Capitolul V Gascon şi italian......................................
Capitolul VI D'Artagnan la patruzeci de ani.................
Capitolul VII D'Artagnan se află în încurcătură, dar una dintre vechile noastre cunoştinţe îi vine în ajutor ....
Capitolul VIII Despre feluritele înrâuriri pe care poate să le aibă o jumătate de pistol asupra unui paracliser şi asupra unui copil din cor..
Capitolul IX Cum d'Artagnan, căutându-l hăt-departe pe Aramis, îl vede cocoţat pe cal, în spatele lui Planchet..............
Capitolul X Abatele d'Herblay....................................
Capitolul XI Cei doi şireţi..

Capitolul XII Domnul Porthos du Vallon de Bracieux de Pierrefonds...
Capitolul XIII Cum d'Artagnan îşi dă seama, regăsindu-l pe Porthos, că bogăţia nu aduce fericire...
Capitolul XIV Unde se dovedeşte că dacă Porthos era nemulţumit de starea lui, Mousqueton era foarte mulţumit de a sa...
Capitolul XV Două chipuri de înger...
Capitolul XVI Castelul Bragelonne...
Capitolul XVII Diplomaţia lui Athos...
Capitolul XVIII Domnul de Beaufort...
Capitolul XIX Cum îşi petrecea vremea prinţul de Beaufort în turnul de la Vincennes...
Capitolul XX Grimaud intră în slujbă...
Capitolul XXI Ce conţinea plăcinta urmaşului lui jupân Marteau...
Capitolul XXII O aventură a Mariei Michon...
Capitolul XXIII Abatele Scarron...
Capitolul XXIV Saint-Denis...
Capitolul XXV Unul dintre cele patruzeci de mijloace de evadare ale domnului de Beaufort...
Capitolul XXVI D'Artagnan soseşte la timp...
Capitolul XXVII Drumul cel mare...
Capitolul XXVIII Întâlnirea...
Capitolul XXIX Patru vechi prieteni se pregătesc să se întâlnească...
Capitolul XXX Piaţa Regală...
Capitolul XXXI Bacul de pe Oise...
Capitolul XXXII Ciocniri...
Capitolul XXXIII Călugărul...
Capitolul XXXIV Iertarea păcatelor...
Capitolul XXXV Grimaud vorbeşte...
Capitolul XXXVI Ajunul bătăliei...
Capitolul XXXVII Un ospăţ ca odinioară...
Capitolul XXXVIII Scrisoarea lui Carol I...
Capitolul XXXIX Scrisoarea lui Cromwell...
Capitolul XL Mazarin şi doamna Henriette...
Capitolul XLI Cum nefericiţii iau uneori întâmplarea drept Pronie cerească...
Capitolul XLII Unchiul şi nepotul...

Capitolul XLIII Inimă de părinte.......................................
Capitolul XLIV Încă o Regină care cere ajutor....................
PARTEA A DOUA..
Capitolul I Unde se dovedeşte că prima pornire e întotdeauna cea mai bună...
Capitolul II *Te deum* în cinstea victoriei de la Lens...
Capitolul III Cerşetorul de la Saint-Eustache................
Capitolul IV Turnul de la Saint-Jacques-la-Boucherie...
Capitolul V Răzmeriţa..
Capitolul VI Răzmeriţa se preschimbă în răscoală......
248 -
Capitolul VII Nenorocirea împrospătează memoria.......
255 -
Capitolul VIII Întrevederea..
Capitolul IX Fuga..
Capitolul X Trăsura Vicarului.................................
Capitolul XI Cum au câştigat D'artagnan şi Porthos, unul două sute nouăsprezece şi celălalt două sute cincisprezece ludovici, vânzând paie..................................
Capitolul XII Veşti de la Aramis.................................
Capitolul XIII Scoţianul sperjur şi fără lege, pentru-un bănuţ şi l-a vândut pe rege..
Capitolul XIV Răzbunătorul...
Capitolul XV Oliver Cromwell....................................
Capitolul XVI Gentilomii...
Capitolul XVII Iisuse Cristoase!......................................
Capitolul XVIII Unde se dovedeşte că, în clipele de grea cumpănă, cei cu inima vitează nu-şi pierd niciodată cutezanţa, nici cei zdraveni pofta de mâncare..
Capitolul XIX O cupă închinată în cinstea Regelui detronat...
Capitolul XX D'Artagnan găseşte un plan......................
Capitolul XXI O partidă de cărţi....................................
Capitolul XXII Londra...
Capitolul XXIII Procesul..
Capitolul XXIV White-Hall..
Capitolul XXV Lucrătorii..
Capitolul XXVI Remember...

Capitolul XXVII Omul cu mască.......................................
Capitolul XXVIII Casa lui Cromwell.......................................
Capitolul XXIX O convorbire.......................................
Capitolul XXX Corabia "Fulgerul".......................................
Capitolul XXXI Vinul de Porto.......................................
Capitolul XXXII Vinul de Porto *(urmare)*.......................................
Capitolul XXXIII Fatalitate.......................................
Capitolul XXXIV Unde, după ce era cât pe ce să piară fript, Mousqueton era gata-gata să fie mâncat.......................................
Capitolul XXXV Întoarcerea.......................................
Capitolul XXXVI Ambasadorii.......................................
Capitolul XXXVII Cei trei locotenenţi ai Generalissimului...........
-
Capitolul XXXVIII Bătălia de la Charenton.......................................
Capitolul XXXIX Drumul Picardiei.......................................
Capitolul XL Recunoştinţa Annei de Austria.......................................
Capitolul XLI Regalitatea lui Mazarin.......................................
Capitolul XLII Prevederi.......................................
Capitolul XLIII Mintea şi braţul.......................................
Capitolul XLIV Mintea şi braţul *(urmare)*.......................................
Capitolul XLV Braţul şi mintea.......................................
Capitolul XLVI Braţul şi mintea *(urmare)*.......................................
Capitolul XLVII Tainiţele subpământene ale domnului Mazarin.......................................
Capitolul XLVIII Tratative.......................................
Capitolul XLIX În care începi să crezi că, în sfârşit, Porthos va fi baron şi d'Artagnan căpitan.......................................
Capitolul L Cum cu o pană şi o ameninţare poţi izbândi mai repede şi mai bine decât cu spada şi devotamentul.......................................
Capitolul LI Cum cu o pană şi o ameninţare poţi izbândi mai repede şi mai bine decât cu spada şi devotamentul *(urmare)*........
449 -
Capitolul LII Unde se dovedeşte că Regilor le este uneori mai greu să se întoarcă, decât să plece din capitala regatului lor.........
453 -
Capitolul LIII Unde se dovedeşte că Regilor le este uneori mai greu să se întoarcă decât să plece din capitala regatului lor *(urmare)*.......................................
Încheiere.......................................